SHARON MAAS

FIICA LUTIERULUI

Să lupți pentru ceea ce crezi, chiar dacă îți va sfărâma inima.

O POVESTE CAPTIVANTĂ ȘI SFÂȘIETOARE DESPRE DRAGOSTE, CURAJ ȘI SACRIFICIU, ÎN PLINĂ TEROARE A RĂZBOIULUI.

l KOIDNIucih 1940. Naziştii marţaluiesc pe străzile pietruite din Colmar. Josef, lulicr evreu, îşi strânge la piept soţia şi fiicele, lilUŞlindu-le ca totul va fi bine. Dup4 numai un an însa. trei bătăi puternice la uşă În miez de noapte îi răstoarnă lume* fiicei sale, Sarah, În vârnlă de ¡şaptesprezece ani. fiind cea mai mart? dintre .surori, ea trebuie sâ fijgă prinsa, părăsind u-$i familia ¡şi srrabătând Franţa până la Parii, pentru a ajunge apoi la Rutier*. Ca Să fie in siguranţa, este nevoită să-şi ascundl identitatea. Drntr-o evreica francei, Sarab devine o fati germana şi spera. În pofida soiţii neprielnice, ca îi va revedea pc cei dragi la sfârşitul războiului.

„iVavereând murtţi, Sarab se confruntă cu prime jdii nebănuite, dar reuşite să se salveze datorită urnii dezertor german, Ralf, întâlnit pe drum. Fa îşi continui călătoria alaturi de acesta, păstrandu-$i secretă identitatea. Insa când Ralf va fi capturai, va plăti Sarah preţul suprem, dezvăluind cine este ea cu adevărat?

Bn 1 lun*

„O scriitura fruinoaaăţi inteligenra. O poveste minunata, ksrinaioă, care re prinde de la prima până ia ultima pagină.- Chiar nu-mi amintesc să-mi fi plăcut atât de mult 0 carte.” LFSI.HY l'EARSE

..Sbaron Maas nu dezamăgeşte niciodată! Este una dintre autoarele mele referate, iar eu acvastă poveste remarcabilă şi teribilă d«spre curaj si dragoste în faţa unor primejdii de ncimaginar, ţi-a consolidat locul printre c mai buni scriitori de ficţiune istorica de astăzi, alături de Anthony Doerr si Kristin Hanmb. Re<omand cu căldura acest roman extraordinar.” RENITA iySiLVA

Portencf media:

C«wlwt C. A-I C H Y

FICTION

^ ..O ficţiune istorici atrăgătoare, copleşitoare, dar fermecătoare, băgării pe fapte reali; despre Cobnar, Alsacia şi Lorena, ca $i despre Rezistenţa franccză .şi germană... O poveste crudă şi emoţionantă, dar necesari... O lecturi excelenţi.”

goodrcadfl.com

„Din clipa în care am deschis-o, ai« fbst complet fermecat de această carte, concepuţii scrit« profesionist. N-am purut-o lăsa din mână. Cu adevărat o lectura grozavă ?i de abia a.şrept să citesc şi alte i-oinane

Bw'fijŞ *I'vny*

„liste prima tarte de Sharon Maas pe cai« am citit-o şi, din înomen-rul in Care am dpschis-o, nu m-air putui Opri până la sfârşii. Este tristă, einoţionaniăşi inâlţaioan: povestea li ii Sarah,

fiica \inui lutier cvmi, care fugp de acasă pentru a scăpa de nazali... O lecrui'a inemorahilă."

nergalleyx'Oin

SHARON MAAS

s-a născut În 1951. intr-o familie cil ulî rd politic proeminent în George- TOwa Guyana. A studiat în Anglia, Guyana şi, ulterior, În Germania, După terminarea studiilor, a lucrai ca reporter Ja *Guyana Gnjphic* din Georgetown şi, mai târziu, a scris articole penrru *SamUty ChrOnidv.*

Of Murr>t$ftobie Agc, primul ei roman, a fost publicat în dc f larperCoHins. Din 2014» Sharon a publicat zece romane, cârc poarta cititorii pe continente diferite, in culturi ţi epoci variate. De la plantaţiile de

zahăr din Guyana Britanica, la froiuul francez din al Doilea Război Mondial, până la hordelui'îk din MuOibai îşi Orczaviile din India de Sud, Sharon nu jămâne niciodacă ftra poveşti pentni cei cărora le place să călătorească lercurâ nd

. S H A R O N M A A S

FIICA LUTIERULUI

Traducere din limba engleză şi note de
CARMEN ION

rpRINT
FICTION
Redactare: Mihaela Sofonea Tehnoredactare: Mihaela Ciufu Design copertă: Dan Mihalache Ilustraţie copertă: © Stephen Mulcahey / Trevillion Images
THE VIOLIN MAKER'S DAUGHTER by Sharon Maas Copyright © Sharon Maas, 2019 All rights reserved. First published in Great Britain in 2019 by Storyfire Ltd trading as Bookouture
Aceasta este o operă de ficţiune. Numele, personajele, locurile şi evenimentele sunt produs al imaginaţiei autoarei sau fictive şi nu pot fi considerate reale. Orice asemănare cu locuri reale, organizaţii sau persoane, în viaţă sau decedate, este în întregime întâmplătoare.
Toate drepturile asupra ediţiei în limba română aparţin CORINT FICTION, un imprint al CORINT BOOKS, str. Mihai Eminescu nr. 54A, Bucureşti. www.edituracorint.ro
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României MAAS, SHARON

Fiica lutierului / Sharon Maas; trad. din lb. engleză de Carmen Ion. – Bucureşti: Corint Fiction, 202
1I
1943, COLMA
R1

Vocea lui Sarah se frânge; e aproape un bocet. Lacrimile pe care încearcă să le ţină în frâu îi înţeapă ochii. îi închide strâns pentru a-şi aduna forţele, după care îi deschide din nou şi îşi priveşte aprig tatăl, hotărâtă.

— N-o să vă părăsesc, Papa.

Celelalte fete s-au dus deja la culcare; în mica încăpere de la etaj pe care ei o numesc salon, lungă şi îngustă, aşa cum este toată casa, nu se află decât Sarah cu părinţii. Mama, care stă lângă ea, pe canapeaua cu

spetează tare, îşi aşază o mână pe genunchiului fetei, şi este de ajuns. Sarah izbucneşte în hohote de plâns şi îşi aruncă braţele în jurul ei, iar Leah o strânge la piept şi o mângâie pe spate, şoptindu-i vorbe alinătoare.

— N-o să vă părăsesc! Nu pot!

— E în regulă, scumpa mea. Nu e decât o măsură de precauţie. Vom fi din nou cu toţii împreună, curând.

— Ar trebui să nu ne despărţim! Să plecăm cu toţii. Doar suntem o familie.

um aş putea să îmi înghesui toată viaţa într-o valiză?

—C

Acum Josef este cel care ia cuvântul. A terminat de acordat vioara, pe care o lasă cu grijă din mână şi o

aşază cu dragoste în
cutia de pe masa din
salon

.— Trebuie să pleci, Sarah. Te vom urma şi noi când vom putea. Altă cale nu există.

însă şi vocea lui se sparge. Se străduieşte să ascundă ce simte: trebuie să fie curajos şi puternic, de dragul lui Sarah, de dragul lui Leah. Numai el ştie cât de distrus este în adâncul său.

închide cutia viorii, se ridică şi o pune deoparte. Nu îşi aduce niciodată munca sus, la etaj; îşi lasă uneltele şi instrumentele la parter, în atelier – însă această jumătate de vioară este a lui Sofie, cea mai mică dintre fete. îşi ţin instrumentele proprii aici sus, în salon. Câte o vioară pentru fiecare fată, cinci de acum, că Sofie a început să înveţe şi ea să cânte, plus vioara lui preţioasă şi violoncelul lui Leah. Un sextet de coarde, şi Sofie. Deşi acum nu mai cântă decât rareori împreună. Ar face prea mult zgomot şi ar fi prea periculos. Şi totuşi, cum ai putea crede că o familie care cântă împreună într-o seară reprezintă un pericol? Doar e cea mai nevinovată şi mai plăcută ocupaţie de pe lume, nu-i aşa? Până şi nemţii ar înţelege asta.

Numai că aceştia nu sunt nemţi obişnuiţi. Nu sunt nemţi adevăraţi. Din 1940, de când au intrat mărşăluind în Colmar, Josef şi familia lui au înţeles foarte repede că de acum totul s-a schimbat. Totul, până şi cele mai mărunte lucruri, cum ar fi limba pe care o vorbesc şi numele pe care le poartă. Din punctul ăsta de vedere s-ar zice că au avut noroc: numele lor de familie este Mayer, unul tipic nemţesc, iar Josef e un nume deopotrivă german şi evreiesc. Nici Sarah nu a trebuit să-şi schimbe numele, care e, din fericire, franţuzesc, nemţesc şi evreiesc. Dar Amélie, Thérèse, Manon şi Sofie au fost obligate să şi le schimbe.

Acum cele patru fiice mai mici ale familiei se numesc oficial Amelia, Tanja, Inge şi Sigrid. Josef continuă însă să le strige, în mod deliberat, pe numele lor reale. Iar Leah îl dojeneşte; ea foloseşte noile nume germane. întotdeauna.

— Ar trebui să ne obişnuim cu ele, repetă ea întruna. Atât cât va dura. Pentru orice eventualitate.

— Pentru ce fel de eventualitate, mai exact? răspunde Josef. Crezi că o să ne trezim într-o bună zi cu o ceată de friţi care să ne spargă uşa şi să le întrebe pe fete, sub ameninţarea puştii, cum le cheamă? Şi ce limbă vorbesc?

„Câtă nesimţire!" se înfuriase el la început Numele este fără îndoială lucrul cel mai intim pe care îl posedă o persoană; cum de îndrăznesc nemţii să li-l ia? în ultima vreme a fost însă forţat să-şi tempereze retorica şi, în afara celor patru ziduri ale casei, nu aduce niciodată subiectul în discuţie. Pentru că acum Josef ştie – aşa cum ştiu cu toţii – că ar putea să-şi piardă mult mai mult decât numele. în zilele acestea, când au început să circule în secret zvonuri despre ceea ce pierd evreii din Germania, a-ţi pierde numele a devenit un fel de glumă.

Aici, în Alsacia, s-au înfăşurat la început cu toţii într-un soi de văl de automulţumire. Chiar dacă Hitler le anexase provincia, care era acum germană în loc de franceză, Alsacia mai fusese germană şi înainte, şi apoi franceză, şi din nou germană, şi din nou franceză, ca un băţ predat într-o cursă de ştafetă. Cui îi păsa, atâta timp cât viaţa continua să se desfăşoare la fel ca înainte? Acum germana a devenit limba oficială, în locul francezei. Josef le vorbeşte fluent pe ambele, la fel şi soţia sa; cât despre fete, care nu se născuseră în perioada când Germania stăpânise ultima dată Alsacia, ele au fost nevoite, la fel ca

toţi ceilalţi copii din zonă, să înveţe noua limbă, noile cuvinte pentru toate lucrurile. Şi au învăţat foarte repede, aşa cum fac copiii. Iar acum sunt toate cinci bilingve.

Numele străzii a fost şi el, desigur, schimbat, plăcuţa fiind ruptă şi îndepărtată, înlocuită cu una nouă: acum îi zice *Gerechtigkeitsgasse,* adică Aleea Justiţiei, şi nu *rue des Géraniums,* un nume mult mai potrivit. Mica lor casă, la fel ca toate din şirul de clădiri alsaciene tradiţionale, asimetrice şi cu lemnărie aparentă, care flanchează aleea, este doar una dintre nenumăratele astfel de construcţii care pe timpul verii au la ferestre jardiniere cu muşcate ce se revarsă în cascade de inflorescenţe de un roşu aprins, îngrijite cu dragoste de Leah. Alte neveste aşază ghivecele pline de flori în faţa caselor şi pe treptele scărilor ori fixate pe pereţi. în zilele acestea, când steagurile şi afişele cu svastică au împânzit oraşul, această stradă lăturalnică a scăpat cumva desfigurărilor provocate de noile reglementări: naziştii nu au dibuit-o, din câte se pare – nu încă, cel puţin –, aşa că florile rămân atotstăpânitoare.

Unul dintre primele lucruri pe care naziştii le-au făcut după ce au intrat în oraş, pe 1 noiembrie 1940, a fost să-i deporteze pe toţi evreii. Au fost îmbarcaţi în trenuri şi transportaţi la Vichy, în aşteptarea unei sorţi incerte. Măcar nu au fost duşi în Germania, au comentat localnicii. Şi li se permisese să ia cu ei o valiză cu obiecte personale şi câte o sută de franci fiecare.

Josef Mayer refuzase însă să li se alăture, considerându-se apărat de numele său cu rezonanţă cât se poate de nemţească, precum şi de faptul că nu era un evreu practicant, nu mergea niciodată la sinagogă, nu avea decât puţini prieteni printre evreii din oraş şi nu era decât un lutier din Colmar, fericit să-şi câştige traiul din fabricarea

de viori, să-şi menţină casa în bună regulă, să-şi plătească dările, să-şi iubească nevasta şi să-şi crească fiicele. Ce altceva şi-ar mai putea dori un bărbat şi de ce l-ar băga în seamă naziştii? îi lua în râs pe prietenii care îl sfătuiau să plece. Refuza să fugă. Unde ar fi putut să meargă? Viaţa lui era acolo. Atelierul lui era acolo, plin de cele mai alese instrumente, fiecare dintre ele unic în felul său, făcut de mână, de neînlocuit.

Era adevărat că şi în anii de dinainte de război cererea de instrumente lucrate cu mare fineţe scăzuse drastic, însă familia se descurcase. Josef avea o bună reputaţie şi era cunoscut până în nord, la Strasbourg şi până în est, la Freiburg, în Germania. îi era absolut imposibil să o ia de la zero în cine ştie ce ţară îndepărtată, imposibil să-şi ia cu el uneltele de mare precizie sau să le lase în urmă.

Aşa încât se mulţumise să-şi strângă familia în jurul său mai mult ca oricând şi le sfătuise pe soţie şi fiice să păstreze o prezenţă discretă în oraş, să stea în casă cât de mult posibil, să-şi ţină capetele plecate, iar viaţa avea să continue neabătută, exact la fel. Nici nu erau evrei propriu-zis. La urma urmei, ce era un evreu dacă nu un om ca oricare altul? Josef nu putea concepe că viaţa lui avea să se înrăutăţească în Colmar, cu toate steagurile şi afişele cu svastică şi cu nemţi mişunând peste tot. îşi schimbase firma din vitrina atelierului, de la Lutierul Mayer la *Geigenbauer*[1] Mayer. Dovada asta de supunere nu era de ajuns?

1 „Lutier” (în germ. în original).

Ei, nemţii, nici că puteau pretinde mai mult.2

Şi totuşi au pretins. Un an mai târziu, totul se schimbase. Poveştile venite dinspre Germania îi îngheţau sângele în vene. Acea teribilă *Reichskristallnacht*[1] – să fie oare adevărat că naziştii devastaseră oraşe şi spărseseră vitrinele magazinelor deţinute de evrei? Că evreii fuseseră obligaţi să poarte stele galbene în piept, că fuseseră alungaţi din casele lor, luaţi pe sus şi duşi Dumnezeu ştie unde? Greu de crezut. La început, Josef a refuzat să dea crezare zvonurilor. Era de părere că prudenţa şi tăcerea aveau să-i protejeze, la fel ca inofensivul nume Mayer.

— Ţineţi-vă capetele plecate. Nu discutaţi politică niciodată, cu nimeni. Pierdeţi-vă în mulţime, le-a spus el fetelor, şi pentru o vreme tactica funcţionase.

Colmar era de acum, în mod oficial, *Judenrein,* eliberat de evrei. Nimeni nu aflase de situaţia lor. Până când...

Până când, într-o dimineaţă devreme, cu puţin timp în urmă, Josef s-a trezit în zgomot de sticlă spartă, urmat de paşi care se îndepărtau în fugă. S-a grăbit să coboare în stradă, unde a strigat în gura mare: *Merde!*[2]

Cioburi din geamul făcut ţăndări zăceau împrăştiate pe pietrele de pavaj din faţa atelierului, iar în vitrina spartă

1 Noaptea de Cristal se referă la pogromul din noiembrie 1938, când casele şi sinagogile evreilor din Germania şi Austria au fost devastate, iar străzile au fost acoperite cu cioburi de la geamurile sparte (de unde şi denumirea), câteva sute de oameni fiind ucişi în bătaie şi alţi aproximativ 30 000 duşi în lagăre de concentrare (n. red).

2„Rahat” (în fr. în original) (n. red.).

„Colaboraţionişti” (în fr. în original) (n. red.).

se căscase o gaură imensă. Sufletul lui Josef s-a făcut şi el fărâme la vederea dezastrului. în clipa aceea a înţeles: răgazul luase sfârşit, familia lui nu mai era în siguranţă.

Leah şi-a făcut apariţia lângă el.

— *Josef, j'ai peur,* a şoptit ea.

Şi, pentru prima oară de la începutul războiului, Josef a trăit şi el senzaţia de spaimă: o spaimă cât se poate de reală pentru familia lui, pentru vieţile lor.

Prin comparaţie cu această spaimă, cât valora cea mai preţioasă vioară? Absolut nimic. Roadele muncii lui, cu ajutorul cărora îşi câştiga existenţa, nu valorau laolaltă absolut nimic. Spaima pe care o resimţea era viscerală, un lucru viu, un şarpe veninos încolăcit în interiorul fiinţei lui, unde-şi împrăştia otrava. Viaţa liniştită pe care o duseseră el şi ai lui se încheiase.

Cine făcuse asta? Nu aveau să afle niciodată. Cine ştia că Mayerii erau evrei? Şi nutrea o asemenea ură faţă de ei? Câţiva prieteni apropiaţi erau la curent, însă Josef nu îşi putea imagina ca vreunul dintre ei să fie capabil de o asemenea faptă. Dar oamenii sunt oameni; vorbesc între ei, bârfesc, şi uneori o vorbă necugetată sau două pot ajunge la urechile cui nu trebuie. Oricum, nu mai conta, le venise vremea.

A curăţat locul împreună cu Sarah cât de bine a putut. Câţiva vecini au ieşit din case ca să le dea o mână de ajutor:
Yves Girard, prietenul lui, cizmarul care locuia la două case mai încolo, şi familia Petit, negustorul de mărunţişuri cu nevasta lui. Şopteau între ei, şocaţi şi increduli şi exprimân- du-şi ura faţă de nazişti şi faţă de felul în care oraşul lor se transformase. Alţi vecini, care nu ieşiseră afară, îi urmăreau din spatele perdelelor trase. Oare erau de acord cu atacul ce avusese loc? Ştiuseră de el dinainte?

Ori poate că unul dintre ei...? Sentimentul de încredere şi bunătate, ce făcuse din mica alee pietruită, cu casele sale pitoreşti cu lemnărie aparentă şi ghivece cu flori, un refugiu în bastionul nazist în care fusese transformat Colmarul, se sfărâmase şi el odată cu geamul atelierului lui Josef.

— Eu te-am prevenit, i-a spus Yves lui Josef.

Yves era prietenul său cel mai bun, un văduv trecut de şaptezeci de ani, căruia Sarah şi surorile ei îi spuneau „unchiul”. Luptase în ultimul război şi reuşise să supravieţuiască. într-adevăr, Yves îl sfătuise să plece de la bun început, împreună cu ceilalţi evrei. Totuşi nu îl certa acum, nu rostise acel „Eu te-am prevenit” cu infatuare. Acum, în timp ce mătura ultimele cioburi prinse între pietre, Yves i-a spus:

— Te pot ajuta. Vorbim diseară.

în seara aceea, Yves sosise la ei acasă cu o sticlă de Riesling primită de la o „prietenă” şi, în timp ce o goleau – un lucru necesar după şocul de dimineaţă –, îi povestise cu exactitate în ce fel îi putea ajuta.

— Trebuie să plecaţi cu toţii, unul după altul, a decis el. Dar mai întâi spune-mi ceva – mi-ai zis o dată că ai un frate în America. Crezi că te poate ajuta? Vă poate adăposti la el?

Josef a dat aprobator din cap.

— Da. Karl m-ar ajuta. Dar cum aş putea să ajung la el? Suntem şapte, şi cinci dintre noi sunt copii! Cum am putea scăpa de aici?

— Există o cale – şi am prieteni care vă pot ajuta. Lângă Ribeauville locuieşte o femeie care îi ascunde pe evrei. Cunoaşte oamenii potriviţi. Evreii sunt duşi peste Munţii Vosges în Zona Interzisă şi de acolo, din ascunzătoare în ascunzătoare, traversează Franţa şi ajung

în Spania sau Elveţia. Trebuie să plecaţi cât mai repede cu putinţă. Crede-mă, ăsta n-a fost decât începutul. 0 să-l trimit pe Jacques la tine.

Peste câteva zile, Jacques şi-a făcut apariţia, înarmat cu mai multe informaţii şi sfaturi. Era un conducător al Rezistenţei de undeva din nordul ţării, care se străduia din răsputeri să-i înfrunte şi să-i învingă pe nazişti. Nu vorbea mult despre el însuşi, însă Yves i-a oferit ulterior lui Josef mai multe detalii.

La fel ca toţi bărbaţii alsacieni sub treizeci şi cinci de ani, Jacques fusese recrutat de armata germană, Wehrmacht, ceea ce însemna că ar fi fost forţat să lupte pentru al Treilea Reich, deci împotriva Franţei. Bărbaţii nu aveau dreptul să refuze să se prezinte la datorie; cei care o făceau erau trimişi în lagăre şi, probabil, chiar executaţi. Iar dacă dezertau, familiile le erau persecutate. Jacques constituia o excepţie, şi asta pentru că tatăl său era unul dintre cei mai buni şi mai cunoscuţi podgoreni din regiune, iar vinul ales era comoara Alsaciei şi reprezenta tocmai motivul pentru care Franţa şi Germania se bătuseră pe ea de-a lungul istoriei.

Jacques îi vorbeşte lui Josef fără ascunzişuri.

— Va trebui să plecaţi cu toţii, dar nu veţi putea călători împreună. Totul trebuie planificat în cel mai mic amănunt. Am nevoie de două săptămâni pentru pregătiri şi pe urmă mi-o vei trimite pe fata cea mai mare – cea care are şaptesprezece ani. Cum o cheamă?

— Sarah.

— Sarah va pleca prima. Şi apoi următoarele două fete. Ce vârste au?

— Thérèse are paisprezece ani şi Amélie doisprezece.

— Ele două trebuie să plece cât de curând posibil după Sarah. Sarah va pleca prima, însoţită de cineva. Deja am în cap o anumită persoană. Şi pe urmă va trebui să găsim o altă însoţitoare pentru celelalte două fete.

— Dar nu se poate ca ele trei să meargă împreună?

— Nu. Şi este imposibil să ne descurcăm cu un grup de patru. Ar fi o responsabilitate prea mare pentru însoţitoare, care va fi şi ea tot o evreică obligată să fugă: la mijloc e şi siguranţa ei.

— Dar cum aş putea să le trimit pe fetele mele singure în lume? Sunt doar nişte copile, trebuie să stea cu părinţii!

— Nu avem loc în adăposturile noastre pentru familii de şapte persoane. Ar fi prea dificil şi prea periculos. Ai dreptate, fetele tale sunt mici, dar o să le dăm însoţitoare demne de încredere, femei între două vârste care se vor purta cu ele ca nişte mame. Câţi ani au fetele cele mai mici?

— Manon are şapte ani, iar Sofie, numai cinci.

— Ele două vor putea merge cu tine şi soţia ta. Trebuie să înţelegi cât de greu este să aranjezi plecarea unei întregi familii. Greu şi periculos. 0 să ne descurcăm, însă va trebui să reducem cât putem de mult numărul de membri ai familiei care se deplasează împreună.

— Cum să dau drumul în lume unor fete atât de tinere? Propriilor mele fiice? Cum să le trimit într-o călătorie atât de riscantă fără noi? Le-am protejat întotdeauna, am avut mereu cea mai mare grijă de ele...

— N-ai cum să le mai protejezi, şi aici nu mai sunt în siguranţă. Niciunul dintre voi nu mai e. Cu cât întârziaţi

mai mult plecarea, cu atât va fi mai riscant. Ar fi trebuit să plecaţi mai devreme.

— Da, acum ştiu şi eu asta.

— Bine. Trebuie să plec. Pregăteşte-o pe Sarah, o să vin să o iau mai încolo.

— 0 să o însoţeşti chiar dumneata?

)acques ridică din umeri.

— 0 să încerc, dar nu-ţi promit.

— N-am cum să-mi trimit fata cu nişte străini! Ar fi îngrozită, şi noi la fel! înţelege-mă, te rog, ea fost întot-deauna ocrotită şi e foarte apropiată de noi. Abia dacă iese din casă.

— Nu-ţi spun să-ţi dai fiica pe mâna unor străini – o să mă ocup eu de asta. Dacă nu voi putea s-o însoţesc eu însumi, o să trimit pe cineva demn de toată încrederea. Mai mult de atât nu pot promite.

— Dar unde o să meargă? Şi cum...?

Atât de multe întrebări, atât de multe incertitudini. Pericolul pândeşte peste tot – cum ar putea să îl ignore?

— Mai întâi va fi dusă la casa conspirativă din Ribeauville. Femeia care locuieşte acolo este un om bun şi curajos. 0 s-o însoţesc eu, dacă voi putea. Dacă nu, voi trimite pe altcineva, care va veni cu o parolă.

Jacques cade câteva clipe pe gânduri, apoi zice:

— Parola va fi aşa – tu vei întreba însoţitoarea „Cum a fost producţia de vin anul acesta?", iar ea va răspunde: „Nu la fel de bună ca în 1917. Anul acela a fost cel mai bun". Ţine minte cuvintele astea şi nu uita să-i pui întrebarea.

Discută şi mai în detaliu despre traseul pe care Sarah îl va parcurge prin Munţii Vosges, până în provincia vecină, Lorena. Jacques îl liniştește pe Josef spunându-i că drumul

e sigur; l-a făcut şi el de mai multe ori, a însoţit fugari peste munţi până în Lorena.

— Odată ajunşi acolo, fugarii sunt duşi la Metz, unde se vor întâlni cu alte ajutoare, şi pe urmă vor merge din adăpost în adăpost până în sudul Franţei. Unii fugari traversează Pirineii spre Spania şi de acolo mulţi ajung în Americi; alţii, mai puţini la număr, preferă Elveţia. Sigur că există riscuri, dar mult mai mici comparativ cu pericolul rămânerii în Colmar. Şi după ce veţi fugi cu toţii, vă veţi putea reîntâlni pentru a începe să vă construiţi o viaţă nouă.

Jacques vorbeşte calm şi liniştitor. între timp, Josef se luptă cu temerile sale. E singura cale de a merge mai departe. Ştie asta în mintea lui. însă inima refuză să accepte realitatea. Clatină din cap.

— Nu pot s-o fac. Nu pot să le trimit singure în lume pe Sarah a mea, pe Amélie, pe Thérèse. Ele sunt viaţa mea!

După toate discuţiile purtate, după asigurările date de Jacques cu mare calm, încă nu se simte în stare să o facă.

Aşa încât a doua zi, un alt vizitator îi bate la uşă de trei ori, aşa cum fusese stabilit, iar când Josef strigă de sus de la fereastră „Cine e?”, o voce nerăbdătoare îi răspunde:

— Recolta de struguri a fost bună anul ăsta, Monsieur Mayer, şi acum ai face bine să-mi dai drumul înăuntru.

Vocea e una femeiască, iar când Josef coboară în lumina difuză de pe scara din spatele casei pentru a deschide uşa, vede că nu s-a înşelat: vizitatorul este o femeie. De vârstă mijlocie, îmbrăcată cu o fustă neagră lungă, o bluză şi o pălărie de aceeaşi culoare, dar cu faţa

palidă şi trasă şi părul strâns la ceafă în coc. îi întinde mâna. El i-o strânge.

— Margaux Gauthier. Iar dumneata eşti tatăl lui Sarah, presupun. Cred că Jacques ţi-a spus câte ceva despre mine. Şi ştiu că ai gustat din vinul meu.

Este femeia aceea din Ribeauville despre care i-a vorbit Jacques. 0 persoană altfel decât Jacques. Care nu vorbeşte cu calm, liniştitor, şi nu încearcă să convingă. Ci se exprimă într-un mod dramatic.

— Monsieur Mayer, zice ea. Imaginează-ţi că te afli într-o casă cu trei caturi. Jos a izbucnit un incendiu şi tot parterul e cuprins de flăcări. Dumneata eşti blocat, cu întreaga familie, la etajul cel mai de sus. Nu aveţi cum să coborâţi. Fumul începe să se strecoare pe sub uşi; deja îl trageţi în piept. Copiii plâng. Soţia dumitale e înspăimântată. Te duci la fereastră, o deschizi, şi jos, în stradă, zăreşti siluetele întunecate ale vecinilor şi prietenilor voştri. Ţin în braţe un cearşaf; este o plasă de siguranţă solidă şi fermă, ţinută strâns de toţi. Ei strigă la tine să sari. Ce faci: aştepţi ca focul să vă cuprindă, sari doar dumneata sau îţi împingi mai întâi primul născut să sară?

După aceasta, Josef nu prea mai are cum să obiecteze. Acceptă să o trimită mai întâi pe Sarah, apoi pe celelalte două fete cât de curând posibil.

— Mulţumesc, îi spune el lui Margaux. Nu ne cunoaştem, şi totuşi eşti dispusă să rişti totul ca să mă ajuţi. Nu-ţi pot mulţumi îndeajuns.

Rosteşte toate acestea cu ochii aproape scăldaţi în lacrimi, însă răspunsul lui Margaux este complet lipsit de sentimentalism.

0 fac pentru Alsacia, pentru libertare. Trebuie să ne eliberăm pământul natal de pacostea asta. Dacă totul va merge aşa cum trebuie, vei putea să te întorci aici într-o zi. Asta sper eu, şi pentru asta mă rog: ca Alsacia şi întreaga Franţă să fie din nou libere.3

Cele două săptămâni dintre spargerea geamului de la atelierul lui Josef şi plecarea planificată a lui Sarah sunt încărcate nu doar de sentimente de teamă în faţa pericolelor aşteptate, ci şi de suferinţă şi tristeţe.

Josef şi Leah înţeleg, în sinea lor, că este absolut necesar să fugă şi că Sarah, cea mai mare dintre fiice, va trebui să plece prima. Că trebuie să o trimită în lumea largă, plină de primejdii; că nu vor şti timp de luni întregi, dacă nu ani, nimic despre ea. Raţiunea, simţul realităţii le dictează toate acestea. Numai că inimile sunt uneori străine de simţul realităţii, iar inimile lor nu vor înţelege niciodată, nu vor accepta niciodată. Inimile lor se agaţă de Sarah mai mult ca oricând, refuză să o elibereze din îmbrăţişare, la fel cum ea refuză să plece; şi, în acelaşi timp, ei încearcă să o convingă că *trebuie* să se despartă. Cum să-şi calce pe inimă, cu toţii? Cum ar putea să o împingă în acel necunoscut teribil, şi cum ar putea *ea* să îi lase *pe ei* în urmă, pradă poate unui necunoscut încă şi mai îngrozitor? Cum ar putea să supravieţuiască toţi acestei despărţiri, acestei distrugeri a unei entităţi atât de strâns sudate, a acestui întreg viguros care este familia lor completă?

Sarah este primul lor născut, copilul care le-a schimbat viaţa – aşa cum o fac întotdeauna primii născuţi

–, de la cea încă în formare, viaţa unor post-adolescenţi cu speranţe şi vise şi o lume întreagă deschisă în faţa lor, la cea de adulţi maturi, cu responsabilităţi, griji şi o legătură de nezdruncinat, nu numai cu o fărâmă de om plângăcios, ci şi cu un loc, un cămin, cu bani şi muncă şi necesitatea procurării hranei de zi cu zi.

Odată cu naşterea ei, Josef şi Leah au descoperit acel lucru teribil pe care toţi proaspeţii părinţi îl realizează pentru întâia oară: că în vieţile lor a pătruns ceva, cineva mai preţios decât ei înşişi, mai preţios decât sunt unul faţă de celălalt; ceva, cineva a cărui pierdere i-ar distruge, i-ar zgudui la fel de tare ca ochiul de geam spart. în mod ireparabil. A o lăsa pe Sarah să plece ar echivala cu aruncarea unui diamant într-un râu în speranţa că apele l-ar purta mai departe în siguranţă, pentru a fi cules în aval de cineva demn de încredere, care să li—1 returneze mai apoi intact. Imposibil de conceput aşa ceva, şi totuşi trebuie să o facă. în noaptea aceea, Jacques i-a convins la o sticlă de Riesling şi cu ceva ajutor din partea lui Margaux. Jacques, el însuşi atât de tânăr, însă aşa de experimentat, de pasional, de credibil. Le vorbise până târziu în noapte şi reuşise cumva să le domolească temerile, să-i facă să-i acorde încredere şi să-şi găsească în inimi puterea de a face imposibilul. De a arunca diamantul. Pentru că nu au încotro.

însă nu numai spectrul pierderii şi teama pentru destinul lui Sarah le-au tulburat vieţile în acele două săptămâni. Un alt lucru s-a petrecut atunci, un lucru care i-a înspăimântat de moarte pe Josef şi Leah. S-a întâmplat în urmă cu doar o săptămână.

*

Josef şi Sarah se aflau împreună în atelier şi lucrau în tăcere la singura comandă pe care o primiseră în tot acel

an. Era pentru fiica cea mai mare a unui cetăţean de vază din Strasbourg, un om de afaceri înstărit care se descurcase de minune, şi chiar prosperase de când naziştii preluaseră controlul asupra Alsaciei. Astfel de oameni erau singurii care îşi permiteau să le ofere copiilor cadouri atât de preţioase precum o vioară. Erau cunoscuţi drept *collaborateurs*[1], fiind urâţi de cetăţenii alsacieni loiali Franţei. Fiica acelui om dovedise un talent muzical atât de remarcabil de la o vârstă foarte fragedă, încât acum trebuia să capete un instrument pentru adulţi, perfect, confecţionat manual special pentru ea. Pe Josef îl îndurerase acceptarea comenzii de la un asemenea individ, dar adevărul era că nu avea de ales. Trebuia să-şi întreţină familia şi comenzile deveniseră foarte rare, şi, în plus, cine-şi putea permite să refuze să lucreze pentru naziști și susținătorii acestora?

Doar nu era vina viorii că avea să ajungă pe mâna unui c*ollaborateur,* lutierul avea să îi acorde chiar şi aşa întreaga sa atenţie şi să reverse asupra ei aceeaşi dragoste pe care ar fi revărsat-o asupra unei viori destinate celui mai mare virtuoz. Josef învăţase de la tatăl lui că până şi cea mai banală dintre munci trebuie făcută cu pasiune. Acesta era secretul unei vieţi bune şi fericite. Tatăl lui învăţase, la rândul său, secretul de la tatăl său, ultimul dintre bărbaţii Gold- berg, maeştrii lutieri. Acum, pe linie masculină, şi numele Mayer era pe cale să se stingă şi, din acest motiv, Sarah, şi nu un fiu inexistent, îi devenise ucenică.

Sarah îl urmărise la lucru în atelier, bombardându-l cu întrebări, de când avea cinci ani. Ascultase vocile viorilor de la bun început, de când nu erau decât nişte simple bucăţi de lemn, până ce putuse ţine în mână instrumentul

finisat peste ale cărui strune să-şi treacă arcuşul, ascultându-i vocea finală. Crescuse în sunet de vioară. Dar, mai presus de orice, Sarah învăţase să îi confere viorii voce, cea mai bună voce posibilă.

Niciun fiu nu ar fi putut fi un ucenic mai capabil. E ca şi cum degetele ei, inima şi sufletul său ar fi moştenit înţelepciunea colectivă a tuturor strămoşilor săi lutieri, pe care ar fi concentrat-o şi amplificat-o de la Goldberg la Mayer şi de la Mayer la ceva în plus şi inefabil. Sarah posedă o sensibilitate pe care Josef nu a întâlnit-o decât rareori printre colegii săi, o sensibilitate ce o întrece în mod cert pe a sa. Ea e mai mult decât un meşteşugar, este o artistă.

Josef a ştiut dintotdeauna că pentru a fi creativ trebuie să dai dovadă de modestie supremă; că aroganţa şi lăudăroşenia nu au ce căuta atunci când creezi o operă de artă, că *eul* trebuie să dispară pentru a lăsa loc liber geniului să zboare, însă Sarah se pricepe mai bine decât el la asta.

în acea după-amiază, lucrau împreună, ca de obicei, în atelierul lui Josef, o încăpere îngustă din spatele magazinului care dădea în stradă. Pe toată înălţimea pereţilor stăteau atârnate uneltele şi dichisurile meşteşugului lor: rindele de diferite mărimi, dăltiţe folosite la incrustarea lemnului, şei, prăguşuri, căluşuri, eclise, şabloane, acordoare, cordare şi, desigur, preţiosul lemn, tăiat în prealabil în blocuri din molizii din pădurile Munţilor Vosges.

Sarah primise sarcina construirii viorii pentru odrasla colaboraţionistului din Strasbourg; îi spunea Adrienne, după numele fetei. Adrienne avea să fie prima vioară făcută în întregime numai de Sarah, de la început până la

sfârşit, fără niciun sfat din partea tatălui. Iar ea îşi promisese că aceasta urma să fie la fel de bună ca orice vioară creată de lutierii veterani din Alsacia, Franţa sau Germania; avea să i se dăruiască total, pentru că era prima ei realizare şi pentru că avea să încapă pe mâinile unei fete la fel ca ea, o muziciană care, spera ea, avea să o preţuiască veşnic, aşa cum ea îşi preţuia propria vioară. Alesese ea însăşi lemnul, ţinând blocul brut aproape de ureche, bătându-l uşurel cu degetele pentru a-i auzi vocea interioară; de acum era capabilă să recunoască pe loc potenţialul fiecărei bucăţi de lemn.

După ce alesese cele mai bune plăci de rezonanţă, îmbinate la mijloc şi aplatizate, folosise ansamblul de edise aşezate pe spatele viorii, pentru a desena conturul final al instrumentului. A decupat conturul, sculptând curbura pe lungime, apoi transversal, după care a aşchiat şi netezit cu rindeaua semirotundă, trecând la cea cu lamă zimţată, pentru o şlefuire şi mai fină, iar ca să desăvârşească finisarea, a ales o rindea subţire, de răzuit.

A îndepărtat şablonul de pe eclise, apoi a lipit spatele şi faţa pentru a obţine corpul viorii.

Odată încheiată construirea corpului viorii, a urmat partea cea mai incitantă a întregului proces: ciocănitul cu încheieturile degetelor, ascultând rezonanţa corpului şi ima- ginându-şi sunetul viorii după ce avea să fie gata. Aceasta era adevărata muncă de maestru, punctul culminant în care lu- tierul îşi demonstra iscusinţa, iar Sarah dovedise de la bun început că avea instincte bune, o mână sigură şi o ureche fină.

Apoi a balansat fundul viorii pe degetul mare. Acesta a rămas perfect drept, perfect echilibrat. Satisfăcută, a verificat modelele Chladni făcute de frunzele de ceai: a

presărat frunzele în curbura uşoară a dosului instrumentului, a ajustat frecvenţa plăcilor sub vioară, urmărind legănarea frunzelor de ceai şi dansul lor până ce s-au aşezat într-un tipar anume, apoi a studiat tiparul pentru a decide dacă totul era în regulă şi dacă vioara îşi găsise adevărata voce. în acel moment, frunzele de ceai au făcut o săritură neaşteptată când uşa prăvăliei a fost trântită de perete şi doi soldaţi au dat buzna în mica încăpere, zdrobind aşchiile de lemn şi rumeguşul aşternute pe podea cu cizmele lor înalte, rămânând apoi încruntaţi în picioare, cu braţele în şold.

Amândoi soldaţii erau înalţi, arieni până în vârfurile degetelor lungi şi osoase, până în adâncul ochilor de un albastru rece şi până la firele de păr galben-pai ce se iţeau răzleţe de sub chipiele negre, singura diferenţă dintre ei părând a fi vârsta, ca şi numărul şi tipurile de însemne prinse pe reverele uniformelor. Unul dintre ei avea în mod cert peste cincizeci de ani, în timp ce celălalt era un flăcău abia trecut de douăzeci de ani. Soldatul cel vârstnic fu cel care vorbi, cel tânăr mul- ţumindu-se să rămână tăcut. Josef şi-a zis că cei doi puteau fi tată şi fiu.

— Herr Mayer, a spus tatăl, avem motive să credem că sunteţi evrei. O familie de evrei care a reuşit să se sustragă cumva de la evacuarea obligatorie din urmă cu doi ani. Este adevărat?

— Bineînţeles că nu! a exclamat Josef adunându-şi tot curajul.

Sigur, poate că renegarea moştenirii sale era o dovadă de laşitate, însă miza era familia sa – siguranţa lor, vieţile lor. Avea să nege până la sfârşitul zilelor sale, fără să simtă nici cea mai mică vină.

Tatăl a scos din buzunar o foaie de hârtie, a despăturit-o şi a început să citească:

— Josef Mayer, Leah Mayer. Cinci fiice: Sarah, Amelia, Inge, Tanja şi Sigrid. De ce... de ce credeţi că suntem evrei? a încercat Josef să nu se bâlbâie, fără a reuşi decât în mică măsură. Rostea cuvintele cu voce prea slabă; a tras adânc aer în piept şi şi-a adunat ultimele rămăşiţe de curaj şi încredere. Doar avem nume nemţeşti! Sunt un Mayer – nici că se poate nume mai nemţesc. M-am supus tuturor măsurilor legale luate de noul regim şi am schimbat prenumele franţuzeşti din familie în unele nemţeşti, creştine. Suntem oameni care respectă regulile.

— Cu toate acestea, am fost informaţi că sunteţi de fapt evrei, deci de descendenţă impură. în următoarele şapte zile va trebui să prezentaţi un certificat de descendenţă ariană, un *Abstammungsurkunde*. Documente despre dumneata, despre părinţii şi bunicii dumitale. Trebuie să te prezinţi cu hârtiile la biroul de registratură civilă, la *Einwohnerburge- ramt,* în următoarele şapte zile. După ce vei prezenta documentele pentru dumneata şi soţie, veţi fi scoşi de pe listă.

— Ce listă?

— Nu e treaba dumitale. Asigură-te că nu te afli pe o listă cu oameni care încă ne poluează societatea. Până ce îţi vei dovedi inocenţa, vei fi considerat vinovat. Zi bună, Herr Mayer.

Şi au dispărut apoi într-o clipită, tată şi fiu, pocnind din călcâiele cizmelor lor negre, la fel de lucioase precum poleiul, şi la fel de înşelătoare. Dispăruseră din atelier, dar nu şi din vieţile lor. Josef ştia acum că zilele îi erau numărate. Răgazul se încheiase.4

După această vizită nu mai putea fi admisă nicio scuză; nicio întârziere nu mai era acceptabilă. Până şi Josef se convinsese de acum: Sarah trebuia să plece, iar ei trebuiau să se pregătească pentru propria lor plecare. Existau mai multe probleme în calea acestui plan, şi cea mai mare dintre ele era timpul; timpul şi documentele.

Documentele. Cum putea obţine un *Abstammungsurkunde* de descendenţă ariană pentru el, pentru părinţi şi bunici, atâta timp cât era sută la sută evreu? Şi în numai şapte zile? Dacă nu reuşea să aducă documentele, era sigur de consecinţe: aveau să fie cu toţii deportaţi în cel mai îndepărtat colţ din Germania. Toată lumea auzise de lagărele nemţeşti: lagăre de muncă de unde nimeni nu se mai întorcea. Evreii şi alte persoane indezirabile duse acolo dispăreau fără urmă; nu avea să se afle ce destin avuseseră decât după încheierea războiului. Nimeni nu ştia ce se petrecea în acele lagăre, însă circulau multe zvonuri care îţi ridicau pur şi simplu părul măciucă în cap, şi nimeni nu se îndoia că ele erau echivalentul iadului pe pământ, locuri de unde odată ajuns, nu te mai întorceai, găuri negre unde dispăreai cu totul, te cufundai în întuneric.

Yves, prietenul şi vecinul lui Josef, devenise în ultima vreme musafirul lor în fiecare seară, omul care îi sfătuia, îi liniştea şi-i consola.

— Este destul de uşor să obţii documentele acelea, le-a spus el. Avem un falsificator bun aici, în Colmar. Poate face ca totul să pară autentic. însă pentru asta va avea nevoie de informaţii suplimentare. Numele tău, cel al părinţilor şi aşa mai departe. Şi asta va lua ceva timp. Dar spune-mi ceva, fiindcă am şi eu o curiozitate: cum ai ajuns să porţi un nume de familie atât de nemţesc?

Josef a ridicat din umeri.

— E o poveste lungă, o poveste de *Geigenbauer.* Prespun că nu ai auzit de viorile Goldberg-Mayer. Erau celebre în secolul trecut; viori frumoase, cu sunet perfect. Atât Goldberg, cât şi Mayer proveneau din Bubenreuth, un mic oraş bavarez, capitala breslei lutierilor din Germania. Amândoi erau extrem de pricepuţi la meşteşugul lor şi se aflau în competiţie, însă la un moment dat un Mayer neamţ s-a căsătorit cu o domnişoară Goldberg evreică şi cele două companii au fuzionat, devenind mai puternice ca oricând. Dar descendenţa evreiască se transmite pe linie maternă, iar ea era ultimul membru feminin din familia Goldberg. Cum era femeie, iar meşteşugul se transmitea din tată în fiu, lutierii Goldberg au dispărut. Aşa că Herr Mayer a renunţat la numele Goldberg din firmă, iar viorile au fost numite de atunci doar Mayer. Poate că acela a fost momentul când familia ar fi putut deveni ariană. însă copiii Mayer – trei băieţi, şi anume bunicul meu şi cei doi fraţi ai săi – s-au căsătorit cu femei evreice, şi aşa se face că am rămas evrei, însă cu nume nemţesc. Având în vedere antisemitismul care începuse deja să se manifeste în Bubenreuth şi întreaga Bavarie, decizia păstrării numelui

Mayer s-a dovedit a fi una inspirată, însă, din alte puncte de vedere, eu consider că au comis o greşeală: Mayer este un nume prea comun pentru instrumente atât de extraordinare! Goldberg-Mayer sună cu mult mai bine.

— Şi tu cum ai ajuns în Colmar?

— Unul dintre fraţii Mayer s-a căsătorit cu o doamnă din Strasbourg, fiica unui lutier. Şi a preluat atelierul socrului său. Colmar e la o aruncătură de băţ de Strasbourg şi saltul l-am făcut prin intermediul lui Leah, soţia mea, care nu este evreică. Tatăl ei e tâmplar în Colmar şi proprietarul acestei clădiri, pe care i-a dăruit-o ei atunci când ne-am căsătorit. Este un om bun. Vezi masa asta superbă? a întrebat Josef trecându-şi degetele drăgăstos peste suprafaţa mesei la care stăteau aşezaţi. Era o piesă de mobilier fabuloasă, făcută din stejar solid, cu picioare frumos rotunjite şi sculptate, terminate în labe de leu. Socrul meu a confecţionat manual masa asta, i-a explicat el lui Yves, şi ne-a facut-o cadou la naşterea primului nostru copil, Sarah. A gândit-o pentru o familie mare, şi acum, că suntem şapte cu toţii, se dovedeşte a fi cu adevărat utilă!

Josef a întins braţul şi a mângâiat partea de sus, frumos ornamentată, a scaunului pe care stătea Yves.

— Şi scaunele sunt frumoase, tot el le-a confecţionat manual. Yves, este aşa de îngrozitor! Ce o să fac cu toate bunurile mele, cu instrumentele, uneltele, cu mobilierul nostru, atunci când vom pleca? Ce o să se aleagă de casa noastră?

— Te-aş sfătui să procedezi aşa: cum Leah nu este evreică, iar casa i-a fost dăruită de tatăl ei, un arian, trece-o în întregime pe numele ei. Aşa va fi în siguranţă până vă

întoarceţi. Cât despre instrumente, ele sunt uşor de ascuns. Câte sunt?

— Un violoncel, o violă şi cinci viori, o parte dintre ele de dimensiuni mici, pentru copii. Violoncelul, viola, vioara mea şi cea a lui Sarah sunt extrem de valoroase. Mai am o vioară deosebită, făcută pentru un client din Strasbourg care nu a venit să o plătească şi s-o ridice. în ultimii ani, afacerea a mers foarte prost. Pe vremuri, oamenii veneau tocmai din Strasbourg şi chiar din Freiburg ca să îmi cumpere viorile, dar nu şi acum. Nimeni nu mai are bani pentru un instrument făcut la comandă şi nimeni nu mai are bani nici măcar pentru o vioară oarecare, pentru a cânta la ea sau a le oferi copiilor lecţii de muzică. Muzica a devenit un lux. în ultimii ani, nu aş fi reuşit să-mi întreţin familia ca lutier – socrul meu este cel care mi-a dat de lucru. Ce o să mă fac, Yves? Cum vom supravieţui dacă fugim din Colmar? Cum...?

— Nu-ţi mai face griji, nu e momentul, ia fiecare zi aşa cum e. Acum ar trebui să începi să-ţi ascunzi instrumentele. O să iau una dintre viori şi o voi ascunde la mine în pod. Cunosc oameni de încredere care vor fi dispuşi să-ţi pună la păstrare celelalte instrumente. Cu violoncelul va fi un pic mai greu, dar o să-l ascundem şi pe el şi o să-l găseşti în bună stare atunci când te vei întoarce. Dar bagă de seamă, Josef, hârţogăria e mult mai urgentă. Trebuie să notezi tot ce mi-ai povestit mie, toate numele, începând cu amintirile cele mai îndepărtate în timp: unde s-au născut strămoşii tăi şi unde pot fi găsite documente privitoare la viaţa lor. Ştii ce mult le place nemţilor documentaţia! Voi avea nevoie de toate datele acestea pentru a obţine falsurile. Mâine te vei duce la registratură şi-i vei ruga să-ţi acorde un răgaz mai lung: o

lună. Spune-le că o săptămână e prea din scurt pentru că trebuie să-ţi parvină documente de la Bubenreuth, şi asta necesită timp. Că poate vei fi nevoit să te deplasezi în persoană până acolo. Şi, cum pretinzi că ai descendenţă ariană, îţi vor accepta cererea. Şi vei obține o amânare de o lună; va fi suficient.

Şi astfel Josef şi prietenul său Yves au stat împreună făcând planuri pentru un viitor care era în realitate doar o gaură neagră. Dar aşa era în război. Oameni care mureau şi dispăreau, şi nimeni nu avea cum să garanteze un final fericit. Însă Yves a reuşit să le insufle speranţă lui Josef şi Leah.

— Dreptatea va învinge, a spus el. Dreptatea şi bunătatea vor avea câştig de cauză în final. Trebuie să ne păstrăm speranţa, încrederea şi curajul.

Dar asta era tot ce îi putea oferi el lui Josef, care stă acum pe buza prăpastiei, cu fiica sa cea preţioasă faţă în faţă, şi el e cel care trebuie să-i dea imboldul final, în speranţa că în fundul prăpastiei se vor găsi prieteni – în fapt, nişte străini – gata să o prindă, aşa cum i-a promis Margaux. Este cel mai îngrozitor lucru pe care a fost nevoit să-l facă în toată viaţa lui.

Yves a sosit într-o seară în vizită, aducând o pereche de bocanci.

— Sunt nişte bocanci de munte buni, foarte solizi, pentru Sarah. Bocanci nemţeşti care te ţin o viaţă. Un bărbat din Freiburg mi i-a adus ca să îi pingelesc în urmă cu câţiva ani – mi-a spus că erau ai soţiei lui. Că obişnuiau să facă drumeţii în Munţii Vosges. Nu s-a întors niciodată ca să îi ia. I-am trimis o scrisoare ca să îi amintesc de bocanci. Mi-a răspuns că soţia lui murise şi că nu-i mai voia – că puteam să-i păstrez şi să-i vând, căci lui nu-i mai erau de trebuinţă. Dar nu i-am vândut. Sunt nişte încălţări

scumpe, chiar dacă au fost purtate, şi nimeni în Colmar n-ar fi dispus să plătească o sumă atât de mare pentru ele. Aşa că, poftim. Sunt nişte bocanci deosebiţi. Poate un pic prea mari pentru Sarah, însă cu o pereche de şosete groase...

Fata i-a probat: îi veneau perfect.5

Si acum răgazul a luat sfârşit E ultima noapte pe care o vor petrece împreună şi valiza lui Sarah stă încă goală la ea pe pat, în micul dormitor de sub streaşină, pe care îl împarte cu Amélie şi Thérèse. Sarah a refuzat pur şi simplu să îşi împacheteze lucrurile. Zice că nu se simte în stare. Că nu poate alege ce să ia cu ea. Nu-şi poate lăsa vioara în urmă, cu toate că aceasta a dispărut deja de o săptămână din casa lor, depozitată într-un dulap vechi din podul lui Yves.

Ce se va întâmpla dacă, atunci când vor veni să o ia, Sarah va refuza să plece? Are în ea o oarecare doză de încăpăţânare, care a ieşit la iveală în forma sa cea mai puternică în ultima săptămână, după ce i s-a spus ce urma să facă.

Trebuie să plece. Singură, însoţită doar de o străină oarecare, să dispară în noapte, la ţară, în munţi, în Franţa; şi pe urmă să ajungă cumva în America, la un unchi pe care nu l-a văzut în viaţa ei şi de care nu o leagă nimic, într-un loc pe nume Connecticut, pe care nici măcar nu-l poate pronunţa, însă părinţii au forţat-o să înveţe pe de rost adresa. Pentru orice eventualitate.

— Ce eventualitate?

— în eventualitatea că îţi pierzi... Ştii tu, lucrurile. Documentele, agenda cu numere şi adrese.

Sunt foarte evazivi cu toţii. Nimeni nu ştie nimic. Nu-i spun decât că trebuie să plece în seara asta; că va veni cineva să o ia, o persoană necunoscută, un bărbat sau poate o femeie.

Cel mai rău e când se aşază la masă pentru cină, la o masă care nici măcar nu e a lor. Au schimbat frumoasa lor masă din lemn de stejar, cu picioare curbate şi suprafaţa

minunat texturată, ce trădează arta ascunsă în fibrele lemnului, cu un obiect ieftin cu patru picioare care arată ca o uşă veche, fixată în cuie pe nişte resturi de lemn dintr-un gater; masa lor a fost pusă bine la păstrare pentru când se vor întoarce. Ceea ce vor face cu certitudine, într-o bună zi, o asigură părinţii ei. Trebuie să fugă din Colmar, însă vor reveni cu toţii la casa lor.

— Când? zice Sofie, cea mai mică dintre fete, de doar cinci ani, mereu debordând de întrebări.

— Nu ştim, scumpa mea. Acum fii cuminte şi termină de mâncat supa.

— Nu e supă, e doar varză cu apă.

— Sofie! Cum îndrăzneşti! Ai idee cât de mult muncesc mama şi tata ca să ne hrănească, cât de greu este să faci rost chiar şi numai de câteva legume? Aşa e în război! Şi noi suntem în război! în mijlocul lui!

Thérèse e cea care vorbeşte acum. Thérèse are paisprezece ani şi ştie o groază de lucruri despre orice. Thérèse citeşte tot timpul: dacă nu reuşeşte să pună mâna pe o poveste bună, citeşte ziare vechi, cărţi de istorie, cărţi despre descoperirea civilizaţiei incaşe din Peru – orice găseşte la bibliotecă. Poate citi în germană şi franceză. Zilele acestea însă este forţată să citească numai în germană, căci toate cărţile în franceză de la bibliotecă au fost aruncate şi înlocuite cu volume în limba germană, aşa cum profesorii francezi au fost trimişi în Germania pentru a fi reinstruiţi, fiind înlocuiţi de profesori nemţi care îi obligaseră pe copii să înveţe nişte litere oribil de încurcate, să scrie şi să gândească în germană. Thérèse fiind cea mai citită din membrii familiei, ştie cele mai multe lucruri, şi de aceea toţi o ascultă atunci când vorbeşte.

— Nu-mi pasă de războiul ăsta stupid, zice Sofie.

— Ei bine, ar trebui să-ţi pese, din moment ce ne aflăm în el, la fel ca toată Franţa, care e plină de soldaţi nemţi, răi şi cruzi.

— Serios? Toţi sunt aşa?

— Da. Toţi. S-au născut răi, omoară oameni şi violează femei şi...

— Ce înseamnă violează?

— Hai, terminaţi-vă supa şi nu mai trăncăniţi, fetelor. Şi tu, Sofie, să ştii că are dreptate Thérèse: chiar dacă nu e decât o supă de varză, tot e mai bună decât nimic, şi altceva oricum nu avem, aşa că e supă de varză sau nimic.

— Mă întreb ce gust are nimicul.

— Nu e deloc bun, spune Manon, fiica de şapte ani. Nimicul are gust de nimic. Te face să flămânzeşti tot mai tare, până ce, într-un final, mori de foame.

— Ia nu mai vorbiţi aşa! E înspăimântător! Totul e înspăimântător şi Sarah trebuie să plece şi nu ştim când o s-o vedem din nou!

— Dar de ce trebuie să plece? De ce nu putem să plecăm sau să rămânem cu toţii?

— Pentru că aşa e în război, *ma petite,* şi naziştii sunt acum aici, în Colmar, şi ei vor să ne vadă plecaţi.

Cel care vorbeşte este Josef, care consideră că a venit vremea ca fiica lor cea mai mică să înfrunte realitatea. Sofie nu a reuşit să se adapteze prea bine la restricţii, la secreto- manie, la spaima care stă la pândă în umbrele din casa lor, odinioară atât de sigură.

— Dar dacă nu vrem să plecăm? De ce să facem ce ne spun ei, de ce să îi lăsăm să aibă ultimul cuvânt?

— Pentru că sunt nemţi şi Alsacia este acum parte din Germania. Germania e o ţară rea, şi nemţii sunt oameni răi, şi în Germania este un om pe nume Adolf

Hitler care e cel mai rău dintre toţi şi el vrea să plecăm. Ne urăşte şi vrea să ne alunge de aici, se aude din nou vocea a lui Thérèse. Şi dacă refuzăm să plecăm, probabil că ne va ucide, continuă ea.

— Nu vorbi aşa, Thérèse!

— Dar e adevărat, tată, nu-i aşa? Hitler vrea să-i omoare pe toţi evreii.

— Nu să-i omoare, *chérie,* exagerezi. Nu vrea să ne omoare, dar e adevărat că îi alungă pe evrei. Josef se întoarce cu faţa spre Sofie. Thérèse are dreptate, în Germania e un om rău, un fel de rege. Ştii că regii conduc ţări şi că nimeni nu iese din cuvântul lor? Ei bine, aşa e cazul şi cu el şi lui nu-i plac evreii.

— Dar de ce? Ce i-am făcut noi?

Josef ridică din umeri. Au purtat această conversaţie de multe ori şi Sofie încă nu pricepe. E dificil, dacă nu imposibil, să faci un copil care n-a cunoscut decât dragostea şi bunătatea să înţeleagă ce înseamnă ura şi cruzimea.

— Dar noi nu am greşit cu nimic. El ne urăşte însă, as- ta-i tot.

— E un om foarte prost! Cum de a ajuns un om prost rege peste o ţară?

— Se pare că poporul german l-a vrut rege.

— Dar de ce? Nemţii sunt şi ei oameni răi?

— Nu cred că sunt toţi răi, *chérie.* Dar poate că s-au gândit că el e omul potrivit pentru ei şi pentru ţara lor şi de aceea îl urmează.

— Dar cum de nu ştiu că omul pe care îl urmează este rău?

— Poate că nu şi-au dat seama cât de rău este.

— Nu o mai minţi, tată! Sigur că ştiu! Ştiu foarte bine şi sunt de acord cu el şi îi urmează ordinele.

Gândeşte-te la *Reichskristallnacht*. Nu Hitler a fost cel care a spart vitrinele, ci nemţi obişnuiţi. Aşa cum ne-au făcut şi nouă. îi urăsc pe nemţi! îl urăsc pe Hitler! Toţi germanii sunt răi!

Şi cu asta Thérèse sare de pe scaun şi iese în fugă din încăpere. îi aud paşii bocănind sus pe scară, până în pod, spre micul dormitor pe care îl împarte cu surorile mai mari.

— Aşa e, tată? Mă minţi? Nu e frumos să minţi.

Sofie îşi priveşte tatăl cu ochi mari atât de inocenţi, încât propriii lui ochi înoată în lacrimi. Le şterge cu mâneca hainei, îşi recapătă cumpătul şi rosteşte pe cel mai ferm ton cu putinţă:

— Nu mint, draga mea, doar încerc să-ţi explic cât pot eu de bine. Deşi nici eu nu înţeleg. Nicio fiinţă omenească cumsecade nu ar putea pricepe un asemenea comportament Şi tocmai de aceea cred că cei mai mulţi nemţi nu realizează cât de rău este acest om şi de ce lucruri îngrozitoare este în stare.

— Ce fel de lucruri? Să ne alunge din casele noastre?

— Exact. îmi place să cred în ce au oamenii mai bun în ei, să cred că toţi oamenii sunt intrinsec buni...

— Ce înseamnă *intrinsec?*

— înseamnă că în adâncurile fiinţelor noastre suntem în realitate buni, numai că această bunătate poate fi ascunsă, şi astfel nu o mai vedem.

— Deci până şi omul acela rău, regele acela rău, ar putea fi bun la suflet?

Josef e pus în încurcătură. Dacă răspunde da, ar fi o minciună, căci, din câte ştie el, nu există nicio fărâmă de bunătate în Hitler. Dar dacă răspunde nu, s-ar contrazice singur.

— Păi, îmi amintesc că am citit undeva că lui Hitler îi plac câinii, intervine Manon. Şi ţie, Sofie, îţi plac câinii, şi ai spus o dată că cei care iubesc câinii sunt oameni buni.

— Dar nu şi el. El nu.

Manon ridică în aer două degete, între care ţine o bucăţică de cartof. îşi lipeşte degetele, turtind cartoful.

— Uite, asta vrea el să ne facă. Spune-i adevărul, tată.

Leah icneşte oripilată şi Josef îi aruncă lui Manon o privire care îi spune clar „Ajunge!”.

Sarah nu a scos o vorbă pe tot parcursul conversaţiei. E ca şi cum nici nu ar fi prezentă. Numai părinţii îi remarcă tăcerea şi îi aruncă din când în când câte o privire îngrijorată. Numai ei ştiu prin ce trece ea, pentru că şi ei trec prin asta. E ultima lor noapte cu Sarah; chinul e imposibil de îndurat, şi totuşi trebuie să îl îndure.

— Cred că e timpul să urc să-mi fac valiza, zice ea într-un târziu, ridicându-se de la masă. 0 să-mi iau rămas-bun acum şi, vă rog, nu faceţi mare caz de asta. De la Thérèse o să-mi iau la revedere sus, la noi în cameră...

Trece de la o soră la alta, îmbrăţişându-le pe rând şi lu- ându-şi rămas-bun. Manon se agaţă de ea.

— Nu pleca, te rog, nu pleca, şopteşte ea.

— Trebuie. Şi o să pleci şi tu curând, şi ne vom întâlni din nou în Franţa, în America sau în altă parte. Fii sigură de asta.

Manon o strânge şi mai tare, pieptul i se umflă de un ultim hohot de plâns, apoi o eliberează din îmbrăţişare. Sarah se mişcă în jurul mesei spre Amélie şi apoi spre Sofie.

— La revedere, surioara mea cea mică. Să fii cuminte, să asculţi de mami şi de tati şi să-ţi mănânci supa de varză. Ne revedem curând.

Sofie, care nu poate înţelege că va fi despărţită de sora ei mai mare şi dragă pentru mult, mult timp, o sărută pe amândoi obrajii şi îi zâmbeşte; e cea mai curajoasă dintre fete.

— Pa, Sarah, şi călătorie plăcută! Ne vedem curând. 0 să vin cu mami şi cu tati.

Se îmbrăţişează şi se uită lung una în ochii celeilalte – un rar moment de nemişcare pentru micuţa Sofie, care-i ca argintul viu, incapabilă să stea pe loc sau să tacă mai mult de două secunde. Dar ochii ei se umplu brusc de lacrimi; sare de pe scaun şi se aruncă în braţele surorii mai mari, agăţân- du-se de ea cu toată puterea, hohotind, cu inima gata să-i spargă pieptul şi îngăimând printre suspine:

— Nu pleca, Sarah! Te rog, nu pleca! Te iubesc atât de mult! Mi-e teamă că n-o să te mai văd niciodată.

Sarah o îmbrăţişează strâns şi o lasă să plângă în voie, mân- gâind-o pe spate şi, din când în când, pe buclele negre şi răzvrătite. Şi, când copila tace în cele din urmă, cu lacrimile secate, o ajută să urce înapoi pe scaun, se desprinde din îmbrăţişare, îi şterge ochii cu un şerveţel primit de la mama sa şi îi şopteşte:

— Suntem trişti cu toţii fiindcă sunt nevoită să plec, *mori petit chou*[1], dar o să ne revedem cândva, undeva, îţi promit.

Se îndreaptă apoi de spate, îşi înghite propriile lacrimi, le face semn cu mâna surorilor, ale căror feţe sunt umede de plâns, şi părinţilor, pe care are să îi vadă mai târziu în noaptea aceea, după ce fetele mai mici vor fi duse la culcare. Apoi se strecoară afară pe uşă, încercând din toate puterile să îşi înăbuşe plânsul.

1 „Micuţa mea” (în ft. în original) (n. red.).

Thérèse, la cei paisprezece ani ai săi, este cea mai apropiată ca vârstă de ea, dar e probabil şi cea mai sensibilă dintre surori. Sarah o găseşte deja adormită în micul dormitor din pod pe care îl împart; pe sub pătură, pieptul i se ridică şi coboară liniştit şi ritmic. Sarah nu a apucat să-şi ia rămas-bun de la ea, dar poate că e mai bine aşa; nu e în stare să suporte o altă scenă emoţionantă. îi sărută obrazul cald şi lipicios de la lacrimile uscate şi îşi ia la revedere în şoaptă.

Abia când se aşază pe podea, în spaţiul îngust dintre cele două paturi, îngenuncheată în faţa valizei goale, îşi aminteşte de povaţa pe care mama i-a dat-o cândva:

„Nu face niciodată promisiuni pe care nu ştii dacă poţi să le respecţi.”6

Sarah nu e în stare să îşi facă bagajul. Stând îngenuncheată în faţa valizei goale, clachează. A amânat momentul toată ziua, toată săptămâna; mama ei a tot îndemnat-o să-şi facă valiza, să termine odată cu asta, dar ea a amânat până în ultima clipă, până la această noapte, ultima, şi totuşi nici acum nu se simte în stare. Sare în picioare, iese în goană din cameră şi se repede în jos pe scări spre parter. Masa a fost strânsă între timp şi Amélie spală farfuriile în chiuvetă; mama pune deoparte resturile de mâncare pentru a doua zi, tatăl şterge masa, iar Manon a dus-o pe Sofie la culcare. Sarah dă buzna în bucătărie.

— Nu pot! strigă ea. Nu pot să plec!

— Lasă farfuriile, Amélie, o să le spăl eu mai târziu. Du-te la surorile tale, vezi dacă s-au băgat în pat şi citeşte-i o poveste lui Sofie.

Mama e cea care preia acum controlul, cu felul ei de-a fi energic şi pragmatic. Curând, în bucătărie nu mai rămâne nicio fată în afară de Sarah. Se mută toţi trei în partea din faţă a salonului, lângă ferestrele ce dau în stradă, şi se aşază pe locurile lor obişnuite, Sarah lângă mama ei, Josef pe scaunul cu spetează dreaptă din faţa lor.

— Cum aş putea să îmi înghesui toată viaţa într-o valiză? De ce mă trimiteţi departe de voi? Asta e casa mea. Tată, mamă, nu pot să plec!

— Dar trebuie, iubita mea. Nu avem de ales.

— Dar mi-e aşa de teamă! 0 să fiu singură, fără niciun sprijin!

N-au ce să-i răspundă. Rămân cu toţii în tăcere, ţinân- du-se de mâini, transmiţându-şi unul altuia din puţina forţă pe care o mai au, foarte puţină, care se micşorează cu fiecare clipă, pe măsură ce gânduri nepoftite se strecoară în ei prin colţuri întunecate, gânduri despre un viitor incert, într-un război care ameninţă să se prelungească la nesfârşit.

într-un final, Leah rosteşte pe un ton şovăielnic, temătoare de reacţia soţului:

— Ce-ar fi să ne rugăm împreună? Asta ajută uneori.

Lui Josef îi scapă un blestem.

— Să ne rugăm? La ce bun? Crezi că rugăciunile vor pune capăt războiului, că-l vor opri pe nemernicul de Hitler?

— Nu. Dar poate că ne vor da nouă putere.

— La ce te gândeşti? La o rugăciune creştină de-a ta, nu-i aşa? Ai uitat că suntem evrei? Că şi tu eşti de acum evreică?

Leah a fost, într-adevăr, crescută creştină şi s-a convertit atunci când s-a căsătorit cu Josef, însă numai cu numele. Josef este agnostic; ei nu respectă tradiţiile iudaice. Nu se roagă.

— Nu, Josef, sigur că nu. Nu mă gândesc la o rugăciune creştină şi nu cunosc niciuna evreiască. însă ştiu câţiva psalmi. Şi psalmii sunt iudaici, nu-i aşa? David a fost evreu, nu-i aşa? Psalmii sunt din Vechiul Testament.

Am învăţat câţiva psalmi şi tocmai mi l-am amintit pe cel cu numărul 22[1]: „Domnul mă paşte”.

— Nu e acela despre păşuni verzi şi ape odihnitoare? Psalmul ăsta e o bătaie de joc.

— Mi-am amintit însă de un verset anume, care m-am gândit că ar fi potrivit acum. Că ar putea să ne ajute.

Vocea lui Leah, încă şovăielnică – ştie că Josef consideră că religia nu e decât o grămadă de prostii –, devine un pic mai încrezătoare cu fiecare cuvânt rostit; e o încredere născută de undeva din adâncul sufletului ei. Numai asta le-a rămas; trebuie să se roage, nu au de ce altceva să se agaţe.

— Hai să ne prindem de mâini. 0 să spun eu rugăciunea. Doar un verset, promit, Josef. Nu cel despre păşuni verzi şi ape odihnitoare.

Josef ridică din umeri, fără tragere de inimă. Nu se mişcă, aşa că Leah îi pune mâna dreaptă în mâna stângă a lui Sarah, ia mâna lui stângă în mâna ei dreaptă şi mâna dreaptă a lui Sarah în mâna ei stângă.

— Să închidem ochii.

Josef pufneşte, dar se conformează, la fel şi Sarah. Rămân aşa preţ de câte clipe, tăcuţi, cu ochii închişi, ţinându-se de mâini, respirând. Şi pe urmă Leah rosteşte cu voce joasă şi puternică, doar un pic spartă:

— „Că de voi şi umbla în mijlocul morţii, nu mă voi teme de rele; că Tu cu mine eşti./Toiagul Tău şi varga Ta, acestea m-au mângâiat./Gătit-ai masă înaintea mea, împotriva celor ce mă necăjesc.”[2]

1 în original, Psalmul 23, conform Bibliei în versiunea Regelui James *(King James Version),* care prezintă diferenţe faţă de traducerea aulorizată a Bibliei de către Biserica Ortodoxă (n. red.).

2 Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, 2008 (n. red.).

Nu rosteşte următoarele versete din psalm; cum ar putea să aducă vorba acum de cupe din care se revarsă bunătatea şi mila? Dar toiagul şi varga sunt cuvinte liniştitoare. Cuvinte care ajută. Deja se simte mai puternică, mai liniştită. Aşa că repetă versetul iar şi iar.

„Că de voi şi umbla în mijlocul morţii, nu mă voi teme de rele; că Tu cu mine eşti. Toiagul Tău şi varga Ta, acestea m-au mângâiat.”

Şi ceva ciudat se întâmplă. O simt cu toţii, însă probabil că Sarah cel mai puternic. Simte acel toiag, acea vargă; sunt acolo, în ea însăşi şi, treptat, pe măsură ce repetă vorbele, teama i se topeşte şi o senzaţie de încredere şi forţă o cuprinde. E ca şi cum ar avea în ea un toiag, un lucru puternic şi stabil şi totuşi nepământesc; drept acolo, în inima ei; ceva de care să se sprijine acum şi în zilele ce vor urma.

Leah se opreşte în cele din urmă din repetatul versetului şi stau acolo, în întuneric şi în tăcere, iar respiraţiile lor sunt singurele dovezi de mişcare din încăpere. într-un târziu, Sarah dă drumul mâinilor părinţilor şi se ridică în picioare, netezindu-şi fusta.

— Mă duc să-mi fac bagajul, şopteşte ea.

Leah se ridică şi ea.

Vin cu tine ca să te ajut.7

Precum se stabilise, cineva soseşte la miezul nopţii să o ia

pe Sarah. Ciocăneşte la uşa din spate de trei ori, şi încă o dată după o scurtă pauză. Uşa aceea se deschide spre o curte mare pe care o împart mai multe clădiri de pe latura aceasta a străzii Gerechtigkeitsgasse; este o zonă relativ izolată, unde vehiculele nu pot pătrunde şi unde vecinii se întâlnesc uneori pentru a schimba bârfe departe de ochii iscoditori ai altora, sau pentru a se vizita oarecum pe ascuns. Pământul e acoperit cu pietre de pavaj şi de partea cealaltă se află un hambar mare şi dosul unui alt şir de case.

Josef crapă uşa doar atât cât vizitatorul să se poată strecura înăuntru. Este o siluetă îmbrăcată în întregime în negru.

— Cum a fost recolta de vin anul acesta? zice Josef.

Răspunsul nu întârzie:

— Nu la fel de bună ca în 1917. Acela a fost anul cel mai bun.

Şi din nou, vocea e una feminină; şi din nou, este a lui Margaux Gauthier. Josef o pofteşte înăuntru.

— Te aşteaptă, şi-a împachetat deja lucrurile.

— *Très bien.* Spune-i să coboare. Şi luaţi-vă la revedere repede, trebuie să ne grăbim.

Sarah este deja la jumătatea scărilor, urmată de Leah. Au plâns destul şi s-au ţinut în braţe îndeajuns peste noapte.

Margaux se încruntă la vederea valizei.

— Nu e bună, zice ea. Doar nu pleci în vacanţă pe Riviera. Cum o să cari după tine ditamai valiza prin munţi?

Nu-ţi trebuie decât un schimb de haine. în fine, lasă, ia-o cu tine. O să-ţi dau eu altceva de îmbrăcat. Nu-ţi fie teamă, totul va fi bine. Ai documentele la tine?

Margaux întinde mâna, în timp ce Sarah dă din cap aprobator. Jacques a decis că e mai bine să călătorească sub propriul ei nume şi cu documentele originale; la urma urmei, Sarah este oficial nemţoaică după alipirea Alsaciei la Germania şi va fi mai în siguranţă cu documente nemţeşti autentice, iar călătoria îi va fi mai uşoară. Avea însă nevoie de o poveste de acoperire, pe care au născocit-o împreună: este Sarah Mayer, nemţoaică alsaciană, care călătoreşte la Metz, capitala Lo- renei, unde urmează să locuiască la un unchi şi să lucreze în băcănia acestuia. După ce va pleca din Metz, va călători spre Paris, unde va locui la un unchi şi va lucra în băcănia lui. Iar după Paris, va merge la Poitiers, unde va sta la un unchi şi va lucra în băcănia lui.

Margaux îi verifică documentele şi dă din cap în semn de încuviinţare.

— *D'accord.* Să mergem. Nu mai fi aşa de neliniştită, o să am eu grijă de tine, şi îi dă înapoi hârtiile, iar Sarah le vâră în mica geantă de piele pe care o poartă pe umăr.

„Trebuie să fiu curajoasă", îşi spune. „Margaux o să aibă grijă de mine."

Dar dacă asta este tot o promisiune goală? Sarah nu spune nimic. 0 ultimă îmbrăţişare grăbită şi iese pe uşa din spate a casei, urmând-o pe Margaux în întunericul de afară, în curte şi mai departe pe străduţele lăturalnice în- guste din Colmar.

în umbra fagului sub care e parcată, camioneta pare neagră, şi pe ea scrie cu litere elegante, cursive, vopsite în alb, *Laroche-Gauthier, Vins de Qualité,* lângă o frunză stilizată de viţă-de-vie. Sarah cunoaşte marca: unchiul Yves venea deseori în vizită la ei cu o sticlă de vin din această podgorie. Familiaritatea proaspăt descoperită îi dă mai multă încredere.

— îmi pare rău, dar n-am cum să te las să stai în cabină, zice Margaux. Va trebui să te ascunzi în spate. Mi-e teamă că pentru o vreme să stai ascunsă va deveni un stil de viaţă.

Deschide una dintre uşile duble din spatele camionului şi Sarah urcă. Margaux aprinde o lanternă în interior şi luminează un soi de coridor printre mai multe lăzi din lemn, toate purtând înscrisul în verde Laroche-Gauthier, toate pline cu sticle. înăuntru persistă un miros înţepător de fermentaţie, de vin vechi şi de altceva greu de definit, ceva vechi şi mucegăit, cumva plăcut şi familiar.

— Du-te în spate, îi spune Margaux cu voce joasă, insistentă, şi fă-te comodă. Din păcate, spaţiul este mic. Dacă auzi voci nemţeşti, dacă ne opresc nemţii, ascunde-te cât poţi de bine. Dar nu-ţi face griji, mă ocup eu de ei – ştiu eu ce le place. Totuşi, nu cumva să faci zgomot dacă deschid uşile din spate. N-au cum să te vadă dacă vei sta ascunsă în spatele lăzilor, deşi nu cred că o să urce să cotrobăie. *D'accord?*

Sarah dă din cap şi îşi croieşte drum, îndoită de mijloc, pe coridorul dintre lăzi. Chiar înainte ca Margaux să stingă lanterna şi să închidă uşa, lăsând camioneta în beznă, Sarah vede că lăzile din dreapta sunt pline cu sticle goale, în timp ce sticlele din lăzile din partea stângă sunt

pline. Se cuibăreşte în micul spaţiu eliberat special pentru ea în faţă, unde găseşte o pătură şi o pernă aşternute pe jos. Aşa că se aşază şi după câteva clipe camioneta se pune în mişcare. De acum încolo, statutul ei se schimbă. Nu va mai fi Sarah Mayer, fiica lutierului, ci doar o fugară fără statut legal, care încearcă să scape din capcana unui rău atât de imens, încât mintea ei nu poate să-l cuprindă. Nu au mers mai mult de douăzeci de minute, când Sarah aude voci care strigă imperios undeva afară şi camioneta se opreşte. Motorul îşi încetează brusc zumzetul. Inima îi bubuie în piept; este probabil unul dintre controalele despre care a prevenit-o Margaux. între cabină şi partea din spate a camionului e un gol, aşa că poate auzi bine ce se petrece în faţă: geamul care e coborât, lătratul furios al nemţilor, răspunsurile liniştite, aproape prietenoase ale lui Margaux.

— Actele la control!

Foşnet de hârtii răsfoite, apoi din nou tăcere pentru un timp, în care Sarah bănuieşte că documentele prezentate de Margaux sunt verificate.

— Ce căutaţi pe drum la o oră aşa de târzie?

— Ah, *mein Herr,* probabil că eşti nou pe aici, altfel m-ai cunoaşte şi ai recunoaşte şi camioneta mea. N-ai auzit de vinurile Laroche-Gauthier? Nişte vinuri superbe, apreciate la justa lor valoare de camarazii dumitale! Tocmai ce am livrat câteva lăzi ofiţerilor nemţi încartiruiţi la Villa Schonblick. Fac livrări regulate acolo şi oamenii voştri mă cunosc bine.

— Dar cine face livrări în miez de noapte?

Un chicotit feminin, apoi vocea linguşitoare a lui Margaux, mai întâi uşor sfioasă, apoi din ce în ce mai încrezătoare.

— Sper să nu mi-o iei în nume de rău că am profitat de ocazie pentru a-mi vizita un prieten din Colmar înainte de întoarcerea acasă. Cred că vei fi de acord cu mine că e nevoie să ne facem câte o mică plăcere, atunci când putem. Şi dumitale bănuiesc că îţi place să savurezi din când în când o sticlă de vin cu amicii, nu-i aşa? Ai încercat vreodată acest Pinot Gris excelent? E cu adevărat remarcabil, unul dintre cele mai bune vinuri ale noastre. Poftim, poţi să îl guşti acum – da, păstrează sticla, cu complimentele mele. Şi dacă îţi e pe plac – ei bine, nu ai decâtsă te opreşti la mica mea prăvălie de pe Wilhelm-Strauss-Gasse şi să îi spui vânzătorului „Margaux se potriveşte cu vinul bun la fel ca laptele cu mierea", şi îţi va face un preţ special... Da, păstrează sticla, e a dumitale! E plăcerea mea să-i fac pe oameni fericiţi. Asta e tot, *mein Herr!* Mulţumesc. îţi urez să te bucuri de vin, deşi te sfătuiesc să nu îl bei în timpul serviciului; păstrează-l ca să-l bei cu iubita; îţi garantez, o să te iubească şi mai mult pentru asta. Mulţumesc... *aufWiedersehen!* Motorul revine la viaţă şi camioneta porneşte iar la drum.

Inima lui Sarah îşi reia ritmul normal abia după mai bine de zece minute.

Cu totul, călătoria durează aproape o oră. în cele din urmă, Sarah cedează oboselii, îşi întinde pătura în micul spaţiu dintre lăzi şi încearcă să adoarmă, dar în zadar. Mintea ei se agaţă de amintiri: feţe familiare, vocea mamei, mâinile tatălui, râsul surorilor. Ultimul bocet sfâşietor al lui Sofie: „Te iubesc, Sarah!" Şi, în bezna adâncă din camionetă, Sarah începe din nou să plângă, mai întâi în tăcere, apoi în hohote chinuitoare. La un moment dat aude vorbele recitate de mama ei: „Toiagul Tău şi varga Ta, acestea m-au mângâiat." Şi vorbele o alină cumva.

Dar toate călătoriile au un sfârşit. Sarah alunecă într-un soi de uitare de sine, din care este deşteptată de glasul lui Margaux şi de lumina din camionetă. Se freacă la ochi, îşi îndoaie genunchii şi se ridică în picioare.

— Am reuşit! Am ajuns acasă fără incidente! Eşti în siguranţă acum! Poţi ieşi.

„în siguranţă, dar doar pentru moment”, îşi spune Sarah. Căci aceasta este numai prima noapte dintr-un şir nesfârşit de nopţi, urmate de tot atâtea zile. Se târăşte până la uşa camionetei şi Margaux îi întinde mâna şi o ajută să coboare. Sarah cască, se întinde şi se uită în jur. Deasupra lor vede ivindu-se silueta masivă a unei clădiri; în stânga sunt mai multe construcţii mai mici, hambare, poate; acareturi, staule, grajduri, anexe de fermă. Face un pas în faţă şi se împiedică, iar Margaux o prinde şi o ajută să-şi recapete echilibrul, după care scoate valiza din camionetă.

— Hai să intrăm.

Margaux o ia de mână şi o conduce spre capătul din spatele unei clădiri, către o uşă ca de grajd, împărţită în două. Scoate o cheie neagră uriaşă de la betelia fustei, o vâră în gaură şi o răsuceşte. Jumătatea de sus a uşii se deschide; Margaux întinde braţul şi deschide şi jumătatea de jos.

Bun, zice ea. Bine ai venit la Château Gauthier! Eşti binevenită aici, Sarah, şi te vom ajuta să te simţi în largul tău în casa noastră. Atât cât vei sta cu noi.8

Vrei să mănânci ceva? întreabă Margaux, iar Sarah scutură din cap.

— Nu, dar mi-e sete, zice ea, iar Margaux îi umple un pahar cu apă.

Sarah bea tot paharul cu înghiţituri lacome. Margaux îl umple din nou şi i-l dă.

— Poţi să-l iei cu tine.

— Unde să-l iau?

— Vino cu mine.

Ies din casă şi Margaux o conduce spre una dintre acele anexe pe care le-a zărit înainte în lumina lunii, clădiri masive, joase şi lungi, aparent fără ferestre. Sarah a crezut că sunt staule, dar s-a înşelat. Simte din nou mirosul acela înţepător de fermentaţie şi mucegai. Margaux apasă pe întrerupător şi un bec prăfuit de deasupra capetelor lor aruncă o lumină slabă asupra locului, iar Sarah vede recipientele: un şir de butoaie uriaşe, înalte aproape până la tavan, aliniate de-a lungul ambilor pereţi. Fiecare butoi poartă o inscripţie: *Gewurtztramminer 1942, Pinot Gris 1942* şi aşa mai departe.

— Vinurile de anul trecut, îi explică Margaux, şi o conduce pe lângă butoaie într-o altă încăpere, o cameră lungă în care mirosul este mai puţin puternic.

Şi aici sunt lăzi, la fel ca în camionetă, îngrămădite cu sutele lângă perete, o parte dintre ele aşezate pe paleţi din lemn. Margaux îi aruncă o privire, ca pentru a o întreba „Eşti atentă la mine?”, după care o conduce spre capătul îndepărtat al sălii. Aici, lăzile sunt stivuite pe un soi de platformă cu roţi şi mâner; Margaux trage de mâner şi platforma se mişcă în faţă şi în spatele ei apare o mică uşă din lemn în peretele din cărămidă. Margaux cotrobăie pe o poliţă mică de deasupra uşii, ia o cheie neagră şi lungă pe care o vâră în uşă s-o descuie. Bezna e cea care o izbeşte prima pe Sarah, o beznă atât de deasă, încât aproape că o poate pipăi, însă Margaux aprinde o lanternă şi în conul de lumină astfel ivit o ia de mână şi înaintează, deschizând calea prin întunericul impenetrabil. Un sunet slab, pe care Sarah nu reuşeşte să îl identifice, umple încăperea. Simte cum o pânză de păianjen îi atinge faţa şi scoate un mic ţipăt de spaimă.

— Şşşt! o dojeneşte Margaux. Să n-o trezeşti pe Rebecca.

„Cine e Rebecca?” îi vine să spună lui Sarah, care îşi doreşte acum să fi pus mai multe întrebări în bucătărie, să fi acceptat oferta de mâncare, să se fi relaxat şi să fi aflat despre ceea ce se întâmplă şi ce avea să se întâmple mai departe. Numai că s-a simţit, şi încă se mai simte, extenuată, iar Margaux nu a părut prea dornică să-i furnizeze alte informaţii, aşa că nu a avut ce altceva să facă decât să o urmeze.

Raza de lumină aruncată de lanternă se abate spre stânga şi întrebarea lui Sarah îşi găseşte parţial răspunsul: pe o saltea aşternută pe jos, înfăşurată într-o pătură subţire, doarme o femeie cu o chică de păr negru ciufulit. Un zgomot uşor, dar ritmic se aude odată cu ridicarea şi coborârea pieptului ei; e sunetul blând al respiraţiei.

Margaux o conduce şi mai departe spre capătul încăperii, luminând cu lanterna o altă saltea, goală, cu o pernă şi o pătură îndoită.

— Acum trebuie să te culci, zice ea. Vei dormi aici. O să vin după tine mâine dimineaţă.

Sarah se trezeşte cu greu din somn şi îşi întinde mădularele unul după altul. Se freacă la ochi, însă când îi deschide, întunericul e tot acolo, un întuneric beznă, şi tot acolo e şi mirosul, acel miros înţepător de acru şi mucegai care îi aminteşte de ceva. Şi pe urmă ziua de dinainte, noaptea de dinainte îi revin în minte cu putere, şi se ridică în capul oaselor.

Întunericul e foarte gros. Oare o exista vreun comutator pe acolo? Nu. Margaux i-a dat aseară o lanternă, şi Sarah bâjbâie după ea pe podea, lângă salteaua pe care a dormit. Cât o fi ceasul? Nu are ceas de mână, iar pe perete nu se vede niciunul. Cât timp a dormit? Sigur s-a luminat de ziuă, deşi încăperea a rămas la fel de întunecată, cu excepţia micului con de lumină aruncat de lanternă. Sarah plimbă lumina încet prin cameră, după care se saltă în picioare pentru a inspecta totul mai de aproape. îi vine să facă pipi, abia se abţine. Margaux a îndemnat-o aseară să facă, înainte de a o conduce în pivniţă, însă fusese prea neliniştită, prea nervoasă pentru a se putea ocupa de nevoile ei fizice. Unde ar putea să facă pipi? Nevoia e de acum disperată şi se accentuează cu fiecare clipă. Trece lumina lanternei peste suprafaţa podelei. Nu-i vine să creadă că Margaux a lăsat două femei închise peste noapte într-o încăpere lipsită de facilităţi elementare. Face un pas şi dă cu piciorul descălţat de un obiect metalic; îndreaptă raza de lumină în jos şi vede o găleată goală. Şi lângă ea un vraf de ziare vechi. O copleşeşte o senzaţie de uşurare; e sigur un soi

de toaletă. îşi ridică fusta, coboară chiloţii şi se aşază pe vine deasupra găleţii. Zgomotul pe care lichidul îl face la contactul cu metalul e profund liniştitor, şi încă şi mai liniştitoare este senzaţia de vezică golită. Se relaxează, şi acum, că şi-a satisfăcut cele mai presante nevoi, poate respira din nou.

Alte nevoi, alte întrebări se abat însă imediat asupra ei. Unde e Margaux? Cât e ceasul? Cât a dormit? Femeia cealaltă, Rebecca...

îşi pune bocancii, îşi leagă şireturile şi păşeşte ezitant în faţă, luminându-şi calea pe podeaua prăfuită, spre locul unde doarme Rebecca. Salteaua e goală, iar pătura frumos strânsă şi aşezată la un capăt. Deduce că Rebecca a plecat; înseamnă că *s-a luminat* de ziuă, poate e chiar spre amiază. Sarah se simte de parcă ar fi dormit un secol, cu toate că nu au trecut, cu certitudine, decât câteva ore. însă a dormit buştean, un somn atât de profund, încât nu s-ar mira dacă ar fi după-amiază. îşi simte corpul puternic şi încordat, plin de o energie neeliberată, de vigoare tinerească reţinută, înăbuşită.

Şi acum? Margaux i-a spus că o să vină după ea, dar n-a venit; sau dacă a venit, a lăsat-o să doarmă.

Unde e uşa? O fi descuiată? Aprinde din nou lanterna şi caută în lumina ei uşa. O găseşte şi o încearcă; e încuiată. Sarah e încuiată acolo, în întunericul acela dens, e practic prizonieră. Prizoniera lui Margaux! Panica urcă treptat în ea – bezna aceasta! îndreaptă lanterna în sus, spre acoperiş, şi vede un păienjeniş întins pe tavan. Totul în jur e negru: pereţii, podeaua, până şi aerul. Luminează peretele îndepărtat şi zăreşte în el o altă uşă, una îngustă. Se apropie, apasă clanţa. Uşa se deschide. Folosindu-se de lanternă, trece pragul şi apoi lasă să îi scape un icnet de uimire când lumina slabă dă la iveală interiorul noii

încăperi. Arată ca o bibliotecă cu nenumărate rafturi. Numai că pe ele nu sunt cărţi, ci sticle. Sticle cu vin. Sticle vechi şi prăfuite care par să nu fi fost atinse de secole. Sarah nu ştie nimic despre vinuri;
părinţii nu i-au permis decât ocazional să soarbă câte o înghiţitură, însă îşi aminteşte vag că vinul roşu este bun şi valoros. O copleşeşte un sentiment de veneraţie, acela că se află într-o casă a comorilor, comorile nefiind bijuterii sclipitoare ori pepite de aur, ci aceste sticle vechi. Şi chicoteşte, ghicind pe loc motivul pentru care tezaurul a fost ascuns atât de adânc. Margaux i-a dat un indiciu cu o seară în urmă, când a spus „Nemţilor le place vinul bun. Şi de aceea iubesc Alsacia şi vor să o păstreze.”

Şi sigur acesta este vinul ei cel mai bun, pe care l-a ascuns de nemţii pe care îi urăşte. Ce femeie deşteaptă.

Se întoarce în prima încăpere, în închisoarea cea neagră; i s-a făcut sete şi îşi aminteşte de paharul cu apă pe care l-a adus cu ea aici, jos, seara trecută. Se duce spre saltea, găseşte paharul şi bea apa.

„E plin de vin aici”, îşi zice, „aşa că măcar nu o să mor de sete” Chicoteşte la acest gând şi simplul fapt că poate chicoti, poate vedea latura amuzantă a situaţiei în starea dificilă în care se află, o ia până şi pe ea prin surprindere. Caută în minte după teama, după durerea pe care ar trebui să le resimtă, însă nu le găseşte – se pare că noaptea trecută a înlăturat din creierul ei toată ceaţa disperării. Margaux va veni cu siguranţă să o ia, mai devreme sau mai târziu. Nu trebuie decât să aştepte şi să-şi stăpânească nerăbdarea. Acum, cel mai rău lucru pentru ea e întunericul. „Hai, vino! Vino să mă iei! Sunt trează şi te aştept!” îşi pune toată voinţa în aceste rugăminţi tăcute şi Margaux pare să le fi auzit, căci după numai cinci secunde un zăngănit de cheie întoarsă vine dinspre uşă şi o voce amabilă strigă:

— Sarah? Te-ai trezit? Hai, scoală-te! Micul dejun e gata – cred că ţi-e o foame de lup.9

Margaux o duce mai întâi la etaj, în baia mare a casei, şi îi pregăteşte o cadă cu apă caldă.

— O să te simţi mai bine după ce te speli. Când termini, să cobori la micul dejun.

Vocea ei este atât de caldă, de binevoitoare. încă un motiv pentru Sarah să nu mai plece de aici. Nu e de ajuns că a plecat din Colmar, că a lăsat în urmă svasticile şi ofiţerii nazişti şi ameninţarea arestării, că a venit în acest loc fermecător, la ţară, departe de toate necazurile? Priveşte pe fereastră şi vede dealuri, şi în spatele lor alte dealuri, întinse până hăt spre orizont, acoperite de şiruri ordonate de viţă-de-vie. Nicio svastică. Doar verdele viei şi albastrul cerului şi un soare auriu, aflat acum aproape deasupra capului.

Senzaţia de intimitate şi siguranţă se amplifică în bucătărie. Este o încăpere cu atmosfera aceea de *acasă.* E genul de loc unde te aşezi şi nu-ţi mai vine să pleci fiindcă e sigur şi confortabil şi nimic rău nu se poate întâmpla, şi nici nu s-a întâmplat vreodată. Şi în care nu vrei să te gândeşti că te afli doar în trecere, nu vrei să te gândeşti că o lume plină de pericole te aşteaptă afară... Trei femei o întâmpină cu feţe zâmbitoare: Margaux, care stă în faţa sobei cu un ibric în mână, făcându-i semn să intre şi să se aşeze; o femeie mai vârstnică, pe care o recunoaşte imediat ca fiind misterioasa Re- becca, pentru că şi acum, deşi pieptănat şi strâns într-un coc, părul ei arată mai degrabă ca o coamă neîmblânzită decât ca o *coiffure;* şi o fată ce pare de vârsta ei, o fată frumoasă, cu păr lung şi

auriu care îi cade în bucle lejere până pe umeri şi ai cărei ochi sunt cu o nuanţă mai întunecaţi decât auriul părului. Fata stă în soarele care se strecoară pe fereastră şi părul ei pare să scânteieze precum focul. Iar zâmbetul ei pare să se fi aprins de undeva din interior.

— Ea este fiica mea Victoire, zice Margaux arătând spre fată. Şi uite, ai acum ocazia să o cunoşti personal pe Rebecca!

— *Bonjour,* rostesc cele două în cor. *Comment fa va? Tu as bien dormi?*

Sarah încuviinţează din cap şi dă să zâmbească; ar fi cu siguranţă nepoliticos să nu o facă după ce a fost întâmpinată cu atâta căldură, însă acea căldură, întreaga senzaţie de *intimitate* pe care i-o insuflă locul pare să îi arunce în faţă mai mult ca oricând singurătatea în care se găseşte şi o face conştientă de caracterul temporar al şederii ei aici. De faptul că nu mai are pe nimeni, că este o fugară care a pierdut tot ce a avut mai scump pe lume. Se simte fragilă, atât de fragilă...

— Da, am dormit bine, mulţumesc, le răspunde ea femeilor, după care se aşază.

Margaux îi pune în faţă un castron cu terci aburind. E cenuşiu la culoare şi nu arată foarte apetisant, însă şi mama ei a servit-o cu feluri de mâncare asemănătoare, cu aspect nedefinit şi neatrăgător, şi Sarah ştie că nu are de ales.

— E dulce, zice Margaux. Am câţiva stupi de albine şi aşa se face că avem tot timpul miere. Strugurii încă nu s-au copt, aşa că nu-ţi pot oferi fructe, dar terciul să ştii că are gust mai bun decât pare.

Sarah îl gustă şi, într-adevăr, e delicios, aşa îndulcit cu miere. Pofta îi revine şi mănâncă lacom, în timp ce o ascultă pe Margot care, spre deosebire de reticenţa

manifestată în seara precedentă, se arată foarte volubilă acum.

— Primul lucru pe care trebuie să-l ştii este că aici noi suntem permanent în alertă. Tatăl meu, un om în vârstă, locuieşte într-o colibă aflată la intrarea pe domeniu, de unde supraveghează locul. Dacă va vedea că se apropie nemţii, ne va alerta cu ăsta – Margaux ridică în mână un obiect asemănător cu un telefon, dar care nu e totuşi telefon iar tu cu Rebecca veţi fugi prin spate către pivniţă ca să vă ascun- deţi acolo.

Rebecca întinde braţul şi o prinde pe Sarah de mâna stângă.

— Tu şi eu vom fi împreună! spune ea. Eu sunt din Win- zenheim. M-am îngrijit de tatăl meu până la moartea lui. Nu am putut pleca în 1940, când s-au organizat primele transporturi pentru refugiaţi, aşa că ne-am adăpostit în casa unor prieteni. După moartea tatei, am decis că a venit şi pentru mine vremea să fug. Aşa că noi două vom merge împreună.

— Când?...

— Peste o zi sau două. Când va putea Eric.

— Eric?

— Eric e tânărul care vă va conduce prin Munţii Vosges în Franţa, îi explică Margaux. Va veni cât de curând posibil.

— Oh, dar am crezut că Jacques...

Jacques îi făcuse pe toţi din familie să creadă că *el* va fi cel care o va însoţi pe Sarah la traversarea munţilor. Cunoştea munţii şi pădurile care îi acopereau ca în palmă, aşa susţinuse. Ba chiar se fălise cu asta. Cuvintele lui le dăduseră părinţilor ei încrederea de a o lăsa pe Sarah să plece. Jacques păruse atât de convingător, atât de

puternic – şi acum află că însoţitorul ei va fi un oarecare Eric, un străin...

— Jacques e un bărbat extrem de ocupat, spune Victoire când remarcă dezamăgirea lui Sarah. Are multe de făcut cu organizarea Rezistenţei în Alsacia. Nu te poate însoţi, dar Eric a făcut drumul ăsta de multe ori. 0 să vă fie ghid. Puteţi avea încredere deplină în el.

Sarah dă din cap; oricum, nu are de ales.

între timp, Rebecca i-a pus o întrebare lui Margaux şi cele două femei, prinse acum în mica lor conversaţie privată, se ridică şi părăsesc bucătăria, lăsându-le singure pe Victoire şi Sarah. Fetele pălăvrăgesc câteva minute, după care Sarah izbucneşte:

— Urăsc războiul ăsta!

— Şi eu!

— Măcar tu poţi să rămâi aici în siguranţă, nu să fugi!

— Da, ştiu, sunt norocoasă. Dar Sarah, crede-mă, vei fi bine. îţi vei găsi o ascunzătoare sigură şi când totul se va termina, vei putea să te întorci aici, ne vom împrieteni şi vom cânta împreună.

— Mi-ar plăcea. Mi-ar plăcea mult. îmi e aşa de dor de părinţi şi de surori...

Şi totuşi, realizează ea acum, nu s-a gândit la ei nicio secundă de când s-a ridicat de pe saltea, în urmă cu o oră sau două. Faptul că a cunoscut oameni, că a discutat cu ei, a mâncat şi s-a gândit la ceea ce o aşteaptă a alungat trecutul din mintea ei. „Poate că tocmai ăsta e secretul”, îşi zice Sarah. „Să rămâi ancorat în prezent, să-ţi împingi mintea către viitor, să îţi aduni puterile pentru ceea ce te aşteaptă, în loc să te refugiezi în trecut, în durere şi în îndoieli şi teamă.” Cuvintele de despărţire ale mamei îi

revin în minte cu o intensitate vie: *toiagul Tău, varga Ta...* Se trezeşte rostind vorbele cu voce tare.

— Ce ai spus? Păreai cu gândul în altă parte.

— Scuze... doar că mi-am amintit ceva. Familia mea...

— Povesteşte-mi despre ea!

Sarah o ascultă, şi când termină, Victoire îi povesteşte despre propria ei familie.

— Suntem patru – mai am doi fraţi şi o soră. Fratele meu mai mare, Leon, a fost mobilizat şi e soldat în Wehrmacht. Celălalt frate a fost obligat să se înscrie în Tineretul Hitle- rist şi a fost trimis de naziţti la Karlsruhe. Sora mea este cea mai mare dintre noi, însă, din păcate, mama a dezmoşte- nit-o. A fost o treabă foarte neplăcută, foarte tristă.

— Dar de ce? Ce a făcut?

— S-a îndrăgostit de un ofiţer nazist şi s-a căsătorit cu el şi s-a mutat la Strasbourg. Mama a prevenit-o că, dacă se mărită cu el, nu va mai face parte din familie, dar ea nu a as- cultat-o, aşa că...

Victoire îşi flutură o mână în aer, ca şi cum ar spune *c'est la vie.*

— Cred că a fost oribil pentru voi toţi. Nici nu pot să îmi imaginez... se cutremură Sarah.

— Aşa e, a fost groaznic. Cum poţi iubi un neamţ, după cât rău au făcut ei ţării noastre? Cum poţi să te îndrăgosteşti de răul întruchipat? Nici eu nu vreau să mai am vreodată de-a face cu Marie-Claire, toată povestea asta m-a dezgustat, dar închipuie-ţi cum s-a simţit *maman.*

— Deci tu eşti singurul copil rămas acasă.Da. Şi voi rămâne aici, lângă *maman.* Ea munceşte mult şi îi este

foarte greu. Pe de o parte, încearcă să-i câştige pe nemţi de partea ei, mituindu-i cu vin ca să se poarte binevoitor cu ea. Iar pe de altă parte, ajută cât poate. Ajută Rezistenţa şi pe ai tăi.

Se holbează lung una la cealaltă la auzul cuvintelor „ai tăi”, care spuse de oricine altcineva ar suna duşmănos şi ar pla- sa-o pe Sarah într-o categorie distinctă, diferită; însă rostite de Victoire cu atâta căldură şi tristeţe, vorbele acestea nu fac decât să le apropie şi mai mult Sarah îşi întinde ambele mâini în faţă, în semn de gratitudine, şi Victoire i le ia într-ale sale şi rămân amândouă aşezate în tăcere, mână în mână, şi între ele ia naştere un sentiment de camaraderie, de apartenenţă.

— Mulţumesc, spune Sarah după o vreme. Tu şi mama ta aveţi aşa de mult curaj şi riscaţi atât de mult pentru noi, şi se apleacă în faţă şi o îmbrăţişează pe Victoire.

— Păi, încerc şi eu să învăţ de la ea, de la curajul ei şi caracterul ei afectuos. E un exemplu pentru mine.

— Cât de des...?

Sarah lasă fraza suspendată în aer, dar Victoire îşi dă seama ce vrea să o întrebe.

— Nu foarte des. Voi sunteţi al treilea grup pe anul ăsta, Anul trecut au fost patru. Drumul e lung de parcurs pe jos, peste munţi, însă Jacques îl ştie ca pe propriul buzunar şi Eric, ei bine, Eric l-a învăţat şi el şi o să fiţi în siguranţă cu el. E foarte priceput.

Roşeşte la aceste ultime cuvinte şi Sarah pricepe imediat ce se ascunde în spatele lor.

— îl placi mult pe Eric, zice ea, şi un zâmbet îi joacă pe buze.

— Da, aşa e, de fapt e mai mult decât atât. Eric e chipeş, deştept şi curajos, şi cred că şi el mă place. Cred că îl iubesc, dar ce ştiu eu despre iubire? Nu pot decât să sper că într-o bună zi, când toate astea se vor termina...

„într-o bună zi, când toate astea se vor termina." Cuvinte pe care ei toţi le repetă, ca şi cum prin simpla lor repetiţie le-ar face să se adevereacă. Şi nimeni nu pare să ia în seamă faptul că atunci când „toate astea se vor termina", nu se ştie ce va mai rămâne, ce piese vor trebui adunate şi reasamblate. Şi cine va mai fi atunci în viaţă, când totul se va fi sfârşit.

Sarah oftează cu gândul la această nedreptate.

— îl urăsc pe Hitler.

— Da. Toţi îl urâm. Mi-a destrămat familia.

— Dar tatăl tău? Nu mi-ai spus nimic despre el.

— Papa? Locuieşte la Paris. E de acolo, nu din Alsacia, şi toţi francezii care nu sunt *alsaciens* au fost forţaţi să plece după ce ne-au ocupat nemţii. Nu l-am mai văzut de când a izbucnit războiul – dar el nu a fost niciodată foarte apropiat de noi şi nu-i duc deloc dorul. Oricum, era mereu plecat cu treburi la Paris sau Strasbourg. Nici măcar nu are idee ce face *maman,* că îi ajută pe evrei să fugă, şi, dacă ar afla, nu ar fi de acord. El nu este la fel de curajos – nu e decât un om de afaceri şi nu-i pasă decât de vin, de afacerile cu vin. Dar când războiul se va termina, sunt sigură că se va întoarce aici.

— Hitler v-a destrămat, într-adevăr, familia.

— Dar nu în aceeaşi măsură ca pe a ta. Sarah, necazurile tale îmi frâng inima. Dar să ştii că după ce o să pleci, o să mă gândesc tot timpul la tine, o să-ţi trimit din curajul meu prin puterea minţii şi o să mă rog pentru tine.

— Mulţumesc.

10

Eric soseşte în seara aceea. E chipeş, aşa cum l-a descris Victoire şi, din felul cum o priveşte, îţi dai seama că între ei e mai mult decât simpla plăcere de a se afla împreună. Sarah oftează. Până acum nu prea a avut de-a face cu bărbaţi tineri, căci viaţa ei şi a familiei a fost în chip forţat una retrasă şi ascunsă.

Puţini prieteni veneau în vizită la casa lor din Gerechtig- keitsgasse, iar ei, la rândul lor, rareori mergeau în vizite. Sarah nu a mai avut prieteni, fete sau băieţi, din urmă cu doi ani, când a renunţat la şcoală pentru a-şi începe ucenicia cu tatăl ei, la adăpost de lumea exterioară, în atelierul lui de lu- tier. Prietenele de la şcoală pe care le-a avut, nici una dintre ele evreică, s-au topit în neant. în preajmă nu i-a avut decât pe membrii propriei familii şi singurele persoane tinere cu care a venit în contact au fost surorile ei.

Dar a citit cărţi; poveştile de iubire au atras-o întotdeauna, poate ca un soi de substitut al vieţii reale. S-a îndrăgostit indirect de sute de ori, a experimentat acele emoţii specifice, le-a trăit prin intermediul eroinelor fictive şi ştie să le recunoască. O scânteie, o flăcăruie s-a aprins acum undeva în adâncul fiinţei ei, dorinţa de a fi privită aşa cum Eric o priveşte pe Victoire, şi de a privi pe cineva, la rândul ei, cu aceeaşi intensitate. Ştie însă că o aşteaptă un viitor sumbru şi anost, un viitor care înseamnă doar fugă, ascundere şi tăcere. în viaţa unei fugare nu încape loc pentru iubire, şi poate că vor trece ani până când va dobândi sentimentul de libertate şi siguranţă care îi va permite să se deschidă în (aţa unui lucru atât de minunat. *Când războiul se va termina...*

— Va trebui să plecăm cu mult înainte de ivirea zorilor, zice Eric în timpul cinei, care constă dintr-o *tarte flambée* făcută dintr-un amestec surprinzător de ingrediente: baza sunt cartofii, la care au fost adăugate brânză, ouă, varză şi sfeclă roşie. Şi totuşi Margaux a reuşit, numai ea ştie cum, să facă din această combinaţie ceva delicios.

După ce farfuriile sunt strânse, Eric întinde pe masă o hartă şi împunge pe ea un loc în partea de sus.

— Aici este cabana la care trebuie să ajungem, spune el. Va trebui să fim acolo înainte de căderea nopţii şi, prin urmare, vom fi nevoiţi să mergem toată ziua. îi aruncă o privire Rebeccăi. Crezi că poţi face faţă? Vreau să zic – nu că aş crede...

— Da, ştiu, în ochii tăi sunt o babă care vă va încetini din mers. însă să ştii că sunt într-o formă fizică foarte bună. Cât am îngrijit de tata, am lucrat zilnic în grădina din spatele căsuţei noastre. Aşa că nu-ţi face griji pentru mine, o să ţin pasul cu voi.

Eric zâmbeşte şi dă din cap.

— Drumul o să fie greu, vom urca prin pădure. Margaux, ne-ai pregătit nişte provizii?

Margaux confirmă cu o mişcare din cap.

Da. V-am pus multă brânză, o Munster foarte bună. E în rucsacul tău. Şi pâine. Va râncezi peste câteva zile, dar..

— .Nu contează. Tot pâine o să fie. Şi când vom ajunge la cabană, vom face focul şi poate că vom găti nişte cartofi.

— Jacques a dus multe provizii la cabană. Mulţi cartofi, câteva conserve de legume şi nişte mere, aşa că veţi putea găti ceva încă de diseară. Şi veţi găsi acolo şi lemne de foc. jacques s-a ocupat de toate astea.

— Dar apă? întreabă Sarah.

— în apropiere este un izvor. Vom avea la dispoziţie oricâtă apă avem nevoie. La fel şi în ziua următoare, când vom porni să coborâm pe panta cealaltă a masivului.

Eric împunge pentru a doua oară un punct pe hartă.

— Asta e destinaţia. Oraşul Clairmont din Lorena.

Sarah întreabă:

— Cât de departe e Clairmont? Şi unde anume vom merge acolo? La cine o să stăm?

— La o familie din Clairmont, îi răspunde Eric. E acolo o femeie care îi ascunde pe evrei. Dar mai întâi va trebui să verificăm dacă are loc să vă adăpostească.

Margaux îşi plimbă privirea de la Sarah la Rebecca.

— Trebuie să ştiţi unde trebuie să ajungeţi, nu doar să-l urmaţi orbeşte pe Eric. Pentru orice eventualitate.

Rebecca dă din cap.

— Cât va dura drumul până la Clairmont? Şi unde vom merge de acolo?

— în Clairmont ar trebui să ajungem poimâine seară. De acolo, familia care vă va adăposti va aranja să ajungeţi la Metz, care e aici, şi Eric arată pe hartă, iar Rebecca se uită la locul marcat Metz.

— Dar... Metz pare mai la nord de Clairmont. Am crezut că trebuie să ne îndreptăm spre sud, către Spania.

— Trebuie să mergeţi pe ruta cea mai sigură şi să vă opriţi la casele noastre conspirative, unde sunt oameni care
să vă protejeze şi să vă poată trimite mai departe. Există o rută a fugarilor şi Metz se întâmplă să se afle pe ea. Nu ştiu cum continuă ruta. Când veţi ajunge acolo, veţi primi toate lămuririle necesare.

— Siguranţa voastră este lucrul cel mai important, spune Victoire.

— Nu vă putem garanta siguranţa totală, o completează Eric. Trebuie să rămâneţi mereu vigilente. Să vă păziţi spatele şi să nu aveţi încredere decât în oamenii noştri. Nu vreau să vă sperii, dar e mai bine să ştiţi dinainte ce pericole vă aşteaptă. Documentele lui Sarah sunt în regulă, sunt nemţeşti, dar nu numai despre documente e vorba. Dacă vă arătaţi agitate, iar cei din Gestapo devin suspicioşi, nu le va trebui decât un telefon dat la Colmar şi vor afla că sunteţi probabil evreice fugare. Ceea ce va fi rău nu numai pentru voi, dar şi pentru familiile voastre. Nu trebuie să uitaţi nicio clipă că sunteţi fugare. Iar dacă veţi fi prinse, o să fiţi trimise în lagăre de muncă...

Sarah păleşte. Ştiuse de pericolele călătoriei, dar când le aude prezentate în acest fel, chiar de persoana care le va fi însoţitor, totul devine şi mai real şi temerile îi sunt sporite. Se uită spre Victoire, care îi prinde privirea şi îşi aşază o mână peste mâna ei pe masă.

— Eric o să aibă grijă de voi, zice ea cu un glas ferm şi încrezător, după care vocea i se schimbă spre un ton implorator. Eric – te rog – de data asta...?

— Nu, Victoire. Nu de data asta, şi nu cu refugiaţi. E prea periculos. într-o bună zi o să te iau cu mine ca să-ţi arăt ruta şi să poţi şi tu să le fii ghid. Dar nu acum. Trebuie

să o facem doar noi doi, nu cu refugiaţi, pentru ca, în cazul în care suntem prinşi, să fim doar doi alsacieni plecaţi în drumeţie. Este mai sigur aşa.

— Dar ştii foarte bine că sunt cea mai îndreptăţită să fiu ghid pentru refugiaţi. Tu eşti dezertor – dacă te prind, îţi pui viaţa în pericol!

Victoire se răsuceşte cu faţa spre Sarah.

— îţi aminteşti ce ţi-am spus? Că toţi bărbaţii alsacieni între optsprezece şi treizeci şi cinci de ani sunt recrutaţi de Wehrmacht? E ceva îngrozitor. Şi din cauza asta Jacques şi Eric şi mulţi alţii au format un grup de luptători ai Rezistenţei aici, în Alsacia, alcătuit numai din dezertori. Care, dacă sunt prinşi, vor fi executaţi.

— Nu o să fim prinşi nici eu, nici Jacques.

— Atunci de ce nu mă laşi să vin acum cu tine?

Se ceartă un timp pe tema aceasta. Mai devreme, Victoire mormăise ceva despre conflictul nesfârşit dintre ei doi. Sarah înţelege foarte bine nevoia lui Victoire de a se implica, amărăciunea ei de a fi lăsată pe dinafară, în timp ce Eric face munca vitală a escortării refugiaţilor peste munţi. Victoire i-a mărturisit cât de tare îşi doreşte să facă mai mult, să fie mai activă în cadrul Rezistenţei; cât de tare îi displace atitudinea protectoare a lui Jacques şi Eric. Este adevărat, prezenţa ei e necesară la vie, şi e adevărat că-i place să-şi ajute mama la munci şi la fabricarea vinului. Dar vrea mai multă aventură, chiar dacă asta presupune mai multă primejdie.

— Ţi-am spus, Victoire. Poate data viitoare, când mă întorc. Sunt sigur că mama ta este de acord cu mine.

Se uită cu toţii la Margaux, care ridică din umeri, ia sticla cu vin şi umple din nou toate paharele.

— Sunt bucuroasă că măcar unul dintre copiii mei nu a încăput pe mâna nemţilor, zice ea. Sunt mândră de Victoire şi de dorinţa ei de a se face utilă. Da, ceea ce facem e periculos, dar în vremurile astea pericolul nu poate fi evitat.

Simplul fapt că trăim reprezintă în sine un pericol. Aşa e la război. Şi suntem în război cu nemţii. Dar cred că pentru unii oameni pericolul e şi mai mare.

Se uită la Sarah, şi de la ea îşi mută privirea spre Rebecca.

— Vă doresc amândurora o călătorie fără incidente şi să ajungeţi cu bine în America. *Santé!*

Eric îşi împinge scaunul în spate şi se ridică în picioare.

— Bun, atunci aşa rămâne. Acum, la culcare. Mâine dimineaţă vom porni la drum devreme.

în noaptea aceea, stând întinse în beznă pe saltelele tari din păr de cal, Sarah şi Rebecca discută până ce le ia somnul. Rebecca îşi deapănă povestea:

— La fel ca tine, noi nu eram evrei practicanţi şi, după anexare, nu ne-am declarat etnia şi n-am fost înscrişi în registru. Am crezut că o să scăpăm, nu eram decât eu şi tata şi locuiam la o fermă de lactate izolată, de lângă Wintzenheim. Ne-am spus că nimeni nu ştia că suntem evrei şi că vom supravieţui cumva nemţilor – că ei vor pierde războiul, aşa cum l-au pierdut şi pe cel de dinainte, şi că vom fi în siguranţă.

— Chiar ai crezut asta?

— Da. Binele trebuie să triumfe întotdeauna asupra răului şi în cazul de faţă se ştie clar cine e răul.

— îi urăsc pe nemţi! îi urăsc din tot sufletul meu!

Nu toţi nemţii sunt răi, o contrazice Rebecca blând. Naziştii

sunt cei pe care ar trebui să îi urăşti, ei sunt ticăloşii. Ei sunt cei care ne-au ameninţat pe tata şi pe mine. Au venit într-o zi la fermă şi ne-au spus că am fost denunţaţi că suntem evrei şi că trebuie să prezentăm documente care să ne dovedească descendenţa ariană – să demonstreze că părinţii şi bunicii noştri au fost arieni puri. Şi bineînţeles că nu aveam cum dovedi aşa ceva. Aşa că singura soluţie rămasă a fost fuga.

— Şi atunci unde e tatăl tău?

Vocea Rebeccăi se frânge.

— Tata era foarte în vârstă. Avea nouăzeci şi unu de ani şi era foarte slăbit. Mi-a spus să plec singură. Dar evident că nu puteam să-l părăsesc! N-aş fi putut face aşa ceva niciodată, iar el ştia. Şi, într-o dimineaţă, când m-am trezit, am descoperit că îşi tăiase venele cu o lamă. Sângele lui era împrăştiat peste tot. L-am îngropat în aceeaşi zi şi pe urmă am fugit.

Rebecca tace acum. Sarah o aude cum îşi înăbuşă un hohot de plâns. îşi aminteşte de familia ei şi izbucneşte şi ea în lacrimi.

— Te simţi bine, Sarah?

Vocea Rebeccăi e spartă, dar grijulie.

— Nu, nu mă simt bine! Cum aş putea? Am fost abandonată de părinţi, am fost alungată de acasă!

— Nu! strigă Rebecca adoptând o voce ascuţită şi autoritară. Să nu spui asta, Sarah, nici prin cap să nu-ţi treacă! Nu-ţi mai plânge de milă! Părinţii tăi au luat decizia asta pentru că te iubesc şi vor să te protejeze.

— Nu înţeleg. De ce... de ce nu am putut rămâne împreună cu toţii?

Rebecca se saltă de pe saltea cu un foşnet. Câteva clipe mai târziu, e lângă Sarah, întinsă lângă ea, şi o îmbrăţişează.

— Povesteşte-mi despre familia ta, şopteşte ea. Vreau să ştiu totul despre tine. Vom fi mult timp împreună şi trebuie să ne cunoaştem, *n'est-ce pas?*[1]

Şi aşa se face că, pentru a doua oară în cursul aceleiaşi zile, Sarah vorbeşte despre familia ei şi asta îi aduce un dram de mângâiere. Povesteşte despre mama ei, sufletul familiei, omul care le alină durerile, îi încurajează, îi răsfaţă, le dă putere şi îi hrăneşte, şi nu numai cu mâncare. Despre tatăl ei: taciturn, înţelept, aspru în aparenţă, dar moale ca untul pe dinăuntru.

— Papa îşi câştigă existenţa făcând viori, deşi i-ar plăcea mai mult să cânte la ele, explică Sarah. Şi-a dorit să fie solist sau măcar să cânte la vioară într-o orchestră, dar după naşterea mea a fost nevoit să renunţe la visurile lui ca să ne întreţină. însă nu cred că a regretat nicio secundă. E un familist convins şi îşi adoră toate fetele.

Sarah continuă descriindu-şi surorile: Thérèse cea pasională, Amélie visătoarea tăcută, Manon cea raţională şi isteaţă, şi mica Sofîe, mereu gata să dea replica, dar cu inimă de aur.

— îmi e aşa de dor de ele, oftează Sarah şi se cuibăreşte la pieptul Rebeccăi, cuprinsă de braţul ei. Rebecca o îmbrăţişează şi mai strâns.

— Cu ajutorul lui Dumnezeu, într-o zi veţi fi din nou împreună. Dar acum e vremea să ne culcăm. Mâine ne aşteaptă o zi lungă.

Mmm, murmură Sarah, şi adoarme în braţele ei
.II

VOSGES, MET
z11

Se întâlnesc cu toţii în bucătărie. Sarah ţine pe umăr o mică sacoşă de pânză pe care i-a dat-o Margaux; în ea sunt documentele şi un schimb de haine. în picioare are bocancii solizi din piele primiţi de la unchiul Yves. 0 fustă veche din lână şi o bluză de bumbac, ciorapi şi o jachetă; şi asta este tot. 0 invidiază pe Victoire pentru pantalonii ei – ar fi cu mult mai practici la urcuşul pe munte! Totuşi, o fustă bate mai puţin la ochi. 0 femeie îmbrăcată cu pantaloni ar atrage atenţia în mod nedorit. Nu că ar fi cineva acolo sus, pe munte, care să le acorde vreo atenţie...

Margaux insistă să ia un mic dejun frugal cu brânză şi pâine şi să bea puţin surogat de cafea. Afară este încă întuneric şi până în zori mai este mult. Vorbesc cu voci scăzute. Domneşte o atmosferă încordată, electrică, atât de diferită de cea de bonomie relaxată de care s-au bucurat în seara precedentă. Nerăbdător, Eric îşi îndeasă în gură mâncarea şi soarbe în grabă toată cafeaua din cană.

— Haideţi să mergem, le spune femeilor, şi Sarah înghite mâncarea nemestecată şi o face să alunece pe gât cu cafeaua, după care se întoarce cu faţa spre Margaux.

— îţi mulţumesc mult, Margaux, a fost atât de...

Margaux o sărută pe amândoi obrajii şi o împinge uşor deoparte.

— Fără discursuri lungi. E cazul să o luaţi din loc. Camioneta îi aşteaptă, cu Victoire la volan. Sarah urcă din nou în spate şi se cuibăreşte în spatele lăzilor, urmată de Rebecca.

Şi acum totul se pune în mişcare. începând din această
clipă, Sarah e cu adevărat o fugară, o refugiată.

*

După circa o jumătate de oră camioneta se opreşte. Uşile din spate se deschid şi Sarah sare jos. Noaptea e la fel de întunecată, însă acum în jur sunt copaci. Se află într-un soi de crâng: porţiunea pe care au mers în ultimele zece minute a fost plină de gropi şi Sarah abia dacă-şi dă seama că nu este acoperită cu pietre de pavaj, ci e un simplu drum de pământ care pătrunde în pădure. Victoire o îmbrăţişează.

— *Bonne chance*[1], îi urează ea. îţi doresc să ajungi cu bine. Sunt sigură că ne vom revedea când se va sfârşi războiul.

Sarah dă din cap şi se abţine să nu plângă. De când a devenit speranţa certitudine? Pentru că nu i-a rămas altceva decât speranţa. Asta e tot ce le-a rămas tuturor în războiul ăsta blestemat, până şi lui Victoire. Ea una preferă adevărul iluziilor.

— Da, aşa sper şi eu, răspunde ea, şi cele două tinere se îmbrăţişează.

Victoire se apropie apoi de Eric.

— Ai grijă, spune ea. îmi pare rău că nu m-ai lăsat să vin cu tine.

— Rămâne pe altă dată.

Eric o îmbrăţişează. Victoire îl urmăreşte cât îşi aşază rucsacul cu provizii pe umăr, după care îşi aruncă din nou braţele în jurul lui.

— Ai grijă. Ai mare grijă, Eric. De tine şi de ele.

Eric râde şi o împinge deoparte.

— Voi, femeile, sunteţi atât de sentimentale şi de temătoare! Sigur că o să am grijă de noi toţi. Haideţi, doamnelor,
ony va[1].

Le face semn să pornească şi se avântă în umbra întunecată a copacilor înalţi ce mărginesc crângul. Sarah îi mai aruncă o privire lui Victoire în timp ce o ia din loc, ca şi Re- becca, în urma lui Eric. Chiar înainte de a se lăsa înghiţiţi de copaci, se întoarce încă o dată pentru a-i face semn cu mâna lui Victoire. 0 vede stând lângă camionetă, ca şi cum nu s-ar putea desprinde de ei. Ca şi cum s-ar teme pentru soarta lor. Până şi mica fluturare din mână prin care îşi ia la revedere de la Sarah pare cumva şovăielnică, încordată, atât de diferită de Victoire cea stăpână pe sine, relaxată şi surâzătoare pe care Sarah a cunoscut-o cu o zi în urmă. Ca şi cum
ar nutri un fel de îndoială tăcută. 0 premoniţie.
*

Raza lanternei lui Eric taie un con de lumină în întuneric. Copacii sunt deşi, dar par să urmeze un soi de potecă, iar el păşeşte destul de încrezător. Totuşi, simplul fapt că sunt înconjuraţi de copaci, că sunt atât de aproape de trunchiurile lor, pe care ar putea să le atingă, creează o stare de claus- trofobie, exacerbată de bezna opacă, opresivă, aproape ameninţătoare

.Sub picioarele lor, crenguţele pocnesc şi se rup, spărgând tăcerea cavernoasă. Pământul e moale de la aşternutul de frunze în putrefacţie şi compost, iar umezeala şi mirosul nu tocmai neplăcut de scoarţă, frunze şi pământ contribuie la sentimentul că sunt complet absorbiţi de o altă lume. Aici, orice autonomie pe care Sarah ar poseda-o ca fiinţă omenească este anihilată de nemişcarea întunecată, deprimantă. Aici, natura poate părea pasivă, dar nu e în mod cert lipsită de putere.

Merg în tăcere, unul în urma celuilalt; poteca, în măsura în care poate fi numită aşa, înaintează în sus, iar panta pare din ce în ce mai abruptă.

Când vorbeşte, vocea lui Eric pare a veni de pe o altă lume, în disonanţă cu starea de spirit a pădurii.

— Cum vă simţiţi, doamnelor? Sunteţi bine? întreabă el. Să-mi spuneţi dacă merg prea repede.

Amândouă femeile îi răspund că totul e în regulă.

Bine, strigă Eric. Dar să mă anunţaţi dacă vreţi să încetinesc.12

Continuă să meargă şi noaptea se topeşte treptat în zi, dând la iveală trunchiuri de copaci: molizi, pini, brazi. Deasupra capetelor lor, razele de soare încep să se strecoare printre ţepi şi bucăţi din cerul albastru devin vizibile printre crengile ghimpate. înaintează de-a lungul a ceea ce pare a fi o potecă, deşi este atât de îngustă, încât abia dacă se poate desluşi, însă Eric păşeşte cu încredere înainte şi cele două femei îl urmează, Rebecca în spatele său, cu Sarah încheind şirul.

Distanţa dintre Eric şi Rebecca se măreşte şi Sarah îşi simte şi ea picioarele tot mai grele şi respiraţia îngreunată, în timp ce îşi croiesc drum în sus pe deal, cotind uneori brusc la stânga sau la dreapta, în zigzaguri largi. Sus, tot mai sus. Sarah are de partea ei vigoarea tinereţii, însă nu se află în cea mai bună formă. în ultimii ani, acasă la mama şi la tata, nu a avut prea multă libertate de mişcare: a urcat şi a coborât scările, în jos şi în sus, de multe ori pe zi, de la camera ei din pod până la pivniţa cu cărbuni, şi cam la asta s-a redus efortul ei fizic. A stat în casă în cea mai mare parte a timpului, aventurându-se afară doar pentru mici cumpărături la băcănie sau pentru a transmite mesaje. în casă. Acasă.

Pe vremuri era altfel. Obişnuia să meargă cu bicicleta la şcoală, iar duminicile, cu surorile ei, pentru a vizita pitorescul cartier al Micii Veneţii, cu aleile sale de pe malurile râului, fieful negustorilor de peşte şi locul unde se întind micile grădini de zarzavaturi şi fructe. Erau vremuri când încă se mai râdea, când viaţa era o bucurie şi viitorul părea roz. Acele zile au trecut de mult. Cele trei biciclete au fost adăpostite de ceva vreme în pivniţă şi pe ele s-a aşternut praful.

Sarah se întreabă acum ce s-a ales de ele: oare tatăl ei le-a mutat, le-a pus deja la păstrare în altă parte? Dar viorile, dar uneltele muncii lor? Au fost împărţite prietenilor de încredere, aşa cum hotărâse Papa? Şi ce or mai fi făcând ai ei? Sunt oare bine, le e dor de ea? Când are să-i revadă?

Astfel de gânduri neliniştite i se învălmăşesc prin minte, în timp ce urcă cu paşi greoi, şi îi distrag atenţia, ba chiar o încetinesc, aşa cum se întâmplă întotdeauna

atunci când îţi faci griji. Rebecca a încetinit şi ea ritmul în mod considerabil, şi Eric e acum la o distanţă destul de mare în faţa lor. Le-a permis să facă o singură oprire până acum, lângă un mic izvor cu apă rece şi proaspătă, unde au mâncat ceva pe fugă, după care au pornit din nou la drum. Fără răgazul de a-şi recăpăta energia.

Rebecca se împiedică; Sarah reuşeşte să o prindă înainte să cadă şi o ajută să se echilibreze.

— Eşti bine?

— Da, da. N-am nimic, doar că m-am împiedicat de o piatră. Dar ştii...

— Da, ştiu. Sarah strigă după Eric: Eric! Opreşte-te!

Eric nu numai că se opreşte, dar se întoarce la ele.

Vă simţiţi bine? E ritmul prea alert pentru voi

— ?Da, suntem bine, dar da, ritmul e prea alert. Niciuna din noi nu e obişnuită să urce pe munte, ca să ştii!

— Scuze, ar fi trebuit să-mi dau seama mai devreme şi să fiu mai atent la voi.

— Nu-i nimic, însă panta se pare că devine tot mai abruptă de acum şi ne-am cam pierdut răsuflarea amândouă. N-am putea să facem o pauză?

— Ba da. Un pic mai departe e un zid dărăpănat şi un câmp deschis. Un loc bun de odihnă. Chiar într-acolo mă şi îndreptam, dar poate că prea în grabă. Puteţi să mai faceţi un efort vreo douăzeci de minute? Promit să merg mai încet.

Cele două femei se declară de acord şi îşi continuă toţi drumul, mai lent acum, în pas aproape lejer. Dacă totul ar fi normal, îşi zice Sarah, dacă ar fi pe timp de pace, şi nu în vremuri în care viaţa îţi este în pericol, excursia aceasta ar fi putut fi o zi superbă de drumeţie cu întreaga familie. Acum nu e decât o fugă. Dar măcar o fugă lentă pentru moment; cu pasul încetinit, acum poate respira şi ea în voie.

Ajung la un câmp împrejmuit de un zid, deşi cu greu poate fi numit zid, fiind mai degrabă un şir de pietre dărâmate, cu o gaură acolo unde a fost cândva o poartă. Oare câmpul a fost folosit mai de mult ca păşune pentru vite? Atât de sus pe munte, şi în pădure? Se aşază toţi trei pe nişte lespezi de piatră stabile şi Eric le serveşte cu bulgări de brânză şi pâine şi le dă de băut apă dintr-o sticlă pe care a umplut-o din nou la izvor. E bine că pot să se odihnească, e bine că pot sta de vorbă un pic, ca şi cum s-ar afla într-o excursie ca oricare alta într-o viaţă normală. Ca şi cum nu s-ar afla în război. în jur, doar pădurea, munţii, dealurile, iarba şi cerul. Armonia nu este

însă fără limite, se poate detecta un fin dezacord. Natura poate fi extrem de înşelătoare, ea poate promite pacea, un lucru atât de fragil, atât de uşor de distrus de un om nebun cu ambiţii de megaloman. Dominaţia mondială şi expulzarea evreilor. Acesta este în fapt motivul pentru care ei se află acum aici. Cum să apreciezi frumuseţea naturii când viaţa ţi se poate curma în orice moment, dacă ai ghinionul să cazi în mâinile cui nu trebuie?

„Temină cu exagerările, Sarah", se dojeneşte ea singură. „Nemţii nu vor să te ucidă, doar să te trimită în cine ştie ce lagăr de muncă. Nimeni nu vrea să-ţi ia viaţa. Nu urmăresc decât să facă din Alsacia o zonă *Judenfrei,* liberă de evrei."

Unchiul Yves nu fusese de aceeaşi părere. „E o chestiune de viaţă *şi* de moarte", aşa insistase el. „Trebuie să părăsiţi Colmarul." Papa nu îl crezuse niciodată pe deplin, însă ameninţarea cu lagărele de muncă fusese de ajuns pentru a-l forţa să acţioneze. Era preferabil să fugă din proprie voinţă şi să încerce să ajungă în America, chiar dacă asta însemna scindarea familiei şi aruncarea fetelor mai mari în necunoscut. însă locul acesta, acest paradis bucolic, câmpul cu iarbă verde neatinsă, lacul care sclipeşte în depărtare, dealurile purpurii ce se întrevăd la orizont, cerul albastru de deasupra lor pe care plutesc nori pufoşi ca bumbacul, soarele blând, toate fac ca întregul plan să pară acum ridicol. Nerea- list. Realitatea este *aceasta.* Războiul e un lucru fabricat, un lucru artificial, o aberaţie. *O nenorocire.*

— Sunteţi gata de plecare? le întreabă Eric. Vreau neapărat să ajungem la cabană până se întunecă şi drumul e cam abrupt de aici încolo.

Aşa că pornesc din nou, se întorc în pădure, înaintând mereu în sus pe o potecă pe care numai Eric o poate zări, atât de ascunsă este printre copacii care par să semene cu toţii între ei. Drumul urcă abrupt, uneori în pantă domoală.
dar mereu în sus şi spre vest, ca şi cum s-ar lua după soare. Odată cu mirosul de pământ şi lemn, dintre copaci se înalţă o umezeală rece care îi înfăşoară într-un văl ce pare a fi esenţa însăşi a pădurii.

Ziua înaintează şi se apropie de final. Umbrele se alungesc, lumina slăbeşte. Poteca devine tot mai abruptă şi râpoasă, aşa cum le prevenise Eric.

— Mai avem doar un pic, ciripeşte el vesel, încurajator.

Ajung la ceea ce pare a fi un şir de trepte tăiate în piatră, pe o coamă abruptă a muntelui, un lucru făcut de mâna omului, la fel ca zidul dărăpănat, dar mai solid, mai bine întreţinut. Lângă trepte curg cu iuţeală apele unui mic izvor.

— Jacques a construit scara, ca să se poată ajunge mai direct la cabană, le explică Eric. Drumul până sus e cam abrupt şi îngust Ţineţi-vă de mâna mea.

înaintează uşor pieziş şi întinde braţul ca să fie prins de Rebecca. Ea urcă încet în urma lui, croindu-şi drum cu grijă pe treptele înguste. Două trepte. Trei, patru, cinci.

— Ai grijă, sunt umede şi alunecoase, o previne Eric, şi chiar în clipa aceea Rebecca lasă să-i scape un ţipăt în timp ce alunecă, se împiedică şi se izbeşte de Sarah, aflată cu o singură treaptă în urma ei. Eric nu-i scapă mâna din strân- soare, însă greutatea ei îl trage şi pe el în jos şi se prăvălesc toţi trei pe pătura de muşchi de la baza colţului de stâncă. Eric se saltă imediat în picioare.

— Scuze, ar fi trebuit să vă previn mai din timp. Treptele sunt foarte alunecoase. Sunteţi bine amândouă? Rebecca?

Rebecca s-a desprins şi ea imediat de lângă Sarah şi e acum în şezut, îndoită de mijloc, cu glezna prinsă între mâini şi o grimasă de durere întipărită pe faţă.

— Glezna mea, zice ea. Cred că...

— E ruptă?

— Nu ştiu. însă mă doare rău...

— Ar fi un dezastru dacă s-a rupt, spune Eric pe un ton sumbru, întunecat.

— Ştiu. Poate că nu-i decât o entorsă. 0 să încerc să pun piciorul jos. Ajută-mă să mă ridic.

Eric se apleacă, îi întinde braţul şi o trage în sus cu blândeţe. Sarah, care s-a săltat şi ea în picioare, îşi aşază mâinile în jurul femeii mai vârstnice pentru a o ajuta. Rebecca îşi lasă piciorul drept pe pământ şi încearcă să-şi mute, cu mare grijă, greutatea pe celălalt picior. Grimasa pe care o face spune totul.

— Nu ştiu dacă e rupt sau nu, zice ea. Tot ce ştiu e că mă doare rău de tot! Nu îndrăznesc să mă sprijin cu toată greutatea pe piciorul stâng.

— Nici nu ar trebui să încerci. Totuşi nu putem să rămânem aici.

— Dar cum să urc treptele? Nu pot!

— Există şi o altă potecă până sus, e mai lungă, durează cu vreo douăzeci de minute mai mult ca să ajungi acolo. Scara nu e decât o scurtătură – pe care n-ar fi trebuit din capul locului să o încerc. Dar dacă te sprijinim noi doi, poate că vei reuşi să şchiopătezi până sus.

— Cât de departe e cabana?

— Pe drumul cel lung, la vreo nouăzeci de minute de mers normal.

— Deci pe scurtătura cu scara nu ne-ar lua decât o oră?

— Mda, cam aşa ceva, dar va dura mai mult pentru că tu nu poţi să mergi cum trebuie.

— Poate c-ar fi mai bine să mă caţăr mergând în patru labe.

— Vrei să încerci?

— Da, sigur că da. S-ar putea să fie mai uşor aşa decât să ţopăi într-un picior o jumătate de oră în plus.

— Bine, atunci aşa facem. Te vom ajuta noi.

Aşa încât, încet şi cu atenţie, pornesc să urce treptele, cu Rebecca căţărându-se în genunchi, pas cu pas. Cincisprezece trepte, cu mâini care o ajută şi vorbe încurajatoare, şi în final ajunge sus. Aici, pădurea e, din fericire, mai puţin deasă, iar poteca mai lată. Pot înainta pe ea toţi trei în linie, cu Eric şi Sarah sprijinind-o de ambele părţi pe Rebecca cu braţele înlănţuite în jurul mijlocului ei, în timp ce ţopăie într-un picior.

Şi, în cele din urmă, iată şi cabana. Este ascunsă într-un crâng, o construcţie mică din piatră, cu acoperişul din olane înecat în muşchi şi ferestre ca nişte găuri căscate.

— Jacques a găsit-o aici în ruină în urmă cu nişte ani, spune Eric. Era înainte de război. La vremea aceea, abia ieşise din adolescenţă şi îi plăceau drumeţiile în zona asta. A reparat cabana cu mâinile lui şi uite că acum a devenit folositoare pentru fugari. Putem rămâne aici o zi sau chiar două, dacă va fi nevoie. Ca să vedem dacă te vei simţi mai bine cu glezna.

— Şi dacă nu? Dacă e ruptă ce vom face?

— Dacă e ruptă... chiar n-am idee. Niciuna. Aici sus, nu sunt doctori, şi de întors n-ai cum să te întorci, şi chiar dacă ai putea, n-ai cum să te prezinţi, pur şi simplu, la spital, din motive evidente. în cazul ăsta, va trebui să vă las pe amândouă singure şi să plec să caut ajutor. Nu avem ce altceva să facem decât să ne păstrăm speranţa şi să ne rugăm ca glezna să se vindece singură, ca să ne putem continua călătoria.

— Şi ce o să facem cu mâncarea?

— Avem provizii. Cartofi şi apă din belşug. Şi câteva conserve. Ne vor ajunge pentru o vreme.

— Dar ce se va întâmpla cu cei care ne aşteaptă sosirea? întreabă Sarah.

— Vor aştepta mai mult. Sunt obişnuiţi cu întârzierile, nu e ceva ieşit din comun.

Sarah îşi simte inima grea. Chiar şi în cazul cel mai bun, tot vor fi nevoiţi să aştepte câteva zile în plus pentru ca glezna Rebeccăi să se refacă; nu-i place să aştepte. Fuga e şi aşa rea, însă să stai degeaba, fără să faci nimic, fără să înaintezi cu planul până la o dată oricum nedefinită, asta nu face decât să sporească senzaţia de ameninţare, de ţintă luată în vizor de un duşman necunoscut.

„Te rog mult, Doamne, fa să nu se întâmple aşa", se roagă ea la Dumnezeul în care nu a crezut niciodată, care nu i-a ascultat niciodată rugăciunile şi care a dezamăgit-o groaznic de-a lungul timpului, pe ea şi familia ei, şi pe toţi evreii.

0 oră mai târziu, sunt instalaţi în cabană şi focul pâlpâie vesel în soba din fontă, căci aici, la înălţime, este răcoare. Stau aşezaţi în jurul unei mese de lemn, pe nişte scaune şubrede, mai potrivite ca vreascuri, şi se bucură de

o cină simplă cu cartofi fierţi la focul de lemne – Jacques a aprovizionat cabana şi cu multe buturugi – şi brânză, când se aude un ciocănit şi, simultan, uşa se deschide şi o voce voioasă rosteşte:

— Nu vă speriaţi, sunt eu. Am mers pe urmele voastre.

Este Victoire.13

Victoire. El e cel care m-a trimis după voi. Mi-a spus să vă anunţ că e posibil să fiţi nevoiţi să anulaţi călătoria. Din cauza pericolului. Nemţii au instalat o tabără la mai puţin de zece kilometri de ruta noastră spre Clairmont şi locul mişună de ei. Eu m-am grăbit să vă ajung din urmă ca să vă transmit mesajul. Cabana este probabil un refugiu încă sigur, dar călătoria nu poate continua în siguranţă. Aşa mi-a zis Jacques. Aşa că nu e cazul să plecaţi, cel puţin nu acum. Este mai bine să faceţi cale întoarsă.

Sarah se încruntă.

— Dar dacă e aşa, cum vom fugi? Şi oricum, Rebecca nu poate pleca de aici.

Eric îi explică lui Victoire situaţia în care se găseşte Rebecca – faptul că nu poate merge şi că au stabilit să se odihnească la cabană preţ de câteva zile.

a o oră după plecarea voastră a venit Jacques, spune

–L

— E o idee bună oricum să vă odihniţi şi să vedeţi cum evoluează glezna, spune Victoire. Se răsuceşte cu faţa spre Rebecca. îmi pare rău pentru ce ai păţit – te doare rău? Mă laşi să arunc o privire? Am făcut un curs la Crucea Roşie anul trecut şi s-ar putea să-ţi fiu de folos. Şi în cabană există o trusă de prim ajutor. N-ai scos-o, Eric?

Eric are bunul simţ să roşească.

— Am uitat, zice el, şi oricum, n-aş fi ştiut cum să...

— Dar *eu* ştiu, spune Victoire. Hai să arunc o privire. Să ne mutăm acolo, pe pat – stai să te ajut.

Rebecca se sprijină de umărul lui Victoire şi ţopăie spre unul din cele două pătuţuri lipite de peretele cabanei. Pe unul dintre ele găsiseră două saltele de rezervă, pe

care Eric le aşezase pe podea, pentru a fi folosite mai târziu. Victoire o ajută pe Rebecca să se întindă pe un pat şi-i ia glezna rănită în mâini. 0 ţine cu blândeţe şi o mişcă uşor, cu mare grijă.

— Doare? întreabă ea. Dar acum? Rebecca tresare la fiecare mişcare. Nu trebuie să pui deloc presiune pe ea, continuă Victoire. în caz că e ruptă. Trebuie să te transportăm înapoi la *maman* – ea cunoaşte un doctor care nu te va denunţa nemţilor. Ideal ar fi să faci o radiografie, dar cred că e posibil doar dacă mergi la spital. Va trebui să aşteptăm şi să vedem ce se întâmplă.

— N-am cum să ţopăi în jos până la *château,* obiectează Rebecca.

— Da, ştiu că n-ai cum. 0 să cobor eu şi o să caut ajutor. Bănuiesc că doi bărbaţi cu o targă vor fi de ajuns.

— Dar pot avea încredere în ei?

— Poţi avea încredere în toţi cei în care are încredere *maman.* Dar pentru moment nu-ţi poţi continua călătoria.

— *Merde.*

— Povesteşte-mi mai multe despre tabăra aceea a nemţilor, spune Eric ceva mai târziu. Cum de a aflat Jacques de ea? Şi de ce crede că ar trebui să anulăm călătoria?

— Unul dintre cercetaşii lui i-a zărit şi l-a informat. E o tabără mică, se pare că la nord de Clairmont, însă în munţi.

— Nu mi se pare că pericolul ar fi prea mare. Dacă tabăra e la nord de Clairmont, înseamnă că se află destul de departe de poteca noastră –, care e oricum bine ascunsă, deci cum ar putea să o găsească nemţii?

— Jacques e prudent, se consideră responsabil pentru viețile voastre.

— Şi chiar a spus că ar trebui să ne anulăm călătoria?

— E doar o părere. A zis că rămâne la latitudinea voastră dacă vreţi sau nu să vă asumaţi riscul. Dar dacă decideţi că da, mi-a spus să-ţi dau asta.

Scoate din rucsac un pistol şi i-l întinde lui Eric.

Eric îl ia şi îl răsuceşte în mâini.

— Ştii cum să-l foloseşti, nu-i aşa? Este pistolul lui Jacques...

— Da, l-am recunoscut. Ni l-a arătat o dată şi ne-a spus că îl puteam folosi în caz de nevoie. E singura armă pe care o avem.

— ... şi i-a fost dat de un soldat francez care a dezertat din Wehrmacht. Jacques ţine mult la pistolul ăsta. Mi-a spus să îl iei cu tine dacă decideţi să vă continuaţi călătoria.

— Mi-a împrumutat arma lui cea preţioasă?

— Cred că a ştiut că veţi hotărî să nu anulaţi călătoria. Nu încerc să iau decizia în locul vostru, însă...

Sarah o întrerupe:

— Dacă anulăm, cum şi când vom mai putea fugi?

— Veţi putea rămâne acasă la *maman* cât timp va fi nevoie şi vă veţi duce cu următorul grup de refugiaţi.

— Dar asta poate fi abia peste câteva săptămâni! scânceşte Sarah.

— Dar surorile tale? Nu urmează să vină şi ele în curând? Te vei putea alătura grupului lor. Veţi fi cu doar un om în plus, şi Rebecca va putea să vă însoţească.

Sarah cântăreşte în minte posibilităţile. Propunerea e cu siguranţă tentantă. Să le aştepte pe Amélie şi Thérèse

şi să continue drumul împreună cu ele şi cu Rebecca. Şi până atunci, să stea în casa încântătoare a lui Margaux, alături de Victoire. în siguranţă. Şi în confort, deşi încuiată într-o pivniţă întunecată. Şi Rebecca le-ar întovărăşi; ar fi împreună cu o femeie pe care a ajuns să o placă şi să o respecte: o influenţă maternă în perspectiva călătoriei care le aşteaptă.

Pe de altă parte, ideea inactivităţii forţate o aduce în pragul disperării. Acum, că a pornit pe ruta eliberării, o nouă energie a cuprins-o; e ca o forţă ce se ridică înăuntrul ei, trans- formând-o, topindu-i temerile, supărările şi nesiguranţele. Lacrimile vărsate cu o noapte în urmă au fost şterse de acest flux şi tot ce simte acum e îndrăzneală, sentimentul că e capabilă să facă orice, să se confrunte cu orice, să învingă totul. Este o altă Sarah, o Sarah nouă ce trebuie să înfrunte provocări care o împing înainte pentru a creşte şi mai mult, pentru a deveni mai mult decât a fost Necesitatea de a sta nemişcată, de a rămâne pe loc s-a revărsat peste acest nou descoperit simţ al aventurii precum o găleată cu apă rece, dar fără a-l stinge. Tremură de dorinţa de a înainta, nu de a da înapoi. Poate că Château Gauthier o atrage cu imaginea unor seri tihnite în jurul acelei mese din bucătărie, în compania unor prieteni, desfătându-se cu poveştile lui Margaux, sorbind vin în siguranţă, atât cât e posibil acum în Alsacia şi, lucrul cel mai important şi mai grozav dintre toate, aşteptându-şi surorile, însă întreaga sa fiinţă respinge ideea.

Pentru că are alta.

— Dar asta ar însemna să fim patru, cu tot cu Rebecca, şi nu ştim dacă nemţii nu vor coborî şi mai în sud

şi ne vor pune într-un pericol şi mai mare, captive în Alsacia. Nu, am o propunere mai bună. Să ne despărţim.

Se holbează cu toţii la ea.

— Să ne despărţim? Cum aşa? se încruntă Victoire.

— Rebecca trebuie să rămână oricum aici, nu se ştie până când. Poate că pentru mai mult de câteva zile. Şi acum, că ai venit *tu*, Victoire, poţi să rămâi ca să ai grijă de ea, dacă e cazul, şi să-i chemi ajutoare, aşa cum ai spus. Aşa că Rebecca poate să stea aici şi să le aştepte pe surorile mele. în timp ce eu pot să continui călătoria cu Eric, care are acum un mijloc de apărare, un pistol! Dacă nemţii sunt într-o tabără la zece kilometri spre nord, ce şanse sunt să ne găsească când pornim pe potecă spre Clairmont? Nu ai spus tu că pe latura aia a muntelui e numai pădure, ca peste tot în Vosges? Ce şanse sunt să dea peste noi? Tu ce crezi, Eric?

— Mi-ar plăcea să duc treaba la bun sfârşit.

— Nu, strigă Rebecca. Ce e în capul tău, Sarah? N-ai decât şaptesprezece ani, eşti minoră! Nu poţi să traversezi de una singură Franţa! De-asta mi-ai fost repartizată mie, ca să-ţi fiu însoţitoare.

— Am aproape optsprezece ani, nu mai sunt un copil – de ce să nu pot merge singură dacă Eric îmi explică ruta?

— Din cauza pericolelor! Şi fiindcă eşti lipsită de experienţă! Şi ruta nu se opreşte la Clairmont, acolo e abia începutul. Va trebui să ajungi în sudul Franţei. N-ai cum să reuşeşti de una singură.

— Dar cum pot căpăta experienţă dacă nu sunt lăsată să încerc? N-ai cum să înveţi decât dacă te străduieşti să răzbeşti singur!

Rebecca scutură din cap.

— Nu în condiţiile astea, Sarah. Tu poate că-ţi închipui că eşti suficient de matură, însă în ochii mei nu eşti decât o copilă. îmi pare rău, dar aşa stau lucrurile.

— Eu nu aş fi aşa de sigură, spune Victoire. Da, Sarah e tânără, dar va primi toate informaţiile şi nu se va adăposti decât în case sigure şi va întâlni oameni care o vor ajuta. Până la urmă, nu-i vorba decât de un şir de călătorii cu trenul, nu-i aşa? Ce-i atât de periculos în asta?

— De acord, zice Eric. Cea mai periculoasă parte a rutei e prin pădure, până la Clairmont De acolo nu va călători decât cu trenul, şi cum documentele ei sunt în ordine...

— Este mai bine ca surorile mai mici ale lui Sarah să fie însoţite de tine, îi spune Victoire Rebeccăi. Ele sunt cele care chiar au nevoie de o persoană mai în vârstă lângă ele.

— Cred că Sarah e perfect capabilă să facă drumul singură, spune şi Eric.

— Tatăl ei nu ar fi de acord. Şi nu aşa a fost planul...

— Nici faptul că te-ai rănit la gleznă nu făcea parte din plan, Rebecca. Te rog, lasă-mă să merg singură! Surorile mele au mai multă nevoie de tine.

Rebecca dă din cap, în timp ce Victoire şi Eric se uită încruntaţi unul la celălalt.

— Să ştii că avem oricum probleme să găsim o însoţitoare pentru surorile ei mai mici, zice Victoire. Chiar am discutat asta deunăzi cu Jacques.

Sarah, Victoire şi Eric se privesc unul pe altul, apoi ochii le fug către Rebecca, rămasă la fel de încruntată.

— E trei la unu, Rebecca! zice Sarah. Asta înseamnă că s-a decis: voi merge singură. Sunt convinsă că pot face faţă. Mă simt foarte puternică acum!Faptul că te simţi puternică nu..., dă să spună Rebecca, însă Eric o întrerupe, ca şi cum subiectul ar fi fost închis.

El ridică o mână şi se întoarce cu faţa spre Victoire.

— Chiar aşa a zis Jacques, că pădurea mişună de nemţi sau ai înflorit tu povestea, Victoire? Ce anume a spus cu adevărat Jacques?

Victoire scoate un chicot jenat, de om prins cu minciuna.

— Mă cunoşti aşa de bine, Eric. Recunosc, partea asta am născocit-o eu – Jacques nu mi-a spus decât că nemţii şi-au instalat acolo o tabără şi că riscul este acum mai mare. Şi că, dacă decideţi să continuaţi călătoria, să-ţi dau pistolul lui. Că decizia vă aparţine. Deşi, desigur, nu avea cum să ştie ce a păţit Rebecca.

— Nici tu nu aveai cum să ştii. Probabil ţi-ai închipuit că o să te luăm şi pe tine cu noi, pentru mai multă protecţie. Ia spune, la asta te-ai gândit?

Victoire se înroşeşte din nou.

— Bine, uite, recunosc. M-am gândit că nu veţi vrea să anulaţi şi am sperat să fie cineva – tu, Eric – care să propună să vin şi eu cu voi.

— Of, nebunatico!

Se uită unul la celălalt şi mai că îşi zâmbesc. Eric redevine însă imediat serios.

— Ei bine, varianta asta iese acum din discuţie. Va trebui să rămâi aici ca să ai grijă de Rebecca. Deci, ce să înţeleg: că, dacă Sarah va pleca şi eu o voi însoţi şi voi avea la mine pistolul, riscul e mare, fără ca pericolul să fie unul extrem?

— Nu am avut impresia că Jacques ar crede că pericolul este extrem, însă a vrut ca voi să fiţi informaţi în privinţa taberei.

— Dar cum a aflat, de fapt, de ea?

— A fost zărită de nişte prieteni din Rezistenţă mai la nord, pe panta de munte dinspre Clairmont. Şi unul dintre ei ne-a trimis un mesaj de avertizare. în ultimul război, pe partea aceea a masivului s-au dus lupte grele între armata franceză şi cea germană, aşa că partizanii o ţin sub supraveghere şi ne informează şi pe noi. Jacques nu vrea decât să vă protejeze.

— Ce tipic pentru el! Jacques este câteodată exagerat de prudent.

— Aşa e. Totuşi, eu aş lua în serios avertismentul. Când te întorci, am putea să facem împreună un plan pentru următoarea grupă de refugiaţi, şi aş putea să fiu şi eu de ajutor...

— Pentru că exact asta ţi-ai dori, *n'est-ce pas?*

— Ştii bine cât de mult vreau să lucrez cu tine, Eric, să fac parte şi eu din Rezistenţă. Şi greşeşti când mă refuzi doar Fiindcă sunt femeie.

— Dar nu de-asta te refuz. Ştiu cât de capabilă eşti. Te refuz pentru că te iubesc şi vreau să te ştiu în siguranţă.

— Şi eu vreau ca tu să fii în siguranţă. Dar, din moment ce am decis să mergem pe un drum periculos, ar trebui să fim lăsaţi să o facem. A fost decizia noastră. Cunoaştem riscurile şi am hotărât să ni le asumăm şi să ne punem în slujba libertăţii. N-ar trebui să ni se refuze această şansă. Aici nu-i vorba de mine, ci de însăşi libertatea ţării noastre.

Sarah şi Rebecca schimbă între ele priviri pline de sem- niFicaţie. Este conflictul nesfârşit dintre Victoire şi Eric şi discuţia s-ar putea prelungi ore în şir. Rebecca ia cuvântul.

— Sunt obosită şi aş vrea să dorm. Hai să lăsăm pe mâine decizia. Pot să mă culc pe patul ăsta? Şi-mi daţi o pătură, vă rog?

Eric se ridică şi ia două pături din mormanul aflat într-un colţ al cabanei, o înveleşte cu una pe Rebecca, iar pe cealaltă i-o întinde lui Sarah, care s-a ridicat şi ea în picioare, pregătită să meargă la culcare.

— *Bonne nuit,* zice Eric. Vom lua decizia mâine.

14

Sarah o îmbrăţişează din nou pe Victoire.

— La revedere, zice ea. Sunt sigură că ne vom revedea.

— Şi eu sunt sigură, şopteşte Victoire. *Bonne chance.*

Rebecca încă doarme; nu au trezit-o. Sarah se întoarce şi porneşte în urma lui Gric; debordează de acea forţă nouă resimţită cu o zi în urmă, de vioiciune, de sentimentul că are un scop în viaţă. Nu ar fi putut să îndure o aşteptare lungă, pe o perioadă nedeterminată, pentru a doua tentativă de a trece munţii. Se simte ca un cal de curse la start, tropăind de nerăbdare să pornească, şi este plină de o încredere pe care nu a cunoscut-o până acum în viaţa izolată pe care a dus-o. G o Sarah nouă, renăscută, pregătită să înfrunte orice pericole care-i apar în cale.

Când s-au trezit de dimineaţă, nici nu s-a mai pus problema luării unei decizii, pentru că vigoarea din sângele ei era la fel de puternică precum în ziua de

dinainte, aşa că Gric, care nu îşi dorea decât să-şi ducă misiunea la îndeplinire, să continue aşa cum au plănuit, nu a mai ridicat obiecţii. Dacă Sarah se simţea capabilă să călătorească singură, atunci aşa să fie. Şi, din moment ce Victoire era acolo ca să se îngrijească de Rebecca, nu aveau niciun motiv să mai întârzie.
indiferent dacă nemţii reprezentau sau nu un real pericol pentru ei. Pistolul lui Jacques, cea mai de preţ avere a lui, n-a fost decât imboldul final şi hotărâtor. Acum, şi Eric şi Sarah se întorc pentru a-i face pentru ultima oară cu mâna lui Victoire, după care se afundă în pădure.
Sarah realizează că între corpul şi mintea ei armonia nu este tocmai perfectă; şi-ar dori să zburde, să zboare peste munţi, însă toţi muşchii din picioare o dor de la eforturile fizice din ziua precedentă şi protestează la fiecare pas pe care îl face, forţându-l şi pe Eric să încetinească.

— îmi pare rău, zice ea. Este aşa un chin!

— Nu-ţi face griji, replică Eric. 0 să vezi, o să te simţi mai bine după o oră sau două.

Aşa şi este. Poteca pe care coboară acum este reversul celei pe care au urcat-o ieri; înaintează lată, în zigzag, prin- tr-o pădure deasă de pini, spre valea aflată mai jos. După un timp, Sarah simte că muşchii coapselor i se destind şi se acomodează cu un ritm mai alert, aşa încât cei doi merg acum cu o viteză care ieri le-a fost imposibilă – şi cu o nouă nepăsare, în ciuda avertismentelor lui Victoire. Aerul este atât de proaspăt, culorile aşa de vii, păsările care ciripesc în copaci creează o stare de abandon şi lipsă de griji, încât cei doi lasă deoparte orice prudenţă şi sporovăiesc în voie, în timp ce îşi continuă drumul.Şi, drept urmare, au un şoc atunci când doi bărbaţi îmbrăcaţi în uniformele Wehrmachtului le

apar brusc în faţă şi unul dintre ei – cel mai solid, mai puternic şi mai în vârstă – latră *„Halt! Stehen bleiben! Hände hoch!”*[1] în timp ce îi ameninţă cu arma îndreptată mai întâi spre Eric, apoi spre Sarah, şi înapoi spre Eric.

Şi, în clipa aceea, orice strop din curajul proaspăt dobândit se scurge din mintea lui Sarah, din inima şi din sângele ei şi ajunge în pământ. Totul nu a fost decât bravadă. Teroarea absolută pune stăpânire pe ea. Cu nepăsarea asta a lor au căzut direct în mâinile nemţilor. Şi totul din vina ei, pentru că a insistat să plece azi, să nu mai aştepte nicio secundă. îşi saltă mâinile sus, şi la fel face şi Eric, căci pistolul lui Jacques a devenit acum complet inutil.

Doi soldaţi, unul mai vârstnic, celălalt mai tânăr („Oare numai aşa se deplasează ei?” îşi zice Sarah, amintindu-şi de nemţii care băduseră buzna în atelierul tatălui său în urmă cu ceea ce îi pare acum a fi un secol). în cazul de faţă, soldatul vârstnic are faţa roşie, de la vasele de sânge sparte, de parcă ar bea pe ascuns, iar ochii mici şi sclipitori îi sunt îngropaţi în obrajii cu fălci grase, care îi atârnă şi se leagănă în timp ce vorbeşte. Tânărul este exact opusul lui: totul la el pare îngrijit şi bine proporţionat, faţa frumos conturată, cu trăsături echilibrate. Este înalt şi drept, şi totuşi postura sa pare aproape defensivă; îi lipseşte bravada şi agresivitatea nestăpânită a tovarăşului său mai vârstnic şi stă în spate, în timp ce celălalt gesticulează şi dă ordine.

— 0 să îi ducem pe prizonieri în tabără ca să-i interogăm acolo, zice soldatul vârstnic. Uite, ţine-mi tu arma cât timp îi percheziţionez.

---

1 „Stop! Stop! Mâinile sus!” (în germ. în original) (n. red.).

îi dă arma tânărului, apoi îl percheziţionează mai întâi pe Eric, îndepărtându-i pistolul şi rucsacul, iar mai apoi pe Sarah; mâinile lui o pipăie insistent, apasă, strâng acolo unde nu ar trebui, zăbovind pe trupul ei. Sarah îşi închide strâns pleoapele, scrâşneşte din dinţi ca să nu izbucnească în plâns şi-şi face curaj să-i înfrunte gesturile necuviincioase, în timp ce corpul ei se încordează, plin de scârbă.

Celălalt soldat stă deoparte tăcut şi urmăreşte scena, mu- tându-şi arma ezitant cumva de la Gric, care a rămas cu braţele ridicate în aer, la Sarah. Este extrem de tânăr, cu o faţă ca de bebeluş, poate chiar de vârsta ei, îşi spune Sarah. Nu e decât un adolescent, deşi unul înalt şi bine făcut. Este surprinsă că acest tânăr, foarte probabil un proaspăt recrut, în fapt doar un băieţandru, primeşte sarcina de a-l însoţi pe Eric cu arma înfiptă în spinarea lui, în vreme ce soldatul mai vârstnic şi mai experimentat o escortează pe *ea.* I se pare foarte ciudat. Şi greşit. însă o presimţire urâtă o cuprinde..

.15

Merg mai puţin de cinci minute printre copaci, înaintând nu pe o potecă, ci ghidându-se după o serie de marcaje scrijelite pe trunchiuri, care indică drumul pe care au venit soldaţii. Tabăra germană – care constă în realitate numai dintr-un cort pentru două persoane, ridicat într-un luminiş foarte mic – se dovedeşte a se afla periculos de aproape de traseul lor. Probabil că nu a fost decât o joacă de copii pentru cei doi soldaţi să-i găsească: Sarah şi Gric au sporovăit atât de liber, cu atâta neglijenţă, uitând complet de grijile pe care şi le făcuseră cu o seară înainte. Cum de *au putut* fi atât de nepăsători? Cum se face că precauţia şi suspiciunea pe care un fugar le simte în mod normal într-un oraş, fie el mare sau mai mic, este abandonată în

clipa când se trezeşte singur în natură? Mă rog, nu singur în acest caz, ci amândoi parcurgând etapa cea mai uşoară a traseului, în josul dealului, doi tineri păcăliţi de propriul lor pas vioi? Doar fuseseră preveniţi de Jacques, şi totuşi nu îi luaseră în seamă avertizarea. Zidurile au urechi – dar şi copacii. Şi neglijenţa îi pierduse

.— *Papierel* Documentele! urlă la ei soldatul cel vârstnic imediat ce ajung în tabără. Cei doi îşi lasă încet braţele jos şi scot actele ţinute în haine, cât mai aproape de corp: cărţile de identitate, cartelele de raţii.

— Sarah Mayer! spune soldatul cel vârstnic în timp ce o măsoară din nou, tacticos, din cap până în picioare. Privirea îi zăboveşte pe sânii ei. Mă bucur să te cunosc, *Fräulein* Mayer. Sunt sergentul Kurt Krämer. Şi tânărul meu prieten este *Obergefreiter*[1] Ralf Sommer. Deci, *Fräulein,* spune-mi ce căutai acolo, în pădure, atât de dimineaţă?

Vorbeşte rar, cu voce cleioasă, la fel de moale şi lascivă ca privirea.

— Sunt în drum spre Metz, unde voi locui la nişte neamuri, răspunde calm Sarah.

— Şi mergi pe jos? De ce nu ai luat trenul?

— Fiindcă aşa ajung mai repede, explică ea. Lasă să-i scape printre buze cu mare uşurinţă, ca şi cum ar fi ceva real, povestea de acoperire pregătită împreună cu

Rebecca şi Margaux cu o zi înainte. Sunt un cetăţean alsacian onest. Locuiesc la o fermă de lângă Riquewihr. Tatăl meu este sărac; nu avem maşină, doar o căruţă trasă de cai şi nişte biciclete. Ne-ar lua prea mult să ajungem la Colmar cu căruţa sau bicicleta, şi de acolo până la Metz ar trebui să schimb trenul de câteva ori. Iar trenurile merg încet şi nu respectă orarul. Aşa că am hotărât să merg pe jos până la Clairmont şi de acolo să iau trenul spre Metz. Aşa e mult mai uşor. Vărul meu, aici de faţă, mă însoţeşte; el cunoaşte potecile de peste munte. Nu aveţi motive să ne reţineţi. Nu am făcut nimic rău.

— Poate că tu nu, dar cum rămâne cu „vărul" tău? rosteşte sergentul cu dispreţ cuvântul, pe un ton batjocoritor. De ce, aşa de tânăr şi în putere fiind, nu este el în Wehrmacht?

îi dă înapoi documentele.

— Leag-o! îi strigă soldatului Ralf Sommer, şi acesta se supune ascultător şi aduce din cort un colac de sfoară subţire. Strâns! îi porunceşte sergentul. O priveşte din nou apreciativ pe Sarah şi coboară vocea: Şi pe urmă leag-o de copacul ăla. Păcat că nu avem cătuşe, dar nu ne-am aşteptat să facem arestări, şi cu atât mai puţin să dăm peste femei frumoase care se plimbă prin pădure.

Sommer se apropie de Sarah cu paşi uşor şovăielnici şi o prinde de încheieturile mâinilor. Le leagă cu sfoara şi face un nod, însă un nod larg, şi în acest timp o priveşte în ochi ca şi cum ar vrea să îi transmită ceva. Pare cumva să-şi ceară scuze, fiind chinuit de remuşcări.

Sarah îl înfruntă cu o expresie hotărâtă. „Cum îndrăzneşti?" spun ochii ei. Soldatul îşi fereşte privirea şi-şi termină treaba, legând-o de unul dintre pinii mai subţiri şi făcând din nou un nod larg. în chip absurd, având în

vedere circumstanţele, Sarah îi remarcă mâinile: sunt lungi şi subţiri şi, deşi îi simte pielea aspră atunci când o atinge, senzaţia e aproape blândă. Sunt mâini de muzician, îi vine brusc în minte, însă alungă gândul. Nu, nu-i aşa, sunt mâinile unui ticălos. Mâinile de ticăloşi sunt de toate felurile şi mărimile, şi toţi germanii sunt nişte ticăloşi, îşi repetă Sarah.

între timp, Krämer a luat la puricat documentele lui Eric.

— Ţine-ţi mâinile sus! strigă el. Şi nu încerca să fugi, că tragem!

Se încruntă, îşi ridică privirea şi repetă, de data aceasta pe un ton mai războinic:

— Exact aşa cum bănuiam. Eşti alsacian, prin urmare cetăţean german, obligat prin lege să fii înrolat în forţele armate. De ce umbli haihui prin munţi cu o fată drăguţă, în loc să lupţi pentru Führer? Eşti dezertor?

— Nu, sigur că nu. Am o boală de rinichi şi sunt scutit de serviciul militar.

— Şi unde sunt actele care dovedesc asta?

— Ăăă... le-am pierdut.

— Nu te cred şi nu cred nici că eşti vărul ei. Cred că voi doi aţi pus ceva la cale. Cred că ai regulat-o azi noapte şi că intenţionezi s-o faci din nou.

îşi vâră faţa sub nasul lui Eric.

— Habar n-ai ce te aşteaptă, domnule Eric Bäcker. Astăzi o să ai parte de o tratаţie specială, pentru că, în loc s-o regulezi, o să te uiţi la mine cum o regulez eu, şi pe urmă camaradul meu, soldatul acela chipeş de acolo. N-am mai avut de luni de zile o femeie; de fapt, cred că el nici nu a cunoscut femeia – o mică virgină, vai, ce plăcere pentru el! Suntem amândoi hămesiţi, dar nu după

mâncare. Bun, deci uite ce vom face: adu sfoara, Ralf; o să te legăm frumuşel şi pe urmă eu şi colegul meu ne vom distra de minune, savurând plăceri carnale, iar tu o să te uiţi la noi. După care te vom însoţi înapoi la cazarmă, acolo unde îţi este locul. Cât despre fată, ea nu a greşit într-adevăr cu nimic, aşa că n-o s-o arestăm – după ce ne vom face mendrele cu ea, o să-i dăm drumul să plece la Metz. Dar tu îţi vei primi pedeapsa meritată ca dezertor. Ai auzit de lagărul de la Nat- zweiler-Struthof, de lângă Strasbourg? Bănuiesc că da. Acolo sunt duşi dezertorii, aşa ca tine, şi cel mai probabil sunt executaţi cu toţii. Führerul îi detestă pe laşi şi pe bărbaţii care se sustrag de la îndatoririle lor. Ei trebuie eliminaţi din Reich, la fel ca evreii ăia jegoşi. Ralf, ce stai acolo ca o momâie, cu sfoara în mână? Leagă-l ca pe fată, însă mai strâns.

— Nenorocitule! strigă Eric, şi îl loveşte cu piciorul pe soldatul Ralf, care încearcă să-i încolăcească sfoara în jurul mâinilor.

Sarah îşi închide ochii strâns, ca să nu lase să-i scape vreo lacrimă. în minte îi strigă lui Eric: „Nu te opune, că o să-ţi înrăutăţeşti situaţia. Stai cu capul plecat, nu te mai zbate!" Este sfatul repetat de tatăl ei de multe ori în ultimii ani, din ce în ce mai insistent. „Cu cât opui mai multă rezistenţă", le explica el, „cu atât devin mai violenţi. De ce să sfârşeşti mort doar pentru că mândria ţi-a fost rănită? Ţine-ţi capul plecat şi fa ce ţi se spune."

— Cum i-ai spus colegului meu? sare Krämer, întorcân- du-se spre Eric, după ce se apropiase iniţial de Sarah.

— Nu cu el vorbeam, ci cu *tine,* nazist împuţit! urlă Eric.

Krämer se îndreaptă drept spre el şi îl pocneşte peste faţă.

Eric reacţionează imediat, instinctiv. Un proiectil de scuipat îi zboară de pe buze şi aterizează pleoscăind în mijlocul feţei sergentului.

Reacţia lui Krämer e tot imediată şi instinctivă. Scoate pistolul, ţinteşte cu grijă şi trage în Eric.

Sarah ţipă. Ţipă încontinuu şi se zbate ca să se elibereze, însă sfoara, deşi legată de mântuială, nu are nodurile suficient de largi.

Ticălosule! ţipă ea şi urlă insulte, uitând să-şi ţină capul plecat. Nemţi nenorociţi ce sunteţi! Vă urăsc! Vă detest! Să putreziţi în iad cu toţii, porcilor

!16

Atât de tare ţipă Sarah, şi aşa de mult se zbate şi se zvârcoleşte cu ochi sălbatici şi orbi ca să scape de sfoara cu care e legată, încât îi ia un minut ca să remarce că nu e singura care urlă. Şi Eric urlă; Eric e în viaţă! Nu urlă de furie ori de teamă, ci de durere, şi Sarah îşi vine în fire în cele din urmă, iar Krämer, care stătuse cu spatele la ea în timp ce îl interoga pe Eric, se îndepărtează acum şi-şi lasă deoparte arma, şi Sarah vede că Eric este aproape îndoit de mijloc, atât cât îi permite sfoara cu care e legat de copac. Unul din crăcii pantalonului este acoperit de sânge, care se scurge încă dintr-o rană ascunsă din coapsă.

Văzând asta, Sarah ţipă şi mai tare:

— Nu îl lăsaţi aşa, aveţi grijă de el! Are nevoie de doctor, porcilor! Opriţi-i sângerarea, altfel o să moară!

Dar Sommer se ocupă deja, dezleagă sfoara din jurul mijlocului lui Eric, iar când îl eliberează, îl prinde în braţe şi îl aşază cu atenţie pe pământul acoperit cu un strat de muşchi.

— Are dreptate fata, domnule, îi spune el încet lui Krämer. Trebuie să oprim sângerarea. Mă duc să iau trusa de prim ajutor. Se ridică în picioare şi se grăbeşte să ajungă la cort, de unde se întoarce cu o cutie metalică verde, având pictată pe capac o cruce roşie încadrată într-un cerc alb.

Krämer stă deoparte şi râde.

— Ai de gând să-ţi pierzi vremea cu dezertorul ăsta? De ce-ţi baţi capul? Oricum o să-l execute. Lasă-l să sângereze, nu merită atenţie. Eu am alte treburi mai interesante de făcut.

Se răsuceşte cu faţa către Sarah, care încă se zbate şi încearcă să-şi elibereze mâinile din sfoara cu care a fost legată, şi se îndreaptă spre ea.

— Bună, iubito, se prosteşte el cu un glas pofticios, plescăind din buze şi trecându-şi degetele prin păr, ca pentru a-i arăta cât de chipeş e.

Sarah îşi ridică ochii, în care picură atâta ură cât poate să transmită.

— Pleacă din faţa mea! Să nu îndrăzneşti să te apropii de mine, scursură nenorocită ce eşti!

Dar Krämer râde, îşi scoate haina, o aruncă pe jos şi începe să-şi desfacă de la pantaloni cureaua.

— Ha! O tipă temperamentală! îmi place, va fi cu atât mai distractiv.

Se apropie, mai are doar puţin până s-o poată atinge. Sarah dă furioasă din picioare, care nu i-au fost legate, şi încearcă să-l lovească în vintre, însă ratează când el se fereşte, râzând de neputinţa ei.

— O mică tigroaică. Exact aşa cum îmi plac mie femeile!

Şi cu asta se repede brusc spre ea şi îi pironeşte picioarele de copac. Bâjbâie cu mâinile la fusta ei, îi rupe betelia, după care îşi desface pantalonii şi-i lasă să alunece în jos peste fund.

— Ador să regulez pisicuţe sălbatice! Haide, iubito, dă-mi un pupic, sau muşcă-mă, sau...

Nu apucă să-şi termine fraza, căci un pocnet asurzitor despică aerul, iar sângele ţâşneşte dintr-o gaură zimţată din capul lui şi Sarah ţipă de oroare când corpul se prăvăleşte peste ea şi cade la pământ, rana lăsând o dâră de sânge, creier şi alte materii scârboase pe corpul şi pe

hainele ei. Sarah urlă şi se zbate, copleşită de silă şi ură. Scuipă printre ţipete, căci la momentul împuşcăturii avea gura deschisă şi urla, şi o parte din sângele lui Krämer i-a intrat în ea şi trebuie să-l scuipe afară. Poate că a şi înghiţit un pic din el, iar gândul o face să vomite.

Trupul lui Krämer zace lăbărţat la picioarele ei şi în locul capului se întinde o masă diformă de sânge, creier şi ţesut alb. Sommer stă deasupra lui cu o expresie uluită pe faţă, părând în stare de şoc, şi se holbează la pistolul care încă îi fumegă în mână. Sarah continuă să ţipe şi să se zvârcolească neputincioasă, legată cum e de copac.

Sommer se trezeşte din reverie şi se repede spre ea. Un cuţit îi apare ca din neant în mână şi începe să cresteze şi să taie sfoara cu care i-a legat încheieturile mâinilor şi mijlocul. Sarah ţipă, se smuceşte şi trage de hainele îmbibate cu sânge, dar nu se poate dezbrăca, nu încă; trebuie totuşi să scape de ele, aşa că îşi smulge bluza de pe ea, dând la iveală maioul subţire şi sutienul, înmuiate şi ele în sânge.

— Poţi să te dezbraci şi să mergi să te speli, zice Sommer. Ai haine curate la tine?

Sarah se cutremură de scârbă şi scânceşte de ură. Arată spre geanta de umăr, pe care Krämer a aruncat-o mai devreme pe jos. Sommer o ridică, merge la cort şi se întoarce cu o bucată mică de săpun şi un prosop verde şi ros.

— îmi pare rău, prosopul nu este curat, îşi cere el scuze, după care gesticulează spre un luminiş din pădure. E un izvor într-acolo. Poţi să mergi să te speli în el. Ţi-aş arăta eu drumul, dar trebuie să...

Arată în jos spre Eric. Deşi copleşită de silă, Sarah înţelege: Eric, care geme întins pe pământ, are nevoie de îngrijiri.

— E doar la câteva minute distanţă, spune Sommer, şi îi vâră în mână săpunul şi prosopul.

Sarah le înşfacă şi se împleticeşte spre potecă, încă plângând, străbătută de convulsii de oroare şi greaţă, cu sângele toxic al lui Krämer arzându-i faţa şi mâinile, şi hainele, şi tot ce altceva atinge, o monstruozitate.

Nu trebuie să meargă decât cinci minute, şi iată-le: un izvor şi un mic iaz din care apa limpede se scurge mai departe într-un pârâiaş ce se revarsă în jos pe deal, printre copaci şi muşchii de pădure. Este cea mai ademenitoare imagine pe care a văzut-o vreodată.

Acum se poate dezbrăca, în sfârşit, de hainele îmbibate de sânge. Le aruncă departe; nu poate suporta să le mai vadă. Goală şi gata să păşească în micul iaz, un gând îi vine nepoftit în minte: dacă Sommer a urmărit-o, dacă l-a lăsat pe Eric să sângereze de moarte şi acum o priveşte de undeva, dintr-o ascunzătoare? La urma urmei, şi el este tot neamţ, capabil de orice... însă acum e prea târziu şi nu-i rămâne altceva de făcut decât să intre în iaz.

Apa e foarte rece, şi totuşi este baia cea mai minunată pe care a facut-o vreodată. Ia o mână de muşchi, freacă bucata de săpun de el şi-şi spală faţa, braţele, pieptul; îşi spală părul şi restul corpului până ce fiecare porţiune o furnică. Cu ochii minţii revede iar şi iar scena oribilă a exploziei capului. Cu toate că apa e rece ca gheaţa, se întinde în albia presărată cu pietricele a pârâului şi se lasă scăldată în timp ce-şi freacă trupul cu muşchii de pădure pentru a-şi scoate sângele de neamţ

din pori, din toată fiinţa. Sângele şi otrava continuă însă să se prelingă în ea, umplând-o de mânie, de ură şi de dezgust. Dacă neamţul ar fi reuşit să o violeze? Cum ar fi putut să trăiască mai departe? Ura o copleşeşte, o ură indistinctă şi iraţională, o ură în forma ei cea mai pură. Nu va mai fi curată niciodată, nu va scăpa nicicând de pângărire.

Şi pe urmă îşi aminteşte de Eric. în mijlocul ororii trăite, l-a uitat complet. Trebuie să se întoarcă la el. Sommer a rămas singur cu el şi Dumnezeu ştie ce e în stare să-i facă – e neamţ totuşi, şi Eric e rănit şi neputincios. Se grăbeşte să iasă din apă, ia prosopul în mâini – ba nu, nu-l poate folosi, un neamţ s-a şters cu el. îl azvârle deoparte, lângă hainele însângerate, şi cotrobăie prin geanta de umăr după lenjeria curată, maioul, bluza şi fusta vârâte acolo, pe care le îmbracă repede.

„Bocancii!" Zac acolo unde s-a descălţat, acoperiţi de sânge şi de bucăţi de creier. Nu-i poate arunca – nu şi-a adus încălţăminte de rezervă. Nu are de ales, trebuie să-i cureţe şi să-i încalţe. Ia o mână de frunze, se întoarce la pârâu şi freacă, îndepărtând grosul mizeriei de pe partea de sus a bocancilor, însă nu şi pata de pe unul şi picăturile de sânge de pe celălalt Va trebui să-i poarte aşa cum sunt, murdari de sânge nemţesc. Se abţine să vomite în timp ce se încalţă şi îşi leagă şireturile, după care se grăbeşte să se întoarcă pe potecă, spre luminiş.

Eric şi neamţul stau pe jos împreună, Eric sprijinit de copac, neamţul bandajându-i coapsa. îşi ridică amândoi ochii când Sarah se apropie. Ea nu îl ia în seamă pe neamţ şi se uită direct la Eric.

— Cum te simţi? E gravă rana? încă mai sângerezi?

— Am făcut un garou, îi răspunde Sommer. Sângerarea s-a oprit şi deocamdată totul e bine. I-am schimbat bandajul. Nu e decât o rană superficială, glontele i-a zgâriat pielea de pe coapsă. Eric este aşa de slab, încât glonţul nu a pătruns în muşchi. Are însă nevoie urgent de îngrijiri medicale. La spital de preferinţă sau măcar să-l consulte un doctor. Am dezinfectat rana cu iod, îşi ridică el palmele îngălbenite ca să-i arate, dar nu avem decât un singur bandaj. Trebuie să-l ducem undeva unde să-i fie schimbat şi să-i fie curăţată rana.

— Asta-i cam dificil aici, în vârf de munte, zice Eric, care îşi muşcă buzele de durere.

— Ştiu. Sommer îşi îndreaptă acum privirea către Sarah. Va trebui să mergi la Clairmont ca să-i aduci un doctor. Eu nu mă pot arăta la faţă. Nu pot să merg nicăieri după ceea ce am făcut – mi-am omorât superiorul. Şi sunt un fugar din Wehrmacht. Un dezertor.

— O să te împuşte, zice Eric.

„Foarte bine. Un neamţ mai puţin”, îşi spune Sarah. încă tremură pe dinăuntru după încercarea grea prin care a trecut, încă mai ţipă de spaimă, de o teamă copleşitoare, iraţională. Nemţii! Nemţii sunt o calamitate care trebuie ştearsă de pe faţa pământului. Dacă ar şti cum, l-ar împuşca pe loc, cu pistolul lăsat acolo, pe pământ, pe neamţul care-i stă acum în faţă.

„Să n-ai încredere în nimeni”, aşa îi spusese Jacques, aşa îi spusese Margaux, şi Sarah nu-i poate acorda încrederea. Aşa că nu se uită la el, ci doar la Eric. Care crede că vorbeşte şi în numele ei.

— Eşti un erou, îi spune el germanului. îmi pare rău că vei avea necazuri din pricina mea.

Sommer zâmbeşte strâmb.

— *Necazuri* e prea puţin spus. O să mă împuşte, aşa cum bine ai zis. Nu am nicio scăpare după asta.

Arată cu bărbia spre trupul lipsit de viaţă al lui Krämer, acoperit acum cu o pătură, remarcă Sarah. Se bucură – nu ar fi suportat să vadă iar acel cadavru dezgustător, plin de sânge.

— Mulţumesc, spune Eric. Sarah simte că ea ar trebui să fie cea care să rostească acel cuvânt, numai că nu poate. îşi coboară ochii pentru a nu-i întâlni pe cei ai neamţului şi-l ia de mână pe Eric, care se uită însă în continuare la Sommer şi nu a terminat de vorbit. Dar mai întâi trebuie să te prindă, zice el. Vino cu noi. Ai salvat-o pe Sarah, în ciuda necazurilor pe care ştiai că o să le ai; ţi-ai pus viaţa în pericol pentru ea. Ăsta-i un lucru extraordinar. Totuşi, nu ar fi trebuit să-l ucizi. Ar fi fost de ajuns o lovitură în cap şi ai fi scăpat de o grămadă de probleme.

— Crede-mă, o lovitură în cap nu ar fi rezolvat nimic, chiar dacă voi aţi fi izbutit să fugiţi. Krämer ar fi alertat garnizoana sunând de pe telefonul de campanie şi soldaţii ar fi mişunat pe aici cât ai clipi din ochi. Ar fi fost mai rău pentru noi toţi. Din punctul meu de vedere, este mai bine aşa, pentru că am timp să fug. Nu ne vor observa lipsa cel puţin o săptămână, când ar fi trebuit să ne întoarcem din misiunea de recunoaştere. Nu am niciun regret. Sommer ridică din umeri şi continuă: Uciderea lui Krämer n-a fost decât imboldul pentru o decizie pe care aş fi luat-o oricum. De săptămâni bune, dacă nu de luni de zile, mă tot gândeam să dezertez. Dintotdeauna am ştiut că războiul ăsta e ceva rău şi mereu mi-am dorit să fug. însă, în clipa asta, tu eşti cel care are o problemă. înţelegi acum de ce nu pot să plec să caut un doctor. Pot însă să te

ajut să coborâm muntele, dacă te simţi în stare să mergi.
Şi când ne vom întoarce la civilizaţie, va trebui să fug.
Fiindcă de acum încolo, asta voi fi: un fugar.

„Ca mine”, îşi zice Sarah.

Am o idee mult mai bună, spune Eric. Va trebui să merg, aşa şontâc-şontâc cum pot, dar nu atât de departe. O să ne întoarcem la cabană.17

Eric îi povesteşte lui Sommer despre cabană. Neamţul nu

îl întreabă ce au căutat la o cabană, în creierii munţilor, doar dă din cap şi este de acord că mersul acolo e cea mai bună variantă.

— Trebuie să plecăm cât mai repede. Mă duc să împachetez câteva lucruri.

Sarah i se adresează acum direct lui Sommer pentru întâia oară.

— Tu n-ai decât să mergi pe drumul tău, zice ea.

Nu îl priveşte în ochi şi îi vorbeşte concis şi tăios; nu este vocea cuiva care a fost salvat dintr-o situaţie îngrozitoare. E însă singurul mod prin care-şi poate masca teama. Trebuie să scape de acest intrus, de acest neamţ, acest duşman.

— 0 să-l conduc eu singură pe Eric până la cabană. Nu mai avem nevoie de ajutorul tău. Poţi să stai în picioare, Eric? Tine-te de braţul meu.

Eric protestează, însă o prinde totuşi de mâna întinsă care îl trage în sus. Dar nu e de ajuns; picioarele lui, prost poziţionate, nu rezistă şi are nevoie de mai mult sprijin. Sommer întinde şi el braţul şi-l trage, iar Eric reuşeşte în cele din urmă să se salte de jos. Sommer s-a plasat pe partea cu piciorul lui rănit, aşa că Sarah se interpune la mijloc, între el şi Eric, şi aşază braţul acestuia în jurul umerilor ei.

— Sprijină-te de mine, zice ea. Poţi?

Eric o împinge însă uşurel deoparte.

— îmi pare rău, Sarah, dar eşti prea scundă. Am nevoie de cineva mai înalt, de care să mă sprijin.

— Nu cred că ar trebui să îl lăsăm să vină cu noi la cabană, zice ea în franceză, gesticulând spre Sommer. în definitiv, este...

— Nu fi ridicolă. Ne-a ajutat. Şi te-a salvat! încearcă să te porţi mai prietenos cu el. Şi acum, lasă-mă – dă-te la o parte.

Sarah ridică din umeri şi se îndepărtează, cedându-i locul lui Sommer. Cei doi bărbaţi sunt aproape de aceeaşi înălţime, dar Eric este mult mai slab şi mai puţin musculos. Se prinde cu braţele de umerii lui Sommer, care îl ţine pe după mijloc, şi porneşte să meargă şchiopătând.

— Vezi, aşa e mult mai bine, îi spune el lui Sarah, care clatină din cap şi-şi fereşte privirea. Observă cele două pistoale rămase pe iarbă, unul în apropierea mâinii lui Krämer, celălalt în locul unde l-a lăsat să cadă Sommer. Le ia, vâră unul în geantă, iar pe celălalt îl păstrează în mână.

„Pentru protecţie", îşi spune ea. „Pentru că nu se ştie niciodată." Este confuză, disperată, înspăimântată şi neputincioasă. A căzut în mâinile unui neamţ; nu are de ales! Valuri de teroare se ridică înlăuntrul ei, viziuni cu faţa pofticioasă a lui Krämer i se ivesc în minte, şi pe urmă sângele, sângele! Trebuie neapărat să scape de neamţul ăsta, dar n-are soluţie, acum depinde de el. Poate că va fi nevoită să-l împuşte. Trebuie să se descotorosească de el.

Aruncă o privire spre corpul lui Krämer, întins cu faţa în sus şi acoperit de pătură şi arată cu bărbia spre el.

— Şi cu el ce ai de gând să faci? Să te întorci ca să-l îngropi?

— Nu merită să fie îngropat. O să las natura să-şi vadă de treabă. Animalele sălbatice, viermii – orice; nu-mi pasă. Omul ăsta a fost un monstru. A făcut nişte lucruri..., se cutremură Sommer. O să-l las aici, în plata Domnului. Peste o săptămână sau două, când ne vor remarca absenţa, vor veni după noi şi vor găsi cortul şi cadavrul lui. N-au decât să creadă ce vor. N-o să se schimbe nimic dacă-l îngrop.

Sarah ridică din umeri şi rămâne tăcută. Cadavrul e cea mai mică dintre problemele lor: sunt la cheremul unui neamţ. Eric pare să-şi fi revenit un pic şi nu mai sângerează, însă are dureri mari, vizibile, şi îşi reprimă gemetele cu murmure strecurate printre dinţii încleştaţi.

— O să te ducem noi cumva până la cabană, Eric. E la mai puţin de o oră distanţă de aici. Slavă Domnului că e şi Victoire acolo.

Eric dă din cap în semn de încuviinţare şi ţopăie sprijinit de Sommer, întorcând capul pentru a-i răspunde.

— în ritmul ăsta, o să ne ia două ore. Dar mă descurc. Tu, Sarah, eşti bine?

Ea dă din cap. Deşi nu e deloc bine. E o furtună de emoţii. Frică şi ură, şi neputinţă, şi confuzie totală. Dar nu le poate afişa, ci trebuie să se prefacă.

— Bun, atunci haide să mergem.

Bărbaţii pornesc la drum pe potecă, târşâindu-şi picioarele, încercând să-şi găsească un ritm comun. Sarah vine în urma lor, din ce în ce mai disperată din motive destul de vagi la început, care devin însă tot mai clare pe măsură ce timpul se scurge. Cu cât momentul salvării ei

se îndepărtează în trecut, cu atât creşte în ea spaima de neamţ, de acel duşman detestabil, şi senzaţia unui pericol iminent o roade.

E ca şi cum toată angoasa pe care a simţit-o vreodată faţă de duşman, tot acest sentiment rămas nerostit în inima ei de atâta amar de vreme, toate crimele nerăzbunate comise vreodată de un neamţ împotriva poporului ei şi-au găsit acum, în fine, ţinta, şi-au găsit un paratrăsnet, iar spaima i se transformă într-o furie fierbinte ca focul. Gestul acela de bunăvoinţă nu poate şterge muntele de crime rămase nepedepsite comise de poporul lui. Vina tuturor nemţilor este de acum doar vina *lui.* Nu şi-a spălat păcatele salvând-o pe ea de la viol ori ajutându-l pe Eric.

Curând, bărbaţii, care înaintează încet, umăr la umăr, cu braţele înlănţuite, încep să discute între ei ca doi vechi prieteni. Sarah, care merge în urma lor, îi ascultă fără să vrea. Conversaţia dintre ei este ciudată, discontinuă; deşi tatăl lui Eric e alsacian şi bilingv, mama lui este din Metz şi este francofonă, iar acasă ei nu vorbesc decât franceza. Eric înţelege germana, dar nu ştie s-o vorbească. Cu Ralf situaţia stă exact invers: vorbeşte o franceză stricată, în maniera în care vorbesc copiii, dar nu înţelege ce i se spune, aşa că amândoi amestecă limbile, folosind acele cuvinte pe care le cunosc, în speranţa că celălalt va înţelege.

— Eu forţat la Wehrmacht, rosteşte Sommer în franceza lui stricată. Vrut studiu medicina, dar nu posibil.

— Vorbeşte în germană, îi răspunde Eric, şi o să încerc să pricep ce zici.

Aşa că Sommer îşi spune povestea în limba germană. Eric dă din cap, ca şi cum ar înţelege tot, deşi Sarah se

îndoieşte că aşa stau lucrurile, însă ea, mergând puţin în urma lor, aude tot ce se vorbeşte şi înţelege perfect Sommer a fost înrolat cu un an înainte, dar n-a fost niciodată implicat activ în luptă, lucru care îl bucură.

— Am fost întotdeauna împotriva acestui război îngrozitor, susţine el. Am fost mereu împotriva lui Hitler. La fel şi familia mea, şi prietenii apropiaţi. Numai că nimeni nu-şi poate exprima dezaprobarea cu voce tare. Te poţi trezi oricând denunţat la SS. Ne ţinem capetele plecate, pentru că altfel familia ar suporta consecinţele.

— De unde eşti? rosteşte Eric întrebarea fără grabă, în limba franceză.

— Am crescut în Freiburg. Părinţii mei, fratele şi sora mea locuiesc şi acum acolo. Nu mi-am dorit niciodată să devin soldat, am vrut să studiez medicina. Tatăl meu este doctor. Tot ce am vrut cu toţii e să trăim în pace. Dar uite unde am ajuns. În loc să salvez oameni, tocmai am ucis pentru întâia oară.

— Dar ai spus că era un monstru.

— Aşa e. L-am urât. Krämer a luptat pe Frontul de Est. Se lăuda mereu cu evreii pe care i-a ucis; râdea pe chestia asta, era tare mândru! Un individ dezgustător. De o mie de ori mi-a venit să-l omor. A fost un animal, nu un om.

— Ei bine, adio şi n-am cuvinte! Şi nu uita, ai salvat-o pe Sarah.

— îmi pare rău că am fost nevoit să te leg, zice Sommer uitându-se în spate la Sarah. Şi-mi pare rău pentru ce cuvinte ţi-a adresat Krämer.

Sarah se mulţumeşte să ridice din umeri, dar Eric intervine:

— Nu a fost vina ta. Eşti soldat, trebuie să urmezi ordinele.

— Crede-mă, totuşi, în viaţa mea n-aş fi făcut... lucrul *acela.* Niciodată.

Eric chicoteşte.

— Sigur că nu. Presupun că ţi-a venit mai uşor să ucizi.

— Da. însă regret că verişoara ta a fost nevoită să vadă şi să audă ce s-a întâmplat. îmi pare foarte rău...

— Nu îţi mai cere scuze pentru ceva de care nu eşti vinovat. Eşti un erou. Şi Sarah nu e verişoara mea, este... Sarah tuşeşte tare.

— Te rog să nu vorbeşti despre mine de parcă nu aş fi de faţă. Sunt chiar în spatele tău şi îţi aud fiecare cuvânt. Rosteşte fraza pe un ton tăios şi vorbele îşi ating ţinta: bărbaţii se opresc din conversaţie.

După o jumătate de oră de mers, poteca se îngustează şi urcă din ce în ce mai abrupt.

— Ştii ceva? zice Sommer. Ar fi trebuit să fac asta de la bun început...

Se apleacă, îl prinde pe Eric de sub genunchi – evitând însă cu grijă să-i atingă piciorul rănit în locul unde l-a bandajat –, îl saltă de jos ca şi cum n-ar cântări nimic şi îl aruncă pe un umăr.

Eric scoate iniţial un urlet de durere, dar după ce se sucişte un pic, în căutarea unei poziţii mai comode, spune:

— Este mai bine acum. Dacă vei putea să mă cari tot drumul, vom ajunge mult mai repede.

— Eşti uşor ca un fulg. Şi eu sunt un soldat bine antrenat. *..fit wie ein Turnshuh!* în mare formă.

Au dublat acum ritmul. Sommer se răsuceşte cu faţa către Sarah.

— Eşti bine, *Fräulein* Mayer sau merg prea repede? Poţi ţine pasul?

— Sigur că pot! îl repede Sarah în franţuzeşte.

A luat o decizie: pentru a-şi arăta dispreţul absolut faţă de orice este nemţesc, de acum încolo îi va vorbi lui Sommer numai în franceză. E o manifestare meschină, copilărească poate, de încăpăţânare, o mică şi inutilă rebeliune care nu este în beneficiul nimănui, iar ea este conştientă de asta. Dar care simbolizează un lucru important. Reprezintă o minusculă rezistenţă numai a ei, într-o lume în care adevărata rezistenţă pare zadarnică. E o reacţie de respingere, de ţinere la distanţă, şi ea trebuie să păstreze distanţa. Chiar dacă el salvat-o de la viol, rămâne violul pe care poporul său îl comite asupra poporului ei. Ura nemţilor faţă de evrei rămâne. Iar Sommer este neamţ. Dacă descoperă că ea este evreică? Dacă…

Poate că e capabil de lucruri groaznice, lucruri pe care i le-ar putea face *ei.* Trebuie să-l ţină la distanţă, şi limba franceză reprezintă o barieră. O barieră fragilă, nu încape vorbă, dar are oare de ales? Este la cheremul lui, la cheremul acestui neamţ. Trebuie să ridice toate

barierele pentru a nu se lăsa acaparată complet de frică. Pentru că frica este încă prezentă; spaima copleşitoare că acest bărbat este la fel ca toţi nemţii. Periculos. Şi rău.18

Le ia mai mult timp ca să ajungă la cabană decât la coborâre, însă până la urmă reuşesc. 0 găsesc pe Rebecca afară, aşezată pe o bancă, cu faţa îndreptată în sus, spre soare. Tresare la vederea lor, sare în picioare şi păleşte când se uită mai bine la ei: un soldat, în mod cert german, care îl cară pe umăr pe Eric, urmat la o oarecare distanţă de Sarah, cu o expresie posacă întipărită pe faţă.

— Ce e... ce se întâmplă? strigă ea în timp ce soldatul îl aşază pe Eric jos. Rebecca remarcă bandajul, cu pata de sânge în mijloc, însă atenţia îi e distrasă de uniforma Wehrmachtului şi se trage instinctiv înapoi.

Eric ridică braţul ca să o calmeze.

— E în regulă, Rebecca. E prietenul nostru.

Sarah pufneşte pe nas la auzul afirmaţiei şi intră cu paşi apăsaţi în cabană, însă se întoarce imediat şi rămâne în prag.

— Unde e Victoire? întreabă ea.

— S-a dus după apă... e...

în clipa aceea Victoire îşi face brusc apariţia printre copaci şi se holbează şi ea încruntată la bărbatul neamţ.

Tânărul stă nemişcat lângă Eric, cu braţele atârnate pe lângă corp şi cu aceeaşi expresie vinovată pe care a afişat-o mai devreme.

Eric se îndreaptă şchiopătând spre el, îşi aşază un braţ pe umerii lui şi-i spune pe un ton liniştitor Rebeccăi:

— Ţi-am spus, ne e prieten. A dezertat din Wehrmacht şi e fugar, la fel ca tine şi ca Sarah. A salvat-o pe Sarah. Dacă nu te mai uiţi urât la el, o să-ţi povestesc totul.

— Eşti rănit! exclamă Victoire, care abia acum a observat piciorul rănit al lui Eric; până atunci a stat cu ochii fixaţi pe Sommer.

— Rana face şi ea parte din poveste.

— Intră, întinde-te pe pat şi lasă-mă să mă uit la ea.

— Nu e nevoie, cel puţin pentru moment. S-a ocupat el de rană. Bandajul va trebui însă schimbat. E doar o rană superficială, făcută de un glonţ. Nimic grav, nu a pătruns adânc.

— Ar trebui să te vadă un doctor.

Eric scutură din cap.

— Toate la timpul lor. Lasă-mă să-ţi explic...

îl ajută să intre în cabană şi să se întindă pe un pat. Sommer rămâne în prag, nesigur dacă e binevenit.

— Intră, te rog, *Herr* Sommer! spune Eric, făcându-i semn cu mâna.

Sommer se apropie şovăielnic şi se aşază pe scaunul indicat de Eric. Sarah, care stătea la masă, sare în picioare şi se îndepărtează cât poate de mult de Sommer, însă e prea curioasă ca să plece, aşa că rămâne în picioare şi stă acolo tremurând, pregătită parcă să o ia la fugă.

— Ce e cu tine, Sarah? o întreabă Victoire.

0 cuprinde cu braţul şi fata se lipeşte de ea. Victoire o ajută cu blândeţe să se aşeze.

— A trecut printr-o experienţă îngrozitoare, zice Eric, şi cred că e în stare de şoc. Ne-au prins nemţii şi ea a fost aproape violată şi pe urmă... dar hai s-o iau cu începutul.

Victoire şi Rebecca încuviinţează dând din cap, cu feţele încă încruntate şi suspicioase, însă când Eric le relatează despre tentativa de viol şi uciderea atacatorului de către Sommer, expresiile lor se îmblânzesc. Mai mult decât atât, Victoire merge să-i strângă mâna neamţului şi să se prezinte. Pe urmă se răsuceşte cu faţa către Eric:

— Să înţeleg că aţi fost amândoi neglijenţi în pădure, că aţi trâncănit în gura mare?

— Sarah era atât de entuziasmată, de... Eric clatină din cap; ştie că era de datoria lui să păstreze tăcerea în pădure, indiferent de toanele lui Sarah.

Rebecca dă şi ea din cap.

— Am ştiut din capul locului că nu a fost o idee bună să te trimitem pe tine cu Sarah. Sarah ar fi trebuit să aştepte. Iar eu ar fi trebuit să îmi ascult instinctele, să insist pe lângă ea să rămână aici şi să aştepte.

— Acum e prea târziu pentru regrete, Rebecca, zice Victoire. Sau pentru reacţii de genul „Ţi-am spus eu”. Se întoarce iar cu faţa către Eric, în timp ce Rebecca, redusă la tăcere, clatină din cap şi mormăie: „Tinerii ăştia...”

— I-aţi spus... ştie că...? arată cu bărbia spre Sarah şi Rebecca.

Sarah se împleticeşte spre Victoire, o prinde de braţ şi se apleacă spre ea.

— Nu ştie nimic, şopteşte ea, şi aşa trebuie să rămână. Când ai de-a face cu un neamţ, nu ştii niciodată. Nu vreau să afle că sunt evreică... nemţii sunt nişte ticăloşi.

Cei patru se strâng şi şoptesc între ei pentru a nu fi auziţi de Ralf.

— Dar, Sarah, omul ăsta te-a salvat. Este de partea ta!

— Dar nu ştie că sunt evreică. Poate că nu m-ar fi salvat dacă ar fi ştiut. Doar nemţii îi urăsc pe evrei, nu-i aşa? A crezut că sunt nemţoaică – o alsaciană plecată în vizită la rude. Hai s-o lăsăm aşa.

Eric, care s-a apropiat şi el, aude ultimele cuvinte.

— Linişteşte-te, Sarah. Eşti în siguranţă acum. E bine să fii grijulie şi să nu te încrezi în nimeni, însă de data asta te înşeli, te înşeli amarnic. încă de când m-a pansat, Sommer mi-a spus că o să aibă grijă de tine şi că voia să dezerteze. Mă pricep la oameni. E necesar, având în vedere ceea ce iac. Şi tânărul ăsta este un om de ispravă.

— De acord, zice Rebecca. Cred că e demn de încredere.

— Şi eu am aceeaşi impresie, spune Victoire. Ştiţi ceva, mi-a venit o idee...

Rebecca dă din cap; Eric rânjeşte.

— Bănuiesc despre ce este vorba, zice el. Şi eu m-am tot gândit la asta. Dar cred că ar fi bine să aflăm mai întâi mai multe despre el.

Se aşază cu toţii, cu excepţia lui Sarah, care se postează din nou lângă uşă, şi de Eric, care rămâne întins pe pat, proptit într-un braţ.

îl supun pe Sommer unui interogatoriu: Rebecca, Victoire şi Eric îl bombardează cu întrebări concise şi tăioase. Răspunsurile sunt la fel de scurte şi la obiect.

— Cum te numeşti?

— Ralf Sommer.

— Unde te-ai născut?

— Freiburg.

— Câţi ani ai?

— Optsprezece.

— De când eşti în Wehrmacht?

— De un an.

— Ce crezi despre evrei?

— Sunt oameni ca toţi oamenii.

— Au ei dreptul la o viaţă normală în Germania?

— Sigur că da.

— Ce părere ai despre faptul că Hitler îi hărţuieşte pe evrei? Despre ura faţă de ei, despre persecuţiile la care sunt supuşi? Ce crezi despre *Reichskristallnacht?*

— E ceva înspăimântător, o mare ticăloşie. Mă face să-mi fie ruşine că sunt german.

— Ce ai face dacă ai întâlni un evreu?

Sommer ridică din umeri.

— Nimic deosebit. Cunosc evrei, am avut prieteni evrei, înainte de... înainte de... Face o pauză, apoi continuă: Acum aş face probabil un efort special sa fiu amabil cu ei pentru că mă simt vinovat pentru ceea ce le-a făcut şi ce le face ţara mea. E pur şi simplu înfiorător şi mă face să mă simt aşa de vinovat ca german.

Sommer se uită de la unul la altul în timp ce rosteşte aceste vorbe şi ochii săi, sclipind de candoare, îi privesc rugători.

Interogatoriul devine mai relaxat. I se permite să adauge explicaţii: povesteşte că a fost mobilizat împotriva dorinţei lui; că voise să-şi continue studiile şi să devină medic, la fel ca tatăl său, chirurg ortoped. Războiul îi zădărnicise planurile. Mama lui este profesoară de istorie şi el provine dintr-o familie de *Bildungsbiirger,* aşa cum li se spune în Gemania cetăţenilor cultivaţi; îi place să citească, în special autori clasici şi cărţi de istorie. Iubeşte muzica, Bach şi Beethoven; ştie să cânte un pic la pian. Practică unele sporturi: tenis şi înot. Prietenii lui sunt ca el: urăsc războiul, sunt anti-Hitler, tineri oripilaţi de ideologia nazistă, dar incapabili să se ridice împotriva ei.

— De ce l-ai împuşcat pe Krämer?

— Nu e limpede? Era pe cale să facă ceva oribil. Cum aş fi putut să stau cu mâinile în sân şi să mă uit la el?

— Nu ţi-ai dat seama că împuşcându-l vei fi forţat să dezertezi, că ţi-ai riscat astfel viaţa?

Sommer ridică din umeri.

— N-am avut timp să mă gândesc la asta, să cântăresc lucrurile. Am simţit că trebuie să reacţionez. Nu m-am gândit la consecinţe şi nu regret că l-am împuşcat. Şi aş face-o din nou ca s-o salvez pe ea. E ceva normal, nu-i aşa – cum ar putea orice om cumsecade să stea deoparte şi să privească aşa ceva?

Dă din cap în direcţia lui Sarah, care stă în continuare lângă uşă, ca şi cum ar fi gata să o ia la fugă.

— Bun, şi ce planuri ai acum?

— Să fug în sudul Franţei, să rămân ascuns şi să încerc să supravieţuiesc până la terminarea războiului.

— Ar putea dura câţiva ani buni!

— Asta e.

— Dar cum crezi că o să reuşeşti ca neamţ, şi dezertor pe deasupra?
Sommer ezită.
— Ştiu că va fi dificil. Va trebui să-mi distrug actele şi să-mi iau un alt nume. Să intru poate în contact cu un falsificator de documente.
— Dar nu te-ai gândit înainte la toate astea?
— Drept să vă spun, de mult m-am gândit să dezertez şi, când am fost trimis aici, în Alsacia, mi-am spus că voi găsi eu o ocazie – din fericire, nu am fost trimis pe Frontul de Est, ca majoritatea prietenilor mei de şcoală. Ştiam că-mi va fi greu să mă ascund în Franţa, şi tocmai de aceea nici nu am încercat. Şi pe urmă – s-au întâmplat toate astea, care mi-au forţat mâna. Krämer a fost un porc şi a meritat să moară. De fapt, dacă stau bine să mă gândesc, ar însemna să îi insult pe porci, care sunt nişte creaturi inteligente.
Eric, Rebecca şi Victoire chicotesc.
— Trebuie să-i spunem, zice Eric.
— Nu! strigă Sarah. Nu am încredere în el.
— Eu am, intervine Rebecca. îi miros pe oamenii răi de la o poştă – pentru că put. E o calitate care se dobândeşte odată cu vârsta. Se ridică în picioare, se apropie de Sarah şi o bate pe umăr: Ai dreptate să fii suspicioasă – în felul ăsta te vei proteja când vei porni la drum. însă de tânărul acesta n-ar trebui să te temi, e un băiat bun. Există oameni buni şi printre nemţi, Sarah. Trebuie să înveţi să ai discernământ. Vino şi aşază-te lângă noi ca să stăm de vorbă.
— Dar... dă Sarah să protesteze, tot mai panicată.

Rebecca se răsuceşte cu faţa spre Sommer, care bea apă
dintr-un pahar primit de la Victoire.

— Eu şi Sarah suntem evreice, spune ea. Vrem să fugim din Alsacia pentru că nu am plecat la evacuare, la început, şi acum situaţia a devenit periculoasă pentru noi. Evreii sunt exterminaţi şi suntem obligate să fugim de naziști, la fel ca tine. Vom merge mai întâi în nordul Franţei şi de acolo spre sud, apoi spre o ţară care să ne primească. Ea, în America. Iar eu sper să-mi găsesc refugiu în Spania, până o să mă stabilesc undeva. Suntem amândouă fugare.

— La fel ca mine, zice Sommer.

Eric, Rebecca şi Victoire schimbă din nou priviri pline de semnificaţii.

— Da, este soluţia perfectă, declară Rebecca.

— Care e soluţia perfectă? întreabă Sarah. Şi de ce vă uitaţi cu toţii la mine aşa? Nu înţeleg.

— Nu pricepi, Sarah? zice Victoire aşezându-i o mână pe umăr. în felul ăsta, totul va fi mai uşor pentru noi. Tu şi prietenul tău erou veţi călători împreună...

— Nu! strigă Sarah, însă Victoire nu o bagă în seamă.

— Ralf te va însoţi – ştii că *nu pop* călători singură, aşa cum s-a dovedit astăzi cât se poate de limpede –, iar Rebecca nu poate merge cu tine pentru că are nevoie de timp ca să se refacă. La fel şi Eric. Aşa că vom proceda astfel: *Herr* Sommer o va însoţi pe Sarah în Franţa cât de departe va fi posibil. Pe drum vor fi ajutaţi de diverşi oameni, care vor face rost de documente noi pentru el.

— Dar eu nu vreau să...

Victoire continuă să-i ignore rugăminţile.

— Nu îţi dai seama de situaţie, Sarah? Rebecca şi Eric sunt răniţi şi deocamdată nu se pot deplasa. De cum vor putea, ne vom întoarce toţi trei la *maman.* Rebecca va sta cu noi la *château.* Peste o săptămână, sau două, sau trei, le va însoţi pe cele două surori mai mici ale tale. Este cea mai bună soluţie, şi oricum aveam dificultăţi să găsim o persoană potrivită pentru ele – o femeie suficient de matură cât să poată avea grijă de două fete. Nu sunteţi de acord cu mine?

Toată lumea încuviinţează. Sarah e singura care strigă „Nu!”

Toate capetele se întorc către ea.

— Ce ai de obiectat, Sarah? o întreabă Rebecca blând.

Sarah îi răspunde în franceză vorbind încet, aproape în şoaptă:

— E neamţ, e un om rău. *Maman* mi-a spus că toţi germanii sunt brute! Se răsuceşte spre Rebecca şi îi şopteşte cu disperare în ochi: Te rog, nu mă forţa să plec cu el! Mi-e... mi-e frică de el! După toate câte s-au întâmplat... a fost ceva îngrozitor, nici n-ai idee... au încercat să... şi sângele, sângele ăla peste tot pe mine, şi el e neamţ şi...

Tremură. Rebecca o ia în braţe.

— *Ma petite,* te înţeleg, să ştii. Sunt sigură că a fost o experienţă înfiorătoare. Dar nu vezi, în toată povestea asta, el este omul *bun,* e cel care te-a salvat!

Sarah clatină din cap.

— Sângele ăla, sângele... după ce l-a împuşcat... peste tot pe mine!

Rebecca o strânge şi mai tare la piept.

— Da, aşa e, a curs sânge pentru că bestia aia a fost împuşcată în cap! Sângele a fost un lucru bun, *cheriel* Tânărul acesta este un erou. Dacă n-ar fi fost el... sângele ar fi fost floare la ureche faţă de ce s-ar fi putut întâmpla! Poţi avea încredere în el.

— Jacques a spus să nu am încredere în nimeni!

— Dar în mine ai încredere?

Sarah rămâne câteva clipe pe gânduri. Răspunsul este însă clar.

— Da. Sigur că am încredere în tine.

— Atunci ai încredere în ceea ce-ţi spun. E important Suntem în război, şi în război trebuie să învăţăm să ne depăşim temerile. Cu toţii. Vedem moartea cu ochii, vedem sânge, în jurul nostru sunt ucişi oameni – poate chiar dintre cei care ne sunt apropiaţi. în război se varsă mult sânge şi trebuie să fim cu toţii puternici. Războiul ne pune la încercare, este testul suprem. Nu ne mai putem ascunde în spatele spaimelor noastre şi nu ne putem permite să cedăm slăbiciunilor, trebuie să fim puternici în interior. Altfel, spaimele ne vor domina şi vom rămâne slabi şi neputincioşi, victime ale circumstanţelor. în război, suntem supuşi celor mai teribile încercări. Trebuie să fii curajoasă, *ma petite.* Trebuie să-ţi înfrunţi spaima, să-ţi întăreşti inima şi să-ţi ţii capul sus, să stai dreaptă şi mândră, şi astfel vei trece peste toate. Nu înţelegi? Toate astea sunt nimic faţă de ce au alţii de îndurat. E o slăbiciune să te complaci în spaime în astfel de momente. Nu fi slabă de înger, micuţo! Dacă ai încredere în mine, atunci ascultă-mă: există nemţi buni, oameni nobili, şi tânărul acesta se numără printre ei. Şi să ştii că nu iau în glumă un cuvânt precum „nobil”. Dar unor oameni li se

aplică. în ochii lor vezi adevărul. Uită-te în ochii lui, Sarah! Nu vezi ce văd şi eu?

Sarah riscă o privire spre Sommer şi îl scrutează. Nu-i poate susţine însă privirea, profund sinceră, imploratoare, şi e forţată să şi-o ferească. Acum *ea* este cea care se simte vinovată pentru că a spus despre el că este un neamţ împuţit. Rebecca îşi continuă discursul:

— Ideea lui Victoire este bună şi ar rezolva o grămadă de probleme. Cât despre mine, m-aş bucura să-ţi însoţesc surorile – sunt sigură că sunt la fel de încântătoare ca tine şi le voi trata ca pe propriile mele fiice.

Lui Sarah i se pune un nod în gât la auzul cuvântului „încântătoare". Ştie că nu e nici pe departe încântătoare – e supărăcioasă, irascibilă, tristă. Şi laşă în acest moment. Poate că a fost sarcastică Rebecca? Prinde privirea femeii mai vârstnice şi o studiază ca să vadă dacă îşi bate joc. însă ochii ei sunt sinceri şi calzi; ia mâna lui Sarah şi o strânge, iar tânăra înţelege cât de serioasă a fost afirmaţia ei; Rebecca o consideră încântătoare. Cum e posibil? Acum se simte ca un copil şi decide să fie mai atentă la stările ei de spirit. Dacă Rebecca poate fi puternică, la fel poate fi şi ea.

Rebecca vorbeşte acum tare şi în germană, pentru a fi înţeleasă şi de Sommer:

— Asta înseamnă că vom putea pleca repede, imediat ce fetele vor ajunge la *château* şi glezna mea se va fi vindecat. Deocamdată şchiopătez rău şi am tot piciorul umflat. în privinţa călătoriei cu acest tânăr, cred că şi-a dovedit din plin curajul şi că nu va profita de tine. Vei fi în siguranţă cu el. 0 fată care traversează singură

Franţa nu e în siguranţă. Ştiu că erai dispusă să o faci, dar eu nu am avut niciodată presimţiri bune în legătură cu asta; era însă un caz de urgenţă. Acum mă simt uşurată. în lipsa părinţilor tăi, sunt răspunzătoare pentru tine, şi asta este decizia mea finală.

Este un discurs lung şi, pe parcursul său, ascultătorii, cu excepţia lui Sarah, dau din cap în semn de încuviinţare. Sarah se mulţumeşte să se uite în jos. E încordată şi se luptă cu ceva dinăuntrul său, deşi nu ştie cu certitudine cu ce anume. Simte totuşi cum zidul de teamă şi respingere pe care l-a construit în interiorul ei se prăbuşeşte, se dizolvă sub influenţa raţiunii şi a imaginii ochilor candizi ai lui Sommer. Adânc în sufletul ei ştie că Rebecca are dreptate. Ridică din umeri.

D'accord, zice într-un final. Voi merge cu el

.19

Deja s-a făcut târziu; decid ca Sarah şi Sommer să plece a doua zi în zori pentru a profita din plin de lumină. După o cină simplă cu cartofi fierţi, brânză şi vin, analizează ultimele detalii, aşezaţi cu toţii în jurul mesei. Eric întinde din nou harta pe masă şi le arată traseul lui Sommer şi Sarah.

— De aici ruta nu e dificilă, spune el. Mergeţi pe poteca pe care am mers ieri – asta e partea cea mai grea, pentru că nu e uşor de găsit. însă odată ce veţi ajunge la drumul mai lat spre Clairmont, nu mai aveţi cum să vă rătăciţi.

Trasează ruta cu degetul.

— Când veţi ajunge la poalele masivului, drumul va trece pe lângă două ferme. Trebuie s-o căutaţi pe cea cu un hambar dărăpănat aproape de potecă, n-aveţi cum să-l rataţi. Va trebui să săriţi peste un pârleaz şi să traversaţi câmpul ca să ajungeţi la fermă. Familia se numeşte Delauney şi aşteaptă două femei. Aşa că, Ralf, va trebui să te grăbeşti să le explici ce-i cu tine.

în timpul prânzului, fiecare s-a prezentat lui Ralf cu numele mic. Victoire a luat de pe dulap o valiză veche şi ponosită. înăuntru erau diverse haine vechi, inclusiv o pereche de pantaloni bărbăteşti mototoliţi din bumbac, o cămaşă şi o jachetă. Nu îi veneau deloc bine lui Sommer; hainele îi aparţinuseră lui Jacques, care era puţin mai scund şi mult mai slab, însă nu avea încotro, trebuia să le poarte, deşi toate îi erau mici. Cămaşa pocnea pe el în dreptul nasturilor şi betelia era prea strâmtă pentru a putea fi legată.

— O să îţi ard uniforma şi actele militare, a spus Eric. De acum încolo vei avea o altă identitate. Va trebui să-ţi alegi alt nume şi să născoceşti o poveste de acoperire.

Sommer a ales numele unui văr ucis pe frontul din Rusia.

— Karl. Karl Vogel. Cât despre poveste... Cade un timp pe gânduri. Cred că cea mai bună poveste ar fi cea iniţială a ta – că sunt vărul lui Sarah. Asta dacă eşti şi tu de acord, zice el, aruncându-i o privire fetei. Suntem amândoi alsacieni vorbitori de limba germană şi încercăm să ajungem la rudele din sudul Franţei. Cum sună?

— Franceza ta nu e atât de bună cât să treci drept alsacian, îi răspunde Eric. E bine să minţi cât mai puţin cu putinţă. Da, eşti vărul ei, dar te-ai născut la Freiburg, ceea ce e adevărat. Şi poţi folosi şi cealaltă parte din povestea mea; ai fost scutit de serviciul militar din cauza unei probleme medicale. O afecţiune la rinichi. Apropo, chiar sufăr de boala asta.

— Şi atunci de ce nu ai prezentat scutirea la control?

Eric ridică din umeri.

— Pentru că n-am aşa ceva. Au considerat că afecţiunea mea nu este suficient de gravă.

— E o poveste bună. Deci, de acum încolo voi fi Karl.

Eric le explică ce urmează să facă în continuare.

— Când Madame Delauney va deschide uşa, îi veţi spune o parolă. O veţi întreba dacă are fructe conservate. în franceză, bineînţeles. Tu vei fi cea care va vorbi, Sarah.

vez-vous des pruneaux conservés?”[1], iar ea va răspunde: „Nu, dar am un lichior de prune foarte bun. Vreţi să-l gustaţi?”. Pe urmă o să vă invite să intraţi. Şi o să vă spună ce aveţi de făcut mai departe. O să dormiţi şi o să mâncaţi la ea până când va veni vremea să plecaţi. Veţi călători cu trenul până la Metz. Acolo e cineva care îţi va face documentele falsificate de care ai tu nevoie, Karl, şi poate că va veni cu o poveste mai bună pentru tine. Până atunci nu vei avea niciun act de identitate asupra ta. Sarah, documentele tale sunt în ordine, aşa că vei călători sub numele tău. Din fericire, nu ai nevoie de documente noi – cele pe care le ai nu poartă ştampila *Jude.*

— Ce facem dacă suntem opriţi în drum spre Metz?

— Asta ar fi într-adevăr o problemă, cel puţin pentru Ralf. Am stabilit iniţial ca Sarah să ia trenul împreună cu Rebecca, însă vor fi controale peste tot, aşa că e posibil să fiţi nevoiţi să căutaţi alte mijloace de deplasare, poate chiar pe jos. Asta e calea cea mai sigură pentru a evita controalele.

— Ţineţi minte ce a spus Jacques, că pe panta vestică a Munţilor Vosges germanii sunt foarte activi, zice Victoire. Va trebui să aveţi mare grijă.

Ralf intervine.

— De fapt, aţi avut deja de-a face cu activitatea germană de acolo. Cu Krämer şi cu mine, mai precis. Unitatea din care făceam parte e staţionată la o distanţă destul de mare spre nord-vest, iar cele mai aspre controale sunt cele pe care le facem şi mai departe spre nord, în linie cu Strasbourg. Noi doi am fost singurii trimişi în apropiere de Clairmont.

1 „Aveţi prune conservate?” (în fr. în original) (n. red.).

Eric mijeşte ochii; se uită la Victoire, care înţelege ce vrea de la ea. Eric vorbeşte în franceză şi Victoire traduce întrebările în germană.

— Eşti sigur? Şi ştii ce alte unităţi Wehrmacht se mai află în zonă?

— Sigur. Am grad foarte mic în armată, dar cunosc o parte din poziţiile noastre din Alsacia şi Lorena. Motivul prezenţei noastre, a mea şi a lui Krämer, acolo în munţi, a fost tocmai cartografierea regiunii în cazul unei invazii a Aliaţilor şi al mutării frontului în Vosges, aşa cum s-a întâmplat în ultimul război. Aşa am dat peste voi. Am fost singuri acolo şi tabăra noastră principală e la douăzeci de kilometri distanţă. Cercetăm cu precădere regiunea aflată la nord de aici, înspre Strasbourg şi Ardeni.

— Atunci, când ajungi la Metz, să iei neapărat legătura cu celula noastră din Rezistenţă care adună informaţii pentru Franţa Liberă. Le-ar fi de folos.

Ralf dă din cap.

— Aşa o să fac. Dar cum o să îi găsesc? Unde anume vom merge în Metz? Unde o să stăm?

— Nu ştiu. Madame Delauney o să vă dea detaliile. Cu cât fiecare din noi ştie mai puţin, cu atât mai bine. Pas cu pas şi fără a da nume, dacă e posibil. Totul cât mai simplu cu putinţă. *D'accord*? înţelegi ce spun?

Sommer dă din cap. Dar după aceea începe să se scar- pine în cap, încurcat, se foieşte şi tuşeşte stânjenit Aşa că Eric îl îndeamnă:

— Ce este, Ralf?

— Am o mare problemă şi nu ştiu cum s-o rezolv. Sunt lefter. N-am niciun ban. Niciun *Pfennig*[1].

1 „Bănuţ", „leţcaie" (în germ. în original) (n. red.).

— Eric chicoteşte şi răspunde în franceză, iar Victoire traduce în germană pentru Ralf.Banii sunt întotdeauna o mare problemă. Avem însă un fond special constituit pentru refugiaţi. Margaux contribuie la el, la fel şi unii dintre prietenii ei mai cu dare de mână. Ruta eliberării este finanţată de nişte evrei americani bogaţi.

— Eu am nişte bani la mine, spune Rebecca, şi cum nu o să plec acum, pot să i-i dau lui Ralf...

— ... şi *maman* o să ţi-i înapoieze din fond. Da, e o idee bună. Totuşi, să ştiţi că mai devreme sau mai târziu o să rămâneţi fără bani, şi atunci va trebui să vă puneţi mintea la contribuţie. Sarah, tu ai bani la tine?

Sarah dă din cap.

— Papa a vândut o vioară chiar înainte să plec şi mi-a dat câţiva *Reichmarks*\ Dar nu ştiu dacă îi voi putea schimba în Franţa.

Vorbeşte din nou în franceză. Rebecca i se adresează pe un ton tăios:

— De ce te porţi ca un copil? Oaspetele nostru nu înţelege franceza. E foarte nepoliticos să o tot dai pe franţuzeşte.

— Dar nici Eric nu vorbeşte germana, aşa că...

Eric o întrerupe.

— Dar o înţeleg destul de bine. Şi are dreptate Rebecca, ar trebui să vorbeşti numai în germană, iar dacă nu înţeleg ceva, o să întreb. *D'accord*? E foarte urât să discuţi în franceză despre planul vostru comun.

Sarah se înroşeşte şi se bâlbâie.

— N-am întrebat decât dacă voi putea schimba *Reichmarks* în franci. Nu am crezut că trebuie şi el să afle.

Eric îi răspunde pe un ton mai blând.

[1] „Mărci germane” (în germ. în original) (n. red.).

— Da, vei putea să schimbi mărcile, cu condiţia să poţi dovedi că eşti din Alsacia. Şi poţi.
Rebecca se întoarce spre Ralf şi îi traduce. El dă din cap.
— Mulţumesc, spune el, şi mulţumesc tuturor pentru ajutorul bănesc. Nu vreau să fiu o povară pentru Sarah şi îmi cer scuze pentru...
Acum Rebecca e cea care îl întrerupe:
— Nu ai de ce să-ţi ceri scuze şi Sarah are toate motivele să-ţi fie recunoscătoare. Spune-mi, Sarah, i-ai mulţumit lui Ralf?
Sarah clatină din cap, se înroşeşte şi rosteşte, cu ochii plecaţi şi voce foarte joasă, în limba germană:
— îţi mulţumesc pentru ceea ce ai făcut pentru mine.
— Orice om cumsecade ar fi făcut la fel, spune Ralf pri- vind-o direct. Sarah ezită, indecisă, şi în cele din urmă îşi ridică ochii spre el. S-a întâmplat să am o armă şi să fiu un bun ţintaş, nimic altceva, continuă el.
Sarah dă din cap şi îşi mută din nou privirea.
— Ba e un lucru foarte mare, spune Eric în germana lui stricată. Şi m-ai ajutat şi pe mine, probabil că mi-ai salvat viaţa. Fără tine, aş fi sângerat de moarte.
E rândul lui Ralf să se înroşească.
— Ei bine, ştii, înainte să izbucnească războiul am vrut să mă fac doctor, aşa că a fost o experienţă utilă.
Victoire chicoteşte.
— Să ucizi un om şi să salvezi un altul într-o singură zi! Aşa o fi la război, mă gândesc.
Sarah furişează o privire spre Ralf în timpul acestui schimb de replici. Tânărul arată cam ridicol în hainele civile: între manşetele de la cămaşă şi încheieturile mâinilor e un gol de câţiva centimetri, la fel şi între partea de sus a bo-

cancilor şi tivul pantalonilor. Soldatul dichisit a fost înlocuit de un băiat cu un aer uşor jenat, care a crescut prea repede pentru ca mama lui să ţină pasul cu el. Pare mai tânăr, lipsit de experienţă, stângaci.

„E cam greu să te temi de cineva atât de bleg în aparenţă”, îşi zice Sarah, care nu se poate abţine şi se întoarce cu spatele pentru a-şi înăbuşi un surâs. Ralf e încălţat tot cu bocancii de armată – în cabană nu există încălţăminte de schimb. Nici ea nu are de ales, trebuie să rămână în picioare cu vechii bocanci pătaţi cu sânge; a frecat cât a putut ea de bine sângele lui Krämer şi a lăsat bocancii să se usuce la soare, însă petele nu vor dispărea niciodată. Speră ca într-o zi să-şi poată cumpăra alţii noi, nepângăriţi.

S-a întunecat şi s-a făcut destul de rece. Eric aprinde focul în soba pântecoasă din fontă şi curând flăcările prind să pâlpâie în spatele sticlei şi umplu încăperea de o lumină plăcută. Victoire aprinde câteva lumânări pe care le plasează strategic în cameră. întinde apoi braţul şi ia de pe dulap o cutie de chitară.

— Hai să sărbătorim ultima seară petrecută împreună, îi îndeamnă ea dându-i chitara lui Eric. Hai să cântăm.

Eric se dovedeşte a fi un chitarist talentat, posesor al unui repertoriu bogat de cântece populare alsaciene, în majoritate cu versuri în dialect. „Victoire are o voce de înger”, îşi spune Sarah; deşi şi ea cântă bine, sora ei Amélie are cea mai bună voce în familia lor. Cântecele îi amintesc brusc de familie şi lacrimile i se adună în ochi. Le şterge cu furie.

Ralf, care nu ştie cântece alsaciene, nu li s-a alăturat. Gric se întoarce acum spre el.

— Dar tu? Nu ai putea să ne cânţi şi tu ceva?

Ralf ezită, apoi dă aprobator din cap.

— Ba da, dar nu ştiu să cânt la chitară.

— Nu-i nimic, Cântă din gură şi o să improvizez eu un acompaniament.

Aşa fac. Ralf cântă „Kein Schöner Land”[1], un cântec nemţesc puţin cam sentimental, dar frumos şi foarte potrivit acum, consideră Sarah. Are o voce de tenor pură şi rezonantă, plină de simţire şi de alean, iar Sarah simte cum i se face pielea de găină.

Kein schöner Land in dieser Zeit, als hier das unsere weit und breit, wo wir uns finden wohl unter Linden zur Abendzeit, Abendzeit. Da haben wir so manche Stund' gesessen wohl in froher Rund' und taten singen; die Lieder klingen im Eichengrund. Daß wir uns hier in diesem Tal noch treffen so viel hundertmal, Gott mag es schenken, Gott mag es lenken, er hat die Gnad'. Nun, Brüder, eine gute Nacht, der Herr im hohen Himmel wacht!
În seiner Giiten uns zu behiiten ist er bedacht.[2]

Când se termină cântecul, toată lumea e în lacrimi; Sarah are şi ea ochii umezi şi se simte cuprinsă de o

1 „Nu-i ţară mai frumoasă” (în germ. în original) (n. red.).

2 în traducere literală: „Nu-i ţară, aproape sau departe,/ Mai frumoasă decât a noastră în astă clipă,/ Când ne strângem/ în preajma teilor/ La lăsarea nopţii.//Stat-am acolo multe ore/ în veselă adunare/Şi cântam/ De răsuna crângul de stejari/ De voioşie.//Să ne-ntâlnim din nou în astă vale/ De alte sute de ori/ Aşa să dea Dumnezeu/ Pentru că El are har/ Şi poate.// Mă culc acum, fraţilor/Domnul veghează din cerurile-nalte!/ Să ne ţină-n pază/ în bunătatea lui.” (în germ. în original) (n. red.).

„Sunteţi acolo?” (în fr. în original) (n. red.).

senzaţie vindecătoare de pace. Este ultimul cântec al serii, cel mai frumos, de neîntrecut.

— Cred că e timpul să mergem la culcare, zice Eric. Mâine ar trebui să porniţi în zori.

— Ca de obicei, spune Sarah.

Rebecca îl trage pe tăcute deoparte pe Ralf şi-i spune să iasă afară cu ea; are ceva să-i spună. E o noapte luminoasă şi pare că deasupra poienii luna navighează pe cer, în timp ce norii plutitori subţiri aruncă un văl fantomatic peste albastrul întunecat al bolţii. Copacii ce înconjoară poiana îşi înfig degetele ascuţite în sus, părând a-şi şopti unul altuia într-o tăcere scăpărătoare. Rebecca îl conduce pe Ralf afară către un buştean care serveşte drept bancă. îi face semn să se aşeze, apoi se aşază şi ea.

— Am spus mai devreme că am încredere în tine să nu profiţi de situaţie, să nu profiţi de *ea,* spune Rebecca. Mai am însă câteva lucruri de zis, am nişte gânduri şi temeri pe care vreau să ţi le împărtăşesc. Şi vreau să mă asculţi.

— Te ascult.

— Trebuie însă să mă asculţi nu numai cu urechile, pentru că ceea ce-ţi voi spune e vital. Trebuie să absorbi cuvintele mele cu toată fiinţa ta. G important. Veţi fi doi tineri care călătoresc împreună şi e foarte posibil ca, având atâta timp de petrecut împreună, între voi să se înfiripe anumite sentimente. Sarah e tânără, timidă şi trece printr-o perioadă când se simte singură. Este complet lipsită de experienţă cu bărbaţii şi are probabil fantezii romantice. Se află la vârsta la care mamele îşi îndrumă fiicele în această privinţă, ele sunt cele care trag linia între realitate şi fantezie, numai că Sarah e pe moment lipsită de ajutorul mamei. Aşa că tu va trebui să

tragi linia şi să nu treci dincolo de ea, să ai maturitatea şi puterea de a o face.

Ralf zâmbeşte şi ridică o mână, ca pentru a o opri.

— înţeleg la ce faci aluzie, dar cred că-ţi faci griji de pomană. Sarah nu mă place şi, cu atât mai puţin, nu nutreşte sentimente romantice faţă de mine.

Rebecca pufneşte.

— Se pare că n-ai experienţă cu fetele tinere. Nu ai surori?

— Ba da, am o soră de zece ani. Şi doi fraţi, unul mai mare şi celălalt mai mic decât mine.

— Atunci vei învăţa de la Sarah cum sunt fetele în creştere. 0 să vezi că Sarah are emoţii adânci pe care le ţine încuiate în ea şi că nici măcar nu înţelege ce se petrece în jurul ei. Şi asta fiindcă a fost protejată toată viaţa, şi în mod special în ultimii ani. A fost extrem de apropiată de familie, din sânul căreia a fost smulsă cu cruzime. în viaţa ei este un gol pe care l-am simţit după numai o noapte petrecută lângă ea. în noaptea aceea, Sarah mi-a vorbit ore în şir, şi-a pus inima pe tavă, a încercat să creeze o legătură cu mine. E genul de fată care atunci când va iubi, o va face din tot sufletul. *Simte* mai mult decât gândeşte şi nu-şi poate reprima emoţiile. Ştie că există iubire, că există iubiri mari, şi dragostea este exact ceea ce-i lipseşte acum. E o adolescentă ale cărei singure experienţe sunt cele culese din poveştile romantice nerealiste pe care le-a citit. Aşa că îţi închipui şi singur ce se poate întâmpla. Sau poate nu, fiind şi tu la fel de tânăr. Ce vreau să-ţi spun este că ştiu cum sunt fetele de vârsta ei. Am fost profesoară de gimnaziu. La vârsta asta, fetele nu sunt decât un ghem uriaş de emoţii, în căutarea unui debuşeu. Credeam că, fiind tinere, iubirile

lor n-au cum să fie adevărate. Dar m-am înşelat. Sunt iubiri neatinse de durere, de dezamăgire, suspiciune ori teamă – iubiri gata să se dăruiască cu totul, iubiri mari. La vârsta asta, fetele sunt dispuse să se arunce în braţele iubitului, să se lase cu totul în seama lui, să se lase posedate, să-şi facă eul să dispară. 0 astfel de iubire e periculoasă chiar şi în vremurile mai bune, de pace, pentru că astfel de trăiri mistuitoare duc la suferinţe la fel de mari, căci sfârşiturile fericite sunt foarte rare la vârste atât de fragede. Şi fiecare rană lasă în urmă cicatrice, până ce fetele ajung incapabile de a mai iubi, căci tot sufletul lor devine o cicatrice uriaşă. Acesta e pericolul care paşte iubirile adolescentine în vremurile bune. Dar în vremurile rele ca acestea pe care le trăim acum, totul se amplifică! Sunt vremuri de război, când suntem cu toţii în pericol, când viitorul nu e doar nesigur, ci şi plin de spaime şi de primejdii de moarte. Iar în situaţia lui Sarah, e încă şi mai rău: ea este ca un pui de pasăre împins prea devreme afară din cuib, fără să ştie cum să facă faţă lumii exterioare. Şi care, în naivitatea sa, îşi pune încrederea în toată lumea.

— Dar Sarah nu are încredere în mine!

— Asta e numai o faţă a monedei. Tu eşti neamţ şi Sarah nu ştie să gândească altfel decât în termeni de alb şi negru, bun şi rău, iar nemţii sunt prin definiţie răi, sunt oameni în care nu te poţi încrede şi de care trebuie să te temi. După părerea ei, numai francezii sunt buni, numai pe ei te poţi baza. Chiar şi în vremuri bune, cât de utilă poate fi o asemenea atitudine nediferenţiată? Sarah e acum o fugară, o fugară deja fragilă şi vulnerabilă din cauza despărţirii de casă, de părinţi şi surori, o tânără obligată să se ascundă şi să-şi păzească mereu spatele – şi pusă în

situaţia de a depinde de un însoţitor tânăr, chipeş, puternic şi viril. Nu înţelegi ce te aşteaptă, aproape inevitabil? O furtună, asta te aşteaptă, vei fi victima unei tornade de iubire! Şi mă tem pentru ea, şi pentru tine. Dacă vei permite acestor emoţii să se înfiripe şi să ia avânt, nu vei putea face faţă. Aşa că uite ce vreau să îmi promiţi, Ralf: că nu vei face nimic ca s-o încurajezi pe Sarah. Vei face tot ce-ţi stă în putinţă pentru a ţine la distanţă toate acele emoţii ale ei. Sarah va trebui să înveţe să le înfrâneze. Să acţioneze raţional, să nu se lasă condusă de emoţii, ci de judecata sănătoasă. Iar tu eşti singurul care o poate ţine cu picioarele pe pământ. Şi exact asta trebuie să faci. Indiferent ce se întâmplă! Indiferent cât de tentat vei fi, căci şi tu vei tânji după dragoste. Acum spune-mi ceva: ai acasă o iubită care te aşteaptă?

— Nu.

— Păcat. Ar fi fost mai bine. Nu sunt convinsă că te vei descurca. O tânără drăguţă, inocentă, care se uită la tine ca la soare, care îşi pune viaţa şi inima în mâinile tale – îţi va fi greu să-i rezişti! Şi totuşi asta va trebui să faci. Orice altceva vă va pune pe amândoi în pericole la care nici nu vreau să mă gândesc. Emoţiile nu au ce căuta aici şi tu va trebui să le respingi cu hotărâre: călătoria pe care o vei face împreună cu Sarah trebuie să rămână una din necesitate, din obligaţie, iar tu trebuie să fii cel puternic, adultul, cel care să definească relaţia dintre voi. Trebuie să te porţi cavalereşte şi amabil cu ea, însă rezervat; trebuie să o ţii la distanţă. înţelegi ce-ţi spun? Drumul în sine până în sudul Franţei va fi şi aşa suficient de greu; dacă veţi da frâu liber emoţiilor, sau şi mai rău, pasiunii –, vă veţi pune singuri într-un pericol de o sută de ori mai mare. Trebuie

să-ţi păstrezi tot timpul mintea limpede, netulburată de emoţii. înţelegi? Poţi să faci asta? Pentru că, dacă nu, vom renunţa în clipa asta la tot planul. Şi Sarah va trebui să aştepte până ce mă voi recupera. Iar surorile ei, până ce le vom găsi o însoţitoare potrivită. Preferăm ca tu să fii cel care o va însoţi, dar numai dacă îmi promiţi că vei face ce ţi-am spus. Ce zici, eşti în stare? Te întreb pentru că ştiu că-ţi va fi greu. în război trebuie să ne ascultăm mintea mai mult decât inima. Nu lăsa sentimentele să te copleşească şi să-ţi dicteze deciziile. Rămâi mereu în alertă, fiindcă vei fi răspunzător de soarta acestei fete. Trebuie să te comporţi cu ea ca un tată. Trebuie să înţelegi în ce situaţie gravă vă aflaţi, altfel vei pune în pericol vieţile amândurora. înţelegi ce-ţi spun?

Ralf dă din cap.

— Fiecare cuvinţel.

— Cât despre felul cum s-a comportat ea până acum faţă de tine – ei bine, având mai multă experienţă de viaţă, înţeleg ce se petrece cu ea. Va trece de la o stare de spirit la alta. Ceea ce a început ca respingere se va transforma foarte probabil în opusul său – asta se întâmplă cu adolescentele de obicei. Fetele de vârsta asta sunt un ghem de simţăminte, nu au înţelepciunea femeilor mai vârstnice, care ştiu că *ele* sunt cele care trebuie să ţină sub control poftele bărbaţilor. Prin urmare, tu vei fi cel care va deţine controlul. Sunt *in loco parentis* şi ţi-o dau pe Sarah în grijă. Şi, pentru asta, e nevoie să am încredere deplină în tine. De aceea vreau să îmi promiţi. Vreau să-mi iei mâinile şi să rosteşti promisiunea cu toată sinceritatea.

Rebecca întinde mâinile în faţă şi Ralf i le prinde.

— Promit. N-o să-ţi înşel încrederea.

Rebecca îl priveşte fix în ochi, în tăcere, timp de un minut. Faţa lui Ralf este scăldată într-o lumină argintie şi ochii lui închişi la culoare reflectă cu claritate luna aproape plină. Prin mâinile lor împletite, Rebecca îi transmite puterea şi înţelepciunea ei şi încrederea pe care şi-a pus-o în el, până ce, după un timp, se declară mulţumită. într-un târziu, zice:

— Foarte bine. Aventura voastră începe mâine. E vremea de culcare. Noapte bună, Ralf.

— Noapte bună, Rebecca.

— Poate că la un moment dat vei regreta promisiunea pe care mi-ai făcut-o, fiindcă vei fi cu mâinile legate. Dar, crede-mă, e pentru binele amândurora.

— Ştiu.

Războiul ăsta oribil se va termina într-o zi şi atunci îţi vei putea urma inima. Dar nu acum.20

Pornesc la drum înainte să se crape de ziuă, cu Sarah în frunte, aproape alergând pe cărare, ca pentru a se distanţa de Ralf. Tânărul ţine însă pasul; e chiar în spatele ei, înaintând cu uşurinţă în salturi, cu picioarele lui lungi, deloc deranjat de ritmul alert. Sarah îşi pierde curând suflul şi încetineşte, adoptând un ritm mai lejer. Atunci Ralf vorbeşte pentru întâia oară. I se adresează direct:

— Sarah, rosteşte el pe un ton ferm şi suficient de tare pentru a se face auzit. Sarah! Opreşte-te o clipă. îmi dai voie să îţi spun aşa sau preferi *Fräulein* Mayer?

în ultimele cuvinte se simte o undă de batjocură.

— Poţi să-mi spui Sarah, îi răspunde ea în franceză.

După care se înroşeşte imediat, amintindu-şi reproşurile lui Eric. Aşa e, insistenţa cu care îi vorbeşte lui Ralf în franceză, mica ei rebeliune, e o copilărie, însă îi vine greu să-şi înghită mândria pentru a se preface că totul e în regulă între ei. Pentru că nu e, şi amândoi o ştiu.

Dar numai el încearcă să limpezească apele. Se apropie pe la spate de ea, întinde mâna şi o prinde de antebraţ.

— Opreşte-te pentru o clipă, Sarah.

— Ia mâna de pe mine! strigă ea.

Ralf o retrage iute, de parcă ar fi fost muşcat, şi Sarah iuţeşte iar pasul. De data asta, el nu încearcă să o ajungă din urmă. Rămâne pe loc şi strigă după ea:

— Sarah, opreşte-te, te rog! Numai o clipă.

Sarah continuă să meargă. Ralf strigă:

— îmi pare rău. îmi cer scuze. Te rog, iartă-mă.

Vorbele acestea o fac, în fine, să se oprească. Se răsuceşte
cu faţa către el.

— Pentru ce îţi ceri scuze? Rebecca a spus ieri, cât se poate de limpede, că nu ai făcut nimic greşit. Pentru ce să îţi ceri iertare? Dar tot neamţ eşti – eşti duşmanul nostru. Vorbeşte rar, în franceză, susţinându-i privirea. Oare înţelege ce-i spune? Repetă: Pentru ce îţi ceri scuze?

Stau unul în faţa celuilalt şi îi despart vreo cinci metri. Poteca e îngustă în acest loc, abia dacă are loc să treacă o singură persoană. Deasupra capetelor lor, soarele abia dacă-şi împroaşcă lumina printre acele de pini. Dintr-odată, realitatea situaţiei în care se află o izbeşte pe Sarah drept în faţă: e singură cu acest bărbat, un neamţ, practic un străin pe care l-a cunoscut cu mai puţin de douăzeci şi patru de ore în urmă. Şi care este mai solid, mai puternic şi mai agil decât ea. Ea îi urăşte pe nemţi, se teme de ei. Fiindcă nu sunt decât nişte brute violente. Ralf ar putea să-i facă orice fără ca ea să poată riposta. Ar trebui să se simtă îngrozită.

Şi totuşi nu aşa se simte. Nu simte decât o contracţie ciudată în cap, un soi de presiune supărătoare de care nu poate scăpa, deşi ar vrea. I se pare că e nedreptăţită, deşi n-ar şti să spună precis *de ce*. Nici măcar scuza că Ralf este neamţ nu sună adevărat. Ralf nu e un ticălos. A dovedit-o cu o zi în urmă şi simţul dreptăţii înnăscut îi spune că se poartă incorect cu el. Şi totuşi starea de iritare e în continuare prezentă şi un roi de albine, pe care nu-l poate alunga, îi bâzâie în cap.

— Scuze pentru că sunt german, răspunde simplu Ralf. Am auzit ce ai spus ieri. Şi ştiu că ne urăşti pe toţi.

Dar, vezi tu, nu eu am ales unde şi din ce părinţi să mă nasc, şi singurul lucru pe care îl pot face este să-mi cer scuze. Toate celelalte nu pot fi schimbate. Rămâne tăcut preţ de câteva clipe. Dar dacă aş putea, le-aş schimba. îmi este groaznic de ruşine pentru ceea ce au făcut şi fac compatrioţii mei întregii Europe şi în special poporului tău. Şi dacă există o cale de a repara lucrurile, o voi urma. Dar, pe moment, nu vreau decât să-mi accepţi scuzele şi... şi poate că vom putea deveni prieteni. Vom fi împreună ceva vreme. Şi va trebui să ne ajutăm reciproc, nu să ne purtăm ca nişte duşmani. Nu e bine să pornim în călătoria asta cu resentimente. Aşa că, te rog, iartă-mă.

Stau unul în faţa celuilalt în tăcere. E rândul ei să facă următoarea mişcare. Trebuie să-i accepte scuzele, să-l ierte pentru un păcat pe care nu l-a comis, de care nu se face vinovat, căci nu poate schimba circumstanţele în care s-a născut, tot aşa cum ea nu le poate schimba pe ale sale.

German. Evreică. Doi copii născuţi la un an distanţă, şi nici unul din ei nu a ales eticheta pe care o va purta toată viaţa.

Sarah îşi aminteşte acum cu maximă intensitate cuvintele rostite cu o zi în urmă de Rebecca. Aşa e, s-a purtat insuportabil, incorect, copilăreşte. Este momentul să termine cu prostiile şi cu spaima. Să se maturizeze. Oftează şi lasă umerii să-i cadă, acceptându-şi înfrângerea. Albinele indignate îşi încetează bâzâitul. 0 povară i se ia de pe inimă.

Se întoarce spre el pe potecă şi îi întinde mâna.

— Ai dreptate, Ralf. N-am fost corectă cu tine. Te-ai purtat foarte frumos cu noi. îţi mulţumesc din nou, de data

asta cu toată sinceritatea. Eu sunt cea care trebuie să-şi ceară scuze pentru că am fost foarte nepoliticoasă cu tine.

I se adresează acum, în fine, în germană. Ralf îi ia mâna şi o strânge.

— Aşa cum am spus, sper să ne împrietenim, zice el. Mi-ar face plăcere.

Sarah ezită un pic, cât să lase ultimul văl de mândrie să se dizolve încet şi, în final, să piară.

— Şi mie, îi răspunde.

începând din acest moment, drumul devine mai puţin dificil, atât fizic, cât şi mental. Sarah îşi simte picioarele uşoare şi mintea vioaie. Nu au de ce să se grăbească; mergând chiar şi în pas lejer, tot vor ajunge la Clairmont în timp util, cu mult înainte să se însereze. La amiază fac un popas într-un luminiş însorit şi se aşază pe iarbă pentru a mânca ultimele bucăţi de brânză şi de pâine rămasă pe care Victoire le-a pregătit pentru ei şi, timp de aproape o oră, discută amical. Este aproape ca şi cum războiul nu ar fi prezent în jur; se află într-o bulă de pace şi armonie, lipsită de pericole pentru ei şi cei dragi, fără motive de teamă, de griji pentru un viitor nesigur. Nu au decât să stea şi să se bucure de acel moment, de albastrul cerului, de verdele ierbii, de adierea răcoroasă a brizei montane care le mângâie feţele şi de susurul plăcut al apei dintr-un pârâu din apropiere.

— Pastorala, spune Sarah, întinsă pe iarbă, cu ochii închişi pentru a se feri de soare.

— Ce vrei să spui?

— Simfonia a VI-a de Beethoven – „Pastorala”. Este exact *aşa.* Ca şi cum Hitler nu ar exista, războiul nu ar exista: doar natură, pace şi armonie, aşa cum ar trebui să fie. Ce bine ar fi să fie aşa tot timpul şi peste tot.

începe să fredoneze câteva pasaje din melodie.
Ralf dă din cap.
— Din păcate, nu aşa stau lucrurile. Nu e decât o bulă, una plăcută, ce-i drept. îmi pare rău că trebuie s-o spun, dar se va sparge.

Deja ai spart-o tu. Haide să mergem, zice Sarah, şi se saltă în picioare.21

Ajung la periferia Clairmontului după-amiaza târziu: terenurile cultivate, pajiştile, cirezile de vite, clădirile, toate arată la fel.

— Cum vom găsi ferma? se întreabă Sarah cu voce tare.

E uşor îngrijorată; s-au întors la civilizaţie, dacă se poate
numi aşa o lume dominată, controlată de regimul nazist. Idila s-a încheiat; acum sunt fugari în toată puterea cuvântului şi oricine întâlnit în cale poate fi un informator. De acum încolo toată existenţa lor se reduce la un joc de-a şoarecele cu pisica.

— Eric a zis să căutăm un hambar dărăpănat lângă potecă.

— Dar nu văd aşa ceva. Niciun hambar, dărăpănat sau nu, şi nu lângă potecă.

— înseamnă că nu am ajuns încă. Ferma se află probabil mai aproape de oraş.

După cincisprezece minute traversează un pârâu şi co- tesc, intrând într-un mic crâng, şi acolo, în stânga, zăresc în cele din urmă hambarul, inconfundabil, cu zidurile din piatră prăbuşite şi cu ferestrele şi uşile doar

nişte simple găuri. Din acoperiş nu a rămas decât o grămadă de ţigle sparte şi pline de muşchi, strânse morman lângă zidul exterior dărâmat, de parcă n-ar fi făcut decât să alunece de pe structura din lemn din vârful clădirii, încă rămasă în picioare, însă pe cale să se dezintegreze.

Pe pajiştea care împrejmuieşte clădirea, de care este despărţită de un zid gros de piatră, pasc vaci. Intrarea pe pajişte se face peste un pârleaz. Ce doi se opresc în faţa lui.

— Ia-o tu înainte, zice Ralf, iar Sarah se caţără pe gard şi sare pe pajişte, urmată de el.

Cele mai multe vaci se opresc din păscut pentru a-i privi pe intruşi; câteva încep să se îndrepte către ei.

— Şi, chipurile, voiam să trecem neobservaţi, mormăie Sarah crispată. Vacile astea practic ţipă că le-am călcat proprietatea.

— Măcar nu sunt vaci elveţiene, observă Ralf, dintr-ace- lea cu clopoţei zăngănitori la gât.

— Măcar nu a trebuit să trecem Alpii. Prin comparaţie, Vosges nu sunt decât nişte biete coline. Bun, presupun că acum vom traversa pajiştea, în câmp deschis, ca să ne vadă toată lumea.

— Dar nu e nimeni primprejur.

într-adevăr, ferma pare părăsită. Vacile sunt nevoite să se oprească şi rămân pe loc, urmărindu-i cu priviri curioase. Nu se zăreşte nici ţipenie de om. în timp ce se apropie de mănunchiul de clădiri care formează ferma propriu-zisă, un câine porneşte să latre. Imediat i se alătură un altul. Şi amândoi se ivesc din spatele clădirilor şi se reped spre ei, lătrând.

— Eric nu ne-a spus nimic despre câini!

Sarah se opreşte din mers. Nu a avut niciodată de-a face cu câini şi, de fapt, cu niciun fel de animale. Cu ani în urmă, tatăl lor adusese în casă o pisicuţă, însă se dovedise că Sofie era alergică la părul de pisică. Nimeni de pe strada lor nu are câini; casele sunt atât de înguste, încât nu există spaţiu pentru animale.

Ralf însă pare a fi exact opusul lui Sarah.

— Nu te speria, spune el când îi observă reacţia. Se lasă pe vine, cu faţa înspre câini, şi îşi deschide braţele ca şi cum i-ar îmbrăţişa, iar ei se apropie fără să mai latre, adulmecându-l cu interes; şi pe urmă încep să dea din coadă, iar când Ralf îi mângâie pe cap, se gudură şi sar şi scot mici lătraturi vesele.

— Cum ai făcut asta? Practic i-ai îmblânzit.

— Nu trebuiau îmblânziţi, doar nu sunt animale sălbatice, doar nişte câini care-şi fac datoria. Le-am arătat că avem intenţii bune. Haide, mângâie-i şi tu; o să vezi că o să le placă.

Câinii o amuşină acum pe Sarah şi dau din coadă, cer- şindu-i atenţia, aşa că întinde mâna şovăielnic şi-i scarpină pe cap.

— Nu aşa procedează spărgătorii? Se împrietenesc cu câinii de pază?

Ralf chicoteşte.

— Câinii au probabil un al şaselea simţ. îi pot mirosi pe tâlhari de la distanţă.

0 iau din loc, cu câinii sărind în jurul lor cu limbile scoase, însoţindu-i spre curtea mare, pietruită, înconjurată pe trei laturi de clădiri. Găini râcâie pământul şi ciugulesc prin găurile dintre dale. în afara lor, singurul semn de viaţă vine dinspre mai multe cuşti cu iepuri, plasate în faţa unei construcţii care pare a fi un grajd. Casa în sine e o clădire

mare, pe două niveluri, situată în partea din spate a curţii.
Iar uşa din spate e deschisă.
Intră tu prima, zice Ralf

.Sarah se strecoară pe lângă el şi urcă cele trei trepte până la uşă. Aruncă o privire în interiorul holului întunecat şi simultan ciocăneşte în uşa deschisă, strigând:

— *Madame*? Madame Delauney?

Tăcere. Sarah îi şopteşte lui Ralf:

— Mă simt ca un spărgător.

— Dar nu eşti. Mai strigă o dată.

Sarah îl ascultă.

— Madame Delauney! *Vous êtes là?*[1]

în cele din urmă se aude bufnet de uşi trântite şi o voce strigă de sus:

— *Attends! Je viens!*[1]

Urmează zgomot de paşi pe scară şi, în final, o femeie solidă, cu păr grizonant, prins într-un batic în carouri, dar cu câteva şuviţe căzând pe după urechi, năvăleşte pe hol.

— *Bonjourl* spune ea în timp ce se apropie încruntată, suspicioasă. Ce doriţi?

— *Bonjour, madame,* replică Sarah. *Avez vous des pruneaux conservés?*

Răspunsul vine prompt:

— *Non, mais j'ai un bon liqueur de pruneaux. Voulez-vous un peuf* Urmează un şuvoi de vorbe rostite în franceză: Bine aţi venit, bine aţi venit! Tu eşti probabil Sarah – dar aşteptam două femei. Cine e însoţitorul tău? Scutură energic mâna întinsă de Sarah, apoi îi îndeamnă pe amândoi să intre în holul întunecat, deschide o uşă şi le face semn. Se trezesc într-o bucătărie mare.

— *Madame,* am fost nevoiţi să schimbăm planurile. Re- becca nu a putut veni cu mine. El este Ralf... Ralf întinde mâna şi, cu o ezitare aproape imperceptibilă,

1 „Aşteptaţi! Vin!” (în fr. în original) (n. red.).

Madame De- launey o strânge. Ralf este german, adaugă Sarah. *Madame* scoate un mic icnet, însă Sarah se grăbeşte să-i explice şi să o liniştească: Şi el e tot fugar şi se află în pericol de moarte fiindcă a dezertat din Wehrmacht şi, dacă este prins, va fi executat. Garantez eu pentru el. S-a dovedit în repetate rânduri a fi demn de toată încrederea. Unii nemţi sunt oameni foarte buni, să ştiţi!

Schimbă un zâmbet şi o ocheadă cu Ralf în timp ce rosteşte ultimele cuvinte, iar Madame Delauney pare să înţeleagă că între ei doi s-a instaurat o relaţie de încredere reciprocă, aşa că se relaxează vizibil.

— *Bon.* Presupun că sunteţi lihniţi de foame după ce aţi traversat munţii – o să vă servesc cu nişte tocană de-a mea; e de iepure, nimic simandicos, dar veţi vedea că este bună!

— Miroase minunat!

— Luaţi loc atunci – acolo, la masă. Sau poate vreţi să folosiţi mai întâi baia, ca să vă spălaţi? Mergeţi pe hol, cotiţi la dreapta, e uşa de pe stânga, după ce treceţi de scară. Gră- biţi-vă, mă duc să pun masa.

Şi Sarah se simte ca şi cum ar fi acasă. Din nou.

22

După cină, Madame Delauney îi conduce spre locul unde vor petrece noaptea, în hambar – un hambar în toată regula, intact, amplasat în faţa grajdului, devenit acum doar un şopron unde se mulg vacile.

— Nu vă pot găzdui în casă, se scuză ea, cu toate că am spaţiu. Dar am fost percheziţionaţi o dată sau de două ori şi de fiecare dată au început cu casa; nemţii au

dat pur şi simplu buzna înăuntru. în plus, în hambar vă pot preveni de sosirea lor, dacă va fi cazul.

Le arată un şnur din hol, care ar fi putut trece cu uşurinţă neobservat, şi le spune că este legat la un clopoţel aflat în hambar.

— Dacă îl auziţi că sună, trebuie să fugiţi imediat. Să traversaţi câmpul pe unde aţi venit şi să goniţi către pădure. E calea de scăpare cea mai sigură.

îi conduce spre hambar şi le dă pături pe care să le întindă peste baloturile de fân pe care vor dormi.

— Trăim vremuri grele, se scuză ea.

— Vă suntem recunoscători – n-aveţi de ce să vă scuzaţi. Ştim ce riscuri vă asumaţi.

— Şi ştiţi cât de tare îi urăsc pe friţi.

îi aruncă o privire aspră lui Ralf, care se foieşte, vizibil încurcat. Deşi Madame Delauney foloseşte limba franceză, semnificaţia vorbelor ei a fost clară, mai ales când a apăsat pe cuvântul *friţi.*

Le relatează povestea ei în timpul cinei. Soţul murise înainte de izbucnirea războiului; cei doi fii, amândoi abia trecuţi de douăzeci de ani, luptaseră pentru Franţa la începutul războiului, imediat după invazie; ambii fuseseră ucişi. Fiica se căsătorise şi locuia în sudul Franţei; soţul ei făcea parte din Rezistenţă şi îndeplinea misiuni periculoase la Paris. Era de datoria ei să încerce să-şi răzbune fiii.

— Viaţa e foarte grea aici, le explică ea. Nemţii mi-au confiscat jumătate din vaci şi mi-au luat majoritatea puilor şi iepurilor şi toate caprele. Mi-au luat toată recolta de cartofi, nu mi-au lăsat decât un sac sau doi. Mă răzbun ajutân- du-i pe cei pe care nemţii îi urăsc cel mai mult. Cei

mai mulţi fermieri de prin părţile locului gândesc ca mine. îi urăsc pe nemţi şi simpatizează cu Rezistenţa. Totuşi trebuie să avem grijă, mai sunt şi trădători printre noi.

Vorbeşte şi tot vorbeşte, ca şi cum ar vrea să se elibereze de o povară, cu Sarah traducându-i totul lui Ralf, după care se opreşte brusc, decretând că e vremea de culcare.

— Mâine vom discuta în amănunt despre călătoria voastră mai departe, zice ea. Dar pentru moment e bine să vă odihniţi şi să vă adunaţi puterile. Pentru că nu vă aşteaptă o sarcină uşoară. Greul abia acum începe.

— Sus, în şură, îi ajută pe cei doi tineri să rearanjeze baloturile de paie, ca să le transforme în paturi care nu seamănă a paturi, în caz că nemţii vor veni şi ei vor fi nevoiţi să fugă; acoperă paturile cu păturile primite.Dacă veţi fi obligaţi să fugiţi, să atârnaţi păturile pe balustradă. Ca să nu bată la ochi, zice ea. *Bonne nuit.* Somn uşor.

Şi, pe urmă, Madame Delauney se face nevăzută, lăsân- du-i singuri. O lumină difuză se revarsă din singurul bec de deasupra capetelor lor şi, în acel semiîntuneric, Ralf şi Sarah stau aşezaţi faţă în faţă, pe baloturi. Nici unul dintre ei nu este foarte obosit; e încă devreme, abia a trecut de ora opt

— Ei bine, zice Sarah, o zi s-a dus. Urmează multe altele.

— Aşa cum bine a spus *Madame,* greul abia acum începe.

— Ai înţeles ce a spus?

Observă, chiar şi în semiîntuneric, cum Ralf se înroşeşte.

— Am înţeles cuvântul *dangereux*[1], recunoaşte el. Dar... trebuie să îţi mărturisesc ceva. La şcoală am studiat franceza. Patru ani.

— Serios? Şi atunci cum de nu înţelegi limba? Sau poate că te-ai prefăcut că nu o înţelegi, ca să-ţi baţi joc de noi?

— Am avut profesori slabi, răspunde Ralf. Nu am făcut decât teorie, şi numai în scris, plus reguli de gramatică şi lucruri de genul ăsta. Toţi profesorii erau

1 „Periculos” (în fr. în original) (n. red.).
„Mulţumesc, doamnă. Sunt foarte mulţumit cu hainele fiului dumitale.” (în fr. în original) (n. red.).

germani care nu cunoşteau, de fapt, bine limba, astfel că nu prea o vorbeam în clasă. Aşa că auzindu-vă pe voi cum vorbeaţi în dialect... Ridică din umeri. Aşa cum se spune în germană, *ich verstehe nur auch Bahnhof.*

Sarah se încruntă.

— Nu înţelegi decât gară. Ce-ai vrut să spui?

Raf chicoteşte.

— E o zicală nemţească. Despre cineva care vorbeşte într-o limbă străină din care nu înţelegi decât un cuvânt.

în speţă, *Bahnhof.* Uneori înţelege/p', alteori *dangereux,* dar cam atât. Restul îl ghicesc.

— Ei bine, zice Sarah, cred că e cazul să înveţi franceza vorbită. O să te învăţ eu. Pentru ca pe viitor să înţelegi mai mult decât *friţi* şi *Bahnhof.*

— Abia aştept lecţiile.

— *Bonne nuit,* Ralf.

— *Bonne nuit,* Sarah.

Sarah se trezeşte în cântecul cocoşilor. Se freacă la ochi, se saltă în şezut, se întinde şi cască, apoi începe să-şi smulgă fânul din păr şi haine. Fânul e peste tot; pătura cu care a acoperit balotul alunecase de sub ea în timpul nopţii. Se ridică şi merge spre deschizătura din şură. Ferma se trezeşte la viaţă. O vacă mugeşte undeva şi găinile au pornit din nou să scurme prin curtea acoperită cu pietre. Madame Delauney iese din hambar cărând două găleţi, cu cei doi câini venind în urma ei. Este o scenă tihnită, liniştită, care se repetă în ferme din întreaga lume; în fiecare minut, în fiecare secundă, sunt ferme ce se trezesc la o zi nouă de hrănit animalele şi îngrijit culturile pentru a asigura hrana populaţiei. Fermele sunt cele care

[1] „Nicio problemă” (în fr. în original) (n. red.).

susţin lumea. E greu de închipuit că există nebuni care vor să distrugă lumea în loc să o ajute să supravieţuiască.

Sarah se întoarce şi îl priveşte pe Ralf, încă adormit, şi zâmbeşte în sinea ei. Ralf stă întins pe spate. în repaos, cu ochii închişi, faţa lui este aproape angelică, însă pe bărbie au început să-i crească peri închişi la culoare, ceea ce îi conferă un aspect rustic, în armonie cu baloturile de paie stivuite în spatele său. Părul lui, care pare întunecat pe fundalul galben şters al fânului, e încâlcit şi plin de paie. Arată ca un tânăr fermier, nu ca un soldat fugar. Sarah se apleacă şi îl atinge pe obraz.

— Trezeşte-te, Ralf.

Ralf se deşteaptă imediat, se ridică în fund, în alertă, şi bâjbâie cu mâna în jur, căutând ceva. Ce anume? *O armă?*

— Eu sunt, zice Sarah, şi Ralf se relaxează în mod vizibil.

— Este destul de simplu, îi zice Madame Delauney lui Ralf după micul dejun. I-a servit cu ouă, brânză şi pâine şi surogat de cafea cu lapte şi fără zahăr; au devorat totul cu lăcomie. Madame Delauney se uită spre Sarah şi o aşteaptă să traducă înainte de a continua: N-ai cum să mergi cu trenul atâta timp cât nu ai acte. Mă rog, de putut, poţi, dar ar fi ca şi cum ţi-ai semna singur condamnarea la moarte.

Sarah face ochii mari.

— Şi atunci ce facem?

— El va trebui să meargă pe jos până la Metz. *Pas de problème*[1], nu este imposibil, s-a mai făcut. Există o rută. însă, desigur, asta va lua mai mult timp. Aşa încât... Se uită de la unul la celălalt, apoi adaugă: Aşa încât tu, Sarah, vei merge cu trenul, iar Ralf pe jos. Nu ţi-aş

recomanda nici măcar bicicleta, cu toate că aş putea să-ţi împrumut una, pentru că ar însemna să mergi pe drumuri pe care ai putea să dai de *Polizei.*

— *Polizei,* nu *gendarmes?*

— Da – nemţii încearcă să ne germanizeze, la fel ca în Alsacia. însă, desigur, noi nu acceptăm, şi atunci ei încearcă să preia controlul şi asupra limbii noastre, nu numai asupra ţării. E o ruşine, dar asta e. Mă duc acum să aduc o altă hartă, pe care o să vedeţi traseele pentru drumeţii.

Se îndepărtează de masa din bucătărie, pe care stă întinsă o hartă a Lorenei. Pe deasupra ei, Sarah şi Ralf se uită unul la celălalt.

— Nu vreau să călătoresc singură! spune Sarah.

— Nici eu nu vreau să merg singur – i-am promis Rebe- ccăi că voi avea grijă de tine.

— Nu, nu despre asta este vorba! Nu am nevoie să ai grijă de mine, mă descurc singură. Nu vreau să te abandonez; ar fi o laşitate din partea mea să aleg calea mai uşoară, cu trenul. în aventura asta suntem împreună.

— *Aşa* să fie?

— Sigur că da.

Ralf chicoteşte.

— Ţi-ai schimbat rapid părerile. Dacă îmi amintesc eu bine, ieri susţineai exact contrarul.

Sarah se îmbujorează şi-şi fereşte privirea.

— Nu îmi mai aminti de prostiile alea! Noi doi ar trebui să ne susţinem reciproc. Dacă e periculos pentru tine să călătoreşti cu trenul, înseamnă că e periculos şi să mergi pe jos. 0 să vin cu tine.

[1] „Nicio problemă” (în fr. în original) (n. red.).

— Şi la ce ar fi bună o asemenea variantă? Dacă e să mă aresteze pentru că n-am acte, o să te reţină şi pe tine şi o să te interogheze.

Sarah ridică din umeri.

— Actele mele sunt în regulă. Sunt o nemţoaică din Alsacia în drum spre rudele din Metz.

Dar de ce ar călători o tânără nemţoaică din Alsacia împreună cu un tânăr neamţ care nu are acte de identitate asupra sa şi nu vorbeşte o boabă de franceză? îşi vor da seama imediat că sunt dezertor. Şi cu un singur telefon dat la Colmar vor afla cine eşti, şi tu şi familia ta veţi avea de suferit. Nu, cel mai bine este să iei trenul şi ne vom întâlni la Metz. Să mă aştepţi acolo.Sarah are pe buze o replică isteaţă, însă nu apucă să o rostească. Madame Delauney reapare şi întinde pe masă o altă hartă a Lorenei, peste cealaltă. Este o hartă îngălbenită şi veche, crăpată pe la îndoituri, semn că a fost utilizată de multe ori.

— O să ţi-o împrumut, zice ea. însă te rog să o laşi la Metz ca să îmi fie returnată, pentru că este singura pe care o am. Uite, vezi cruciuliţele astea roşii? Indică locurile unde poţi poposi peste noapte. Drumul va dura trei zile şi trei nopţi de mers în pas vioi, cu condiţia să nu te oprească nimic în cale.

Sarah traduce simultan – a început să se priceapă.

— în timpul zilei vei traversa câmpuri şi vei merge pe poteci inaccesibile maşinilor. Fermierii proprietari ai acestor pământuri cunosc aranjamentul, dar nu vor să se implice direct, aşa că trebuie să eviţi să discuţi cu ei. O să-ţi facă semn să treci mai departe, ceea ce e bine, având în vedere că tu nu vorbeşti franţuzeşte. Pentru că nu le-ar conveni deloc să te audă vorbind în germană.

— Şi ce vom mânca? întreabă Sarah.

— Cum adică „vom” mânca? Tu, *mademoiselle,* vei lua trenul!

Rosteşte cuvântul *mademoiselle* pe tonul acela energic, autoritar, inechivoc, folosit de adulţi cu copiii neascultători. Sarah simte cum creşte în ea fierbinte

senzaţia familiară de răzvrătire – amestecul de mândrie şi determinare. Vorbeşte cu o voce ascuţită, rebelă:

— O să merg cu el pe jos, Madame Delauney. Aşa am hotărât!

— Nu e treaba ta să decizi ce ai de făcut – nu eşti decât o fată complet lipsită de experienţă. Suntem în război şi tu eşti incapabilă să iei decizii chibzuite. Eu sunt cea care ia deciziile. Dacă i-ar trece cuiva prin minte să vină la mine şi să-mi spună cum să-i organizez fuga, i-aş trânti imediat uşa în nas. Tu n-ai idee pe ce lume trăieşti. Nu e de glumă, şi nu-i nicio distracţie. îţi interzic să faci călătoria asta pe jos.

Sarah nu îi traduce discursul lui Ralf; e prea jenant, prea umilitor. Opoziţia ei interioară se clatină, se poticneşte. Dă să protesteze:

— Dar... eu nu...

Madame Delauney şi-a pierdut toată amabilitatea. Ochii ei aruncă flăcări.

— Nu-mi pasă cine eşti şi ce relaţie ai cu băiatul ăsta şi dacă ţii morţiş să mergeţi împreună doar ca să te culci cu el noaptea! Nu-mi pasă nici cât negru sub unghie. Nu-mi pasă ce vrei tu, nu mă interesează decât siguranţa ta şi a celorlalţi membri ai reţelei pe care i-ai putea pune în pericol. Trebuie să te ţii de plan, de planul făcut de mine. Nu e nimic curajos sau nobil în a face o călătorie lungă pe jos împreună cu cineva, n-ar fi decât dovada că eşti un copil răsfăţat. Nu contează ce vrei tu. Vei merge cu trenul şi, cu asta, basta. *Compris?*[1]

Lui Sarah nu-i mai rămâne altceva de făcut decât să accepte în silă.

— Da, înţeleg.

[1] înţelegi?” (în fr. în original) (n. red.).

— *Bon.* Acum, ca să-ţi răspund la întrebare: o să împachetez nişte provizii pentru el, cât să-i ajungă pentru trei zile. Lucruri simple, nu cine ştie ce. Pe drum, va putea bea apă din izvoare şi pâraie. Şi... Se opreşte şi îl măsoară pe Ralf din cap până în picioare. 0 să ai nevoie de alte haine. 0 să căutăm prin dulapuri; cred că cele ale lui Henri al meu o să-ţi vină bine – aveţi cam aceleaşi măsuri.

Starea de spirit proastă a lui Sarah dispare la auzul acestor vorbe. îi traduce repede lui Ralf şi spune:

— O, da, Ralf, neapărat să-ţi schimbi hainele. Cele pe care le porţi acum nu te avantajează deloc.

Ralf trage de manşetele cămăşii, dar când răspunde, are un ton aspru şi critic.

— Doar nu merg la o prezentare de modă, Sarah. Nu contează ce haine port. Sunt recunoscător că le am şi pe acestea şi, dacă ar fi să le schimb, n-aş face-o din motive estetice, ci ca să nu atrag atenţia. îşi mută privirea spre Madame Delauney, zâmbeşte şi rosteşte rar, într-o franceză cu accent puternic: *Merci, madame. Je suis très content avec les vêtements de votre fils.*[1]

— O, ştii franţuzeşte! Minunat! Bravo, asta e foarte bine. Acum haide să urci cu mine la etaj să-ţi căutăm nişte haine printre lucrurile lui Henri.

îl mână afară din bucătărie. în hol, îl prinde de mână şi-l trage în sus pe scări, în timp ce continuă să turuie în franceză. Sarah vine în urma lor, total şocată, ruşinată. Din câte se pare, franceza lui Ralf este cu mult mai bună decât a presupus ea sau, dacă nu, s-a îmbunătăţit uimitor de la o zi la alta.23

Poftim, ăsta-i biletul tău de tren... Madame Delauney îl vâră în mâna lui Sarah. Şi nu mai fi aşa de tristă. O să vă reîntâlniţi peste câteva zile.

— Dar nu de asta..., dă Sarah să răspundă, însă Madame Delauney îi strânge deja mâna.

— *Au revoir!* spune ea. Sper să ajungi cu bine la capătul călătoriei.

— Vă mulţumesc m...

Madame Delauney se face însă nevăzută, ieşind pe uşa gării din Clairmont. Sarah e pentru prima oară în viaţa ei pe cont propriu şi, trebuie s-o recunoască, îi e frică.

în zorii zilei, Ralf a plecat la drum şi Sarah şi-a adunat tot curajul ca să nu-şi arunce braţele în jurul lui şi să-l implore să nu plece, să o ia cu el sau să vină cu ea cu trenul. Ştie însă de acum că rugăminţile nu-şi au rostul; nicio persoană de peste douăzeci de ani nu o ia în serios. Niciodată. Se pare că în vremuri de război schimbările ei bruşte de dispoziţie, spaimele şi momentele de refugiu în fantezii nerealiste reprezintă factori de risc. Războiul o forţează să se maturizeze repede. Acum a rămas singură: aceasta este următoarea provocare pentru ea.

Primul control vine după numai o jumătate de oră. Doi *gendarmes* străbat vagonul examinând biletele, actele de identitate şi cartelele de raţii, punând întrebări şi ascultând răspunsurile. Sarah îi urmăreşte pe furiş şi-şi simte inima cum o ia la trap şi cum îşi pierde răsuflarea pe măsură ce ei se apropie. îşi verifică de o mie de ori documentele. îi pare rău că nu şi-a luat cu ea o carte de citit, ori ceva de tricotat, orice care să-i distragă atenţia, să o împiedice să-şi ridice tot timpul privirea. E sigură că cei doi *gendarmes* îi vor observa starea de nelinişte şi vor deveni suspicioşi.

Şi iată-i acum în faţa ei, cerându-i actele la control, hol- bându-se [bănuitori?) la ea, punându-i întrebări – încotro merge? De unde vine? Răspunde corect, aşa cum a învăţat-o Madame Delauney şi, cu toate că e sigură că vocea îi tremură, cei doi nu par să remarce. Dau din cap şi merg mai departe. Sarah îşi permite să respire din nou, ia actele din mâinile lor şi le pune deoparte.

Urmează alte două controale; le trece pe ambele fără incidente şi încrederea ei creşte de fiecare dată când i se mulţumeşte politicos şi documentele îi sunt returnate. Ce uşor este! De ce face lumea atâta caz? Război sau pace, nu contează, actele ei sunt în ordine şi toţi exagerează, fără îndoială, în legătură cu pericolele care o pândesc.

Da, documentele înseamnă totul. în vremuri de război, viaţa unui om poate depinde de acte. Fiinţa omenească redusă la o coală de hârtie.

Asta este lumea adulţilor, cea căreia este aşteptată să i se alăture.

Simte lipsa lui Ralf. Cu disperare.

*

Ajunge la Metz, iese din gară şi scoate din buzunarul fustei bucata de hârtie cu adresa. Madame Delauney i-a dat-o de dimineaţă, chiar înainte ca să plece.

— Cere îndrumări, i-a spus ea. E la vreo douăzeci de minute de mers pe jos de gară, o s-o găseşti uşor.

Sarah îşi aruncă pe umăr geanta de pânză şi se uită în jur după cineva căruia să-i ceară ajutorul. Ah, iată un şofer de taxi care se uită în direcţia ei.

— Rue Chevalier? întreabă ea. Pe unde să o iau?

Şoferul se lansează într-o descriere amănunţită: coteşti la stânga, faci dreapta la florărie, dreapta din nou la statuie, şi aşa mai departe. Sarah dă din cap, de parcă i-ar urmări explicaţiile, la capătul cărora o ia pur şi simplu în direcţia indicată de el; va întreba din nou pe drum.

Peste douăzeci de minute se află pe rue Chevalier, în faţă la numărul 62. Este o casă zugrăvită în albastru, cu tencuiala crăpată şi scorojită; alături, o sonerie o invită să apese. Se conformează şi aşteaptă.

într-un târziu, uşa se crapă. O faţă de bărbat, bărboasă şi încruntată, se iţeşte din spatele ei.

— Bună ziua, rosteşte Sarah. A repetat în gând noua parolă şi cuvintele îi ies cu uşurinţă: Nunta se va ţine peste două săptămâni.

Răspunsul vine prompt:

— Nunta a fost amânată. Mireasa are gripă spaniolă.

Uşa se deschide larg şi Sarah intră. Bărbatul o măsoară rapid din priviri.

— Eşti singură? Aşteptam două femei. Unde e cealaltă?

— Nu a putut să vină. Planul s-a schimbat. 0 să vă explic totul dacă mă lăsaţi...

— Da. Hai, vino cu mine.

Bărbatul se răsuceşte brusc pe călcâie şi o conduce de-a lungul unui pasaj neiluminat, până în partea din spate a casei. Trec pe lângă o scară ce duce în sus spre nişte camere întunecoase şi o alta care coboară către un întuneric şi mai adânc. Deschide o uşă şi Sarah se trezeşte într-o bucătărie: o bucătărie la lumi distanţă de intimitatea confortabilă a casei doamnei Delauney sau de căldura maternă a casei lui Margaux. încăperea în care se află acum e simplă, strict funcţională, şi ar putea fi catalogată drept sterilă dacă nu ar fi vraişte. în mijloc e o masă din lemn pe care tronează o cafetieră ce a fost albă cândva, dar acum e plină de crăpături înnegrite de praf, precum şi câteva ceşti desperecheate şi la fel de înnegrite, unele cu farfurioare, altele fără. Printre ceşti stau împrăştiate firimituri, un colţ de pâine şi un cuţit. în partea din spate a bucătăriei e o chiuvetă plină cu ceşti în aceeaşi stare. Un vraf de farfurii cu resturi de mâncare uscate stă pe blatul de lângă chiuvetă. Robinetul picură. Pe soba cu gaz e o oală fără capac ce pare a conţine resturi dintr-o supă de varză, iar lângă ea este un polonic murdar din lemn.

în jurul mesei stau aşezate patru persoane. în ochii lui Sarah sunt cu toţii bătrâni; au cu siguranţă peste treizeci de ani. Singura femeie prezentă îi face impresia că ar avea chiar aproape patruzeci, dacă nu mai mult. 0 privesc cu toţii încruntaţi, aspru, prin aerul îmbâcsit de fum. îşi trec de la unul la altul o singură ţigară, din care se înalţă încolăcit un nor de fum alb.

— A venit singură, spune bărbatul care a întâmpinat-o. Zice că poate să ne explice.

— Bun, atunci explică-ne! Preferăm să fim informaţi dinainte dacă apare vreo schimbare de plan, zice femeia.

Nimeni nu îi zâmbeşte lui Sarah, nimeni nu se prezintă. Sunt un grup de oameni fără nume care se holbează la ea iritaţi, de parcă ar fi o intrusă. Şi nu o invită să stea jos.

Sarah îşi lasă bagajul pe podea, lângă ea; se întreabă dacă ar fi cazul să se aşeze pe scaunul rămas liber sau să rămână în picioare pentru a răspunde întrebărilor care îi sunt adresate pe un ton inchizitorial.

— Câţi ani ai? spune unul dintre bărbaţi.

Au toţi bărbi şi ea abia dacă îi poate distinge între ei. Şi părul le e, fără excepţie, lung şi neîngrijit, chiar încâlcit la unul. *Asta* să fie celula Rezistenţei din Metz?

— Pot să stau jos? întreabă Sarah, după care ia loc fără să mai aştepte răspunsul. Am şaptesprezece ani. însoţitoa- rea mea ar fi trebuit să fie o doamnă mai în vârstă. Din păcate, şi-a scrântit piciorul în timp ce traversam munţii şi a fost nevoită să rămână în Alsacia.

— Nu ne putem asuma răspunderea pentru un copil, rosteşte una dintre bărbi.

Sarah îl priveşte acum cu mai mare atenţie. Pare totuşi tânăr; poate că n-are mai mult de douăzeci şi cinci de ani. Are cea mai lungă dintre bărbi, una destul de stufoasă. Câteva firimituri de pâine s-au prins în ea. îi vine să întindă mâna şi să i le smulgă din barbă, aşa cum a smuls mai devreme fânul din părul lui Ralf, în timp ce râdeau amândoi de halul în care arătau. Fânul se împrăştiase peste tot şi paiele mai mici şi mai subţiri erau aproape imposibil de înlăturat. însă acum nimeni nu râde. Sarah se simte ca o infractoare anchetată, şi nu o fugară în căutare de ajutor.

— Chiar eşti evreică? Nu prea pari.

— Dar cum ar trebui să arate o evreică? Da, nu am părul închis la culoare şi pielea îmi e albă, iar ochii albaştri, dar sunt evreică. Semăn cu mama, care e blondă. Sunt mulţi evrei blonzi.

— Tot ce se poate, numai că noi trebuie să fim foarte precauţi.

— Măcar puteţi să-mi spuneţi cum vă cheamă?

— Numele reprezintă un risc în activitatea noastră, spune femeia. Dacă e să ne spunem numele, n-ar fi oricum decât cele de cod, asta pentru cazul în care ai fi prinsă şi interogată. Cu cât ştii mai puţin, cu atât mai bine pentru siguranţa ta.

— Şi a noastră, adaugă unul dintre bărbaţi.

„Foarte bine, îşi zice Sarah, n-au decât să o ţină tot aşa, *bărbile* astea anonime."

— Mie poţi să-mi zici Alpha, spune femeia. Şi el e Beta, adaugă arătând spre cea mai bătrână dintre bărbi. Pentru moment, asta e tot ce trebuie să ştii.

Alpha şi bărbile mai au o mulţime de lucruri de zis; vorbesc repede şi unii peste alţii, întrerupându-se reciproc şi revărsând un potop de informaţii şi de reproşuri asupra lui Sarah.

— Avem câteva instrucţiuni să-ţi dăm. Trebuie să faci nişte vizite unor oameni din Metz care ne-au cerut ajutorul. De asta suntem dispuşi să te găzduim, dar trebuie să înţelegi un lucru: nu avem timp să stăm după fundul tău. Va trebui să te descurci singură – noi o să-ţi dăm un pat şi câte ceva de-ale gurii, dar nu mai mult de atât. Suntem *Gaullistes.* Şi avem treburi importante de făcut pentru Franţa Liberă. Importante şi periculoase. Aşa că nu putem să ne batem capul şi cu tine.

— Oricât de mult am detesta ticăloşiile pe care Hitler le face evreilor, nu este treaba noastră să-i ajutăm pe evrei să fugă. De asta se ocupă alţii. Noi doar oferim asistenţă. E tot ce putem face.

— De fapt, ne punem şi mai mult în pericol găzduind evrei. Dacă suntem depistaţi...

— Aşa că trebuie să stai cu capul plecat şi să te fereşti să fii văzută. Nu vei părăsi clădirea asta. Cineva va veni di- seară ca să-ţi explice ce ai de făcut mai departe. Presupun că nu va fi ceva complicat, nu trebuie decât să-ţi găsească o altă însoţitoare. Nu le place ca fetele tinere să călătorească singure.

— Ăsta e într-adevăr un pericol. Nemţii se poartă de cele mai multe ori într-un anumit fel cu femeile, şi o tânără aşa ca ea n-ar şti cum să se apere.

— Va fi totuşi o problemă – probabil că se aşteaptă să o găzduim mai mult timp, până ce îi vor găsi o însoţitoare potrivită.

— Ce naiba o fi fost în capul celor din celula alsaciană, de au trimis-o singură la drum? Ar fi trebuit să o ţină acolo până ce şi-ar fi revenit femeia aia cu piciorul scrântit.

— Da, a fost o decizie de-a dreptul ridicolă – ce şi-or închipui, că suntem grădiniţă?

— De fapt... dă să spună Sarah, dar se întrerupe.

Treptat, grupul a trecut de la discuţia *cu* ea la cea *despre* ea, ca şi cum nu ar fi prezentă, ca şi cum nu ar fi decât o problemă ce trebuie rezolvată, o povară de dus. Cu o asemenea primire rece, cum ar putea să le povestească despre Ralf? Din moment ce o consideră pe ea o povară şi o problemă, un risc pentru ei, cum să nu obiecteze la Ralf, un dezertor din Wehrmacht fără acte de

identitate? G mai bine să nu le spună nimic despre el. E mai bine să urmeze sfaturile lui Papa: ţine-ţi capul plecat 0 să aibă suficient timp să-i pună la curent după sosirea lui Ralf. Sau poate că ceilalţi oameni, oricine ar fi ei, vor fi mai înţelegători faţă de situaţia lor dificilă? Madame Delauney a spus că îl vor ajuta pe Ralf să obţină documente noi, însă cu siguranţă nu s-a referit la oamenii *aceştia.*

— De fapt ce?

— Nimic. Mă întrebam de ce nu aş putea să stau la ceilalţi, cei care vor veni să mă ajute? Nu vreau să vă fiu o povară...

— Pentru că n-avem încotro. Nu poţi să stai la ei, şi asta e.

— Şi cu cât pui mai puţine întrebări, cu atât mai bine. Pe măsură ce vei înainta în călătorie, vei înţelege că în situaţia dată e preferabil să nu ştii nimic, şi doar să faci ce ţi se spune.

Par să vorbească toţi deodată, întrerupându-se reciproc, vorbind unii peste alţii, discutând despre ea; nerăbdători, lipsiţi de bunăvoinţă.

— 0 să le trimit un mesaj ca să-i anunţ că ai venit – şi probabil că o să trimită o persoană de contact să ia legătura cu tine mai târziu în cursul zilei.

— Hai să te conduc la camera unde o să stai. E jos, la subsol. Vino cu mine.

Una dintre bărbi se ridică de pe scaun şi-i face semn să îl urmeze. Sarah se ridică şi ea; în pragul uşii se întoarce pentru a se uita de la una dintre bărbile rămase la alta şi la Alpha, dar nimeni nu se osteneşte să-i întoarcă mica fluturare din mână în semn de rămas-bun. Nici măcar nu i-au oferit cafea – da, e surogat de cafea rece, dar chiar şi aşa, nu e normal să oferi ce ai unui musafir? Nu asta

înseamnă ospitalitatea? Dar oamenii aceştia, îşi dă ea seama acum, nu sunt normali. Sunt nişte proscrişi care trăiesc la limită, la fel ca ea; iar ea nu este musafirul lor, ci o povară, şi chiar mai mult decât atât, este un factor de risc, şi nimănui nu-i pasă ce simte şi ce crede ea. Deja au trecut la un alt subiect, aparent ceva prea secret pentru urechile ei. Nici măcar nu-i aruncă o privire atunci când iese din bucătărie.

Barba o conduce jos pe scări, prin întuneric, către pivniţă. Apasă pe un întrerupător în capătul de jos al treptelor şi un bec chior şi prăfuit începe să împrăştie o lumină dubioasă. Traversează pivniţa până la una din cele două uşi de pe peretele din spate; bărbatul o deschide şi-i face semn să intre. Sarah se află acum într-o mică debara cu două paturi suprapuse lipite pe o latură, o masă şi un scaun. 0 ferestruică mai mult lată decât înaltă, amplasată sub tavan, lasă să pătrundă puţin din lumina zilei, dar altfel încăperea este cufundată într-o întunecime mohorâtă şi miroase a mucegai, a cărui existenţă este confirmată de o pată de culoare închisă de pe tavan.

— Afară, pe stânga, e o toaletă. Diseară o să primeşti ceva de mâncare, iar mâine dimineaţă un mic dejun. Dacă vrei să citeşti ceva ca să îţi treacă timpul mai uşor, găseşti câteva cărţi în sufrageria de la parter. Fă-te comodă, spune barba, şi astea sunt cele mai prietenoase cuvinte auzite de Sarah de când a intrat în casă.

Barba iese, lăsând-o singură cu întunericul şi mucegaiul.

Şi pivniţa din casa lui Margaux era întunecată şi mirosea distinct – a fermentaţie, a vin vechi şi mucegai, un iz uşor îngreţoşător, însă măcar ştia că la parterul casei erau oameni prietenoşi, cărora le păsa de ea, şi o

bucătărie cu atmosferă caldă. Aici, nu are prieteni şi nimănui nu-i pasă de ea. Se simte rănită şi sentimentele o copleşesc – e dată la o parte, o povară nedorită care ia din resursele grupului.

„Nu-i pasă nimănui de nimeni”, îşi zice Sarah, după care se forţează însă imediat să-şi vină în fire. „La urma urmei.
de ce le-ar păsa? Nu te mai purta ca un copil. Nu-ţi mai plânge de milă! Termină!”

Da, comentariile lor au fost adevărate: ea este o copilă şi, de când a plecat de acasă, aşa a fost tratată, şi asta i-a plăcut mai mereu. Mai întâi Margaux, apoi Rebecca, chiar şi Madame Delauney au cocoloşit-o; chiar şi atunci când Rebecca a cer- tat-o, a fost cu acel gen de dragoste severă cu care o mamă îi atrage atenţia copilului iubit pentru binele lui. Până şi bărbaţii, Jacques, Eric şi Ralf, cu toţii au plecat urechea la vorbele ei, au protejat-o, au înfăşurat-o într-un cocon. Au răsfăţat-o, iar ei a ajuns să-i placă, să ia totul drept ceva de la sine înţeles. Aici, în casa asta, e ca şi cum ar fi plonjat în apă rece.

Aceasta, realizează Sarah, e realitatea crudă a războiului. Dacă nu poţi da o mână de ajutor, măcar ţine-ţi capul plecat şi gura închisă. Nimeni nu dă doi bani pe sentimentele tale; durerea pe care o simţi este complet lipsită de importanţă şi e mai bine să te ridici deasupra ei. în lume sunt oameni care au mult mai mult de suferit. „Maturizează-te, Sarah!” se dojeneşte ea.

Este momentul să devină o adultă în adevăratul sens al cuvântului.24

În noaptea aceea totuşi, ghemuită pe patul de jos din cameră, acoperită cu o pătură zgrunţuroasă, Sarah plânge în grămada de păr aspru de cal care-i serveşte drept pernă, îi este foarte dor de toţi. Şi mai ales de familie – ce s-o fi ales de ei, şi ce o să se aleagă? Speră ca Amélie şi Thérèse să poată pleca în curând şi ca Rebecca să le aştepte acasă la Margaux. Şi după ele vor veni *papa* şi *maman,* cu Manon şi Sofie. Asta e partea care o îngrijorează cel mai mult – vor fi patru, iar Sofie nu are decât cinci ani! Cum va traversa ea Munţii Vosges? Şi vor ajunge şi ei la aceşti membri neospitalieri ai Rezistenţei? Şi unde vor dormi toţi patru? Când se vor reuni toţi şapte?

Îi este dor de oamenii cei buni din Alsacia, de prietenii pe care şi i-a făcut şi i-a pierdut într-o succesiune atât de rapidă: Jacques, Victoire, Eric, Margaux, Rebecca.

Însă de Ralf îi este cel mai dor, el este cel căruia îi simte lipsa cu disperare. Însoţitorul ei în această odisee în neant, singurul ei reper în această călătorie. A devenit un element esenţial în existenţa ei; fără el, se simte goală pe dinăuntru, singură. El este toiagul călătorului care a devenit ea.

Stai un pic. Nu, nu se poate. Cuvântul *toiag* îi trezeşte o amintire, iar amintirea îi evocă altceva: cuvinte. Iar cuvintele evocă un simţământ: „Toiagul Tău şi varga Ta, acestea m-au mângâiat”

Repetă iar şi iar cuvintele: „Paharul Tău adăpându-mă ca un puternic...” Iar şi iar. Până ce cuvintele devin ele însele toiege şi vergi, şi împreună se transformă într-o ancoră care-i aduce pacea. Gaura căscată în Fiinţa ei se

umple de o senzaţie de linişte; furtuna de gânduri se retrage. Se ţine agăţată de ancoră. Se ţine cu putere. Şi, într-adevăr, simte alinare. Se cufundă în acea alinare.

Şi adoarme alinată.

*

Este trezită de nişte ciocănituri puternice în uşă. Cineva o strigă pe nume. Se ridică în şezut pe pat, cu inima bătându-i violent în piept şi spaima gravată în ea ridicându-se ca o lavă fierbinte din adâncimi ascunse.

Este duşmanul... *iesgendarmes* – Gestapoul! Au venit s-o salte – ba nu, e imposibil. Dacă ar fi aşa, nu ar striga-o pe nume – poate că nici n-ar ciocăni la uşă – şi n-ar părea să fie aşa de... aşa de prietenoşi. Niciuna dintre bărbi, şi în mod sigur nu Alpha, nu ar folosi acest ton şi aceste cuvinte:

— Sarah! Pot să intru? Te-ai trezit?

— Da, da, intră! Sunt trează! strigă ea, iar uşa se deschide şi intră o femeie de vreo treizeci şi ceva de ani cu o faţă zâmbitoare.

0 femeie care, spre deosebire de ceilalţi din casă, nu îi transmite prin prezenţa ei că nu e binevenită.

— *Bonjour! Je suis Mathilde!* spune femeia, apropiin- du-se de patul pe a cărui margine stă acum Sarah. Scuze că te-am trezit. Ai dormit bine?

— Da, da, dar cât e ceasul?

— E şase dimineaţa. M-am gândit să vin înainte să se trezească tot oraşul. Avem multe de discutat. în primul rând, vreau să îţi urez bun venit la Metz! Fac parte din- tr-o reţea care se ocupă cu transferul evreilor în Franţa. Ne numim Reţeaua Iudaico-Europeană. Pe scurt, RIE. Aşa cum o sugerează numele, suntem un grup de oameni implicaţi în fuga evreilor din Germania şi Franţa şi am organizat de-a lungul rutelor de scăpare adăposturi unde oameni ca

tine pot poposi, case unde sunt bineveniţi, unde li se oferă pat şi masă pe drumul spre sud. Mi s-a spus că doamna care ar fi trebuit să te însoţească a avut un mic accident. Este adevărat?

— Da – şi-a scrântit glezna în timp ce traversam Munţii Vosges şi nu a mai putut merge. Cel puţin aşa credem, că a fost doar o luxaţie şi n-are glezna ruptă. Aşa că...

— Aşa că ai venit singură. Asta nu-i bine, Sarah – ar fi trebuit să rămâi şi să aştepţi. Noi nu încurajăm fetele de vârsta ta să călătorească singure, şi cu atât mai puţin pe tinerele atrăgătoare. Nemţii pot fi foarte agresivi uneori şi...

Dar Sarah îşi ridică acum braţul, care spune *stop* şi o întrerupe.

— Dar nu sunt singură. Sunt însoţită de cineva, însă nu are documente, aşa că e nevoit să parcurgă pe jos drumul de la Clairmont până aici. Am vrut să le spun asta şi celor de la parter, dar m-am gândit că o să-i pun în pericol, aşa că...

— Să înţeleg că este vorba de un bărbat? Cine? Presupun că tot un evreu alsacian.

— Nu. De fapt..., ezită Sarah, este german.

Mathilde se schimbă la faţă şi icneşte şocată, dar înainte să apuce să zică ceva, Sarah porneşte să îi povestească despre Ralf, despre cum a salvat-o el de la viol şi l-a purtat în spinare pe Eric prin pădure şi despre cum a dezertat din Wehrmacht, riscându-şi viaţa.

— Deci, aşa stau lucrurile, zice ea. El este însoţitorul meu. O să-l aştept şi ne vom continua drumul împreună. Numai că el nu are acte de identitate. Ni s-a spus că îi pot fi făcute unele false aici, în Metz.

— Da, aşa este. O să ne ocupăm de asta. Să ştii totuşi, Sarah, că vei avea probleme dacă vei călători împreună cu un neamţ, chiar dacă este dezertor. Spioni sunt peste tot. Oameni care par prietenoşi, dar sunt exact contrarul. Eşti sigură că poţi avea încredere în el?

Sarah dă din cap cu putere.

— Da, garantez pentru el. Nici eu nu am avut încredere în el la început, dar... o să înţelegi atunci când îl vei cunoaşte. O să vezi, e unul dintre nemţii buni.

— Ei bine, asta e, pentru moment nu ne rămâne decât să te credem pe cuvânt. Presupun că e şi asta o soluţie – nu ne-ar fi fost deloc uşor să îţi găsim o însoţitoare potrivită. Totuşi..., clatină din cap Mathilde, e riscant să călătoreşti pe timp de război cu un bărbat tânăr de altă naţionalitate. în vremurile astea, tinerii sunt luaţi în armată ca să lupte în războiul ăsta stupid şi să moară fără rost Aşa merg lucrurile pe lumea aceasta, asta fac bărbaţii – se luptă. Aşa că va trebui să luăm măsuri suplimentare pentru protecţia ta şi a lui. Dar despre asta vom discuta mai târziu; când îţi va veni însoţitorul, o să aduc pe altcineva cu care să staţi de vorbă. Şi acum, ce zici de un mic dejun bun? Mathilde îşi coboară vocea. Să nu le spui celor de sus despre mâncarea pe care ţi-am adus-o – sunt tare zeloşi, nu crezi, absorbiţi cu totul de munca lor? Mă îndoiesc că ţi-au dat ceva cumsecade de mâncare. Ţi-am adus nişte pâine şi brânză – mănâncă-le aici, şi după asta n-ai decât să urci să bei chestia aia pe care ei o numesc cafea.

Scoate din geantă o pungă de hârtie maro şi i-o oferă lui Sarah; mirosul apetisant de pâine proaspătă plutește în aer şi îi gâdilă nările. Sarah nu a mâncat nimic în seara precedentă – nu a fost poftită la masă şi nu a vrut să se

autoin- vite – şi acum, la auzul cuvintelor „mic dejun” şi cu aroma aţâţătoare care se degajă din pungă, îşi aude şi îşi simte stomacul chiorăind de foame. Ezită totuşi.

— Da, spune Mathilde, toată mâncarea asta e numai pentru tine. De ce te uiţi aşa la mine? Haide, înfruptă-te!

— De fapt, am o altă urgenţă... trebuie să merg mai întâi la toaletă.

A folosit-o deja de două ori cu o zi înainte: e o încăpere foarte îngustă, întunecoasă şi fără ferestre, cu toaleta amplasată în capătul îndepărtat. Vasul de toaletă e spart şi nu are şezut, e doar un obiect de folosinţă în caz de urgenţă. Un mic vraf de ziare tăiate în pătrăţele aruncate pe podeaua pardosită cu plăci vechi de gresie serveşte drept hârtie igienică. Fundul vasului de toaletă a căpătat o crustă maronie, iar apa e şi ea tot maro, de la rugina acumulată. Când termină, trage de lanţ şi apa se scurge tot maronie în vas. Se întoarce la Mathilde.

— Mă întreb de ce trebuie să stau aici, să rămân într-o casă conspirativă, spune ea. De ce să nu merg la un hotel? Am documentele în regulă, nimeni nu va şti că sunt evreică. *Papa* nu ne-a înregistrat ca evrei în Colmar.

— Trebuie să fim foarte prudenţi, îi răspunde Mathilde. Oricine întâlnit în cale poate fi suspect. Şi tu, o tânără care călătoreşte singură, eşti pradă sigură pentru soldaţii nemţi. Din fericire, nu ai ştampila aceea incriminatorie *Jude* pe acte, dar asta nu înseamnă că trebuie să renunţăm la precauţii. 0 mică bănuială, un telefon dat pentru verificarea identităţii tale şi, *voilă,* totul se termină şi pentru tine, şi pentru familia ta. Va trebui să stai aici ca să-l aştepţi pe Ralf. Bun, acum nu mai vorbi, şi

mănâncă. Tata e brutar – pâinea e proaspătă, mare excepţie! Şi ţi-am adus şi unt, de la ferma unchiului.

Sarah oftează de încântare, scoate pâinea din pungă şi muşcă din aluatul dulce şi pufos.

— E raiul pe pământ!

— Mănâncă, nu mai trăncăni, o îndeamnă Mathilde.

Când termină de mâncat, Sarah se şterge la gură cu dosul
palmei.

— Raiul pe pământ! repetă ea. Mulţumesc. Cred că ar trebui acum să urc la parter. Grozav aş vrea să fac o baie, însă mi-e teamă până şi să întreb. Se poartă atât de ostil cu mine!

— Serios? Ostil? Nu prea cred. Poate că sunt un pic rezervaţi, în niciun caz ostili.

— Mi-au dat de înţeles foarte clar că prezenţa mea aici nu e binevenită. Că nu sunt decât o povară, o copilă prostuţă pe care sunt nevoiţi să o suporte.

— Of, Sarah, n-o lua aşa de personal! Oamenii ăştia sunt *maquisards*[1]*;* scopul lor principal este acela de a pune beţe în roate nemţilor, nu de a-i ajuta pe evrei. îşi riscă viaţa în fiecare zi pentru libertatea Franţei. Probabil că i-ai întrerupt de la o treabă importantă şi au considerat problema ta ca fiind una minoră şi că i-ai deranjat. Te rog să nu fii supărată pe ei, nu fi puerilă. Sunt ca nişte câini care latră, dar nu muşcă.

— Dar nu m-am simţit bine primită. Nici măcar nu m-au lăsat să le explic cum stă treaba cu Ralf. M-au dat la o parte, ca şi cum nu eram bună de nimic.

1 Luptători de gherilă din Rezistenţa franceză (n. red.).

Sarah are un ton arţăgos. Mathilde clatină din cap. Şi când vorbeşte, o face pe un ton sever, care şi-a pierdut căldura iniţială.

— Acum chiar că te porţi ca o copilă prostuţă! Scoate-ţi din cap ideea că oamenii trebuie să te întâmpine cu bucurie oriunde ai merge. Gândeşte-te cât de norocoasă eşti. în Germania, în Polonia, şi chiar şi aici, în Franţa, sunt evrei persecutaţi pentru simplul fapt că sunt evrei. Deci nu ai fost aşa bine primită cum te aşteptai. Şi ce dacă? Ai plecat de acasă, ţi-ai părăsit familia, prin urmare, de acum încolo va trebui să te comporţi ca o femeie, nu ca o fetiţă răzgâiată. Oamenii aceştia fac o treabă extraordinară şi scopul lor este să pună capăt unui război îngrozitor. N-au timp să te ia în braţe şi probabil că apariţia ta aici, fără însoţitoare, i-a bulversat. Nu crezi că ar fi mai bine ca, în loc să te îmbufnezi ca un copil răzgâiat, să le arăţi că s-au înşelat în privinţa ta?

Sarah simte cuvintele lui Mathide ca pe o palmă dată peste faţă, dar o palmă binefăcătoare, care îi alungă supărarea ce nu i-a dat pace de la primirea rece de cu o seară înainte. îi aminteşte de *maman* şi de lecţiile de viaţă cu care i-a împuiat capul: „Nu te lăsa niciodată în voia circumstanţelor!” aşa îi spunea mereu mama. „Ridică-te deasupra lor. Indiferent în ce situaţie te vei afla, caută să găseşti soluţii de a o îmbunătăţi, chiar dacă schimbarea s-ar reduce doar la atitudinea ta. Atitudinea este totul.”

— Mda, presupun că ai dreptate. Sunt, într-adevăr, norocoasă.

— Bun, acum hai să urcăm împreună la parter. O să te comporţi ca o persoană adultă, vei întreba dacă poţi face baie, îţi vei pune pe tine haine curate şi pe urmă vei întreba cu ce le poţi fi de ajutor. *D'accord?*

— *D'accord*.

Sala de baie de la parter este o încăpere mică de lângă bucătărie, prevăzută cu un vas de toaletă, o chiuvetă şi o cadă cocoţată pe mici picioare curbate şi cu smalţul crăpat, care arată ca o pânză de păianjen. 0 pată maronie de pe fundul ei dovedeşte că nu a fost curăţată în ultima vreme. Linoleumul decolorat de pe podea, şi el crăpat, se scorojeşte în pieliţe dure. Praful s-a strâns în colţuri pe podea. Pe tavan, pânzele de păianjen au format reţele negre groase. „*Maman* ar face o criză dacă ar vedea baia asta", îşi zice Sarah. „Chiar dacă eşti sărac, poţi să ai grijă de tine şi să fii curat."

Mathilde o aşteaptă în bucătărie; stă la taclale cu o barbă. îşi ridică amândoi privirea la intrarea ei şi barba catadicseşte să-i ureze bună dimineaţa şi să o întrebe dacă a dormit bine.

— Da, mulţumesc.

— Sarah mi-a spus că vrea să vă fie de ajutor, zice Mathilde. Nu-i aşa, Sarah?

Fata dă din cap.

— Da. M-am gândit să încep cu spălatul vaselor murdare. Şi poate după aceea să fac curat în casă. Presupun că n-aveţi timp pentru aşa ceva.

Barba se luminează la faţă.

— Serios? Chiar vrei să faci toate astea? Mi-e teamă că nu suntem prea harnici...

— ... când vine vorba de obligaţiile gospodăreşti, îl completează Mathilde. Deşi, la ce te-ai putea aştepta? Dar Sarah o să vă rezolve, *n'est-ce pas?*

— Da. Nu pot să stau degeaba toată ziua şi să aştept...

Sarah se întrerupe brusc şi îi aruncă o privire lui Mathide,
care dă din cap şi ridică o mână ca să o liniştească.

— E în regulă. I-am spus de prietenul tău, dezertorul german care o să sosească.

— Asta nu va fi o problemă în sine, spune barba. Am mai avut de-a face cu astfel de cazuri. Şi, dacă e soldat, ne poate chiar ajuta în multe privinţe.

Sarah se îndreaptă spre chiuvetă, scoate vasele murdare adunate vraf în ea, pune dopul şi deschide robinetul. Apa începe să curgă; este rece şi maronie. Sarah umple o oală, se apropie de soba cu gaz şi inspectează butoanele, în căutare de chibrituri. în vremea asta, oferă explicaţii:

— Am discutat despre asta când eram în Alsacia. însoţitorul meu are informaţii despre localizarea unor unităţi germane şi unele dintre planurile lor – şi e dispus să vi le împărtăşească.

— Fantastic! exclamă barba ridicându-se de pe scaun.

Răsuceşte un buton al aragazului şi gazul începe să sâsâie. Apropie un chibrit aprins şi un cerc de foc fâsâie şi prinde viaţă. Sarah se uită la el şi îi zâmbeşte în chip de mulţumire. Aşază oala cu apă pe ochiul aragazului. Barba zice:

— O să-l punem în legătură cu celula Francezilor Liberi din Metz. însă... eşti sigură că putem avea încredere în el?

— Absolut. Am văzut cu ochii mei cum şi-a împuşcat ofiţerul superior. Bruta a încercat să mă violeze şi Ralf nu a şovăit nicio clipă, l-a împuşcat mortal. Asta în sine este o dovadă, fiindcă s-a pus astfel în mare pericol. A

fost forţat să dezerteze şi să fugă. Dacă va fi prins de nemţi, va fi executat pe loc.

În timp ce Sarah vorbeşte, Alpha şi Beta intră în bucătărie, ea într-o cămaşă de noapte zdrenţuită, el în maiou şi chiloţi. Feţele lor lucesc, umflate de somn. Alpha cască.

— Bună dimineaţa. Vai de mine, dar ce stup de albine avem noi aici! Bună, Mathilde! Şi bună şi ţie – cum ai zis că te cheamă?

— Sarah. Bună dimineaţa, Alpha.

Sarah ridică un borcan de sticlă având pe fund ceva ce pare a fi o bucată vâscoasă de săpun scufundat într-o apă încă şi mai vâscoasă. Toarnă substanţa vâscoasă în apa pentru spălat vasele şi închide robinetul. Acum nu mai trebuie decât să aştepte ca apa să fiarbă.

— Dumnezeule mare, nu-mi spune că speli vasele! Ar fi un adevărat miracol! Nici unul dintre bărbaţii de aici nu ridică un deget ca să ţinem casa curată – toţi se aşteaptă ca să fac eu treburile casnice pentru că sunt femeie, uitând că sunt cea mai în vârstă dintre ei şi ar trebui să fiu servită de cei mai tineri decât mine.

Alpha izbucneşte în râs; e pentru prima oară când Sarah vede semne de veselie pe faţa ei. Şi asta schimbă totul. Zâmbeşte şi ea.

— Mi-ar face plăcere să ajut, Alpha.

Alpha loveşte aerul cu palma.

— O, termină cu prostia asta cu Alpha! Numele meu e Claudine. Tipul ăsta e Armând, iar golanul de acolo cu păr unsuros este Raoul. Ceilalţi o să coboare şi ei cât de curând. Avem multă treabă astăzi.

— Şi eu, spune Sarah aruncând priviri în jur prin bucătăria jegoasă.

*

După un mic dejun frugal – bucăţi de pâine şi brânză, mâncate în mare parte în picioare, şi ceşti cu surogat de cafea înghiţită în grabă cei patru *maquisards* părăsesc clădirea, mergând fiecare în treburile lui, oricare or fi fost acelea. Alpha şi Beta au slujbe în toată regula, cu normă întreagă şi cu jumătate de normă, în timp ce ceilalţi desfăşoară activităţi în clandestinitate, în calitate de membri ai Rezistenţei. Metz, i-au explicat ei lui Sarah, este un oraş-garnizoană, cu străzi pline de soldaţi în uniforme; foşti soldaţi francezi, iar de la începutul războiului, militari în cadrul Wehrmachtului.

Sarah spală vasele, le usucă şi le aşază pe rafturile potrivite. Goleşte coşul de gunoi care dă pe dinafară – o pubelă mare, aproape plină şi ea, se află la ieşirea din spate –, înlocuieşte capacul unui borcan cu gem de căpşuni făcut în casă şi şterge urmele de gem de pe blatul de bucătărie antic, din piatră. Curăţă toate suprafeţele, până ce dispare orice firimitură şi orice pată. Găseşte în spatele unei uşi înalte o mătură, o găleată şi un mop; mătură pardoseala şi o spală cu mopul. Se dă în spate pentru a-şi admira munca: bucătăria nu prea are cum să sclipească, având în vedere mobilierul şi lucrurile învechite, dar acum este măcar curată, ba chiar primitoare într-un fel. Trăieşte un sentiment profund de împlinire; a făcut un lucru extrem de necesar, a îmbunătăţit un colţ din lume. Se simte bine.

în acelaşi spirit face curat şi în restul casei: holul, camera de zi şi baia de la subsol, trei dormitoare incredibil de murdare de la etaj. După ce termină treaba, nu poate sta locului. Arde de nerăbdare să plece şi să exploreze oraşul; ştie că Metz are o arhitectură clasică şi un cartier medieval francez, o catedrală gotică, străzi şi piaţete italieneşti şi germane elegante. în afara de Colmar şi, o

dată, Strasbourg, a văzut prea puţin din lume. însă Claudine i-a interzis în mod expres să iasă din casă şi asta i-a confirmat avertismentul şi ordinul dat de *papa* de a-şi „ţine capul plecat”.

În restul zilei nu face decât să piardă vremea: citeşte o carte, apoi alege alta de pe raftul ticsit cu volume din camera de zi. într-un colţ din aceeaşi încăpere dă de o chitară într-o stare destul de proastă. O ia, o acordează şi încearcă să descifreze nişte melodii şi să le acompanieze cu vocea. însă chitara nu este vioară şi, profund nemulţumită de sunetele scoase de ea, Sarah renunţă curând.

În adâncul plictiselii ei pulsează un singur gând: îi este dor de Ralf. îi simte lipsa cu disperare. Ei doi sunt împreună în aventura asta, formează o echipă. I se pare atât de nedrept că abia ce începuseră să se obişnuiască unul cu celălalt şi au fost nevoiţi să se despartă. Se roagă pentru siguranţa lui şi îi aşteaptă sosirea cu nerăbdare. Pe măsură ce o zi se contopeşte în următoarea, fiecare mai goală decât cea de dinainte, iar curăţenia este aproape terminată şi nu are nimic altceva de făcut, dorul de Ralf se amplifică. E ca şi cum ar avea un mădular lipsă.

Între timp. *les maquisards* îi acceptă prezenţa, şi chiar cu bucurie: la urma urmei, Sarah le găteşte şi face curat şi nu le deranjează vieţile aparent haotice. Se întâlnesc de obicei cu toţii o dată pe zi pentru a discuta despre activităţile lor şi prezenţa ei nu e dorită în acele clipe. în cursul unei astfel de şedinţe importante şi-a făcut ea apariţia în casă, ceea ce explică primirea antagonistă. Acum totul a fost însă dat uitării, iar Sarah a ajuns să se bucure de serile petrecute împreună în camera de zi, stând la taifas, ba chiar cântând (prost) la chitară şi (la fel de prost) din gură. Neimplicată cum e în treburile lor

vitale, nu îi rămânea apoi decât să se fâţâie de co- lo-colo prin casă ca să îi treacă timpul. în aşteptarea lui Ralf.

Are coşmaruri. Aceleaşi în fiecare noapte. Pe timpul zilei reuşeşte să împingă într-un colţ al minţii arestarea şi tentativa de viol, dar nu şi noaptea. Retrăieşte din nou şi din nou spaima, groaza, oroarea şi dezgustul. Revede iar şi iar faţa libidinoasă a lui Krämer, şi mai grotescă în vise decât în realitate, ivindu-se ameninţătoare şi îndreptându-se spre ea şi, pe urmă, pocnetul asurzitor al pistolului şi faţa explodând cu încetinitorul sub ochii ei terifiaţi; un vulcan de sânge şi ţesut care erupe şi se revarsă peste ea, scăldân- du-i corpul, iar ea e legată şi neputincioasă. în visele care o bântuie, se vede ţipând, zbătându-se şi vomitând de scârbă. Apoi, în toată oroarea aceea, îl vede apărând pe Ralf. Chipul lui zâmbitor, felul cum îi întinde o mână şi o scoate din mocirlă, conducând-o departe, pe o potecă de pădure acoperită de muşchi şi, pe măsură ce înaintează, urâciunea se estompează, iar apoi o apă rece cade peste ea şi o curăţă şi rămâne numai ea cu Ralf, şi totul e în chip miraculos curat, iar el o ia în braţe. Se trezeşte tremurând inevitabil, tremurând la amintirea bălţii de sânge din coşmar, dar fre- mătând de încântare la gândul apropierii de Ralf, la amintirea braţelor care o strângeau cu putere la piept. Este acelaşi coşmar în fiecare noapte, cu mici variaţii. O dată degetele groase ca nişte cârnaţi ale lui Krämer se întind să îi smulgă hainele de pe ea şi Ralf le îndepărtează retezându-le cu un cuţit de măcelărie. Altă dată ea ţipă stând pe pământul din pădure, cu capul plin de sânge al lui Krämer în poală, zvâr- colindu-se, incapabilă să îl arunce deoparte, dar Ralf se iveşte şi o trage în sus, ajutând-o să se salte în picioare, iar capul se rostogoleşte departe şi e din nou, în chip miraculos, imaculată şi poate fugi, şi fuge pe potecă împreună cu

Ralf. Mereu aceleaşi elemente: scârba profundă, apariţia ca din neant a lui Ralf, salvarea. Mereu aceeaşi reconstituire fantastică a celor întâmplate în realitate. Două zile se scurg aşa: plictiseală ziua, fantome noaptea. Trei zile. Patru.

Ralf urmează să apară din zi în zi. Sarah pândeşte ciocă- nitul lui în uşă, din ce în ce mai irascibilă din cauza nerăbdării şi a tensiunii nervoase. Aşteptarea nu face decât să îi amplifice angoasa. Are presimţiri urâte. De ce nu a ajuns încă? Ce s-o fi întâmplat? Oare a fost prins?

Acest ultim gând pune stăpânire pe ea şi se dezvoltă într-o spaimă crescândă, iar mai apoi, pe măsură ce a patra zi înaintează, spre o certitudine dureroasă. Da. Ralf a fost prins, a fost arestat, întemniţat, interogat, torturat. Imaginaţia ei o ia razna – unde l-or fi dus? Ce-i fac? A auzit de metodele de tortură aplicate de SS. *Les maquisards* s-au distrat pe socoteala ei, delectând-o cu poveşti despre arestări şi tehnici de interogare. Smulgerea unghiilor de la degetele mâinilor. Electrozi legaţi de corp – de cele mai sensibile părţi – şi şocuri electrice transmise prin cabluri. Capete vârâte în mod repetat în apă şi ţinute cu forţa acolo până ce plămânii aproape explodează, lipsiţi de aer. încheieturile mâinilor legate cu sfoară, corpuri atârnate de tavan. Sau chiar metoda cea mai simplă, cea a împiedicării prizonierilor să doarmă, să se odihnească, forţându-i să rămână în picioare şi biciuindu-i dacă se sprijină de pereţi şi mobilier, obligându-i să se îndrepte de mijloc, chiar şi atunci când genunchii li se îndoaie şi corpurile li se apleacă în faţă.

— Până la urmă toţi vorbesc, spune Claudine. Niciun om nu poate rezista unor asemenea torturi. Aşa că vorbesc. De aceea e mai bine să nu ştii nimic. Dacă nu ştii

nimic, n-ai ce să divulgi. Dar chiar şi aşa, tot te vor tortura, pentru că vor să audă ce vor să audă, şi chiar dacă tu nu ştii nimic, se distrează cu tine. Aşa procedează friţii.

La finalul celei de-a patra zi, Sarah e absolut convinsă că Ralf a căzut în mâinile nemţilor. Madame Delauney le-a spus că drumul va dura trei zile. Cele trei zile au trecut de mult şi Ralf nu a sosit. Şi de aceea Sarah nu se mai oboseşte să se alăture grupului pentru cină – o cină pe care a gătit-o cu mâna ei, o tocană din resturi de legume şi pâine râncedă – şi se retrage devreme în camera ei de la subsol ca să se scufunde în propriile spaime. Se complace în starea de suferinţă, care îi aduce o oarecare alinare; îşi îngroapă capul în pernă – nu e deloc uşor să-ţi îngropi capul în păr de cal tare, dar e ceva ce trebuie să facă pentru a-şi întreţine suferinţa în maniera consfinţită de eroinele inconsolabile din cărţi – şi plânge, bălăcindu-se în cele mai negre gânduri şi temeri. Niciun toiag şi nicio vargă de acum, nicio uşurare, numai durerea puternică, neostoită, care îi mistuie fiecare atom din fiinţă.

Aşa se face că nu aude ciocănitul la uşa din faţă a casei, care se află chiar deasupra ferestruicii ei deschise, şi atunci când e strigată de sus, de la parter, vocile nu pătrund prin uşa închisă a camerei sale. El trebuie să bată la uşa ei, să bată tare şi să-i strige numele înainte ca oricare alt sunet să pătrundă prin văicăreala dizgraţioasă; şi atunci ea se panichează instantaneu la gândul că e Gestapoul, venit să o aresteze, pentru că, firește, Ralf a cedat torturilor şi le-a spus unde e ea, şi îi ia câteva secunde bune pentru a-şi recăpăta judecata. Realizează că vocea îi e cumva familiară şi că îi strigă numele pe un ton rugător, deloc în maniera în care ar fi făcut-o Gestapoul:

— Sarah, Sarah, sunt eu, Ralf!

Uşa e dată în lături chiar în clipa când ea se repede s-o deschidă. 0 izbeşte în faţă şi aproape că se prăbuşeşte pe podea; braţele lui sunt însă imediat în jurul ei şi o trag în sus, şi atunci braţele *ei* se aruncă din proprie voinţă în jurul lui şi plânsetul ei sacadat nu mai e acum unul de durere, ci de bucurie triumfătoare, explozivă, o bucurie de neoprit; şi îi bolboroseşte numele şi el râde cu capul îngropat în părul ei, pe care îl mângâie în timp ce îi repetă numele.

Şi pe urmă el o împinge deoparte. Şi redevine sobru dintr-odată. 0 ţine la distanţă de un braţ şi încetează să mai râdă. E schimbat Are bărbia acoperită cu ţepi, părul e mai lung şi nepieptănat hainele mototolite atârnă pe el şi sunt îmbibate de sudoare stătută. în ochii ei, el a rămas la fel de chipeş, însă nu poate să nu-i remarce privirea precaută, rezervată, şi felul cum o ţine de umeri, la distanţă, încruntân- du-se uşor, şi atât, atât de serios.

— Ce este, Ralf?

— Nimic... Doar că trebuie să stăm de vorbă. Am multe să-ţi spun. Haide să ne aşezăm. Vreau să îmi spui tot ce s-a întâmplat şi pe urmă o să îţi povestesc şi eu.

— Da, dar mai întâi şi mai întâi vreau să îţi spun cât de mult...

— Da, Sarah, dar acum te rog să te opreşti din plâns. Nu ai motive să plângi. M-am întors. A fost un drum lung şi dificil, dar uite, am ajuns cu bine. Hai, şterge-ţi ochii, stai jos şi să vorbim.

întinde braţul spre prosopul jerpelit atârnat într-un cui şi îi şterge ochii, apoi o conduce spre patul de jos boţit care i-a servit ei drept refugiu pentru a-şi plânge de milă şi o face să se aşeze pe marginea lui. După aceea se uită în jur, vede scaunul şubred din lemn, îl trage aproape şi se aşază în faţa ei. îi ia mâinile în mâinile lui, un gest frăţesc,

şi ochii care îi întâlnesc pe ai ei sunt blânzi, şi nu încărcaţi de emoţie, ca ai ei. Sunt ochi plini de seriozitate; prea multă, pentru gustul ei. E fără îndoială un moment de mare bucurie şi uşurare, dar faţa lui nu îi trădează sentimentele. E foarte dezamăgitor. înseamnă că nu i-a fost deloc dor de ea. Sau, în orice caz, nu la fel de mult pe cât i-a fost ei.

Seriozitatea lui e contagioasă, sau poate că realizarea faptului că uşurarea nu îi e împărtăşită, produce un efect de deşteptare asupra ei, şi Sarah simte că trebuie să îşi justifice reacţia euforică. Pentru a-şi salva mândria... Trebuie să-şi explice pornirea exagerată, gestul prostesc de a-şi arunca braţele în jurul lui în timp ce hohotea de uşurare.

— Am fost convinsă că ai fost prins. Am crezut că eşti deja mort, că te-au torturat. Am fost aşa de uşurată să te văd. Şi atunci...

Ralf o strânge de mâna pe care o ţine încă în mâinile lui şi râde.

— Să ştii că nu-s aşa de uşor de prins! Am fost antrenat cum să mă furişez – doar sunt soldat! Şi nu am întâlnit în drum pe nimeni, doar un păstor de capre, în depărtare. I-am făcut cu mâna şi el mi-a răspuns. Harta de la Madame Delauney a fost bună, foarte precisă. Cred că m-am încadrat bine în timp – ne-a spus că va dura vreo trei zile, şi n-am depăşit decât cu puţin. Aşa că te-ai grăbit să-ţi faci griji!

Sarah îşi smulge o mână din mâinile lui pentru a-şi şterge o lacrimă care ameninţă să i se scurgă pe obraz.

— Poate că am eu o imaginaţie prea bogată. M-am temut de tot ce e mai rău.

— Ei bine, nu s-a întâmplat, aşa că iată-mă sosit de pe câmpuri cu vite şi pietre. Teafăr şi nevătămat, deşi cam înfometat. Mi-am terminat proviziile. E ceva de mâncare prin casa asta?

Sarah reuşeşte să scoată un mic hohot de râs.

— Nu cine ştie ce şi, cunoscându-i pe cei de la parter, bănuiesc că au lichidat deja tocana pe care le-am făcut-o. Dar poate că găsim o conservă. Şi avem gem de căpşuni. Mult gem de căpşuni de la ferma mamei lui Claudine.

Ralf se strâmbă.

— Nu prea cred că gemul o să-mi ţină de foame.

— Hai să urcăm să căutăm. I-ai cunoscut deja pe ceilalţi?

— Foarte puţin. M-au expediat rapid la subsol.

— Aşa îşi întâmpină ei oaspeţii – scapă de ei cât pot de repede. Dar sunt ca nişte câini care latră, dar nu muşcă. Hai să vedem ce găsim.

Urcă împreună în bucătăria lăsată goală de *maquisards,* care s-au mutat în camera de zi. Sarah deschide dulapurile şi începe să scoată dinăuntru tot ce găseşte: o conservă de piersici, un pachet de biscuiţi vechi, o felie de brânză. Lucruri pe care le-a aranjat cu mâna ei în ultimele zile. Descoperă că gesturile mecanice, practice, o ajută să-şi alunge dezamăgirea. S-a temut pentru siguranţa lui Ralf, dar în acelaşi timp şi-a imaginat de nenumărate ori momentul reîntâlnirii. îmbrăţişarea care avea să se prelungească la infinit şi să se încheie abia cu un sărut. Murmurele şi mărturisirile de iubire, promisiunile, jurămintele.

„Ai citit prea multe romane de dragoste, Sarah”, îşi spune atunci când cina lor simplă se termină şi se întorc în

subsol, pregătindu-se de culcare. „Nu așa se petrec lucrurile în viața reală. În viața reală, femeile adulte nu se aruncă în brațele unor bărbați indiferenți, așa cum ai făcut tu. Au mult mai multă mândrie.”

îşi repetă în gând aceste afirmaţii pline de înţelepciune până ce adoarme. Perna din păr de cal nu este oricum prea potrivită pentru o îmbrăţişare. în noaptea asta nu va mai avea coşmaruri.25

Mathilde se întoarce în ziua următoare, de data asta împreună cu Henri. Henri face parte din celula Francezilor Liberi din Metz şi e bilingv: vorbeşte franceză şi germană şi e nerăbdător să discute cu Ralf. Lui Sarah i se spune să iasă din bucătărie în timpul conversaţiei – cu cât ştie mai puţin, cu atât mai bine, asta i se repetă. Tot ce ştie este că Ralf deţine informaţii militare de importanţă inestimabilă pentru Francezii Liberi şi că ei îl vor ajuta în schimb cu documente false cu nume şi identitate noi.

După plecarea lui Henri, îl întreabă pe Ralf:

— Cât timp va dura până ce vei avea actele, ca să putem să ne continuăm drumul?

— Am înţeles că falsificatorul are mult de lucru. Aşa că îi va lua ceva timp, poate că două săptămâni. Henri mi-a promis că va încerca să-l convingă să le termine mai devreme ca să putem pleca.

Sarah îşi dă seama că Ralf ascunde multe informaţii, că are o viaţă nouă, plină de secrete. Dar nu e treaba ei să pună întrebări. La fel cum nu e treaba ei să-l îmbrăţişeze, să-l ţină de mână, să se sprijine de el atunci când stau unul lângă altul pe covorul din camera de zi, cântând, vorbind şi bând vin ieftin alături de ceilalţi.

Claudine şi bărbile se ataşează imediat de Ralf, iar el de ei – însă continuă să aibă dificultăţi de comunicare, căci nimeni dintre *maquisards* nu ştie germana, iar franceza lui Ralf nu este încă aşa de bună pe cât ar trebui să fie. Nu e capabil să urmărească schimburile rapide de replici, iar lor le vine greu să vorbească rar şi să pronunţe clar cuvintele.

Aşa cum i-a promis, Sarah face zilnic lecţii de franceză cu el – ce altceva ar avea de făcut? Citesc împreună cărţi franţuzeşti sau mai degrabă ea îi citeşte şi îl ajută să înţeleagă franceza vorbită. Lucrează la îmbunătăţirea accentului lui nemţesc stâlcit şi-l corectează atunci când el confundă f-urile şi v-urile. Ralf învaţă repede, însă zilele se scurg încet în timp ce aşteaptă ascunşi în camera de la subsol, fără a părăsi niciodată casa. Claudine pleacă la muncă în fiecare zi şi se întoarce seara; bărbile dorm dimineaţa până târziu şi ies din casă noaptea pentru treburile lor clandestine.

Şi, pe urmă, într-o noapte, două dintre bărbi nu se întorc. Nimeni nu discută despre cei doi, nu comentează motivele absenţei, însă Sarah îşi dă seama, judecând după starea de tulburare care i-a cuprins pe ceilalţi, că absenţii se află într-un soi de misiune, probabil primejdioasă.

Cele două bărbi lipsesc şi a doua noapte, şi a treia. E ca şi cum nu ar fi locuit niciodată acolo; nimeni nu vorbeşte despre ei, nimeni nu pare să le simtă lipsa. Totuşi o atmosferă de aşteptare tensionată pluteşte în aer, niciodată pe deplin dezvăluită, totuşi mereu *prezentă.* Sarah nu îşi dă seama cu exactitate despre ce ar putea fi vorba, însă o simte.

— Poate c-ar fi mai bine să plecaţi de aici, zice Claudine într-o zi. Ar fi mai sigur.

— Unde să mergem?

— 0 să vorbesc cu Mathilde să vă caute alt loc.

— Se întâmplă ceva important, îi spune Sarah mai târziu lui Ralf. Doar că nouă nu ne spun.

— Este mai bine să nu ştim nimic, îi răspunde el. Dar sunt de acord c-ar trebui să ne mutăm.

— Ai idee ce pun la cale?

Ralf ridică din umeri.

— Nu vreau să ştiu – e mai bine aşa. Nu te mai gândi la asta, o să am eu grijă de tine.

Sarah îşi doreşte ca Ralf să facă mai mult decât să aibă grijă de ea. Tânjeşte nu după protecţia, ci după afecţiunea lui, după braţele sale înfăşurate în jurul ei, aşa cum s-a întâmplat în ziua când a sosit, după căldura şi iubirea din privirea lui. I se pare că, după acea primă îmbrăţişare spontană, s-a îndepărtat, s-a retras în el însuşi, a ridicat un zid între ei. Uneori pare să se poarte chiar rece cu ea, de parcă mintea i-ar rătăci în altă parte.

îi vine în minte un gând neliniştitor: poate că Ralf are o iubită în Freiburg. Poate că asta e problema. Poate că este logodit cu *ea.* Cu o persoană mai matură decât ea, mai experimentată. Şi, mai ales, nu evreică. Acolo îi fuge lui mintea atunci când privirea aceea distantă îi apare în ochi... Se gândeşte la ea, la îmbrăţişările ei, la buzele ei lipite de ale lui.

Sarah visează şi se teme şi inventează scenarii, toate în încercarea zadarnică de a înţelege, de a-şi explica indiferenţa lui Ralf, de a justifica răceala lui. Se întoarce mereu la aceeaşi concluzie: Ralf a fost forţat să meargă cu ea. îşi va face datoria ca însoţitor, aşa cum le-a promis Rebeccăi, lui Victoire şi Eric. 0 va acompania până în sudul Franţei, va avea grijă ca ea să fíe în siguranţă. Dar nu mai mult de atât.

Ideea că el şi-ar depăşi rolul de ghid şi gardă de corp, că ar ţine la ea, e doar un vis pueril. Iar ea e o prostuţă romantică.

Şi, pe urmă, într-o seară, iată-i pe cei doi, bărbile absente, ciocănind la uşa din spate a casei şi năvălind în bucătărie beţi de exaltare în clipa când Claudine deschide uşa.

— Aţi pus mâna pe ele!

Tonul lui Claudine este triumfător.

— Da! spune una din bărbi, în timp ce îşi extrage braţele din curelele rucsacului uriaş şi-l lasă să cadă pe podea.

— Dumnezeule mare!

Claudine înşfacă rucsacul şi trage cu ochii strălucindu-i de catarame pentru a deschide clapa de sus. îşi vâră mâna înăuntru şi o retrage victorioasă. Rânjeşte încântată, ridicând în aer un obiect de forma unui ou, de culoare verde-închis.

— Ce este? întreabă Sarah, şi toată lumea izbucneşte în râs.

Bărbile clatină din cap, fără să se obosească să-i răspundă. 0 fac să se simtă ca o proastă.

Râde şi Ralf, dar cu bunăvoinţă, şi nu de ignoranţa, ci de inocenţa ei.

— E o grenadă de mână, spune el. O mică bombă uşor de mânuit.

— Douăzeci! Le-am luat de la celula din Nancy, au fost aduse ca parte a unei operaţiuni speciale a britanicilor. Cei din Nancy ne-au dat voie să luăm câteva. O să facem prăpăd cu ele!

O barbă îşi vâră mâna mai adânc în rucsac, cotrobăie înăuntru şi scoate un pistol.

— Plus astea! declară el triumfător. Patru pistoale-mitralieră. Şi muniţie!

— învârte arma în mână, rânjind în timp ce ţinteşte uşa.Acum nu au decât să vină friţii! Suntem înarmaţi!

îi aruncă pistolul-mitralieră lui Raoul, care îl prinde şi începe să cotrobăie şi să scoată alte trei din rucsac. Mâini se întind spre ele, iar el le împarte ca pe nişte cadouri de Crăciun. Veselia şi entuziasmul umplu încăperea; râd, se bat pe spate şi se prefac că trag la ţintă, toată lumea vorbind deodată; sunt ca nişte copii care au primit în dar o cutie cu jucării noi.

Claudine se răsuceşte cu faţa spre Ralf, care face eforturi evidente pentru a urmări conversaţia, apoi îşi mută privirea către Sarah. Le explică amândurora că, din cauza poziţiei geografice deosebite a Lorenei în cadrul Franţei anexate, una din marile lor probleme este lipsa armelor de orice fel.

— Oriunde în alte părţi din Franţa, reţelele Rezistenţei sunt în strânsă legătură cu o organizaţie britanică, SOE (Special Operations Executive), care le furnizează arme şi îi ajută cu strategiile. Dar nu şi noi, noi suntem izolaţi. Aşa încât armele astea sunt pentru noi aur curat.

Una din bărbi ia preţiosul rucsac şi îl aşază în dulapul cu produse de curăţenie.

— Bun – aici va sta foarte bine.

Se retrag în camera de zi, unde cele două bărbi le relatează anecdotă după anecdotă din aventurile prin care au trecut în ultimele trei zile. Toată lumea râde şi povesteşte. O sticlă cu vin ieftin îşi face brusc apariţia şi e trecută din mână în mână. Se bea direct din ea. O barbă ia chitara şi începe să cânte, în- veselindu-se şi râzând, beat de fericire pentru noua realizare, într-un târziu, uşor ameţiţi, se duc cu toţii la culcare.

[1] „Deschide” (în germ. în original) (n. red.).

Sarah visează că Gestapoul e la uşă, că bate cu picioarele în ea şi strigă *„Machen Sie auf!”*[1] Visul este atât de real, de viu, însă pe urmă nişte braţe o cuprind şi o trag din pat, şi sunt braţele lui Ralf – în sfârşit! numai că nu este o îmbrăţişare, pentru că el o târăşte ca să o salte în picioare, scuturând-o şi spunându-i pe jumătate în şoaptă, pe jumătate ţipându-i în ureche: „Trezeşte-te, Sara!” în timp ce loviturile în uşă devin din ce în ce mai puternice. Nu e un vis, se întâmplă în realitate. în clipa următoare Sarah e în picioare, trează de-a binelea.

Camera e cufundată în întuneric; perdeaua de camuflaj îşi face treaba. Ralf a aprins însă o lanternă şi ea îl vede cum împachetează toate bunurile lor în genţi. îi vâră propria geantă în mâini, apoi smulge un cearşaf de pe patul ei şi i-l aruncă gesticulând. Ea a dormit în lenjeria de corp, ca de obicei, şi a sărit pe jumătate dezbrăcată din pat, uitând de pudoare. Acum se înfăşoară în cearşaf.

— Ce facem?

— Trebuie să ne ascundem, îi şopteşte el. Hai! Grăbeş- te-te, nu sta acolo ca o momâie!

— Să ne ascundem? Unde? Nu e nicio *ascunzătoare* aici.

De sus, de la parter, se aude un trosnet: nemţii au spart
uşa. Urmează tropăit de bocanci pe scări, strigăte în germană, e o adevărată nebunie.

Deci asta a fost – sunt blocaţi în casa asta conspirativă, care nu a fost de fapt niciodată sigură. Nu au unde să se ascundă. Nu pot urca – e prea târziu şi, chiar dacă ar reuşi să ajungă la bucătărie, uşa din spate e şi ea probabil păzită. Sunt prinşi în capcană aici, jos, în pivniţă. Zgomotul care vine de sus e puternic, pare că o întreagă

armată a invadat casa. E doar o chestiune de timp până ce nemţii vor coborî treptele de lemn până în pivniţă, bocănind cu bocancii lor. De sus se aud strigăte şi înjurături; se pare că au capturat una sau două bărbi. Claudine urlă. Trosnete, bubuituri, chiar şi un pocnet de armă – dar nu e timp de spaime şi de gânduri, căci Ralf a prins-o de braţ şi o trage şi o împinge de cealaltă parte a camerei, spre uşa toaletei. „Toaleta! Ce ascunzătoare ridicolă! Ce-o fi în mintea lui?”

0 împinge în camera cu toaleta. 0 prostie! După ce vor pătrunde în pivniţă şi în camera lor, prima uşă pe care o vor deschide ei va fi cea a toaletei. *Ei. Ceilalţi.* Duşmanul cel temut, bestia de la periferia bulei lor de siguranţă, niciodată prea departe de ei. Şi acum bestia este aici şi singurul loc unde se pot ascunde este toaleta. Ce răsturnare de situaţie. Este atât de ridicol, încât aproape că-i vine să râdă, însă Ralf întinde mâna şi prinde un cârlig de pe unul din pereţi, îl răsuceşte şi un alt spaţiu se iveşte miraculos în faţa lor, iar el o împinge înăuntru şi o îndeamnă să „urce în cadă”.

Se află într-adevăr într-o baie ascunsă, cealaltă jumătate a încăperii care conţinea iniţial şi toaleta. Sarah vede o cadă veche şi crăpată în capătul îndepărtat şi se caţără în ea, în timp ce Ralf închide cu grijă în urma lui uşa secretă. Trage zăvorul ruginit şi o încuie. Ar fi un gest complet inutil dacă cineva ar bănui existenţa unui alt spaţiu, însă o uşă încuiată îţi dă întotdeauna o senzaţie de mai mare siguranţă.

Ralf se aşază pe vine pe podea; adevărul este că nici nu există alt spaţiu decât în cadă, iar Sarah ştie că el nu vrea să stea acolo, prea aproape de ea.

îl vede cum se răsuceşte pentru a se uita la ea peste marginea căzii, îi vede ochii larg deschişi, dar calmi şi liniştitori, îl vede cum îşi duce un deget la buze semnalându-i să tacă, de parcă ar fi avut nevoie de astfel de instrucţiuni. Zgomote răzbesc de dincolo de uşă; nemţii sunt deja în camera lor. Le aude vocile tunătoare: „Cineva a dormit aici... salteaua e caldă... Probabil că au fugit sus când ne-au auzit... Ce-i cu uşa aia?”

Uşa toaletei se deschide; cineva strigă *„das Klo. Leer\”* Toaleta e goală. Bocanci călcând apăsat înapoi în sus pe scări. Dar bătăile inimii ei sunt asurzitoare, mai zgomotoase decât cele făcute de bocancii lor. Tunătoare. Izbindu-i-se de piept, care pare pe cale să explodeze.

Reuşeşte să şoptească:

— Au plecat?

— Sunt sus. Cred că în bucătărie.

Aşa este: de sus vin alte sunete şi trosnete; pare că toată casa este acum devastată. Strigăte, ţipete. Un zgomot de împuşcătură; un altul. Alte ţipete. Zgomotele scad treptat în intensitate. Şi pe urmă se aşterne tăcerea. O tăcere cumva mai ameninţătoare decât larma dinainte.

— Au plecat? Ce-or fi făcut cu ceilalţi? Crezi că i-au arestat? O, Ralf! Probabil că au găsit grenadele. Ceilalţi or fi scăpat cu viaţă?

— Nicio şansă, şopteşte el.

Nu e decât o umbră neagră, însă ea s-a obişnuit de acum cu întunericul şi îi distinge faţa palidă şi albul ochilor. Vocea lui e sumbră, plină de disperare.

— Dar nu poţi să faci nimic pentru ei? Nu poţi să-i salvezi?

— Aş putea să încerc, îi răspunde el. Aş putea să încerc să fac pe eroul. Şi să fiu prins şi eu. Asta vrei să fac?

— Nu! Nu, stai aici! Te rog, nu pleca.

— Nu plec. Sarah, nu e nimic de făcut, absolut nimic. Ei ştiau la ce pericole se expun, au ştiut dintotdeauna. Şi acum au fost prinşi. Aşa e la război. Să ştii că nu sunt laş.

— Da, ştiu. Scuze, n-am vrut să spun că...

Şi pe urmă el face gestul atât de aşteptat. O ia în braţe şi o trage spre el. Atât de aproape, încât ea îi aude bătăile inimii, amestecate cu ale ei. îi simte răsuflarea.

— Ştiu ce ai vrut să spui. Dar, Sarah, trebuie să stăm o vreme ascunşi aici. Nu vrem să fim şi noi prinşi. O să stau cu tine, nu vei fi singură. Ai înţeles?

Sarah se cuibăreşte la pieptul lui.

— Am înţeles.

— Când totul se va linişti, ne vom gândi ce să facem mai departe, unde să mergem. Pentru moment vom rămâne aici. Stai comod acolo?

Sarah răspunde râzând strâmb.

— în măsura în care statul pe vine în beznă, în cada asta veche şi ruginită poate fi comod. Ralf... ce o să se întâmple cu ceilalţi?

Ralf clatină din cap.

— Nimic bun.

— O să-i omoare?

— Probabil.

Atunci este momentul când ea începe să plângă. Şi e momentul când el o ia în braţe şi o lasă să plângă lipită de el, peste el. Dar nu pentru mult timp. După o clipă, o îndepărtează.26

— Aşteaptă aici.

Ralf se strecoară afară din baie şi închide cu grijă uşa în urma lui. Pentru un timp, ea nu aude decât bătăile propriei inimi şi propria răsuflare, zgomotoasă, panicată, iute. Un scârţâit slab de scândură de podea, sus, la parter. Şi din nou nimic altceva decât inima şi răsuflarea ei. Nu e pic de lumină, Ralf a luat lanterna cu el şi singurul bec cu care a fost dotată baia se află dincolo de peretele despărţitor, în încăperea cu toaleta. Stând singură în întuneric, i se pare că e mai bine să închidă ochii; măcar aşa bezna se reduce la corpul ei, şi nu la lumea exterioară. Şi aşa face, strânge pleoapele.

Două activităţi umane sunt însă cele care, cu precădere, implică închiderea ochilor: somnul şi rugăciunea şi, fiindcă de dormit îi este imposibil, în ea se înalţă rugăciunea, acea mică rugăciune care a însoţit-o de când a fugit din Colmar: „că Tu cu mine eşti. Toiagul Tău şi varga Ta, acestea m-au mângâiat...”

Rosteşte rugăciunea o dată, de două, de nenumărate ori. Şi, treptat, ritmul inimii ei încetineşte, răsuflarea nu îi mai e la fel de iute şi tăcerea redevine absolută, cu excepţia cuvintelor ce se repetă înăuntrul ei. Până ce, în

sfârşit, liniştea o cuprinde. Totul va fi bine, Gestapoul a plecat. Măcar ei doi sunt în siguranţă. Ceilalţi însă: Claudine, Raoul şi bărbile... îşi strânge pleoapele la gândul celor îndurate probabil de ei şi e ceva insuportabil, iar inima şi răsuflarea ei reacţionează din nou, pe măsură ce panica revine. „Ralf? Unde eşti? întoarce-te!”

Are impresia că e plecat de ore în şir, deşi, cu siguranţă, nu a lipsit mai mult de zece, cincisprezece minute. Sarah nu are ceas, nu are cu ce să măsoare trecerea timpului în afară de bătăile inimii. Şi pe urmă, în fine: paşi care se apropie şi o şoaptă prevenitoare:

— Eu sunt, Sarah!

0 împingere uşoară în uşa secretă, care se deschide. Lumina pătrunde în încăpere, iar el e acolo, în lumină.

— Au plecat, zice el. Poţi să ieşi, casa e goală.

Sarah iese din cadă. Lumina e acum aprinsă şi poate vedea faţa lui Ralf: e palidă şi trasă şi ochii îi aleargă de co- lo-colo, şocaţi. în răstimpul de când a lăsat-o singură în subsol şi până s-a întors pare să fi îmbătrânit cu câţiva ani.

— Ce e? întreabă ea. Ce ai găsit la parter?

Dă să se apropie de uşă, dar el îşi aşază o mână pe încheietura ei; mâna lui e rece ca gheaţa.

— Nu, spune el. Nu... nu urca. Nu încă. Trebuie să te previn... să-ţi spun... E... e groaznic.

— Dar ce ai găsit acolo? Spune-mi! Ce ai văzut? încearcă se se smulgă din strânsoarea lui, dar el o ţine ca într-un cleşte.

— Lasă-mă! strigă ea. Trebuie să... oh! strigă şocată la vederea manşetei de la cămaşa lui, acoperită de sânge.

— Au devastat casa. Şi, Sarah... Raoul e mort. împuşcat. Pe scări. Sânge peste tot... a trebuit să-l mut.

— Dumnezeule! Şi ceilalţi?

— Nu mai sunt aici. Aşa cum ţi-am spus. Au fost arestaţi. Presupun că Raoul a încercat să opună rezistenţă. Ai auzit şi tu împuşcăturile – probabil că a vrut să tragă el primul, dar nu a apucat.

Sarah a rămas în picioare, cu mâinile la gură şi ochii căscaţi de uimire.

— Trebuie să plecăm de aici, zice brusc Ralf. Nu mai putem rămâne. S-ar putea să se întoarcă, să cerceteze casa cu mai multă atenţie – trebuie să plecăm. Haide, îmbracă-te repede.

Sarah îşi trage pe ea în grabă fusta, un pulover şi bocancii. Ralf e deja îmbrăcat cu pantalonii şi vesta; probabil că le-a pus pe el înainte de a se aventura sus la parter. Acum îşi scoate cămaşa pătată de sânge, îşi ia una curată, un pulover, pantofii.

— Hai, vino să urcăm.

*

Ralf nu a exagerat deloc; casa a fost răscolită. În bucătărie, tot mobilierul nefixat pe perete zace acum pe podea, scaunele sunt rupte, iar masa răsturnată. Dulapurile sunt deschise şi puţina mâncare rămasă este împrăştiată pe podea. Cartofi, morcovi, napi, pahare şi farfurii sparte, tacâmuri – sunt toate risipite pe jos. De ani de zile Sarah şi-a format instinctul de a nu risipi mâncarea, şi chiar şi acum, când scânceşte la vederea dezastrului, se apleacă pentru a ridica de pe jos cartofii, morcovii. Şi Ralf se gândeşte la supravieţuirea lor: se duce la chiuvetă pentru a umple o sticlă cu apă. Sarah se îndreaptă de spate, amintindu-şi brusc de Raoul. îl prinde de braţ pe Ralf şi îl întreabă pe un ton imperios:

— Unde-i Raoul? Unde îi e cadavrul?

— L-am găsit pe scări. L-am tras sus într-un dormitor şi l-am întins pe un pat.

— Vreau să îl văd!

I se pare un lucru îngrozitor să-l lase pe Raoul în urmă. Nu l-a plăcut prea tare, dar asta nu are nicio importanţă acum:
Raoul luptase pentru libertatea ţării sale, luptase împotriva naziştilor atât de detestaţi şi a-l lăsa în plata Domnului, întins pe un pat, i se pare un gest complet lipsit de respect Ar trebui să-şi ia rămas-bun de la el, să şoptească o rugăciune la căpătâiul lui.

Numai că Ralf nici nu vrea să audă.

— Nu. Sarah, Raoul a murit vitejeşte. A crezut că poate apăra casa de Gestapo şi a plătit preţul. Nu mai avem ce face pentru el, trebuie să plecăm de aici cât mai iute.

A terminat de umplut sticla cu apă; o vâră în geantă. Sarah mai adună câţiva morcovi de pe jos. Cartofii nu le sunt de folos pe drum; nu pot fi mâncaţi cruzi. îndeasă morcovii în buzunare.

— Unde mergem?

— Nu ştiu. Trebuie să dau un telefon. Haide!

Deschide precaut uşa din spate. Scoate capul afară şi se
uită prin grădina din spatele casei. Niciun semn de viaţă, de soldaţi ascunşi. Iese, ridică o mână ca să îi facă semn să aştepte. înaintează cu atenţie câţiva paşi...

— Psssst!

întoarce capul în stânga şi în dreapta pentru a localiza sursa sunetului, sâsâitul repetat acum şi mai tare, şi o voce rosteşte în şoaptă:

— *Monsieuh*

Sunetul vine din stânga lui, dinspre casa învecinată, de peste un gard viu, jos, care desparte cele două curţi din spate. Un cap se înalţă pe deasupra lui: e un cap de femeie. Femeia se porneşte să turuie în franceză şi Ralf nu înţelege ce îi spune. Ridică o mână în aer ca s-o oprească şi se întoarce în pragul uşii de la bucătărie, unde Sarah stă şi îl aşteaptă. îi face semn să vină; ea se apropie.

— Nemţii au plecat, zice vecina. Dar trebuie să vă ascun- deţi. Puteţi să rămâneţi un timp la mine acasă. Nu vă faceţi griji, suntem de partea voastră.

Arată spre o poartă din capătul bucăţii de pământ. Sarah şi Ralf trec prin ea şi pătrund pe proprietatea femeii, traversează grădina din spatele casei şi intră pe uşa de acolo. Sarah lasă geanta să-i cadă pe jos şi prinde mâinile femeii în mâinile ei.

— *Madame*| Vă suntem foarte recunoscători. Vă mulţumim din inimă. Este îngrozitor ce s-a întâmplat.

— Suntem vecini şi pereţii sunt subţiri, iar ferestrele erau deschise – am auzit tot, spune femeia. Sunt Madame Brisson. Locuiesc aici de când mă ştiu şi am fost întotdeauna o bună franţuzoaică, o patrioată. Mama lui Claudine a fost prietena mea cea mai bună. Sigur că vreau să-i ajut pe prietenii fiicei ei! Claudine este atât de curajoasă, luptă pentru libertatea Franţei. 0 să vă pregătesc mai întâi micul dejun şi pe urmă vom discuta ce aveţi de făcut mai departe.

Vorbeşte repede, aşa că Sarah îi traduce lui Ralf.

— Cel mai urgent avem nevoie de un telefon, zice el. Există vreo cabină prin apropiere?

— Da, e una în colţul străzii, răspunde Madame Brisson.

— Dar noi nu putem ieşi... N-aţi vrea să...?

Femeia pricepe imediat.

— Daţi-mi numărul şi scrieţi-mi mesajul, şi voi suna eu. Aşază-te la masă, *mademoiselle.* Mă întorc imediat să vă fac o cafea.

Iese însoţită de Ralf. Genunchii lui Sarah se înmoaie în clipa următoare, de uşurare, şi se trânteşte pe un scaun. Pentru moment se află în siguranţă. Poate. Şi numai pentru puţin timp.

Astăzi realitatea războiului a năvălit peste ea pentru întâia oară. Până acum i se păruse ceva îndepărtat. Un coşmar şi, prin urmare, ceva ireal. Despărţirea de familie, de casă. Fuga forţată, primul refugiu la podgoria lui Margaux, traversarea Munţilor Vosges... Totul fusese mai degrabă un vis urât involuntar şi aparent fără legătură cu războiul – războiul în sine, luptele, moartea, carnajul fuseseră undeva departe, atât de teoretice, de teatrale. Un discurs la radio, voci înăbuşite, avertismente despre eventualităţi înfiorătoare. Până şi arestarea în pădure nu păruse un act de război, ci o altă scenă dintr-o piesă de groază. Nici atunci când Ralf o legase nu fusese un act de război. Nici când Krämer încercase să o violeze – nici măcar *acela* nu fusese un act de război, ci unul săvârşit de o brută; un gest individual, personal. Până şi atunci când Ralf îl împuşcase pe Krämer şi rămăşiţele însângerate ale capului său o atinseseră şi-i întinaseră corpul, iar ea uriaşe cuprinsă de o teroare absolută – nici atunci nu fusese război.

Dar ceea ce se petrecuse azi, această dramă – *acesta* era într-adevăr războiul. Războiul spărsese bula negării ei. Şi acum nu mai are unde să se ascundă. Războiul este peste tot, s-a prăvălit peste ea şi, de acum încolo, cu

fiecare pas pe care îl va face, se va afunda şi mai adânc în măruntaiele lui îns păimântătoare.

— Am vorbit cu falsificatorul, zice Mathilde. îţi va termina documentele cel târziu mâine. Şi pe urmă va trebui să plecaţi imediat din Metz. Nu puteţi rămâne aici. îmi pare rău, dar este prea periculos pentru noi toţi.

„Aici" este camera din spate a unei croitorii. Mathilde le-a căutat între timp un loc temporar de dormit la noapte. Venise imediat, îi luase din casa lui Madame Brisson, îi condusese prin porţi ascunse şi pe drumuri lăturalnice până ce ajunseseră la atelierul fratelui ei, situat în cartierul cel mai sărac al oraşului. în cel mai rău caz vor dormi aici, pe podeaua din atelier. Nimeni nu are paturi libere de oferit.

— Toată lumea este *très sympathique*[1], le explică Mathilde. La izbucnirea războiului, am fost evacuaţi în sud, dar după aceea ne-am întors cu toţii, cu excepţia evreilor, şi fiecare casă, fiecare cameră liberă a fost rechiziţionată de nemţi. Metz a devenit un oraş foarte aglomerat. Şi *Judenrein,* cum spun ei, adică liber de evrei, şi plin în schimb de nemţi. îi preferam pe evrei.

Au acceptat consternaţi ideea că grupul lui Claudine reprezintă o cauză pierdută, la fel ca toţi francezii prinşi de friţi; în cazul în speţă, prin vărsare de sânge. Fără îndoială, cei arestaţi vor fi interogaţi şi torturaţi în cele din urmă, până ce vor mărturisi cu răsuflarea întretăiată adevărul, după care vor fi ucişi.

— Nu îi putem învinovăţi fiindcă vor vorbi, declară Mathilde. Tot ce vor dori în acele momente va fi să pună capăt suferinţei: să moară. Ştiu că îndată ce vor vorbi,

1 „Foarte drăguţă" (în fr. în original) (n. red.).

pentru ei va veni sfârşitul. De aceea trebuie să fugiţi cât mai repede.

— Dar friţii îi vor întreba de noi? spune Sarah. Nu cred. Nu cred că nemţii ştiu de noi.

— Asta mă întrebam şi eu, clatină Ralf din cap. Tu ce părere ai, Mathilde?

— N-avem de unde să ştim, răspunde ea. Şi de asta trebuie să plecaţi. Nemţii vor vrea să afle în principal informaţii despre celula Rezistenţei din Nancy şi de unde primesc ei arme şi grenade. Celula aceea e aprovizionată de SOE, o organizaţie britanică, şi friţii vor cu disperare să afle nume şi adrese. Nu caută un dezertor din Wehrmacht şi o tânără evreică fugară din Colmar şi nu le-ar trece prin cap să pună asemenea întrebări. Totuşi... ridică ea din umeri. Poate că prietenii noştri le vor divulga de bunăvoie această informaţie pentru a îndrepta interogatoriul în altă direcţie. Pentru a distrage atenţia. Pentru cei din Rezistenţă voi sunteţi mai puţin importanţi decât reţeaua din Nancy. E foarte posibil să vă sacrifice deliberat. îmi pare rău, dar asta e situaţia. Ar fi o trădare de mai mică relevanţă, cu miză mai mică pentru Rezistenţă. Aşa încât trebuie să fugiţi – Metz a devenit un cartof prea fierbinte pentru voi.

Chiar şi aşa, într-un Metz devenit cartof fierbinte, Sarah tremură, şi nu de frig. Ralf o ia pe după umăr, strângându-i-l, dar îşi lasă braţul acolo numai pentru o clipă, apoi îl retrage.

— Nu-ţi fie teamă, zice el. O să am eu grijă de tine.

„Atunci lasă-ţi mâna pe umărul meu”, strigă Sarah, dar doar în gând. „îmbrăţişează-mă strâns. Mi-e frică, sunt înspăimântată şi singură. Te rog.”

Dar Ralf nu o cuprinde din nou cu brațul. Nu o trage spre el pentru a o liniști. în realitate, se îndepărtează; se ridică în picioare şi merge să se sprijine de uşă.

„Este adevărat ce se spune”, îşi zice Sarah. „Nemţii sunt oameni reci; până şi cei prietenoşi, cei care-l urăsc pe Hitler, sunt aşa. Sunt reci şi lipsiţi de sentimente. Nu le pasă de nimeni, nu pot iubi pe nimeni. Ralf nu este altceva decât o statuie frumoasă. îşi face datoria purtându-mi de grijă, dar nu dă doi bani pe sentimentele mele. Trebuie să încetez să-l iu- besc.Trebuie!!! Dar ce mă fac dacă nu voi putea?”27

Documentele lui Ralf sunt într-adevăr gata a doua zi. Povestea lui de acoperire e menţinută cât mai aproape de realitate, la fel şi deghizarea: este din nou un soldat proaspăt bărbierit, tuns scurt, curat îmbrăcat în uniformă. Un soldat neamţ care se întoarce din permisie la regimentul său din sudul Franţei.

— Te vei nume Karl Vogel, aşa cum ai dorit, îi spune Mathilde. Dar eşti cu trei ani mai în vârstă; acum ai douăzeci şi unu de ani. Pentru cineva aflat în situaţia ta, este mai bine să fii major. Şi, oricum, arăţi mai matur decât eşti.

Aşa să fie? Sarah se încruntă la auzul acestor cuvinte şi se uită mai îndeaproape la Ralf. îşi întruchipează perfect rolul: un soldat bine făcut, înalt şi chipeş în uniforma sa, cu firele de barbă răzleţite dispărute acum. Şi, da, are dreptate Mathilde – în cele două săptămâni de când îl cunoaşte, Ralf a îmbătrânit. Soldatul necălit în luptă, un adolescent cu faţă aproape ca de copil, nu mai există, fiind

înlocuit de un bărbat. Dar ce anume s-a schimbat la el? Trăsăturile îi sunt aceleaşi: structura facială bine proporţionată, aproape clasică şi, desigur, trăsăturile individuale, părul castaniu închis, ochii căprui, urechile, toate au rămas neschimbate. Este la fel de chipeş ca înainte şi totuşi... Schimbarea, realizează ea, s-a petrecut în interior.

O profunzime proaspăt dobândită se infiltrează acum prin fiecare atom de pe faţa lui, din corp, din statură, din atitudine şi îi conferă un soi de maturitate ambiguă, un aer de competenţă pură ce nu provine dintr-o schimbare exterioară măsurabilă, ci se revarsă din interior. Experienţele prin care a trecut l-au forţat să se maturizeze; s-a transformat cât ai clipi din băiat în bărbat. Noua maturitate îi scliipeşte în ochi; ruşinea ce fremăta în soldatul care o privea implorând-o să-l ierte în timp ce îi lega încheieturile s-a evaporat.

Şi iată-l acum pe bărbatul care s-a iertat pe sine, nu prin a-şi scuza greşelile, ci prin a trece peste ele, înlocuindu-le cu noi forme de responsabilitate şi putere. Emană încredere. Ar fi trebuit să-şi dea seama de la bun început: Ralf este un bărbat aflat într-o evoluţie rapidă. Ar fi trebuit să vadă acest lucru în încrederea pe care le-a inspirat-o el unor străini, începând cu Eric şi sfârşind cu Mathilde. Rebecca, Victoire, Madame Delauney, până şi *maquisards,* cu toţii au părut să pună imediat temei pe cinstea lui Ralf când abia îl cunoscuseră şi în ciuda trecutului său de soldat în Wehrmacht Ralf posedă un fel de magnetism care pare a produce automat această impresie: că este un om cu adevărat *bun.*

Ea a fost ultima care a sesizat; a fost prea absorbită de propriile conflicte emoţionale – teama animalică iniţială,

care a făcut-o să respingă şi să nege atracţia pe care el o exercita asupra ei – pentru a observa schimbarea petrecută în el. Un alt lucru se petrece cu ea, un fenomen greu de identificat: să fie o pasiune trecătoare, iubire sau poftă trupească? Nu, nu e poftă trupească. Este atrasă de el, însă atracţia e mai degrabă de ordin spiritual decât fizic, este o dorinţă de confort emoţional şi reciprocitate mai mult decât una carnală.

E ca şi cum sufletul ei, abandonat de familie şi de tot ce a avut mai scump pe lume, năzuieşte spre el, tânjind să fie acceptat, recunoscut, iubit – fiind însă respins cu cruzime de indiferenţa lui. Ciudat este că această calitate a lui de a face impresie bună, de a fi considerat demn de încredere e îmbrăcată într-o asemenea frigiditate. Dar poate că răceala face parte din noua lui maturitate. Poate că maturitatea exclude reciprocitatea; poate că maturitatea ţine la distanţă iubirea şi inevitabila nevoie de afecţiune care vine odată cu ea – nevoia de a se contopi cu celălalt, de a fi *una* cu el. Orice ar fi, Sarah se simte singură. Atât de îngrozitor de singură..., încât dorul pe care îl simte sfârşeşte într-un gol iritant. Până şi noile lui documente îi reflectă proaspăta maturitate.

— Bun, deci am sărit peste trei ani? Ce drăguţ! zice Ralf, luând actul de identitate din mâna lui Mathilde şi studiin- du-I. Chiar dacă e nou, actul arată de parcă nu ar fi, cu fotografia lui uşor crăpată şi cartonul pe care este tipărită tocit pe margini. Karl Vogel, douăzeci şi unu de ani.

— Aş vrea şi eu să devin mai bătrână! mormăie nemulţumită Sarah. Urăsc să fiu minoră, să fiu tratată ca un copil.

— O să vină şi vremea ta, spune Mathilde. Trecem prin- tr-o perioadă când istoria se întâmplă sub ochii

noştri, iar asta îi forţează pe oameni să se maturizeze mai repede. Şi tu te vei maturiza, ca şi Karl. Numai că el a trăit mai multe decât tine. Va veni o zi când îţi vei demonstra şi tu curajul. Până atunci, va trebui să te mulţumeşti să ai şaptesprezece ani.

— Săptămâna viitoare voi împlini optsprezece, obiectează Sarah.

Dacă ar fi fost acasă, ar fi avut parte de o petrecere. *Maman* ar fi copt în chip miraculos un tort din morcovi, pudră de ou şi făină de porumb, un tort care, copt fiind cu dragoste, ar fi fost delicios, iar ea ar fi fost îmbrăţişată de părinţi şi de surori şi, în ciuda războiului, ar fi râs şi ar fi cântat cu toţii. Aici însă, va trebui să uite de aniversarea ei. E o fugară care călătoreşte cu un peşte rece pe nume Ralf- ba nu, *nu* Ralf, ci Karl. Va trebui să ţină minte să i se adreseze aşa.

Mathilde îi mitraliază cu instrucţiuni:

— Trebuie să plecaţi. Acum. Să luaţi primul tren spre Paris... Nu veţi rămâne acolo, veţi lua imediat trenul spre Poitiers. Parisul mişună de oameni ai Gestapoului. Poitiers e un loc mai sigur – acolo au fost evacuaţi cetăţenii din Metz la începutul războiului. Vă veţi amesteca printre ei. Să fiţi precauţi şi să n-aveţi încredere în nimeni, Nu toţi francezii sunt împotriva naziştilor. în Paris operează Carlingue, o societate secretă nouă de colaboraţionişti francezi ai Gestapoului, oameni mai răi chiar decât naziştii. Unii din ei sunt foşti infractori nemiloşi, care lucrează mână în mână cu Gestapoul şi sunt mai greu de depistat fiindcă nu poartă uniformă şi urmăresc oamenii, pregătiţi oricând să îi denunţe. Poţi da peste ei oriunde, aşa că păziţi-vă spatele. Staţi cu ochii în patru. Să nu vă

aşezaţi unul lângă altul în tren, ca să nu fiţi controlaţi în acelaşi timp. E mai bine aşa, mai sigur. Nici la gară să nu mergeţi împreună. Cumpăraţi-vă biletul separat Nu mai fi atât de speriată, Sarah, spaima asta poate să te trădeze. Un singur telefon dat la Colmar şi, gata, totul se termină pentru tine. Documentele tale sunt în ordine şi, mai mult decât atât, sunt autentice. Să nu uiţi asta. încearcă să pari sigură pe tine şi poartă-te natural. O să te însoţesc eu la gară, e mai bine aşa. Ţine minte, mergi la Paris, unde vei locui la rude şi îţi vei căuta de lucru. Ai memorat adresa? Să te aud.

Sarah repetă adresa din Paris pe care a memorat-o. Nu va merge de fapt acolo, e doar o casă conspirativă a RIE, care au informat-o pe Mathilde de existenţa ei. Ralf – ba nu, Karl – a primit o altă adresă. Ei doi se vor întâlni în Paris la Gare de l'Est, de unde vor lua metroul până la Gare Montparnasse, iar de acolo se vor despărţi din nou pentru a călători cu trenul până la Poitiers. Sarah îşi îndreaptă umerii şi spatele. Aceasta este proba de maturitate pe care o aştepta.

Ralf se aşază în acelaşi vagon cu ea, dar într-un alt compartiment. Mathilde insistase să nu stea împreună din motive de siguranţă.

— Nu ştii niciodată cine e cu ochii pe tine, spusese ea. Oamenii s-ar putea întreba de ce se poartă un soldat neamţ atât de prietenos cu o simplă franţuzoaică şi, dacă sunteţi văzuţi împreună, treaba asta ar putea da naştere la conflicte. Sunt oameni care urmăresc privirile furişe, gesturile ascunse, expresiile faciale. Nu aveţi cum să ştiţi cine colaborează cu Gestapoul. Niciodată. Staţi separaţi până ajungeţi la Paris. încearcă să te aşezi lângă o femeie

mai în vârstă, o sfătuise Mathilde pe Sarah. Stai de vorbă cu ea, prefă-te că sunteţi împreună. S-ar putea să-ţi prindă bine. Oricum, însă, nu ai motive de îngrijorare. Nu ai ştampila incrimina- torie *Evreu* aplicată pe documente. Nimeni în Franţa nu o caută pe Sarah Mayer...

— Dar dacă am fost trădată de Claudine şi prietenii ei?

— Chiar dacă te vor trăda, nu o vor face imediat. Va trece ceva timp până ce poliţia va fi alertată să te caute şi, până atunci, tu vei fi ajuns la Poitiers. Poate că totuşi ar fi fost mai bine să nu-ţi fi folosit numele real în casa aia.

— Acum e prea târziu.

— Nu contează, tu fă tot ce poţi ca să ajungi la Poitiers.

La gară, Mathide a stat deoparte în timp ce ea şi-a cumpărat biletul pentru toată călătoria până la Poitiers. Sarah nu mai cumpărase niciodată un bilet de tren şi acum era nevoită să se descurce singură, ca un adult.

— Bun, acum la revedere, *chérie.* Şi mult noroc.

Mathilde a sărutat-o pe amândoi obrajii. S-a răsucit pe
călcâie şi a plecat.
Şi acum este aici, în compartiment Aşa cum a sfătuit-o Mathilde, şi-a ales un loc lângă o femeie între două vârste care ţine în poală o bocceluţă. Părul femeii este destul de încărunţit şi ridurile din jurul ochilor par a proveni de la râs, nu de la vârsta înaintată; este totuşi o voioşie suprimată, căci atunci când se întoarce cu faţa către ea, Sarah îi vede tristeţea din ochi. îşi zice că femeia trebuie să fi fost rotunjoară şi moale, în schimb este sfrijită şi osoasă. Doar pieptul generos mai aminteşte de o siluetă mai împlinită în vremurile bune.

Conversaţia se leagă cu uşurinţă. Tristeţea din ochii femeii se explică prin pierderea a doi fii la începutul verii lui 1940, când friţii au invadat Franţa. La început, vorbeşte cu prudenţă, ca şi Sarah, fiecare cântărind la cealaltă atitudinea faţă de invazie şi încercând să stabilească dacă poate avea încredere în tovarăşa de drum. Sarah a descoperit că încrederea este un instinct, o senzaţie viscerală. Şi că trebuie să înveţi să ai încredere nu numai în celălalt, ci şi în tine şi în abilitatea ta de a discerne cui poţi să-i acorzi încrederea, rămânând însă în tot acest timp conştient de faptul că un *collaborateur* cu adevărat talentat poate stăpâni arta subtilă de a trezi, pe nedrept, bunăvoinţa celorlalţi.

Nu e uşor s-o minţi pe Madame Leroi. *Maman* i-a vârât în cap lui Sarah importanţa adevărului, aşa încât ideea de a înşela deliberat un prieten onest îi stă pe conştiinţă. Totuşi, altă cale nu există. E Sarah din Colmar şi se află în drum spre Paris, unde va sta la rude şi îşi va căuta de lucru. Aceasta e acoperirea ei.

— Ce fel de slujbă îţi cauţi?

— Păi...

Nu-i poate răspunde „să fac viori”, deşi poate că şi în Paris există lutieri. De ce n-ar fi? însă Mathilde a sfătuit-o să nu-şi trădeze abilităţile. Să marşeze pe ideea de munci necalificate, mai puţin speciale. Pentru orice eventualitate.

— Orice, răspunde Sarah. Mă pricep să fac menajul, aşa că m-am gândit la ceva legat de curăţenie. Sau...

— Ştii să tai legume?

— Da, sigur că ştiu! Obişnuiam să o ajut pe mama în bucătărie.

— Atunci te pot prezenta cumnatului meu. Are un mic restaurant lângă Montparnasse. Nimic simandicos, să ne-n- ţelegem, nu e un local gourmet, doar mâncăruri simple de prânz şi cină pentru lucrătorii de la birourile din apropiere. Crezi că ai putea face faţă?

— Sigur că da! Doar că se poate ca unchiul să-mi fi găsit deja de lucru într-un magazin.

— Oricum, o să-ţi dau adresa. Şi, dacă nu te descurci, trimi- te-mi o scrisoare şi o să încerc să te ajut Ai grijă însă ce scrii.

Primul control are loc la ieşirea din Lorena şi intrarea în *Zone Interdite.* Părăsesc regiunea anexată de Germania pentru a pătrunde în „zona interzisă", un tampon între cea anexată şi Franţa ocupată. Trenul staţionează aproape o oră.

Ofiţeri germani în uniforme de culoare gri ardezie împân- zesc vagoanele, trecând cu o lentoare chinuitoare de la pasager la pasager, verificând hârtii şi scrutând feţe, punând întrebări, examinând, uneori chiar percheziţionând. Când ajung la ea, Sarah îşi ridică ochii neliniştită, convinsă că vina i se citeşte pe fiecare trăsătură a feţei. „Linişteşte-te. Calmează-te. Respiră." însă mâinile îi tremură în clipa când scoate actul de identitate şi bătăile inimii îi sunt probabil auzite, căci le simte cum îi bubuie în piept

— Călătoriţi de la Metz la Paris? Şi care este scopul deplasării dumneavoastră, *Fräulein?*

— Mă... mă duc în vizită... adică să-mi caut de lucru...

Se bâlbâie. O ia de la capăt, însă Madame Leroi o întrerupe în clipa următoare într-o germană perfectă:

— Nepoata mea mă însoţeşte la Paris în vizită la sora mea, rosteşte ea clar şi ferm. I s-a promis o slujbă la restaurantul din Montparnasse al familiei.

Ofiţerul dă din cap şi îi înapoiază documentele lui Sarah.

— Foarte bine. Dar dacă e aşa timidă, *Fräulein* va avea probleme să lucreze cu publicul.

Madame Leroi chicoteşte.

— Ah, da – Sarah a noastră a fost tare răzgâiată şi e încă un şoricel! Pentru început nu va lucra direct cu clienţii. însă Parisul o va oţeli. Nu-i aşa, *chérie*? Cu timpul vei ajunge o tânără pariziancă perfect capabilă să-şi poarte singură de grijă.

O bate cu palma pe genunchi şi-i face cu ochiul, jovială. Sarah se forţează să zâmbească şi dă din cap. Ofiţerul dă şi el din cap, fără să zâmbească, şi înaintează pe culoar.

Când cei doi ofiţeri se îndepărtează suficient de mult pentru a nu fi auzite, Madame Leroi se întoarce cu faţa spre Sarah şi rosteşte pe un ton energic:

— Adună-te şi învaţă-te să minţi mai bine şi mai convingător. Nu-ţi ştiu povestea, dar îţi pot spune că ai dat de belea. Nu vreau să aflu amănunte, tot ce îţi spun e să te aduni. Eşti vai de capul tău!

Sarah încuviinţează; ştie că Madame Leroi are dreptate. Mâinile îi sunt umede de transpiraţie; le şterge de mâneci şi-i mulţumeşte din inimă femeii mai vârstnice.

— îmi cer scuze, şopteşte ea. Sunt pentru prima oară pe cont propriu şi cu numai câteva zile în urmă stăteam ascunsă şi au venit şi mi-au arestat prietenii şi... Are o pornire nestăvilită să scuipe tot din ea, să

povestească lucrurile aşa cum s-au întâmplat, de la început până la sfârşit.

Madame Leroi e dintre acele prietene, dintre acele femei mai vârstnice puternice. încă de la începutul călătoriei ea şi-a dat seama de situaţia dificilă în care se află Sarah, i-a citit gândurile, a îmbrăţişat-o spiritual, dacă nu fizic, i-a împrumutat din curajul şi încrederea ei. Margaux, Rebecca, Madame Delauney – chiar şi Mathilde; şi acum această străină care i-a remarcat din prima clipă nesiguranţa şi a luat-o sub aripa ei ocrotitoare. Spre deosebire de Ralf, care o împinge mereu deoparte, care o ajută în chestiuni de ordin practic, dar nu şi ca să se elibereze de temeri.

— Candoarea te dă de gol, spune acum Madame Leroi. Minciunile ţi se citesc în ochi. îmi pare rău că ai considerat că trebuie să mă minţi, dar nu o să te întreb de ce – în războiul ăsta, majoritatea oamenilor au secrete. Şi nu o să întreb de ce o fată atât de vulnerabilă ca tine călătoreşte singură. Presupun că ai motivele tale. însă când eşti singură, fă bine şi exersează-ţi minciunile; sunt prea străvezii.

— Sunt din Colmar, şuşoteşte Sarah. Sunt evreică şi...

— Şşşt! Ce ţi-am spus eu? Nu vreau să ştiu nimic! Nu trebuie să mărturiseşti astfel de lucruri unor străini, oricâtă încredere ai avea în ei. Este periculos.

— îmi pare rău...

— Şi nu îţi cere scuze! Nu eşti decât o fetişcană şi nu ar trebui să călătoreşti singură. Nu ai idee ce se poate întâmpla.

Sarah îşi coboară şi mai mult glasul.

— Dar nu sunt singură. Călătoresc împreună cu un tânăr, un soldat, un dezertor neamţ care...

— Un soldat neamţ? Un dezertor? Serios? Este iubitul *tău*? Ai încredere în el? Sper că nu ai fugit cu el în lume sau aşa ceva. Pentru că n-ar ieşi nimic bun din asta.

Sarah clatină din cap cu putere.

— Nu, nici vorbă. El mă însoţeşte doar pentru că sunt minoră. Ni s-a spus că e mai bine să nu stăm în acelaşi compartiment de tren.

— Ah! *Vi s-a spus.* înseamnă că aţi încăput pe mâini bune, aşa că o să-mi văd de treaba mea şi n-o să-ţi mai pun întrebări.

La următorul control, în apropiere de Paris, Sarah răspunde întrebărilor nemţilor fără să tremure sau să se bâlbâie. Madame Leroi o priveşte aprobator.

— Văd că înveţi repede! zice ea. Cât de curând vei ajunge să minţi la fel de uşor pe cât îţi e să respiri. Minciunile convingătoare nu sunt de admirat într-o lume normală. Din nefericire, lumea în care trăim acum a înnebunit şi suntem nevoiţi să deprindem astfel de viclenii pentru siguranţa noastră. Totuşi, oferta de lucru rămâne în picioare. Probabil că ai alte planuri, dar nu se ştie niciodată, *n'est-ce pas?* 0 să-ţi notez adresa din Paris a surorii mele şi adresa mea.

— Scoate din sac o agendă mică şi un creion şi scrie.*Bon*| Ei bine, draga mea, la următoarea staţie, la Paris, în *banlieu*\ eu o să cobor. Va trebui să ne despărţim. Mi-a făcut plăcere să te cunosc şi să stăm de vorbă şi îţi doresc tot binele de pe lume, ţie şi acelui tânăr, în aventurile care vă aşteaptă. Chiar dacă nu-i iubitul *tău,* dacă e să mă iau după tine. Nu încă, aş zice. Deşi bănuiesc că se va întâmpla într-o bună zi. Aşa merg lucrurile în viaţă. Oricum ar fi, *bonne chance*|

Şi cu asta pleacă, lăsând-o pe Sarah din nou cuprinsă de acea senzaţie de vid interior. însă curând trenul se îndreaptă către Gare de l'Est Pasagerii se ridică de pe banchete, îşi iau bagajele din compartimentul de sus, îşi aranjează lucrurile în sacoşe.

Şi Ralf apare dintr-odată, stând lângă ea pe coridor şi zâmbind cu acel surâs rezervat şi impersonal care promite prietenie, dar avertizează în acelaşi timp că distanţa trebuie păstrată. Sarah înţelege şi-i face jocul. E una din acele minciuni de război pe care Madame Leroi le deplânge.

— Eşti gata pentru etapa următoare a aventurii noastre? o întreabă el.

0, da, o aventură. Pentru el, asta nu e decât o aventură. 0 altă minciună, alte denaturări, alte prefăcătorii, cum că iraţionalul este raţional şi nebunia este sănătoasă. Ralf nu se coboară la asemenea nimicuri, nu vrea decât să ajungă la destinaţie, să o ţină pe ea în siguranţă, făcându-şi totodată datoria şi, după aceea, să-şi vadă de viaţa lui.

într-o zi o va depozita în ultimul adăpost şi va porni la drum spre adăpostul lui. Nu-i pasă deloc de ea; nu îl interesează dorinţa ei de a fi cu el, nu-l mişcă singurătatea ei,

[1] „Trădătoare” (în fr. în original) (n. red.).

nevoia ei de apropiere. „Ei bine – îşi zice Sarah îndreptându-şi umerii – noroc că situaţia asta nu va dura mult.” Curând i se vor alătura Amélie şi Thérèse, şi apoi *maman* şi *papa,* Manon şi Sofie. Vor fi din nou o familie întreagă şi va uita cu totul de existenţa lui Ralf.

La Gare de l'Est coboară pe peron şi se uită în jur după Ralf. Nu mai e în spatele ei. A ieşit din vagon pe o altă uşă şi e ascuns vederii de pasagerii care se revarsă din compartimente pe culoarul trenului, împingându-se. Şi pe urmă îl zăreşte, iar el, la rândul său, o vede. îşi face drum spre ea prin aglomeraţie.

— Am reuşit! exultă el. Paris, oraşul luminilor!

— Şi al iubirii, îl completează ea.

— Da, da, aşa e. Acum trebuie să vedem cum ajungem la o staţie de metrou şi la Gare Montparnasse ca să ne continuăm drumul.

— Ce păcat că nu putem să mai rămânem, oftează Sarah. Ce păcat că nici n-am ajuns bine, că trebuie să plecăm.

— Sarah, nu suntem în vacanţă. într-o zi, după ce războiul se va termina, te vei putea întoarce ca să vizitezi oraşul. La fel şi eu. Dar, pe moment, acesta este cel mai periculos loc din toată Franţa, aşa că trebuie să-l părăsim rapid.

— Ştiu. Visam şi eu.

— Ce-ar fi să mergem mai întâi la o cafenea ca să mâncăm ceva? Mi-am mâncat sandvişul la prânz, dar mi s-a făcut din nou foame.

— Da, bună idee.

— Lasă-mă să-ţi duc eu bagajul.

îl ia şi îl azvârle cu uşurinţă pe umăr, după care o iau din loc, urmând mulţimea care se îndreaptă spre ieşirea

din gară. Sarah observă aproape imediat privirile încruntate. Oamenii care trec pe lângă ei se încruntă, unii mormăie cuvinte necunoscute ei, încărcate de dezaprobare şi reproşuri. Unii se îndepărtează, pur şi simplu, ca pentru a isca un gol cât mai mare în jurul lor. 0 persoană scuipă demonstrativ pe jos. îi este clar acum: mersul cot la cot cu un soldat neamţ o poate proteja întrucâtva de Gestapo, dar nu o face iubită de francezi. Café de la Gare, aşa cum a fost neinspirat denumită, se află imediat la ieşirea din gară. Majoritatea meselor pătrate dinăuntru sunt ocupate. Sarah zăreşte una liberă într-un colţ, lângă o uşă pe care scrie *Toilettes.* I-o arată lui Ralf şi porneşte într-acolo. Se bucură că poate să-şi dezmorţească picioarele, să scape de spaţiile claustrofobice ale unui tren în mişcare. Se aşază la masă cu spatele la uşă.

— Mă duc să comand ceva, zice Ralf. Ce zici de o omletă şi un croasant? Ca să ne ţină un timp de foame.

— Da, şi o cafea, te rog.

— 0 să văd ce pot face în privinţa cafelei. Oricum, nu va fi una adevărată.

Merge spre tejgheaua situată în partea din spate a cafenelei şi discută cu o chelneriţă cu şorţ în carouri şi batic asortat. Ea îi înmânează un meniu, dar se întoarce imediat spre alt client. Ralf încearcă să-i vorbească şi ea se răsuceşte din nou cu faţa către el, dar îi răspunde încruntată şi se îndepărtează cu mers ţeapăn.

Ralf vine la masă cu două ceşti de cafea.

— Pe viitor ar fi mai bine să comanzi tu, spune el. Nu o să primesc favoruri îmbrăcat în uniforma asta. Nu au ouă. Aşa că am comandat... Se întrerupe pentru o clipă, apoi reia: Nu întoarce capul, Sarah! Nişte ofiţeri germani

tocmai au intrat. Par să caute pe cineva... se uită în jur. Stai liniştită, nu-ţi fă griji. Dacă vin spre noi, poartă-te natural. Totul e în ordine.

Ce uşor îi vine lui. Dar panica, mocnind sub suprafaţă, răzbeşte acum afară. Panica e permanent acolo, înăuntrul ei, stă la pândă, în aşteptarea celui mai mărunt semn pentru a intra în acţiune, înăbuşind orice alte gânduri, amenințân- du-i sentimentul de siguranţă atât de greu dobândit. N-ai decât să repeţi la nesfârşit „nu-ţi fă griji, nu-ţi fíe teamă, totul e în regulă...", dar repetarea unor cuvinte, chiar şi crezând în ele, ştiind că reprezintă adevărul logic, raţional, nu le transformă în realitatea *ta,* nu le transformă ca prin magie în opusul lor. Spaima, îngrijorarea, anxietatea rămân acolo; o bestie ascunsă în umbrele minţii, aşteptând cel mai mic impuls pentru a sări în faţă, a devora orice atitudine bună şi încrezătoare pe care ai clădit-o cu atâta grijă.

Sarah întinde mâna după ceaşca de erzaţ. Orice ca să-i distragă atenţia, să o facă să nu se gândească la panică, ci la cafea. Stratagema nu funcţionează însă şi mâna începe să-i tremure pe masă. O ţine acolo, este tot ce poate face pentru a nu se răsuci pe scaun ca să vadă, ca să ştie ce fac nemţii; dacă vin sau nu către ei.

Ralf îşi aşază mâna peste mâna ei, o palmă nemişcată, fermă şi atât de mare, încât acoperă cu ea dovada spaimei lui Sarah.

— Stai cuminte, spune el. Poartă-te natural, rămâi calmă.

Iată-le din nou: platitudinile. Lui Sarah îi vine să ţipe la el, să urle, să-i ceară să tacă; este speriată, terifiată şi nu se poate opri din tremurat, oricât de mult încearcă. Faţa lui este atât de enervant de calmă, chiar zâmbitoare, în

timp ce joacă rolul cetăţeanului inocent care îşi savurează cafeaua. Sau poate că nici nu e un rol, poate că aşa *este* el, calm, lipsit de emoţii, de pasiune; atât de *german.* în clipa aceea îl urăşte. îşi trage mâna de sub mâna lui.

— Termină! şi cuvintele zboară din gura ei prea zgomotos, mai zgomotos decât a intenţionat, aproape ca un ţipăt; şi, pentru că au sunat atât de tare, ea se întoarce ca să verifice dacă le-a mai auzit cineva, dacă a atras atenţia asupra lor.

Şi uite-i: de data asta sunt chiar gestapovişti, în uniformele lor negre. Răceala care o cuprinde îi este familiară de acum. De fiecare dată când o paşte un pericol, răceala o cuprinde ca o plasă şi-i scurge sângele din faţă. în momentul când îşi întoarce capul, unul dintre ofiţeri se uită în direcţia ei şi ea îi prinde privirea şi se simte complet descoperită, îl vede cum se încruntă şi dă să se îndrepte către masa lor. Ştie că vina este scrisă în fiecare linie a feţei ei.

— Sarah, uită-te la mine!

Ralf i se adresează pe un ton imperios şi cuvintele lui, deşi înăbuşite, îşi ating ţinta. Ea se răsuceşte cu faţa spre el şi spatele la gestapovişti, şi îl fixează cu privirea. Faţa lui este o mască a calmului, însă zâmbetul îi este doar lipit pe ea şi nu-i atinge ochii. Vorbeşte acum, şi o face la fel de liniştit, trăncănind prosteşte despre pâinea franţuzească, cea nemţească, penuria de făină şi felul în care fiecare ţară îşi gestionează resursele. E rezervat şi calm, în timp ce ei inima îi bubuie în piept şi mâinile, ascunse acum vederii, ţinute în poală, continuă să tremure.

Printre pălăvrăgeli, Ralf strecoară vorbe de înţelepciune:

— Nu mai fă aşa, Sarah! Nu te întoarce, nu te uita. Nu pe noi ne caută. înainte de război aveam şi noi croasanţi în Freiburg; erau aşa de uşori şi pufoşi, însă acum nu mai sunt făcuţi cu unt. Rămâi calmă, Sarah, respiră adânc! Germanii preferă covrigii în locul croasanţilor. Voi, în Colmar, ce obişnuiaţi să mâncaţi, covrigi sau croasanţi? Care îţi plac mai mult? Nu sunt interesaţi de noi, discută cu nişte evrei aşezaţi lângă uşa de la bucătărie. îi hărţuiesc... Nu trage cu urechea. încearcă să mă asculţi pe mine. Uită-te la mine, nu întoarce capul.

Dar ea nu se poate abţine. Se răsuceşte – doar e ceva normal să întorci capul atunci când auzi că cineva ţipă, adică exact ceea ce fac în clipa asta uniformele negre. Se uită la cine ţipă ei. Evrei, aşa a spus Ralf; cum de şi-a dat seama? îi priveşte şi realizează imediat. Da, oamenii aceia sunt evrei.

De când au ajuns la Paris a văzut-o deja de multe ori: steaua galbenă, cusută pe mânecă. Mathilde i-a explicat că toţi evreii au primit câte una şi că trebuie să o poarte tot timpul. Steaua trebuie cusută cu grijă pe mânecă şi, când cineva îşi schimbă hainele, trebuie să o descoasă şi să o coasă la loc, la fel de grijuliu şi frumos. Aceşti evrei sunt identificaţi prin acele stele. Ofiţerii ţipă la ei – un grup de patru persoane – pentru că pe mâneca unuia steaua e prinsă în ace, nu cusută. Sarah priveşte scena încremenită. Partea vinovată stă cocoşată la masă, în timp ce amândoi ofiţerii ţipă la el. 0 mână zboară şi îl loveşte cu putere în cap. Omul se prăbuşeşte de pe scaun şi aterizează pe jos, unde rămâne lat, în timp ce scaunul zgârie zgomotos podeaua în spatele lui. Unul dintre însoţitorii săi, o femeie cu steaua cusută bine la locul ei,

sare în picioare, complet şocată, însă altul din grup, un bărbat brunet şi deşirat, o prinde de braţ şi o aşază înapoi pe scaun.

Ofiţerii lovesc cu picioarele silueta ghemuită pe podea, îi urlă să se ridice. Omul se saltă încet în picioare. îl împing afară din cafenea, încadrându-l şi ţinându-l fiecare de câte un braţ, aproape târându-l pe sus. O siluetă mică, scheletică, între doi ofiţeri masivi.

Nu numai Sarah, ci întreaga cafenea se holbează acum într-o tăcere împietrită la bărbatul vinovat, silit să iasă în stradă cu braţele prinse la spate. Femeia evreică de la masa lui plânge în pumni. însoţitorul său se apleacă spre ea; pare să încerce să o consoleze.

Sarah se răsuceşte acum spre Ralf.

— Ce se va întâmpla cu el? Cu ce a greşit?

— 0 să îl aresteze şi o să-l arunce în închisoare câteva zile sau o să-l amendeze. Nu ştiu... chiar n-am idee, Sarah.

— Nu ştii şi nici nu-ţi pasă!

— Cum poţi să spui aşa ceva?

— Uită-te la tine! Stai şi te uiţi şi-mi spui să fiu calmă şi să nu-mi fac griji, şi toate astea fiindcă eşti neamţ şi ai documente care spun asta, în timp ce eu sunt evreică şi ar trebui să port şi eu steaua, şi mai bine aş purta-o, fiindcă simt că îmi trădez poporul!

— Nu, Sarah! Te rog, nu mai vorbi aşa de tare! Nu e momentul potrivit ca să...

— Dar când e momentul potrivit? Când e momentul potrivit să vorbim despre ceea ce simţim, despre frică şi vină şi despre crime? Mi-am lăsat familia în urmă, i-am părăsit pe toţi cei pe care îi iubeam şi nu ştiu ce se va întâmpla cu ei. Sunt singură pe lumea asta şi n-

am cu cine să vorbesc pentru că nimănui nu-i *pasă!* Cu tine nu, în niciun caz – eşti ca toţi ceilalţi, nesimţitor, indiferent! Stai acolo şi-mi spui să fiu liniştită şi să mă prefac că nimic nu e în neregulă, când *totul* e greşit! Eu nu sunt ca tine, nu semănăm deloc – eu am sentimente, mie îmi *pasă!*

— Termină, Sarah!

Dar este prea târziu – ea a sărit în picioare şi traversează deja în grabă cafeneaua către grupul de evrei aşezaţi la masă. Ridică scaunul căzut, se aşază pe el, se apleacă peste masă şi exclamă către cei trei evrei rămaşi:

— Am văzut ce s-a întâmplat şi-mi pare foarte rău! Şi eu sunt evreică şi am vrut să-

Dar oamenii din jurul mesei nu o ascultă. în clipa când cuvintele „şi eu sunt evreică" îi zboară de pe buze, se ridică toţi trei. Femeia îi vorbeşte pe un ton aspru:

— Dacă eşti evreică, du-te înapoi la masa ta şi taci dracului! Pentru siguranţa ta, nu te cunoaştem. Ia-o de aici şi fă-o să tacă!

Ultima propoziţie îi este adresată lui Ralf, care a venit în urma lui Sarah. Şi-a aşezat un braţ în jurul mijlocului ei şi, dând din cap spre cei trei străini, o conduce pe Sarah înapoi la masa lor. Cei trei evrei se răsucesc greoi pe călcâie şi ies din cafenea.

Odată întorşi la masă, Ralf o aşază pe scaun. îi vorbeşte pe un ton care nu mai e deloc liniştitor şi împăciuitor.

— Sarah, nu poţi să te comporţi aşa! Nu poţi să dai frâu liber furiei din tine. Nu trebuie să faci aşa ceva! N-ai idee ce... trebuie să te controlezi mai bine.

— Ca tine, nu-i aşa, un model de autocontrol, un om fără sentimente, o statuie umblătoare! Un *neamţ* rece, gol pe dinăuntru şi băţos!

Scuipă vorbele, şi în special cuvântul *neamţ,* insulta supremă. îl priveşte încruntată şi frustrarea învolburată dinăuntrul ei îi scapă de pe buze într-o explozie de furie nedomolită. Se ridică mânioasă de pe scaun, răsturnându-l, îşi ia geanta de pe jos şi iese ca o furtună pe uşa cafenelei. Afară, se opreşte pentru o clipă pe trotuar ca să se uite în ambele direcţii după evreii cu stea galbenă care au părăsit cafeneaua cu numai un minut în urmă. îi zăreşte la câţiva metri distanţă şi dă să se îndrepte către ei. însă braţe puternice o încercuiesc şi o reţin, învârtind-o pe loc; şi vede faţa luiRalf, mai apropiată ca niciodată, care priveşte în jos spre ea aspru, pasional şi implorator totodată.

— Sarah! Sarah, opreşte-te! Nici nu-ţi imaginezi cât de periculos este. Nu putem să... oamenii se uită la noi. îmi cer scuze, dar...

Şi pe urmă buzele lui le strivesc pe ale ei şi o sărută chiar acolo, în mijlocul trotuarului. Trecătorii cotesc ca să-i evite, aşa cum au făcut şi la gară, însă privirile lor nu trădează doar dezaprobare de data aceasta, ci şi dezgust sincer, repulsie chiar, iar insultele pe care le rostesc în timp ce trec pe lângă ei nu mai sunt murmurate, ci rostite în gura mare: Sarah aude cum i se spune *putain* – târfă, şi *collaboratrice, traitresse*M Un bărbat o scuipă şi saliva nu mai aterizează acum pe jos, ci pe baticul ei. însă Ralf nu bagă în seamă niciunul din aceste gesturi şi continuă să o sărute cu blândeţe, dar ferm şi cu pasiune. Sarah, care iniţial s-a zbătut, se înmoaie în braţele lui şi, în final, într-un târziu, cedează sărutului, aleanului, dorului şi dorinţei. Toată setea, toată goliciunea şi singurătatea şi *nevoia* pură adunate în ultimele săptămâni în ea se ridică într-un singur val ce se revarsă asupra lui şi Sarah ştie, simte cu fiecare

[1] „Trădătoare” (în fr. în original) (n. red.).

fibră din corp că nu mai e respinsă. Se contopeşte cu el şi nu mai au nevoie de cuvinte, ci doar de acest sărut lung şi perfect, care învinge toate chinurile şi toate îngrijorările şi toate neliniştile, ştergând cu buretele întreaga încordare din sufletul ei.

Ralf se desprinde din îmbrăţişare în cele din urmă, spri- jinind-o aşa cum este acum, aproape fără vlagă, şi rămân amândoi în tăcere, uitându-se unul la celălalt fără să zâmbească, fără să-şi vorbească altfel decât din ochi. Şi totuşi Sarah ştie, căci ochii au limba lor secretă, şi limba aceea i se dezvăluie atunci şi acolo. Este o limbă care nu are nevoie de gramatică, de vocabular, de ani de studiu lungi şi plictisitori; este directă şi pură şi spune totul fără de cuvinte. Cuvintele vin totuşi, şoptite imperios, înfocat:

— Nu spune asta, zice el. Nici măcar n-o *gândi.* Nu sunt statuie, sunt bărbat. Şi te iubesc. Cred că m-am îndrăgostit de tine din clipa când te-am văzut. Dar dragostea ne este interzisă, aşa că totul trebuie să se termine aici şi acum. Să ţii totuşi minte ce ţi-am spus. Acum trebuie să plecăm. Ia-mă de mână şi hai să mergem.

îi dă drumul din braţe, însă ea este în continuare moale, aşa că o prinde ca să nu se prăbuşească pe trotuar şi o ţine dreaptă în picioare. Sarah îşi revine, îşi îndreaptă genunchii şi zâmbeşte pentru că bucuria o copleşeşte şi toată îmbâcseala din mintea ei, toate amintirile şi imaginile amestecate – faţa urâtă a lui Krämer, capul însângerat, arma cu care a fost luată la ţintă, ascunzătorile din pivniţe, cizmele bocănind deasupra capului ei, ţipetele, împuşcăturile, devastările, haosul, un *maquisard* bărbos mort – s-au şters; se simte pură şi eliberată. Mâna lui Ralf este întinsă spre ea. 0 ia şi începe să meargă alături de el şi din când în când se uită unul la celălalt şi zâmbesc,

schimbând între ei un mesaj secret, spunându-şi astfel lucruri pentru care nu îşi găsesc cuvintele.

în cele din urmă, realitatea caldarâmului parizian şi a mulţimii pariziene le străpunge bula de exaltare, mai precis bula *lui,* căci ea e încă învăluită în acea bulă şi nu poate, nu vrea să renunţe la această bucurie nou descoperită, însă se mulţumeşte să-l urmeze, să-l lase să gândească în locul ei, să o conducă prin acea realitate neprimitoare, nedorită.

— Trebuie să ajungem la metrou, zice el. A redevenit Ralf cel stăpân pe sine şi calm de dinainte. Trebuie să mergem la Gare Montparnasse şi să găsim un tren care să ne ducă în sud. Va trebui să ceri tu îndrumări; nimeni nu e dispus să discute cu un soldat neamţ.

Sarah îi aude vocea, dar nu şi vorbele. îi zâmbeşte.

— Sarah! N-ai auzit ce ţi-am spus? Revino-ţi!

Tonul lui imperios o trezeşte într-adevăr la realitate.

— Ce-ai spus?

— Că trebuie să ceri îndrumări – cum să găsim cea mai apropiată staţie de metrou din care să ajungem la Gare Montparnasse. 0 să te aştept aici. Du-te şi întreabă.

Sarah răsuflă adânc. Nu se mai poate ascunde în spatele autorităţii de conducător a lui Ralf, de data aceasta trebuie să se descurce singură. Se îndepărtează şi ridică un braţ în direcţia unui trecător, un bărbat mai în vârstă îmbrăcat cu o haină gri prea groasă pentru vremea din ziua aceea şi cu o pălărie gri pe cap. Bărbatul se opreşte cu o privire întrebătoare întipărită pe chip.

— *Oui?*

— *Pardonnez-moi, monsieur...* vă rog să ne ajutaţi. Cum pot ajunge la metrou?

Bărbatul se lansează grăbit într-o descriere detaliată a drumului spre cea mai apropiată staţie de metrou, care se dovedeşte a fi destul de simplu: trebuie să se întoarcă de unde au venit, la Gare de l'Est. Staţia de metrou este acolo. Sarah îi mulţumeşte, iar el o salută ridicându-şi pălăria, după care pleacă. Sarah se întoarce la Ralf, îl prinde de braţ, se înalţă pe vârfuri şi îl sărută pe obraz. Ralf se fereşte.

— Nu, Sarah! Ştii bine că nu trebuie să atragem atenţia.

— Atunci nu ar fi trebuit să mă săruţi!

îl tachinează jucăuşă, într-o manieră complet nepotrivită.

— Nu mai flirta, Sarah! Acum trebuie să fim serioşi. Trebuie să ajungem la Poitiers până la căderea nopţii, după aceea circulaţia este interzisă.

Sarah chicoteşte şi ţopăie pentru a ţine pasul cu el. Ralf are picioare lungi şi face paşi mari, ca şi cum s-ar grăbi să se distanţeze de acel sărut trădător.

— E numai vina ta! Nu da vina pe mine! Tu ai început!

— Păi am avut de ales când tu mi-ai adus acuzele alea oribile? Când ai spus lucruri atât de îngrozitoare despre mine? Şi când ai luat-o la fugă pe stradă după nişte străini? A trebuit să te opresc cumva. Te comportai ca o fetiţă prostuţă.

— Dar *eu* am avut de ales? M-am simţit respinsă. M-ai respins tot timpul şi oamenii aceia erau evrei, ca mine. N-am vrut decât să fiu cu oameni care să mă accepte. Nu cu o statuie rece.

La auzul acestui cuvânt Ralf se opreşte, o prinde de braţe şi o răsuceşte cu faţa spre el. Genunchii lui Sarah se înmoaie din nou. Se uită la el, în aşteptarea următoarelor cuvinte, care vor fi alte reproşuri, e sigură de asta. îi plac reproşurile lui – îi confirmă adevărul pe care deja îl ştie. Distrug statuia lui Ralf şi îi permit să îşi arate adevărata faţă.

— Să nu-mi mai spui aşa! Să nu-mi mai spui! Dacă ai şti... dacă ai şti tu, Sarah... Dar eşti aşa de impulsivă, atât de... sentimentală – şi nu se cuvine. Trebuie să termini. Se pare că nu înţelegi... că pur şi simplu nu se poate. Nu... nu...

Vocea îi tremură şi Sarah e cea care îi completează fraza.

— Nu se cuvine, asta ai vrut să zici? Mi-ai spus că mă iubeşti şi în iubire nu există ceva care să nu se cuvină. Dragostea este singurul lucru care m-a ţinut în viaţă. Am nevoie de dragoste aşa cum am nevoie de aer – fără dragoste simt că mă sufoc.

— Da, dar...

— Dar trebuie să mă maturizez şi să nu mă mai port ca o adolescentă îndrăgostită nebuneşte. Bine, Ralf, am înţeles.

— De acum înainte să-mi spui Karl.

Sarah clatină din cap.

— Nu pot, vorbesc serios. Pur şi simplu nu pot. Pentru mine eşti şi vei rămâne Ralf. Voi evita să-ţi spun pe nume.

— Câteodată îmi vine aşa, să te scutur un pic...

— Pe viitor nu vei mai fi nevoit. De acum înainte voi fi o femeie foarte matură şi voi face exact ce-mi spui tu.

— în afară de a-mi spune Karl?

— în afară de asta. Dar în rest îţi promit că-mi voi folosi judecata.

— Bun... dar atunci ai face bine să termini cu glumele astea. Ai fi putut să ne bagi în belea acolo, la cafeneaua de la gară.

— A fost ceva necesar – ţi-am forţat mâna.

— Nu e nici locul, şi nici momentul potrivit pentru o astfel de discuţie. Trebuie să luăm metroul şi să ajungem la Gare Montparnasse. Nu te mai hlizi!

— Nu pot să mă abţin. Eram înspăimântată şi deprimată, şi acum nu mai sunt, aşa că trebuie să sărbătoresc râzând.

— Trebuie să ne băgăm minţile în cap şi să fim serioşi.

— Ba nu, nu trebuie. Şi vreau să te văd şi pe tine râzând! Ştiu că şi tu vrei. Uite, buzele tale zvâcnesc. Hai, râzi! Nu mai fi aşa un... neamţ serios şi anost.

— Nu-mi mai spune aşa!

— Dar aşa *eşti:* serios şi anost.

— Unul dintre noi trebuie să rămână cu capul pe umeri. Tu pluteşti cu capul în nori!

— E ceva temporar. Şi numai din vina ta. Dacă nu m-ai fi...

— Dacă nu te-aş fi sărutat, ai fi fugit în stradă ca o nebună şi te-ai fi aruncat în braţele evreilor ălora şi acum am fi probabil cu toţii în puşcărie. Te rog, Sarah! Fii rezonabilă!

Sarah îşi aşază o mână peste faţă şi şi-o plimbă încet în jos, de la frunte la bărbie. Zâmbetul i s-a transformat în încruntare.

— E mai bine aşa?

Buzele lui Ralf zvâcnesc din nou, dar el se menţine pe poziţie.

— De fapt, da. Mult mai bine.

— Să ştii totuşi că nu mă pot abţine mult. îmi vine să râd şi să cânt şi aud viori în cer. Şi aş vrea să pot să cânt la ele, aşa că ai face bine să mă conduci tu spre viaţa aceea serioasă şi anostă pe care o doreşti pentru mine. Ah, uite semnul de metrou!

— Bun! Hai să mergem.

0 ia de mână şi coboară scările spre întunericul din subteran. Pentru o miime de secundă decorul îi aminteşte de alte spaţii subterane întunecate: pivniţa de vinuri a lui Mar- gaux, subsolul casei celor din Rezistenţă, şi Sarah se cutremură pe măsură ce amintirile sumbre încearcă să-şi facă loc în conştiinţa ei, aruncând umbre peste proaspăt descoperita exaltare.

Nu, nu acum! S-a bălăcit prea mult timp în mlaştina disperării. Se va scălda în aceste raze de soare, în această senzaţie de completă împlinire care îi cuprinde sufletul şi corpul. Ralf i-a spus că o iubeşte şi asta îi este de ajuns. Imensa iubire pe care a suprimat-o, care a scos capul nedorită, nerecunoscută de sub pojghiţa sumbră a spaimelor sale, a fost eliberată, gă- sindu-şi refugiul în Ralf, şi refuză acum să se ascundă din nou. Da, trebuie să găsească o cale pentru a reconcilia iubirea cu realitatea vremurilor oribile pe care le trăieşte. Dar nu acum, şi nu aici. Acum, cu mâna în mâna lui, nu poate decât să se bucure.

La intrarea în staţia de metrou, Ralf o cuprinde cu un braţ şi o trage mai aproape, însă înainte ca ea să se desfete cu această nouă apropiere, el îi şopteşte insistent:

— Nu întoarce capul! Cred că suntem urmăriţi. Un bărbat care era în cafenea. S-a luat după noi, e în spatele nostru. Ar putea Fi un tip din Carlingue. Fii atentă la mine şi fă exact ce-ţi spun. Ai înţeles?

— Da.

Ciocanul din inima ei îşi reia bubuiturile. Arde de nerăbdare să se întoarcă şi să se uite, însă rezistă impulsului şi continuă să meargă umăr la umăr cu Ralf, grăbindu-se pentru a ţine pasul cu el. Ralf nu o mai ţine pe după umeri, ci de mână, o conduce prin mulţime şi coboară în staţia din subteran şi îşi croieşte drum printre oameni, trăgând-o după el. Ajung într-o porţiune unde pasajul se îngustează şi îl parcurg iute unul după altul, de parcă ar fi întârziat la o întâlnire sau s-ar grăbi să prindă trenul. E o ocazie pentru Ralf să îşi întoarcă iute capul pentru a se uita la ea şi a arunca o privire mai în spate. 0 înjurătură îi scapă de pe buze; ochii lui aruncă flăcări prevenitoare. Da, sunt încă urmăriţi.

Lui Sarah îi vine dintr-odată o idee. Se opreşte brusc şi se ghemuieşte la pământ.

— Ce-i? o întreabă Ralf, dar imediat pricepe şi faţa i se luminează în chip măgulitor pentru ea. Stă lângă ea cu un aer protector în timp ce Sarah îşi desface mai întâi şiretul de la un bocanc, după care îl leagă la loc fără să se grăbească. Mulţimea din staţie se scurge pe lângă ei, un fluviu de corpuri umane.

Ralf se uită în jos spre ea şi rânjeşte.

— Ce repede ai reacţionat! Individul nu s-ar fi putut opri fără a atrage atenţia asupra lui. A trecut pe lângă noi. Probabil că ne va aştepta undeva mai departe. Hai să ne întoarcem. Repede!

Sarah se ridică în picioare şi îi întoarce zâmbetul, bucuroasă că stratagema ei a funcţionat. Ralf îi întinde mâna, ea o ia şi pornesc din nou, însă în direcţia opusă, pe acelaşi drum pe care au venit, de data asta înaintând împotriva curentului uman, izbindu-se din când în când de oameni, dar fără să le pese, fugind şi ieşind într-un final din nou la lumină. Au scăpat de urmăritor.

— Uite, de asta trebuie să încercăm să nu ieşim în evidenţă, zice Ralf. Şi tu ai făcut exact opusul atunci când ai alergat după evreii ăia aşezaţi la masă în cafenea.

— îmi pare rău, răspunde Sarah. Nu m-am gândit, doar...

— Doar ai *simţit*. Ştiu. Şi înţeleg. Simpatie şi solidaritate. Dar ai greşit. Trebuie să înveţi să *gândeşti* mai degrabă decât să simţi. Acum va trebui să dispărem o vreme.

Petrec ora următoare plimbându-se de colo-colo pe străzi lăturalnice, punând întrebări, până ce, într-un târziu, găsesc drumul spre o altă staţie de metrou. De data aceasta nu întâmpină nicio problemă şi curând ajung la Gare Montparnasse.28

— Nu văd ce rost are să stăm separat. De ce? Am putea spune că suntem frate şi soră. Sau veri. Sau..., chicoteşte ea, căsătoriţi. De ce nu?

— Avem nume diferite, aşa că n-avem cum să fim frate şi soră. Şi nici căsătoriţi.

— Atunci veri?

— Sarah, nu este vorba decât de o măsură de precauţie, în cazul în care suntem căutaţi amândoi sau unul dintre noi. Aminteşte-ţi ce s-a întâmplat la cafenea şi gândeşte-te la ce s-ar fi putut întâmpla! Ai văzut cât de tare mă urăsc francezii din cauza uniformei pe care o port. Eu sunt un pericol mai mare pentru tine decât eşti tu pentru mine. Am o acoperire bună şi documente convingătoare, şi totuşi... Dacă au dat alarma şi sunt căutat? Un tânăr german fugar aflat în libertate, un dezertor? Deci astea sunt motivele. Dacă voi fi arestat, nu vreau să fii şi tu implicată. Uniforma asta nu este cea mai bună deghizare.

— Dar urăsc să fiu singură. îţi promit că o să fiu cuminte. Nu o să mai fac prostii.

Sarah insistă ca de data asta să călătorească împreună.

— N-o să fii singură. Nu voi fi departe.

— Da, dar...

— Ajunge, Sarah! Am terminat discuţia. Este ultima etapă din călătoria noastră. Totul se va termina la Poitiers.

— Ce vrei să spui? Ce anume se va termina?

— Călătoria noastră. Poitiers e ultima oprire – acolo vei fi dată în grija altcuiva.

— Şi tu?

— Nu ştiu.

— Dar o să rămâi cu mine, nu-i aşa?

— Ţi-am spus că nu ştiu, Sarah! Chiar nu ştiu.

— Dar mi-ai spus că mă iubeşti. Mă iubeşti, nu-i aşa?

Ralf nu-i răspunde. Sarah îl prinde de mânecă şi-l opreşte Stau pe peron, faţă în faţă, însă privirea lui o evită, e fixată pe ceva vag de dincolo de ea.

— Ralf! Mi-ai spus că mă iubeşti... Este adevărat, nu-i aşa? Uită-te la mine şi spune-mi că e adevărat!

Ochii lui îi întâlnesc pe ai ei şi în cele din urmă Ralf vorbeşte:

— Este adevărat, Sarah. Dar uite ce anume nu înţelegi: nu ar trebui să te iubesc. Nu pot, n-am voie. Şi oricum, nu e un sentiment pe care să ne putem baza. N-ar trebui să-l iei în serios... te rog. îmi pare rău.

— Cum adică?

— Sarah, trebuie să prindem trenul. Care pleacă în cinci minute. Trebuie să ne căutăm locurile. Nu putem sta aici. Hai să mergem!

îi înlătură mâna cu blândeţe de pe mânecă, o ţine între mâinile lui şi o trage după el de-a lungul şirului lung de vagoane. Sarah îl urmează, dar fără tragere de inimă. Vocea i se îneacă acum în lacrimi.

— Ce vrei să spui, Ralf? Hai, vorbeşte!

— Nu-mi mai spune Ralf – sunt Karl! O să-ţi explic, dar nu aici, şi nu acum.

— Atunci când? Şi unde?

— Când vom ajunge la Poitiers vom sta de vorbă şi vom discuta totul pe îndelete. Trebuie să înţelegi, Sarah – totul se schimbă în vremuri de război. Dragostea e altfel. Oamenii nu mai pot trăi vieţi normale, totul în jur e periculos.

— Cum adică dragostea e altfel? Dragostea e dragoste! Fie există, fie nu.

— Uite trenul nostru. Hai să urcăm – tu prima.

Aproape că o împinge în sus pe scară în vagon. Sarah se
uită peste umăr în jos la el şi-i spune:

— Nu mă mai trata ca pe un copil, Ralf!

— Atunci nu te mai purta de parcă ai fi! încearcă să pricepi cât de gravă este situaţia. Nu trăim într-un roman de dragoste! Astăzi am scăpat ca prin urechile acului – sau poate ai uitat?

înaintează încet pe culoarul vagonului şi aruncă priviri în compartimente, în căutare de locuri. Ea caută, de fapt, două locuri alăturate, aşa că nu se opreşte; ei doi au atât de multe de discutat, sunt atât de multe lucruri pe care nu le înţelege. Pentru ea totul pare atât de simplu. Da, sunt fugari amândoi. Da, sunt în vreme de război. Da, trebuie să fie prudenţi. Dar se iubesc! Oamenii care se

iubesc trebuie să rămână împreună la bine şi la greu – deci, despre ce este vorba?

însă apoi îşi aminteşte de familie. Şi ei se iubesc şi formează un întreg. Şi totuşi sunt despărţiţi. îşi aminteşte de agonia din ochii umezi ai mamei în clipa când şi-au luat ră- mas-bun, pata de lacrimi de pe obrazul tatei, care l-a dat de gol, şi buzele lui tremurânde. Au alungat-o, au trimis-o departe de casă, la fel cum o alungă acum Ralf. Războiul distruge dragostea, distruge familiile. Prima lecţie despre război pe care a învăţat-o este că războiul înseamnă despărţire.

Toate lecţiile pe care le-a învăţat până acum au fost brutale: a fost împinsă din coconul familial ermetic, protector, în lumea exterioară rece şi indiferentă, ca să se ascundă şi să se furişeze, să mintă şi să se prefacă. A întâlnit deja moartea de două ori. Imaginea capului care exploda, a sângelui, creierului şi a bucăţilor de os zburând peste tot o va bântui pentru totdeauna; şi pe urmă a fost Raoul, ucis pentru că a vrut să facă pe eroul. Dar leacul este dragostea; ea este singurul remediu, singurul antidot. Şi acum ea a găsit dragostea, iar el îi spune că nu se poate, că nu se cuvine. Se răsuceşte şi exclamă:

— Nu te cred. Şi nu accept ce-mi spui! Nu...

însă în spatele ei nu este Ralf, ci un străin, un bărbat cu păr cărunt şi o beretă pe cap. Sarah se uită peste umărul lui şi vede că Ralf s-a strecurat deja în cel mai apropiat compartiment şi s-a aşezat, s-a instalat şi nu se mai gândeşte la ea. A ocupat ultimul loc liber din compartiment.

Sarah nu are de ales. Intră în următorul compartiment şi se trânteşte pe banchetă, lângă o femeie tânără cu un bebeluş în poală.

*

Atunci când coboară din vagonul de tren la Poitiers, Sarah spumegă. Călătoria a fost plictisitoare: a vorbit despre nimicuri cu tânăra mamă lângă care a stat aşezată, a zâmbit şi l-a giugiulit pe bebeluş (îi plac copiii şi ar vrea să aibă şi ea, dar nu acum, nu pe acesta) şi a trecut cu bine peste controalele poliţieneşti. Au uitat să cumpere de-ale gurii pentru călătorie, însă tânăra e drăguţă şi împarte mâncarea cu ea, rupând un coltuc din bagheta ei şi un colţ de brânză. Sarah acceptă fără tragere de inimă; tânăra insistă. Are şi o sticluţă cu cafea amară, cu gust oribil.

Dincolo de toate acestea, în Sarah începe să crească o mică sămânţă de suferinţă: mândrie, ofensă şi abandon, toate împachetate într-un sâmbure de resentiment ce supurează în beznă, aşa încât, atunci când ajung la Poitiers, din el au crescut rădăcini şi muguri, chiar şi ramuri; iubirea a dispărut, înlocuită de această plantă urâtă şi respingătoare. Dacă ar fi după Sarah, în clipa asta ar pleca şi l-ar lăsa pe Ralf în plata lui, însă, din păcate, fie că-i place sau nu, ei doi sunt legaţi unul de altul. Cunosc amândoi adresa la care trebuie să se prezinte, dar nu şi cum să ajungă acolo, aşa că trebuie să o caute împreună. Şi, oricum, iată-l, o aşteaptă pe peron în clipa când coboară din tren. Zâmbitor, ca şi cum între ei nu s-ar fi petrecut nimic. Şi poate că aşa şi este, din punctul lui de vedere.

Se pare că Ralf a uitat de cearta lor. Se comportă relaxat, uşurat Au reuşit! O altă etapă din călătorie s-a încheiat cu succes. Da, mai au mult de mers, însă li s-a

spus că vor rămâne un timp la Poitiers. Poitiers este un loc de refugiu pentru fugarii veniţi din nordul Franţei – şi, în fapt, din toată Europa –, aşa că printre ei au o oarecare şansă să-şi păstreze anonimatul. Dar, mai important decât orice: aici Sarah se va reuni cu familia ei. Mai întâi cu Thérèse şi Amélie, apoi cu *maman, papa* şi surorile mai mici. De aici vor pleca spre Spania şi după aceea în America. Cât despre Ralf... Sarah se încruntă: nu îi cunoaşte planul şi trebuie să-l afle.

Dar şi aici ameninţările pândesc. în timp ce traversează gara în drum spre ieşire, ea vede deja mulţi indivizi care poartă steaua galbenă a evreilor. Sângele îi îngheaţă în vine şi stomacul i se urcă în gât la vederea lor. Se simte vinovată; şi ea ar trebui să poarte steaua, dacă nu de altceva, măcar din solidaritate! Ce au evreii atât de special încât sunt urâţi în propriile lor ţări? De ce? Poate că va găsi răspunsul aici, la Poitiers.

între timp însă, mult mai presantă este situaţia complicată în care se află. E foarte supărată pe Ralf şi trebuie să-l facă să înţeleagă asta. Numai că, în loc să se certe cu el – certurile cu el se pare că nu duc nicăieri –, alege să meargă lângă el îmbufnată, fără ca măcar să-l asculte.

— îmi pare rău că nu m-am gândit să iau ceva de mâncare şi băut pentru drum. Nu ar fi trebuit să uit. Propun să căutăm o cafenea ca să mâncăm ceva înainte de a căuta casa. Nu-i o idee bună să ne prezentăm acolo înfometaţi şi să aşteptăm să fim hrăniţi. Cred că ţi-e o foame de lup – mie îmi e.

Niciun răspuns. Ralf se uită la ea. Sarah îi simte privirea, dar îşi ţine cu încăpăţânare ochii fixaţi înainte.

— Sarah?

Nici acum nu îi răspunde şi nu-şi întoarce capul către el. îl simte cum o prinde de braţ. încearcă să se elibereze din strânsoare, dar el o apucă şi mai ferm.

— Lasă-mă în pace!

— Dumnezeule mare, să nu-mi spui că te gândeşti şi acum la prostia aia de conversaţie pe care am avut-o la Paris.

— Ba da, aşa că presupun că sunt şi eu tot proastă!

încearcă din nou să se desprindă din strânsoare, dar el
nu o lasă. Stau acum faţă în faţă, şi de data aceasta ea e cu adevărat supărată şi încruntată.

— Nu eşti deloc proastă. Nu m-am gândit niciodată că ai fi. Dar eşti capricioasă şi emotivă şi orice spun e un motiv de iritare pentru tine.

— Păi nu mă pot abţine, nu-i aşa?

— Ba da, poţi. Poţi dacă te maturizezi. Dacă nu laşi proasta dispoziţie să te domine. Ţi-am spus că nu te voi mai trata ca pe un copil atunci când vei înceta să te comporţi ca atare. Suntem în război şi oamenii mor, iar tu nu faci decât să stai bosumflată şi să te plângi. Rebecca m-a prevenit, dar nici prin cap nu mi-a trecut că...

— Rebecca te-a prevenit? în legătură cu ce?

— Cu adolescentele şi nevoile lor emoţionale. Mi-a spus că eşti lipsită de experienţă şi că ai nevoie de atenţie. Aşa că-ţi spun că trebuie să încetezi. Acum! Nu te complace în nemulţumirile tale, nu e vreme de aşa ceva.

— Presupun că tu te pricepi la treaba asta mai bine decât mine.

— Ştii ceva, Sarah? Da, chiar *mă pricep* mai bine. Nu mă las dominat de toane şi emoţii când în lume se

petrec lucruri mult mai importante decât cele din căpşorul meu. Da, şi eu am sentimente, dar suntem în război şi războiul e lucrul cel mai important acum şi trebuie să fim responsabili amândoi. Nu numai eu. N-am cum să fiu responsabil şi pentru tine. Trebuie neapărat să renunţi la toane şi capricii!

Tace şi rămân faţă în faţă, uitându-se unul la celălalt. Privirea lui transmite mai mult decât o fac cuvintele: e o privire acuzatoare, dar în acelaşi timp plină de înţelegere şi rugătoare. O privire care pledează pentru pace. Şi reciprocitate. O privire deopotrivă fermă şi încrezătoare, dar şi blândă şi empatică. O privire ce are în ea tot ce-i lipseşte lui Sarah: tăria de caracter. Ceva se declanşează înlăuntrul ei şi fata îşi pleacă acum capul.

— îmi pare rău, zice ea. Cred că ai dreptate, m-am purtat ca un copil.

— Aşa e, dar poţi să te schimbi. Sunt convins de asta. 0 iau din nou din loc.

— Nu ştiu ce e cu mine, mărturiseşte ea. De ce nu pot să fiu puternică şi statornică, aşa ca tine?

— Nu e nimic în neregulă cu tine, Sarah. Lumea e în neregulă, iar tu nu ai avut timp să te adaptezi.

— Crezi că mă pot adapta? Că mă pot maturiza, că pot fi la fel ca tine?

— Sigur că poţi!

— Cred că mă urăşti fiindcă mă port aşa prosteşte.

Ralf se opreşte şi o prinde de ambele braţe.

— Să te urăsc? 0, Sarah, dacă ai şti! Dar acum...

îi lasă braţele să cadă şi porneşte iar.29

Oricât de greu ar fi de crezut, Poitiers e şi mai aglomerat decât Parisul, cel puţin în zona din jurul gării. Oameni forfotesc peste tot, mergând încolo şi încoace, mulţi din ei purtând temuta stea galbenă. Sarah şi Ralf cer îndrumări şi se îndreaptă încet spre adresa care le-a fost dată, spre casa unei familii de evrei din Metz care, li s-a spus, s-au stabilit aici la puţin timp după izbucnirea războiului.

— Nu pot să vă găzduiască mult timp, dar vă vor găsi alt loc unde să staţi în Poitiers, îi informase Claudine. Şi acolo vei putea să-ţi aştepţi rudele, Sarah.

Sătui de urcări şi coborâri din trenuri, epuizaţi după lunga călătorie şi dornici să se bucure de o relativă siguranţă, ajung în cele din urmă la adresă. Uşa le e deschisă de o femeie între două vârste cu o faţă blândă. în scurt timp se trezesc în bucătăria tihnită a casei, cu ceşti de cafea abu- rindă pe masă, aşezate lângă un coşuleţ cu pâine şi prăjituri care le fac cu ochiul. Au şi unt! Şi zahăr!

— Ce lux! exclamă Sarah, iar gazda lor radiază de încântare.

— Da, toate bunătăţile astea ne sunt interzise; brutarii nu au voie să coacă pâine şi pateuri decât pentru nemţi, însă le procurăm de pe piaţa neagră. La fel şi săpunul.

Dar cel mai mare lux este Madame Hoffmann însăşi, o femeie minionă, blondă şi drăguţă.

— Spuneţi-mi Régine, le cere ea, şi căldura din ochii ei îi zice totul lui Sarah: că a dat din nou peste una dintre acele femei extraordinare care, prin simpla lor prezenţă, ţin laolaltă lumea haotică în care trăiesc,

împiedicând-o să se sfărâme în milioane de bucăţi. Chiar dacă lumea pare să fi înnebunit cu totul şi ura şi discordia să fi pus stăpânire pe ea. Chiar dacă tineri în putere sunt trimişi să omoare, să schilodească, să distrugă, chiar dacă se ridică popoare contra popoare, naţii contra naţii. Chiar dacă avioanele de luptă ale Aliaţilor şi ale Luftwaffe se doboară reciproc, aruncă bombe, rad oraşe de pe faţa pământului, devastează câmpurile cultivate. Chiar dacă mii şi mii de oameni fug de război în toate direcţiile. Chiar dacă masacrele şi moartea sunt la ordinea zilei. în tot acest haos, Régine şi surorile ei reprezintă o oază de umanitate şi forţă. Ele sunt temelia societăţii şi ele o vor recrea, bucată cu bucată, cu mâinile lor, atunci când toate nenorocirile se vor termina, şi vor reinstaura pacea şi echilibrul în lume. Din clipa când trece pragul acestei case şi se aşază la masa din bucătărie, Sarah simte cum e pătrunsă de liniştea şi încrederea pe care nici măcar Ralf nu i le poate oferi.

Régine s-a aşteptat să găzduiască două femei, nu o tânără şi un tânăr, care mai este, pe deasupra, şi neamţ îmbrăcat în uniformă de soldat. Totuşi ia lucrurile aşa cum sunt, îşi maschează şocul iniţial, ascultă povestea lui Ralf şi declară că e binevenit în casa ei.

— Este mai bine să dezertezi decât să îţi sacrifici viaţa pentru un nebun, decretează ea. Ai procedat bine.

Studiază documentele lui Sarah şi exclamă:

— Dar tu nu apari ca fiind evreică în acte! Documentele tale nu au ştampila *Jude*! Asta e minunat! înseamnă că nu trebuie să porţi steaua galbenă!

Sarah dă din cap şi îi explică:

— Familia mea nu este religioasă. Suntem evrei laici. Tata nici măcar nu îl cunoaşte pe rabinul din Colmar. Şi cum avem un nume de familie tipic nemţesc, tata nu ne-a înregistrat ca evrei după anexare, când ni s-a cerut să facem asta. A crezut că vom putea scăpa. Dar cineva ne-a trădat, aşa că suntem nevoiţi să fugim din Colmar.

— Ah, da, trădarea. E un blestem, un blestem de care trebuie să ne ferim cu toţii. Dar, pe moment, vei fi în siguranţă aici, în Poitiers, iar actele îţi conferă şi mai multă siguranţă. Nimeni nu trebuie să afle că eşti evreică. Iniţial, ideea a fost aceea ca refugiaţii să traverseze linia de demarcaţie spre Vichy. I-am ajutat; linia nu e departe de aici. însă anul trecut naziştii au invadat şi au ocupat şi Zona Liberă, aşa încât varianta aceea a căzut Aşadar va trebui să aştepţi aici sosirea restului familiei. 0 să te ajutăm. Acum spune-mi câte ceva despre tine, ca să ştiu cum să acţionez mai departe. Ar fi bine să-ţi găseşti de lucru ca să te poţi întreţine singură până la sosirea alor tăi. Ce fel de muncă ştii să faci?

— Tata e lutier, iar eu am lucrat ca ucenică a lui, răspunde Sarah. Dacă se poate, aş vrea să continui cu aceeaşi muncă.

— Nu ştiu dacă îţi pot găsi de lucru în domeniul ăsta. Nu este unul prea comun şi mă îndoiesc că cererea de viori e mare pe timp de război. Totuşi oamenii adoră muzica indiferent de vremuri şi poate că o să-ţi găsesc o slujbă, spune Régine. Se întoarce apoi spre Ralf: Dar tu?

— Eu sunt soldat, aste e tot ce ştiu să fac. Nu am putut să-mi termin studiile – am fost mobilizat. Până atunci sperasem să mă fac medic, ca tata. Nu m-a lăsat războiul.

— Ei bine, cine ştie? Poate că după ce se termină totul, vei putea să-ţi împlineşti visul. 0 să mă gândesc ce ai putea face în Poitiers şi unde ai putea locui. Din păcate, aici nu puteţi rămâne mai mult de o noapte sau două. Dar nu vă faceţi griji, o să vă găsesc locuri bune de locuit amândurora.

— Am vrea să rămânem împreună. Noi... dă Sarah să spună, însă Ralf îi aruncă o privire aspră care o face să se oprească la mijlocul frazei. Ochii lor se întâlnesc; ochii ei spun „Am înţeles. Nu trebuie să mă pun pe mine şi dorinţele mele mai presus de orice". Ralf dă încet din cap şi-i zâmbeşte. Sarah îi întoarce zâmbetul. Régine clatină din cap.

— Imposibil să rămâneţi împreună. în vremurile astea este greu să îţi găseşti o slujbă. Dar o să rezolv eu cumva.

îi ajută să se instaleze, le arată camerele unde vor dormi şi baia unde să se spele. Apă caldă şi săpun! E un adevărat lux, şi Sarah îşi spală pe îndelete la chiuvetă corpul, părul, picioarele şi apoi hainele. Vine şi rândul lui Ralf. Iar când iese din baie, Sarah abia dacă îl recunoaşte. Firele de păr crescute peste noapte în barbă au dispărut Ridică mâna ca să îl mângâie pe obraz.

— E din nou neted! zice ea. Grozav de mult îmi place. îşi ridică faţa ca îţi frece nasul de obrazul lui şi îşi apropie buzele de buzele lui, dar Ralf întoarce capul şi face un pas în spate râzând.

— Nu te mai prosti, Sarah! Trebuie să vorbim. Am ceva să-ţi spun. Vrei să mergem să facem o plimbare?

Ea dă din cap.

— Sigur. Dar spune-mi, Ralf, nu te bucuri că eşti aici? Că vom avea o casă unde să stăm, în loc să fim mereu pe fugă? Acum, că nu mai trebuie să privesc tot timpul peste umăr, mă simt, în fine, în siguranţă. Ador oraşul ăsta!

— încă nu suntem în siguranţă, spune el pe un ton sumbru. Nici măcar aici. Nu lăsa garda jos, Sarah. Mai avem amândoi mult până să ne aflăm în deplină siguranţă. Şi asta nu se va întâmpla decât atunci când se va termina războiul.

— Dar măcar vom fi împrenă – ăsta e lucrul cel mai important

Ralf se mulţumeşte să-i răspundă:

— Eşti gata? Ţi-ai luat geanta?

— Slavă Domnului, acum nu mai am nevoie de geanta aia blestemată.

— Ai dreptate. Dar să-ţi iei actele la tine.

— Ai bani? Am putea merge la o cafenea.

Ralf se bate peste buzunar.

— Da.

Explorează un timp oraşul, până ce găsesc într-un final o cafenea mică, pe gustul lor. Se numeşte Café Bleu şi e situată într-o zonă liniştită şi pitorească. Merg la tejghea şi comandă prăjituri şi cafea, după care se aşază afară, la o masă de pe trotuar.

— Mă simt aproape ca în Colmar în vreme de pace, oftează Sarah. Acum pot să mă relaxez şi eu pentru întâia oară.

— Nu te relaxa prea mult. Ţine-ţi garda sus, aşa cum ţi-am zis. Chiar şi aici primejdia pândeşte după fiecare colţ.

— Numai că de data asta eu nu o mai simt pândind, şi asta face toată diferenţa. Mă simt liberă!

— Nu, Sarah, nu eşti liberă atâta timp cât războiul face ravagii.

— Ştiu, ştiu! Vreau doar să spun că războiul pare atât de îndepărtat. Este aproape ca şi cum...

— Sarah, ţi-am spus mai devreme că avem ceva de discutat. De fapt, am ceva ce trebuie să-ţi mărturisesc. Uite ce e: nu poţi ignora războiul doar pentru că nu îl vezi ori simţi, în timpul ăsta cât vorbim noi, în lume sunt oameni omorâţi, persecutaţi, abuzaţi. Lupta împotriva criminalilor trebuie să continue. Ţara mea e responsabilă pentru aceste atrocităţi şi eu, în calitate de cetăţean al acestei ţări, trebuie să fac ceva. Să reacţionez. Ca să dovedesc că sunt un om responsabil. Trebuie să ajut ca lucrurile să reintre pe făgaşul normal.

— Ce vrei să spui cu asta, Ralf? Ce am putea să facem noi? Tu nu eşti decât un dezertor, un soldat fără casă, fără nume şi fără ţară, căci dacă ar afla de tine, te-ar ucide.

— Exact. Am tăiat legăturile cu Germania, dar în inima mea am rămas german şi trebuie să ajut ca să îndrept fărădelegile comise de ţara mea. Sarah, o să mă alătur Rezistenţei franceze.

— Ce? Nu! Nu se poate!

— Ba da, se poate, şi aşa voi face. Vezi tu, la Metz am întâlnit nişte oameni din organizaţia Francezilor Liberi, armata neoficială a lui de Gaulle care luptă împotriva germanilor. Şi m-au acceptat ca voluntar. Sunt soldat şi am abilităţile de care au ei nevoie şi pe care le vor putea folosi într-un scop nobil. Vor să colaborez cu *maquisards* din Poitiers. Mi-au dat un număr de telefon – va trebui să-i contactez, după care să mă alătur lor cât de curând posibil.

— Nu, Ralf, nu! Te rog, nu! Cum rămâne cu noi? Abia ce te-am găsit, abia ce ne-am găsit... şi mi-ai spus că mă iubeşti. Nu poţi să pleci din nou! Nu mă părăsi! Lacrimile i se adună în ochi. Ai spus că mă iubeşti!

Ralf se uită în jur, îşi aşază un deget pe buze ca să o avertizeze, apoi se apleacă peste masă şi îi ia mâinile în mâinile lui.

— Aşa şi este. Te iubesc. Nu plânge, Sarah. Nu mint. Te iubesc atât de mult, încât... Te iubesc. Te iubesc cu adevărat. M-am îndrăgostit de tine încă de când am fost forţat să te leg de copacul ăla din pădure, numai că nu am realizat atunci, însă acum – da, aşa e, ai dreptate, am încercat să-mi suprim sentimentele, să le neg, dar n-am putut. Dar tocmai fiindcă te iubesc vreau să fac ce ţi-am spus. Pentru că vreau să fim împreună într-o lume liberă şi sigură, într-o lume a păcii.

0 chelneriţă le aduce cafelele, trânteşte ceştile pe masă, se uită încruntată de la unul la celălalt. *„Bon appetit!",* le urează ea, însă în bătaie de joc. Sarah şi Rolf nu-şi ridică privirile, nu o bagă în seamă. 0 ignoră pe chelneriţă, ignoră cafeaua şi prăjiturile. Stau ochi în ochi; Sarah îşi trage nasul, îşi şterge lacrimile cu dosul palmei.

— Dar e periculos ce vrei să faci, Ralf. Ai putea să fii omorât! Ai văzut ce s-a întâmplat cu *maquisards* din Metz – probabil că sunt acum morţi cu toţii!

— Da, ştiu, sunt riscuri. Dar trebuie s-o fac.

— De ce trebuie bărbaţii să lupte? De ce trebuie să se omoare unii pe alţii?

Ralf râde strâmb.

— Crede-mă, dacă aş putea să aleg, nu asta ar fi prima mea opţiune ca profesie. Nu sunt făcut pentru

armată. Şi nici nu vreau să fiu. Vreau să devin medic – să vindec, nu să distrug. Numai că realitatea nu ne dă de ales uneori. Şi acum singura mea variantă este aceasta: să-mi desfid şi să-mi înving propria ţară. Dacă nu o voi face, nu-mi voi găsi liniştea.

— Dar cu *noi* cum rămâne? îşi înăbuşă Sarah impulsul de a urla de durere.

— Dumnezeu cu mila. Voi supravieţui şi, când totul se va termina, ne vom putea face planuri împreună. Şi oricum, Sarah, nu am putea fi împreună acum. Dacă aş fugi cu tine în Spania, nu aş putea decât să stau acolo ascuns sau să mă predau Aliaţilor; aş rămâne prizonier până la sfârşitul războiului. Alte opţiuni nu aş avea. Nu, Sarah, niciuna dintre opţiunile acestea nu-mi convine. Trebuie să nu pun dorinţele personale mai presus de lucrurile care trebuie făcute. Dacă noi – dacă eu nu mă voi opune acestui rău, atunci voi fi şi eu parte din el – aş fi un laş care nu se gândeşte decât la sine însuşi.

— Dar dacă Germania va câştiga războiul? Ce vei face atunci?

— Nici nu vreau să mă gândesc la asta. Dacă aş crede că e posibil, ar însemna să accept înfrângerea. Şi eu refuz să o accept.

— Dar...

— Sarah, trebuie să găseşti în tine curajul de a mă susţine, de a înţelege motivele pentru care trebuie să fac ce mi-am propus. A şti că am sprijinul tău ar însemna pentru mine o sursă de putere. Nu uita, nu eşti singură. Gândeş- te-te la femeile pe care le-ai cunoscut deja în călătoria noastră – femei care şi-au pierdut fiii, soţii, fraţii. Gândeşte-te cât de puternice sunt ele...

Sarah strigă:

— Cum *poţi*? Cum poţi să spui aşa ceva? Cum poţi să-mi dai drept exemplu femei care şi-au pierdut bărbaţii din viaţa lor? Ca şi cum şi eu ar trebui să mă aştept să te pierd!

— Nu asta am vrut să spun. Ci că trebuie să fim puternici amândoi. Şi uneori a fi puternic înseamnă să înfrunţi răul, chiar dacă asta înseamnă durere şi sacrificiu, chiar dacă aproape că îţi frânge inima.

— Nu „aproape”. Dacă o să te alături Rezistenţei, chiar o să îmi *frângi* inima.

— Nu asta vreau. Dar nu am încotro, trebuie s-o fac, Sarah. Sunt hotărât. M-am decis încă din Metz. Am întors problema pe toate feţele şi sunt ferm convins că asta trebuie să fac. Pentru tine ideea este nouă, aşa că te-ai supărat, dar într-o zi vei înţelege şi vei fi şi tu convinsă.

— Am avut dreptate atunci când ţi-am spus că eşti o statuie. Eşti omul cel mai lipsit de inimă, de sentimente, de dragoste... Un neamţ băţos, ca toţi nemţii. Şi eu, care am avut încredere în tine. Care am...

Dar Ralf nu o ascultă. Şi-a acoperit urechile cu mâinile, a închis ochii – îi ţine strâns închişi – şi faţa i se încordează. Duce o luptă cu un duşman intern, o luptă mentală, şi îşi înăbuşă hohotele de plâns, în timp ce corpul i se ridică şi coboară spasmodic.

Sarah întinde braţul şi îşi aşază o mână pe capul lui.

— Ce s-a întâmplat, Ralf? Spune-mi!

Dar Ralf n-o poate auzi, are urechile acoperite. Sarah îl prinde de încheieturi şi încearcă să-i îndepărteze mâinile. Ralf se relaxează, îşi lasă mâinile să cadă în mâinile ei, deschide în sfârşit ochii umezi şi o priveşte elocvent.

Ea nu poate suporta intensitatea sentimentelor pe care le citeşte în ei, în totală antiteză cu atitudinea nemţească rece şi băţoasă pe care i-a reproşat-o. E copleşită de remuşcări.

— îmi pare rău, nu ar fi trebuit să spun toate astea. Nu am ştiut, nu m-am gândit că...

într-un târziu vorbeşte şi Ralf, şi o face cu o voce fermă:

— Ei bine, tocmai asta e problema ta, nu-i aşa? Faptul că nu *gândeşti* niciodată. Tu doar *simţi,* laşi sentimentele să te prindă în vârtej. Ţi-am spus de nu ştiu câte ori să te maturizezi, dar nu mă asculţi. Da, te iubesc. Te iubesc din toată inima, Sarah, dar toate emoţiile şi toanele tale îmi distrag atenţia. Sper ca peste câţiva ani, când vei vedea câtă suferinţă a provocat acest război, să înţelegi că nu eşti centrul universului, nici tu şi nici trăirile tale.

Se saltă în picioare.

— Hai să mergem. Toată povestea asta a devenit prea melodramatică pentru gustul meu.

Se îndepărtează. Sarah ia cele două prăjituri, aruncă câteva monede pe masă şi o privire de scuză chelneriţei, apoi fuge după el. îl ajunge din urmă şi îl prinde de braţ.

— îmi pare rău. Şi îmi cer scuze, Ralf! Sunt conştientă că mă port prosteşte. Dar nu mă pot abţine – situaţia mă depăşeşte... Uneori e prea mult pentru mine, războiul şi toate celelalte.

Ralf îşi aşază o mână pe umărul ei şi o trage mai aproape în timp ce îşi continuă drumul. Traversează un parc mic, în fapt un petic de iarbă între două străzi paralele. Se aşază pe o bancă sub un stejar umbros, el

ținând-o cu braţul pe după umeri, ea cu capul lipit de pieptul lui.

Atunci trebuie să fii puternică, Sarah, aşa cum trebuie să fim cu toţii. Dacă cedăm, bunătatea va dispărea de pe lume. Şi în urma ei va rămâne o lume a răului şi urii. Doar nu-ţi doreşti aşa ceva

— ?Nu, sigur că nu. Numai că, vezi tu – nu am ştiut, nimeni nu mi-a spus cât de îngrozitor este. Părinţii mei au făcut ce au crezut că e mai bine pentru mine, m-au ocrotit, m-au protejat şi m-au ţinut în casă şi nu m-au prevenit cât de crud poate fi războiul. în Colmar nu prea ne-am dat seama de realitate, mare lucru nu se petrecea, erau doar soldaţi care mişunau peste tot şi nu trebuia să facem altceva decât să stăm ascunşi.

— Războiul înseamnă mai mult decât să te ascunzi, Sarah. Tineri buni şi frumoşi, bărbaţi aflaţi în floarea vârstei au ajuns să se ucidă unii pe alţii pentru nimic. Evreii – poporul tău – sunt urcaţi în trenuri şi trimişi nu se ştie unde. Vieţile le sunt furate. împotriva unui asediator nu-i de ajuns să-ţi ţii capul plecat. De aceea trebuie să plec.

— Dar e aşa de greu. A trecut atât de puţin timp de când te-am cunoscut şi aş vrea să rămânem pe veci împreună, să nu ne despărţim niciodată. Mi-e teamă să nu te pierd.

— Şi mie mi-e teamă, recunoaşte Ralf. Eşti cel mai bun lucru care mi s-a întâmplat în viaţă. Dar trebuie să aşteptăm, să facem ceea ce trebuie şi să ne rugăm.

— Obişnuieşti să te rogi?

— Da, tot timpul.

— Şi eu mă rugam, dar am renunţat. Rugăciunile nu schimbă nimic, nu-i aşa? Războiul tot continuă, indiferent că ne rugăm sau nu.

— Poate, dar liniştesc mintea şi îţi dau putere.

— Te rogi creştineşte?

— Da. Familia mea este catolică.

— Tatăl meu nu crede în Dumnezeu. Spune că războiul este dovada că Dumnezeu nu există. Mama e altfel: e credincioasă şi înainte de a pleca de acasă m-a învăţat o mică rugăciune. E un psalm al lui David. Sună aşa: „Că Tu cu mine eşti. Toiagul Tău şi varga Ta, acestea m-au mângâiat.”

Ralf o completează:

— „Gătit-ai masă înaintea mea, împotriva celor ce mă necăjesc; uns-ai cu untdelemn capul meu şi paharul Tău este adăpându-mă ca un puternic./Şi mila Ta mă va urma în toate zilele vieţii mele, ca să locuiesc în Casa Domnului, întru lungime de zile.”

— Cunoşti psalmii, chiar dacă eşti creştin?

— Sigur. Psalmul acesta este aşa de frumos.

— Dar şi atât de neadevărat, nu crezi? Serios, e de-a dreptul ridicol. Pentru că ceea ce se întâmplă acum este exact opusul.

— însă nu strică să-ţi aminteşte versetele, să le rosteşti cu voce tare. Pentru că îţi ridică moralul. Poate că tocmai de aceea ne rugăm: ca să ne ridicăm moralul şi să căpătăm putere.

— Chiar dacă nu se schimbă nimic?

— *Mai ales* dacă nu se schimbă nimic. Fiindcă în vremuri de primejdie şi greutăţi, cel mai mult avem nevoie de putere.

— Eu una cred că dragostea e cea care ne dă cea mai multă forţă.

— Adevărat. Şi poate că Dumnezeu asta şi este. Este puterea iubirii ce vine din inimile noastre şi ne dă forţa de a continua să luptăm, împotriva tuturor opreliştilor.

— Te iubesc nespus de mult, Ralf. Dragostea e singurul lucru care îmi dă putere. Mi-am pierdut familia, căminul – dar te-am găsit pe tine. Şi acum tu îmi spui că trebuie să te pierd şi pe tine.

— Dar o să-ţi regăseşti familia. Şi când războiul se va termina, mă vei regăsi şi pe mine.

— Dar nu am nicio certitudine că aşa se va întâmpla. Am nevoie de certitudini. Urăsc războiul ăsta. îl urăsc din toată inima.

Ralf îi dă părul de pe frunte. în întuneric, ochii ei sclipesc, privindu-l de parcă ar vrea să se topească în el.

— Toată lumea îl urăşte. Eu urăsc tot ce se întâmplă, urăsc ce a făcut războiul din noi. Nu suport să te văd suferind, Sarah. Dar nu am cum să te protejez. Nu mă pot proteja nici pe mine.

— Când trebuie să pleci?

— Nu ştiu. Cred că îi voi contacta cât de curând. Poate chiar mâine. S-ar putea ca asta să fie ultima noastră noapte petrecută împreună.

— Deocamdată. Trebuie să adaugi *deocamdată.*

Deocamdată

.30

nemulţumită că au stat aşa de târziu în oraş.

— Mi-a fost teamă să nu întârziaţi peste ora când e permisă circulaţia, spune ea. E important să nu atrageţi în ni- ciun fel atenţia asupra voastră. Noi am luat deja cina, dar v-am lăsat ceva şi vouă. Nu-i cine ştie ce, doar o tocană. Staţi jos şi mâncaţi. Presupun că vă e foame.

Tocana este simplă, dar delicioasă; o devorează amândoi cu mare poftă, apoi Sarah cască. Luxul de a fi ajuns la o casă adevărată, cu o familie adevărată, o mamă care găteşte şi are grijă de toţi ai ei, cu un pat adevărat cu cearşafuri curate şi îmbietoare – totul o copleşeşte şi oboseala acumulată în ultimele zile, în ultimele săptămâni se abate peste ea şi o doboară, precum dărâmăturile unei case bombardate. Régine o bate uşurel pe spate.

S-a întunecat până să se întoarcă acasă la Régine, care e

— Vă conduc la dormitoare – aveţi mare nevoie de somn amândoi. Tu, Sarah, o să dormi în camera fiicei mele Stéphanie, iar tu, Karl, cu fiul nostru adoptiv, Pavel –, dar te rog să mai rămâi aici un pic, am ceva de discutat cu tine. Vino cu mine, Sarah.

Sarah dă din cap şi se lasă condusă la etaj. Régine o invită într-o cămăruţă unde o aşteaptă un pat frumos aşternut.

— Fiica mea nu e acasă; a fost arestată şi trimisă într-un lagăr, zice Régine.

Sarah o priveşte şocată şi sesizează pentru prima oară angoasa din ochii ei.

— îmi pare rău. Pentru cè a fost arestată?

— N-are importanţă. Pentru o prostie. De asta vă tot îndemn eu să aveţi grijă tot timpul. Dar vreau să te întreb ceva: ce e între tine şi Karl?

— Karl? A, da, Karl. Nimic şi totul: ne iubim.

— Să găseşti iubirea în vremuri atât de urâte e un lucru minunat, dar şi tragic. Vă doresc numai bine, însă te-aş sfătui să fii prudentă. Eşti aşa de tânără, Sarah, prea tânără ca să cunoşti ce consecinţe poate avea iubirea.

— Oi fi eu tânără, dar dragostea mea este puternică şi aşa va rămâne, indiferent de consecinţe.

— Da, aşa spun toţi cei ce se lasă mistuiţi de pasiune, dar eu nu vreau decât să te previn să nu te implici prea tare. în război, totul se poate schimba cât ai clipi din ochi. Am multe fiice şi tot ce îţi pot spune este să ai mare grijă.

Sarah dă din cap, hotărâtă să pună capăt discuţiei. Nu are chef de discursuri moralizatoare, oricât de bine intenţionate ar fi şi oricâte fiice ar fi fost crescute cu ele. Régine pricepe aluzia şi se face nevăzută. Sarah se dezbracă, se urcă în pat şi peste o clipă adoarme.
A doua zi se trezeşte târziu, se spală şi se îmbracă în grabă şi coboară în bucătărie. 0 găseşte acolo pe Régine strângând masa – se pare că familia a luat deja micul dejun şi a plecat la şcoală, la slujbă sau unde au ei treabă. I-a cunoscut pe câţiva dintre ei cu o zi înainte: nişte adolescente, un copilaş – o rudă de-a familiei, ai cărei părinţi fugiseră din calea naziştilor – şi băiatul polonez pe nume Pavel, ai cărui părinţi fuseseră trimişi într-un lagăr.

— Prietenul tău s-a dus la oficiul poştal ca să dea un telefon, spune Régine. Hai, vino să mănânci. Şi, după ce termini, vreau să-ţi arăt ceva interesant. Uite aici...

Bate cu palma peste un ziar împăturit, aşezat pe un bufet. Sarah ia loc pe un scaun şi întinde mâna după o felie de pâine. Pe masă mai găseşte unt şi gem. Régine îi toarnă o ceaşcă de cafea. La uşă se aude un ciocănit: este

Ralf, care s-a întors de la oficiul poştal. O salută pe Sarah, se apleacă pentru a o săruta şi se aşază lângă ea.

— E totul aranjat, zice el. Astăzi urmează să mă întâlnesc cu cineva. O să lipsesc pentru o vreme, Sarah.

Sarah tocmai voia să muşte din felia de pâine; lasă mâna să-i cadă şi se holbează la el.

— Deja? Azi? Dar... dar este prea devreme. De-abia am ajuns aici.

— îmi pare rău, dar asta e. Eram aşteptat – cei din Metz i-au informat despre sosirea mea şi vor să ne întâlnim imediat.

— Dar cu mine cum rămâne? Cum rămâne cu *noi?*

— O să fie bine, spune Ralf. Trebuie să fii puternică şi totul va fi bine, ai să vezi.

— Dar ai putea să mori, obiectează Sarah disperată.

Noaptea raidului făcut de Gestapo în Metz îi revine în minte mai clară ca oricând; bocănitul cizmelor la parter, deasupra cămăruţei lor, ţipetele, împuşcăturile.

Şi tu ai putea să mori. Moartea e întotdeauna o posibilitate, chiar şi în vremuri de pace

.Sarah îşi înghite lacrimile.

— în regulă. O să încerc să fiu puternică.

Régine, care ieşise între timp din bucătărie pe uşa din spate pentru a merge în mica grădină a casei, se întoarce acum.

— Ah, iată-te, Karl! Ai luat legătura cu oamenii tăi?

— Da. Am..., îi răspunde el, dar Régine ridică o mână să-l oprească.

— Nu-mi da detalii. Cu cât ştim mai puţin unul despre celălalt şi ce face fiecare dintre noi, cu atât mai bine. Nu vreau să ştiu decât când vei pleca. Nu că aş vrea să te dau afară, dar pricepi şi tu cum stau lucrurile.

Régine se mişcă şi vorbeşte energic, fără a pierde vremea cu fleacuri şi, în aceaşi timp, e un om cald şi primitor. Asta este o casă, a ajuns Sarah să înţeleagă, unde oamenii – refugiaţi, evrei, fugari – vin şi pleacă şi sunt îngrijiţi, pentru a fi apoi trimişi mai departe. Régine se întoarce acum cu faţa către ea.

— Ai terminat de mâncat? Bun! Hai să-ţi arăt ceva...

Deschide ziarul, caută ceva în el, îl găseşte şi îi arată lui Sarah.

— Vezi! Asta ar fi perfect pentru tine!

Este un anunţ încercuit cu negru la rubrica de Locuri de muncă.

„Caut bonă internă pentru patru copii de 2 până la 10 ani. Se cer experienţă şi recomandări. Sunaţi la...” Urmează un număr de telefon.

— Trebuie să suni imediat. Astfel de slujbe se dau repede. Au telefon, înseamnă că sunt oameni bogaţi.

— Dar nu am experienţă, şi nici recomandări.

— N-ai ajutat-o pe mama ta la îngrijirea casei şi familiei? Şi am înţeles că ai surori mai mici, nu-i aşa? Experienţa
asta e de ajuns. Cât despre recomandări, o să-ţi scriu eu una personală. Se vede de la o poştă că eşti o persoană demnă de încredere, pe care te poţi baza. Du-te şi sună-i acum.

După mai puţin de o oră, Sarah se află în faţa uşii negre masive a unei vile situate în zona cea mai bogată din Poitiers şi îşi face curaj să apese pe sonerie. îşi simte măruntaiele de parcă ar fi făcute din budincă moale, nimic stabil, nimic puternic. Ralf i-a spus să fie puternică, însă puterea nu e genul de calitate pe care să o faci să apară după bunul plac. Tremură la gândul primului ei interviu de angajare.

Trebuie s-o facă, altă cale nu există. Régine a însoţit-o la oficiul poştal şi a stat în spatele ei în timpul conversaţiei telefonice. Mâna fermă aşezată pe spatele ei a ajutat-o pe Sarah cât a vorbit cu o voce feminină tăioasă şi concisă, care i-a cerut să se prezinte imediat pentru interviu. E mult prea devreme; ar fi preferat să aibă mai mult timp la dispoziţie pentru a-şi aduna gândurile şi a se pregăti mental, însă se pare că nu aşa merg lucrurile. Dacă nu s-ar prezenta la interviu, cineva ar putea să-i sufle slujba. Care pare perfectă: cazare, masă şi muncă într-un singur

loc. Mai important decât orice, este o slujbă pe care o poate îndeplini cu siguranţă, o slujbă care nu implică cunoştinţe speciale. De acum încolo va fi pe cont propriu. Nu are de ales; trebuie s-o facă.lll

POITIER

S31

Casa care poate deveni noul ei cămin i se pare magnifică

lui Sarah. Văzută de afară, pare extrem de primitoare: trandafiri înfloriţi se caţără pe zidurile din cărămidă de culoarea piersicii, iar cărarea de la poarta din fier forjat până la scara din faţă este şi ea încadrată de trandafiri care îşi pleacă gingaş capetele ca pentru a-i ura bun venit. Sarah ridică ciocănelul în formă de cap de leu. îl lasă să cadă cu un bufnet răsunător.

Uşa se deschide.

Femeia aceasta între două vârste, înaltă şi slabă, îmbrăcată într-o rochie neagră cu şorţ alb, trebuie să fie o servitoare. Cu siguranţă nu poate fi Madame Lemoins.

— *Bonjour,* spune Sarah. Am venit la Madame Lemoins, pentru slujba de bonă.

— Da, *madame* te aşteaptă. Intră.

Femeia se dă la o parte pentru a-i face loc să intre în casă, care este mai somptuoasă decât orice clădire văzută vreodată de ea. Este mai mare şi decât Château Gauthier, care a impresionat-o, însă în timp ce Château Gauthier are un aer intim şi uşor ponosit, de parcă ar fi absorbit şi

asimilat iubirile şi personalităţile tuturor celor care pătrunseseră dincolo de zidurile sale, dobândindu-şi astfel propria personalitate, Maison Beaulieu este de o eleganţă atent cultivată, dar ameninţătoare. Exteriorul primitor e numai o faţadă, descoperă Sarah, o faţadă întru totul înşelătoare, căci odată ajuns în interior, sentimentul că ai fi binevenit dispare brusc.

Holul este mai mare decât întregul parter al casei ei din Colmar, cu tot cu bucătăria şi camera de zi, şi plin cu mobilier din lemn închis la culoare care creează o senzaţie de apăsare copleşitoare. Dar nu mobila e principala problemă. Primul lucru de care dă cu ochii în clipa când păşeşte pe hol este un portret din podea până în tavan al lui Adolf Hitler. Este complet şocată; trage iute aer în piept şi se opreşte să se holbeze la el înainte de a o urma pe servitoare spre o uşă din lemn de stejar sculptat, lăsată întredeschisă. Servitoarea ciocăneşte în ea, dar doar preventiv, căci dinăuntru răsună o voce nerăbdătoare:

— Da, da, intră!

Servitoarea deschide uşa larg şi se retrage, în timp ce Sarah pătrunde într-o încăpere la fel de bogat mobilată ca şi holul. Un grup de canapele şi fotolii grele, tapiţate cu catifea verde-închis, încercuieşte pe trei laturi un pătrat din jurul şemineului. Iar deasupra lui, un portret al lui Hitler într-o ramă ornamentată ocupă locul de onoare.

într-unui din fotoliile îndreptate spre uşă stă proprietara vocii cu care a vorbit la telefon, o femeie cu puţin trecută probabil de treizeci de ani, care se ridică la apropierea lui Sarah şi îi întinde mâna.

— Vai de mine, dar ce tânără eşti, exclamă ea în loc de bun venit. Nu mă aşteptam... câţi ani ai? Ai adus recomandări?

— Am optsprezece ani, *madame,* dar sunt o persoană foarte responsabilă. Am patru surori mai mici şi am fost mâna dreaptă a mamei în îngrijirea lor. Cea mai mică dintre ele are cinci ani.

— Tot cinci ani are şi Collette a mea. Spune-mi mai multe despre tine. Ce te aduce din Colmar tocmai aici, în Poitiers? Şi de ce eşti singură? Unde îţi e familia?

Sarah are răspunsul pregătit. A născocit cu Régine o acoperire care să-i explice prezenţa şi încercarea de a-şi găsi de lucru.

— Să nu spui nimănui că eşti evreică, a sfătuit-o Régine. Ţine minte, zidurile au urechi. Să n-ai încredere în nimeni.

Povestea pe care au inventat-o şi pe care Sarah începe acum s-o depene – şi care e, desigur, o minciună, iar ea n-a mai minţit niciodată în viaţa ei, dar cum totul a devenit o minciună din clipa când a plecat de acasă, cuvintele îi curg lesne de pe buze – e una simplă.

— încearcă să te ţii cât mai aproape de adevăr, a în- demnat-o Régine, aşa încât Sarah explică acum că a venit la Poitiers pentru a-şi continua ucenicia ca lutier. Fratele tatălui ei trăieşte în Poitiers – sau mai precis *a trăit* în Poitiers, căci, spre marea ei durere, la sosire a aflat că murise şi el, şi întreaga lui familie. Casa lui, atelierul şi tot cartierul de lângă gară unde locuise fuseseră bombardate şi rase de pe faţa pământului într-un raid aerian al italienilor îndreptat asupra trenurilor de marfă, dar care afectase şi casele din împrejurimi.

— Dar asta s-a întâmplat cu mai bine de un an în urmă... cum de nu aţi aflat? se îngustează plini de suspiciune ochii lui Madame Lemoins. Are o privire foarte severă: buzele îi sunt atât de subţiri, încât nu par decât două linii roşii desenate pe faţă; ochii ei par să o străpungă pe Sarah până în suflet, iar obrajii îi sunt supţi. însă în zilele acestea toată lumea are obrajii supţi, inclusiv Sarah, şi nu-i corect să judeci pe cineva pentru că are buzele prea subţiri. Orice judecată asupra femeii şi casei se va rezuma la cele două portrete ale lui Hitler. Chiar îşi doreşte slujba asta? se întreabă Sarah. Şi ar putea s-o facă? Ar putea să lucreze aici, într-o familie care îl sprijină pe omul care i-a distrus familia, ţara, viaţa? Dar ştie că nu prea are de ales: Régine a avertizat-o că mulţi cetăţeni simpli din Poitiers s-au resemnat cu ocupaţia nazistă şi colaborează acum deschis cu nemţii.

— N-ai cum să-i condamni, i-a spus Régine. încearcă şi ei să supravieţuiască, asemenea tuturor. Majoritatea dintre noi ar proceda la fel dacă am fi puşi într-o situaţie de viaţă şi de moarte şi miza ar fi siguranţa familiei.

— Niciodată! a declarat Sarah mândră. Nu aş colabora niciodată cu un nazist!

Régine ridicase din umeri.

— Eşti tânără, aşteaptă până o să ai copii. O mamă ar face orice pentru a-şi proteja copiii. Orice.

Şi iată-o acum pe Sarah stând faţă în faţă cu mama a patru copii, în mod clar o colaboraţionistă, cerându-i de lucru. Cât de repede se întoarce roata şi cuvintele rostite în grabă din mândrie sunt puse la încercare! Poate că Madame Lemoins a atârnat portretele acelea pe perete

doar pentru a-şi proteja copiii. Şi, oricum, deocamdată cel puţin, nu i s-a oferit slujba, aşa încât întrebarea dacă este în stare sau nu să colaboreze cu o colaboraţionistă rămâne în discuţie.

— Ucenicia mea ca lutier a fost hotărâtă în urmă cu mult timp, îi explică ea lui Madame Lemoins. Tata a considerat că mi-ar prinde bine să am un alt *Meister* decât el; cererea de viori a scăzut în Colmar aproape de zero în ultimii ani şi la Poitiers aş putea câştiga experienţă şi mi-aş putea găsi o slujbă. A schimbat scrisori cu fratele lui înainte de izbucnirea războiului şi au pus totul la cale. Desigur că i-a scris din nou în vara asta, înainte de sosirea mea, dar n-a primit răspuns. Am pus asta pe seama înrăutăţirii calităţii serviciilor poştale din pricina războiului. La urma urmei, Colmar nu mai face parte din Franţa şi poşta e acum germană. Scrisorile fac mult pe drum sau nu ajung deloc.

Madame Lemoins pare să-i accepte povestea. Oftează.

— Ah, da, războiul! Ce pacoste! A stricat vieţile tuturor... Cu toţii ne dorim să se termine şi să revenim la normal. Face o pauză. Ai recomandări?

— 0 scrisoare de la o prietenă. 0 recomandare personală. Ar fi prima mea slujbă, aşa că nu am cum să am recomandări.

Madame Lemoins citeşte scrisoarea de la Régine, care elogiază caracterul lui Sarah. împătureşte scrisoarea, i-o înapoiază şi ridică din umeri.

— *Très bien.* Acum aş vrea să-ţi văd documentele, te rog. în vremurile acestea grele e important să ai actele în ordine – doar nu poţi angaja pe oricine. Trebuie să ştii

cine e omul pe care îl primeşti să locuiască sub acoperişul tău.

— Sigur că da.

Sarah scoate actul de identitate. Madame Lemoins îşi aşază o pereche de ochelari pe nas şi îl studiază cu atenţie, îşi ridică ochii surprinsă.

— Un act de identitate german! Eşti nemţoaică? Vorbeşti limba?

— Sigur. Toţi alsacienii sunt de acum germani, şi majoritatea cunosc ambele limbi. Aşa că eu vorbesc germana fluent, *madame.* Sunt bilingvă.

Madame Lemoins se luminează la faţă.

— Ah, excelent! Pe viitor, limba germană va deveni o cerinţă aici, în Franţa. Va fi esenţial să o cunoşti. Evident, copiii mei au ore de germană la şcoală, însă un vorbitor nativ cu care să studieze acasă ar fi cireaşa de pe tort. Trebuie să fim în pas cu guvernarea germană. Treptat, acest lucru va fi din ce în ce mai important.

îi returnează documentul şi cade câteva clipe pe gânduri. Se încruntă.

— Nu ai cartelă de raţie?

— Nu încă. Nu am apucat să solicit eliberarea ei. Cea pe care am avut-o în Colmar nu e valabilă aici.

— Nu, evident că nu.

Femeia o cercetează din priviri încă un minut întreg, măsurând-o din cap până în picioare, ca şi cum ar fi putut pătrunde dincolo de hainele, de pielea, de ţesuturile din corpul lui Sarah, până adânc în sufletul ei. „Ceea ce n-ar fi imposibil”, îşi zice ea tăcută, lăsându-se examinată. într-un târziu, Madame Lemoins vorbeşte din nou:

— Deci înţeleg că te pricepi la viori? Ştii să cânţi la vioară?

— Desigur! Toţi membrii familiei mele cântă la instrumente cu coarde şi la pian, iar unii şi la flaut.

Madame Lemoins zâmbeşte pentru întâia oară.

— Serios? Ca să vezi! De când caut o profesoară de muzică pentru copii! Au avut o profesoară de pian evreică, pe care am fost nevoiţi s-o concediem după ce... mă rog, ştii tu. Era foarte capabilă şi o doamnă foarte drăguţă, iar copiii o plăceau, însă, din nefericire... în fine, asta a fost. Muzica e foarte importantă; cultura nu trebuie neglijată nici măcar în vremuri de război. Pentru că ridică moralul, nu-i aşa? Şi eu am cântat la pian în copilărie, dar nu am fost foarte bună, şi îmi doresc mult de tot să le ofer copiilor şansa de a studia muzica.

— Sigur că aş putea să îi învăţ. Deşi nu sunt muzician profesionist şi n-am predat până acum, cânt foarte bine şi am ureche muzicală. Mi-ar face plăcere să îi învăţ pe copii.

Madame Lemoins schiţează un gest ca şi cum şi-ar da părul pe spate cu mâinile – păr în care fiecare şuviţă stă la locul ei, prinsă la spate într-un coc frumos, lucios ca o ţesătură de satin. Când vorbeşte din nou, o face pe un ton aspru şi tăios; un ton care semnalează că discuţia se apropie de sfârşit.

— Bun, atunci aşa rămâne. Mai sunt câteva solicitante pentru slujbă, dar, sinceră să fiu, niciuna dintre cele intervievate până acum nu se ridică la nivelul necesar. Sunt doar nişte fete cât se poate de comune. Când poţi începe?

— Oricând doriţi.

— Astăzi? Poţi să te muţi chiar azi?

— Sigur că da. Totuşi...

— Totuşi ce?

— Nu aţi putea să-mi spuneţi mai multe despre slujbă? Despre copii şi sarcinile pe care le voi avea?

Madame Lemoins plescăie nerăbdătoare din buze

— .Copiii mei sunt la fel ca toţi copiii. Julien e cel mai mare – are unsprezece ani. Pe urmă vine jacqueline, care are opt. Şi micuţa Collete, de cinci ani. Şi în final Michel, mezinul familiei, de numai doi ani. Cei trei copii mai mari merg la şcoală, aşa încât pe timpul zilei va trebui să te ocupi de Michel. Deocamdată are o dădacă, dar căutăm pe cineva care să fie mai mult de atât – nu mai e bebeluş, deşi noi continuăm să-i spunem aşa, fiind mezinul. Când cei mari se vor întoarce de la şcoală, îi vei supraveghea în timp ce-şi fac temele, le vei pregăti o gustare şi cina, le vei ţine companie şi îi vei duce la culcare. Duminica, o dată la două săptămâni, vei avea zi liberă. Camera şi mesele sunt gratuite, desigur – mai precis, se scad din salariul tău, care îţi va fi plătit săptămânal. Şi vei vorbi cu copiii numai în germană, ca să ajungă la fel de buni ca vorbitorii nativi. Alte întrebări?

— Nu... nu, *madame,* asta e tot, mulţumesc.

— Presupun că acum vei vrea să-ţi vezi camera. Madame Elise, menajera noastră, o să te conducă. Camera e mică, dar destul de confortabilă şi vei avea o mică toaletă. 0 dată pe săptămână vei putea face baie în cada din baia copiilor. Avem apă curentă caldă. Unde îţi e bagajul?

— L-am lăsat acasă la o prietenă – pot să merg să îl aduc acum, dacă vreţi.

— Da, aşa să faci. Bun, deci asta e treaba. Madame Elise o să-ţi arate casa şi după aceea te vei duce să-ţi iei bagajul şi te vei instala. Dădaca e acum în parc cu micul Michel; când se vor întoarce, îl vei cunoaşte pe băiat şi vei prelua sarcinile ei. Face o pauză. Ah, mai trebuie să-ţi spun ceva – părinţii mei locuiesc şi ei aici, într-o anexă de lângă bucătărie. Iau cina cu noi – cu mine şi cu soţul meu – în fiecare seară. Copiii iau masa separat, în bucătărie, şi ăsta va fi fieful tău. 0 să mănânci cu ei şi îi vei învăţa bunele maniere. Sora mea Monique obişnuieşte să ne viziteze din când în când – e cu puţin mai mare decât tine ca vârstă. La fel şi fratele meu Gaston. Ea studiază la Paris, iar el lucrează acolo ca arhitect. Asta e casa familiei unde am crescut toţi trei, aşa că vin deseori să stea aici. în fapt, Monique este aici acum şi o vei cunoaşte probabil în seara asta. Bun, acum trebuie să te las, am alte treburi de rezolvat.

Madame Lemoins sună dintr-un clopoţel de pe o măsuţă de lângă fotoliu şi imediat femeia în rochie neagră cu şorţ alb – care nu e servitoare, ci menajera Madame Elise – se strecoară înăuntru.

— Madame Elise, am angajat-o pe această tânără, Made- moiselle Sarah Mayer, să fie bona noastră. Te rog să o conduci prin casă, să-i arăţi camera ei şi pe cea a copiilor. Asta e tot Mulţumesc, Mademoiselle Mayer. De fapt, de acum încolo îţi voi spune Mademoiselle Sarah.

D'accord?

D'accord

Am primit slujba! M-a angajat pe loc!

— Serios? Nu-mi vine să cred! Probabil că ai făcut o impresie grozavă. Bravo!

Régine este atât de încântată, încât o îmbrăţişează pe Sarah şi o sărută nu de trei, ci de patru ori pe obraji.

— Două lucruri au impresionat-o cel mai tare şi mi-au conferit un anumit avantaj. Vrea să le fiu profesoară de muzică celor patru copii; şi, lucrul cel mai important, vrea să-i învăţ limba germană şi să vorbesc cu ei numai în germană.

Régine se încruntă.

— Zău? Asta e cam ciudat. Cum ziceai că o cheamă pe doamnă?

— Lemoins. Numele mic nu i-l ştiu.

— Lemoins? Şi locuieşte în cartierul cel mai luxos din oraş? Trebuie să fie... da... sunt sigură... Édifices Lemoins. Nu ţi-a spus cu ce se ocupă soţul?

— Nu. Nici nu prea a adus vorba de el.

— Nici despre firma lui?

— Nu, deloc.

— Dar despre asta e vorba, sunt sigură. Édifices Lemoins, cea mai mare firmă de construcţii din Poitiers. Obţine toate contractele de la nemţi, pentru că nimeni altcineva nu mai construieşte în oraş. Ei sunt cei care au refăcut gara după bombardament. Oamenii ăştia sunt nişte profitori – s-au îmbogăţit incredibil după Ocupaţie. Sunt *collaborateurs.* Colaborează cu nemţii pentru că îi consideră tabăra câştigătoare. Cred în victoria finală a

Germaniei şi că Franţa va deveni parte a Germaniei. Sunt trădători ai Franţei.

Sarah îi povesteşte acum despre portretele lui Hitler.

— Nu m-am lăsat descurajată la vederea lor, îi explică ea lui Régine. Tu mi-ai spus că oamenii sunt în stare de orice pentru a-şi proteja familiile. Crezi că n-ar fi trebuit să accept slujba? Că sunt şi eu o trădătoare? Sau că ar putea fi o slujbă periculoasă?

— Nu, nu, sigur că trebuie să accepţi slujba. Faptul că vei lucra pentru ei nu te face *collaborateur* şi pe tine, mai ales că nu vei munci la firma de construcţii, ci vei avea grijă de copii. Copiii nu sunt vinovaţi cu nimic şi poate că le va fi mai bine să te aibă pe tine ca bonă în loc de cine ştie ce admiratoare înfumurată a nemţilor. Sunt sigură că familia Lemoins nu e nazistă. Totuşi, e cu atât mai important să ascunzi de ei faptul că eşti evreică. Madame a crezut povestea cu unchiul cu casa bombardată?

— Da, a crezut tot ce i-am spus. Am avut impresia că s-a decis să mă angajeze imediat ce a aflat că vorbesc germana fluent.

Régine dă din cap

— .Da, presupun că nu e uşor de găsit o dădacă vorbitoare de germană în Poitiers. Şi, desigur, dacă Germania va ieşi învingătoare din război, ar fi un avantaj pentru copii să cunoască bine limba. Ar fi un bun punct de plecare în Franţa cea nouă, cucerită de Adolf Hitler. Bun, deci de acum încolo vei trăi într-un cuib de viespi, Sarah. Foarte probabil familia Lemoins obişnuieşte să aibă drept invitaţi ofiţeri nemţi, ca să se dea bine pe lângă ei, pentru a obţine contracte de construcţie. Aşa procedează

collaborateurs. încă un motiv să ai mare grijă. Fă-ţi treaba şi încearcă să nu ieşi în evidenţă. Altceva acum: Karl te aşteaptă. A ieşit şi apoi s-a întors ca să-şi ia geanta cu lucruri. Mi-a spus că te aşteaptă la amiază la Café Bleu ca să vă luaţi rămas-bun.

Sarah scoate un mic ţipăt de groază.

— Rămas-bun? Deja?

— Da, draga mea. Dar ce ai crezut? Karl îşi face şi el o viaţă nouă, la fel ca tine. 0 să-ţi dea el amănunte atunci când vă veţi întâlni – deşi mult mai probabil nu. Nici eu nu vreau să ştiu amănunte. E mai bine aşa. Bănuiesc cam ce are de gând să facă, dar nu vreau să ştiu. Dar dacă vrei să te întâlneşti cu el, ai face bine să te grăbeşti.

— Dar Madame mi-a spus să-mi iau bagajele şi să mă întorc imediat. Voi începe lucrul chiar azi, imediat după ce dădaca se întoarce de la plimbare cu bebeluşul. Dacă nu mă prezint la timp...

— Ai numărul ei de telefon. Sun-o şi spune-i că vei întârzia un pic, vei ajunge la ora unu sau două. Crede-mă, n-o să te concedieze. Are nevoie de tine mai mult decât ai tu nevoie de ea. Las-o pe dădacă să mai muncească în locul tău vreo câteva ore – Karl al tău te aşteaptă.
După ce îşi împachetează lucrurile, Sarah coboară şi o caută pe Régine.

— Ar mai fi ceva... ezită ea.

— Da? Ce anume, dragă?

— Familia mea. Sunt foarte îngrijorată. Mă gândesc tot timpul la ei. Au trecut aproape trei săptămâni de când am plecat de acasă şi cred că şi celelalte două surori mai mari au plecat între timp. Sunt disperată să aflu veşti despre ei. Mă gândesc că aş putea să le trimit o scrisoare.

— Pe ce adresă, draga mea? Nu poţi să o trimiţi pe adresa de acasă.

— Nu, m-am gândit că aş putea s-o trimit la-

Régine ridică un braţ.

— Opreşte-te! Nu vreau să ştiu mai mult. Dacă ştii o casă conspirativă şi vrei să trimiţi scrisoarea acolo, nu vreau să-mi spui. Şi va trebui s-o expediezi singură, fără amestecul meu.

— *D'accord.*

— Cu condiţia să nu specifici la expeditor adresa mea sau pe cea a lui Madame Lemoins.

Régine deschide un sertar pe hol şi scoate dinăuntru un stilou, un blocnotes şi un plic.

— Poftim. Foloseşte ca adresă a expeditorului Post-restant, Oficiul Poştal Principal din Poitiers. Mergi cu scrisoarea acolo, cumpără un timbru şi expediaz-o. Şi du-te periodic să verifici dacă nu ai primit răspuns.

Sarah se aşază la masa din bucătărie şi cade câteva clipe pe gânduri. Trebuie să aibă mare grijă ce va scrie, pentru cazul în care plicul va fi deschis de naziști şi scrisoarea citită. Nu trebuie să menţioneze niciun nume. Nimic nu mai e la fel de nevinovat, de simplu şi de clar ca odinioară, nici măcar o scrisoare trimisă rudelor pentru a afla noutăţi. în- tr-un final, începe să scrie:

Ma chère tante[1]*,*

îţi scriu ca să-ţi spun că toată familia noastră de aici e bine şi ne gândim la voi. Vara s-a sfârşit şi eu am împlinit

‚în sfârşit, optsprezece ani – n-a fost cine ştie ce petrecere, doar un pahar de vin, însă unul de proastă calitate, care m-a făcut să-mi amintesc de inegalabilul vostru *Gewurztrami- ner.* Verişoara mea dragă a terminat cursurile organizate de Crucea Roşie? Dar despre băieţi mai ştiţi ceva? Ştiu că-ţi faci griji pentru ei, aşa cum îşi fac toate mamele cu fii care luptă pentru *Vaterland*[1]*.*

Ce mai fac cele două nepoate ale tale şi iubita mea mătuşă? Sper că au petrecut o vară interesantă şi tihnită alături de tine şi că mătuşa s-a vindecat după căzătura suferită. Sper că şi rudele din Strasbourg sunt bine. Mi-e foarte dor de voi toţi.

Nepoata ta cea iubitoare,
S.

PS: Te rog să îmi trimiţi răspuns la adresa de Post-restant de pe plic, căci foarte curând ne vom muta şi nu vreau să risc. E mai bine aşa, ştiind cât de mult fac scrisorile pe drum, mai ales între Franţa şi Germania.

împătureşte foaia, o vâră în plicul primit de la Régine, îl lipeşte şi îl bagă în geantă. Va cumpăra timbru cât de curând va putea. Se ridică, îşi ia geanta şi se îndreaptă spre vestibul. Régine coboară scara tropăind.

— Ai terminat? *Bien,* atunci drum bun şi *bonne chance,* draga mea! Şi vino să mă vizitezi din când în când.

Sarah părăseşte casa cu ochii în lacrimi. Altă casă temporară, altă mamă temporară, alt loc cu o familie caldă şi binevoitoare – ultimul de acest fel de care, este sigură, va avea parte pentru mult timp de acum înainte. Ştie că următoarea casă în care va locui nu îi va fi cămin, că femeile de acolo nu îi vor fi mame, că familia nu o va trata ca pe una de-ai lor. Chiar dimpotrivă. Nu ştie când îşi va găsi din nou o casă, o familie. însă într-o zi, cu voia lui

[1] „Patrie” (în germ. în original) (n. red.)

Dumnezeu, când războiul se va sfârşi, îşi va regăsi propria familie şi-şi va *clădi* propriul cămin împreună cu Ralf. Ajunge la Café Bleu la timp, după ce a informat-o pe Madame Lemoins de întârziere, sunând dintr-o cabină telefonică; nu va începe lucrul înainte de ora două. Madame Lemoins oftează la auzul veştii, însă, aşa cum a prezis Régine, nu ridică obiecţii. Ralf o aşteaptă deja la cafenea. Şi-a lăsat rucsacul umflat pe jos, sprijinit de zid, şi poartă acum haine civile, primite de la Régine.

Sarah îşi lasă şi ea jos geanta, la fel de umflată şi îndesată cu multe haine – rochii, fuste şi bluze de la fiicele lui Régine.

— N-o să se supere, a asigurat-o ea. Familia noastră deţine o fabrică de confecţii, aşa că nu-i nicio problemă. Dar bocancii ăştia ai tăi! 0 să caut printre lucrurile fetelor, să văd dacă-ţi găsesc ceva mai acceptabil. Să ştii însă că pielea a devenit un obiect de lux în zilele astea şi e greu de găsit încălţări de bună calitate, ca bocancii tăi. însă pata aia de pe bocancul drept arată tare urât!

— Nu, o să-mi păstrez bocancii, i-a răspuns Sarah. Au o valoare sentimentală pentru mine şi, aşa cum ai zis şi tu, sunt de foarte bună calitate. Nu mă deranjează că sunt urâţi.

Acum se strecoară pe scaunul de lângă Ralf şi se apleacă pentru a schimba cu el sărutări pe obraji. Zâmbetul lui e un amestec de bucurie că o vede şi de tristeţe că în curând vor trebui să se despartă din nou.

Chipul i se luminează când Sarah îi spune că a căpătat o slujbă.

— 0, dar asta e grozav! Felicitări! Povesteşte-mi despre slujba ta – dar mai întâi să comandăm.

îi face semn chelneriţei şi comandă cafea atunci când aceasta soseşte înarmată cu un creion şi un carneţel. După plecarea ei, Sarah îi povesteşte despre interviul din dimineaţa aceea. Ralf chicoteşte atunci când află că Sarah va trebui să îi înveţe pe copii limba germană.

— Mă bucur că e şi limba germană bună la ceva!

— Nu ai motive să te bucuri, Ralf. Asta înseamnă că voi lucra pentru nişte *collaborateurs* care vor să se dea bine pe lângă ocupanţii nazişti. îi relatează discuţia avută cu Régine. Nu-mi place ideea de a lucra pentru oameni de teapa asta. Mai ales că ei nu ştiu că sunt evreică. *Madame* a concediat-o pe ultima bonă pentru că era evreică.

— Dar nu va avea cum să afle de tine niciodată. Pare o foarte bună oportunitate pentru tine. Şi o să ai zile libere, nu-i aşa? O să putem să ne întâlnim atunci, dacă voi fi în oraş.

Sarah clatină din cap.

— Nu prea voi avea timp liber. Doar o dată la două duminici. Iar în rest va trebui să mă ocup tot timpul de copii. Şi noaptea nu putem să ne vedem din cauza restricţiilor de circulaţie.

— Dar copiii nu merg la şcoală?

— Doar cei trei mai mari. Cel mic e bebeluş, abia a început să meargă.

— Asta e! Poţi să-l aduci pe bebeluş cu tine. Familia are telefon, din câte am înţeles. Să-mi dai numărul şi eu o să te sun când voi veni în oraş; o să-l iei pe cel mic la plimbare şi ne vom întâlni aici. Madame nu va afla nimic.

— Nu-mi place subterfugiul ăsta. Şi ei nu i-ar plăcea ca un bărbat să mă sune. E foarte severă.

— Atunci poate că o să o anunţ pe Régine, iar ea te va suna.

— Nu vreau s-o deranjez. A făcut şi aşa prea mult pentru noi. Şi nu e cazul s-o expunem la riscuri.

— Cred că ne va spune dacă nu e de acord. Nu pare genul care să accepte lucruri care nu-i convin. Putem s-o întrebăm, iar dacă ne refuză, asta e. Nu-ţi face griji, Sarah, o să găsim noi o soluţie.

— Ba îmi fac griji. Mai ales în privinţa ta. Unde o să fii? Ce o să faci? Ceva periculos?

Ralf îi mângâie mâna.

— Prea multe nu pot să-ţi spun, nu de alta, dar nici eu nu am aflat cine ştie ce. Dar chiar dacă aş fi aflat, tot nu ţi-aş fi spus. Tot ce îţi pot promite e că voi încerca să te văd cât de des posibil.

Sarah şi-a luat de multe ori la revedere din ziua când a părăsit Colmarul. Cea mai rea a fost despărţirea de familie. Dar şi aceasta, despărţirea de Ralf, este aproape la fel de rea. Se luptă să-şi stăpânească plânsul tot drumul spre noua ei casă, care simte că nu îi va fi cămin, ştiind că şi-a luat rămas-bun de la ultima ancoră din viaţa ei.

De acum încolo va fi complet singură pe lume.33

Ai întârziat, *mademoiselle!*

— Am sunat ca să anunţ că voi ajunge un pic mai târziu...

— în casa asta se pune preţ pe punctualitate.

Sarah se strecoară pe lângă Madame Elise cu geanta pe umăr şi iară a-i arunca vreo privire. Geanta e mai umflată ca oricând, plină cu lucrurile date de Régine. Nu răspunde observaţiei menajerei, doar o priveşte în trecere, ca pentru a-i spune: „Dacă ai ceva de comentat, plânge-te la Madame Lemoins."

A memorat drumul până la camera ei, aflată la mansardă. Este o încăpere mică şi cu puţină mobilă, însă perfect potrivită pentru ea şi mai spaţioasă în fapt decât dormitorul ei din Colmar, situat tot la mansardă, dar pe care îl împărţea cu două dintre surori. Aici are chiar şi propria toaletă şi chiuvetă – un adevărat lux. Este camera cea mai confortabilă – cu cel mai moale pat, pe care îl încearcă acum, apreciind grosimea generoasă a saltelei – dintre toate locuinţele temporare în care a stat după plecarea din Colmar; mai bună, după cum arată, decât pivniţa lui Margaux şi podul lui Madame Delauney, cu paturile din paie, decât subsolul plin de mucegai de la Metz, decât compartimentul din trenul huruitor şi chiar decât acea *chambre* simplă oferită de Régine. Dar casa în sine? Casa în sine este rece. Nu ca temperatură, ci ca ambianţă; este o casă în care va trebui să îşi creeze propria atmosferă caldă pentru a contracara starea generală de răceală ce pare să plutească în aer. O stare

care, este sigură Sarah, se datorează stăpânei casei, Madame Lemoins însăşi.

Nu contează, va schimba ea lucrurile. Are, în fine, o ocazie grozavă de a construi un nou decor, un nou habitat, o nouă identitate, totul pornind de la zero, de la statutul ei de fugară. îşi aşază geanta pe măsuţa din lemn de sub lucarnă – va despacheta mai târziu. Este momentul să o uşureze pe dădacă de povară, copilul pe nume Michel care, începând de acum, va fi responsabilitatea ei. Este momentul să îl cunoască pe cel dintâi dintre cei patru copii pe care îi va avea în grijă.

Dormitoarele copiilor se află toate la etajul de sub ce al camerei ei, pe o latură a palierului. De cealaltă parte se găseşte apartamentul părinţilor – cu acces interzis, în afara personalului de curăţenie, după cum a informat-o mai devreme Madame Elise. Spaţiile sunt clar delimitate. Fiecare copil are propria cameră şi, în plus, există una comună. Aici, în cele cinci încăperi, este viitorul spaţiu de lucru al lui Sarah, viitoarea ei lume. Pe uşa fiecărui dormitor este fixată o tăbliţă din lemn cu numele copilului vopsit în culori primare, alături de un mic simbol al copilăriei: un ursuleţ de pluş, un căluţ-balansoar, o păpuşă, o maşină de pompieri. Aceste pete de culoare sunt singurul indiciu descoperit de ea până acum că nu va locui într-o casă plină cu cele mai sumbre şi lipsite de umor fiinţe umane. Cineva; se pare, şi-a manifestat creativitatea jucăuşă. Sarah se întreabă cine le-a conceput, sau cel puţin a venit cu ideea lor. Este convinsă că nu Madame Lemoins.

Ciocăneşte scurt la uşa cu tăbliţa numelui lui Michel şi intră fără a aştepta răspuns, nerăbdătoare acum să-l cunoască pe băieţelul care o va ţine ocupată cea mai mare

parte din zi. Şi-o aminteşte foarte bine pe Sofie aşa cum era la doi ani: ştie cât de curios, cât de dornic de aventură şi plin de viaţă e un copil la această vârstă şi cât de uşor te poţi molipsi de energia lui! îşi aminteşte de acea senzaţie că lumea este un loc magic şi minunat ce freamătă de bucuria de a trăi, un loc în care Fiecare clipă este o oportunitate pentru explorare, fiecare lucru nou văzut o şansă de a-ţi deschide ochii şi a experimenta viaţa proaspăt modelată de mâinile lui Dumnezeu...

Dormitorul lui Michel este de mai mult de patru ori mai mare decât al ei, însă îl găseşte gol. înseamnă că micuţul se află în camera comună a copiilor. Sarah închide uşa şi se îndreaptă către cea lipsită de tăbliţă de identificare, pe care intră la fel, după un scurt ciocănit.

De data aceasta are succes. îl zăreşte imediat pe Michel, adormit într-un pătuţ.

Camera comună este de-a dreptul enormă, judecând după standardele ei, şi burduşită cu jucării: un adevărat paradis pentru copii. Cutii cu maşinuţe şi alte vehicule, cutii cu păpuşi de toate formele şi mărimile, plus alte păpuşi pe rafturi. Cutii cu animale din pluş şi din lemn. Vrafuri cu jocuri de societate ambalate în cutii adunate pe rafturi. Teancuri de cărţi aşezate pe verticală şi pe orizontală umplu un alt corp cu rafturi, înalt din podea până în tavan. Cutii cu cuburi de construcţie. Cutii cu vagoane şi locomotive de tren din lemn. Cutii cu jucării atât de misterioase, încât Sarah nu poate decât să le bănuiască scopul.

Absoarbe totul dintr-o singură privire în timp ce intră în încăpere, lucrurile care o umplu distrăgându-i momentan atenţia de la copilul adormit.

— Şşşt! şoptește o voce fără chip și Sarah îl remarcă pentru prima oară pe al doilea ocupant al camerei. Stă pe o canapea lipită de singurul perete pe care nu sunt fixate rafturi. Mai degrabă spus, e pe jumătate întinsă, cu capul sprijinit pe un morman de perne și ambele picioare întinse în față. Abia a adormit. Nu îl trezi; e foarte bosumflat când se scoală și se pune imediat pe urlat.

Fata lasă să-i cadă din mână revista pe care o citea, se ridică și se apropie de Sarah. Este un pic mai în vârstă decât ea, scundă și cam îndesată, cu o față albă păstoasă și o expresie plictisită întipărită pe ea. Ochii care îi întâlnesc acum pe cei ai lui Sarah sunt posomorâți și lipsiți de expresie. îi întinde mâna.

— Presupun că eşti noua bonă. Eu sunt Clara. Băieţelul învelit cu pledul e Michel. Astăzi a fost tare nesuferit şi m-a pisat tot timpul, a cerut ba una, ba alta. L-am dus la o plimbare lungă, l-am lăsat să alerge prin parc şi, din fericire, acum e extenuat. Te aştept de mai bine de o oră. De ce ai întârziat? în fine, trebuie să te pun la curent cu îndatoririle pe care le ai. De obicei, Michel trage un pui de somn după prânz în pătuţul din camera lui, însă azi a venit aşa de obosit, că l-am adus aici şi l-am lăsat să se joace în pătuţ până ce a adormit. Copilul ăsta e neobosit, ai să vezi! Cele mai bune momente sunt când doarme, ca acum. Când se va trezi, va urla de se va cutremura casa. Va trebui să-l iei şi să cobori cu el în bucătărie ca să-i dai să mănânce. O să vin acum cu tine ca să-ţi arăt ce anume trebuie să-i dai. Bea încă din biberon şi asta e modalitatea cea mai simplă de a-l linişti: să-i îndeşi un biberon în mână. Haide să coborâm. Ceilalţi copii se vor întoarce în scurt timp de la şcoală – cât o fi ceasul? Două? Collette

termină orele la două şi jumătate, iar ceilalţi la ora patru. Collette îi aşteaptă şi vin toţi împreună acasă. Şi sunt înfometaţi, aşa că va trebui să îi serveşti cu o mică gustare, după care să-i laşi să meargă să se joace în camerele lor. Ştiu să se distreze singuri – sunt obişnuiţi cu asta, aşa că nu va trebui să-ţi baţi capul prea tare cu ei. Cei doi copii mai mari au teme de făcut şi va trebui să îi su- praveghezi. Julien e foarte studios, deci poţi să-l laşi să-şi vadă singur de treabă. Nu are nevoie de ajutor – te vei convinge singură de asta. Şi acum, fii atentă la ce ai de făcut în bucătărie. în frigider ai lapte şi unt. Şi aici e cutia cu pâine. Le dai câte o felie de pâine unsă cu unt şi gem.

Clara continuă să turuie şi Sarah nu are cum şi nici de ce s-o întrerupă pentru a-i pune întrebări sau a răspunde întrebărilor puse de ea. Se mulţumeşte să dea din cap şi să urmărească din ochi ceea ce îi arată ea în bucătărie, care e de cel puţin şase ori mai mare decât bucătăria mamei ei din Colmar, şi echipată cu cele mai moderne aparate de uz casnic pe care şi le-ar putea dori orice slujitoare sau bucătăreasă destoinică.

După ce primeşte instrucţiunile concise oferite de Clara şi fiind de acum pe deplin informată asupra sarcinilor ce îi revin, Sarah rămâne, în fine, singură. Urcă în camera comună a copiilor. Se aşază pe canapea, ia revista de modă lăsată de doică şi începe să o răsfoiască în timp ce aşteaptă fie ca Michel să se trezească, fie ca să se întoarcă ceilalţi copii.34

Prima variantă este cea corectă: Michel se trezeşte. Se aşază în fund în mijlocul pătuţului şi se freacă la ochi. Strigă: „Clara! Clara!”. Sarah lasă deoparte revista şi se apropie zâmbitoare de pătuţ. îşi aminteşte că trebuie să vorbească numai în germană cu copiii, aşa încât, în timp ce merge, i se adresează în această limbă: „Bună, Michel! Eu sunt bona cea nouă şi cred că noi doi vom deveni buni prieteni. Acum ce-ar fi să...?”

însă Michel n-o lasă să continue. îi aruncă o privire, îşi răsuceşte capul cu putere în faţă şi în spate, ca şi cum ar căuta din ochi pe cineva, şi scoate un urlet înspăimântat Sarah se opreşte din vorbit – oricum, nu se poate face auzită – şi se concentrează să zâmbească larg, cât mai amabil şi drăgăstos, cu braţele întinse în faţă. însă când se apleacă peste marginile pătuţului, ţipetele copilului devin şi mai panicate: Michel sare în picioare şi se retrage în capătul cel mai îndepărtat al pătuţului, unde ea nu poate ajunge, şi acolo începe să dea din braţe ca o morişcă, apărându-se. Nici dacă Sarah ar fi venit cu un cuţit în mână şi cu o expresie uci- gaşă pe faţă nu ar fi fost mai

rău. îi spune, de data asta în franceză şi încercând să-i acopere ţipetele: „Michel, Michel, e în regulă! Sunt prietena ta, n-ai de ce să te temi!”. Băieţelul nu se lasă convins; Sarah încearcă să-l ia în braţe, convinsă că aşa trebuie procedat cu copiii care plâng, însă Michel se zbate ca să scape şi ea scoate un ţipăt de durere când o zgârie pe faţă cu unghia. îşi pipăie rana cu mâna şi vede că degetele i s-au pătat de sânge.

Cu mâna dusă la obraz, dă ocol pătuţului ca să se apropie mai mult de copil, însă Michel o zbugheşte imediat în capătul celălalt şi ţipetele lui se transformă în urlete de groază. Sarah se opreşte, nemaiştiind ce să facă; nu a avut niciodată de-a face cu un astfel de comportament. Are prea puţină experienţă cu copiii care ţipă; sora ei cea mai mică a fost un îngeraş. Se hotărăşte să ceară ajutor – crede că menajera, Madame Elise, îi va putea da sfaturi bune. Asta înseamnă să-l lase pe băiat singur, însă nu-şi face griji, va fi în siguranţă acolo, în pătuţ. Răspunde cu un zâmbet ţipetelor lui şi-i face cu mâna în timp ce se îndreaptă către uşa care dă în hol. Imediat ce iese din raza lui vizuală, ţipetele încetează. Intră din nou în cameră; ţipetele reîncep.

Este o criză. închide iar uşa – ţipetele se opresc – şi fuge în jos pe scări, strigând-o pe Madame Elise. O găseşte în camera de zi, ştergând praful din bibliotecă. A remarcat deja că îndatoririle de menajeră ale lui Madame Elise le cuprind şi pe cele care revin în mod normal unei servitoare.

— Madame Elise! strigă ea. Te rog, am nevoie de ajutor. Michel s-a trezit din somn şi pare speriat de mine. Nu ştiu ce să fac. Ţipă şi nu mă lasă să mă apropii de el.

Cred că se poartă aşa fiindcă nu mă cunoaşte. Poate că dumneata... pentru că te cunoaşte...

Madame Elise se opreşte din şters praful şi o priveşte încruntată.

— Sunt menajeră, nu dădacă! rosteşte ea pe un ton tăios. Asta e treaba ta. Pentru care eşti plătită. Dacă nu te pricepi la copii, nu ar fi trebuit să vii aici ca să soliciţi slujba. Acum te rog să te duci şi să-ţi faci treaba şi să mă laşi pe mine să mi-o fac pe a mea.

Acestea fiind zise, Madame Elise îi întoarce spatele şi se apucă din nou de şters praful.

Sarah rămâne în prag, confuză şi neajutorată. Ce ar putea să facă? Michel e îngrozit de ea. Cum linişteşti un copil înspăimântat?

„Cu mâncare", îşi zice, şi îşi croieşte drum către bucătărie. Se uită în jur. Pe masa din mijlocul încăperii este un bol cu mere. Ia unul în mână, caută un cuţit, îl taie în felii, ia o farfurie şi pune feliile pe ea, după care iese din bucătărie şi se îndreaptă spre scară. în hol, aproape că se ciocneşte de Madame Elise.

— Unde te duci cu mărul ăla?

— îl duc sus, pentru Michel. M-am gândit că o să-l ajute să se calmeze.

— Nu ţi-a spus Clara? în casa asta e o regulă strictă să nu duci mâncare şi să nu mănânci în camerele de la etaj. 0 regulă ce trebuie păstrată cu sfinţenie. Pentru gustarea de du- pă-amiază va trebui să îl aduci pe Michel la bucătărie.

— Dar... dacă nu vrea să...

— E treaba ta, problema ta. Trebuie să o rezolvi singură.

Ia farfuria din mâna lui Sarah şi se îndepărtează hotărâtă în direcţia bucătăriei.

Sarah urcă la etaj. Camera comună e cufundată în tăcere. Poate că băieţelul s-a mai liniştit un pic şi o va accepta acum. Deschide uşa şi intră. Michel stă în fund în mijlocul pătuţului şi îşi suge degetul mare. De cum o vede, scoate cel mai înspăimântător urlet pe care Sarah l-a auzit vreodată. Sarah rămâne nemişcată; se întreabă ce ar putea să facă. Are dreptate Madame Elise; e slujba ei, problema ei. Gândeşte. Ce soluţii există pentru a pune capăt panicii şi fricii? Ce poate face pentru a-l linişti pe acest băieţel speriat fără motiv de ea?

Ideea îi vine pe loc.

Muzica.

Ignoră ţipetele, se apropie de pătuţ, se aşază alături şi începe să cânte. Cântă cel mai liniştitor cântec de pe lume, cântecul cântat de toate mamele nemţoaice pentru a-şi alina şi adormi copiii:

- „Guten Abend, Gute Nacht...”[1]

Este un cântec de leagăn duios şi plăcut. închide ochii şi cântă, pur şi simplu, fără să ia în seamă copilul şi ţipetele lui. Cântă cu voce joasă şi calmă, repetând versul. Ştie că Michel nu înţelege cuvintele, ceea ce e în regulă, pentru că nu vrea să-l adoarmă: abia s-a sculat din somn şi trebuie să rămână treaz. Melodia, vocea – asta trebuie el să asculte. 0 ia de la capăt cu cântecul.

La prima repetiţie, deja ţipetele devin mai puţin convingătoare: copilul ascultă muzica.

La a treia, ţipetele încetează.

La a patra, degetul mare e înapoi în gură.

1 „Bună seara, noapte bună” (în germ. în original) (n. red.).

Michel se uită la ea cu ochi mari şi rotunzi. Sarah se hotărăşte să nu-i întoarcă privirea. închide ochii şi mimează indiferenţa; se mulţumeşte să cânte. Şi, cântând, îşi aminteşte de cea mai mică dintre surori, cea căreia obişnuia să-i cânte acest cântec de leagăn. îşi aminteşte de mama ei, care le adormea pe toate cu el – chiar dacă e german, Sarah îl consideră cel mai frumos cântec de leagăn din toate limbile pământului, nelipsit serile în casa în care a crescut. Şi, amin- tindu-şi de Sofie, ochii i se umplu de lacrimi. îi e tare dor de toţi ai ei. Toate acele ritualuri liniştitoare, mângâietoare pe care mama ei, şi amândoi părinţii, de fapt, le respectau, erau ziduri de apărare ridicate împotriva atrocităţilor unui război care, ştie acum, se dezlănţuise undeva departe, dar care îi încercuia treptat, spărgând bula de seninătate în care îşi găsise refugiu familia ei.

Cântă. Alte cântece, de data asta în franceză, cântece din copilăria ei, cântece pe care le cânta mama. Pierdută în mica ei lume, simţindu-se înconjurată de familie, ocrotită de iubirea mamei, a uitat complet de Michel şi de urletele lui. Dar, dintr-odată, simte o atingere uşoară pe obraji. Deschide ochii; e Michel. Stă în picioruşe drept în faţa ei, şi-a scos mânuţele printre barele pătuţului şi încearcă acum să-i şteargă lacrimile care i se scurg din ochi.

— Nu plânge, *mademoisellel* murmură el în franceză.

Sarah îi zâmbeşte.

— Ah, micuţule, îi răspunde ea tot în franceză. Dacă ai şti. Eşti norocos că eşti aşa de mic... Dar, ia spune-mi, ţi-e foame?

— *Oui.* Băieţelul întinde mâinile spre ea. Sarah se ridică şi îl ia în braţe. îl duce jos pe scări şi în drum el pălăvrăgeşte neîntrerupt, de parcă ar cunoaşte-o de o viaţă.

Stau la masa din bucătărie şi Sarah îi dă să mănânce pâine unsă cu unt şi cu gem, pe care a tăiat-o în formă de beţigaşe despre care îi spune că sunt maşini, iar gura lui este garajul – când uşa e dată de perete şi trei copii năvălesc înăuntru trăncănind şi exclamând zgomotoşi şi nestăpâniţi, ca toţi copiii.

Sarah zâmbeşte şi se ridică de pe scaun. Copiii tac brusc şi se holbează la ea.

— Bună, spune ea în franceză. Voi trebuie să fiţi Julien, Jacqueline şi Charlotte. Eu sunt noua voastră bonă. Sunt sigură că mama voastră v-a spus deja...

— Nu am nevoie de bonă! strigă Julien. Ia un măr din bolul de pe masă, îşi lasă ghiozdanul să cadă pe jos şi se repede afară pe uşă.

Prin geamul de la bucătărie Sarah îl vede cum traversează în fugă peluza imaculată către tufele de rododendron din capăt. în spatele tufişurilor e ascuns ceva ce pare a fi o clădire din lemn. Probabil o căsuţă de grădină.

— Nu are pic de maniere! zice Jacqueline. Se apropie de Sarah cu mâna întinsă. *Bonjour, mademoiselle.* Eu sunt Jacqueline. Bine ai venit în familia noastră.

Sarah îi scutură solemn mâna, după care se întoarce către fata mai mică.

— ... şi tu eşti Collette. Mă bucur să te cunosc. Cred că ne vom distra cu toţii foarte bine împreună.

Collette nu îi zâmbeşte, doar o fixează cu o privire gravă. Este o privire pătrunzătoare care pare să îi sfredelească sufletul. Şi poate că aşa şi e. Şi Sarah se

simte din nou transportată înapoi la Colmar, acasă la familia ei. Sofie, care este cam de aceeaşi vârstă cu Collette, are şi ea genul acela de privire ce pare că vede tot E foarte deconcertantă. îşi fereşte ochii.

— Cred că ar trebui să mă duc după Julien, zice ea dând să se apropie de uşă.

— Nu-ţi face griji pentru el, spune Jacqueline. E bosumflat, dar o să-i treacă. Dar nouă ne e foame. Bună, Michel! Ce mănânci? Ce bine arată. îmi dai şi mie?

— E o maşină, zice Michel luând un beţigaş de pâine cu unt şi gem. Şi maşina intră în garaj. Deschide gura ca să demonstreze, şi Jacqueline îl imită. Michel împinge maşina în garaj şi Jacqueline închide uşa şi mestecă.

— E un Mercedes-Benz! spune Michel. Cea mai bună maşină – e germană.

Sarah observă că băiatul are un vocabular surprinzător de bogat pentru vârsta lui. încă nu a împlinit trei ani; la trei ani, Soñé abia începuse să vorbească. Dar *maman* repeta mereu că fiecare copil e unic în felul lui şi se dezvoltă în ritmul său; o mamă bună e cea capabilă să evalueze rapid şi în mod natural necesităţile copilului şi să le satisfacă cât de bine poate.

Acum este rândul lui Collette să vorbească:

— Madame Elise ne-a spus că şi tu eşti nemţoaică. Şi că de acum înainte va trebui să vorbim în germană. Pentru că Franţa e acum în Germania.

— Atunci aşa să facem, îi răspunde Sarah în germană, şi toţi cei trei copii se holbează la ea de parcă ar fi vorbit în limba păsărească. Sarah realizează că va fi o provocare pentru ea să îi înveţe pe copii o limbă străină. Repetă în franceză ce a zis în timp ce pregăteşte sandvişurile cu unt şi gem pentru toţi trei. Curând,

conversează cu toţii în ambele limbi, Sarah numind ceva în germană şi copiii repetând după ea: *„Brot. Butter. Confitüre.”*[1]
îşi simte inima uşoară. Chiar dacă Madame Lemoins aduce, cu un dragon, iar Madame Elise e neprietenoasă ca un peşte rece, ştie că îi va face plăcere să lucreze cu cei trei copii, şi cu al patrulea, cel care s-a năpustit afară în grădină. Iese să-l caute şi să-l ademenească să se întoarcă în casă.A avut dreptate: în spatele rododendronului este o căsuţă din lemn cu o mică verandă în faţă, care îi întâmpină primitoare pe vizitatori, cu o masă şi un scaun împletite din răchită. E o căsuţă ca din basme, cu propria grădină în miniatură de trandafiri plantaţi în ghivece ce înconjoară o parcelă de iarbă. 0 tricicletă roşie răsturnată şi o mică groapă de nisip sugerează că acesta este un loc de joacă pentru copii. Sarah traversează veranda şi ciocăneşte în uşa vopsită în verde.

— Pleacă! se aude dinăuntru un strigăt.

— Nu! răspunde Sarah tot cu un strigăt. Nu plec până ce nu ieşi ca să discutăm.

— Nu am ce discuta cu tine. Nu am nevoie de bonă!

— Te cred, zice Sarah, însă mama ta consideră că ai nevoie şi m-a angajat pentru asta, aşa că ea e cea pe care trebuie să o convingi. Poate că voi fi bonă doar pentru copiii mai mici, iar tu nu va trebui decât să mă suporţi. Cei mici chiar au nevoie de bonă, nu pot fi lăsaţi singuri.

E un discurs destul de lung de rostit cu vocea ridicată, iar Sarah nu e sigură că Julien l-a ascultat sau că îi pasă de ceea ce are ea de zis. Julien îi aminteşte un pic de

1 „Pâine. Unt. Gem” (în germ. în original) (n. red.).

sora ei Thérèse, care avea o viziune exaltată, şi nu foarte corectă, cu privire la maturitatea ei, fiind la fel de hotărâtă ca el să nu accepte nicio intervenţie adultă în viaţa sa. „Mă descurc singură!”, aşa insista Thérèse atunci când exersau la vioară o piesă nouă şi ea greşea în mod repetat; şi, deşi auzea că greşeşte, în loc să-i lase pe ceilalţi să-i explice cum să se corecteze, încerca să repare singură erorile. Şi în final reuşea. Este un mod ocolit de a-ţi exercita independenţa şi care provoacă întârzieri inutile, consideră Sarah, dar ar fi fost o pierdere de timp încă şi mai mare să te cerţi cu ea; până la urmă, Thérèse venea singură la vorba lor. Şi aşa va face şi Julien, crede Sarah.

Nu primeşte răspuns la discursul ei lung, aşa încât continuă:

— Poţi să mă ajuţi cu copiii, spune ea omiţând deliberat cuvântul „ceilalţi”. Ei te admiră şi îţi urmează exemplul, doar eşti cel mai mare. Şi eu sunt cea mai mare dintre surorile mele şi părinţii mi-au permis să le dădăcesc şi să le spun ce să facă. Am fost ca un al treilea părinte pentru ele. Tu poţi să le fii un soi de a doua bonă. Astăzi, de pildă, aş fi avut mare nevoie de ajutor cu Michel, care a urlat din toţi rărunchii atunci când m-a văzut. A fost foarte speriat de mine! Şi n-am ştiut ce să fac! Ţipa ca din gură de şarpe, de parcă aş fi vrut să-l omor – ce păcat că nu ai fost de faţă ca să-mi spui ce să fac.

Pauză, apoi vocea lui Julien:

— Şi ce-ai făcut până la urmă? Fiindcă părea foarte mulţumit când l-am văzut acolo, în bucătărie.

— I-am cântat.

— Şi a funcţionat?

— Da, a funcţionat. I-a plăcut foarte mult şi pe urmă a venit de bună voie la mine.

Vorbitul cu voce ridicată prin uşa închisă o umple de nervi. E timpul să schimbe tactica, să recurgă la viclenie pentru a-şi impune autoritatea.

— Ei bine, Julien, ai timp să te gândeşti la ceea ce ţi-am zis. Acum trebuie să mă întorc în bucătărie la copii; se vede treaba că tu n-ai nevoie de mine, dar ei au, şi asta este slujba mea. Aşa că, la revedere. N-am vrut decât să te salut Poţi să-mi spui Sarah. Şi sper că vom deveni prieteni.

Se răsuceşte pe călcâie şi se îndepărtează. După numai câteva secunde, aude paşi bocănind pe verandă şi Julien apare lângă ea.

— Michel ţipă într-adevăr foarte mult. Are aproape trei ani, dar plânge câteodată ca un bebeluş. *Maman* zice că e un puşti răzgâiat, dar eu cred că urlă doar ca să capete ce vrea. Dacă aş fi eu tatăl lui, l-aş lăsa să plângă până nu mai poate. Clara obişnuia să cedeze mereu şi cred că Michel s-a obişnuit să i se facă pe plac dacă plânge. Mi se pare o mare prostie. Singurul motiv pentru care a urlat a fost că şi-a închipuit că o să vină Clara la el în fugă. Numai că n-a venit, nu-i aşa?

— Nu, nici n-avea cum. Deja plecase atunci când s-a trezit el.

— Vezi, ce ţi-am spus eu? I-ai cântat şi s-a potolit. Fără să fie nevoie să vină Clara în fugă la el.

— Şi eu ce ţi-am spus? Că mă poţi ajuta. Acum ştiu ceva mai mult despre cum să mă port cu Michel. Mulţumesc.

— *De rien.*[1] Nu-i cine ştie ce filozofie. I-am spus Clarei de nu ştiu câte ori să nu mai cedeze atunci când se apucă el să urle, dar nu m-a ascultat.

— Ei bine, te asigur că eu n-am să cedez.

— Poţi să îţi spun o groază de lucruri şi despre Jacque- line şi Collette.

Cred că noi doi o să facem echipă bună, Julien. Dar îmi închipui că ţi-e foarte foame acum – uite, am ajuns la bucătărie. Poţi să-ţi prepari singur sandvişurile

.35

Restul după-amiezii se scurge fără incidente. Cei trei copii mai mari îşi fac temele: Julien energic şi fără a avea nevoie de ajutor, Jacqueline în silă, cu ochii mai mereu pe geam şi numai împinsă de la spate, şi Collette colorând cu zel un desen adus de la şcoală.

Abia mai târziu, după ce copiii îşi termină lecţiile, Sarah realizează că le-a vorbit doar în franceză toată după-amiaza. Mormăie dojenitor în sinea ei – trebuie să repare neapărat greşeala, *tout de suite.*[1]

— Şi acum, rosteşte ea cu o voce plină de autoritate, hai să jucăm un joc în germană. Sunteţi pregătiţi?

Vorbeşte în germană. Toţi trei copiii se holbează la ea cu priviri goale. Repetă spusele în franceză, apoi din nou în germană.

— Jocul se numeşte *ich sehe was, was Du nichtsiehst* – eu văd ceva ce tu nu vezi. Voi numi în limba germană un obiect pe care îl văd şi cel care îl va ghici va avea dreptul să-l numească pe următorul. Dacă nu ştiţi cum i se spune în germană, veniţi la mine şi eu vi-l voi şopti în secret.

Copiii, până şi Julien, se prind imediat în joc şi nu trece mult timp până să numească jumătate dintre lucrurile din camera comună. Deşi e cel mai mic dintre ei, Michel se dovedeşte a fi foarte activ. Sarah remarcă din nou abilitatea lui lexicală uimitoare: nu trebuie să audă un cuvânt rostit decât o singură dată pentru a-l reţine şi a-l repeta pronunţându-l perfect

[1] „Numaidecât” (în fr. în original) (n. red.).

Au trecut între timp la descrierea obiectelor, a culorilor şi dimensiunilor, Sarah notând totul pe o tablă neagră, când uşa camerei se deschide. Sunt atât de absorbiţi de joc, încât nimeni nu observă intrusul până ce o voce îi întrerupe:

— Măi, măi, ia te uită... Nepoţii şi nepoatele mele se transformă în nişte mici nemţi drăgălaşi!

Sarah tresare şi îşi răsuceşte capul în direcţia vocii, apoi sare în picioare pentru a o întâmpina pe femeia care s-a apropiat în tăcere de grupul lor venind pe la spatele ei. O femeie nu cu mult mai în vârstă ca ea, însă similitudinile se opresc aici. O singură privire şi Sarah, a cărei încredere în sine şi autoritate în noua ei casă au crescut în salturi de când i-a cunoscut pe copii, simte cum se prăbuşeşte. Nu fizic, evident. E mai degrabă o cădere psihică: o dezumflare mentală, ca un balon din care aerul este eliberat brusc şi silenţios, o reducere a spiritului la originile sale cele mai umile; o indiferenţă totală.

Şi totuşi nou venita nu a făcut nimic, nu a spus nimic în afara salutului nevinovat – rostit într-o manieră suficient de amabilă – pentru a trezi o asemenea reacţie. Chiar dimpotrivă. Stă dreaptă şi zâmbeşte, ba chiar râde atunci când Collette şi Michel se reped şi se agaţă de picioarele ei, sărindu-i în braţe şi strigând *„Tante* Monique, *Tari te* Monique!”, ea îmbrăţişându-i bucuroasă, ridicându-l pe Michel cu dragoste pe şold, aplecându-se pentru a o săruta pe Collette pe obraji, privind-o în tot acest răstimp pe Sarah cu cel mai agreabil surâs pe buze şi cea mai prietenoasă sclipire în ochi.

— Bună! zice ea acum lăsându-l pe Michel din braţe. Tu cred că eşti noua bonă. Eu sunt Monique, Monique Beau- lieu, sora lui Céline.

„Céline, îşi zice Sarah, este probabil prenumele lui Madame Lemoins.” Madame Lemoins, femeia al cărei formalism şi băţoşenie i s-au părut a elimina orice posibilitate a existenţei unui atribut atât de familiar precum prenumele.

— 0, da, răspunde Sarah. Da, Madame Lemoins mi-a spus că vă aflaţi aici şi că... sunteţi... sunteţi din Paris-

Monique izbucneşte în râs.

— Ei bine, nu. Nu sunt *din* Paris. Sunt din Poitiers, adică de aici, precum Céline. Dar trăiesc la Paris. Şi asta presupun că mă face să fiu pariziancă, cel puţin temporar.

Da. *Parisienne,* acesta este termenul, elementul inefabil, acea *calitate de a fi,* imperceptibilă şi totuşi inexorabilă, magnetismul subtil emanat de Monique, care aproape că o face pe Sarah să se bâlbâie, reducând-o, cât ai clipi, la statutul de plantă târâtoare ofilită. Nu-i vorba doar de haine, de aspectul exterior: de fusta strâmtă, extrem de şic şi scandalos de scurtă, care abia dacă îi atinge genunchii; de netezimea aurie mătăsoasă a picioarelor zvelte sub acea fustă („Ciorapi de mătase! De unde i-o fi cumpărat?”) şi de pantofii de lac eleganţi, uşori şi lucioşi, în care e încălţată; de ţesătura delicată a bluzei bleu pal care îi învăluie partea superioară a corpului, fără îndoială perfect sculptată; nu este vorba nici de pielea imaculată, ca de porţelan, posibil neatinsă de cosmetice, cu excepţia liniei de un roşu aprins trasată de ruj pe buze; de părul negru lucios care îi cade pe umeri ca o perdea de satin; de ochii cenuşii şi limpezi, frumos încadraţi de gene imposibil de lungi, care în clipa asta o scrutează – da, acesta e cuvântul potrivit; ochii aceia nu o privesc, ci o *scrutează* – pe Sarah, evaluându-i valoarea intrinsecă. Valoare care, se teme Sarah, nu e probabil decât un

bibelou aşezat pe şemineul unei fete bătrâne, prin comparaţie cu o vază chinezească din dinastia Ming, expusă în palatul unui împărat. Realizează instinctiv că acest element inefabil este cel care îi face pe servitori să se ploconească în faţa stăpânilor. Abia se abţine să nu cadă în genunchi. Ar face-o de bunăvoie şi cu bucurie, dacă actuala etichetă franceză ar cere-o.

— Deci înţeleg că îi vei învăţa pe copii limba germană, zice Monique. îi pregăteşti pentru viitoarea Era Germanica. Nu-i o idee rea.

Este sarcastică oare? Sau vorbeşte serios? Greu de spus, căci pare să zâmbească sincer şi zâmbetul i se oglindeşte până şi în ochi. Acum îi întinde mâna.

— Şi tu? întreabă ea.

— Ăăă...

Ce-ar trebui să spună? Ce...?

— Cum te cheamă?

— 0, da, sigur. îmi cer scuze. Sunt Sarah... Sarah Mayer.

îşi strâng mâinile. A lui Monique este ciudat de rece; a ei,
jenant de lipicioasă.

— Mayer este un nume nemţesc! Eşti nemţoaică?

— Presupun că da. Sunt din Alsacia – din Colmar. Am documente de identitate germane.

— Când te aud exprimându-te aşa, îmi faci impresia că nu-ţi convine asta. De ce? Şi de ce ai venit din Alsacia la Poitiers? La noi, în casa noastră?

Prea multe întrebări puse deodată, şi prea complicate. Sarah decide să răspundă la ultima.

— Sora ta a dat un anunţ în ziar şi eu am răspuns. Am venit la un interviu şi am fost angajată.

— Pe loc, din câte se pare! Aseară se plângea că a primit o grămadă de telefoane... de cereri de angajare. Şi deja s-a hotărât. Mă întreb de ce.

— Bănuiesc că cel mai mult a contat faptul că ştiu limba germană, ca să-i învăţ pe copii.

— Foarte practic, n-am ce zice. 0 alegere bună, dacă a fost singurul ei motiv. Aşa să fie? Nu ţi-a cerut recomandări şi date despre experienţele anterioare cu copiii? Nu a vrut să se asigure de caracterul tău impecabil? Faptul că ştii germana este singura ta calitate?

E un al doilea interviu, este supusă unor întrebări pe un ton inchizitorial mai rău decât la primul, şi Sarah simte cum panica se ridică în ea în mod incontrolabil. Femeia asta, Mo- nique, oare bănuieşte ceva? Are de gând să o acuze că e impostoare? Monique s-a întors acum cu spatele ei perfect la ea şi se apropie de fereastră pentru a se uita la grădina cufundată în beznă. îşi ţine spatele drept, neînduplecat.

— Eu... eu... Sarah rămâne nemişcată, neajutorată; nu ştie ce să răspundă, a încremenit, copleşită de un sentiment de culpabilitate.

Şi pe urmă, la fel de brusc precum a dat buzna în camera copiilor, Monique se răsuceşte pe călcâie, îşi dă seama dintr-o singură privire în ce încurcătură a pus-o şi izbucneşte în râs atât de tare, încât aproape că se încovoaie, ţinându-se de şolduri, de burtă, fluturându-şi apoi braţele în aer şi păşind în cele din urmă în faţă pentru a prinde mâinile lui Sarah în mâinile ei şi a le strânge, trăgând-o spre ea.

— 0, draga mea! Ce faţă ai făcut! Păcat că n-ai cum să te vezi – arăţi ca un iepure înspăimântat de farurile unei maşini! îmi pare rău, mii de scuze. Sunt o persoană

îngrozitoare, nu-i aşa, care râde pe socoteala ta! Te rog din inimă să mă ierţi. Am obiceiul ăsta prostesc... Ai părut atât de agitată când m-ai văzut, că m-am gândit să mă distrez un pic. Sunt o nesuferită, ştiu. Mi se tot spune, dar nu mă pot abţine. Nu pune la inimă... nu sunt o diavoliţă! De sora mea ar trebui să te păzeşti, nu de mine! 0, şi de socrii ei! Nişte oameni periculoşi! Eu sunt prietenă cu toată lumea. Vorbesc serios. Sunt cea mai bună prietenă şi cea mai bună mătuşică de pe lume. *N'est-cepas, enfants*[1]

Copiii au urmărit miraţi schimbul de cuvinte şi l-au pus probabil pe seama acelor discuţii incomprehensibile şi fără sens dintre adulţi. Dar la auzul ultimelor vorbe rostite de Monique, cu toţii – în afară de Julien, care stă deoparte, dar rânjeşte – se bulucesc spre ea râzând şi cuprinzându-i mijlocul, cu Michel ţopăind de pe un picior pe celălalt, cerând să fie luat în braţe.

— *Zut alors*![2] 0 să-mi şifonaţi hainele – vă purtaţi de parcă nu m-aţi văzut de ani de zile, când aseară v-am citit poveşti vreo patru ore înainte de culcare!

îi sărută pe fiecare în parte, apoi întinde mâna spre Julien, îl trage spre ea şi îl sărută pe amândoi obrajii – o atenţie pe care el o primeşte cu încântare evidentă, dar şi cu un strop de jenă –, după care îşi ridică ochii şi întâlneşte privirea lui Sarah.

— Aşa după cum ai remarcat, sora mea nu are prea mult timp pentru... în fine, nu contează. Dar copiii mă au pe mine, şi acum te au şi pe tine. Acesta e motivul pentru care m-am comportat un pic intimidant cu tine la început Nu am vrut ca sora mea să-şi aleagă bona doar pe criteriul

1 „Nu-i aşa, copii?" (în fr. în original) (n. red.).

2 „La naiba" (în fr. în original) (n. red.).
Se referă la expresia englezească: *take something wilh a pinch of salt* (n. red.).

cunoaşterii limbii germane. Mă pricep însă la oameni şi cred că a găsit în tine pachetul complet Bine ai venit în familia noastră, Sarah. Să ai grijă de nepoţii şi nepoatele mele. Nu va trebui să-i înveţi doar germana, trebuie să-i înveţi să iubească, şi asta va fi o lecţie mult mai complicată. Acum, te rog, nu mai fi aşa speriată – să ştii că nu muşc şi n-am de gând să te înfulec la cină. Ce-ar fi să coborâm în bucătărie ca să-ţi regăseşti glasul şi să-mi povesteşti câte ceva despre tine – n-am vrut să te sperii şi trebuie să mă ierţi şi să-mi arăţi cine eşti cu adevărat. Fiindcă nu cred că eşti un iepure înspăimântat. Din moment ce ai străbătut tot drumul din Alsacia până aici, înseamnă că ai ceva curaj. Eu una nu am călătorit decât între Paris şi Poitiers. Haideţi, copii, să coborâm în bucătărie. Să vedem ce surpriză v-a pregătit azi mătuşica.

— 0 surpriză! 0 surpriză! Ce este? Ciocolată? Bomboane? O jucărie? Un cățeluș?

Copiii ţipă de bucurie în timp ce coboară scara – mai bine zis, adulţii coboară, ei se înghiontesc, se îmbrâncesc şi turuie. Monique îi explică lui Sarah că penuria de alimente din Poitiers e cu adevărat o problemă, însă ea reuşeşte să facă rost de mici bunătăţi pe care le împarte cu copiii.

— Am sursele mele. Astăzi am pentru voi... Ia să vedem surpriza.

„Surpriza” este un bol cu portocale care îi aşteaptă în mijlocul mesei. Copiii ţipă de încântare şi se reped să le înşface. Şi mai e o surpriză: o plăcintă de pui.

— Cunosc pe cineva care cunoaşte pe cineva care creşte pui şi ştie să-i şi gătească, zice Monique, făcându-i cu ochiul lui Sarah. Dar, rogu-te, nu-mi cere detalii. Este

secretul meu. Pot face rost şi de cârnaţi, mezeluri – şi vin bun.

Sarah nu e familiarizată cu aragazul, aşa că Monique îi arată cum să-l aprindă ca să încălzească plăcinta.

— Dar asigură-te că flacăra de veghe e aprinsă, îi spune ea, altfel poţi arunca în aer toată casa şi pe noi toţi.

Sarah cască ochii, şocată, şi Monique izbucneşte din nou în râs.

— Scuze, scuze, zice ea. Trebuie să încetez cu tachinările astea. Dar şi tu trebuie să încetezi cu sperieturile. Cu timpul vei ajunge să mă cunoşti şi nu mă vei mai lua în serios. Trebuie să iei tot ce spun cu un grăunte de sare[1]. E o expresie în engleză – înseamnă să nu crezi tot ce spune cineva. Ştii englezeşte?

Sarah clatină din cap.

— Nu, doar câteva cuvinte.

— Ah! Măcar aici am un mic avantaj asupra ta. Pentru că eu vorbesc engleza – mă rog, în măsura în care se poate spune asta despre o limbă străină învăţată la şcoală. Acum însă se pare că a devenit o limbă inutilă. Viitorul e în limba germană. Eşti o norocoasă în privinţa asta. Bun, acum povesteşte-mi despre tine, despre familia ta şi motivele care ţe-au adus aici.

Bucătăria s-a umplut între timp de aroma delicioasă a plăcintei cu pui. Monique o scoate din cuptor şi o aşază pe masă, o porţionează şi începe să împartă farfuriile aburinde copiilor, care se aruncă asupra mâncării savuroase, iar între timp ea smulge povestea lui Sarah bucată cu bucată; povestea de acoperire născocită cu atâta grijă despre unchiul cu casa bombardată. Şi, pe măsură ce o deapănă, Sarah realizează cât de uşor, cât de convingător îi ies minciunile pe gură...

Dar adevărul este mai tare decât minciunile, şi părţile adevărate din istorie ies în evidenţă, ele fiind cele pe care Monique le observă cu precădere.

— O femeie lutier! Ei da, asta e o meserie neobişnuită şi interesantă! Şi mult mai originală decât a mea, aş zice – planul meu e să devin unul dintre acei avocaţi plicticoşi, specializaţi în comerţul internaţional. Dar viorile, muzica – asta înseamnă cultură! Trebuie să recunosc că sora mea a dat de o adevărată mină de aur când te-a angajat. Aşadar, nepoţii şi nepoatele mele vor cânta toţi la vioară? Grozav! Collette, din câte am observat, e singura cu ureche muzicală din familie – şi-i place foarte mult să cânte, nu-i aşa, Collette? Are o voce de înger şi e capabilă să ţină ritmul mai bine ca noi toţi. Cred că-ţi va face plăcere să-i predai ei. Despre ceilalţi nu sunt la fel de sigură.

Se uită de la Julien la Jacqueline, care sunt amândoi prea ocupaţi cu mâncarea pentru a o asculta.

— 0 să mă străduiesc totuşi, spune Sarah.

— 0, dar înseamnă că toţi vor avea nevoie de viori. Nu avem niciun instrument în toată casa, în afara unei pianine vechi în apartamentului părinţilor. Nici măcar un flaut sau o tamburină. Mă întreb dacă Céline s-a gândit la asta. Dacă nu, va trebui să-i amintesc eu. Copiii n-au cum să înveţe să cânte dacă nu au instrumente. Dar cum Céline, se ştie, e
foarte strânsă la pungă... Hmmm, vom vedea.

*

Şi văd. Mai târziu în acea seară, când Sarah îi pregăteşte pe copii de culcare, după ce Monique s-a retras în camera ei, la puţin timp după cină, Madame Lemoins o abordează pe coridorul de la etaj.

— Tocmai am discutat cu Monique, zice, şi ea mi-a amintit de instrumentele de care au nevoie copiii. Insist pentru tot ce e mai bun pentru copii şi Parisul e locul unde se găsesc cele mai bune lucruri din Franţa. Aşa că luni vei pleca împreună cu Monique la Paris, veţi merge la cel mai bun magazin de viori din oraş şi veţi alege cele mai bune patru viori pe care le găsiţi.

Sarah tuşeşte.

— Cred că Michel e prea mic ca să cânte. Ar trebui să mai aştepte încă cel puţin un an.

— Nu, nu, ai înţeles greşit, spune Madame Lemoins. A patra vioară este pentru *tine.* N-ai cum să-i înveţi dacă nu poţi să le demonstrezi cum se cântă, arătându-le. Fiecare dintre voi trebuie să aibă propria vioară. Cultura e importantă. Insist. Desigur, vioara ta va fi, de fapt, a mea – adică, după ce vei pleca, vioara va rămâne aici. Dar atât timp cât vei sta la noi, a ta va fi.

— Da? Serios? Nu... nu ştiu ce să spun...

— Nu e nimic de spus. îţi vei lua luni ziua liberă în loc de duminică – Clara sau altcineva va veni să te înlocuiască pentru o zi – şi Monique te va ajuta să găseşti cel mai bun magazin de viori. Şi, odată ajunse acolo, tu vei alege cele mai bune instrumente. Bun, revenind la seara asta, să vii să mă anunţi când sunt gata de culcare copiii. îmi place să-i învelesc şi să-i sărut înainte să se culce şi, uneori, dacă am timp, să le citesc o poveste. *D'accord?*

— *D'accord, madame.* Şi mulţumesc.

în noaptea aceea, Sarah abia dacă pune geană pe geană. E deja prea mult pentru ea – prea multă bunătate, prea multă perfecţiune, tot ce şi-ar putea dori cineva îi cade acum, pur şi simplu, în poală. Această casă frumoasă, slujba ei însemnând să se ocupe de nişte copii

drăguți, mâncarea bună, siguranța zilei de mâine, Monique – care, în ciuda rafinamentului ei terifiant, pare să-i devină prietenă – și acum, ci- reașa de pe tort, o vioară! Muzică!

E prea frumos ca să fie adevărat. Mama obişnuia să-i spună că trebuie să fii întotdeauna atent la momentele bune, pentru că după ele ajungi la punctul culminant, de unde coborârea este mult mai rapidă decât urcuşul. Dar nu căderea inevitabilă o ţine trează pe Sarah: e sentimentul de vină, angoasa. De ce i se întâmplă atâtea lucruri bune? Unde e Ralf? 0 fi în pericol? Şi ce se întâmplă cu surorile ei? De ce nu au ajuns la Poitiers? Dar cel mai mult o nelinişteşte soarta părinţilor şi a surorilor mai mici. Ce s-o fi ales de ei? Ei au stat întotdeauna undeva într-un colţ al minţii ei, o sursă de nelinişte mereu prezentă, chiar dacă dramele furtunoase ale evenimentelor zilnice au încercat să-i înăbuşe îngrijorările şoptite. însă acum, în tihna dulce a unui pat cald, şoapta devine vocea culpabilităţii. Ocrotită în inima acestei familii, îi este dor de propria familie.36

Magazinul este cam de trei ori mai mare decât cel al tatălui ei, dar similar în toate celelalte privinţe. Aceleaşi instrumente agăţate pe pereţi, doar că mai multe. Viori, viole, un violoncel... Aceeaşi uşă în spate care dă în atelier, exact ca în Colmar; aceleaşi unelte, acelaşi raft plin cu blocuri de lemn, rindele, faţete, şabloane, şuruburi. Acelaşi

miros, aceeaşi atmosferă. E ca şi cum muzica, încă necântată, pluteşte în aer, tăcută dar puternică, şi Sarah se abţine cu greu să nu întindă mâna după una dintre viori şi să înceapă să cânte, îşi aminteşte de tatăl ei, de dragostea lui pentru muzică, de duetele pe care le interpretau ei uneori pentru a sărbători terminarea confecţionării unui nou instrument perfect. O senzaţie violentă, furioasă de iubire o cuprinde şi e nevoie să-şi adune toate forţele pentru a nu ceda lacrimilor care par să se fi adunat nepoftite în spatele ochilor. Rămâne tăcută pentru un timp şi cea care vorbeşte e Monique.

— Avem nevoie de o vioară pentru copii şi trei pentru adulţi, spune ea.

Monsieur Rousseau, lutierul, un bărbat scund şi slab, cu bărbie ascuţită şi mustaţă subţire, zâmbeşte şi face semn cu mâna, arătând în jur.

— După cum vedeţi, am aici tot ce vă trebuie. Nu vă rămâne decât să alegeţi.

Sarah îşi găseşte, în fine, glasul.

— Mai întâi, vioara pentru copii. Cred că mărimea trei sferturi ar Fi cea mai bună. Nu are rost să-i luăm una de jumătate – Collette va creşte foarte repede. De pildă, aceea.

Monsieur Rousseau întinde braţul şi ia o mică vioară de pe perete.

— Făcută în Japonia, zice el. Eu nu confecţionez viori pentru copii – nu merită.

— Da, la fel şi tata. Viorile pentru copii pe care le avea în atelier erau produse de ateliere din China.

— Tatăl dumitale a fost şi el lutier? De ce vorbeşti despre el la trecut – nu cumva...?

Lui Sarah aproape că-i scapă porumbelul pe gură. Şi chiar i-ar fi dezvăluit lutierului adevărul dacă Monique nu i-ar fi stat alături. Aşa însă, minte încă o dată.

— Tata trăieşte în Colmar şi s-a retras din afaceri. Eu am învăţat meseria de la el. însă acum predau lecţii de vioară – deocamdată n-am cum să-mi câştig pâinea cu meseria mea.

Monsieur Rousseau dă din cap înţelegător.

— Da, şi eu am aceeaşi problemă – afacerile merg foarte prost. Cine să cumpere viori în vremuri de război? Din păcate, profesia noastră a devenit un lux. Şi totuşi, cum ar putea oamenii trăi fără muzică? Muzica e cea care ne ajută să rămânem sănătoşi la minte în vremurile astea grele, nu-i aşa?

Se lansează cu Sarah într-o conversaţie tehnică despre acustică. Monique dă semne clare de nerăbdare.

— Nu ai de gând să alegi viorile? îi întrerupe ea cu o întrebare pentru Sarah.

— O, sigur că da. Ce ne recomandaţi, Monsieur Rousseau?

— Vrem tot ce aveţi mai bun, intervine Monique. Preţul nu are importanţă.

Monsieur Rousseau îşi mângâie mustaţa.

— Am o vioară foarte specială, zice el, şi întinde braţul pentru a da instrumentul jos din cui. Asta este. Nu am con- fecţionat-o eu, doar am ajuns în posesia ei – în fine, e o poveste lungă. Provine din Italia – poftim, încearc-o. I-o întinde lui Sarah. Ea o acordează, strânge arcuşul, fixează vioara sub bărbie, mângâie strunele cu arcuşul – şi ah, ce plăcere o cuprinde la auzul sunetului pur şi dulce! Nimic nu se compară cu această senzaţie încântătoare,

care îi face pielea de găină. Cântă câteva măsuri din „Salut d'Amour” de Edward Elgar.

— Foarte frumos, spune Monique bătând din palme atunci când Sarah termină de cântat. Cu cât o vindeţi?

Monsieur Rousseau spune un preţ. Sarah amuţeşte. Se aşteptase la o sumă mare – cunoaşte valoarea unei viori bune –, însă cea anunţată de Monsieur Rousseau i se pare nerezonabilă. Se grăbeşte să-i înapoieze vioara.

— Vă mulţumesc că mi-aţi permis să cânt la ea, însă ne depăşeşte bugetul. Nu ne trebuie viori pentru profesionişti – scopul e doar didactic. Vă rog să ne arătaţi altele.

Monique dă să protesteze, însă Sarah, care se simte de data aceasta autoritatea în domeniu, nu se dă bătută.

— Trei viori pentru învăţat, vă rog – nu ne trebuie tot ce aveţi mai bun.

în următoarea jumătate de oră, testează diverse viori, până ce într-un final alege trei, pentru Jacqueline, Julien şi ea.

— Excelente alegeri, zice Monsieur Rousseau. Vă vor fi livrate până la sfârşitul săptămânii. Vă rog să notaţi aici adresa.

îi dă caietul cu comenzi lui Monique, care notează adresa din Poitiers. Apoi completează un cec, îl semnează, rupe foaia din carnet şi i-o dă lutierului. Toată lumea e mulţumită: Monsieur Rousseau a vândut patru viori într-o singură tranzacţie; Sarah încă freamătă de emoţia revenirii într-un atelier de lutier atât de similar cu al tatălui ei, de bucuria resimţită la cufundarea în mirosul, sunetul, atmosfera viorilor în stadiul de gestaţie.

— Bun, şi acum? îi întrerupe Monique reveria. Eşti în Paris. Ce facem?

— Trebuie să mă întorc la Poitiers, răspunde Sarah. Da- că-mi arăţi cum să ajung la gară, o să mă sui în următorul tren.

— Ce prostie! Cine ştie când vei mai avea ocazia să vii la Paris! Trebuie să profiţi la maximum. Unde ai vrea să mergi, ce-ai vrea să vezi? Şi să nu-mi spui că Turnul Eiffel!

— Dar nu pot să rămân, Monique! Am o slujbă şi faptul că mă aflu aici acum face parte din obligaţiile mele. Nu vreau să abuzez de generozitatea surorii tale, care mi-a permis să lipsesc o zi.

— *Zut*! Céline ar trebui să fie fericită că te are. A angajat deja o dădacă pentru o zi. Şi nu a spus că asta este ziua ta liberă? N-are nevoie de tine acum. Nu-ţi face griji, vorbesc eu cu ea. Haide să mergem mai întâi la mine acasă şi o s-o sun ca să-ţi iei piatra asta de pe suflet. Şi poţi să rămâi la mine peste noapte şi să iei mâine primul tren spre Poitiers.

Sarah protestează cu voce tare:

— Nu, nu pot rămâne aici peste noapte! Te rog, nu încerca să mă convingi...

— Bine, cum vrei. Nu rămâi peste noapte. Dar după-amiaza cred că poţi să o petreci aici, ce zici? Am putea merge la cumpărături. Ai nevoie de câteva ţinute noi, nu te-am văzut îmbrăcată decât cu hainele astea demodate de la ţară. N-ai vrea să testezi şicul parizian, măcar un pic? M-am abţinut să-ţi fac observaţii până acum, nu-i treaba mea să te critic, dar zău aşa, Sarah, de acum încolo ar trebui să fii ceva mai atentă la felul cum te îmbraci, căci vei lucra pentru clanul Lemoins-Beaulieu.

— N-am cum să fiu mai atentă, Monique! Poate că nu ţi-ai dat seama, dar nu sunt bogată şi nu-mi permit să...

— Este de datoria surorii mele să se asigure că ai ţinute adecvate. Trebuie să-ţi dea o alocaţie pentru haine. Nu te poate lăsa să te învârţi prin casa ei în haine de ţărăncuţă – ar face impresie proastă. Lasă că mă ocup eu. Céline probabil că nici nu s-a gândit la asta atunci când te-a angajat – îi stă mintea numai la afaceri. Şi aici intervin eu. Am hotărât să te iau sub aripa mea şi primul lucru pe care trebuie să-l facem este să-ţi schimbăm total înfăţişarea.

— Dar...

— Nu vreau să mai aud niciun cuvânt Nu e nevoie să cheltuim o avere, căci asta ar fi prima obiecţie a lui Céline. Am o idee. Aşa cum ţi-am spus, vom merge mai întâi la mine acasă. Am câteva lucruri drăguţe pe care nu le mai port; s-ar putea să-ţi vină bine. De fapt, sunt convinsă. Diseară, când te vei întoarce de la Paris, vei arăta ca o persoană complet diferită!

îşi strecoară un braţ pe sub cotul lui Sarah şi o conduce hotărâtă spre staţia de metrou.

Protestul, realizează Sarah, ar fi inutil, şi oricum, doar cu jumătate de gură. Cine ar rezista unei asemenea invitaţii? Ea nu şi-a ales niciodată hainele şi nu a avut parte de lucruri drăguţe. Chiar dacă a fost cea mai mare dintre surori, mama ei a îmbrăcat-o numai cu rochii şi fuste practice şi banale, adesea făcute de mână sau modificate din propriile ei haine. Nu are îndoieli că hainele lui Monique, deşi purtate şi poate uşor demodate, vor fi măcar elegante.

Monique joacă rolul seducătoarei, ademenind-o să exploreze lucruri noi. Din clipa când s-au cunoscut în

camera copiilor, a folosit tehnica manipulatoare simplă, dar irezistibilă a discursului ferm pentru a o aduce într-o poziţie de acceptare supusă ce se transformă pe neaşteptate într-o bravadă. Monique vorbeşte şi ceilalţi o urmează şi, făcând asta, devin din ce în ce mai asemănători cu ea. Rezistenţa nu-şi are rostul. Dar, îşi zice Sarah, oare chiar şi-a *dorit* ea să se opună? Toate ideile cu care a venit Monique până acum s-au dovedit a fi bune, pozitive, un pas înainte, un progres pe calea devenirii ei ca fiinţă mai importantă, mai demnă de luat în seamă. O Sarah nouă, mai asemănătoare cu Monique. Monique e un ideal la care poate să aspire. O stea, un far călăuzitor. Fata stângace, inabilă social şi imatură dintr-un umil atelier de lu- tier din Colmar trebuie să dispară. Şi în locul ei trebuie să apară o Sarah nouă, iar soarta i-a scos-o în cale pe Monique. Aceasta îi va arăta drumul spre noua şi subtila Sarah.

Dar oare va putea ajunge acolo? în timp ce merge cu paşi mari pe trotuar alături de Monique, ascultându-i discursul încurajator, Sarah se simte cuprinsă de o nouă încredere. Pe măsură ce freamătul rămas de la atelierul lutierului se estompează, o nouă chemare creşte în ea. Dacă Monique crede în ea, înseamnă că totul e posibil. Poate întinde braţul către stele şi într-o zi chiar va ajunge acolo unde îşi doreşte – da, este posibil chiar şi în vremuri de război. „Nu trebuie decât să cred în mine”, îşi zice Sarah îndreptându-se de spate.

Se împiedică de o bordură. Monique râde şi arată cu degetul în jos.

— Bocancii ăştia sunt mult prea urâţi pentru Paris! exclamă ea. Trebuie aruncaţi imediat la *poubelle.* Cum ai putut să vii la Paris încălţată în bocanci de munte? Am

acasă exact ce-ţi trebuie – o pereche de pantofi decupaţi, cu toc mic, uşori şi eleganţi. în zilele astea nu e uşor să găseşti pantofi frumoşi, aşa că trebuie să ne mulţumim cu ce avem. Cred însă că sunt foarte potriviţi pentru tine. Şi că-ţi vor veni bine.

Sarah se uită în jos la bocanci, la pata întunecată a sângelui lui Krämer încă prezentă pe cel drept, şi la stropii înnegriţi de pe cel stâng. La început, abia aşteptase să scape de aceste încălţări grele şi urâte. Le detestase. însă acum? Acum, în mod ciudat, şovăie. Bocancii ăştia poartă în ei amintiri. Sângele de pe ei, sângele lui Krämer, nu i se mai pare atât de dezgustător. Sângele acesta e rezultatul faptului că Ralf l-a împuşcat pe Krämer şi a salvat-o pe ea. Sângele acesta reprezintă prima lor interacţiune reală, şi încă una foarte dramatică! Din acel moment, Sarah a purtat neîntrerupt bocancii. Par un simbol al fugii lor, al relaţiei dintre ei, născută din teroare şi vărsare de sânge, trecută prin camaraderie şi aventuri împărtăşite, o călătorie spre dragoste. Bocancii ăştia îi înmoaie inima. Şi totuşi?

Şi-au făcut datoria, asta e sigur. Pentru că iat-o acum la Paris în tovărăşia celei mai remarcabile tinere pe care a cunoscut-o vreodată. O femeie cu care şi-ar dori să semene.

într-o zl războiul se va termina şi Ralf se va întoarce, speră ea. Şi va găsi o altă femeie, o femeie *adevărată,* nu o fată inocentă pe care a fost nevoit să o apere, ci o femeie în toată puterea cuvântului, încrezătoare în sine şi şic. O femeie ca Monique.

Râde.

Ai dreptate, zice. Chiar am nevoie de alţi pantofi.37

Iată te uită! zice Monique în timp ce aranjează pentru ultima oară decolteul rochiei şi mătură cu mâna o dâră invizibilă de praf de pe umărul lui Sarah. Arăţi de-a dreptul spectaculos. Albastrul ăsta este exact în nuanţa potrivită – la fel ca aceea a ochilor tăi – şi rochia îţi vine perfect. 0 am de vreo doi ani, însă modelul ăsta nu se demodează niciodată. Ce zici, îţi place?

Sarah se priveşte în oglindă. Aproape că nu o recunoaşte pe femeia aceea – să fie oare *ea?* Din oglindă o priveşte o doamnă, imposibil să fie ea! Se simte deconectată de propriul eu, ca şi cum ar fi încă ataşată cumva fizic de vechea fustă şi bluză, aproape roase de atâta purtat, care zac acum pe covorul din apartamentul lui Monique; genul de haine şterse, care nu ies cu nimic în evidenţă, pe care în vremuri de război le poartă orice femeie, orice femeie *normală;* orice femeie care nu dispune de mijloacele materiale pentru a-şi cumpăra ţinutele stilate produse de casele de *haute couture* din Paris înainte de război, deşi tânjeşte după ele în secret. Se pare însă că Monique are prea multe asemenea haine şi se bucură că i le poate dărui pe cele pe care nu le mai poartă.

— Hmmm, tivul nu e prea sus? zice Sarah în timp ce se întoarce şi-şi răsuceşte gâtul pentru a se privi peste umăr şi din toate unghiurile în oglinda care o arată în întregime. Rochia îi lasă descoperită curba de sus a gambei; nici nu ajunge la genunchi. E o croială ce pare temerară, provocatoare. Timiditatea se luptă în ea cu cutezanţa. Să îndrăznească oare? Ar trebui să...?

— Nu, e perfectă! Ai picioare frumoase – de ce să le ascunzi?

— îmi place, răspunde Sarah, încă neconvinsă, dar nu e prea frumoasă pentru mine, prea elegantă? Unde aş putea eu să îmbrac o asemenea rochie superbă?

— 0, ai să vezi că vei avea o mulţime de ocazii, o asigură Monique. O să te duc eu în diverse locuri. Şi Céline are uneori invitaţi şi atunci ţi se va cere să-ţi faci apariţia împreună cu copiii. Cât despre ţinutele de stradă, am vreo două fuste şi pulovere pe care nu le mai port.

Se postează în faţa şifonierului şi începe să scoată lucruri de pe umeraşe şi să le arunce pe covor. Sarah e oripilată de modul neglijent în care Monique îşi tratează hainele de calitate excelentă; se grăbeşte să le culeagă de pe jos imediat ce Monique le aruncă şi să le aşeze, aproape drăgăstos, pe pat.

— Cred că astea sunt de ajuns! decretează Monique după ce termină de ales împreună câteva haine. închide uşa şifonierului. Lucruri simple, dar de calitate şi elegante. Ce bine că avem aproape aceeaşi mărime.

— Dar nu pot să accept...

— Sigur că poţi. Insist. Mai trebuie să-ţi caut o valiză în care să le pui.

Monique iese din cameră şi se întoarce cu o valiză de piele; împăturesc şi împachetează hainele împreună. Monique zice:

— *Zut*| Cât pe-aci să uit de pantofi – cred că am perechea tocmai bună pentru tine. De fapt, două perechi: una pentru ţinutele de stradă şi cealaltă asortată cu rochia bleu. Deschide un al doilea dulap şi dă la iveală raft după raft cu pantofi. Sunt toţi vechi de câţiva ani şi, din păcate, demodaţi – penuria de piele e un dezastru pentru noi, femeile. Cine ar vrea să poarte saboţi din lemn sau pantofi

cu talpa din plută? Dar, uite, pot să mă lipsesc de ăştia şi de ăştia. Hai, probează-i. Vino şi aşază-te pe pat.

Curând, Sarah e complet echipată cu haine, pantofi, o pălărie, un pardesiu („peste puţin timp o să vină vremea rece şi vei avea nevoie de o jachetă de toamnă şi un palton călduros de iarnă"). Monique nu-i poate da şi ciorapi – ciorapii de mătase sunt preţioşi şi se găsesc doar cu relaţii –, dar îi oferă în schimb ciorapi lichizi – fard pentru picioare. îi arată cum să aplice lichidul şi să traseze dunga *trompe l'oeil* din spate. îi dăruieşte şi alte cosmetice pentru faţă: o cutiuţă veche de pudră, un ciot de ruj de buze, o jumătate de creion dermatograf, un fard de obraz. O învaţă cum să le folosească pe toate.

Orele trec în felul acesta şi vine vremea ca Sarah să plece pentru a prinde trenul de după-amiază târziu. E copleşită de recunoştinţă; a fost o zi specială pentru ea, un fel de a doua naştere, cu vizita la lutier şi cumpărarea viorilor şi cu valiza plină acum de ingrediente care vor crea un nou eu. Ce plăcere va fi să scape de lucrurile ei vechi! Totuşi... e greu să te dezbari de vechile obiceiuri. în fusta şi în bluza pe cale de a fi azvârlite încă mai pulsează viaţa. Cât despre bocanci...

— Nu am putea să găsim pe cineva căruia să-i donăm lucrurile astea? o întreabă ea pe Monique, care tocmai dă să le îndese în coşul de gunoi dintr-un colţ al apartamentului.

— Serios? Chiar crezi că cineva ar vrea zdrenţele astea?

— Absolut. Nu putem să le aruncăm pur şi simplu.

— Dacă spui tu. O să i le dau cameristei. Poate că o să le aprecieze.

— Chiar o să i le dai?

— Sigur. Nu-ţi face griji.

Dar Sarah încă mai ezită. Se uită aproape nostalgic la vechituri. De fapt, le-ar mai putea purta. *Maman* ar fi şocată; a cusut bluza cu mâinile ei şi a fost foarte mândră de fustă, chiar aşa veche cum era. Iar bocancii...
Se apleacă şi îi ia.
— Ştii ceva, Monique, cred că o să păstrez bocancii. Sunt elveţieni şi din piele de bună calitate. Or fi ei un pic pătaţi, dar încă mai au viaţă. Poate că-i voi vopsi, şi atunci vor arăta ca noi.
Monique strâmbă din nas de parcă ar fi mirosit ceva urât.
— Ei bine, dacă ai de gând să te caţeri pe munţi...
— Nu se ştie niciodată, spune Sarah. Lasă valiza pe podea, o deschide şi vâră bocancii înăuntru. Mai e încă suficient loc în valiză. Bocancii îi amintesc de Ralf. De modul dramatic în care s-au cunoscut. De primul lor drum prin pădure.
îi va păstra pentru totdeauna.
în clipa când ies pe poarta grădinii, de ele se apropie un tânăr îmbrăcat elegant într-un costum închis la culoare.
— Gaston! exclamă Monique, şi cei doi se sărută pe obraji. Ce sincronizare perfectă! Gaston, ţi-o prezint pe Sarah Mayer – e guvernanta angajată de Cécile. Sarah, el este fratele meu Gaston.

Sarah şi Gaston îşi strâng mâinile. Gaston îşi îngustează ochii, care măsoară corpul lui Sarah de sus şi până jos, făcând-o să se ruşineze şi să-şi dorească să fi păstrat vechileFIICA LUTIERULUI
ei haine demodate şi să fi respins oferta de pudră de faţă şi ruj de buze făcută de Monique.

— *Très jolie*[1] spune Gaston. Dar credeam că Cécile are deja o doică.

— Are, dar Sarah a fost promovată pe loc la poziţia de guvernantă. E mai mult decât o simplă dădacă. Vorbeşte germana – *este* nemţoaică. Le va preda copiilor lecţii de germană şi vioară. E o fată foarte specială, Gaston!

— Văd şi eu asta, replică el. Dar de ce vă grăbiţi aşa? Unde mergeţi?

— O conduc pe Sarah la gară. Trebuie să se întoarcă astăzi la Poitiers. Dar poate că ne vedem cu toţii acasă sâmbăta viitoare?

— Voi fi acolo. Mă bucur că te-am cunoscut, Mademoiselle Mayer. Ne vom reîntâlni cu siguranţă.

Se înclină uşor, ridicându-şi un pic pălăria, după care se strecoară înăuntru pe poarta grădinii.

Monique râde amuzată.

— Tipic pentru Gaston! Va trebui să fii atentă pe viitor, Sarah – Gaston e cel mai mare Don Juan din oraş!

O strânge de mână şi îşi coboară vocea:

— Ar fi o *partie*[2] excelentă pentru tine. Şi ştiu că e în căutarea unei soţii nemţoaice potrivite. Aşa încât, dacă vei şti să-ţi joci bine cărţile... îi face conspirativ cu ochiul, o prinde de braţ şi se îndreaptă împreună spre cea mai apropiată staţie de metrou.

1 „Foarte drăguţă” (în fr. în original) (n. red.).

2 „Partidă” (în fr. în original) (n. red.).

în noaptea aceea, în patul ei din Poitiers, Sarah nu-şi poate găsi somnul. Mintea ei e ca un stup de albine şi mii de gânduri îi bâzâie în cap în timp ce rememorează evenimentele de peste zi. Au fost atât de multe! Şi de încântătoare! Viitorul îi apare într-o lumină roz, în ciuda blestematului de război. Cât de mult îl urăşte... războiul strică tot. Strânge la piept perna, pretinzând că e Ralf. „Of, Ralf! oftează ea. Ar fi grozav să fii aici cu mine...”

Trebuie să-i povestească totul. Nimic nu e mai important în viaţa ei decât Ralf, iar el trebuie să afle de norocul care a dat peste ea. Trebuie să-i spună!

Pe masa din dormitorul ei are un carneţel şi un stilou. Se ridică, le ia, propteşte perna de tăblia patului, îşi sprijină spinarea de ea, scoate cu dinţii capacul stiloului şi începe să scrie. Cuvintele se revarsă pe foaia de hârtie, sunt cuvinte care explodează fără niciun plan şi fără niciun gând şi sar pe pagină în clipa când îi trec prin minte:

Scumpul meu Ralf,

Am atâtea să-ţi spun! Am o groază de noutăţi şi faptul că nu te am aproape ca să ţi le împărtăşesc e lucrul cel mai greu de pe lume. Unde eşti? Inima mi se frânge la gândul că ai putea fi în cine ştie ce tabără din munţi, că poate dormi pe pământul tare cu o armă la căpătâi pentru că eşti înconjurat de primejdii şi te afli în mijlocul acestui război blestemat, în loc să fii aici cu mine. Te iubesc mult şi vreau să ştii că mă gândesc la tine în fiecare clipă şi în fiecare zi. Ştiu că n-am cum să trimit scrisoarea asta şi că nu vei citi niciodată aceste cuvinte, dar simt că trebuie să le aştern pe hârtie, chiar dacă mâine va fi să distrug scrisoarea – pentru că şi eu mi-am asumat riscuri, deşi nici pe departe la fel de mari ca tine. De unde să încep? Ei bine, Ralf, adevărul este că locuiesc într-o casă de *collaborateurs*! Şi mă simt foarte vinovată, dar, pe de altă parte, casa e frumoasă şi ţin la copiii pe care îi am în grijă şi care sunt,

la urma urmei.complet nevinovaţi. Trebuie să îi învăţ limba germană şi să le predau lecţii de vioară – imaginează-ţi! Şi astăzi am fost la Paris ca să cumpăr viori! Nu pot să cred că muzica va reveni în viaţa mea – va fi o mare mângâiere pentru mine. Dar nu la fel de mare ca tine, iubirea mea! Mi-e tare dor de tine, e ca o durere care arde în mine. Nimic nu mi-ar stinge dorul decât prezenţa ta. Să mă fi văzut cum arătam astăzi!

Am o prietenă nouă, sora patroanei mele. 0 cheamă Monique. Este o tânără *très chic* şi încearcă să mă facă şi pe mine să fiu *chic*| Mi-a dat cadou câteva haine nemaipomenit de drăguţe – e foarte bogată – şi mi-a arătat cum să mă fardez şi să mă fac frumoasă. Frumoasă pentru tine, deşi, desigur, ea nu ştie de existenţa ta! îmi pare rău că nu pot să-i spun. Aş vrea să pot să strig în gura mea că te iubesc, pe tine şi numai pe tine, şi că te voi iubi întotdeauna! Urăsc războiul la fel de mult pe cât te iubesc pe tine. Am trimis o scrisoare ca să aflu veşti despre surorile şi părinţii mei, dar cred că vor trece câteva săptămâni până ce voi primi răspuns.

Am expediat scrisoarea pe adresa din Ribeauvillé a lui Margaux pentru că, evident, nu o puteam expedia pe adresa mea de acasă din Colmar. Iubirea mea, dacă va fi ca la un moment dat drumurile noastre să se despartă, ne vom putea regăsi prin intermediul lui Margaux. Circulă poveşti îngrozitoare despre oameni pe care războiul i-a despărţit şi mi-e teamă să nu ni se întâmple şi nouă. Dragul meu, visez că într-o zi vei decide că sunt mai importantă pentru tine decât Rezistenţa. Că te vei întoarce după mine aici, în Poitiers, şi că-mi vei declara că tot ce îţi doreşti este să fii cu mine, aşa cum eu nu îmi doresc decât să fiu cu tine.

Blestemat fie războiul ăsta, naiba să-l ia! Hai să fugim în lume. Să fugim de el, să mergem în sudul Franţei şi de acolo peste Pirinei, în Spania. Asta am plănuit să fac cu

părinţii şi surorile mele, dar de acum şi tu faci parte din familia mea! Şi trebuie să vii cu noi.

Dacă nu, dacă nu vei putea părăsi Rezistenţa, a cărei soartă e deja pecetluită, căci duce o luptă dinainte pierdută (ăsta e adevărul, dragul meu! în jurul meu, toată lumea crede că Germania va câştiga războiul), atunci eu te voi aştepta aici, chiar de-ar fi ca rudele mele să-şi facă apariţia mâine în Poitiers. Nu o să fug cu ele, ci te voi aştepta – pentru totdeauna, dacă va fi cazul. De ce, de ce m-ai părăsit, iubirea mea? Plâng în timp ce scriu. Te doresc atât de mult, vreau să mă ţii în braţe, vreau să-ţi văd chipul, să-ţi aud vocea. E o durere aproape fizică acest dor, această teamă pentru soarta ta! Te rog, iubitul meu, nu te aventura să faci lucruri periculoase. Ai grijă de tine, de dragul meu. Sau, şi mai bine, lasă războiul şi vino la mine!

A ta iubitoare,
Sarah

PS: Am scăpat de toate lucrurile mele vechi, însă în ultima clipă am hotărât să păstrez bocancii. Voi avea nevoie de ei pentru când vom traversa munţii! Şi, recunosc, am devenit un pic sentimentală în privinţa lor, cu tot cu petele de sânge de pe ei. La urma urmei, ei simbolizează prima noastră întâlnire. Simbolizează curajul tău. Şi dragostea noastră

.38

Trece o săptămână, apoi încă una. Sarah a deprins rutina

casei. Madame Elise este o fantomă tăcută care se mişcă discret şi ţine casa sclipitor de curată: lustruieşte alămurile şi argintăria, aşază lucrurile la locurile lor, întreţine focul în sobe. O servitoare vine zilnic la ora zece pentru o curăţenie mai riguroasă în cele două băi şi în bucătărie şi ca să spele geamurile. Sarah nu are treabă cu niciuna dintre ele, aşa încât se mulţumeşte să le salute dând din cap atunci când le întâlneşte pe scări sau holuri. Şi nici de discutat nu are ce discuta cu Madame Lemoins, deci se limitează la fieful ei: copiii.

Cel mai mult o îngrijorează că nu are veşti de acasă şi de la Ralf. încearcă să-şi îngroape îngrijorarea, senzaţia sâcâitoare că e singură pe lume, cufundându-se cu dragă inimă în activităţile cu copiii. A ajuns să-i îndrăgească pe toţi, chiar şi pe Julien, care cu fiecare ocazie vrea să demonstreze cât de matur este şi cât de puţină nevoie are de ea, pentru a reveni apoi pe ascuns asupra a ceea ce a făcut cu doar o clipă în urmă ca să îi ceară sprijinul şi acordul. E bun la germană şi slab la vioară; Sarah plănuieşte să-i sugereze mamei lui înlocuirea cu pianul. Julien este convins că vioara e un instrument scârţâitor pentru fete şi numai pentru băieţii mototoli. E dispus să ia în considerare şi varianta violoncelului, deşi ar prefera să nu. E sclipitor la matematică, prinde repede germana şi îl interesează foarte mult istoria.

— L-am auzit pe un băiat care zicea că Herr Hitler vrea să creeze un imperiu care să dureze o mie de ani. Asta înseamnă că el crede că va trăi un mileniu?

— Mă îndoiesc, Julien! înseamnă că regimul lui va fi începutul unui imperiu milenar.

— Dar cum ar putea el să ştie? 0 mie de ani e foarte mult. Şi istoria se schimbă repede.

— Herr Hitler e un om foarte încrezător în sine, Julien.

— Ei bine, eu cred că nu-i decât un imbecil arogant! Nu suport când *maman* ne pune să-i ascultăm discursurile.

— Toate bune şi frumoase, n-ai decât să gândeşti toate astea, dar de rostit, nu cumva să le rosteşti cu voce tare atunci când mama ta are musafiri. înţelegi ce îţi spun?

— Sigur că da! Doar nu sunt prost. Dar nici pe ei nu îi suport!

Germana lui Julien s-a îmbunătăţit în asemenea măsură, încât Madame Lemoins îi permite uneori să ia cina cu adulţii atunci când îi vin în vizită prietenii nemţi: naziştii. Atunci când vin, vestibulul se umple de paltoanele lor gri arde- zie agăţate frumos pe umeraşe, toate cu însemnul svasticii cusut pe banderolele de pe mâneci, şi pe chipiurile aranjate în şir pe bufet. Sarah nu i-a întâlnit niciodată, însă le aude hohotele aspre de râs, care răzbat în sus pe scară. Se cutremură la auzul lor şi se ascunde în camera copiilor pentru a nu da, din greşeală, nas în nas cu vreun nazist.

Jacqueline nu e deloc genul silitor şi n-are ureche muzicală. E un copil visător care preferă desenul şi pictura şi

face planşe viu colorate pe care Sarah le laudă şi le agaţă pe perete. Şi ea are multe întrebări legate de istorie.

— Ce e acela un evreu, Mademoiselle Sarah?

— Evreii sunt un popor care practică religia iudaică, îşi au originea în populaţia ebraică, aceea care a existat în Israel de pe vremea lui Avraam.

— Dar Iisus a fost regele evreilor, *n'est-ce pas?*

— Aşa se zice.

— Şi atunci de ce sunt evreii atât de răi?

— Cine ţi-a spus că evreii sunt răi, Jacqueline?

— *Maman,* când a venit aseară ca să îmi spună o poveste. Avea cu ea o carte cu poveşti în limba germană şi acolo scria că evreii sunt răi.

— Serios? Ţi-a lăsat ţie cartea?

Jacqueline dă din cap.

— Da. Mi-a zis să o citesc singură.

— Şi în cartea aceea scrie că evreii sunt răi?

— Da. Că sunt un popor de oameni răi.

— Ai întrebat-o pe mama ta de ce crede că evreii sunt răi?

— Da, am întrebat-o. Şi mi-a răspuns că ei l-au omorât pe Iisus. Dar Iisus a fost şi el evreu, nu-i aşa? Şi asta nu înseamnă că nu toţi evreii sunt răi?

— Jacqueline, părerea mea este că nimeni nu este rău doar fiindcă oameni de religia sau naţionalitatea lui au făcut lucruri rele. Cred că fiecare om e responsabil pentru faptele sale şi că ar trebui să încercăm cu toţii să fim buni. Nu asta a predicat Iisus?

— Ba da. A spus că oamenii ar trebui să fie buni şi milostivi. Nu crezi la fel, Mademoiselle Sarah?

— Ba da!

— Şi atunci de ce nu vii cu noi la biserică?

Sarah ezită cu răspunsul. Este adevărat, nu-i însoţeşte duminica pe copii la biserică; s-a scuzat susţinând că nu e catolică, aşa cum sunt ei. Dar *madame* a întrebat-o dacă merge în schimb la biserica protestantă. S-a scuzat deja de două ori până acum – e o problemă pe care va trebui să o rezolve cumva, mai devreme sau mai târziu.

— Fiindcă nu sunt catolică.

— Dar ai putea deveni, nu-i aşa?

— Da, dacă aşa aş vrea. însă să ştii, Jacqueline, că astea sunt întrebări dificile chiar şi pentru un adult. Voi medita asupra lor şi-ţi voi răspunde cât de curând. *D'accord!*

— *D'accord.*

Collette e însă cea din pricina căreia ar trebui să-şi facă griji. Collette, care îi aminteşte lui Sarah de sora ei Sofie, dar care este şi foarte talentată la vioară, mult mai bună decât fratele şi sora mai mari. La fel ca Sofie, Collette e totodată rebelă şi excesiv de sensibilă, predispusă la accese de furie, încăpăţânată şi neascultătoare. Şi totuşi, aceeaşi Collette a urcat o dată sau de două ori scara în toiul nopţii, s-a strecurat în camera lui Sarah, a păşit în vârfurile picioarelor şi s-a cocoţat în patul ei, cerând să fie luată în braţe şi să i se cânte cântece de leagăn ca să adoarmă.

Bebeluşul familiei, Michel, este aidoma copiilor de vârsta lui: trebuie supravegheat permanent. Aşa cum Sarah a observat încă din prima zi, Michel e foarte talentat la limbi. Stăpâneşte franceza la fel de bine ca Sofie şi e aproape la fel de bun ca ea la germană, şi asta după

numai câteva săptămâni. Reţine imediat cuvintele noi, le utilizează corect şi le pronunţă perfect. E liniştit şi bine crescut şi nu plânge niciodată atunci când se află în grija lui Sarah; a renunţat, ca prin minune, la istericale. Plânge în schimb seara când mama lui vrea să plece după ce i-a spus noapte bună. Atunci ţipă şi se agaţă de ea, iar Sarah trebuie să vină şi să preia controlul – să-l aline, să-l calmeze, să-i cânte până îl adoarme.

Sarah îşi iubeşte munca. îi iubeşte pe copii. Şi-ar dori să fie ai ei. Povesteşte totul în scrisori, în scrisorile pe care le compune în orele întunecate şi tăcute ale nopţii:

Vom avea şi noi patru copii cândva, nu-i aşa, iubirea mea? La fel ca în familia asta: două fete şi doi băieţi. Şi vom locui într-o casă frumoasă cu grădină şi o căsuţă în grădină, exact ca asta, şi vom fi cu toţii fericiţi împreună. Sper ca visul să mi se împlinească în curând, iubitul meu. Unde eşti? De ce nu am primit veşti de la tine? Eşti în siguranţă? Mă rog să fii. Mă rog să ne vedem curând şi să fugim împreună. Va trebui atunci să părăsesc această casă, să-i părăsesc pe copii, dar dacă ăsta va fi preţul plătit pentru a fi cu tine, nu o să-mi pese. Vom fugi în sud, vom traversa Piri- neii, aşa cum am traversat Munţii Vosges.

Of, dragul meu. Ştiu că toate astea nu sunt decât vise, însă sunt atât de disperată, este noapte şi totul e tăcut în jur, şi e momentul când demonii spaimei mă atacă, iar singurul mod pentru a-i ţine la distanţă este cu ajutorul acestor vise fericite. Mi-e dor de tine şi tânjesc după măcar o veste de la tine! în casa asta sunt oameni absolut îngrozitori! Singura mea prietenă este Monique, care se poartă frumos cu mine. însă fratele ei – o, la la! Gaston Beaulieu s-a ţinut de cuvânt. în weekendul trecut s-au întâlnit din nou în casa surorii lui. Sarah cobora scările

cu Michel în braţe când uşa de la camera de zi s-a deschis şi l-a văzut ieşind pe hol şi discutând cu Madame Lemoins. Gaston a tăcut brusc în clipa când a zărit-o. Şi-a ridicat ochii spre ea şi a zâmbit, un surâs mieros şi scârbos care i-a dat fiori lui Sarah.

— Ah, *mademoiselle,* iată că ne reîntâlnim! Chiar speram să te revăd! Ce mai faci? Cum merge treaba cu lecţiile de vioară?

I-a prins mâna liberă şi a sărutat-o. Sarah s-a grăbit să şi-o retragă.

— Zău aşa, Gaston! a exclamat Madame Lemoins. Ea e dădacă noastră. Te rog să te comporţi cuviincios – nu mai vreau prosteli la mine în casă.

Gaston şi-a dat capul pe spate şi a scos un hohot de râs.

— Prosteli? Vai ce expresie, chiar nu mă aşteptam din partea ta, Céline! Oricum, Monique mi-a spus că domnişoara este guvernanta copiilor, nu dădaca lor! Şi ce bădărănie să sugerezi că *mademoiselle* s-ar coborî la nivelul atât de jos şi de vulgar al unor *prostelii*

— Dacă e să mă gândesc la comportamentul tău faţă de dădaca şi de servitoarea de anul trecut... cred că aş face bine să nu mai angajez femei în casă decât dacă sunt trecute de patruzeci de ani.

— Ei, uite, ai făcut-o să roşească. Nu-ţi face griji, Mademoiselle Sarah! în compania dumitale mă voi purta întotdeauna ca un gentleman. Monique m-a prevenit că eşti o persoană cu bună reputaţie.

Cu obrajii arzând, Sarah s-a grăbit să treacă pe lângă amândoi şi să intre în bucătărie. Nu a îndrăznit să trântească uşa în urma ei, şi nici măcar să o închidă – la urma

urmei, Madame Lemoins este patroana ei –, aşa că a auzit fără să vrea şi restul cuvintelor strigate de Gaston după ea:

— Stai, unde te grăbeşti aşa? Nu sunt decât umilul dumitale servitor cuprins de o adâncă veneraţie! O, Doamne, a plecat. Am speriat-o.

*

Acum tocmai îi duce pe copiii mai mici la culcare, când dă din nou peste el stând la pândă pe coridoare.

— Am venit ca să-mi cer scuze, zice Gaston. Am fost cam nepoliticos cu dumneata săptămâna trecută când ne-am întâlnit îmi pare foarte rău...

Nu pare însă că ar regreta ceva. în ochii lui e o sclipire care nu aduce deloc cu căinţa, ci mai degrabă cu amuzamentul, ca şi cum întregul episod n-ar fi decât o sursă de distracţie pentru el.

— Vreau să te asigur că nu am avut de gând să te jignesc şi că regret profund dacă te-ai simţit ofensată. N-a fost cu intenţie – sora mea are dreptate, uneori mă port grosolan, dar încerc să mă dezbar. Fii sigură, *mademoiselle,* că intenţiile mele faţă de dumneata sunt pe deplin onorabile. Doar că nu mă pot abţine atunci când văd un chip atât de drăguţ. Mă poţi ierta?

— Sigur că da. Acum vă rog să-mi faceţi loc să trec.

Gaston nu se dă însă la o parte. Sarah face un pas în lateral; maldărul de prosoape pe care îl ţine în braţe îi alunecă din mâini şi cade pe podea. Gaston se apleacă pentru a ridica prosoapele; la fel şi ea. Nu se sincronizează şi se lovesc cap în cap. Sarah se împleticeşte.

— Dumnezeule mare! îmi cer scuze. Te-ai lovit? Stai să mă uit – am o căpăţână tare ca nuca. Sper că nu te-ai învineţit Să te ajut să te ridici...

îi întinde un braţ. Ea refuză şi se saltă sprijinindu-se de stâlpul balustradei, după care se apleacă din nou pentru a ridica prosoapele de pe jos. Gaston o prinde de cot şi o trage spre el.

— Sunt bine, mulţumesc! repetă ea, de data asta pe un ton mai insistent, dar la fel de politicos. Acum vă rog să mă lăsaţi să trec – am dat drumul la apă în cadă şi...

Dar Gaston nu o lasă să continue, o înşfacă de mijloc, o trage spre el, îşi vâră capul în faţa ei; îi simte buzele mân- gâindu-i obrazul...

Nu stă pe gânduri. Nu e o decizie conştientă, nici nu e de fapt o decizie: e pur şi simplu o reacţie mecanică. Mâna ei zboară şi îl pocneşte tare peste faţă, după care Sarah îl împinge deoparte, o ia la fugă şi trânteşte uşa băii în urma ei. 0 încuie şi se sprijină cu spatele de ea gâfâind şi tremurând de panică. Ce a făcut? L-a lovit pe fratele patroanei! După ofensa asta, va fi cu certitudine concediată. Unde va merge? Va trebui să-şi ceară scuze... Nu! Nu îşi va cere.

0 nouă atitudine prinde contur şi greutate înlăuntrul ei, o afirmaţie categorică, o promisiune făcută ei înşişi: „Nu eu trebuie să-mi cer scuze şi refuz să o fac. Voi insista ca *el să-şi ceară! Şi* nu voi da înapoi. Nici dacă *madame* o să mă dea afară."

A crescut zece ani în numai cinci minute.39

Se trezeşte agitată. De fapt, aproape nu a dormit deloc. A aşteptat un ciocănit în uşă şi şi-a imaginat-o pe Madame Lemoins trântind-o de perete, fierbând de furie; va fi dată afară din pat, din dormitorul ei, din casa asta, din slujba de guvernantă, va fi alungată din viaţa asta, din adăpostul sigur pe care abia a început să şi-l clădească. Unde ar putea merge? Spaima o învăluie ca într-un cocon, şi totuşi de fiecare dată reuşeşte să se smulgă din strânsoarea lui sfidătoare şi neînduplecată, mai fermă în indignarea ei ca oricând. Dreptatea e de partea ei, nu a lui. Palma a fost justificată! Nu se va târî la picioarele lui *madame,* cerşindu-i iertarea!

însă *madame* nu vine să-i bată la uşă. Dimineaţa se scurge la fel ca toate dimineţile: sculatul copiilor, supravegherea lor la baie, spălarea şi îmbrăcarea lui Michel, fuga la bucătăria de la parter pentru pregătirea micului dejun. La fel ca întotdeauna. Madame şi Monsieur Lemoins au plecat deja de acasă: ziua lor începe chiar mai devreme decât a ei şi se încheie mai târziu decât cea a copiilor. Sarah nu l-a întâlnit pe *monsieur* decât de câteva ori şi nu au schimbat decât câteva vorbe. *Monsieur* se strecoară aproape nevăzut în casă şi afară din ea. în weekenduri, petrece ceva timp cu copiii înainte să fie expediaţi sus în camerele lor sau în grădină, ori înainte ca Sarah să-i ia la plimbare în parc. Ea este centrul vieţilor lor, astăzi ca în fiecare zi.

Nici urmă de Gaston Beaulieu. Singurul adult prezent în casă în afară de ea este, ca de obicei, Madame Elise. Sarah respiră uşurată. Abia aşteaptă să vină noaptea pentru a pune totul pe hârtie, pentru a-i povesti lui Ralf cele întâmplate. Scrisorile zilnice către el s-au transformat într-un soi de jurnal: nu are cu cine să vorbească şi cui să se confeseze, ele sunt tot ce i-a rămas. Foile de scris, stiloul, călimara... şi gândurile care se golesc pe hârtie. Ştie că ar trebui să le distrugă zilnic, dar nu e în stare. Tânjeşte după ziua când i le va putea înmâna pe toate lui Ralf.

Ziua aceasta se încheie totuşi pe o notă uşor diferită. Madame Lemoins se întoarce devreme acasă. Sarah îşi ridică privirea mirată când uşa se deschide şi stăpâna casei intră în bucătărie.

— Sarah! spune Madame Lemoins.

Sarah îi dă să mănânce cina lui Michel – omletă pe felii de pâine de secară şi grâu, tăiate în mici pătrate pentru mânuţele copilului. E cu spatele întors la uşă. Tresare când aude glasul; cuţitul cade zăngănind pe podea. Sare în picioare, se apleacă pentru a-l ridica, bâiguie un salut şi încearcă să-l stăpânească pe Michel, care se ridică în scaunul lui înalt, surescitat la vederea mamei, şi începe să strige *„Maman! Maman!”* – toate întâmplându-se simultan. Şarpele spaimei se încolăceşte din nou în jurul lui Sarah – asta e, totul s-a sfârşit, nu mai are ce face. Madame Lemoins a găsit deja o înlocuitoare pentru ea. Va fi aruncată în stradă. Acum. în seara asta.

Dar, când se uită la Madame Lemoins, decoperă cu surprindere că femeia zâmbeşte, ceea ce i se întâmplă rar.

Ochii îi sunt la fel de duri ca întotdeauna – niciodată nu i-a văzut altfel – şi zâmbetul nu se întinde dincolo de buzele cu colţurile răsucite în sus, însă e totuşi, negreşit, un zâmbet; pe urmă buzele se desfac şi Madame Lemoins vorbeşte în timp ce îl ia pe Michel în braţe.

— Sarah, m-am întors mai devreme acasă special ca să-ţi vorbesc. Fratele meu a plecat din Poitiers aseară şi te asigur că nu va fi primit înapoi în casa aceasta până nu îţi va cere scuze. Mi-a povestit versiunea lui cu privire la incidentul de aseară, dar eu îmi cunosc fratele – îl ştiu prea bine. L-am prevenit de nenumărate ori să lase în pace personalul feminin din casa asta, dar... ce să-i faci, aşa sunt bărbaţii. Fii cuminte, te rog, Michel, şi lasă-mă să discut cu *made- moiselle* – sunt convinsă că el e cel care te-a provocat şi că a meritat să fie pălmuit, şi ce mai semn roşu i-ai lăsat pe obraz! Şi mie mi-a venit să-l pocnesc de multe ori. Ei bine, o să îţi ceară şi el scuze, dar am vrut să o fac eu în numele lui chiar astăzi – nu vreau să pleci de la noi. Regret nespus incidentul şi te asigur că nu se va repeta – sau, dacă se va repeta, vei avea sprijinul meu necondiţionat. Te rog să-mi accepţi scuzele.

Sarah rămâne mută de uimire. Dă din cap şi zâmbeşte liniştitor şi se bâlbâie:

— Desigur, *madame,* nu face nimic. Nu am de gând să plec, sunt mulţumită aici.

Mă bucur mult! spune Madame Lemoins. Ce-ar fi să-ţi iei liber în seara asta? Sunt acasă, aşa că o să termin eu să-i dau de mâncare lui Michel şi o să-i duc pe copii la culcare.Rămasă din nou fără cuvinte, Sarah nu poate decât să dea iar din cap, să-l ia pe Michel din braţele mamei şi să-l aşeze înapoi în scaunul lui, să-l mângâie pe cap zâmbind şi să iasă din bucătărie.

Dragul meu! Nu o să-ţi vină să crezi ce s-a întâmplat azi! Am fost iertată! Deşi nu era nimic de iertat, din moment ce nu am greşit cu nimic. însă am aflat ceva nou azi: că sunt la fel de preţioasă pentru *madame,* pe cât e ea pentru mine...

Cu răsuflarea tăiată, descrie scena cu Madame Lemoins. încheie scrisoarea, ca de fiecare dată, cu o declaraţie de dragoste.

Aceasta e acum casa mea, adăpostul meu sigur. Dar, iubitul meu, în clipa când îmi vei spune că eşti pregătit, că vom putea fugi împreună, că vom putea fi împreună, voi fi numai a ta, şi asta vom face. încă nu îţi înţeleg decizia, dar o respect şi o voi respecta întotdeauna. Deşi sper ca într-o zi să mă alegi pe mine. Te iubesc.

Sarah

în sâmbăta următoare, Monique şi Gaston vin de la Paris la Poitiers. Sarah e chemată în salon; se prezintă cu Michel atârnat de şoldul ei şi ţinând în mână o puşcă de lemn, jucăria lui preferată. Sarah se uită în direcţia lui Gaston, apoi îşi întoarce privirea. Monique păşeşte în faţă, cu ambele braţe întinse, şi îl ia pe Michel. îl pasează pe băieţel lui Madame Lemoins şi ia mâinile lui Sarah în mâinile ei.

— Ah, draga mea! Am fost înştiinţată de purtarea abominabilă a fratelui meu şi l-am adus aici ca să îşi ceară pu**blic scuze. Halde,** Gaston, spune-i!

Sarah simte cum obrajii îi iau foc. S-a înroşit probabil ca o sfeclă. De ce se face atâta caz de incident? Nu ar fi fost de ajuns ca Gaston să-i scrie un scurt bilet de scuze? în schimb, este forţată să-l înfrunte, să-i privească faţa prea chipeşă şi prea şireată, să-i suporte rânjetul mieros şi falsele regrete, să-i înghită scuzele înflorate, dar superficiale.

— *Mademoiselle,* te rog, acceptă scuzele mele cele mai profunde şi umilul meu regret pentru cele petrecute duminica trecută. Aşa este, am întrecut măsura, m-am lăsat dus de val şi n-ar fi trebuit să-ţi fac avansuri. Dar, crede-mă, n-am vrut decât să te complimentez. Nu am putut să rezist farmecelor...

Monique îi taie brusc avântul.

— Opreşte-te, Gaston! Ţi-ai spus replica, acum pleacă! Să sperăm că Sarah va găsi înăuntrul ei puterea de a uita şi ierta – serios, ai aşa un talent de a strica totul.

Madame Lemoins ridică din sprâncene şi întreabă îngrijorată:

— E în regulă, Sarah? îi accepţi scuzele?

Toată lumea se holbează acum la ea, înconjurând-o în- tr-un semicerc; Michel e singurul care se poartă normal – s-a aşezat pe covor şi se joacă cu puşca de lemn. Ce altceva ar putea face Sarah decât să dea din cap în semn de acceptare? Nu poate spune ceea ce crede, şi anume că nu va fi mulţumită decât dacă i se va garanta că nu va mai trebui să dea ochii niciodată cu acest ticălos linguşitor a

cărui înfăţişare plăcută ascunde un caracter putred până în măduva oaselor. „Ţineţi-l departe de mine”, îi vine să strige, numai că se pare că se află în casa lui, aceasta fiind pusă pe numele lui Gaston ca unic moştenitor de sex masculin al familiei.

El este proprietarul acestei case şi al apartamentului din Paris, şi ăsta-i doar începutul, după cum a informat-o Monique. Firma Édifices Lemoins are un viitor strălucit. Când Germania va câştiga războiul – aşa cum se va întâmpla cu certitudine –, va fi multă muncă de făcut în construcţii şi reconstrucţii, şi Gaston se va ocupa de câştigarea contractelor. Sediul afacerii se va muta la Paris, iar la Poitiers va rămâne doar o filială.

— Gaston ştie prea bine dincotro bate vântul, la fel ca noi toţi, îi explicase râzând Monique.

Este o recunoaştere strigătoare la cer a statutului lor de *collaborateurs* ai naziştilor şi Sarah ştie că, în ciuda pauzei tihnite de la ororile războiului, pentru care le este recunoscătoare, va trebui într-o zi să fugă din această casă. Care este un cuib de vipere. Pentru moment însă, e nevoită să o considere căminul ei, să îşi păzească spatele şi să încerce să nu iasă cu nimic în evidenţă. Se simte brusc cuprinsă de un val de culpabilitate când îşi aminteşte de aşa-zisul ei jurnal, de colecţia de scrisori *verbotten*[1], unele scurte, altele lungi, compuse pentru Ralf. De ce nu a luat legătura cu ea până acum? Doar nu poate fi *atât* de ocupat. Şi, oricum, ce fac luptătorii din Rezistenţă cât e ziua de lungă? Oare încă o mai iubeşte? Sau măcar se mai gândeşte la ea? Trebuie să-l vadă cât mai curând, să-i dea scrisorile sau, dacă nu, să le distrugă.

[1] „Interzise” (în germ. în original) (n. red.).

Şi ce se întâmplă cu surorile ei, cu părinţii? Au trecut şase săptămâni de când a plecat de acasă. Surorile ei ar fi trebuit să ajungă aici deja cu săptămâni în urmă. Iar părinţii să fi plecat şi ei din Colmar; li s-a permis un răgaz de o lună pentru a prezenta documentele cu originea lor ariană, o lună, de fapt, pentru a fugi. Nu ar fi trebuit să fi ajuns şi ei deja aici?

Sarah trăieşte într-o nebuloasă de incertitudini insuportabile. Singurul ei refugiu este acel blocnotes, stiloul şi călimara. Acolo este locul unde îşi găseşte pacea. O pace fragilă în cel mai bun caz; ameninţarea pândeşte, mereu prezentă, undeva în fundal. Ţine ascuns teancul de scrisori sub saltea. Deocamdată sunt în siguranţă acolo. E conştientă că ar trebui să le distrugă, însă nu poate. Sunt singurul ei refugiu, singura ei alinare.40

Dar totul se schimbă în săptămâna următoare. Două telefoane date de Régine de la oficiul poştal. Primul vine luni seara: s-a primit o scrisoare din Germania adresată lui Sarah. Nu conţine adresa expeditorului. Sarah trebuie să meargă să o ia. E prea târziu să se ducă acum; va trebui să aştepte încă o zi, încă o noapte, încă o noapte de nesomn, de frământări în agonia incertitudinilor. Ce cuprinde scrisoarea, veşti bune sau rele? Surorile mai mari – şi chiar şi părinţii – ar fi trebuit să ajungă de mult, termenul e deja depăşit, deci nu pot fi decât veşti rele. Au

fost prinşi şi transportaţi în trenurile acelea groaznice spre Germania, către acele lagăre înfiorătoare! A auzit şi ea de acum zvonurile care circulă, şi care nu sunt deloc liniştitoare. Oamenii ajunşi acolo dispar în neant, nu se mai ştie nimic de soarta lor. Trăiesc sau au murit? Nimeni nu ştie, nimeni nu va afla decât la finalul acestui război fără sfârşit. Care pare, într-adevăr, să nu se mai termine. Dacă războiul va fi de acum încolo noua normalitate? Dacă viitorul va fi acesta? Sarah plânge, se foieşte, se zvârcoleşte în pat, se răsuceşte de pe o parte pe alta; încearcă să-i scrie lui Ralf, dar e prea agitată pentru o asemenea activitate, pe care o abandonează curând, căci gândurile ei sunt prea haotice pentru a fi organizate, puse în propoziţii, împinse pe hârtie de mâna care manevrează stiloul.

A doua zi dimineaţa, imediat ce copiii mai mari pleacă la şcoală, îl pregăteşte pe Michel de plimbare – vremea s-a răcorit deja; îi aduce căruciorul şi îl împinge spre locul de întâlnire convenit, un mic parc situat la jumătatea distanţei dintre cele două case. Régine a ajuns deja şi o aşteaptă. 0 întâmpină cu o îmbrăţişare maternă care absoarbe o mică parte din spaimele lui Sarah. îi întinde scrisoarea. E un plic uşor, cu adresa scrisă de mână; Sarah nu recunoaşte scrisul, nu aparţine nici uneia dintre surori şi nici părinţilor, înseamnă că veştile sunt proaste! Nu reuşeşte să-şi adune curajul pentru a deschide plicul, căci mâinile îi tremură şi lacrimile au început să i se adune în ochi, lacrimi de anticipare a veştilor devastatoare.

[1] „Interzise” (în germ. în original) (n. red.).

— Nu plânge, dragă, îi spune Régine cu blândeţe. Vrei să deschid eu scrisoarea, să o citesc şi să-ţi spun ce conţine?

Sarah îşi înghite lacrimile şi dă din cap. Régine vâră un deget sub clapa plicului şi îl deschide cu grijă. Scoate dinăuntru singura coală de hârtie. Sarah îi aruncă o privire, după care îşi fereşte ochii, căci inima îi bubuie atât de tare în piept, încât aproape că e paralizată de spaimă. Nu poate suporta nici măcar vederea acelei foi – acelei coli de hârtie cu cuvinte care vor schimba totul. îşi doreşte să nu fi venit. Este cu mult mai bine să trăieşti cu speranţa unor veşti bune decât să fii forţat să afli veşti rele, veştile rele cu care e pe cale să se confrunte acum.

Régine citeşte scrisoarea cu faţa ascunsă în coala de hârtie. Lasă apoi hârtia jos şi îşi dezvăluie faţa – şi, pentru numele lui Dumnezeu, iat-o că zâmbeşte! De fapt, chiar radiază. întinde ambele mâini în faţă şi o îmbrăţişează pe Sarah şi spune cu vocea înecată în lacrimi:

— Nu plânge, Sarah! Veştile sunt bune! Surorile tale sunt în siguranţă! Poftim, citeşte şi tu.

îi dă scrisoarea lui Sarah, care o ia cu mâini încă tremu- rânde. Ochii lui Sarah, luminaţi acum de speranţă şi uşurare, se întâlnesc cu ai lui Régine, după care coboară pentru a desluşi cuvintele uşor codifícate:

Dragă Simone,

Am primit cu bucurie scrisoarea ta şi vestea că ai ajuns cu bine acasă la unchiul tău. îmi pare rău că nu ţi-am răspuns mai devreme, însă nu am primit mult timp veşti despre cele două verişoare ale mele şi am fost nevoită să aştept. Ele şi-au schimbat un pic planurile din cauza circumstanţelor, dar ieri am primit ştirea că au ajuns în Elveţia. Au trecut prin Basel însoţite de mătuşa lor şi de

acolo au coborât în sud, în partea franceză, până într-un oraş pe nume Sion.

Mi-au cerut să-ţi transmit şi ţie ştirea şi totodată dragostea lor.

Din nefericire, încă nu avem veşti despre părinţii lor şi celelalte surori. 0 să te informăm imediat ce le primim. Noi suntem bine cu toţii. *Maman* e la fel de ocupată ca întotdeauna. Eu mi-am terminat cursul organizat de Crucea Roşie şi mă gândesc să devin soră medicală cu acte în regulă. Eric e şi el bine şi şi-a revenit complet după accident. Te îmbrăţişăm cu toţii.

Ata,
Valérie

Sarah îşi ridică ochii care sclipesc, încă umezi de lacrimi, însă de data asta lacrimi de bucurie, nu de disperare. îşi aruncă braţele în jurul lui Régine, care o strânge la piept, lăsând-o să plângă în voie. Angoasa acumulată timp de săptămâni se goleşte în pieptul generos al femeii mai vârstnice, este absorbită de mâinile ei, care o mângâie pe spate cu blândeţe. Ce bine e să fie din nou în braţe materne, să de învăluită în senzaţia aceea unică de căldură şi confort pe care numai un copil iubit o poate cunoaşte! Ce bine e să se simtă din nou ca un copil iubit, în loc de o fugară sleită de oboseală şi lipsită de viitor, prinsă în capcana spaimei permanente! Câtă siguranţă, câtă libertate!

Lui Sarah toate acestea i-au lipsit mult, foarte mult. E ca şi cum ar fi intrat de la frigul muşcător al unei zile geroase în căldura confortabilă a casei şi a vetrei, lăsând fierbinţeala delicioasă a focului să o pătrundă. Ar putea rămâne aici pentru totdeauna. Ar putea s-o însoţească pe Régine acasă la ea, să locuiască acolo. Dar nu, e imposibil. Michel începe să urle şi Sarah e obligată să revină în

[1] „Interzise” (în germ. în original) (n. red.).

prezent, la îndatoririle serviciului său, la un viitor incert şi la ambianţa rece a reşedinţei Lemoins-Beaulieu.

— Trebuie să plec, îi spune lui Régine eliberându-se din îmbrăţişare.

— în regulă. Vrei să păstrez eu scrisoarea? Cred că ar fi mai în siguranţă la mine.

Sarah ezită. I-ar plăcea să poată păstra ea scrisoarea, să o ascundă sub saltea alături de scrisorile adresate lui Ralf. în clipa asta, ea este cel mai de preţ bun al său. Dar nu. Are dreptate Régine, la ea scrisoarea va sta mai bine. Nici scrisorile către Ralf nu sunt în siguranţă ascunse la ea în dormitor – chiar ar trebui să le distrugă într-o zi sau două pentru că... în fine, pentru că aşa e mai bine. Totuşi, nimeni nu are de ce să vină să-i caute prin cameră. în plus, Ralf trebuie să apară cât de curând, iar atunci i le va da lui şi, după ce le va citi, el va putea face orice cu ele, chiar şi să le distrugă. Deşi a pus atât de mult suflet în ele, încât ar fi păcat... Cât despre scrisoarea aceasta, important este conţinutul său, şi nu scrisoarea în sine. Nu are de ce să o păstreze.

O ultimă îmbrăţişare cu Régine şi Sarah se îndreaptă înapoi spre casă, de data aceasta în pas mult mai vioi. Dar, după numai două zile, primeşte un alt telefon de la Régine. De data aceasta nu mai petrece o noapte de angoasă, neştiind ce va aduce ziua următoare. De data aceasta vestea îi este dată la telefon şi este bună – nici că se putea mai bună.

— Unchiul Louis a găsit cartea pe care o căutai, spune Régine.

Este mesajul codificat asupra căruia au convenit pentru a transmite că Ralf e în oraş şi vrea să o întâlnească la cafeneaua lor.

— Minunat! exclamă Sarah şi, într-adevăr, o minune părea să fi coborât asupra ei, învăluind-o în valuri de bucurie. Când să vin să iau cartea?

— La ora trei, răspunde Régine.

— Mulţumesc. Aşa rămâne.

Aproape că tremură de emoţie în timp ce ridică salteaua, strânge paginile răzleţe ale aşa-zisului ei jurnal şi le vâră în betelia fustei. Michel a tras un pui de somn după-amiază şi tocmai s-a sculat. E agitat şi astăzi Sarah nu are răbdare cu el, nu încearcă să-l convingă cu blândeţe să se îmbrace, ci îi îndeasă braţele în pardesiu, îi leagă şireturile de la ghete, îl aruncă pe şold şi îl cară jos pe scară. Dă să iasă din vestibul, când uşa se deschide şi Monsieur Lemoins îşi face intrarea. Este abia a treia sau a patra oară când Sarah îl întâlneşte

[1] „Interzise” (în germ. în original) (n. red.).

;el părăseşte primul casa dimineaţa şi e ultimul care se întoarce; în afara unui *bonjour* scurt, nu şi-au vorbit niciodată. Este un bărbat scund, dar vânjos şi, fără îndoială, puternic şi musculos. Acum îi zâmbeşte, îşi ridică pălăria şi îşi întinde braţele pentru a-l lua pe Michel.

— *Papa, papal* strigă Michel, zvârcolindu-se de surescitare.

Monsieur Lemoins se uită la Sarah peste capul lui Michel.

— *Bonjour, mademoiselle,* rosteşte el cu voce calmă, politicoasă. Aţi ieşit la plimbare?

— Da, *monsieur.* Mergem în parc.

— Mi-ar face plăcere să vă însoţesc. E o zi tare frumoasă şi mi-ar prinde bine o ieşire la aer curat. Dar nu am cum. M-am întors devreme acasă fiindcă am făcut febră şi trebuie să mă odihnesc. *Tant pis!*[1] Rămâne pe altă dată. Am auzit lucruri bune despre dumneata, *mademoiselle,* şi sper că te simţi bine în casa noastră. **Îți** mulţumesc că te îngrijeşti atât de bine de copiii mei.

Dă din cap şi i-l înapoiază pe Michel. Sarah să grăbeşte să iasă pe uşă înainte ca Monsieur Lemoins să se poată răzgândi, înainte să o întârzie şi mai mult. Ia căruciorul lui Michel de pe verandă, îl depozitează în el pe băieţel – mai agitat acum ca oricând, după ce a fost smuls într-un mod atât de brutal din braţele tatălui – şi împinge căruciorul afară pe poartă şi pe trotuar. Drumul până la cafenea durează în mod normal o jumătate de oră, însă ea îl parcurge în mai puţin de douăzeci de minute. Aproape că aleargă, ca şi cum, dacă ar sosi devreme la locul de întâlnire, l-ar face şi pe Ralf să ajungă mai repede. Ceea ce nu se întâmplă. Năvăleşte pe uşa cafenelei şi se uită în jur

[1] „Păcat” (în fr. în original) (n. red.).

plină de speranţă, dar îşi dă seama dintr-o privire că a ajuns înaintea lui. Merge la tejghea şi comandă o cafea pentru ea şi o prăjitură cu gem pentru Michel, după care alege o masă din colţ, pentru a avea un minim de intimitate. Abia dacă respiră de emoţie; îşi ţine ochii fixaţi asupra uşii şi de fiecare dată când cineva o deschide, bătăile inimii i se înteţesc, iar cicăleala lui Michel o irită mai mult ca oricând – dacă Ralf intră exact când ea îl şterge pe Michel de gem pe faţă? Sau când ridică sticla pe care Michel a aruncat-o pe jos tocmai pentru a-i atrage atenţia?

Copiii mici par să ştie cu maximă precizie momentul când cei care îi au în grijă sunt distraşi, când gândurile lor nu mai gravitează în jurul nevoilor unui ţânc, iar Michel nu face excepţie. Se zvârcoleşte în încercarea de a ieşi din cărucior şi a i se urca în poală; îi cere să-i cânte, să-i spună o poveste. Odată cocoţat în poala lui Sarah, continuă să se zbată, să-şi îndese mâinile grăsuţe în faţa ei, în obraji, s-o tragă de păr... însă măcar asta face ca timpul de aşteptare să treacă mai repede. Când îşi ridică ochii spre ceasul atârnat pe perete deasupra uşii cafenelei, Sarah constată că s-a făcut deja trei şi un sfert şi începe să-şi facă griji. Să fi confundat ea ora şi ziua? Dacă Ralf nu mai apare? Michel a simţit ceva ciudat în jurul mijlocului ei şi trage acum de bluză până ce o scoate din fustă.

— Michel, lasă hârtiile alea, nu sunt pentru tine... Michel a înşfăcat teancul de scrisori, iar ea încearcă să i le smulgă din mână şi, în timp ce se luptă cu copilul, o voce le întrerupe gâlceava.

— Bună, Sarah!

în clipa următoare, ea uită cu desăvârşire de Michel. Sare în picioare, îl aşază cu forţa pe copil în scaun, ignorându-i urletele, şl îşi aruncă braţele în jurul lui Ralf. El o sărută, buzele lui sunt pe fruntea ei, pe obraji, pe buze, peste tot, şi amândoi râd şi plâng, încearcă să vorbească şi continuă să se sărute, toate în acelaşi timp. întâlnirea de acum este mai veselă decât cea de la Metz din casa membrilor Rezistenţei pentru că acum, ei bine, acum ei doi formează un tot, s-au contopit, s-au regăsit, au spart barierele tăcerii şi distanţei, au traversat cu ajutorul dragostei puntea peste abisul săptămânilor în care au fost despărţiţi.

într-un final se lasă amândoi să cadă pe scaune, cu mâinile înlănţuite şi încălecându-şi încă vorbele.

— Povesteşte-mi! Spune-mi tot ce ai făcut, clipă de clipă!

— Am fost moartă de îngrijorare – tăcerea ta aproape că m-a ucis!

— începe tu!

— Ba tu!

Sarah e cea care are câştig de cauză. Bate cu mâna peste teancul de foi de pe masă.

— Am notat totul aici, Ralf. Poţi citi totul aici, aşa că începe tu! Spune-mi totul! E periculos ceea ce faci? Unde ai fost?

Ralf se uită la hârtii şi se încruntă, apoi îşi mută privirea spre ea.

— Nu pot să-ţi spun prea multe, Sarah – ar fi riscant pentru amândoi. Stau cu un grup de prieteni undeva la ţară, nu foarte departe de aici. Sunt prieteni buni şi facem treabă bună împreună.

— Dar ce anume faceţi? E periculos? îmi fac atât de multe griji. A fost un chin să nu am veşti de la tine.

— Şi pentru mine a fost un chin să fiu departe de tine şi să nu ştiu dacă eşti bine.

— Dintre noi doi, eu sunt în siguranţă, Ralf. Eu sunt cea norocoasă. Nu ai de ce să-ţi faci griji pentru mine – dar trebuie să ştiu ce anume faci. Mi-e teamă că ai putea să mori şi eu nici măcar să aflu, fiindcă nimeni nu ar şti de mine şi nu s-ar gândi să mă anunţe. Aşadar, spune-mi ce anume faci.

— îmi pare rău, Sarah, dar nu-ţi pot spune cu precizie. Aşa, foarte vag, pot să-ţi spun că-i instruiesc pe *maqui- sards* să lucreze cu explozivi ca să aruncăm în aer lucruri de trebuinţă pentru nazişti. Asta e tot ce pot să-ţi spun.

— Ah, Ralf! Explozivi! Sună foarte periculos!

Ralf râde.

— Nu e, dacă ştii ce faci. Eu am fost bine antrenat în Germania şi suntem toţi foarte atenţi.

— Nu vreau să faci lucruri dintr-astea! De ce nu fugim împreună? Surorile mele sunt în Elveţia. Am putea să mergem şi noi acolo. Sau în Spania şi de acolo în America, aşa cum a fost planul iniţial – să traversăm Pirineii! De ce trebuie să duci viaţa asta periculoasă? Iubirea noastră nu e importantă pentru tine?

— Cum poţi să spui aşa ceva? E lucrul cel mai important din viaţa mea! însă pe lume există lucruri mai importante, iar înfrângerea naziştilor e unul dintre ele. Şi e ceva ce putem să facem. Roata a început să se întoarcă. Nu mai e la fel de sigur că naziştii vor câştiga războiul. Pe Frontul de Est, armatele lui Hitler sunt zdrobite. Şi eu

vreau să contribui la înfrângerea lor, vreau să contribui la crearea unei lumi a păcii pentru toţi, ca să avem o viaţă în care să nu trebuiască să trăim ascunşi şi să fugim. Aş vrea să mă poţi înţelege...

Sarah oftează.

— Te înţeleg un pic. Dar nu suport despărţirea noastră. Mă gândesc tot timpul la tine. Mi-e greu să ştiu că eu duc o viaţă atât de tihnită şi sigură, în timp ce tu lupţi. Aş vrea să lupt şi eu cu tine. Sunt şi femei printre voi?

— Da, câteva.

— Atunci de ce nu aş veni şi eu? Ca să luptăm cot la cot, să ajut şi eu la explozii?

Ralf chicoteşte.

— Ar fi minunat să ni te alături, numai că atunci eu aş fi cel care mi-aş face permanent griji din pricina ta. Nu vreau să vii să lupţi lângă mine, Sarah. Te vreau aici, în Poitiers, în siguranţă şi aşteptându-mă. Ba chiar cred că ar fi mai bine să mergi în Elveţia la surorile tale şi să mă aştepţi acolo.

— Nu. Trebuie să rămân aici şi să-mi aştept părinţii şi pe tine. De ce femeile trebuie să stea întotdeauna acasă şi să-şi aştepte bărbaţii, care îşi pun vieţile în pericol?

— Pentru că voi, femeile, sunteţi preţioase pentru noi. Pentru că avem nevoie de puterea voastră – ea e cea care ne susţine şi ne ajută să mergem mai departe; faptul că ştim că sunteţi acolo, că vă rugaţi pentru noi şi că trebuie să ne întoarcem la voi. Voi sunteţi temelia lumii, temelia vieţilor noastre. Avem nevoie de voi.

— Dar nu e deloc drept.

— Ba da. Voi sunteţi cele care feriţi lumea de nebunie. Ceea ce facem noi luptând, omorându-ne unii pe

alţii, aruncând lucruri în aer – asta e nebunie curată. Voi, femeile, ţineţi lucrurile la locul lor şi le daţi sens. Dar hai să nu mai discutăm despre asta, aşa a fost dintotdeauna şi aşa va continua să fie. Acum e rândul tău. Povesteşte-mi ce ai mai făcut.

Sarah bate din nou cu degetul peste teancul de scrisori de pe masă.

— Am notat totul aici. Noaptea îţi scriu scrisori; e felul meu de a-mi păstra mintea întreagă. Îţi povestesc în ele totul. Citeşte-le. Haide – sunt aşezate în ordine cronologică.

îi dă scrisorile şi Ralf se încruntă din nou când le ia.

— Nu cred că... dă el să spună, dar după aceea ochii îi fug în jos şi începe să citească. Citeşte şi din când în când îşi ridică ochii spre Sarah, apoi îi coboară şi continuă să citească. Ajunge cu lectura la jumătate, lasă scrisorile din mână şi o fixează din priviri.

— Sarah, unde ţii scrisorile astea atunci când nu eşti în cameră?

— Sub saltea.

Ralf oftează.

— Nu-i deloc bine. Sub saltea e primul loc în care ar căuta cineva care te suspectează.

— Dar tocmai asta este, Ralf – nimeni nu mă suspectează. Sunt în deplină siguranţă în casa asta, i-am câştigat pe toţi de partea mea. Ai ajuns la partea unde descriu încercarea lui Gaston de a mă molesta?

Ralf clatină din cap.

— Nu. Cine e Gaston?

Sarah îi explică.

— Citeşte în continuare, Ralf. Şi ai să înţelegi că nimeni nu mă bănuieşte de nimic. Casa asta e locul cel mai sigur pentru mine.

Ralf clatină din cap, coboară ochii şi reia lectura. Când termină, aşază teancul de scrisori înapoi pe masă, îşi pune mâna deasupra şi priveşte în gol, tăcut.

— Vezi? Toţi încearcă să-mi facă pe plac; cu siguranţă nu suspectează nimic în neregulă cu mine. Monique mă curtează, se dă bine pe lângă mine. Pentru că sunt nemţoaică şi ei sunt convinşi că Germania va câştiga războiul.

— Dar nu va fi aşa. Se înşală. Iar tu, Sarah, trăieşti în casa unor *collaborateurs* – şi printre ei este şi buna ta amică Monique. Nu ai idee la ce pericole te expui. Vreau să nu mai îmi scrii noaptea scrisori. Promite-mi că n-o să-mi mai scrii.

— Of, vezi totul numai în negru! îţi faci prea multe griji.

— Vorbesc serios. Insist să-mi promiţi.

Sarah îşi dă ochii peste cap. Ralf nu o înţelege; nu înţelege cât de implicată este ea în tot ce se întâmplă în casa aceea, cât de mult depind ei de ea, cât de îndatoraţi îi sunt. Dar Ralf insistă.

— Foarte bine. N-o să-ţi mai scriu.

— Spune că îmi promiţi! 0 promisiune e un lucru important, Sarah. Eu mi-am ţinut întotdeauna promisiunile. Până şi pe cele mai grele.

— Care e cea mai grea promisiune pe care ai facut-o vreodată? Şi cui i-ai promis?

Ralf nu-i răspunde pe loc; şovăie.

— Spune-mi!

— Cea făcută Rebeccăi. înainte să plecăm spre Metz.

— Zău? Şi ce anume i-ai promis?

— I-am făcut o promisiune legată de tine, Sarah. Rebe- cca a ghicit că ne vom îndrăgosti unul de celălalt. A ştiut dinainte; a considerat că era inevitabil.

Sarah râde.

— Rebecca e o femeie foarte înţeleaptă. M-a înţeles mai bine decât m-am înţeles eu însămi – mai ţii minte cât m-a bătut la cap să am încredere în tine?

E rândul lui Ralf să râdă.

— Ţin minte. Deşi pare să fi trecut un car de ani de atunci!

— Rebecca a presimţit că spaima mea se va transforma în iubire. Bun, continuă, te rog. Deci ce anume i-ai promis?

— I-am promis că nu voi profita de tine.

Sarah se încruntă.

— Cum adică? Ce înseamnă asta?

— înseamnă că, tu fiind tânără şi eu tânăr şi urmând să călătorim şi să trăim practic împreună pentru o vreme, eu aş fi putut fi tentat. Şi trebuia să rezist tentaţiei, să-mi înfrânez sentimentele. Să nu... să nu te ating.

— Dar de ce?

Ralf se înroşeşte.

— Pentru că... pentru că – nu ştiu. Pentru că am fi putut merge prea departe? Şi ne-am fi complicat vieţile prea mult?

— Dar cum poate fi greşit să iubeşti pe cineva? Şi cum adică am fi putut merge prea departe? Eu vreau să te iubesc cu totul! Nu asta îţi doreşti şi tu?

— Ah, Sarah! Cum de nu ştii, cum de nu ţi-ai dat seama? Da! Sigur că da! Numai că trebuie să aşteptăm până ce vom fi în siguranţă – după război ne vom căsători

şi lucrurile se vor schimba atunci. însă acum nu ne putem permite să ne lăsăm distraşi de la ceea ce avem de făcut.

întinde braţul, o mângâie pe păr, îi împinge o buclă în spatele urechii. Sarah îşi lasă capul pe mâna lui, ţinând-o captivă.

— în călătoria noastră, am tânjit în fiecare clipă a fiecărei zile să te iau în braţe, Sarah. Şi acum tânjesc. însă mi-am respectat promisiunea, şi ăsta a fost un lucru bun. Rebe- cca a avut dreptate, a trebuit să-mi ţin în frâu sentimentele. Pentru siguranţa amândurora.

— Deci atunci când eu am crezut că eşti un bloc de gheaţă, de fapt a fost exact opusul?

Ralf dă din cap.

— Da, cam aşa ceva.

Lacrimile se adună în ochii ei şi încep să-i curgă pe obraji.

— Sunt... sunt aşa de supărată pe Rebecca pentru ce ţi-a spus şi te iubesc totodată fiindcă i-ai făcut promisiunea aceea. Te iubesc nespus, Ralf. Nu voi mai iubi niciun alt bărbat, asta e promisiunea mea pentru tine. Dar trebuie să te păzeşti, să ai grijă, să rămâi în viaţă de dragul meu. Asta e noua promisiune pe care trebuie s-o faci.

— Nu-ţi pot promite decât că mă voi strădui din răsputeri.

— Şi nu-ţi vei asuma riscuri nesăbuite?

— Da, asta îţi pot promite.

— Şi te vei întoarce la mine?

— Voi face tot ce-mi stă în putinţă ca să mă întorc la tine.

— Vreau să-mi promiţi că o să te întorci la mine.

— Eu iau promisiunile în serios, Sarah, dar ce vrei tu nu depinde numai de mine. Tot ce pot să-ți promit e că voi încerca, că voi face tot ce pot.

Sarah hohoteşte acum de-a binelea.

— Nu-i de ajuns, Ralf. Nu este de ajuns. Trebuie să ştiu cu certitudine.

— Există lucruri pe care nu avem cum să le ştim cu certitudine şi tot ce putem face este să ne păstrăm în noi puterea. Asta trebuie să ne promitem unul celuilalt

— 0 să încerc, dar nu ştiu dacă voi putea!

— Ne vom strădui amândoi. Mai mult de atât nu putem face.

Pe drumul înapoi spre casă, Sarah îşi dă seama de ceva. Nu i-a promis lui Ralf că nu va mai scrie. El nu înţelege această nevoie a ei. E un debuşeu vital pentru sănătatea ei mintală. Va continua să-i scrie, dar sub formă de jurnal, şi nu adunând scrisori pe care să i le dea, ci distrugându-le după câteva zile. E un compromis acceptabil, după părerea ei. El nu va afla niciodată, iar ea nu are cum să încalce o promisiune pe care n-a facut-o.41

Vine şi iarna, iar războiul continuă. Sunt cu toţii sătui de el. Sarah îşi respectă decizia: îi scrie scrisori lui Ralf, le păstrează pentru câteva zile, după care, cu regret în suflet, le arde. Faptul că-i scrie îi oferă un debuşeu emoţional vital; îi permite să-şi verse pe hârtie toate sentimentele, toate frustrările, singurătatea, iubirea. Acum se preface că hârtia pe care scrie *este* Ralf; că scrie direct peste inima lui şi că el o ascultă, că e lângă ea, că trăieşte împreună cu ea.

Iubitul meu,

Astăzi Monique m-a dus în vizită la nişte amici de-ai ei; era o petrecere de ziua de naştere a cuiva. Am avut, în fine, ocazia să port rochia albastră frumoasă pe care mi-a fă- cut-o ea cadou în urmă cu câteva săptămâni, când am fost împreună la Paris. îmi pare atât de rău că nu m-ai văzut îmbrăcată în ea! M-am simţit frumoasă! Aş vrea să nu mă mai consideri o fetişcană pe care trebuie s-o protejezi, Ralf. Acum sunt femeie. Ţi-ai fi dat seama de

asta dacă m-ai fi văzut în seara aceea îmbrăcată cu rochia albastră. Ştiu că încă mai sunt timidă, lucru care a ieşit în evidenţă la petrecere, unde toată lumea era grozav de sofisticată! însă învăţ câte ceva în fiecare zi.Da, Ralf, învăţ. M-am înscris la biblioteca publică, împrumut cărţi de istorie şi le citesc. Citesc şi ziarele, şi ascult radioul. Evident, sunt conştientă că mare parte din ce se spune şi se scrie este propagandă. E greu de crezut ce mi-ai spus tu, că războiul a luat o nouă turnură şi Aliaţii vor câştiga. Şi că o invazie a lor ar putea avea loc curând. Văzute de aici, lucrurile nu par să stea deloc aşa. Nu se vorbeşte decât despre Germania şi toată lumea e convinsă că la final ea va câştiga războiul. Ei cred cu adevărat că Dumnezeu este de partea lui Hitler şi că Germania e sortită să învingă. Nu-i aşa că e ridicol? Eu una nu cred că Dumnezeu sprijină o tabără sau alta, dar, dacă ar face-o, El n-ar putea fi decât de partea binelui, şi Hitler nu reprezintă binele în această confrun- tare, deci n-are cum să câştige.

Ştiai că la ieşirea din Poitiers este un lagăr pentru evreii străini? Monique a menţionat asta în trecere zilele trecute. Şi m-am simţit extrem de vinovată că, evreică fiind, trăiesc la adăpost în casa asta. Simt că-mi trădez poporul. Este corect ceea ce foc? Este moral? Da, Ralf, să ştii că gândesc mult, că mă străduiesc să mă educ. Când am plecat din Alsacia eram o fată atât de neştiutoare şi naivă, nu-i aşa? Ca o pasăre împinsă afară din cuib şi supărată că sunt forţată să-mi iau zborul. Voiam să rămân în confortul casei mele, lângă oamenii pe care îi iubeam. Dar după aceea te-am întâlnit şi am învăţat să te iubesc, iar tu m-ai învăţat să zbor. Şi mă bucur nespus pentru asta. Nu mă bucur pentru circumstanţele în care ne-am cunoscut, ci pentru faptul că ele ne-au adus împreună. Nu cred să existe pe lume un om mai bun ca tine, nu cred să existe un bărbat pe care să îl iubesc la fel de mult

într-un fel, încă îmi mai doresc ca noi doi să fugim şi să trăim în siguranţă într-o altă ţară. în Elveţia, cu surorile mele, sau chiar în America. Dar ai dreptate: aşa se comportă doar laşii, cei care se gândesc numai la ei, la vieţile lor mărunte. îmi e ruşine de laşitatea mea. Şi aş vrea să-ţi fiu alături oriunde ai fi, chiar şi înconjurat de pericole.

Presupun că toate gândurile astea se datorează faptului că te iubesc, dar, pe de altă parte, aşa cum ţi-am mai spus, mă maturizez şi am ajuns acum să-ţi dau dreptate: pe lume există lucruri mai importante decât fiinţele noastre şi culmea iubirii este sacrificarea ei pentru binele suprem. Te admir enorm pentru că exact asta faci tu. Ţi-am purtat pică pentru decizia de a lupta împotriva naziştilor în loc de a fugi cu mine. Acum sunt mândră de tine. îmi pare rău că nu sunt la fel de curajoasă ca tine! Mă gândesc mereu la tine şi te doresc mult, dar în acelaşi timp aproape că plesnesc de mândrie pentru ceea ce faci pentru noi toţi. îi urăsc pe nazişti!

Dar apropo de nazişti, mai am ceva să-ţi spun. Monique e încurcată cu unul! Mai serile trecute, după ce i-am culcat pe copii, am coborât la bucătărie ca să îmi fac ceva de mâncare, şi atunci am văzut – ca de obicei, în sufragerie erau câţiva ofiţeri care cântau din toţi rărunchii; însă uşa de la camera de lucru s-a deschis şi Monique a ieşit împleticin- du-se şi hlizindu-se, în braţele unui ofiţer! Şi nici măcar nu era dintre aceia mai arătoşi – are pe puţin cincizeci de ani, este burtos şi are un început de chelie; câh! Ei nu m-au observat – erau prea ocupaţi însă i-am văzut cum se sărută şi pe urmă Monique şi-a luat la revedere şi a plecat, iar ofiţerul s-a întors în sufragerie. Şi s-a şters de rujul de pe faţă! Aşa că ştiu acum că ai avut dreptate – sunt cu toţii *colla- borateurs,* până şi Monique, şi asta mă face să nu mă simt deloc în largul meu.

Dar pe de altă parte, ea se poartă foarte fhimos cu mine şi, cum ţi-am spus, m-a luat cu ea la petrecerea

aceea şi m-a prezentat amicilor ei. Şi toţi au fost drăguţi cu mine. Sunt foarte derutată. Cred că Monique încearcă să facă din mine o persoană mai bună, să mă facă să am încredere în mine, ceea ce şi reuşeşte. Am ajuns să înţeleg ce viaţă ocrotită am dus în Colmar şi cât de schimbată e acum situaţia – Monique m-a ajutat să înţeleg toate astea. Cred că îmi voi aduna curajul să discut într-o zi cu ea despre ofiţerul neamţ.

Vreau să fiu pe deplin sinceră cu tine, să nu-ţi ascund nimic, aşa că te rog să nu te superi şi să nu-ţi faci griji pentru ceea ce îţi voi povesti în continuare. Monique e de părere că ar trebui să-mi fac un prieten. Sau chiar un iubit! Imaginează-ţi! Eu nu am cum să-i spun că n-am nevoie de aşa ceva, că te am pe tine. Şi de aceea m-a invitat cu ea la petrecere – ca să cunosc bărbaţi. M-a prezentat tuturor drept nemţoaică. O chestie care nu mi-a plăcut. De ce trebuia să le spună asta? De ce să nu fiu franţuzoaică? M-a deranjat că am fost prezentată astfel – mai bine nu mă prezenta deloc! Oricum, nu bărbaţilor. N-ai de ce să fii gelos; nu sunt interesată de niciunul. Pe tine te iubesc, numai pe tine, şi niciodată în viaţa mea nu voi iubi un alt bărbat.

Aş vrea să ştiu exact ce faci şi unde eşti, ca să pot să mi te imaginez mai bine. Mi-ai spus că pui explozive, şi asta mă înspăimântă. Te rog, ai mare grijă, dragul meu! Nu suport gândul că poţi fi în pericol! Cu cât aflu mai multe despre acest război nenorocit, cu atât îmi doresc să fiu mai curajoasă ca să mă pot alătura ţie, oriunde ai fi, să luptăm împreună pentru dreptate şi pace. Mi-e foarte dor de tine şi de familia mea. Nu am veşti de la părinţi şi surorile mai mici. I-am scris din nou lui Margaux, dar încă n-am primit răspuns. Am auzit că scrisorile întârzie enorm de mult şi că jumătate dintre ele nici nu ajung la destinaţie. Este aşa de descurajant.

Aş vrea ca iarna să se termine cât mai curând. Am atât de multe dorinţe, dar cel mai mult te doresc pe tine. Tânjesc să fiu din nou în braţele tale, chiar şi numai pentru un minut. Mă simt de parcă aş fi o bucată de pământ crăpat de arşiţă, care duce dorul ploii, al ploii care e iubirea ta. Când ne vom revedea? De fiecare dată când telefonul sună, tresar cu gândul că ai putea fi tu. Ştiu însă regulile: dacă va fi să mă suni, nu o vei face decât între orele 10 şi 11, când Madame Elise e plecată la cumpărături. Ştiu asta, şi telefonul sună rareori în acest interval, însă eu stau mereu cu urechile ciulite şi mi-e greu să suport tăcerea.

E trecut de miezul nopţii şi simt, în fine, cum mă ia somnul, aşa că pe moment o să mă opresc aici. Am o nouă ascunzătoare, dar n-o să ţi-o divulg fiindcă ştiu că nu eşti de acord cu ascunzătorile, nu-i aşa? Ai grijă de tine, iubirea mea. Ai mare grijă cu explozivii ăia. Mă simt cu mult mai bine acum, că ţi-am scris; e ca şi cum ai fî aici, lângă mine, şi ai asculta ce-ţi spun. De asta ştiu că fee bine scriindu-ţi. Totuşi o să te ascult şi într-o zi voi distruge ce ţi-am scris.

Timpul se scurge atât de încet. Dar într-o zi vom fi din nou împreună. 0 ştiu cu certitudine.

Sarah

PS: Ai auzit povestea aceea îngrozitoare a lui Sophie Scholl? Sophie era o studentă nemţoaică; distribuia fluturaşi cu informaţii compromiţătoare despre nazişti. Au prins-o, au condamnat-o la moarte şi au executat-o prin decapitare! Nu mi-a venit să cred când am aflat şi mă cutremur şi acum la gândul unei asemenea orori. Asta nu face decât să sublinieze şi mai mult laşitatea de care dau eu dovadă. Mă simt nedemnă de oameni ca ea – şi ca tine. Mă gândesc că ai prefera probabil să ai drept iubită o fată ca ea, nu o păsărică speri- oasă, căreia abia îi creşte puful, aşa ca mine!

Sarah împăturește cele două pagini şi se scoală din pat; traversează încăperea până la raftul cu cărţi. Ia cea mai mare dintre ele – o biografie a lui Johann Sebastian Bach împrumutată de la bibliotecă – şi vârâ foile împăturite între pagini. Aceasta este noua ei ascunzătoare. Peste o zi sau două va arde scrisoarea şi pe celelalte care s-au adunat între timp. Este un compromis; are *nevoie* să-i scrie lui Ralf. Aceasta este ancora ei

.42

Iarna se târăşte înainte; este ianuarie 1944. Al cincilea an de război. Oare se va sfârşi vreodată? Pare că nu; pare că toate amintirile lui Sarah sunt înfăşurate în vălurile războiului, că vremurile bune de dinainte au fost şterse cu buretele. Şi n-au rămas decât spaima, ascunderea şi senzaţia unei lumi incomplete, destrămate, fracturate.

De două ori s-a întâlnit cu Ralf în iarna asta mohorâtă şi de fiecare dată a plecat nu numai cu o energie înnoită pentru a înfrunta săptămânile pustii care urmau, ci şi cu certitudinea că iubirea lor s-a adâncit, a crescut, a devenit o forţă independentă în sine. 0 forţă care îi umple fiecare celulă din corp, fiecare atom al minţii. 0 forţă înaltă şi adâncă şi vastă, dar, mai presus de orice şi spre surprinderea ei, o forţă care o împlineşte, un ocean din care se poate adăpa oricând doreşte. Nu trebuie decât să se întoarcă la el, să şi-l amintească pentru a se simţi cuprinsă de bucurie. Disperarea şi deznădejdea din primele săptămâni de despărţire s-au transformat în altceva, în experienţa unei iubiri atât de puternice, încât o însoţeşte permanent, indiferent dacă Ralf este sau nu cu ea. E însăşi fiinţa ei.

îi povesteşte toate acestea stând sprijinită de perna proptită de tăblia patului; îi permite să pătrundă în sufletul ei.

Ralf, simt acum că sufletele noastre au devenit unul – că nu suntem despărţiţi nici atunci când nu ne aflăm împreună. Cum să descriu acest sentiment? E ca şi cum am împărţi un spaţiu alcătuit din spirit în forma sa cea mai

pură, care sălăşluieşte în amândoi tot timpul, indiferent dacă trupurile noastre sunt sau nu alăturate. Sufletele noastre se suprapun peste acest spaţiu comun, aşa încât suntem de fapt împreună mereu şi în acelaşi timp fiecare din noi îşi poate duce viaţa separat, dar cu acces la acest spaţiu comun care este dragostea ce ne uneşte. Şi spaţiul acesta comun înseamnă bucuria de a şti că oriunde ne-am afla, nu suntem despărţiţi. Nu asta înseamnă iubirea adevărată?

Sigur că-mi fac în continuare griji pentru tine şi mă rog pentru siguranţa ta şi sigur că te doresc lângă mine. însă ori de câte ori mă clatin, gata să mă las pradă ghearelor disperării, îmi amintesc de dragostea noastră, şi asta mă face să-mi revin, să fiu din nou puternică şi hotărâtă. Este aşa de minunat, Ralf! Sper că şi tu simţi la fel. O să distrug scrisoarea asta, aşa cum fac întotdeauna, aşa că nu vei apuca să îi citeşti cuvintele niciodată, dar o să ţi le spun eu faţă în faţă atunci când ne vom întâlni.

Mai mult decât orice, sunt foarte mândră de tine. Lupţi pentru libertatea Franţei! Nu pot să nu mă gândesc că atâta timp cât oameni ca tine vor lupta de această parte a baricadei, nu se poate să nu câştigăm războiul. Bunătatea şi dreptatea vor învinge pentru că ele sunt esenţa lui Dumnezeu. Şi după ce războiul se va termina şi vom fi împreună pentru totdeauna, va trebui să rezolvăm cumva chestiunea aceasta a religiei. Faptul că tu eşti catolic, iar eu evreică nu pare să aibă nicio importanţă; eu una am senzaţia că nu există nicio diferenţă, că e acelaşi lucru. Va trebui totuşi să rezolvăm problema; poate că unul din noi se va converti şi nu m-ar deranja să fiu eu aceea – sau poate că vom rămâne aşa cum suntem.

Continuă să lupţi, iubitul meu; eşti războinicul meu, iubirea mea, omul care se bate pentru tot ce este bun şi drept într-o lume mistuită de rău şi nebunie. Trăiesc într-o casă cufundată în acest întuneric, care pe mine însă nu

mă atinge. Ştiu în adâncul fiinţei mele că totul va fi bine în final. Că naziştii vor pierde bătălia. *Vive la France!*
Sarah zâmbeşte în sinea ei şi strecoară scrisoarea sub saltea. 0 va ascunde aşa cum trebuie mâine. Pentru moment, nu vrea decât să se cuibărească în braţele somnului. *
A fost o zi bună; soarele s-a arătat în toată splendoarea lui, pe cer nu era niciun nor. în parc au apărut primele semne că iarna e pe ducă: ghioceii şi-au scos căpşoarele albe, iar păsările par convinse că primăvara se apropie, deşi nu e decât februarie. Michel a avut şi el o zi bună. S-au jucat un timp cu mingea, apoi s-au uitat la raţele de pe iaz şi după aceea băieţelul s-a aşezat în poala ei pe banca din parc şi ea i-a citit o poveste despre cinci răţuşte care se căţărau în şir pe un mal, în urma raţei mamă. Pe drumul de întoarcere acasă au cântat un cântec despre o raţă şi Sarah i-a promis că în seara asta îi va citi alte poveşti cu raţe, iar acum îi scoate paltonaşul şi se gândeşte că astăzi este prea cald pentru haine de iarnă şi bocanci. Zăreşte pardesiul lui Monique atârnat în *garderobe* – ce bine! Monique s-a întors de la Paris. Şi în seara asta vor sta fără îndoială de vorbă în tihnă la un pahar de vin, iar Monique îi va povesti ce a mai făcut la Paris, ce bărbaţi a mai cunoscut şi va încerca să o convingă pe ea, pe Sarah, să flirteze mai mult, să-i încurajeze mai mult pe pretendenţi.

— Eşti aşa de drăguţă când faci efortul să te aranjezi! îi tot repetă Monique. Ai putea să-i faci pe bărbaţi să-ţi cadă la picioare cu cea mai mare uşurinţă. Ce părere ai de...

Ca de obicei, Sarah va râde şi va respinge tentativele lui Monique de a o cupla cu diverşi bărbaţi. „Sunt prea tânără”, ripostează ea, sau „Aştept să cunosc pe cineva cu adevărat special”, sau „Mai vedem după ce se termină războiul”.

Monique i-a făcut confidenţe despre viaţa ei amoroasă, despre ofiţerul german care o curtează atunci când vine la Poitiers.

— Nu e nimic serios între noi, i-a spus ea lui Sarah, doar puţină distracţie. Sunt franţuzoaică şi trebuie să-i ţin pe nemţi de partea mea. Toţi trebuie să procedăm aşa. Chiar dacă asta implică un pic de prefăcătorie, linguşeală, de lins cizmele lor nenorocite – nu este cazul să uităm cât de brutal se pot purta nemții cu cei care îşi manifestă deschis antipatia...

Ridicase apoi din umeri.

— Ştiu ce bărbat îmi doresc în realitate, şi nu este neamţ.

Monique este amanta unui bărbat însurat din Paris.

— Nu o să divorţeze niciodată de nevastă-sa, aşa că trag şi eu spuza pe turta mea, până ce voi face, în final, o căsătorie de convenienţă. La fel ca sora mea.

Sarah a fost mirată să audă despre „căsătoria de convenienţă” din casa în care trăieşte. Se pare că familia Beaulieu întâmpinase dificultăţi financiare la începutul războiului. Fuseseră extrem de bogaţi odinioară, cu o avere construită pe seama unui lanţ de fabrici de procesare a produselor alimentare şi deţineau casa în care locuiau şi acum, plus apartamentul din Paris unde stăteau Monique şi Gaston. Dar, după ocuparea Franţei, germanii îi mobilizaseră pe toţi bărbaţii apţi de muncă din fabricile lor

şi averea le fusese ciuntită. Atunci a fost momentul când Monsieur Lemoins apăruse călare pe un armăsar alb; el, îi explicase Monique lui Sarah, fusese dintotdeauna îndrăgostit de frumoasa Céline Beaulieu, însă ea îl respinsese mereu – până atunci. Chiar dacă Hervé Lemoins nu era la fel de chipeş ca alţi pretendenţi ai ei, familia lui deţinea o afacere înfloritoare în construcţii, domeniu care nu duce niciodată lipsă de comenzi în timpuri de distrugere în masă.

— Fiecare om trebuie să-şi evalueze situaţia şi să ia cele mai bune decizii pentru sine, spune mereu Monique.

Această înţelepciune de viaţă este în total dezacord cu noile percepţii ale lui Sarah, însă ea a învăţat să o accepte pe Monique aşa cum este, fără să o judece. Monique e Monique: cea mai înnebunitor de amuzantă, cea mai fermecător de dulce, cea mai extravagant de generoasă femeie pe care a cunoscut-o ea vreodată.
Lui Michel îi e foame, aşa că Sarah îi pregăteşte o gustare şi-i dă un pahar cu lapte înainte de a urca în dormitorul ei, cu băieţelul sprijinit pe şold, ca să se schimbe în hainele de casă. Da, are acum haine de casă comode şi mai multe haine de stradă de bună calitate şi rezistente, şi toate mulţumită generozităţii lui Monique.

Deschide uşa dormitorului ei – şi icneşte şocată. Monique e înăuntru, stă pe pat şi citeşte scrisoarea către Ralf. Cea pe care a compus-o cu o seară înainte şi a uitat să o ascundă, strecurând-o sub saltea, aşa cum obişnuia să facă înainte. Scrisoarea cu... Sarah îşi stoarce creierii. Ce anume a scris aseară? Ceva ce poate părea suspect, periculos, incri- minatoriu? Mintea ei este complet goală. Nu-şi poate aminti decât senzaţia minunată de iubire care

o învăluise în timp ce adormea. Era o scrisoare de dragoste, ca toate celelalte, însă detaliile care s-ar fi putut strecura printre inevitabilele declaraţii de iubire – nu-şi poate aminti nicio frântură din ele.

— Ce... ce cauţi aici? bâiguie ea, în timp ce traversează încăperea către pat, unde încearcă să smulgă scrisoarea din mâna lui Monique.

Monique scoate un chicotit răutăcios şi ridică braţul pentru ca Sarah să nu poate ajunge la scrisoare.

— *0, la lai* exclamă ea pe un ton batjocoritor. Ia uite ce descoperire am făcut! Micuţa Domnişoară Inocenţa întruchipată are un iubit! Cine ar fi crezut?

— Nu e... nu e ce pare, zice Sarah, dar vocea ei e slabă şi neconvingătoare, căci ştie că ceea ce se vede nu este aparenţă, este chiar realitatea.

Monique se ridică de pe pat, se îndreaptă spre uşă şi o închide, ţinând în tot acest timp scrisoarea deasupra capului.

— Atunci explică-mi tu, draga mea Sarah – ce *e,* dacă nu e ce pare?

Ceva se adună în Sarah, o senzaţie pe care nu a mai trăit-o niciodată. Indignarea.

— Dă-mi-o! E a mea – e ceva personal! Cum îndrăzneşti?

îl aşază pe Michel pe podea şi încearcă din nou să pună mâna pe scrisoare. însă Monique râde şi se fereşte în paşi de dans.

— Calmează-te! îi cerea ea în derâdere. Cine şi-ar fi putut imagina că dulcea şi micuţa Sarah poate fi atât de vicleană!

Sarah schimbă strategia.

— Te rog, Monique, dă-mi scrisoarea.

Monique se conformează imediat.

— *Bien.* Poftim. N-ai decât s-o iei – oricum, am citit-o. Ce-ai zice acum, dragă Sarah, dacă noi două ne-am aşeza şi am sta un pic de vorbă?

Se aşază ea prima pe marginea patului, o prinde pe Sarah de încheietură şi o trage în jos. Tonul vocii ei s-a schimbat. Nu mai e batjocoritor, a devenit blând, mângâietor, înţelegător. Este Monique dintotdeauna şi de odinioară, prietena ei şi *confidente.*

Sarah încearcă să-şi înăbuşe plânsul, îşi trage nasul, împătureşte scrisoarea şi o vâră în adâncul decolteului. îşi şterge ochii şi îi aruncă cea mai fioroasă privire de care e în stare.

— Scrisoarea nu îţi era adresată ţie. N-ai procedat corect citind-o.

— Uite ce-i, Sarah, ştiu că n-ar trebui să-mi vâr nasul în treburile tale, că n-ar trebui să-ţi cotrobăi prin cameră şi să-ţi citesc scrisorile personale. Ştiu că am greşit şi îmi cer scuze. îmi pare rău. îmi accepţi scuzele şi vrei să mă asculţi o clipă?

Sarah pufneşte iar. îi vine să o pălmuiască pe Monique, să o ia la fugă, să facă orice, numai să nu stea acolo cu o simpatizantă a naziştilor care îi cunoaşte cele mai ascunse secrete. Nu spune nimic.

— Bun, înţeleg. Eşti supărată, şi pe bună dreptate. Ţi-e teamă şi te simţi vinovată. Fiindcă te-ai strecurat în casa noastră pretinzând că eşti altcineva. Fiindcă, de fapt, eşti evreică.

Vocea lui Monique se înăspreşte când rosteşte ultimul cuvânt. Se uită încruntată la Sarah, care continuă să tacă.

— Eşti evreică, nu-i aşa? Nu te obosi să negi. Ai mărturisit negru pe alb în scrisoare.

Sarah încuviinţează dând din cap.

— îţi dai seama în ce *belea* ai fi putut să ne bagi pe toţi dacă secretul tău ieşea la iveală? Ştii ce le fac naziştii francezilor care adăpostesc evrei?

„Dar tu ştii ce le fac naziştii evreilor?" îi vine să replice lui Sarah. Se abţine însă să răspundă. Şi nici nu dă din cap.

— în casa noastră vin o mulţime de ofiţeri germani, iar tu eşti evreică. Şi fără stea galbenă cusută pe mânecă. Nici nu vreau să mă gândesc la ce pericole mi-ai expus familia.

Se holbează una la cealaltă; nici una nu pare dispusă să dea înapoi.

— Se pare că nu ai de gând să-ţi ceri scuze, zice Mo- nique. Şi, mai rău de-atât, iubitul tău, acest Ralf – face parte din Rezistenţă, nu-i aşa?

Sarah se mulţumeşte să ridice din umeri. Nu are rost să recunoască sau să nege. Monique ştie oricum adevărul.

— Deci, întrebarea care se pune acum este dacă te voi preda naziştilor. Să ştii că aş putea s-o fac. Să vă predau pe tine şi pe Ralf. Mai exact, să te predau pe tine, şi ei vor şti cum să îţi smulgă informaţiile referitoare la identitatea lui. Au metodele lor, pe care nu ai vrea să le cunoşti.

Sarah îşi muşcă buzele şi tace. Se uită în continuare sfidător în ochii lui Monique.

— Sau aş putea... zice Monique, şi o jumătate de surâs îi joacă pe buze. Lasă propoziţia în aer, iar Sarah e forţată până la urmă să întrebe:

— Sau ai putea să ce?

Monique râde acum cu toată gura, brusc înveselită.

— Sau aş putea să îţi divulg secretele mele. Termină, Sarah, nu te mai holba aşa la mine. Stai liniştită, nu am de gând să te trădez. Te tachinam. Adevărul este că... Face o pauză plină de suspans. Adevărul este, marele meu secret este că... sunt de partea ta.

Sarah nu se poate abţine şi icneşte.

— Ce... ce vrei să spui?

— Exact ceea ce am spus. E totul cât se poate de adevărat. Şi eu fac parte din Rezistenţă. Joc un rol, rolul unei parizience şic şi superficiale, interesată doar să se distreze cu cine se nimereşte. Şi fiind cunoscută pentru felul meu de-a fi, prietenos şi superficial, şi fiindcă sora mea face tot ce poate ca să se dea bine pe lângă nemţi, când vin acasă la Poitiers, iau masa cu ei, ies cu ei în oraş, şi uite aşa ajung să le câştig încrederea. Şi să-i determin, în mod subtil, să-mi spună tot felul de lucruri şi să-mi divulge unele secrete. Sunt un fel de capcană pentru ei, o momeală sexuală. Cât despre amicul meu nazist, el e în SD, *Sicherheitsdienst,* poliţia secretă, parte din Gestapo. Cea mai puternică forţă din Germania. Temută şi urâtă până şi de *Schutzstaffel*.[1] Am reuşit să-i trezesc interesul. Fiindcă, la urma urmei, el e bărbat, iar eu sunt femeie, şi cunosc o mulţime de trucuri seducătoare. Bărbaţii mai vârstnici cad uşor în plasa unor femei ca mine, şi o femeie inteligentă poate întoarce acest lucru în avantajul său. Sau, în cazul meu, în avantajul ţării sale. Cu asta mă ocup

1 Sau SS – „Eşalonul de protecţie” (în germ. în original), organizaţie paramilitară nazistă a cărei influenţă era la fel de mare ca a Wehimachtului (n. red.).

eu, Sarah. Se poate spune că sunt spioană. Nici măcar sora mea nu ştie. Prin urmare, nici gând să îţi trădez secretul. Ba chiar am putea lucra împreună, tu şi cu mine. Şi cu Ralf.

Zâmbeşte şi strânge mâna lui Sarah, apoi se apleacă şi o prinde în braţe. Iar Sarah este atât de slăbită de uşurare, atât de recunoscătoare şi frântă de oboseală după scena teribilă în care a găsit-o pe Monique citindu-i scrisoarea, încât se prăbuşeşte în braţele ei şi lasă lacrimile să-i curgă în voie pe obraji. Monique o mângâie pe spate şi o îmbărbătează.

— îmi cer scuze. Scuze că m-am jucat cu tine ca şoarecele cu pisica. Ştiu că te-am înspăimântat şi că n-ar fi trebuit s-o fac, dar mă ştii, nu mă pot abţine, sunt genul ăla nesuferit căruia îi place să ia oamenii peste picior. Te rog, iartă-mă, Sarah. Nu am avut intenţii rele.

Michel a observat ceva ciudat: Sarah plânge.

Este ceva foarte neobişnuit – el este cel care plânge, iar ea cea care îl alină întotdeauna –, aşa că se ridică de pe podea, unde se juca cu maşinuţa lui, şi aleargă spre ele două.

— Mademoiselle Sarah! De ce plângi? Nu mai plânge! spune el în timp ce încearcă să-i şteargă lacrimile cu mânuţele lui.

Sarah râde printre lacrimi şi-l saltă în poală. Acum râde şi el cu ea, iar lacrimile ei sunt unele de uşurare. Astăzi, lumea răsturnată cu fundul în sus a revenit la normalitate.

— Am impresia că ăsta este începutul unei prietenii şi mai strânse, spune Monique. De acum încolo suntem aliate, suntem surori în lupta pentru libertate.

Sarah se simte transfigurată de emoţie; spaima descoperirii lui Monique citindu-i preţioasa epistolă s-a transformat în altceva. Monique i-a încredinţat secretul ei, un secret mai mare decât al ei, şi din această cauză ea simte că a făcut cumva un pas în faţă spre lumea clandestină a Rezistenţei. Un pas mic, poate, dar totuşi un pas care o apropie şi mai mult de Ralf.
Trec alte două săptămâni. Februarie face loc lui martie şi primăvara se apropie şovăielnic. Monique vine acum la Poitiers în fiecare weekend şi au mai mult timp să se bucure de apropierea pe care Sarah şi-a dorit-o dintotdeauna. G minunat să aibă şi ea, în fine, o prietenă, o femeie căreia să-i poată împărtăşi temerile şi speranţele.

îi povesteşte lui Monique despre familia ei, despre surorile ajunse acum în Elveţia; despre fuga ei din Colmar în compania lui Ralf. îşi deschide inima în faţa ei, iar Monique o ascultă privind-o în ochi, blândă, empatică, fără s-o întrerupă, fără s-o critice, doar plină de simpatie şi înţelegere, punându-i întrebări, murmurând vorbe de alinare sau de şoc autentic atunci când este cazul. Mângâind-o câteodată pe mână sau ştergându-i câte o lacrimă de pe obraz. Sarah îi povesteşte despre Ralf; cum a salvat-o de la viol, apoi a luat-o de mână şi a adus-o la Poitiers şi cum i-a câştigat inima.

— Pare un om deosebit, zice Monique. Nu ştiu niciun alt bărbat care să nu fi profitat de tine, mai ales după ce v-aţi fi îndrăgostit. Orice alt bărbat ar fi încercat să te seducă. E foarte nobil din partea lui!

— Aşa e, e un om deosebit, spune Sarah. Dar îmi fac multe griji pentru el. E groaznic să nu ştiu ce face şi unde e!

într-un final, Sarah e cea care vine cu propunerea:

— Mi-ar plăcea să-l cunoşti pe Ralf, îi spune într-o seară, când stau în bucătărie şi pălăvrăgesc la un pahar de vin. Reşedinţa Lemoins-Beaulieu nu duce niciodată lipsă de vin. La urma urmei, continuă ea, lucraţi amândoi pentru aceeaşi cauză, doar că în grupuri diferite şi în alte moduri.

Monique clatină din cap.

— Nu-i o idee bună. Facem parte din celule diferite. Fiecare din noi are rolul său, iar misiunile noastre nu seamănă deloc, dar ambele sunt secrete şi nu ar trebui să ştim unul de celălalt.

— Dar sunteţi amândoi importanţi pentru mine. Am atât de puţini prieteni. Nu e normal să vrei ca prietenii tăi să se cunoască între ei?

Monique cade câteva clipe pe gânduri.

— Da, înţeleg ce vrei să spui. La urma urmei, tu mi-ai cunoscut amicii, nu-i aşa? I-ai întâlnit pe petrecăreţii ăia fără dram de minte. Chicoteşte autoironie. Uneori sunt sătulă de rolul pe care îl joc, de falsa identitate pe care am fost nevoită să mi-o asum. E aşa de bine să poţi să întâlneşti oameni cu aceleaşi idei, să ai lângă tine un prieten aşa de bun ca tine. în fond, sunt şi eu om, oftează ea dramatic. Ştii ceva, Sarah, şi eu am momente de singurătate. Momente când, în spatele faţadei ăsteia, mă simt singură. Mi-a făcut bine să mă deschid în faţa ta. Să mă simt din nou om, dincolo de masca pe care o port.

— Atunci trebuie să-l cunoşti pe Ralf. E cel mai minunat om de pe lume şi sunt convinsă că voi doi vă veţi înţelege bine. Sunt foarte mândră de el şi vreau să-l cunoşti şi tu.

Uite, de asta ţin eu aşa de mult la tine, Sarah – eşti atât de generoasă, de plină de iubire, atât de sinceră, fără mascarade şi şarade. Am învăţat atât de multe lucruri de la tine. Şi da, mi-ar plăcea să-l cunosc pe Ralf al tău.43

Sarah vrea ca întâlnirea să fíe o surpriză pentru Ralf. Prin

urmare, atunci când el o sună o săptămână mai târziu cu propunerea unei revederi, nu-i spune că va veni cu cineva. Ea, Monique şi Michel ajung devreme la cafenea. Ralf întârzie ca de obicei, dar Sarah s-a obişnuit deja cu natura impre- dictibilă a activităţii lui şi nu se impacientează; Monique, în schimb, pare un pic agitată. încă nu este convinsă că e bine ceea ce face, să intervină în puţinele momente speciale pe care Sarah şi Ralf le pot petrece împreună.

— Sunt sigură că el ar prefera să fie singur cu tine, repetă ea. Mai bine aş pleca să vă las să staţi în linişte.

— Nu, te rog, rămâi, insistă Sarah. îţi promit că prezenţa ta nu o să-l deranjeze. Mi-a spus de multe ori că se bucură că mi-am făcut prieteni şi m-am acomodat aşa de bine în casa voastră. Abia aştept să-i spui că faci şi tu parte din Rezistenţă. Va fi încântat!

— O, Sarah, eşti ca o rază de lumină! Ralf e un bărbat foarte norocos să te aibă, de asta măcar sunt sigură.

— Ah, ah, uite-1! Tocmai a intrat pe uşă!

Monique se întoarce pe jumătate în scaun. într-adevăr, Ralf îşi croieşte drum cu paşi mari printre mesele din cafenea, către ele; un zâmbet larg i se întinde pe faţă când o vede pe Sarah sărind ca să-l întâmpine. Dar zâmbetul i se şterge în timp ce se apropie de masa lor şi o zăreşte pe Mo- nique. Se uită întrebător la Sarah.

Sarah se mulţumeşte să izbucnească în râs.

— Nu te uita aşa, Ralf! G în regulă, ea e de partea noastră. Ştie totul despre tine, despre noi. Ştiu că e secret, însă şi ea mi-a spus secretele ei. Ai încredere în mine! Stai jos şi lasă-mă să-ţi povestesc.

Ralf se aşază, însă privirea pe care i-o aruncă lui Monique arată că e departe de a da crezare cuvintelor liniştitoare ale lui Sarah. E o privire aspră, atât de aspră, încât Monique se ridică de la masă.

— Uite ce-i, Sarah, treaba asta nu e deloc în regulă. Aşa cum ţi-am spus de la început Plec. Vă las singuri ca să puteţi vorbi.

Sarah o prinde de încheietură şi o forţează să se aşeze la loc.

— Nu, Monique, rămâi! Te rog! Ralf, văd că nu ai înţeles. Monique e aliata noastră! E şi ea în Rezistenţă! Poţi avea deplină încredere în ea! N-aş fi invitat-o să vină cu mine dacă aş fi crezut, chiar şi numai pentru o clipă, că astfel te-aş pune în pericol.

— Nu ştiu dacă...

— Chiar trebuie să plec acum. îmi pare rău, Ralf. îmi cer scuze.

Monique dă din nou să se ridice în picioare. Sarah o împinge din nou la loc. Ralf îşi mută privirea de la una la cealaltă.

— Dacă Sarah zice că e în regulă, dacă tu, Sarah, eşti sigură...

— Da, Ralf, sunt foarte sigură. Te rog să ai încredere în mine şi să nu mă mai tratezi ca pe un copil prostuţ. Pentru că nu sunt.

— Ştiu că nu eşti. Doar că... totul ar fi trebuit să fie secret. Chiar dacă e şi ea în Rezistenţă, nu ar fi trebuit să se amestece. Nu ar fi trebuit să fim toţi trei aici, împreună.

— Dar nu e vorba de niciun amestec, Ralf. Nu aşa trebuie să vezi lucrurile. Trebuie să ne cunoaştem duşmanii şi prietenii, şi eu nu vreau decât să îi cunoşti pe prietenii *mei.* Atât. Zău aşa, relaxează-te. Şi hai să nu ne mai pierdem vremea cu fleacuri.

Ralf încearcă să se relaxeze, la fel şi Monique, însă o fac anevoios. Conversaţia nu decurge natural şi e formală şi stânjenitoare. într-un târziu, Sarah e cea care pune degetul pe rană.

— *Eu* sunt, de fapt, problema, nu-i aşa? Voi doi sunteţi în Rezistenţă, în timp ce eu nu, aşa că nu puteţi discuta deschis între voi în prezenţa mea. *Eu* sunt a cincea roată la căruţă. *Eu* vă încurc. Nu v-am văzut niciodată atât de tulburaţi – şi asta mă tulbură pe *minei* Aşa că ştiţi ceva? O să plec acum ca să vă las să discutaţi în voie despre treburi ale Rezistenţei despre care eu nu am habar.

— Stai un pic, Sarah, nu...

Ralf se ridică pe jumătate în scaun, în timp ce Sarah se saltă în picioare, şi încearcă să o ia de mână şi să o tragă înapoi în jos, însă ea râde şi se smuceşte ca să scape din strânsoare.

— Ralf, chiar vreau să o cunoşti pe Monique. Vorbesc serios. Este prietena mea cea mai bună şi m-a

ajutat foarte mult. Este valabil şi pentru tine, Monique. Nu te-am văzut niciodată atât de stânjenită şi asta mă face să mă simt şi *eu* stânjenită. Fii tu însăţi şi nu te gândi pentru moment la mine şi încearcă să te împrieteneşti cu Ralf. Asta e tot ce mă interesează.

Se apleacă, îl sărută pe Ralf pe frunte, îşi flutură mâna spre Monique şi iese din cafenea.

Dar după numai o săptămână primeşte un mesaj de la Ralf – trebuie să o vadă cât mai curând posibil. 0 sună chiar el, şi asta înseamnă că se află într-o situaţie de urgenţă. E ceva absolut confidenţial, secret, insistă el.

— Să nu spui nimănui, nici măcar lui Monique. în special lui Monique.

— Nici n-aş avea cum, îi răspunde Sarah. Monique s-a întors la Paris. Nici nu am văzut-o de la întâlnirea de la cafenea. Ia spune-mi, a decurs bine?

— Sarah, nu avem timp să discutăm despre asta acum. Poţi să fii la cafenea peste o oră?

Sarah se uită la ceasul atârnat pe peretele din hol.

— Da, dar nu pot să stau mult. Copiii trebuie să se întoarcă peste puţin timp de la şcoală şi...

— Bun. Ne vedem acolo. Ralf închide telefonul.

Nedumerită şi uşor intrigată, dar încântată să îl revadă atât de curând pe Ralf, ea ajunge cu cinci minute înaintea lui şi îi citeşte lui Michel o poveste din cartea lui preferată. Ralf se strecoară pe scaunul din faţa ei. Se uită în stânga şi în dreapta cu ochi mari. E speriat.

— Sarah, am dat de un mare necaz. Nici n-ar fi trebui să mă întâlnesc cu tine, dar am vrut să afli – sunt nevoit să mă dau la fund şi nu ne vom mai vedea mult timp de acum încolo. Gestapoul e pe urmele mele.

Sarah simte cum inima îi sare în piept.

— De ce? Ce s-a întâmplat?

— O misiune care s-a sfârşit prost. Am vrut să răpim un ofiţer de rang înalt din Poitiers. Ca să putem intra la el în birou şi să furăm dosarele. Dosarele acelea cuprind listele cu toţi evreii din Poitiers şi naziştii îi caută. 0 să-i vâneze unul câte unul. Oameni nevinovaţi care nu supără pe nimeni şi-şi văd de treburile lor. Şi nu numai evreii străini; acum îi vor şi pe cei francezi. Oameni ca tine sau Madame Hoffmann. Dar ceva n-a mers conform planului şi ofiţerul neamţ a fost ucis. Aşa că trebuie să fugim, eu şi alţi patru camarazi de-ai mei. Să dispărem. Am vrut să-ţi spun ca să nu-ţi faci griji.

— Să nu-mi fac griji? Ralf, acum o să-mi fac şi mai multe grji! Deci înţeleg că eşti căutat pentru crimă?

— Da, cam aşa ceva.

— Dar ţi-am spus să ai grijă, Ralf! Ţi-am spus să...

— Nu e momentul potrivit pentru învinuiri, Sarah. Acum trebuie să plec. Nu ar fi trebuit oricum să vin, e riscant. Dar n-am putut să dispar, pur şi simplu, fără să te anunţ. La revedere, draga mea. 0 să ne revedem când totul va fi mai bine.

Dă să se ridice, dar Sarah îl trage înapoi.

— Stai puţin, nu pleca, te rog. Spune-mi ce s-a întâmplat cu Monique. Voi doi v-aţi împrietenit după plecarea mea?

Ralf face o grimasă.

— Nu prea. Eu şi ea... ei bine, hai să zicem că nu suntem compatibili. Ne-am despărţit la puţin timp după plecarea ta şi fiecare a mers pe drumul lui. A fost o greşeală, Sarah. Nu ar fi trebuit să te bagi.

— Dar...

— Chiar trebuie să plec. Ai grijă de tine, iubito – şi dacă e să se întâmple ceva, să nu uiţi că te iubesc.Ce vrei să spui? Aşteaptă! Nu pleca...

— îmi pare rău, dar nu am ce să fac. Nici n-ar fi trebuit să vin. Dar era ultima ocazie şi n-am putut să nu...

Se apleacă, o sărută pe buze, se răsuceşte pe călcâie şi pleacă.

— Aşteaptă! strigă Sarah şi dă să o ia la fugă după el, numai că e cu Michel şi o încurcă şi cartea, şi căruciorul şi, până să iasă pe trotuar, Ralf s-a făcut nevăzut. S-a topit în mulţime.

Petrece restul zilei şi întreaga noapte în chinuri groaznice; e ca şi cum nişte cărbuni încinşi ar arde în ea. Nu poate gândi, nu poate mânca, abia dacă respiră şi nu reuşeşte decât să se concentreze ca să se poată preface în faţa copiilor că totul e bine, să îi hrănească, să le ţină lecţia de limba germană, să-i culce şi să se poarte ca şi cum nimic nu e în neregulă, când totul este în neregulă şi lumea ei interioară se destrăma, iar ea trebuie să pretindă că nu. Cum ar putea să continue în acest fel? Cum ar putea să trăiască ştiind în ce pericol îngrozitor se află Ralf? Dacă va fi prins?

în dimineaţa următoare se trezeşte devreme: vrea să afle amănunte. Deschide radioul şi merge să ia ziarul din faţa uşii de la intrare. Şi, da, informaţia a apărut în ziare. Şi este difuzată la emisiunea de ştiri de la radio. Titlul din ziar: *Ofiţer german de rang înalt ucis de luptători din Rezistenţă.* Nimic despre viaţa personală a ofiţerului, nimic despre natura muncii sale; este descris drept erou, în timp ce vinovaţii nu sunt altceva decât nişte infractori păcătoşi.

[1] „Interzise" (în germ. în original) (n. red.).

0 fotografie destul de neclară îl înfăţişează într-un grup de ofiţeri. I se menţionează numele: *Oberst*[1] Friedrich Kurtz. Friedrich? Nu este ăsta numele pe care l-a auzit rostit de Monique în urmă cu câteva zile? Să fie oare...? Studiază cu atenţie poza. Da, el e. Prietenul lui Monique, cel cu care se sărutase ea, cel care îi făcea curte. Sarah parcurge în grabă textul de sub titlu.

Făptaşii, se arată în articol, au reuşit să fugă, însă poliţia are piste şi e încrezătoare că îi va prinde în câteva zile. Sarah lasă ziarul să cadă pe masă şi aleargă în toaletă, se apleacă peste chiuvetă şi încearcă să vomite, dar nu poate, fiindcă nu a mâncat nimic în ziua precedentă, aşa că nu simte decât un gust înfiorător de fiere. Se stropeşte pe faţă cu apă rece şi se întoarce în bucătărie, însă dă acolo peste Madame Glise, care pregăteşte micul dejun pentru Madame şi Monsieur Lemoins, aşa că murmură „bună dimineaţa", împătureşte ziarul uitat deschis pe masă şi se strecoară înapoi în dormitorul ei de la mansardă, unde începe să umble de colo-colo, incapabilă să gândească, să facă orice; corpul, mintea par să-i fi crăpat într-o mie de bucăţi. Cum va putea să reziste până la sfârşitul zilei?

Reuşeşte totuşi, şi seara e sunată de Monique.

— Ai aflat ştirea? gâfâie aceasta în telefon. Friedrich, Friedrich al meu a fost ucis!

— Da, am citit în ziar azi-dimineaţă, îi răspunde Sarah.

— Nu-mi vine să cred. Ce prostie! *Les maquisards* din Poitiers sunt nişte imbecili de au ajuns să îl omoare! Ştii dacă Ralf a fost implicat? Ai vorbit cu el?

Sarah caută cu disperare un răspuns, sau mai degrabă un răspuns potrivit. Este mai bine totuşi să nu-i spună. îi datorează măcar atât lui Ralf, oricâtă încredere ar avea în Monique.

— Nu ştiu, Monique. Nu... nu am vorbit cu el.

Se simte îngrozitor să o mintă deliberat pe Monique, prietena ei cea mai bună. G pentru prima oară când minte pe cineva în care se încrede; minciunile pe care este obligată să le spună, minciunile spuse naziştilor despre viaţa şi identitatea ei, minciunile spuse lui Madame Lemoins, toate acestea nu contează câtuşi de puţin. Aceasta este o minciună total diferită şi se simte ca şi cum ceva întreg şi bun a crăpat în ea. Se simte de parcă ar fi o trădătoare. Totuşi nu are încotro. Dacă i-ar spune adevărul lui Monique – că îl văzuse cu o zi în urmă şi că el îi povestise –, ar fi o trădare şi mai mare.

— Dacă auzi că a fost implicat, să nu spui la nimeni. Mie însă poţi să-mi spui – îi pot fi de ajutor. îl pot ascunde, îi pot ascunde aici, în Paris. Aşa că să mă anunţi dacă încearcă să ia legătura cu tine. Bine?

— Bine. Da... o să te anunţ, Monique.

Ştie însă că nu o să o facă. Ceva e în neregulă; a detectat o notă ciudată în vocea lui Monique. E ca o melodie care sună uşor fals, ceva sesizabil doar pentru urechea antrenată a unui muzician. Este acolo, deşi nu-şi dă seama cu exactitate ce anume. 0 tresărire de suspiciune o străbate, dublată de realizarea faptului că nu o va face cu niciun chip. Nu, nu îi va mai spune nimic lui Monique şi n-ar fi trebuit să-i spună nimic niciodată.

Ziua se scurge în alte chinuri, alte torturi. E ca şi cum o menghină ar strânge-o cu putere şi i-ar stoarce ultima

suflare, ultimul gând, dar în acelaşi timp e obligată să funcţioneze, să se prefacă, să zâmbească, să vorbească, să-şi joace rolul, deşi e strangulată încetul cu încetul. Dacă incertitudinea cu privire la soarta familiei ei a zdruncinat-o, acum e de o mie de ori mai rău; se simte sfâşiată. Cum va putea supravieţui încă o zi, încă o noapte?

Şi totuşi supravieţuieşte. Ştirea de a doua zi e şi mai rea, iar agonia creşte de o sută, de o mie de ori: *Grupul de criminali arestat!* strigă titlurile din ziare, iar articolul detaliază, explicând că făptaşii au fost prinşi într-o casă abandonată din Poitiers în care se adăposteau. Le sunt divulgate numele. Iată-l şi pe al lui Ralf- numele lui sub acoperire, Karl Vogel, este de acum expus în faţa lumii. Sarah nu se poate abţine: scoate un ţipăt în timp ce citeşte, însă, din fericire, e singură în bucătărie, căci Madame Elise încă nu a sosit. Reuşeşte să termine de citit articolul. Criminalii au fost reţinuţi şi se află într-o închisoare din Poitiers, de unde vor fi trimişi la Paris pentru a fi judecaţi în regim de urgenţă şi, dacă vor fi găsiţi vinovaţi, vor fi executaţi.

Sarah se clatină pe picioare şi mintea i se goleşte. I se înmoaie genunchii, o paloare rece ca gheaţa îi invadează fiecare celulă, respiraţia i se opreşte şi se agaţă de marginea mesei pentru a nu se prăbuşi pe podea – trebuie să se calmeze! Nu are voie să cadă, cu toate că în clipa asta nu îşi doreşte altceva. Trebuie să supravieţuiască acestei zile, nopţii următoare, vieţii ei! Cum va putea? Şi totuşi trebuie!

Monique sună din nou seara şi rămân un timp ca să discute la telefon. De data asta Sarah nu mai caută o notă

discordantă în vocea ei. Nu-i mai pasă, e prea târziu acum. Nu-i mai pasă de nimic. Nu mai are pe nimeni, şi prieteni nu-şi poate alege după placul ei. Nu o mai are decât pe Monique, şi oricum, e prea târziu. Plânge în receptor, plânge din toată inima, iar Monique îi murmură cuvinte de îmbărbătare. Dar ce ar putea să spună cineva, ce alinare ţi-ar putea oferi în astfel de momente?

A fost cea mai rea zi din viaţa ei.

Dar nici măcar aceasta nu este cea mai rea. A doua zi citeşte negru pe alb: *Ieri, cei cinci ucigaşi ai lui* Oberst *Kurtz au fost judecaţi şi executaţi.*

De data aceasta, Sarah pică leşinată. De data aceasta, Madame Glise este acasă şi o găseşte. De data aceasta, e sfârşitul.

Sarah clipeşte, deschide ochii. Se trezeşte întinsă pe podeaua din bucătărie.

— Mă auzi, copilă? Poţi să te ridici?

Menajera îi tamponează faţa cu o cârpă umedă. Are o expresie inofensivă, blândă, îngrijorată.

Capul lui Sarah se odihneşte pe o pernă formată din prosoape de bucătărie.

— Nu... nu ştiu. Am leşinat?

— Da. Te-am găsit întinsă pe podea.

Răceala de gheaţă e încă în ea, dar Sarah reuşeşte să îngaime câteva cuvinte.

— Am... am primit nişte veşti rele.

Madame Elise îi şopteşte conspirativ:

— Ştiu. Dar nu poţi să rămâi aici. *Madame* şi *monsieur* trebuie să coboare din clipă în clipă. Poţi să mergi până la salonul de mic dejun? *Madame* şi *monsieur*

nu o să intre acolo. Trebuie să te ridici. Haide, o să te ajut eu.
Madame Elise o sprijină să se salte în picioare, o cuprinde cu braţul şi o lasă pe Sarah să se reazeme de ea, în timp ce o conduce spre cămăruţa din spatele casei, folosită de familie numai în lunile de vară.
0 întinde pe canapea.
— Stai aici şi aşteaptă-mă. Mă întorc imediat ce pleacă stăpânii.
Aşa că Sarah stă întinsă pe canapea, aşteaptă şi încearcă să digere vestea. Ralf e mort. Executat. De nazişti.
De reprezentaţii răului împotriva căruia lupta. Ralf al ei, iubirea vieţii ei; Ralf, jumătatea ei. E mort. Nu mai există. Nu mai e. Cum e posibil? Cum poate să trăiască ştiind că el e mort? Nici măcar nu e în stare să plângă – în ea este un gol, un vid; tot ce a fost acolo a dispărut, s-a stins, a pierit. Viaţa nu mai merită trăită. Nu poate să trăiască într-o lume lipsită de Ralf. Nu poate, nu mai poate... începe să plângă cât mai silenţios cu putinţă pentru că din bucătărie răzbesc zgomote. Madame şi Monsieur Lemoins sunt acum acolo, însă curând se aşterne tăcerea, căci se retrag în sufragerie să ia micul dejun; alte zgomote se aud când pleacă din casă. Paşi. Uşi care se deschid şi se închid. Şi pe urmă liniştea. Uşa încăperii se deschide şi Madame Elise îşi face apariţia în prag zâmbitoare, dând din cap şi spunând „Au plecat!”, şi acesta e momentul când Sarah clachează, când izbucneşte iar în hohote de plâns, în vorbe nedesluşite, înecate, în icnete de suferinţă în braţele lui Madame Elise. Şi acesta este momentul când realizează: Madame Elise este şi ea mamă – una dintre acele femei minunat de puternice care au sprijinit-o, au

ajutat-o şi au hrănit-o pe tot parcursul odiseei ei, care i-au ridicat moralul şi au molipsit-o cu iubirea, forţa şi curajul lor; Madame Elise este şi ea una dintre ele, iar ea, Sarah, nu şi-a dat seama pentru că... pentru că ce? Nu contează. Acum este aici pentru ea. Şi Sarah ştie acum. Ştie că se poate topi în braţele lui Madame Elise, că-i poate povesti totul, că i se poate confesa, că se poate elibera. Madame Elise a fost tot timpul inima care bătea în linişte în casa aceasta, nerecunoscută, invizibilă, şi totuşi o prezenţă vitală; vitală pentru ea, pentru Sarah.

Şi aşa se face că ei îi dezvăluie Sarah totul, ei îi mărturiseşte tot.

— Nu pot trăi fără el, spune ea.

— Ba da, poţi. Trebuie. Nu poţi să renunţi. Nu asta şi-ar fi dorit el. Gândeşte-te, ce şi-ar fi dorit el?

— Pe mine.

— Da, dragă, dar în afară de tine?

— El... el mi-a spus că lupta pe care o ducea este mai importantă decât noi, decât dragostea noastră.

— Exact. Deci crezi că ar fi vrut ca tu să renunţi, să te laşi în voia sorţii? Ar fi vrut ca să mori şi tu?

— Nu, sigur că nu.

— Atunci repet întrebarea şi, de data asta, gândeşte-te bine: ce şi-ar fi dorit el?

Sarah gândeşte. îşi trage nasul, se şterge la ochi şi gândeşte adânc, atent. Şi în final găseşte răspunsul.

— Ar fi vrut ca eu să continui. Lupta. De dragul lui. Pentru Franţa. Pentru libertate.

— Da, aşa cred şi eu.

— Dar nu pot! Sunt doar o fată! Şi o laşă! se vaită ea.

— Ba nu eşti. Ai ajuns până aici şi te-ai descurcat bine. Te-am urmărit, Sarah, şi te-ai descurcat bine!

— M-ai urmărit?

— Sigur că da. Te-am urmărit şi te-am admirat. Am văzut cum te ocupi de copii, cum te-ai adaptat. Cât de calmă şi fermă eşti, cât de matură.

— *Eu,* matură? Dar... sunt exact opusul.

— Nu, Sarah. Tu nici nu te cunoşti. încă. Dar te vei cunoaşte. Trebuie să vezi moartea lui Ralf ca pe o provocare.

— Dar azi-dimineaţă am leşinat!

— E o reacţie de înţeles. Stai un pic – am auzit ceva. E un zgomot, vine de sus.

— Este Michel, care plânge.O, *zut*! Am uitat de el. Trebuie să plec. Mă întorc mai târziu, după ce o să plece copiii la şcoală.

— Aşa să faci. Mai avem multe de vorbit.

Şi vorbesc.

— Am vrut să te previn, recunoaşte Madame Elise. Am vrut să te avertizez în privinţa lui Monique. Dar n-am putut, fiindcă ar fi însemnat să mărturisesc că ţi-am citit şi eu o parte din scrisori. Se înroşeşte ruşinată. îmi pare rău, ştiu că n-am nicio scuză. însă în vremurile astea periculoase suntem nevoiţi să facem lucruri ruşinoase; trebuie să ştim de care parte sunt oamenii cu care venim în contact. A fost o idee proastă să ascunzi scrisorile sub saltea – nu te-ai gândit că în casa asta există cineva care îţi schimbă aşternuturile?

E rândul lui Sarah să se înroşească.

— Nu m-am gândit, spune ea. Nu m-am gândit la tine, nici nu te observam. Şi oricum, nu te-am plăcut – ai fost atât de neprietenoasă în prima mea zi aici, când am venit pentru interviu.

Madame Elise ridică din umeri.

— N-ai cum să mă învinuieşti că lucrând într-o casă de *collaborateurs,* nu mă dau peste cap să fiu drăguţă şi binevoitoare cu toată lumea care intră pe uşă. Cum nu-mi permit să mă port urât cu patronii, tind să mă port urât în general, şi în special cu străinii. îmi cer scuze. Dar să ştii că am descoperit curând că eşti altfel de cum crezusem. Şi scrisorile tale... Clatină din cap incredulă. Ce gest naiv din partea ta, şi cât de periculos. Nu ar fi trebuit să le scrii, nu ar fi trebuit să le ţii în cameră. Şi totuşi n-ai văzut că la un moment dat am început să mă port mai frumos cu tine?

Sarah se înroşeşte.

— îmi pare rău. Nu prea te băgăm în seamă.

— înţeleg. Nu eram decât menajera cea invizibilă. în fine, ce vreau să-ţi spun e că voiam mult să îţi vorbesc, să te previn. Că nu aşteptam decât momentul potrivit. Am fost îngrozită când am aflat că i-ai prezentat-o pe Monique lui Ralf.

— Chiar crezi că ea e cea care l-a trădat pe Ralf? Pe e/7

— Sigur că da. Monique e o căţea cu două feţe, cea mai rea din oraş! E în stare să-şi trădeze propria mamă. Mă gândesc că a pus pe cineva să-l urmărească pe Ralf şi a descoperit planul cu răpirea ofiţerului. Deşi probabil că nu vom afla niciodată cu exactitate ce s-a întâmplat.

Sarah se cutremură.

— Nici nu vreau să ştiu. Prietena mea cea mai bună... Dumnezeule mare, dar asta înseamnă că sunt indirect răspunzătoare pentru arestarea lui Ralf? Pentru că am avut încredere în Monique şi am condus-o la el?

— Nu trebuie să gândeşti aşa. S-a întâmplat şi n-ai ce face, cert este că nu mai poţi rămâne aici nicio zi. Probabil că eşti următoarea pe lista naziştilor. Monique ştie că eşti evreică – e un miracol că n-ai fost arestată până acum.

— Ce ar trebui să fac? Unde să mă duc?

— Poate încerci să treci în Elveţia ca să te întâlneşti cu surorile tale? Sau să ajungi în Spania?

Sarah nu răspunde. Ceva creşte tainic în ea, se ridică din profunzimile ei; sursa acestui ceva este tristeţea

adâncă ce s-a instalat ca o piatră în măruntaiele ei, însă din care a răsărit acum acest ceva, acest mic lujer – ce o fi oare? Nu ştie să-l definească. E mult, mult mai mult decât o simplă furie. Mai mult decât durerea care o macină. E un sentiment ce se hrăneşte din suferinţa ei şi e enorm. E sigur şi ferm şi se încolăceşte în jurul fiinţei ei, trăgându-şi seva din durere şi invadându-i fiecare fibră din corp. Este aproape ca şi cum ar fi pe cale să se transforme în altcineva, într-o altă persoană, şi totul se întâmplă aici, în bucătărie, şi se trezeşte acum că se ridică în picioare, căci lucrul acesta e real şi nu-l mai poate ignora: acum ştie ce are de făcut.

— Te rog să mă scuzi, Madame Elise. Mă duc sus să-mi strâng lucrurile.

Sarah se întoarce; îl ţine de mână pe Michel. E îmbrăcată cu haine de stradă; are sacoşa de pânză aruncată pe umăr şi bocancii de munte în braţe.

— Trebuie să plec, îi spune lui Madame Elise. Trebuie să părăsesc casa asta. Ştiu ce am de făcut. Le-am scris copiilor bilete de adio – nu am putut să le spun în faţă, s-ar fi supărat prea tare.

— înţeleg că nu vei încerca să ajungi în Spania?

— Nu, trebuie să termin munca începută de Ralf.

— Am bănuit că asta vei decide. 0 să am eu grijă de Michel astăzi.

— Mulţumesc, chiar asta voiam să te rog. Şi mai am o rugăminte – poţi să mă ajuţi, să iei bocancul şi să-l ţii în mână răsturnat?

Lasă mâna lui Michel şi-i dă bocancul lui Madame Elise. Scoate din sacoşă mica ei agendă şi un creion şi priveşte cu încordare înăuntrul bocancului.

— E greu de descifrat, spune ea. Văd totuşi că e un număr.

— Madame Elise ţine bocancul răsturnat şi se uită şi ea înăuntru.Da, e un număr scrijelit imediat sub călcâi. Vrei să-l citesc cu voce tare ca să ţi-l notezi? E scris mărunt şi greu de descifrat.

— Da, te rog.

Madame Elise citeşte şirul de cifre şi Sarah le notează. După ce o rosteşte pe ultima. Madame Elise întreabă şovăielnic:

— Poţi să-mi spui ce...?

E un număr de telefon, răspunde Sarah. Ralf mi l-a scris. Este numărul unei doamne din Metz – o cheamă Mathilde.IV

FREIBUR

G44

Grămada de suferinţă şi lacrimi leşinată pe podeaua din bucătăria familiei Beaulieu nu mai există. Există în schimb o nouă Sarah, o Sarah diferită. Altceva a preluat acum controlul. Ceva nedefinit şi totuşi puternic şi cuprinzător, un amestec de furie, dârzenie şi iubire; împreună, aceste sentimente au dat naştere unei cutezanţe atât de copleşitoare, încât orice grijă de sine dispare. E ca şi cum tot ce însemnase Ralf s-a contopit într-o flacără fierbinte care i-a pătruns în corp, în inimă, şi a transformat-o instantaneu în omul nou care este acum. Cuvintele rostite de Madame Elise i-au intrat în creier şi şi le-a însuşit: trebuie să vadă moartea lui Ralf ca pe o provocare.

Sunt cuvinte care au mers drept la ţintă. Ele sunt cele care au aprins această flacără, care au făcut-o să priceapă

că nu este aşa, şi n-a fost niciodată. Nu a fost niciodată acea tânără inocentă, acea mică pacoste care îşi plângea de milă şi se bălăcea în lacrimi. în ea a fost dintotdeauna *ceva* în stare latentă, ceva ce nu aşteptase decât să i se spună: „Trezeş- te-te! Fii tu însăţi! Poţi!"

Nu va privi înapoi. Aceasta este noua Sarah.

După plecarea din Poitiers, s-a întors la Metz traversând cât de repede a putut Parisul pentru a scăpa de spectrul lui Monique. Paris, locul unde Ralf a fost executat, locul unde zace probabil abandonat, uitat, îngropat într-un mormânt nemarcat Şi a ajuns la Metz, unde s-a reîntâlnit cu Mathilde. Iar aceasta a pus-o în legătură cu grupul de Francezi Liberi care îl primise pe Ralf în rândurile sale şi care a acceptat-o acum şi pe *ea.* I-a fost uşor să se alăture Rezistenţei. Se crezuse laşă, prea timidă, prea imatură. Asta fusese vechea Sarah.

Se dovedeşte că Sarah, Sarah cea nouă, învaţă repede şi e neînfricată. E imediat integrată în grupul Rezistenţei din Metz, imediat instruită să servească drept curier, imediat pusă la lucru, la început transmiţând mesaje, lăsându-le şi recuperându-le din cutii poştale secrete, apoi localizând, salvând şi escortând piloţii avioanelor doborâte, pe urmă transportând arme, grenade şi explozivi din plastic acolo unde este nevoie. Nu a plâns niciodată după plecarea din Poitiers. Mai mult decât atât, a devenit curierul cel mai curajos, cel mai viclean, cel mai demn de încredere.

A învăţat să mintă fără scrupule, să flirteze cu gestapoviştii care o opresc ca să îi ceară documentele. Ştie să le zâmbească sfios şi să-şi fluture genele, să se joace cu o şuviţă din părul care îi scapă de sub batic şi să rostească

în- tr-o combinaţie perfectă de timiditate şi vino-ncoace „Zău aşa, domnule ofiţer, arăt eu a spioană?”

Iar ei îi întorc zâmbetul, cuceriţi pe loc de farmecul ei feminin, şi o lasă să plece, cu tot cu coşul cu mere pe fundul căruia stă ascuns un pistol-mitralieră, cu bucăţelele de hârtie cu mesaje codificate din pliurile rochiei, cu explozivii din plastic din baghetele golite de miez, cu muniţia din căptuşeala falsă a valizelor. Călătoreşte de la Paris la Metz şi înapoi, la Reims, Rouen şi Amiens, şi o dată ajunge până departe în sud, la Orléans. Este curierul lor cel mai bun; aproape că şi-a dezvoltat un al şaselea simţ care o ajută să câştige încrederea oamenilor; a tras învăţăminte din experienţa cu Monique şi e acum capabilă să vadă dincolo de aparenţe, fără să se înşele niciodată. E capabilă să detecteze minciunile, dar şi să mintă fără să-şi facă scrupule şi atât de convingător, încât ea însăşi crede în propriile minciuni.

— E vorba de bunica mea, *monsieur.* Am primit vestea că e grav bolnavă şi merg s-o vizitez la Paris. Amândoi părinţii mei au murit şi ea e tot ce mi-a rămas pe lume şi vreau să-i duc aceste *médicaments* primite de la un prieten doctor. E adevărat, sunt *médicaments* de pe piaţa neagră, dar cred că pot fi iertată, nu-i aşa, având în vedere circumstanţele. Sper că puteţi trece cu vederea această mică încălcare a regulilor.

Sau:

— Tată meu a murit, *monsieur,* şi merg la înmormântarea lui. Am inima frântă, el era tot ce mai aveam pe lume.

Este capabilă să plângă la comandă, să stoarcă lacrimi care-i ţâşnesc din ochi şi se preling pe obraji,

lăsând în urmă dâre ca de melc pe care nu le şterge niciodată. Poate să-şi compună o expresie de suferinţă profundă sau una seducătoare, cât ai clipi, şi ştie cu precizie pe care dintre ele să o folosească, când anume şi asupra cui. Ar fi putut fi actriţă, dar nu, este spioana perfectă fiindcă interpretarea ei este întotdeauna nuanţată şi spontană, mereu adaptată la destinatarul subterfugiului său. Ea însăşi este uimită şi amuzată descoperindu-şi această abilitate, pe care nu ezită să o exploateze în avantajul ei. Rezistenţa o iubeşte. Este una dintre puţinele lor femei, şi femeile sunt preţioase, nu numai fiindcă trezesc mai puţine suspiciuni – aşa cum se întâmplă cu bărbaţii tineri, a căror apariţie ridică întotdeauna întrebarea de ce nu sunt în armată –, ci şi pentru că e foarte pricepută la ceea ce face. În plus, e o femeie dezirabilă. Are o mulţime de ocazii pentru a lega relaţii amoroase, mulţi colegi îi bat la uşă, însă ea îi respinge pe toţi. Nu va iubi niciodată un alt bărbat. Ralf trăieşte în inima ei. Spiritul lui e cel care a însufleţit-o şi spiritul lui a devenit acum al ei.

Lunile petrecute luptând în calitate de curier pentru Rezistenţă au întărit-o, au pus-o la încercare, i-au demonstrat seriozitatea şi abilitatea de a fi spioană, agent, *maquisard* neînfricat. Aşa se face că e chemată să se prezinte la un oarecare Monsieur Bigot. Nu este numele lui real. Monsieur Bigot lucrează la serviciul francez de informaţii, *Bureau Central de Renseignements et d'Action*[1] – BCRA.

— Mademoiselle Mayer, de ceva vreme sunt în căutarea unei persoane vorbitoare nativă de germană, de

1 Biroul Central de Informaţii şi Operaţiuni (n. red.).

preferinţă femeie. Mi-ai fost recomandată de celula din Rezistenţă din care faci parte.

Ezită, şi Sarah îl priveşte cu nerăbdare, în expectativă. E pregătită pentru următorul pas, pentru misiunea următoare, pentru treapta următoare pe scara Rezistenţei. E pregătită pentru orice, pentru tot.

— Da? îl îndeamnă ea când vede că Monsieur Bigot tace.

— Misiunea pe care o avem în vedere pentru tine ar fi foarte periculoasă. Iar tu eşti aşa de tânără şi lipsită de experienţă. Dar nu avem pe altcineva. Ne trebuie o persoană care să vorbească perfect limba germană, astfel încât să treacă drept nemţoaică.

Sarah chicoteşte.

— 0 aveţi în faţă. Oficial, eu sunt nemţoaică – după anexarea şi ocuparea Alsaciei, locul meu de baştină, am primit acte de identitate germane. Sunt bilingvă, deşi, desigur, vorbesc germana cu accent alsacian.

— Da, da, ştim toate astea. Documentele nemţeşti autentice ar fi unul dintre motivele alegerii tale. Şi faptul că eşti alsaciană e perfect, fiindcă va trebui să treci prin Colmar. Tinereţea şi lipsa ta de experienţă sunt cele care ne îngrijorează.

Nerăbdarea lui Sarah creşte şi mai mult la auzul numelui Colmar.

— Dar cum pot câştiga experienţă dacă nu mă puneţi la încercare? spune ea. Daţi-mi misiunea, oricare ar fi ea.

— Uite care e treaba: va trebui să intri în Germania. Misiunea este în Germania. Şi ai fi complet pe cont propriu, cu nimeni care să te ajute. E o misiune

secretă, în care nu te poţi baza decât pe instinct şi abilităţi. Ai fi înconjurată de nemţi; va trebui să te amesteci printre ei, să îi convingi că eşti cine susţii că eşti, să-i minţi, să-i linguşeşti şi în final să le smulgi informaţii.

Sarah simte că i se pune un nod în gât. Este ceva la care nu se aşteptase. însă respiră adânc şi îşi revine.

— 0 s-o fac, orice ar fi.

— E ca şi cum te-ai arunca singură în gura lupului.

— Sunt pregătită, susţine ea, şi-şi întăreşte spusele dând din cap.

— Va trebui să parcurgi un instructaj de câteva luni.

— Când încep?

— Imediat. Monsieur Bigot ezită din nou. Mai e ceva ce ar trebui să ştii înainte de a accepta misiunea.

— Da?

— Noi îţi putem asigura intrarea în Germania. îţi putem face rost de un permis de călătorie – trenurile dintre Col- mar şi Freiburg transportă acum aproape exclusiv personal militar, aşa că vei avea nevoie de un asemenea permis. însă nu putem să te aducem înapoi în Franţa. Pentru asta va trebui să te descurci singură.

Sarah se îneacă.

— 0... Bine, dar atunci cum voi putea să vă transmit informaţiile?

— Avem un agent în Basel şi de acolo un sistem de transmitere a informaţiilor prin curieri. Va trebui să iei legătura cu agentul, restul e în sarcina noastră. Aşa încât nu vei fi obligată să te întorci. Vei putea rămâne în Germania până la sfârşitul războiului. Şi te asigur că sfârşitul nu e prea departe. De la debarcarea de luna trecută, Aliaţii reiau treptat controlul asupra Franţei. însă

zona de frontieră delimitată de Rin, la est de Alsacia, încă ne dă bătăi de cap. Nemţii o ţin solid în mâini şi controlul asupra ei este crucial pentru victoria noastră finală. Iar tu poţi să ajuţi la asta.

— Dar... dacă aş vrea să mă întorc în Franţa înainte de terminarea războiului? Vreau să ajung la Colmar.

Sunt atâtea lucruri care o aşteaptă în oraşul natal. Vrea să ştie ce s-a întâmplat cu părinţii, e disperată să afle veşti. Acum, că l-a pierdut pe Ralf, e cu atât mai necesar să-şi găsească restul familiei.

Monsieur Bigot ridică din umeri.

— Alsacia se află sub ocupaţie germană. E treaba ta dacă vei dori să mergi acolo după ce îţi vei încheia misiunea, iar la întoarcerea în Franţa va trebui să te descurci pe cont propriu. Dacă vei dori să părăseşti Germania, cel mai bine e să o faci pe la frontiera cu Elveţia. Avem acolo un fermier care a ajutat mulţi oameni. îţi putem da adresa lui. Dar va trebui să-ţi organizezi singură fuga. Frontiera e păzită bine de nemţi. E periculos şi nu te putem ajuta.

Sarah cade pe gânduri şi rămâne tăcută pentru o vreme. S-a obişnuit cu primejdiile; acum nu mai are pentru cine să trăiască în afară de familie. însă moartea lui Ralf a eliberat în ea o forţă nouă şi ciudată: trebuie să-i răzbune moartea şi o va face doar lăsând deoparte propriile interese ca să lupte pentru libertatea Franţei, aşa cum a început deja să facă. Ralf şi-a sacrificat fericirea – şansa de a fugi din Franţa împreună cu ea – pentru a lupta în cadrul Rezistenţei. Ea trebuie să facă la fel. „Ţelul acesta este mai important decât noi", aşa spunea el mereu. „Mai important decât dorinţa noastră de a fi împreună. Trebuie

să lăsăm deoparte micile noastre nevoi ca să luptăm pentru libertate.” Răsuflă adânc. — Accept.

*

Urmează un program de instruire intens şi riguros. Este trimisă într-o tabără de instrucţie secretă, aflată undeva în nordul Franţei.

îi prinde foarte bine faptul că are o memorie bună, căci trebuie să păstreze în minte, fără a nota nimic, tot ce i se predă. Programa cuprinde lecţii despre activitatea militară germană în zona graniţei şi informaţii generale cu privire la armata germană: uniformele Wehrmachtului şi Gestapoului, grade militare, echipament, arme, muniţie. Studiază organigrame şi însemne militare, învaţă să recunoască şi să facă distincţia între însemnele de multiple culori de pe gulerele uniformelor; să numere şi să recunoască tresele de pe epoleţi; să numere şi să recunoască barele şi frunzele de stejar de pe mâneci. Trebuie să înveţe să recunoască unităţile militare: să facă diferenţa dintre *Fallschirmjäger*[1] şi *Gebirgsjäger*[2], să identifice *Waffen SS* şi *Sicherheitsdienst,* să ştie care soldat face parte dintr-un regiment de paraşu- tişti şi care este subofiţer în trupele Panzer. E ca şi cum ar studia pentru un examen la şcoală, numai că aici penalizarea pentru neştiinţă poate fi moartea.

învaţă alfabetul Morse, cum să codifice şi să decodifice mesaje; ca bază a codului ei trebuie să aleagă o poezie. Pentru moment e pusă în încurcătură; nu a citit prea multă poezie, nici pentru propria plăcere, nici pentru şcoală. însă apoi îşi aminteşte Psalmul 22, „Domnul mă

---

1 „Paraşutişti” (în germ. în original) (n. red.).

2 „Vânători de munte” (în germ. în original) (n. red.).

paşte şi nimic nu-mi va lipsi”, cel pe care mama sa i l-a recitat înainte de plecarea ei de acasă, cel ale cărui cuvinte i-au oferit ocazional putere şi alinare. El are să fie poemul ei.

Cel mai mult trebuie să studieze şi să memoreze hărţi: hărţi ale zonei de graniţă cu sudul Germaniei, de-a lungul Rinului, fluviul care desparte provincia Alsacia, cândva aparţinând Franţei, de landul Baden din Germania. Trebuie să şi le întipărească în minte pentru a putea recurge la ele oricând are nevoie fără să apeleze la hărţi imprimate. Mai trebuie să înveţe pe de rost rute şi mersul trenurilor, nume de sate şi localizarea lor, râurile, podurile şi căile ferate care le leagă, cea mai importantă dintre ele fiind cea dintre Freiburg şi Colmar ce traversează podul Neuf-Brisach.

— Asta e calea ferată care ne interesează, îi spune instructorul, arătând o linie pe harta întinsă în faţa lor. în fiecare zi, nemţii trimit sute de trupe peste podul ăsta, trupe şi tancuri. Trebuie să aflăm unde şi când sunt încărcate trenurile. Trebuie să le aflăm sursa. Şi, odată ce o descoperim, o vom distruge. Scopul principal al misiunii tale va fi depistarea sursei.

I se alocă o nouă identitate: va fi Hannah Schmidt, o tânără alsaciană a cărei familie a fost ucisă atunci când satul natal a fost ras de pe faţa pământului de un raid al Aliaţilor. 0 tânără care îşi caută rudele rămase în viaţă în regiunea de graniţă situată la vest de Freiburg. 0 fată inocentă, o orfană în căutarea unui nou cămin.

I se explică ce traseu trebuie să urmeze. Va călători cu trenul până la Strasbourg, unde va lua un alt tren spre Col- mar. în Colmar va schimba din nou trenul; acolo va

primi permisul de călătorie în Germania şi biletul. Va trebui să traverseze Rinul şi să ajungă la Freiburg.

— Colmar! icneşte ea.

— Da, Colmar. Ştiu că e oraşul tău natal. Dar, *mademoi- selle,* nu ai voie să te opreşti acolo. Nu ai voie să-ţi întrerupi călătoria, să cobori din tren ca să îţi cauţi prietenii şi rudele. Este vital să urmezi întocmai instrucţiunile. Colmarul mişună de militari nemţi, este centrul activităţii armatei germane din întreaga regiune. Ştiu că abia aştepţi să afli veşti despre familia ta, însă pentru moment va trebui să-ţi stăpâneşti nerăbdarea – vei avea timp mai târziu să faci cercetări, acum nu e momentul. Ai înţeles?

Sarah îşi înghite nodul din gât şi cuvintele care îi stau pe buze: „Dar trebuie! Trebuie să merg să-mi caut părinţii; trebuie să aflu ce s-a întâmplat cu ei! Cum să n-o fac din moment ce voi fi la Colmar? Şi cum să nu mă strecor afară din gară ca să aflu veşti?”

Aşa se face că stă acum, aşa cum i s-a spus, pe o bancă de pe peronul doi al gării din Colmar. Deasupra capului ei, lipit pe perete, este uri afiş cu portretul lui Hitler. Steaguri şi afişe cu svastica surit pretutindeni. Trenurile care vin şi pleacă sunt şi ele împodobite cu svastici. Nu după mult timp, un bărbat înalt şi slab, îmbrăcat într-un costum gri şi cu un ziar în mână, vine şi se aşază lângă ea pe bancă. Deschide ziarul, citeşte. îi aruncă o privire, dă din cap şi zice:

— *Guten tag, Fräulein.*[1] Aţi sosit astăzi de la Lyon?

Este parola convenită. Sarah răspunde:

— Da, şi sunt în drum spre Strasbourg.

---

1 „Bună ziua, domnişoară” (în germ. în original) (n. red.).

Bărbatul dă din nou din cap, continuă pentru un timp să citească ziarul, apoi îl împăturește, îl lasă pe bancă lângă Sarah, se ridică în picioare, se înclină ușor în fața ei și se îndepărtează.

Sarah ia ziarul. înăuntrul lui este un plic. Un plic care conține permisul de călătorie și biletul de tren. Se întâmplă aievea, va trece granița și va intra pe teritoriul inamicului. „Vei fi pe cont propriu", așa îi spusese Monsieur Bigot. Și, în- tr-adevăr, niciodată nu s-a simțit mai singură.

Odată ajunsă în Germania, poate fi prinsă, torturată, ucisă. I-au dat ceea ce ei numesc pilula-L. E o capsulă mică, umplută cu cianură și cu înveliș gumat, pe care trebuie s-o țină ascunsă asupra ei sau în haine, în așa fel încât să poată ajunge cu ușurință la ea, în caz că este arestată de Gestapo. Gestapoviștii sunt foarte pricepuți la smulgerea de informații; metodele lor de tortură vin de hac până și celor mai experimentați agenți. Dar, dacă înghiți pilula, scapi de suferință; ești mort în câteva secunde, chiar înainte ca interogatoriul să înceapă. în felul acesta, agentul poate salva viețile celor care depind de tăcerea lui.

Este o moarte rapidă și riedureroasă, mai ușoară decât cea la care ai fi supusă de inamic.

Dar ea nu se gândește acum la Gestapo sau la posibila ei arestare. Se gândește la părinți, la fosta ei casă, aflată la doar câteva minute de mers pe jos de gară. I s-a interzis să meargă acolo, dar când se uită la ceasul de pe perete, vede că trenul de Freiburg nu va ajunge în gară decât mult mai târziu, după ce se va întuneca. Are mult timp la dispoziție.

„Trebuie să ştiu! E vorba de familia mea, de părinţi! Nu pot să pornesc în misiune fără să ştiu ce s-a ales de ei! Dacă e să mor, măcar să ştiu ce li s-a întâmplat!”

Trebuie să ia o decizie. Poate că cea mai grea din viaţa ei. Se uită lung la uşile de ieşire din gară; nu i-ar lua mult să se strecoare afară ca să afle ce vrea să ştie şi să se întoarcă. Mai e atât de mult până la sosirea trenului – câteva ore. Poate s-o facă şi nimeni nu va şti. Uite ieşirea, o aşteaptă. Nu-i va lua mult timp.

Dar nu, trebuie să se comporte ca o profesionistă. A fost instruită şi ordinele trebuie respectate, regulile urmate, dispoziţiile executate exact aşa cum i-au fost date. E ca într-o orchestră: fiecare instrumentist trebuie să interpreteze întocmai notele din partitură. Orice variaţie, indiferent cât de mică, poate distruge întreaga prestaţie, şi până şi solistul trebuie să se alinieze cerinţelor şi să nu acţioneze individual. S-a înrolat în armata de renegaţi a Franţei Libere; trebuie să joace după reguli, chiar dacă se află în Colmar. Şi, oricum, Monsieur Bigot avusese dreptate: locul mişună de soldaţi. Nu poate risca. Şi totuşi, în interiorul ei se dă o luptă. Cum poate sta aici, fără să facă nimic, când vechea ei casă este atât de aproape?

Tentaţia este prea mare. După zece minute se ridică şi iese pe uşa gării.

Traversează *Bahnhofsplatz.* Piaţa gării s-a schimbat atât de mult faţă de cum o ştia ea în copilărie. Afişe supradimensionate cu svastica, imprimate în roşu, alb şi negru. Drapele naziste şi afişe cu Hitler lipite pe ziduri. Vehicule ale armatei împopoţonate cu svastici, parcate sau circulând. Şi soldaţi peste tot; mai mulţi soldaţi decât civili. Sarah îşi îndreaptă umerii, îşi ridică bărbia şi traversează

piaţa fără să ia în seamă fluierăturile şi strigătele apreciative ale bărbaţilor

Reuşeşte să treacă mai departe fără incidente şi îşi croieşte drum prin aleile înguste pavate, mărginite de şiruri de case pe jumătate cu lemnărie aparentă. E cuprinsă de nostalgie. *E acasă! în Colmar, leagănul vieţii ei!* Dar nu mai e Colmarul pe care ea l-a cunoscut. Nu zăreşte nicio faţă prietenoasă. Se intersectează cu o femeie pe care o ştie, Madame Charron, cusătoreasă, şi îi zâmbeşte şi deschide gura ca să o salute, însă Madame Charron nu îi întoarce zâmbetul; face o grimasă şi clatină din cap, ca pentru a o avertiza, după care îşi reia mersul şi pleacă mai departe, fără a o saluta.

Simte fiori reci pe şira spinării. „Ceva e în neregulă”, îşi zice Sarah. Pe feţele civililor pe lângă care trece citeşte aceeaşi asprime pe care a remarcat-o la Madame Charron; oameni pe care i-a cunoscut în copilărie nu-i adresează niciun cuvânt, nicio privire. în aer pluteşte o atmosferă aproape sinistră.

Ajunge în sfârşit la Gerechtigkeitsgasse şi este copleşită de un val de bucurie. *Aici e casa ei!* Dar veselia îi e înăbuşită de anxietate, de conştiinţa faptului că peste câteva momente va afla adevărul. Oare părinţii ei au reuşit să fugă? Şi unde sunt acum?

Stă în faţa fostei ei case. Vitrina e tot spartă şi tot acoperită de scânduri bătute în cuie. Apasă pe sonerie; dinăuntru se aude un clopoţel, sunetul pe care îl ştie dintotdeauna, dar niciun fel de alt zgomot. Aşteaptă, dar nimeni nu vine să-i deschidă uşa. Nimic surprinzător; la urma urmei, părinţii nu ar fi avut cum să rămână aici. Şi totuşi... Poate că cineva locuieşte acum acolo şi ar putea

să-i spună... şi în clipa următoare o voce ţipă în ea: „Dumnezeule, nu! Ce faci, Sarah, *ţi-ai pierdut minţile* de vrei să suni? Ai uitat ce ai învăţat la instructaj? Dacă locuieşte cineva aici, atunci sunt cu siguranţă nişte nemţi, nişte naziști! Părinţii tăi au reuşit probabil să fugă şi casa a fost rechiziţionată – de germani! Pleacă odată de aici!”

Se îndepărtează repede de casă. Trece pe lângă câteva clădiri din josul străzii şi se îndreaptă către prăvălia cizmarului. Acolo ar fi trebuit să se oprească de la bun început, pentru că, dacă e ca să ştie cineva ce s-a întâmplat, acela este unchiul Yves. Deschide uşa în zgomot dogit de clopoţei şi pătrunde în încăperea îngustă. Totul îi este foarte familiar: mirosul de piele şi ulei de in, uneltele de muncă aşezate pe rafturi, vitrina cu cele câteva perechi răzleţe de pantofi şi tejgheaua. în spatele tejghelei stă o fată cu păr castaniu care se ridică la vederea ei şi îi zâmbeşte.

— Cu ce te pot ajuta?

Sunt primele cuvinte prietenoase pe care le aude de la sosirea în Colmar, dacă nu ia în calcul strigătele pofticioase ale soldaţilor. Dar poate că din cauză că fata asta este o străină. Probabil că unchiul Yves a angajat-o ca să lucreze la tejghea şi să trateze cu clienţii.

— Aş vrea să-l văd pe Monsieur Girard, spune Sarah arătând spre capătul îndepărtat al coridorului, unde se află uşa care dă în atelierul unchiului Yves.

— Mergi înainte, răspunde fata, după care se aşază la loc.

Sarah înaintează, deschide uşa şi rămâne în prag. Totul e neschimbat Atelierul, uneltele, rafturile, masa înţesată de lucruri – şi, în faţa ei, unchiul Yves, care îşi

ridică privirea, o vede şi se grăbeşte spre ea ca să o prindă în braţe.

— Sarah! *Ma petitel* Te-ai întors!

— Da, unchiule. Sunt doar în trecere şi am venit ca să văd – să aflu...

Ochii ei se agaţă de ai lui, întrebători, imploratori, nerăbdători: „Te rog, te rog, unchiule, spune-mi că totul e în regulă! Spune-mi că ai mei sunt în siguranţă!”

însă în ochii lui nu găseşte răspunsul după care tânjeşte. Ochii lui nu îi oferă uşurare, mângâiere, nu o eliberează de presimţirile rele care o chinuie de mai bine de un an. Dimpotrivă.

în ochii unchiului Yves citeşte tot ce poate fi mai rău. Citeşte suferinţă şi compasiune şi o durere adâncă, insondabilă. Umerii ei se încovoaie.

însă adevărul e şi mai rău de atât

— Au venit să-i aresteze, spune unchiul Yves într-un târziu. înainte să se termine luna de păsuire. I-au târât afară, în stradă. Li s-a spus să-şi ia fiecare câte o valiză, însă Josef a refuzat şi şi-a luat în schimb vioara.

— Tipic pentru el, zice Sarah. Muzica e viaţa lui, muzica e mai importantă pentru el decât hainele. Deci înţeleg că au fost trimişi într-un lagăr. De asta mi-a fost cel mai teamă.

Ochii i s-au umezit; trebuie să-şi şteargă des lacrimile.

— Dar... dar, draga mea, e mai rău de atât. Poate că nici n-ar trebui să-ţi spun – la urma urmei, acum nici nu mai contează. Dar... dar...

— Dar ce?

— Surioara ta Sofie a început să urle. A ţipat, a strigat că nu pleacă nicăieri.

— O, nu!

— Mama ta *a* încercat s-o calmeze, dar nu a reuşit. Un soldat a plesnit-o pe Soñé şi ea l-a lovit cu picioarele. Au vrut s-o ţină cu forţa, dar nu s-a lăsat, s-a zbătut şi a continuat să ţipe. Şi, în cele din urmă... au împuşcat-o.

— Au împuşcat-o pe sora mea?

Şocul o paralizează.

Unchiul Yves începe şi el să plângă.

— Da, chiar aici, în stradă. încă se mai văd pete de sânge printre pietrele de pavaj. Eu şi câţiva vecini am încercat să curăţăm locul, dar...

— Ai fost de faţă? Ai văzut ce s-a întâmplat?

Yves dă din cap.

— Da, eu şi alţi câţiva; cu toţii am fi vrut să ajutăm, să-i oprim, dar ce puteam face? Tatăl, mama, cealaltă soră a ta au fost târâţi mai departe, plângând şi strigând. Tatăl tău a urlat „împuşcaţi-mă şi pe mine, porci nazişti! împuşcaţi-mă şi pe mine!" Dar sigur că nu l-au ascultat. Au fost urcaţi într-un vehicul şi duşi de aici. Nu ştim unde. Se pare că într-un lagăr german. Am încercat să aflu informaţii, dar n-am reuşit Nu ştim nimic de soarta lor, şi nici nu vom afla decât după terminarea războiului. Izbuteşte cumva să-şi croiască drum înapoi spre gară, pe lângă soldaţii care fluieră admirativ după ea, pe lângă afişele cu svastica. Urcă în trenul de Freiburg. Vagonul este aproape gol – un lucru bun.

îşi muşcă încheieturile degetelor ca să împingă valurile de durere în jos, tot mai jos, în cutia încuiată unde

a îngropat şi suferinţa provocată de moartea lui Ralf. Nu-şi poate permite să cedeze durerii.

Are o treabă de îndeplinit. Şi locul acela întunecat dinlă- untrul ei, acel loc de îngropăciune a celor mai profunde chinuri, îi oferă impulsul de care are nevoie. Astăzi, impulsul s-a amplificat de o sută de ori.

Sarah s-a oţelit.

Şi iat-o ajunsă la Freiburg. A aflat adevărul, un adevăr care s-a dovedit mai rău decât se aşteptase. în timpul călătoriei cu trenul a încercat să asimileze noutăţile: că surioara ei iubită este moartă, că nu se ştie ce s-a întâmplat cu părinţii ei. Nu poate face nimic. însă măcar acum ştie. Oare ar fi fost mai bine să nu afle, să-şi păstreze intacte speranţele? Probabil că nu. Nici că se putea o ştire mai proastă... îşi dorise din tot sufletul ca ai ei să fi scăpat cu fuga! Totuşi, încă mai are o rază de speranţă – că după război, care se va termina cu siguranţă în curând, acele lagăre îngrozitoare vor fi golite şi că se va reîntâlni cu părinţii şi cu sora ei Manon. Circulă însă nişte zvonuri – zvonuri cum că lagărele de muncă ar fi de fapt lagăre ale morţii. Nu vrea să dea crezare acestor zvonuri. Nu. Părinţii şi sora ei sunt în viaţă şi se află într-un lagăr şi după război ea are să-i găsească. Trebuie să se agaţe de această speranţă; nu poate lăsa durerea s-o macine, să-i distragă atenţia de la misiunea pe care şi-a asumat-o. Trebuie să-şi continue treaba, trebuie să o ducă la bun sfârşit.

Dar înainte de a se dedica total misiunii, mai are *ceva* de făcut. De îndeplinit cea mai grea sarcină. Care implică o nouă deviere de la plan, însă de data asta nu va încălca regulile. „Vei fi pe cont propriu”, aşa îi spusese Monsieur Bigot, „şi va trebui să iei decizii de una singură. Asigură-te că vor fi cele mai bune decizii”.

Din păcate, nu a făcut schimb de adrese cu Ralf, doar şi-au promis să ia legătura după război prin intermediul lu

iMargaux. E păcat şi este totodată dovada lipsei lor de judecată, căci iat-o acum în oraşul lui natal, fără nicio idee despre adresa la care locuiesc părinţii lui. Are însă indicii. Ştie că tatăl lui Ralf este chirurg ortoped. Ralf i-a spus că e angajat la un spital catolic, căci după ce refuzase să se înscrie în Partidul Nazist, nu i se mai permise să lucreze la Universitäts-Klinik. îi e uşor să afle că în Freiburg funcţionează două spitale catolice: Loretto şi Sf. Iosif. Şi îi e uşor să descopere că doctorul Sommer lucrează la Sf. Iosif.

Recepţionera este o femeie slabă şi înţepată, cu părul gri ca oţelul, strâns la spate într-un coc sobru. Se holbează la Sarah cu ochi albaştri, reci ca gheaţa, care par să o sfredelească şi să tragă o concluzie: „Nu arăţi ca o pacientă."

Are dreptate: Sarah nu e pacientă. Aduce veşti, cele mai rele veşti pe care le poate primi un părinte.

— Agenda de programări a doctorului Sommer este plină pentru următoarele săptămâni, rosteşte pe un ton aspru recepţionera. Dacă doriţi, vă pot programa în noiembrie.

— Nu! Trebuie să-l văd astăzi – acum. E o chestiune personală. Vă rog, anunţaţi-l – numele meu este Hannah Schmidt. Ah, dar nu mă cunoaşte, n-are cum să ştie...

— Cum poate fi o chestiune de ordin personal din moment ce nu vă cunoaşte? Să ştiţi că domnul doctor este o persoană foarte ocupată. Dacă aveţi de discutat o problemă personală cu dânsul, de ce nu mergeţi să îl vizitaţi acasă?

— Nu, nu! N-am cum! Dar... dar... vă rog să-i spuneţi că vreau să-i vorbesc. Că e ceva urgent. Şi că e vorba de Ralf.

— Ralf?

Femeia se încruntă şi mijeşte ochii.

— Ralf? Să-i spun de Ralf? Atâta tot?

— Da, atât. Va înţelege. Vă rog... Mergeţi şi anunţaţi-l.

E secătuită de puteri, extenuată şi se teme de întâlnirea cu tatăl lui Ralf, dar e ceva ce trebuie să facă. înainte de orice. Nu face parte din misiune; ştie că a depăşit orice măsură şi se uită neliniştită în jur ca să se asigure că gestapoviştii nu au urmărit-o de la hotelul ieftin în care a dormit noaptea trecută. îi pare rău că nu e mai bine îmbrăcată. S-a întors de unde a plecat: haine vechi, o fustă de tweed jerpelită, o bluză de bumbac în dungi, o jachetă tricotată şi, desigur, bocancii ei solizi, pătaţi de sânge. A renunţat la ţinutele demodate, dar elegante ale lui Monique. A devenit o persoană nouă, cu o nouă identitate, o nouă încarnare, s-a reinventat.

Recepţionera aşază receptorul înapoi în furcă.

— Doctorul Sommer a zis că puteţi intra, anunţă ea pe un ton duşmănos, în timp ce un pacient iese din cabinet.

Sarah dă din cap în semn că a înţeles, se îndreaptă spre uşa cu plăcuţă de alamă strălucitoare, ridică mâna ca să ciocănească... Nu apucă; uşa se deschide şi în prag apare doctorul Sommer, un bărbat zdravăn ca un urs. îi întinde mâna,

0 trage înăuntru şi închide uşa. Sarah nu suportă să-i privească faţa. Să vadă suferinţa, speranţa, teama, angoasa întipărite pe chipul lui.

— Ai veşti de la Ralf – de la fiul meu? întreabă el, şi vocea

1 se sparge.

— Da, răspunde Sarah, dar nu izbuteşte să rostească mai mult decât acest cuvânt, dar este de ajuns. Se pierde cu firea şi, pentru prima oară de la momentul clacării din Poitiers, se prăbuşeşte în lacrimi, în hohote mari de plâns, aşa încât doctorul Sommer, un străin, la urma urmei, se grăbeşte să vină să o sprijine şi rămân acolo, agăţaţi unul de celălalt, scuturaţi amândoi de plânsete sfâşietoare.

*

Herr Sommer o informează pe recepţioneră că pleacă acasă şi-i cere să anuleze toate programările şi să le spună pacienţilor care se prezintă la cabinet că a intervenit ceva şi doctorul nu va fi disponibil în restul zilei. El şi Sarah părăsesc spitalul, merg pe jos până la staţia de tramvai, urcă într-unui care trece prin Martinstor, pentru a pătrunde în Wiehre, un cartier de lux al oraşului. Străbat Prinz-Eu- gen-Strasse, o arteră lată, plină de vegetaţie, cu vile elegante retrase de la stradă în spatele unor grădini mari cât nişte parcuri. 0 conduce pe o poartă şi pe aleea care dă către una dintre aceste vile. Un labrador maro-ciocolatiu sare să îl întâmpine pe doctor şi o salută pe Sarah dând din coadă, agitându-se plin de voioşie.

— El este Bruno, îl prezintă doctorul Sommer. Câinele lui Ralf. El iubeşte – *iubea* animalele, în special câinii.

Răsuceşte cheia în uşă. Pătrund într-un hol mochetat de dimensiuni impresionante. 0 femeie dă buzna pe una dintre multele uşi.

— Franz? Ai venit devreme... Ce... o!

Femeia se opreşte. Privirea ei zboară de la o faţă la cealaltă, studiind expresiile, citindu-le, descifrându-le, incredulă la început. Apoi, pe măsură ce înţelege, faţa i se boţeşte şi doamna Sommer se aruncă în braţele soţului.

Nein, nein, nein, nein, nein! bolboroseşte, agăţându-se de el cu toată puterea. Nu, nu-mi spune, nu-mi spune! Doctorul nu spune. Nu e nevoie s-o facă. Nu e nevoie ca propoziţia să fie rostită cu voce tare. Sarah plânge şi ea acum fără reţineri. A renunţat la armura care a ţinut-o dreaptă de când a părăsit Poitiers, şi-a abandonat faţada de oţel. A dat liber durerii care a săpat o gaură adâncă în fiinţa ei, un abis în care s-a prăvălit. Vede rezemat de perete un scaun tapi- ţat, se lasă să cadă pe el, îşi îngroapă capul în mâini.

Doctorul Sommer se desprinde din braţele soţiei şi se întoarce cu faţa spre Sarah, gesticulând în direcţia ei.

— *Liebling*ea este Hannah. Este – *a fost* – logodnica lui Ralf. Este la fel de distrusă ca şi noi şi trebuie s-o tratăm ca pe fiica noastră. Mi-a povestit o parte din istorie – o s-o repete acum şi pentru tine.

Frau Sommer dă din cap şi răspunde printre lacrimi:

— *Ja, ja,* haide să mergem în bucătărie. O să fac o cafea. Iertaţi-mă, sunt aşa de... aşa decedează iar suferinţei, pare gata să se prăbuşească. Sarah sare în picioare, uitându-şi propria durere, şi o sprijină împreună cu doctorul Sommer, după care o duc în bucătărie şi o aşază la masa din colţul încăperii. Doctorul Sommer merge la aragaz şi se apucă să prepare cafeaua. Frau Sommer se străduieşte să-şi revină, îşi trage nasul, îşi şterge ochii cu un şervet, se uită la Sarah şi îşi cere scuze,

încearcă să fie o gazdă bună şi în acelaşi timp să facă faţă bombei care i-a explodat în inimă.

Cafeaua e cafea adevărată, un lux rar, iar prăjitura este o tartă cu mere făcută în casă, un deliciu pe care Sarah are impresia că nu l-a mai savurat de ani de zile. Mănâncă şi îşi spune povestea. Recunoaşte că Hannah Schmidt nu este numele ei real.

— Mai mult nu vă pot spune, adaugă ea. îmi pare rău, dar ar fi periculos pentru dumneavoastră, în caz că... în fine, important e că mai mult nu vă pot dezvălui. Dar vreau să ştiţi că Ralf a fost cel mai curajos, cel mai cinstit, cel mai nobil bărbat pe care l-am cunoscut vreodată.

Nu are de gând – desigur – să mărturisească în faţa lor că nu a cunoscut prea mulţi bărbaţi tineri; însă dintre aceia pe care i-a cunoscut, Ralf a fost, fără îndoială, cel mai bun, un lucru de care este absolut convinsă, şi nu numai pentru că el a iubit-o.

— Ne făcuserăm planuri să ne căsătorim după război, spune ea. îşi dorea mult să devină doctor, ca dumneavoastră, domnule, adaugă uitându-se la bărbatul care ar fi putut să-i fie socru. Totul e aşa de... de diabolic. Ralf a murit pentru binele celorlalţi. E un adevărat erou. Merită să fiţi mândri de el.

— Am fost întotdeauna mândri de Ralf, ca şi de toţi copiii noştri, zice doctorul Sommer. Ralf avea toată viaţa în faţă, era în floarea vârstei. Atâţia tineri, la fel ca el, au fost trimişi la moarte – ce nebunie!

— Diabolic – ăsta-i cuvântul potrivit, spune Frau Sommer. Ceea ce face Hitler este lucrarea Diavolului. 0 întreagă generaţie de bărbaţi tineri trimisă la moarte doar

pentru a-i împlini ambiţiile nebuneşti. Este Diavolul în persoană.

— *Grössenwahnsinn,* o aprobă doctorul Sommer. Megalomanie. Nebunie curată. Am fost atât de mândri când am fost informaţi că Ralf dezertase. Sigur că ne-am Scut mii de griji pentru el, dar am ştiut că a făcut lucrul corect Sărmanul Ralf nu este – nu *era* – făcut să fie soldat Unii bărbaţi sunt croiţi pentru asta şi abia aşteaptă să-şi dovedească vitejia şi să moară în luptă. Dar nu şi Ralf. El era atât de nerăbdător să-mi calce pe urme. Max, fiul nostru mai mare, e în anul cinci la facultatea de medicină, însă a fost şi el mobilizat; a Scut un an de practică într-un spital de campanie în Rusia. Aşa că ne facem griji şi pentru el. Slavă Domnului că Reinhard e prea tânăr pentru a fi încorporat.

— Dar dacă războiul va mai dura câţiva ani..., zice Frau Sommer.

— Nu va mai dura! declară încrezătoare Sarah. Se va termina în mai puţin de un an, sunt convinsă. Aliaţii au debarcat şi au invadat Europa. Frontul este împins spre nord şi Parisul a fost deja recucerit. Naziştii sunt respinşi. Pierd bătălii şi pe Frontul de Est. Războiul va fi câştigat de oamenii buni, Frau Sommer. Răul va fi învins.

— Chiar crezi asta?

Ochii lui Frau Sommer sunt umezi de speranţă.

— O ştiu cu certitudine. Ralf nu a murit degeaba, a murit luptând pentru cauza bună. Şi a fost trădat.

Le povesteşte puţin despre misiunea lui Ralf ca *maqui- sard,* despre ultima lui însărcinare şi despre felul cum a fost trădat.

Frau Sommer o prinde de mână.

— Şi ai venit până aici, la Freiburg, doar pentru a ne da vestea?

Sarah dă aprobator din cap.

— Dar şi fiindcă îndeplinesc şi eu acum o misiune. Ajut la doborârea Germaniei naziste. Mai mult nu vă pot spune – şi, oricum, trebuie să plec în curând.

— îţi spun eu ce ar trebui să faci, *Fräulein,* spune doctorul Sommer. Ar trebui să răspândeşti aceste informaţii. Să vorbeşti cu oamenii simpli, cu nemţii obişnuiţi. Să le spui că vii din Franţa, din Alsacia. Că ştii că Germania este pe cale să se confrunte cu o înfrângere răsunătoare. Că Wehrmachtul se retrage din calea trupelor Aliate. Sădeşte frica în inimile oamenilor! Din nefericire, foarte mulţi nemţi încă mai cred minciunile lui Goebbels – încă mai cred că vom învinge, că Dumnezeu este de partea noastră şi că din această cauză nu putem fi învinşi. Trebuie să le spulberi iluziile.

— Exact asta şi intenţionam să fac, zâmbeşte Sarah printre lacrimi. Demoralizarea inamicului este una dintre tacti- cile noastre. Scopul este acela de a slăbi mental duşmanul. Aceasta este una dintre armele secrete în acest război, iar eu mă aflu în cea mai bună poziţie pentru a o folosi. E parte din misiunea mea.

Nu e lăsată să plece. Vor să afle totul despre fiul lor, din prima clipă când Sarah l-a întâlnit. Vor să afle despre călătoria lor împreună spre sud şi despre felul în care – aparent – el a abandonat-o.

— Aşa am perceput eu totul la acel moment – ca pe un abandon, spune Sarah. Dar, sigur, nu eram decât o *Kleinmäd- chen,* o fetiţă răzgâiată care dorea să fie protejată. Ralf a fost mai înţelept decât mine. A ştiut că trebuie să mă lase să mă descurc singură, să stau pe

propriile picioare şi, deşi la vremea aceea m-am supărat pe el, acum ştiu că a avut dreptate.

Tace o clipă, reflectând. Familia Sommer aşteaptă cu răbdare să continue şi, după un timp, ea reia povestirea

— .Am fost ocrotită toată viaţa mea, recunoaşte Sarah. Mai întâi de părinţi, şi în special de mama, după care m-au alungat din cuibuşorul cald de acasă – au fost nevoiţi să o facă –, şi tot am reuşit să găsesc protecţie. Am dat întotdeauna de câte o femeie extraordinară care m-a luat sub aripa ei ocrotitoare. Aceste substitute de mamă apăreau întotdeauna ca din neant. Şi, mai presus de orice, l-am avut alături pe Ralf, care m-a protejat mereu, m-a ţinut în siguranţă. Aveam realmente nevoie de această protecţie – eram atât de naivă! Nu ştiam nimic despre realitatea războiului. Ralf s-a purtat minunat cu mine, Frau Sommer, Herr Sommer. Se uită de la unul la celălalt, la feţele lor schimonosite de efortul de a nu izbucni în plâns de mândrie. Ralf m-a adus în siguranţă la Poitiers şi pe urmă m-a lăsat liberă, mi-a dat drumul să zbor. Şi asta am făcut. Am făcut greşeli. Unele chiar foarte grave. Am acordat încredere unor oameni care nu meritau. Şi, pe urmă, moartea lui Ralf a...

E rândul ei acum să-şi încreţească faţa. Doctorul şi Frau Sommer o iau fiecare de o mână şi se aşază cu toţii în jurul mesei, ţinându-se de mâini, şi apoi Frau Sommer se ridică şi zice:

— Mă duc să-l sun pe Stefan. Trebuie să-l cunoşti.

Doctorul Sommer se uită la Sarah.

— Stefan e prietenul cel mai bun al lui Ralf, spune el. A avut norocul să intre la facultate cu un an înaintea lui Ralf şi a scăpat de înrolare. Studiază medicina. E bine să afle şi el povestea şi poate că o să te ajute.

Petrece toată după-amiaza discutând pe rând cu cei veniţi acasă la Frau şi Herr Sommer. Mai întâi cu Reinhard, fratele mai mic al lui Ralf, apoi cu Silke, surioara lui, întoarsă de la şcoală. Şi după aceea cu Ştefan, care îl sună pe un alt prieten, Hans. Hans este şi el dezertor, ca Ralf, se ascunde de nazişti şi activează în clandestinitate pentru Rezistenţa germană. Sarah află că organizaţia s-a dezvoltat mult în ultimul timp, însă dacă este periculos să faci parte din Rezistenţa franceză, în echivalentul nemţesc primejdia este de zece ori mai mare. Hans lucrează noaptea, strecurându-se prin întuneric, însă îi lasă o adresă de contact lui Sarah, cu promisiunea că se vor reîntâlni.

Conversaţia se prelungeşte până târziu în noapte, cu Sarah repetându-şi povestea de mai multe ori, adăugând de fiecare dată alte amănunte. Li se alătură şi o tânără, iubita lui Stefan: Ulrike Böhm. Face şi ea parte din Rezistenţa germană. Oficial, este studentă la medicină şi provine dintr-un oraş aflat la sud de Freiburg, în apropiere de Basel.

Sarah se încruntă, apoi o întreabă:

— Şi zici că locuieşti lângă Basel?

— Da, în fine, acolo locuiesc acum părinţii mei. Eu stau mai mult în Freiburg, din cauza studiilor. Şi lucrez la o cafenea de lângă gară. De ce mă întrebi?

— Tocmai mi-a venit o idee. Crezi că mă poţi ajuta cu ceva?

— Sigur că da. Despre ce este vorba?

— Când va veni momentul şi dacă va fi cazul, crezi că vei putea transmite un mesaj? M-ar ajuta să nu pierd timpul cu deplasările.

— Bineînţeles. Doar să îmi dai de veste când şi cum.

Discută mult cu Ulrike. Şi cu Ştefan şi Hans, aşa cum obişnuiau să facă ei atunci când Ralf era şi el prezent E o mângâiere să fie cu oameni care l-au cunoscut pe Ralf. Plâng uneori şi se consolează reciproc şi deapănă poveşti mai vechi cu Ralf. într-o zi, după terminarea războiului, îi vor recupera trupul şi vor ţine o slujbă memorială în onoarea lui. După terminarea războiului. Vorbe pline de o speranţă care îi apropie şi mai mult. La final, Sarah simte că face şi ea parte din familie, din grupul lui de prieteni. Că o sprijină cu toţii. Că misiunea ei nu va mai fi de acum încolo doar să răzbune moartea lui Ralf, ci şi să facă în aşa fel, încât sacrificiul lui să merite, să le arate tuturor că Ralf nu a murit în zadar, căci ea este aici pentru a-i continua munca.

Munca pe care o va începe a doua zi.

Mai târziu, Frau Sommer o conduce spre o cămăruţă aflată la mansardă. Acolo îşi va petrece noaptea. Doarme bine pentru întâia oară după luni de zile şi se trezeşte la primele ore ale dimineţii. Frau Sommer îi pregăteşte micul dejun, îi face cafea, se agită în jurul ei ca o cloşcă. O conduce la intrarea din spate a casei, unde se află garajul. De uşa lui e rezemată o bicicletă aparţinând lui Frau Sommer, şi ea i-o împrumută lui Sarah – bicicleta îi va uşura considerabil munca. Sarah o ia de ghidon. Frau Sommer stă lângă ea, cu mâinile la spate şi faţa schimonosită iar de efortul de a nu izbucni în plâns.

— Uite, dragă, astea sunt pentru tine, zice ea. O să-ţi fie frig pe bicicletă. îi vâră în mâini o pereche de mănuşi şi o căciulă. Şi nişte *Proviant*[1] pentru prânz. Nimic simandicos, doar un sandviş. Lasă un pachețel înfăşurat în hârtie cerată în coşuleţul bicicletei. Eşti sigură că valiza stă bine? Testează mica valiză aşezată în portbagajul bicicletei zgâlţâind-o, însă valiza e bine legată, aşa că dă din cap aprobator şi strânge mâna lui Sarah de pe ghidon.

— La revedere, draga mea. îţi doresc tot binele din lume. Ai grijă de tine şi vino să ne vizitezi când se va termina războiul.

Bicicleta aproape că se răstoarnă atunci când Sarah îi dă drumul o clipă pentru a-şi arunca braţele în jurul lui Frau Sommer – un gest spontan care o ia prin surprindere pe femeia mai vârstnică. Ea îşi revine însă repede şi îi răspunde cu bunăvoinţă, lăsând deoparte pe moment politeţurile şi formalismul specifice atitudinii sale. îşi înghite nodul din gât şi repetă:

— Ai grijă de tine şi întoarce-te cu bine.

— Aşa voi face, promite Sarah.

împinge bicicleta pe poarta grădinii, iese în stradă şi pedalează prin oraş în direcţia gării. Misiunea ei a început

.45

Instrucţiunile primite de Sarah sunt simple, precise şi foarte ţintite. Misiunea ei este să afle unde şi când sunt îmbarcate trupele Wehrmachtului care traversează podul pentru a intra în Franţa. Informaţia este vitală pentru recucerirea Alsaciei de către Aliaţi. Monsieur Bigot bănuieşte că există o gară centrală, un loc de adunare unde soldaţii sunt triaţi, urcaţi în tren şi expediaţi aproape invariabil la moarte, căci trenurile merg într-o singură direcţie şi se întorc goale.

— Ordinul dat de Hitler pentru Alsacia este „Luptaţi pe viaţă şi pe moarte”, îi explică Monsieur Bigot. Dar noi credem că prima lor opţiune e moartea. De ce să-i facem să-şi piardă vremea, când putem să-i trimitem pe lumea cealaltă bombardându-i? rosteşte el chicotind, însă lui Sarah îi este imposibil să se amuze de umorul lui macabru. Totuşi nu pune misiunea sub semnul îndoielii şi nu ezită; e ferm hotărâtă să o ducă la îndeplinire.

Şi-a întipărit în minte hărţi, dispunerea liniilor ferate şi mersul trenurilor şi poate apela la aceste informaţii oricând are nevoie. Dar, odată ajunsă aici, la locul acţiunii, trebuie să-şi facă un plan, trebuie să ştie cu exactitate cum să procedeze pentru aflarea informaţiilor. Evident, punctul de demarare a investigaţiilor este gara din Freiburg. De aici porneşte calea ferată spre Colmar, deşi este puţin probabil ca soldaţii să fie îmbarcaţi în mijlocul unui orăşel. Totuşi trebuie să se asigure că poate elimina Freiburgul de pe listă. Şi există o singură modalitate pentru a face asta: să aştepte şi să urmărească mişcările de trupe.

A studiat mersul trenurilor şi ştie că ele ajung în Alsacia, după traversarea podului Neuf-Brisach de peste Rin, la ora şapte dimineaţa, când încă nu se luminează. Călătoria de la Freiburg la Brisach durează puţin peste o oră. înseamnă că trenurile pleacă din Freiburg înainte de şase dimineaţa. Este singurul lucru pe care îl ştie cu certitudine. Dar, cum trenurile sunt special destinate trupelor, nu are cum să ştie unde opresc în drum, cât durează aceste staţionări, sau dacă nu cumva sunt trenuri directe. Toate aceste amănunte trebuie să le afle.

Aşa încât începe azi din Freiburg. Pedalează pe bicicleta împrumutată până la gară. Interdicţia circulaţiei pe timp de noapte nu a fost ridicată, însă dimineaţa devreme este un tren cu destinaţia Karlsruhe şi, dacă va fi oprită, va spune că merge să-l ia pentru că şi-a găsit o slujbă nouă în Karlsruhe.

Nu este oprită şi ajunge la gară fără incidente. Gara e deja aglomerată cu călători care aşteaptă trenuri ce-i vor duce în diferite părţi din Germania. Sarah nu crede că, în mijlocul acestei forfote, mii de soldaţi sunt îmbarcaţi în trenuri, însă profită de ocazie pentru a sta de vorbă cu alţi pasageri. Se aşază pe o bancă de pe peron, lângă o femeie între două vârste cu o valiză mare în poală. îi zâmbeşte.

— *Guten Morgen! Kalt heute,ja?* Ce frig e azi, nu-i aşa?

Este, într-adevăr, destul de rece, o vreme mai degrabă de decembrie decât de sfârşit de octombrie. Sarah e recunoscătoare pentru mănuşile primite de la Frau Sommer, ca şi pentru jacheta cu căptuşeală de blană de oaie şi ciorapii groşi de la serviciul de informaţii francez.

„Trebuie să-ţi confecţionezi o înfăţişare banală”, i s-a spus. „Nemţoaicele n-au gust, şi pe ele nici nu le interesează moda. Trebuie să ai un aspect cenuşiu şi anost, dar îngrijit şi curat – aşa sunt ele.”

— *Guten Morgen,* replică acum femeia pe care a abordat-o în gară. Da, e prea frig pentru momentul ăsta din an. Am auzit că bieţii noştri soldaţi suferă îngrozitor – îngrozitor de tare de frig pe Frontul de Est, şi clatină din cap cu tristeţe.

Sarah nu lasă să-i scape ocazia. I se adresează pe un ton molcom, blând, consolator. A recunoscut umbra unei dureri profunde în ochii femeii.

— Aţi pierdut pe cineva pe front?

Ochii femeii se umplu de lacrimi.

— Pe fiul meu! Dragul meu fiu! Şi pe soţ! Şi mai am doi nepoţi care, dragii de ei, sunt pe front acum.

— îmi pare rău, zice Sarah, şi dă să continue, să schimbe subiectul şi să abordeze probleme locale, când femeia îşi şterge lacrimile şi rosteşte cu o voce devenită încordată şi aspră:

— Şi numai din vina acelor *verdammte Juden!* Nenorociţii ăia de evrei, porcii ăia nesătui! Războiul ăsta a izbucnit din cauza lor! Sunt bucuroasă să-mi sacrific fiul, soţul şi nepoţii ca să scăpăm lumea de plaga asta!

Sentimentul de simpatie resimţit de Sarah se dizolvă în aer, la fel ca respiraţia albă şi umedă de pe buzele ei.

— De acord, zice ea. Evreii sunt răspunzători pentru tot ce se întâmplă. M-am bucurat în ziua când i-am văzut deportaţi pe toţi din Alsacia. Cale bătută, aşa le-am zis!

— Eşti din Alsacia?

— Da. Am sosit în Freiburg ieri. Am venit să-mi caut rudele de aici – casa noastră din apropiere de Strasbourg a fost distrusă de un bombardament. Părinţii mei au fost ucişi de jefuitorii americani. îi omoară pe toţi etnicii germani din Alsacia. Eu am avut norocul să scap cu viaţă – la momentul bombardamentului s-a întâmplat să fiu la Colmar. Femeile sunt violate. Până şi copiii mici sunt ucişi. Este ceva îngrozitor. Americanii sunt însetaţi de sânge. Şi francezii şi mai şi. Am fost nevoită să fug, atât de înspăimântător era totul! Duşmanii îi şterg de pe faţa pământului pe bieţii noştri soldaţi.

Femeia păleşte, dar îi oferă propria versiune:

— Nu, nu se poate, nu-i adevărat! Nu l-ai ascultat aseară pe Herr Goebbels? Am repurtat o mare victorie în Alsacia. I-am respins pe inamici, trupele noastre i-au făcut bucăţi.

Sarah clatină din cap, îşi coboară vocea şi se apleacă spre femeie vorbindu-i pe un ton conspirativ:

— Nu, nu-i deloc aşa. Goebbels nu face decât să încerce să ne liniştească. Eu vin din Alsacia şi ştiu ce am văzut. îmi caut unchiul şi mătuşa, Heinrich şi Ute Schmidt Locuiesc în Freiburg. Nu cumva îi cunoaşteţi?

Faţa femeii este acum albă ca varul şi fruntea încreţită de îngrijorare. Ignoră întrebarea lui Sarah şi zice:

— Şi chiar ai văzut toate astea cu ochii tăi? Umblă vorba că Herr Goebbels exagerează, că denaturează adevărul, dar...

— Face mai mult decât să exagereze! Spune minciuni sfruntate! Să nu credeţi niciun cuvânt din spusele lui – inamicul ne-a decimat trupele pe tot cuprinsul Franţei şi acum revendică preţioasa noastră Alsacie! Este

îngrozitor! N-am suportat şi de asta am venit în Germania ca să-mi caut rudele. La fel ca mulţi alţi etnici germani din Alsacia, am rămas fără casă. Mă întreb dacă soldaţii noştri din Baden, de pe linia graniţei, vor putea face faţă inamicului. Ştiţi cumva unde anume sunt staţionaţi? Mi-e teamă că vor fi depăşiţi numeric.

Femeia clatină din cap.

— Aici, în Freiburg, nu sunt staţionate trupe – poate mai spre vest, lângă graniţă? Dar să ştii că lumea vorbeşte că n-avem cum să pierdem războiul! Hitler are o *Wunderwaffe* – o armă-minune pe care o va folosi în ultima clipă ca să ne asigure victoria!

Sarah scutură din cap. Şi, făcând acest gest, e ca şi cum s-ar scutura de toate straturile de politeţe, reţinere, bunăcuviinţă, bună creştere – toate acele calităţi la care mama ei insista să apeleze pentru a nu spune minciuni. A noua poruncă din religia străbunilor ei, dacă nu şi din cea a tatălui ei agnostic: *Să nu mărturiseşti strâmb împotriva aproapelui tău.* O furie fierbinte, o turbare o cuprinde. Femeia aceasta, împreună cu hoardele de germani care l-au adus la putere pe acest om – pe acest Adolf Hitler –, cu tot cu ideologia lui care a devastat un întreg continent, a lăsat pe drumuri mii, sute de mii de oameni, care a provocat moarte şi distrugere şi carnaj; care a aruncat bărbaţi în floarea vârstei din ambele tabere, bărbaţi ca Ralf, tineri plini de vitalitate şi pasiune, nevinovaţi, în furcile iadului, le-a supt viaţa din ei; femeia aceasta şi concetăţenii ei cu opinii similare merită să fie pedepsiţi. Merită să tremure de spaimă pentru consecinţele faptelor lor. Merită tot ce li se întâmplă şi acum ea, Sarah, are puterea de a răspândi în rândurile lor o armă foarte

subtilă: arma fricii. Această femeie trebuie să tremure şi ea de spaimă, aşa cum a tremurat ea, aşa cum au tremurat milioane de oameni din Franţa întreagă, de pe întreg continentul. Răsuflă adânc pentru a-şi potoli bătăile dureroase ale inimii. Trebuie să-şi păstreze cumpătul, nu-şi permite să lase furia să răzbată la suprafaţă, la vedere. Aşa că atunci când vorbeşte din nou, o face pe un ton calm, stăpânit. îşi flutură mâna, semnalând că nu ia în considerare argumentele femeii.

— Toate astea nu-s decât propagandă. Adevărul e că Aliaţii au o *Wunderwaffe* şi mai puternică decât cea a lui Hitler. Odată eliberată, ea poate pulveriza un oraş întreg în câteva secunde, îl poate rade de pe faţa pământului! Nu peste mult timp, din Freiburg şi împrejurimi nu vor rămâne decât ruine şi sânge. Oraşul nu mai e deloc sigur.

Femeia tremură de acum din toate încheieturile. Se ridică şi se îndepărtează în grabă, murmurând:

— Trebuie să prind trenul.

Pe parcursul discuţiei, Sarah a urmărit cu atenţie ce se petrece în jur. De pe banca pe care stă are o perspectivă bună asupra peroanelor şi bănuielile i se adeveresc: nu numai că nu sesizează îmbarcări în masă de trupe nemţeşti în trenuri, dar în gară sunt foarte puţini soldaţi.

La 6.15 renunţă. Freiburg nu este locul pe care îl caută, va trebui să se deplaseze spre vest. îşi consultă mental harta cu liniile ferate precum şi mersul trenurilor şi vede că următoarea staţie aflată la sud de Freiburg este Brühl; aici se găseşte şi o *Güterbahnhof,* o gară de mărfuri special creată pentru decongestionarea traficului din gara principală din Freiburg. în jurul acestei staţii a apărut un orăşel; decide să se îndrepte chiar acum într-acolo, să

poposească pentru o zi în Brühl şi să investigheze, aşa cum a făcut astăzi. Va vedea mâine dacă soldaţii sunt îmbarcaţi în gara aceea.

Merge cu bicicleta spre Brühl, urmărind indicatoarele de ieşire din oraş. Odată ajunsă acolo, se cazează într-un mic hotel de lângă gara de mărfuri. Petrece ziua colindând prin oraş, privind, ascultând, pândind semne de activitate militară majoră, vorbind cu oamenii. încurajată şi amuzată de conversaţia purtată mai devreme cu femeia din gara din Freiburg, decide să recurgă de acum înainte la acest modus operandi: să împrăştie zvonuri şi informaţii false şi îndoieli, şi să submineze în acest fel încrederea populaţiei civile. în vremuri de război, cel mai mic zvon se răspândeşte peste tot, în cercuri sociale din ce în ce mai largi, luând avânt şi amplificându-se de fiecare dată. Aşa că astăzi va face conversaţie. La prânz, pălăvrăgeşte cu chelneriţa care o serveşte cu un bol de tocană de iepure fără gust, specialitatea casei.

— Este adevărat, spune Sarah, inamicul a avansat până pe malul vestic al Rinului. Ne-au distrus toate forţele. Am văzut cu ochii mei măcelul în drum spre Freiburg, atunci când trenul a traversat zona agricolă din Franţa. Un adevărat dezastru, îţi spun! Am văzut cadavre, cadavre de soldaţi de-ai noştri zăcând în bălţi de sânge – bieţii de ei! Bietele lor mame! Se zvoneşte că inamicul ar avea şalupe gonflabile şi că în curând va traversa Rinul încoace, în Germania.

— Serios? Dar logodnicul meu a fost adus special de pe Frontul de Est pentru a lupta ca să apere Alsacia. Herr Hitler a zis că o putem apăra fără probleme. Dumnezeu e de partea noastră, nu-i aşa?

Sarah face semnul crucii. Instructorul a învăţat-o cum să-l facă – e o modalitate bună de a-şi sublinia aşa-zisa identitate germană.

— Dumnezeu să-l binecuvânteze pe Fiihrer! Dumnezeu să-i binecuvânteze pe toţi bravii noştri soldaţi care luptă pentru Reich! Ştii unde este staţionat logodnicul tău? Trebuie să-l previi.

Fata clatină din cap.

— E strict secret, zice ea. Ştiu doar că e undeva în apropiere de Rin, dar nu mi-a scris unde anume.

— îmi pare aşa de rău pentru băieţii noştri. Dumnezeu pare să-şi fi întors faţa de la noi, spune Sarah cu o voce tristă. Şi eu am fost convinsă că suntem invincibili, dar după toate pe care le-am văzut... îşi face din nou semnul crucii. *Jesus, Maria und Josef*- cine ar fi crezut? Inamicul a invadat Franţa. Mă tem că vom pierde războiul.

— Ştii ceva, eu n-am avut niciodată încredere în Herr Goebbels. Am avut întotdeauna impresia că ne vinde gogoşi.

— Herr Goebbels? Dumnezeu să ne ajute! Doar ce deschide gura, şi scuipă numai minciuni. Nu trebuie să crezi o iotă din spusele lui, sau şi mai bine, fii sigură că adevărul este exact opusul a ce zice el!

— 0 să-i spun logodnicului meu, zice fata. El crede minciunile lui Herr Goebbels. Toţi soldaţii le cred, sunt siguri că vor câştiga războiul. Că Germania nu are cum să piardă.

Sarah clatină din cap.

— Dacă merg în Franţa, se vor arunca singuri în ghearele morţii, o avertizează ea pe chelneriţă. Să-i spui asta logodnicului tău.

— Mulţumesc că mi-ai zis. Să ştii c-o să-i spun – are permisie în weekendul ăsta şi urmează să ne vedem.

— Spune-le tuturor, continuă Sarah. Spune-le să plece de aici, din zonă – a devenit periculos. Aliaţii o vor invada curând, şi atunci Dumnezeu cu mila! Şi eu îmi caut rudele ca să le previn.

— Aşa voi face. 0 să le spun şi alor mei. Probabil că ar trebui să ne refugiem cu toţii din împrejurimile Freiburgului.

— Da – tot ce se află în zona Freiburgului va fi pradă uşoară pentru inamic. Ştii că au construit şalupe gonflabile atât de mari şi solide, încât pot transporta pe ele tancuri? Peste o săptămână sau două vor cotropi Germania. Dacă aş fi în locul tău, aş dispărea cât mai iute. Du-te în nord sau în Bavaria – oriunde, numai nu sta pe loc. Şi răspândeşte informaţiile astea! Să nu-i lăsăm pe cei dragi să rămână aici ca să fie carne de tun pentru Aliaţi!

— Aşa o să fac. Mulţumesc mult!

Sarah îşi şterge buzele cu şervetul, achită nota şi iese din restaurant făcându-i cu mâna fetei. Aruncă o privire peste umăr şi o vede deja adâncită în conversaţie cu un grup de clienţi de la o altă masă. Zâmbeşte în sinea ei. Dacă *maman* ar auzi-o! *Maman,* care a învăţat-o să nu mintă niciodată! Şi Sarah nu a minţit niciodată înainte de război. însă acum e dis pusă să mintă fără scrupule – minciuna e parte din misiunea ei. „Răspândeşte îndoieli şi discordie", i-a spus Monsieur Bigot. „Răspândeşte nesiguranţa în rândurile civililor. Sub- minează-le încrederea în Führer. Sământa neîncrederii va prinde rădăcini şi va distruge inamicul pe dinăuntru, îi va slăbi forţele!" Nu, *maman* nu s-ar supăra pentru o asemenea

minciună. De fapt, ar lăuda-o şi ar îndemna-o să continue: e o minciună bună, o minciună spusă pentru victorie.

Biata chelneriţă. Fără îndoială, ea n-a făcut nimic rău, însă e parte din problemă, şi trebuie deci să fie parte din soluţie. Sarah îşi îngroapă în minte uşoara senzaţie de vinovăţie pentru faptul că a minţit-o şi pleacă mai departe.

în zorii zilei următoare situaţia se repetă aproape întocmai în gara din Brühl, care este însă cu mult mai mică – nu are decât două peroane. Aproape că nu sunt călători în ea şi puţinii pasageri se îndreaptă spre Freiburg, în nord, fie pentru a vizita oraşul, fie pentru a prinde un tren de legătură. Sarah se aşază pe o bancă şi, la fel ca în ziua precedentă, îşi atrage în conversaţie vecinul – de data aceasta un bărbat cu palton de tweed şi pălărie gri. Dau din cap unul spre celălalt, schimbă câteva remarci despre vreme, după care Sarah se lansează în discursul ei despre situaţia din Alsacia.

— Poate puteţi să mă ajutaţi, spune ea. îmi caut rudele care trăiesc aici, în Briihl – Herr Heinrich Schmidt şi soţia sa Ute – se întâmplă cumva să-i cunoaşteţi? Am întrebat în stânga şi în dreapta, dar nu am reuşit să dau de ei.

Bărbatul clatină din cap şi îi răspunde că ştie multe familii Schmidt, dar nu şi acest cuplu anume. Schmidt e un nume foarte comun.

— Sunt disperată să-i găsesc, zice Sarah. Trebuie neapărat să-i previn. Am venit din Alsacia fiindcă Aliaţii mi-au distrus casa şi mi-au omorât părinţii. A fost ceva oribil! Vreau să-mi avertizez rudele să plece de aici cât mai curând cu putinţă. E foarte periculos. Inamicul e poziţionat pe celălalt mal al Rinului şi se pregăteşte de invazie. Deşi, desigur, Herr Goebbels nu ar recunoaşte asta nici în ruptul

capului. Vrea să folosească oamenii care locuiesc în zona asta drept scut, pentru că ştie că duşmanul nu va avea milă. Mă tem că nu ne vom putea opune. Am auzit că avem mii de soldaţi încartiruiţi pe malul fluviului. Ştiţi unde anume sunt staţionaţi?

Bărbatul clatină din cap.

— Mii de soldaţi? Nu, categoric nu. Sigur că mai vedem din când în când câte un soldat – doar e război, nu-i aşa? Dar nu cu miile.

— Dar trebuie să fie pe undeva prin apropiere! Mă tem pentru ei. Şi aş vrea să-i pot avertiza cumva că riscă să se arunce drept în ghearele morţii.

Bărbatul se încruntă.

— Dar nu se poate, nu poate fi adevărat. Hitler a promis că va apăra Alsacia cu orice preţ.

— Nu va avea cum. Alsacia e deja aproape complet recucerită de Aliaţi. Am fost acolo şi ştiu ce vorbesc. Se încearcă muşamalizarea situaţiei. Nu se difuzează astfel de ştiri în Freiburg şi în oraşele de graniţă pentru că oamenii de aici vor fi primii atacaţi. Şi sacrificaţi.

Bărbatul face ochii mari, înspăimântat.

— Mulţumesc că mi-ai spus, zice el. Cred că astăzi n-o să merg la muncă. Mă duc să-mi iau nevasta şi copiii şi o să încercăm să plecăm urgent.

— Bună idee. încercaţi să vă îndepărtaţi cât mai mult – şi răspândiţi informaţia!

— De cum ajung acasă o să sun la serviciu. Lucrez la o firmă mare de asigurări. Trebuie să afle şi colegii mei – au şi ei familii!

— Da, aşa să faceţi. Va fi ca atunci când germanii au invadat Parisul. Mai ţineţi minte că parizienii au fugit cu

toţii? Acum vedem cum roata s-a întors, din păcate, şi nemţii sunt cei nevoiţi să fugă.

— Aşa e. Mulţumesc mult, *Fräulein.*

Bărbatul se îndepărtează grăbit. Sarah se uită la ceasul din gară: şase fără un sfert. Un tren local intră în gară, opreşte, şi cei câţiva pasageri de pe peron urcă în el. Un tren de marfă trece prin faţa celuilalt peron fără a opri. Trenul de pasageri se zdruncină, scârţâie, roţile încep să se învârtă. Părăseşte gara, acum rămasă complet goală. Nici urmă de trupe care să se îmbarce spre Alsacia.

Sarah îşi ia bicicleta, urcă în şa şi se îndreaptă către vest, spre următorul oraş, următorul hotel. Astăzi e mult mai frig. Dacă va începe să ningă, bicicleta nu îi va mai fi de ni- ciun folos...

Ziua următoare decurge în mare parte la fel ca precedentele două. 0 gară în zori, o bancă, aşteptarea, conversaţia. Poveştile lui Sarah devin tot mai înspăimântătoare, pericolul despre care vorbeşte tot mai iminent, vocea ei, propria ei teamă, din ce în ce mai convingătoare. 0 femeie sare imediat în picioare şi o ia la goană pentru a-şi preveni familia atunci când Sarah îi relatează despre acea *Wunderwaffe* construită de inamic, arma-minune ce poate pulveriza un întreg oraş în câteva secunde.

— Este o invenţie americană, explică ea. Ceva strict secret... zice ea, dar femeia s-a ridicat deja de pe bancă şi a plecat în mare grabă.

Şi astfel Sarah trece prin gară după gară: Hungstetten, Gottenheim, Wasenweiker, Ihringen. Discută cu cât mai mulţi oameni cu putinţă şi, în afară de a le servi povestea ei, încearcă să le smulgă informaţii despre activitatea militară din zonă. Există cazărmi în apropiere?

îşi înfloreşte povestea pentru a face întrebările să pară mai credibile. Are un frate care e soldat staţionat în zonă, le explică ea interlocutorilor; trebuie să-i dea vestea morţii părinţilor. Sigur, e minunat că armata germană e pregătită să lupte până la ultimul om, dar oare chiar intenţionează să se angajeze în bătălii? Şi, dacă da, cum şi unde?

Dar nimeni nu pare să ştie nimic. Nimeni nu a văzut sau a auzit de trenuri speciale care să transporte în fiecare dimineaţă sute de soldaţi în Alsacia. Este frustrant şi dezamăgitor, şi Ihringen e ultimul oraş de dinainte de Breisach, pe malul estic al Rinului.

— însă în ultima zi dă în Ihringen de un bărbat mai vârstnic cu care împarte masa la prânz; spre marea ei încântare, omul e pasionat de trenuri.Da, putem fi mândri de soldaţii noştri, spune bărbatul. Sunt dispuşi să lupte până la moarte, până la ultimul om. Sau, mai corect, ultimul băiat – din nefericire, recruţii noştri sunt acum foarte tineri, dar dornici să-şi dea viaţa pentru *Vaterland.* Tineretul nostru e demn de toată admiraţia!

— Aşa e, le datorăm tot respectul – îşi dau viaţa pentru noi, deşi gestul pare inutil acum... Ce păcat că, în ciuda nobilului lor sacrificiu, vom pierde războiul.

— Ba nu-l vom pierde! exclamă bărbatul. în ultima clipă Herr Hitler va lansa *Wunderwaffe,* şi aşa vom câştiga războiul. Ţine minte ce-ţi spun.

Sarah nu vrea să discute despre acea *Wunderwaffe* a lui Hitler.

— Dar e vorba de băieţii noştri, de băieţii noştri cei curajoşi – pentru ei trebuie să ne rugăm, zice ea şi-şi face cruce. Dumnezeu să îi apere.

— Nu-ţi face griji, *gnädiges Fräulein*[1]. Dumnezeu este de partea noastră. Băieţii noştri îşi dau viaţa pentru o cauză mai măreaţă decât noi. Pentru *Deutschland şi* gloria sa. *Heil Hitler!*

Sarah îi imită salutul hitlerist aruncându-şi braţul drept în aer.

— Eu îi salut pe băieţii noştri de fiecare dată când îi văd trecând în tren! continuă bărbatul. îmi spun: lată-i pe eroii noştri, pe bravii noştri eroi.

— Trec pe aici? Cu trenul? încearcă Sarah să-şi mascheze cât mai bine interesul.

— Sigur că da. în fiecare dimineaţă, în zori.

Inima porneşte să bubuie în pieptul lui Sarah.

— Şi de unde anume vin soldaţii? întreabă ea pe un ton nepăsător. Vreau să zic, de unde vin trenurile? Unde sunt ei îmbarcaţi – undeva mai la nord de aici?

— Da, da, răspunde bărbatul. La nord-est de Freiburg, lângă Denzlingen – acolo e o tabără militară mare unde sunt adunate trupele. Şi, special pentru tabăra asta, au construit o mică gară – Degenfeld. De acolo, pe *Güterumgehungsbahnlinie,* ajung direct, fără opriri, la Breisach.

Calea ferată secundară pentru marfă! *Sigur că da*! Cât de proastă fusese! Şi doar văzuse trenul. în timp ce stătea în gara din Brühl şi discuta cu bărbatul cu pălărie, îl văzuse trecând fără să oprească şi crezuse că era un tren de marfă ca oricare altul. Când, de fapt, *acesta* era trenul pe care îl căuta...

După câteva ore e în satul Degenfeld, la sud de Gundelfingen. A venit cu trenul, după ce a lăsat pentru moment bicicleta lui Frau Sommer în gara din Freiburg. în

viaţa ei n-a fost atât de fericită să vadă soldaţi nemţi; uniformele lor gri ardezie, unele dintre ele purtând banderola cu svastica pe mânecă; vehicule militare; steaguri, panouri şi afişe cu svastica. Un val de uşurare o cuprinde, purtând cu el povara eşecului: a găsit ceea ce fusese trimisă să caute. A smuls informaţii, a aflat locul, şi acum nu îi rămâne decât să sape după cât mai multe detalii.

Satul pare să nu cuprindă decât o foarte veche gară cu două peroane, aparent repuse în funcţiune, o clădire alăturată mai mare, probabil la fel de veche, care a fost transformată în hotel şi restaurant, şi alte câteva clădiri mai mici grupate în jurul gării şi al hotelului; o mică băcănie şi nişte case cenuşii şi triste, cu ferestrele acoperite de scânduri bătute în cuie. Toate clădirile, toţi stâlpii de iluminat sunt împodobiţi cu afişe şi steaguri cu svastica. Pe toate ferestrele sunt lipite svastici.

Sarah intră în hotel. Hotelul are o sală de recepţie, goală, cu excepţia unui birou amplasat într-un colţ. Deasupra lui, un portret uriaş al lui Adolf Hitler înconjurat de drapele cu svastica. Recepţionera o măsoară de sus şi până jos.

— Ce cauţi aici? întreabă ea.

E o întrebare atât de directă, încât Sarah face un pas în spate. îşi aminteşte însă că nemţilor le place stilul direct, fără ocolişuri, fără conversaţii mărunte politicoase. Doar adevărul gol-goluţ.

Dezgroapă povestea cu fratele.

— Sunt din Alsacia, începe ea să explice. Am fost nevoită să fug de acolo când au venit Aliaţii. A fost îngrozitor! Părinţii mei au fost ucişi. Fratele meu e într-un

regiment staţionat undeva pe aici, prin apropiere. Din păcate, nu ştiu exact unde. Trebuie să-i dau de ştire că mama şi tata sunt morţi – ucişi fără milă de inamic. Fratele meu nu are decât şaptesprezece ani şi trebuie să afle vestea. De acum încolo vom fi singuri pe lume!

— M-aş mira să-l găseşti – sunt mii de soldaţi aici, spune recepţionera şi îi întoarce apoi spatele înainte ca Sarah să apuce să o atace cu „informaţii" despre situaţia curentă din Alsacia; este prima persoană care evită să devină victima asaltului ei verbal.

Camera ei de hotel este mică, rece şi goală: un pat de o persoană cu o saltea subţire şi două pături roase, împăturite şi aşezate la picioarele lui, o noptieră, un scaun din lemn, un dulap. Pe hol este baia comună, folosită de cei cazaţi în toate camerele de pe palier, însă se pare că ea este singurul oaspete al hotelului. Cine ar veni, oricum, în locul acesta uitat de Dumnezeu?

Petrece după-amiaza plimbându-se. Face apel la harta memorată şi porneşte înspre est de sat, ajungând într-un loc pe nume Heuweiler, însă nici urmă de soldaţi sau regiment. Se întoarce trecând prin Gundelfingen. Pe drum începe să ningă uşor şi zăpada acoperă pământul cu o manta de un alb imaculat. Sarah îşi ridică faţa spre cer şi lasă fulgii să i se topească pe obraji. îşi aminteşte de casa ei, de Col- mar, de Alsacia, de momentele când ieşea cu familia la ţară iarna şi copiii ţipau de plăcere, în timp ce se dădeau pe der- deluş cu sania. De momentele când construiau oameni de zăpadă, când *maman* şi *papa* râdeau împreună cu fetele care alergau şi se băteau cu bulgări.

Toate astea s-au terminat. Trecutul a fost şters nu doar de trecerea timpului, ci de ororile războiului, aşa că amintirile îi aduc în ochi lacrimi nu de bucurie nostalgică, ci de acea tristeţe profundă dăltuită în inima ei, în fiinţa ei, în abisul cimitirului de suferinţă unde Ralf este îngropat şi el. Simte că nu mai suportă; se răsuceşte pe călcâie şi porneşte înapoi spre hotel.

în capătul satului dă de un grup de tineri soldaţi care o salută cu entuziasm. Sarah se smulge din starea de depresie şi afişează o expresie voioasă.

— *Guten Abend,* zice ea. Ce căutaţi pe aici, băieţi?

— Femei frumoase, răspunde unul din ei râzând. Maşina noastră a făcut pană şi trebuie să ne întoarcem pe jos la cazarmă. Dar uite peste ce femeie frumoasă am dat! Ce noroc pe capul nostru. Unde mergi? Şi ce cauţi aici, în pustietatea asta?

Băieţii se prezintă rând pe rând, amuzându-se de propriile nume, care încep toate cu litera H – Horst, Heinrich, Heinz –, iar Sarah îşi potriveşte pasul cu al lor. Horst şi Heinz nu au decât şaisprezece ani şi sunt prea tineri pentru a flirta, şi cu atât mai puţin pentru a lupta. Heinrich e cu un an mai mare. Sarah le spune:

— îl caut pe fratele meu – e soldat, la fel ca voi. Poate că e în regimentul vostru. îl ştiţi cumva? îl cheamă Reinhold Schmidt. E cam de vârsta voastră. Blond, cu ochii albaştri.

— Avem o mulţime de băieţi pe nume Schmidt la noi în cazarmă. O mulţime de soldaţi vin şi pleacă zilnic şi n-avem cum să discutăm cu toţi sau să îi ştim pe nume. Eşti sigură că fratele tău e staţionat aici?

— N-am cum să fiu sigură de nimic, răspunde Sarah. Tot ce ştiu e că e staţionat pe undeva prin zona asta. Am sperat ca să-l cunoască cineva şi să mă îndrume spre el. Trebuie să-i dau nişte veşti proaste. Faţa i se schimonoseşte de tristeţe. Părinţii noştri au fost ucişi în urmă cu câteva zile în casa noastră de lângă Strasbourg. Acum suntem amândoi orfani. Trebuie să-l găsesc pe Reinhold ca să îi spun să nu se întoarcă acasă – pentru că nu mai avem casă, nu mai avem familie! Casa noastră este în mâinile duşmanului şi familia noastră a fost ucisă!

începe să plângă. Băieţii se uită stânjeniţi unii la alţii. Heinz o mângâie pe umăr.

— îmi pare foarte rău pentru părinţii tăi. Aş vrea să pot face ceva...

— 0 să întrebăm de Reinhold la cazarmă, promite Horst. 0 să ne ocupăm serios de treaba asta. Cine ştie, uneori se întâmplă miracole şi poate că vom da de el. 0 să îl căutăm, nu-i aşa, băieţi?

— 0 să faceţi voi asta pentru mine?

Şi-a şters lacrimile şi continuă să meargă umăr la umăr cu ei.

— Sigur că da. Promitem. O să începem imediat ce ajungem înapoi la barăci.

— Deşi, din păcate, nu vom avea prea mult timp la dispoziţie. Mâine plecăm în Alsacia ca să ne luptăm cu duşmanul.

— O, serios?

în mod normal acum ar fi momentul potrivit să se lanseze în discursul ei despre ororile care îi aşteaptă în Alsacia. însă nu poate; nu poate să îi mintă pe aceşti băieţi. O mustră conştiinţa. Nu se simte în stare să le înşire basme, să înflorească poveşti, să îi sperie. Ei sunt aşa de

încrezători în sine, de nerăbdători să-şi dovedească bărbăţia, de inocenţi, adăpostiţi în bula lor de invulnerabilitate. Cum ar putea ea să o spargă? Oricum se vor arunca în ghearele morţii. Sau, mai corect spus, vor fi expediaţi cu trenul la osândă.

Ajung la o răscruce de drumuri. Băieţii îşi iau la revedere de la ea.

— O să-l căutăm pe fratele tău, zice Heinrich. Dacă e la noi în cazarmă, o să-l găsim.

Mintea lui Sarah strigă „Nu vă obosiţi, totul e o invenţie”. Dar îşi înghite vorbele care îi stau pe buze. Şi ea e tot soldat, un alt fel de soldat, şi în armată sentimentalismele nu-şi au locul.

— Deci cazarma voastră e pe drumul ăsta?

— Da – la vreo trei kilometri de aici.

— Mult noroc! strigă Sarah în urma lor, şi nu este o urare mincinoasă.

În adâncul inimii ei ştie însă că nu norocul îi aşteaptă, ci doar ghinionul. Va fi o pierdere regretabilă de vieţi omeneşti, dar n-are ce să facă. Moartea lui Ralf a fost şi ea o pierdere regretabilă.

Se întoarce la hotel; îi este foame şi în mod normal ar lua acum cina, însă când traversează sala de mese spre scara care urcă la camera ei de la etaj, vede că este plină de soldaţi nemţi, mulţi din ei cu banderola cu svastica înfăşurată pe mâneca uniformei. Sunt jovialí şi zgomotoşi şi câţiva strigă după ea:

— Hei, frumuşico! Hai încoace să bei ceva cu noi! Haide, nu te sfii!

Le aruncă o jumătate de zâmbet şi merge mai departe, urcă scările

şi intră în camera ei. în seara asta
va face foamea

.46

În ziua următoare, stând în liziera pădurii, la adăpostul brazilor, lui Sarah nu-i vine să-şi creadă ochilor. în faţa ei, un gard înalt din sârmă. Dincolo de acesta, şir după şir de barăci. Clădiri dreptunghiulare de un cenuşiu sumbru, cu structuri plictisitor de simple şi funcţionale şi aspect sobru şi respingător. Realizează imediat: acesta este locul căutat. Aici maşina de ucis a Wehrmachtului adună muni-ţia umană, o depozitează, o expediază. Aici sunt colectate, sortate şi îmbarcate vieţile, gloanţele vii destinate Alsaciei, cele trimise acolo pentru a împărţi şi a primi moartea. Este o imagine care îi îngheaţă sângele în vene. Nici ţipenie de om. Locul e cufundat în tăcere, în moarte, şi asta îl face şi mai sinistru.

Cercetează din ochi zona din preajma lizierei, încercând să evalueze dimensiunile taberei; gardul de sârmă are cel puţin opt metri înălţime, e ca şi cum ar încercui o închisoare în care soldaţii sunt ţinuţi prizonieri. Clădirile sunt dispuse pe lungime în cinci şiruri de câte opt. Fiecare baracă are trei şiruri de paisprezece ferestre pe lungime şi patru pe lăţime. Câţi soldaţi ar putea să încapă în fiecare baracă? Minim o sută. Calculează pornind de la această estimare modestă şi ajunge la un total de patru mii de oameni. E incredibil, şi nu e de mirare că Germania pare să dispună de un stoc inepuizabil de luptători! Sunt aduşi şi ţinuţi aici, pentru a fi trimişi la comandă cu trenul în Franţa, via Alsacia.

Sub acoperirea copacilor, merge de-a lungul perimetrului; în capătul din faţă al incintei sunt semne de

oarecare activitate, pe care o poate observa din pădure. Vede o poartă mare păzită de santinele, o clădire de dimensiuni mai mari ce pare a avea o funcţie administrativă şi un spaţiu betonat gol în faţa barăcilor, unde sunt parcate câteva camioane acoperite. Bănuieşte că soldaţii vor fi transportaţi în aceste camioane până la gara din Degenfeld, unde vor fi îmbarcaţi în nenumăratele vagoane şi expediaţi. Expediaţi în ambele sensuri ale cuvântului.

Se gândeşte la tinerii pe care i-a cunoscut cu o zi în urmă. Horst, Heinrich, Heinz; cu toţii mai tineri decât Ralf, băieţi care abia au terminat şcoala generală, băieţi cu ochi sclipitori, dornici de aventură, încrezători în victorie, inocenţi în intenţii; băieţi hrăniţi cu promisiunea deşartă a viitoarei glorii a Germaniei şi dispuşi să lupte pentru ea, fără a bănui răul care îi stă la temelie; băieţi recrutaţi de peste tot, cu precădere probabil din regiunile mai sudice ale Germaniei: Baden şi Rheinland-Palatinate şi Hesse; băieţi smulşi din sânul familiilor şi înghesuiţi în aceste clădiri întunecate, un habitat temporar, apoi îndesaţi în tunuri metaforice pentru a fi lansaţi ca nişte ghiulele spre morţi inevitabile. Pentru că cei mai mulţi *vor* muri, este ferm convinsă de asta. Fiecare din ei are o mamă, un tată care stau acasă şi-i aşteaptă într-o ignoranţă sfâşietoare cu privire la soarta lor, însă ştiind în adâncul inimilor că nu îşi vor mai vedea niciodată fiii mult iubiţi.

Aceasta este o fabrică de ucis, un loc în care moartea e împărţită şi primită. La urma urmei, însă, aici sunt numai nemţi, cazarma asta este o rotiţă în angrenajul de distrugere nazist. De ce i-ar păsa dacă băieţii pe care i-a cunoscut cu o zi în urmă vor fi folosiţi şi abuzaţi în cadrul

acestui proces îngrozitor de ineluctabil? Şi totuşi îi pasă. Se înfioară, răsuflă adânc, îşi îndreaptă umerii.

„Termină cu asta”, se ceartă în sinea ei cu asprime. „Termină cu sentimentalismele. Adună-te, Sarah. Fă-ţi treaba: datoria ta este să dai raportul superiorilor, să le comunici ce ai descoperit şi să încerci să afli mai mult.” Când şi cât de des sunt aduse aici noi contingente? Câţi soldaţi deodată? Pe ce drum ajung aici? Acestea sunt informaţiile de o valoare incomensurabilă pe care a fost trimisă să le culeagă, şi asta va face. Chiar dacă, din cauza acestor informaţii, Aliaţii îşi vor trimite în curând bombardierele şi vor rade toată zona de pe faţa pământului. Şi în urma lor nu vor rămâne decât dărâmături şi vieţile pierdute ale lui Horst, Heinrich şi Heinz. Mamele şi taţii lor îi vor plânge, aşa cum au făcut doctorul şi Frau Sommer. Şi ce dacă? Asta nu este treaba ei. Victime colaterale, aşa li se spune. Sentimentalismul, emoţiile nu au ce căuta în vremuri de război.

Se decide să mai stea şi să continue să observe. Mai devreme sau mai târziu trebuie să apară şi alte semne de viaţă în afara santinelelor. Imposibil ca soldaţii să rămână tot timpul în interiorul barăcilor. I s-a făcut foame şi frig. Are un măr în buzunarul jachetei; îl scoate şi îl mănâncă. Mersul alungă un pic frigul. Evită zonele deschise şi se deplasează în sus şi în jos prin pădure, printre copaci. Curând se va însera. Va rămâne până la căderea nopţii şi apoi se va înapoia la hotel pe drumul către Degenfeld. Dacă se va întâlni cu cineva, va spune că s-a rătăcit – căuta ferma unor rude şi a greşit drumul. Va zâmbi, va flirta, va face pe nevinovata. Mai mult decât atât, va face chiar şi conversaţie, dacă vor fi dispuşi s-o asculte. Le va povesti

despre devastarea cumplită a Alsaciei, a întregii Franţe; despre zdrobirea forţelor germane. Va răspândi ştirea că Germania e pe cale să piardă războiul. Derutează şi demoralizează inamicul; răspândeşte zvonuri, sădeşte sămânţa îndoielii. Aşa poate fi distrus duşmanul – din interior, ridicând un edificiu de insecuritate în mintea lui, slăbindu-i încrederea şi hotărârea.

Pe măsură ce întunericul se lasă, o ceaţă umedă se pogoară. Se aprind reflectoare şi garnizoana pare învăluită într-o mantie de un albastru strălucitor. Da, acum e şi mişcare. Vede bărbaţi umblând prin incintă, bărbaţi în uniformă. Nişte băieţi, probabil. Aude zgomote; să fie muzică? Un cântec? Da, aşa e. Probabil cineva care încearcă să se distreze. Se înfioară. S-a făcut foarte frig, e vremea să plece.

întoarce spatele garnizoanei şi merge puţin prin pădure, înainte de a ieşi pe drumul către Degenfeld. După numai cincisprezece minute aude un huruit slab, care creşte în intensitate; e zgomotul unui vehicul ce se apropie dinspre Degenfeld. Se mută din mijlocul drumului spre margine. La o cotitură, vede o strălucire orbitoare şi huruitul se înteţeşte. Se retrage la adăpostul copacilor pentru a observa scena, în fasciculul de lumină aruncat de faruri zăreşte un camion militar mare, acoperit. Apoi un al doilea şi un al treilea. Numără opt camioane care rulează încet, trecând pe lângă ea. Sunt, fără îndoială, pline cu soldaţi care îi înlocuiesc pe cei expediaţi cel mai recent.

Camioanele trec huruind, lăsând în urmă numai întuneric. Drumul nu e iluminat, însă luna este în primul pătrar şi o ajută să vadă pe unde calcă. Ajunge la un pod

de vreo cincizeci de metri, care traversează un râu. Când va reveni în camera ei de hotel, își va consulta harta mentală pentru a afla denumirea râului. Mâine va merge să aștepte în gara din Degenfeld. Pentru a găsi ultima piesă din puzzle...

Mai are o ultimă misiune: să transmită aceste informații vitale.

E încă întuneric când se strecoară afară din hotel și se îndreaptă către gară. Peste noapte a nins ușor și continuă și acum să ningă liniștit. Lumea pare atât de imaculată, cu străzile de un alb atât de pur în lumina lunii, încât e greu de crezut că pe undeva, în depărtare, zăpada s-a înroșit de sânge uman, de sângele unor bărbați de toate naționalitățile; aliați și dușmani deopotrivă, căzuți în luptă din cauza nebuniei lui Hitler, vărsându-și sângele care s-a scurs în pământ. Atâtea vieți deja pierdute, iar ea deține informații care vor contribui la pierderea altora.

Continuă să meargă, ajunge la gară și se ghemuiește în umbra unor dependințe, așteptând. Nu este singura care așteaptă; un tren învăluit în întuneric, o bestie metalică lungă pândește pe șine. Sarah se înfioară, frigul e mușcător, se înfășoară mai strâns în haine, își freacă brațele și mâinile înfășurate în mănușile primite de la Frau Sommer. Secundele trec. Se transformă în minute. Numără: cinci, șase... zece.

Din depărtare se aude huruit de vehicule, din ce în ce mai tare pe măsură ce se apropie; au venit. Se ridică în picioare și se lipește de zid, la adăpost, întuneric peste întuneric, așteptând, urmărind.

Lumini; gara se trezeşte la viaţă. Voci, strigăte, ordine. Paşi. Un bărbat merge de-a lungul trenului, deschizând uşile vagoanelor.

Şi, acum, iată-i. Bărbaţi în uniformă umplu peronul, se suie în tren. Aude râsete; bărbaţii – sau mai corect, băieţii – par binedispuşi şi urcă voioşi în vagoane. Au în sfârşit parte de acţiune după plictiseala din barăci. Băieţi puternici şi veseli, aflaţi pe punctul de a-şi începe viaţa de adult: le întrezăreşte siluetele prin geamurile de la vagoane în timp ce îşi ocupă locurile.

„Tocmai v-aţi urcat în trenul care vă duce la moarte”, şopteşte Sarah pe muteşte. „Până la miezul nopţii veţi fi probabil morţi cu toţii.”

Se aude un fluierat; locomotiva se zgâlţâie. Hurducături şi smucituri, zăngănit de metal pe metal, şi bestia se trezeşte din somn, se întinde, cască. După care porneşte să se târască spre vest, spre Colmar, spre moarte.

Se întoarce la hotel. Patul o cheamă, deşi e încă rece. Il va încălzi ea. Are dreptul la câteva ore de somn. Petrece dimineaţa în camera ei, notând informaţiile, codificându-le pe baza Psalmului 22. Cea mai importantă descoperire: localizarea cazărmii din Degenfeld. Odată îndatorirea îndeplinită, îşi face bagajul, iese în stradă şi parcurge distanţa scurtă care desparte hotelul de gară.

Satul e tăcut şi liniştit, nici ţipenie de soldat şi abia câţiva civili. Greu de crezut că în urmă cu numai câteva nopţi mişuna de militari ieşiţi să se bucure de câteva rare momente de distracţie; acum e ca şi mort. Aşa cum vor fi şi ei în curând. Urcă într-un tren cu destinaţia Freiburg;

aproape că şi-a încheiat misiunea. Mai are un singur lucru de făcut...

Cafeneaua unde lucrează Ulrike se află la numai câteva clădiri de gară, lângă universitate. Sarah o zăreşte pe tânără prin fereastră, intră, se aşază şi aşteaptă. Cafeneaua este plină, iar Ulrike e singura chelneriţă; se grăbeşte să treacă pe la fiecare masă ca să preia comenzile. Ajunge în final şi la masa lui Sarah. Comandă cafea; Ulrike ia comanda şi pleacă, revine cu cafeaua. Sarah scoate pe furiş notiţele şi le strecoară într-un şerveţel. îşi bea cafeaua şi pleacă.

Ulrike va merge în satul ei natal de lângă Basel şi de acolo la Basel, unde se află oamenii de legătură ai lui Monsieur Bigot de la organizaţia Francezilor Liberi. Din Basel, informaţiile adunate de Sarah îşi vor face drum spre Serviciul de Informaţii Francez. De acum înainte, problema nu va mai fi în mâinile ei: şi-a încheiat misiunea. E liberă. Se întoarce la Degenfeld.

Starea de spirit a lui Sarah este cea mai rea cu putinţă acum. A terminat ce avea de făcut şi se poate întoarce acasă. Numai că nu mai are nici casă, nici familie în Germania sau oriunde în apropiere. Unde ar putea să meargă? Ce ar putea să facă? E blocată în Germania până la sfârşitul războiului, care ar mai putea dura câteva luni. Ar putea să revină la Freiburg, acasă la familia Sommer, dar nu, nu le poate cere să o adăpostească, deşi locuinţa lor e pe moment cea mai apropiată de ceea ce ar putea numi acasă, însă ar însemna să-i expună unui mare risc.

Despre Elveţia i-a povestit Monsieur Bigot. Există puncte de trecere a frontierei cu Elveţia, cu şanse egale de a fi prins sau nu de nemţi. în Elveţia se află surorile ei; ar

trebui să meargă acolo şi să le caute în Sion, să le dea vestea despre expulzarea părinţilor şi moartea lui Sofie. Ar trebui să se reunească şi să aştepte împreună terminarea războiului, după care să afle în ce lagăr de muncă au fost trimişi părinţii şi Manon. Nu trebuie să-şi piardă speranţa. Şi totuşi Elveţia, o ţară cu care nu e familiarizată, nu-i spune nimic. Şi nici ideea revederii cu surorile nu îi surâde. Deocamdată.

Alsacia e cea care o atrage. Escapada făcută la Colmar a fost prea scurtă. Trebuie să-l vadă din nou pe unchiul Yves, să afle mai multe, să plângă aducându-şi aminte, să dea frâu liber tristeţii. Şi pe urmă mai e o altă casă, un alt loc. Mar- gaux, Victoire, Jacques. Château Gauthier, locul unde a început totul, oamenii care au ajutat-o în primele momente ale chinului despărţirii de familie, oamenii care i-au oferit mângâiere şi confort, şi care o vor ajuta din nou. Trebuie să se întoarcă la ei. Dar cum să procedeze? Nu are permis de călătorie spre Colmar. Poate că există o modalitate de a face rost de aşa ceva?

Se întoarce la gară. Ghişeul de bilete e închis, locul e pustiu. Iese din nou în stradă şi cade pe gânduri; *trebuie* să existe o cale de întoarcere la Colmar.

Merge la primărie, o construcţie mică, pe jumătate decorată cu lemnărie aparentă, situată în piaţa satului. Şi această clădire este practic pustie, deşi nu în totalitate. Uşa de la intrare dă direct într-o mică încăpere de lucru, unde o tânără bate cu furie la maşină. îşi ridică privirea cu nerăbdare, ca şi cum, singură fiind, abia aştepta o pauză, o vizită.

— Te pot ajuta cu ceva?

— Da. Voiam să aflu de unde îmi pot procura un permis de călătorie spre Colmar.

Fata se încruntă.

— Spre Colmar? Un permis de călătorie? îmi pare rău, nu e posibil.

— Dar nu se poate, trebuie să existe o cale. Trebuie să ajung acolo, e foarte important! Vezi tu...

îi înşiră povestea pe care a născocit-o.

— Părinţii mei locuiesc în Colmar. Am aflat că mama e pe moarte. Te rog! Trebuie să merg s-o văd – trebuie! Nu se poate să nu existe cineva autorizat să elibereze permise. Poate primarul? Te rog, pot să îl văd? Ca să încerc să-l conving?

Turuie, bate câmpii, dar numai pentru că de data asta minciuna serveşte unui scop real şi personal. E disperată să se întoarcă în unicul loc care a fost căminul ei. Chiar dacă familia nu mai e acolo, străzile au rămas aceleaşi, sunt străzile copilăriei ei şi, mai presus de orice, ultimii prieteni pe care îi mai are sunt cu toţii acolo.

— Te rog!

Fata ezită, apoi spune:

— în urmă cu o săptămână ţi-aş fi răspuns afirmativ. Primarul e un om bun şi poate că te-ar fi ajutat. Numai că acum nu mai poate. Toate trenurile civile spre Colmar au fost anulate. Numai militarii pot călători pe destinaţia asta. N-ai auzit ultimele ştiri, *Fräulein*? Inamicul a cucerit toată Alsacia. Toată provincia e în război şi sunt o mulţime de morţi. Pentru civilii nemţi a devenit un loc periculos. Aşa că încearcă toţi să fugă! E deci posibil să pleci din Alsacia, nu şi să intri.

— Chiar aşa de grav să fie?

Ştie că nu este aşa de grav. Ea însăşi a răspândit zvonul că Aliaţii au cucerit aproape toată Alsacia, că Germania e pe cale să piardă războiul. Acum plăteşte preţul pentru succesul propriilor minciuni...

— Am auzit lucruri îngrozitoare, *Fräulein**. Colmar a fost transformat într-o baie de sânge. îmi pare rău pentru mama ta, dar din păcate nu ai ce face, trebuie să accepţi situaţia.

Dar Sarah refuză s-o accepte. Dintre toate cuvintele rostite de tânără a reţinut o propoziţie: „Numai militarii pot călători pe destinaţia asta." în dimineaţa asta a văzut de fapt cu ochii ei trenul ieşind pufăind din gară. Un alt tren va pleca mâine dimineaţa spre Colmar. Şi poimâine un altul. Trebuie să găsească o cale să urce într-unui din aceste trenuri. Şi crede că ştie cum să procedeze.

— Mulţumesc, *Fräulein*. Ştiu că vrei să mă ajuţi şi înţeleg că nu ai cum.

— îmi pare rău pentru mama ta, repetă fata în timp ce Sarah se îndepărtează.

în seara aceea, Sarah hotărăşte să ia cina la restaurantul hotelului. Cu o seară înainte a cumpărat nişte pateuri pe care le-a mâncat în cameră, evitând din nou restaurantul, căci în momentul când a intrat, ofiţerii aşezaţi la mese s-au holbat rânjind la ea. Unii au mers şi mai departe şi i-au strigat: „Vino să iei masa cu noi, *Fräulein*! îţi fac eu cinste, hai că avem un loc liber la masă."

în seara asta va accepta de bunăvoie invitaţia. în seara asta, în loc să ignore ofertele, întoarce zâmbetele ofiţerilor, se uită în jur şi se opreşte cu privirea asupra unei mese unde vede un scaun liber.

— *Gerne,* spune ea în seara asta. Cu plăcere. Mulţumesc.

— Eşti invitata noastră, zice unul dintre ofiţeri rânjind, uşor ameţit.

Sarah îi studiază însemnele de pe guler şi-şi dă seama că este colonel, *Oberst:* trei frunze de stejar. Bărbatul încearcă să se dea bine pe lângă ea, la fel ca toţi ceilalţi, şi e cel mai insistent, cel mai rău dintre toţi. Sau cel mai bun, pentru că asta este exact ce caută ea.

Sarah se prezintă drept Hannah Schmidt şi deapănă aceeaşi poveste pe care i-a servit-o fetei de la primărie: mama ei locuieşte în Colmar, are cancer şi e pe moarte, iar ea trebuie neapărat să meargă să o viziteze.

— Noi suntem etnici germani şi am sperat ca Germania să câştige războiul. Eu încă mai am speranţe... Fiindcă speranţa nu moare niciodată, nu-i aşa? Chiar dacă totul pare pierdut, încă mai putem învinge. Dumnezeu este de partea noastră! Am venit la Freiburg să muncesc în urmă cu un an şi de atunci nu mi-am văzut părinţii. Trebuie s-o văd pe mama înainte să moară!

înşiră minciună după minciună, improvizând pe măsură ce înaintează cu povestirea. Minciunile îi ies acum atât de uşor pe gură – ea, care nu a rostit întotdeauna decât adevărul înainte de izbucnirea războiului.

îşi şterge o lacrimă.

— Dar trenurile au fost anulate! Nu pot să-mi cumpăr bilet, şi nici n-am cum să obţin un permis de călătorie. E o catastrofă!

îi urmăreşte pe furiş pe ofiţeri. Privirile lor sunt grave, pline de simpatie. Colonelul – *Oberst* Hagenmeier e numele său – îşi aşază o mână cărnoasă peste mâna ei.

— Nu plânge, *liebes Fräulein*. Sunt sigur că vom putea face ceva pentru dumneata. Nemţii trebuie să se ajute între ei, nu-i aşa, camarazilor?

Ceilalţi meseni se uită nesiguri unii la alţii, apoi dau din cap cu entuziasm.

— întotdeauna se găseşte un loc în plus, zice unul din ei.

— Mai ales pentru o *Fräulein* aşa de încântătoare, îl completează un altul.

— Familiile germane trebuie să se ajute între ele, în special în vremuri grele, intervine un al treilea. Nu aşa ne învaţă Führend? Nu pe asta se bazează societatea noastră?

— *Heil Hitler!* strigă toţi aruncându-şi în sus braţul drept.

Şi, într-adevăr, galanţii ofiţeri ai Wehrmachtului îi sar în ajutor. în zorii zilei următoare, Sarah revine în gară, însă de data asta pe peron, fără să se ascundă şi cu valiza în mână.

Stă la intrarea pe peron şi aşteaptă. în jurul ei mişună soldaţi, mulţi întorc capul după ea, unii o fluieră. Tot mai mulţi trec pe lângă ea; unde sunt prietenii ei ofiţeri?

Oberst Hagenmeier o prinde de cot.

— Vino, draga mea, haide cu mine în vagonul ofiţerilor – nu ai ce căuta cu gloata!

0 conduce spre capătul îndepărtat al trenului.

— în spate e cel mai sigur, îi explică el. în caz că inamicul încearcă să facă trenul să deraieze.

E pentru prima oară când Sarah înţelege pe deplin în ce s-a vârât, ce primejdie o paşte. Călătoreşte într-un tren al Wehrmachtului din Germania în Franţa! în compania – ba nu, în calitate de *oaspete* al – inamicului! E ceva ironic în situaţia aceasta, numai că ei nu-i arde de râs. E prea copleşită de supărare, de durere, şi este nevoită să recurgă la toate resursele ei interne de putere pentru a juca rolul tinerei nemţoaice recunoscătoare şi încântate să se afle în tovărăşia acestor ofiţeri galanţi, să împartă cu ei acelaşi vagon, să converseze veselă, ca şi cum războiul nu s-ar fi dezlănţuit în jur; pentru că asta ar fi impresia pe care şi-ar face-o cineva judecând după buna dispoziţie a ofiţerilor care se întrec între ei să-i câştige atenţia.

însă *Oberst* Hagenmeier a arătat cât se poate de clar că o consideră oaspetele *său,* aşa încât, odată ajunşi în Colmar, poate că se vor revedea, în caz că luptele nu vor fi prea intense. Ce părere are ea?

— De ce nu? răspunde Sarah, şi ochii ei promit multe alte lucruri, şi mai ispititoare.

Nu a ştiut că poate fi o actriţă atât de bună, că poate afişa un licăr sfios în ochi doar propunându-şi asta. *Oberst* Hagenmeier reacţionează împungând-o jucăuş în coaste, flirtând, chicotind şi tachinând-o.

Trenul se smuceşte şi, în sfârşit, pornesc.

Curând gonesc spre vest. Curând ajung la podul peste Rin de la Breisach. îl traversează şi intră în Alsacia. Sarah scoate un oftat de uşurare şi satisfacţie. A reuşit, s-a întors acasă.47

Scrâşnet asurzitor de frâne, bubuit, trosnet de metal frecat de metal. Vagonul saltă într-o parte, se balansează, se răstoarnă, se îndreaptă din nou, încă legănându-se. Ţipete de bărbaţi, corpuri care se prăbuşesc unul peste altul, se reped să se agaţe de banchete şi bare, cad pe podea; Sarah se trezeşte prinsă sub masa unor corpuri bărbăteşti. Unul după altul, se desfac totuşi cu toţii din încâlceală. Cineva o prinde de mână, de braţ; e trasă în sus, în picioare: este *Oberst* Hagenmeier.

— Ce e... ce s-a întâmplat? bâiguie ea.

— Trenul s-a răsturnat, a deraiat – probabil e o ambuscadă, îi răspunde el. Şi-a pierdut chipiul. S-a înroşit la faţă şi arată ca o şuncă afumată. Eşti rănită? Inamicul – trebuie să încercăm să fugim – vino cu mine, *Fräulein!*

Deschide uşa şi o ajută să sară din vagon. în haosul creat, cineva a reuşit să spargă unul dintre geamurile care formează acum acoperişul vagonului ce zace răsturnat pe câmp. Au în faţa ochilor un adevărat dezastru: o grămadă de vagoane înşirate acum în zigzag, unele dintre ele răsturnate, bărbaţi în uniformă revărsându-se pe uşi şi geamuri, oameni care ţipă, strigă, se caţără ca să iasă din tren.

— Stai lângă mine! îi porunceşte *Oberst* lui Sarah în timp ce o împinge în spatele lui şi latră ordine soldaţilor simpli, încercând să aducă un pic de ordine în toată dezordinea aceea. Trebuie să fugim înainte să sosească inamicul!

însă e prea târziu. Se trezesc imediat încercuiţi. Alţi soldaţi, alte uniforme, cele ale armatei Francezilor Liberi; bărbaţi cu puşti aţintite asupra lor; militari care dau ordine, de data aceasta în franceză.

— Mâinile sus toată lumea! *Hände hoch!* Luaţi-o pe acolo, pe câmp! *Vite, vitei* Mai repede, porci de nazişti ce sunteţi! *Schnell!*

Nemţii se grăbesc să se conformeze. Merg cu toţii, cu braţele ridicate în aer, în direcţia câmpului spre care au fost îndrumaţi. Soldaţii francezi sunt peste tot, stau cu puştile îndreptate spre ei şi strigă insulte.

— *Schwein* nazişti! Porcilor! Scursurilor!

Unul din ei o observă pe Sarah şi o scoate din şir.

— Ia uite ce avem noi aici, o târfă nemţoaică! Ia vino încoace, târfuliţo!

E prinsă de braţ şi aruncată pe jos. Un soldat francez se apropie şi o loveşte cu piciorul în coaste. Alţii se strâng în jur şi o privesc chiorâş, rânjind.

— Ce făceai? Voiai să te strecori în Franţa ca să mergi la produs?

Cineva o ridică în picioare.

— 0 să vezi cu ochii tăi ce au avut de îndurat franţuzoaicele în mâinile naziştilor! Luaţi-o de aici, o să ne ocupăm de ea mai târziu!

E trasă, smucită, îndepărtată de trenul distrus. E prizonieră, dar nu naziştii sunt cei care au capturat-o.

Se trezeşte într-o clădire de cărămidă lungă şi joasă. E înconjurată de soldaţi din armata Francezilor Liberi. Care stau aproape de ea, *prea* aproape. A fost plesnită peste faţă şi lovită cu picioarele de mai multe ori. A încercat să riposteze, a strigat la ei în franceză:

— Nu sunt nemţoaică, sunt franţuzoaică!

— Atunci ce căutai în trenul ăla, de ce încercai să te strecori în Alsacia?

— Sunt agent al serviciilor noastre secrete! Spionam în Germania. Pentru Franţa!

Valiza i-a rămas în tren însă are documentele de identitate în buzunar.

— Să-ţi vedem actele!

Le scoate, dar fără să-şi facă prea mari speranţe; în situaţia în care se află, ştie că nu sunt ce trebuie.

Şi, într-adevăr, soldatul care le examinează pufneşte pe nas şi le aruncă pe jos.

— Hannah Schmidt – cetăţean german. Da, credem că eşti spioană, numai că o spioană nemţoaică trimisă în Franţa. Din ce alt motiv ai fi putut să fii în trenul ăla?

— Am minţit ca să urc în el! Am vrut să mă întorc acasă. Sunt din Colmar. Sunt evreică! M-am născut în Alsacia – aici locuiesc. Am fost în Germania în misiune, ca să culeg informaţii. Credeţi-mă, sunt franţuzoaică – sunt de partea voastră!

— De ce Dumnezeu te-am crede, târfuliţă nemţoaică ce eşti?

Alte lovituri cu piciorul, alte plesnituri peste faţă. Cineva îi smulge haina de pe ea.

— Ştii ce le-au făcut amicii tăi nemţi femeilor noastre? Vrei să vezi?

Lovituri, plesnituri. Sarah încearcă să lovească, să plesnească şi ea; se zbate, dar asta nu face decât să îi înfurie şi mai tare pe soldaţii francezi. Unul dintre ei o ţine cu mâinile la spate, iar ea îl loveşte cu picioarele pe cel aflat în faţa ei.

O durere, o durere sfâşietoare o cuprinde. 0 durere cum nu a mai simţit niciodată, care întrece orice imaginaţie. Urlă.

— Prindeţi-o de picioare, scoateţi-i pantalonii! Bărbaţii au devenit acum nu doar furioşi, ci duşmănoşi, răi. 0 împing, o pipăie; le simte mâinile pe tot corpul. Sarah urlă, ţipă, zgârie, dar fără folos: e aruncată pe jos şi se zvârcoleşte, iar ei îi trag pantalonii. Dar deodată cineva intră în încăpere şi bărbaţii se opresc. 0 saltă în picioare şi o ţin strâns de braţe, ca într-o menghină, dar nu o mai molestează.

— Ce se întâmplă aici? latră nou-venitul.

— Domnule, am prins-o pe această spioană nemţoaică. Era în trenul pe care l-am atacat.

Sarah reuşeşte să-şi ia mintea de la durerea care a copleşit-o.

— *Nu* sunt spion neamţ! Sunt spion *francezi* Am fost în Germania în misiune şi pot s-o dovedesc! ţipă ea în franceză.

Nou-venitul îşi mută privirea de la ea la soldaţi, după care spune:

— Daţi-i drumul. Apoi se adresează ei: Urmează-mă.

Sarah se apleacă şi-şi ia documentele de pe jos. Bărbatul o conduce pe un coridor spre o încăpere mică, mobilată cu un birou şi un scaun. Nu se prezintă.

— Bun, acum povesteşte. Spui că eşti spion francez? Cum poţi să dovedeşti asta?

Sarah îi întinde documentele.

— Sunt falsuri, îi explică ea. Numele meu este Sarah Mayer. Sunt din Colmar. Şi sunt evreică.

îi povesteşte tot, însă bărbatul se mulţumeşte să o asculte încruntat, cu un aer sceptic.

— Dar nu poţi dovedi nimic din ce mi-ai spus. De ce te-aş crede? Cine este ofiţerul tău superior?

— E în Metz. Monsieur Bigot.

Inima i se strânge în clipa când îi pronunţă numele, care nu este cel real, pe care nu îl ştie. Nu are nici cea mai mică idee cine este de fapt ofiţerul ei superior. Monsieur Bigot i-a spus: „Vei fi pe cont propriu. Dacă vei fi prinsă, nu te vom putea ajuta."

Desigur, se gândise că putea fi arestată de nemţi, de Gestapo. Dar Sarah a fost capturată de francezi; şi totuşi, nici acum Monsieur Bigot nu poate face nimic pentru ea: e complet singură.

Bărbatul care o interoghează cade un timp pe gânduri, într-un final, spune:

— Foarte bine. N-ai cum să dovedeşti toate astea, însă îţi vom mai da o şansă. Te vom trimite la Paris, unde vei fi interogată de un expert în spionaj german.

Sarah îşi zice că mai are totuşi o şansă ca să scape. Un expert în spionaj îşi va da seama că ea spune adevărul. Şi va putea să ia legătura cu Monsieur Bigot, care îi va confirma spusele şi va fi eliberată. E optimistă.

Nu-şi face totuşi prea mari speranţe, căci e legată, încătuşată şi împinsă pe bancheta din spate a unei maşini. Un soldat urcă şi se aşază lângă ea. 0 doare tot corpul, îl simte ca pe o rană vie.

Şoferul îşi întoarce capul şi îi aruncă o privire.

— Jigodie de spioană! mârâie el. Ştii cum îi tratau nemţii pe luptătorii din Rezistenţă pe care îi prindeau? Cum îi torturau până la smulgeau secretele noastre? Ei bine, află că francezii au învăţat de la nemţi cum să conducă un interogatoriu. Vei avea ocazia să cunoşti metodele franţuzeşti, care sunt şi mai dure, pentru că sunt alimentate de flacăra răzbunării. Dacă nu ciripeşti, ai face bine să-ţi iei adio de la viaţă!

Maşina goneşte acum spre Paris.48

E o clădire imensă şi impresionantă, pe Boulevard Mortier. E condusă înăuntru de soldatul care a stat lângă ea pe bancheta din spate a maşinii. Şoferul s-a făcut nevăzut. „Slavă Domnului”, îşi zice ea. A bombardat-o cu ameninţări pe tot parcursul călătoriei până la Paris, i-a povestit ce lucruri oribile urmau să i se facă în timpul interogatoriului. Francezii caută acum răzbunarea, aşa îi spusese el. „Ai auzit de Carlingue? Ştii că erau mai răi decât naziştii? Mare noroc dacă o să supravieţuieşti.” Şi aşa mai departe.

Sarah a încercat să rămână puternică. Să-şi amintească de Ralf, de curajul, de neînfricarea lui. Dar degeaba: este înspăimântată şi ruşinată de panica urcându-i din adâncurile fiinţei, tn ciuda cutezanţei de care a dat dovadă în ultimele luni, în sufletul ei a rămas o fată simplă care adoră lucrurile simple: familia, prietenii, iubitul. Nimic nu îşi doreşte mai mult pe lume decât o viaţă simplă alături de cei dragi; nu e făcută pentru război. Dar este cineva făcut pentru războaie? Nu-i aşa că războiul nu este altceva decât o aberaţie, o deformare completă a ceea ce înseamnă să fii om? închide ochii şi se agaţă cu putere de singura ancoră pe care o mai are. Cuvintele. Şi le repetă în gând, din nou şi din nou: „Că de voi şi umbla în mijlocul morţii, nu mă voi teme de rele...”

Dar iată totuşi unde a ajuns. Soldatul pare un pic mai binevoitor decât şoferul, aşa că îşi adună tot curajul şi îi spune:

— Trebuie să merg la toaletă, e urgent. Vă rog...

Soldatul se înroşeşte şi o conduce pe coridor către o uşă

pe care scrie *Toilettes.*

— 0 să vă aştept aici, zice el.

Sarah întinde în faţă mâinile încătuşate.

— Vă rog? repetă ea.

Nu e nevoie de alte cuvinte.

Soldatul desface cătuşele.

— Grăbiţi-vă, rosteşte el pe un ton ţâfnos în timp ce Sarah intră în baie.

De cum pătrunde în cabină, cu mâinile în sfârşit libere, Sarah se apleacă şi-şi scoate un bocanc. Ia din păr o agrafă şi meştereşte la călcâiul bocancului. Deschide cu atenţie o mică clapă. Scotoceşte înăuntru.

Capsula. Pilula cu cianură. „Moartea va fi instantanee", o asigurase Monsieur Bigot la interviul în care îi încredinţase misiunea de spionaj.

Sarah vâră capsula în gură, între gingie şi obraz, unde va sta în siguranţă. Când va veni vremea, nu va trebui decât să muşte din ea.

E conştientă că nu va fi în stare să reziste torturii. Şi că este preferabil să moară. Poate – există o şansă mică – îl va întâlni acolo sus pe Ralf. Şi pe Sofie. Cine ştie? „Căci Tu eşti cu mine."

Iese din toaletă. Soldatul care a escortat-o o aşteaptă; îi aruncă o jumătate de zâmbet când o vede. 0 încătuşează din nou şi o conduce pe coridor, urcă o scară, apoi pe un alt coridor. Trec pe lângă diverşi oameni, care se holbează cu toţii intrigaţi la ei, după care îşi feresc privirea. Sarah se simtă goală, expusă, sătulă de toate şi stoarsă de puteri. Capsula letală, fixată cu gingia, este acum singura ei ancoră. îl va urma pe Ralf în moarte. Pentru ce ar mai avea, oricum, să trăiască? Două surori: o vor plânge, dar în

final îşi vor reveni şi se vor descurca şi fără ea. Toată lumea a pierdut pe cineva drag în război şi ele îi vor accepta moartea şi-şi vor vedea de vieţile lor. Iar Rebecca va avea grijă de ele, cu siguranţă. Şi Margaux, şi unchiul Yves. Oameni cărora le-a păsat de ea; dar şi ei o vor uita curând. Pentru că viaţa merge înainte.

Da, dorinţa de a trăi este puternică, dar la fel este şi cea de a se elibera de viaţă. De a se lăsa în braţele morţii. Poate, poate că îl va întâlni pe Ralf acolo, dacă este adevărat ceea ce se spune despre rai. „Toiagul Tău şi varga Ta, acestea m-au mângâiat..."

Este condusă într-o cameră de lucru, mică şi goală, mobilată doar cu un birou şi câte un scaun de ambele părţi ale lui. 0 femeie aşază pe birou o carafă cu apă şi un pahar. Se uită la Sarah şi face o grimasă.

— la loc şi aşteaptă. Herr Dahlke trebuie să sosească.

Herr Dahlke. Deci omul care o va interoga este neamţ. Nu ştie dacă e semn bun sau rău. Pipăie cu limba capsula cu cianură; e pregătită.

Femeia deschide uşa ca să iasă, însă de pe coridor se aud voci. *„Merci,* mademoiselle Vandame", rosteşte una dintre ele.

Vocea îi e ciudat de familiară. V-ul – el nu l-a pronunţat niciodată corect. Pentru că, în limba germană, v-ul e pronunţat f, şi el a studiat cu un profesor neamţ şi a învăţat mai mult franceza scrisă decât cea vorbită. Aşa că nu a pronunţat niciodată corect v-ul. Ea l-a pus să-l repete de nu ştiu câte ori – şi mai e şi vocea! Inconfundabilă! Dar nu, nu se poate! Nu are cum...

Se roteşte în scaun. Se ridică pe jumătate.

El tocmai închide uşa; e cu spatele la ea.

Se întoarce. Privirile lor se întâlnesc.

Şi, în clipa următoare, se aruncă împleticindu-se unul spre celălalt. Braţele lui o cuprind şi o strâng cu putere la piept. Ea nu-i poate răspunde la fel, are încheieturile încătuşate, dar plânge în schimb, plânge atât de tare, încât simte cum inima i se face fărâme, apoi se smulge din îmbrăţişare şi scuipă în palmă. Şi-i arată capsula.

El icneşte şi, încă ţinând-o înlănţuită, se întoarce cu faţa spre uşă.

— Gardian! strigă el. Da, tu de colo! Adu cheia! Desfă-i cătuşele!

Şi ea este, în fine, cu adevărat liberă în braţele lui. Mai târziu, el îi povesteşte prin ce a trecut.

— Am fost încătuşaţi şi urcaţi într-un tren cu destinaţia Paris, ca să fim închişi în puşcăria din Fresnes, îi explică el. Ştiam cu toţii că era sfârşitul, că urma să fim executaţi. Dar... ei bine, chiar şi aşa, tot aveam nevoi fizice. Am cerut să merg la toaletă, şi unul dintre soldaţii care ne păzeau m-a escortat. Mi-a spus să nu încui uşa. însă în timpul cât eram înăuntru, trenul s-a oprit. 0 oprire neplanificată. Era noapte şi întuneric beznă afară, însă la lumina slabă de pe un drum din apropiere am zărit un rambleu destul de abrupt care cobora spre el. Ştiam că era riscant. Dacă trenul staţiona mai mult, aveau să mă descopere în mod sigur. Dar era un risc pe care eram dispus să mi-l asum. Am reuşit să deschid geamul, să urc pe vasul de toaletă, să mă caţăr afară şi să sar din tren. Şi m-am rostogolit în jos pe rambleu.

Acolo, pe marginea drumului, am fost găsit. Eram inconştient. Un fermier m-a găsit, mergea spre casă. M-a

urcat într-o căruţă şi m-a dus la el acasă. Când m-am trezit, nu mi-am amintit nimic. Mi-au tăiat cătuşele şi au adus un doctor francez, un simpatizant al Rezistenţei. Mi-am recăpătat memoria treptat. Se pare că trenul nu staţionase mult, dar până să-mi descopere ei dispariţia, fermierul mă găsise şi mă luase cu el.

Bineînţeles că naziştii au pus afişe peste tot şi au încercat să dea de mine – susţineau că sunt periculos. Numai că eu eram deja la adăpost şi primeam îngrijiri.

— Dar de ce nu m-ai sunat? De ce...?

— N-am putut – suferisem o comoţie gravă. M-am recuperat, dar am rămas cu un gol complet în memorie în privinţa cifrelor. Nu mi-am mai amintit numărul tău de telefon. Şi nici pe cel al lui Mathilde. Sau al colegilor din Rezistenţă. Mi-am amintit nume de oameni şi de locuri, dar nu şi numerele de telefon. Pe alea le-am pierdut cu totul din memorie.

— Dar ai fi putut să vii la Poitiers ca să mă cauţi. Sau să iei legătura cu Régine.

Ralf clatină din cap.

— Adevărul e că am presupus că ai plecat imediat în Elveţia, aşa cum îţi spusesem să faci. Am văzut articolul din ziar, cel în care se spunea că fuseserăm executaţi cu toţii – deşi au greşit numărul, nu-i aşa? Doar patru dintre noi au fost ucişi, nu cinci. Am presupus că mă crezi mort. N-aveam ce să fac în privinţa asta – m-am bazat pe faptul că o să te găsesc după terminarea războiului. După ce am stat câteva luni acasă la fermier, m-am înrolat din nou în Rezistenţă, dar într-un alt grup. în momentul acela, Aliaţii invadaseră deja Franţa, recuceriseră Parisul şi serviciile

secrete franceze au fost încântate de prezenţa mea, m-au instruit în tehnici de interogare... şi iată-mă!

E rândul ei să-i povestească.

— Monique! oftează el. Ea e cheia. Nu mi-a plăcut de ea, am avut îndoieli în privinţa ei, dar tu ai tras de mine, ai insistat să o cunosc.

— îmi pare rău, nespus de rău. Eram o fetiţă atât de naivă la vremea aceea. Atât de dornică să-mi fac prieteni. I-am înghiţit minciunile pe nemestecate.

— Să ştii că a încercat să mă seducă, dar am respins-o. Şi cred că asta a înfuriat-o şi mai tare. M-a trădat ca să se răzbune pe mine.

Sarah se înfioară.

— Madame Elise e de părere că Monique face parte din Carlingue.

Ralf îi prinde mâna şi i-o strânge.

— Ai avut noroc să scapi, spune el. Ai fost într-un pericol mare.

Sarah clatină din cap.

— Nu. În ciuda celor întâmplate, rămân convinsă că Monique îşi iubeşte cu adevărat nepoţii şi nepoatele. S-a bucurat că aveam grijă de ei, mi-a spus că nu i-a văzut niciodată atât de fericiţi. Şi că voia ca lucrurile să rămână aşa. Pentru ea, eu nu am fost decât plevuşcă – m-a folosit ca să ajungă la tine.

— Dar eşti evreică. Nu crezi că te-ar fi trădat pentru asta?

Sarah clatină din nou din cap.

— Cei din familia Beaulieu nu îi urăsc propriu-zis pe evrei. Nu au acea ură înnăscută faţă de noi pe care naziştii încearcă să o inculce nemţilor. Pentru ei, eu am fost doar o

oportunitate de care au profitat, având în vedere că îi curtau pe nemţi. Trebuiau, prin urmare să-i evite pe evrei. Dar lui Monique nu-i păsa câtuşi de puţin că sunt evreică.

Oftează.

— îmi pare însă rău pentru copii. Clanul Beaulieu-Le- moins va avea parte de vremuri grele. Au fost colaboraţionişti şi vor plăti pentru asta.

— Pe bună dreptate. Când războiul se va termina, vor fi judecaţi şi pedepsiţi.

— Cred totuşi că domnul Lemoins e un om bun. Numai că a făcut o căsătorie nepotrivită şi a fost atras în reţeaua lor de iubitori de naziţti. îmi pare rău pentru el şi pentru copii.

— Ei bine, toate astea sunt de domeniul trecutului acum. Nu merită să te mai gândeşti la el – bănuiesc că la un moment sau altul ar fi putut face o altă alegere. Cât despre Monique: în cel mai bun caz va fi rasă în cap; asta le fac franţuzoaicelor care s-au culcat cu soldaţi nemţi. Sau poate că va fi judecată pentru trădare. Oricum ar fi, să nu ne mai batem capul cu ea. Acum e vremea *noastră.* Eşti pregătită? Ştii ce vei face cu libertatea asta proaspăt dobândită? Mai ţii minte cum spuneam mereu „Atunci când se va termina războiul?" Vremea aceea a venit, Sarah. Acum e vremea noastră.

Ies împreună şi se plimbă mână în mână pe străzile din Paris. Se plimbă pe malurile Senei. Se ţin de mână. Se îmbrăţişează. Dansează. Fac dragoste.

Pentru Ralf şi Sarah, războiul s-a încheiat; s-au regăsit. Dar pacea este încă departe pentru amândoi. Mii de obstacole îi aşteaptă.49

La numai o săptămâna de la regăsirea lor, barăcile din apropierea satului Degenfeld sunt bombardate de Aliaţi şi rase de pe faţa pământului. S-a terminat cu trenurile pline cu soldaţi germani care traversau podul spre Franţa. Vin însă şi alte veşti, care le îngheaţă sângele în vine amândurora: se dovedeşte că panica pe care Sarah a încercat s-o răspândească în rândul civililor nemţi a avut un sâmbure de adevăr, căci Royal Air Force atacă Freiburgul pe data de 27 noiembrie. în numai douăzeci şi cinci de minute sunt aruncate peste o mie nouă sute tone de bombe. Ziarele exultă: se estimează un număr de două mii de morţi în cursul atacului devastator asupra oraşului. în chip miraculos, magnifica lui catedrală nu a fost însă atinsă şi e intactă.

Ştirea îi zdruncină pe Ralf şi Sarah, şi este acum rândul lui Ralf să-şi facă griji pentru părinţii *lui,* şi e rândul ei să îl îmbărbăteze. N-au cum să primească veşti din Freiburg şi n-au nicio modalitate de a stabili un contact.

în decembrie, ianuarie şi februarie, Aliaţii atacă în mod repetat regiunea, producând pagube şi distrugând mai multe căi ferate şi locomotive de pe linia secundară de mărfuri care înconjoară Freiburgul. Informaţiile culese de Sarah au fost bine exploatate. Totuşi finalul războiului nu e un dat Se dovedeşte că Hitler posedă într-adevăr o *Wunderwaffe.* Care nu se prezintă sub forma unei arme propriu-zise, ci a unui atac-surpriză asupra Alsaciei pe 1

ianuarie 1945, desfăşurat sub numele de cod Operaţiunea Northwind. Este ultima ofensivă majoră germană pe Frontul de Vest şi, fiindcă Hitler spumegă acum de furie, fiindcă nu mai are nimic de pierdut, atacul e deosebit de violent şi disperat, ultima tresărire devastatoare a unei bestii brutale care luptă pentru supravieţuire. Peisajul alsacian idilic e transformat într-o baie de sânge; zăpada se înroşeşte de sângele germanilor, francezilor şi americanilor. E un adevărat măcel. însă treptat, încet, Aliaţii câştigă teren. Pe 2-3 februarie 1945, Col- marul este eliberat, în fine, de forţele americane şi franceze.

Pe 5 februarie, armata germană înfrântă distruge podul peste Rin de la Breisach.

Alsacia e eliberată şi se întoarce la Franţa. întreaga ţară sărbătoreşte, şi Ralf şi Sarah află într-un final veşti. Călătoresc la Basel şi Sarah reuşeşte să ia legătura cu Ulrike Bohm, iubita lui Ştefan, cea care a ajutat-o cu misiunea ei de spionaj. Vestea pe care le-o dă Ulrike înlătură o piatră de pe inima lui Ralf: cartierul Wiehre din Freiburg nu a fost bombardat, casa părintească e în picioare, părinţii, fraţii şi sora lui au scăpat nevătămaţi. Totuşi încă nu poate să-i contacteze direct, căci haosul domneşte în serviciile poştale şi deocamdată nu pot călători în Germania.

Şi pe urmă, în mai, războiul se termină cu adevărat. Hitler se sinucide. Germania capitulează. Este momentul pe care l-au aşteptat cu toţii.

Ralf şi Sarah se îndepărtează de molozul adunat în centrul bombardat al Freiburgului şi merg mână în mână pe Prinz-Eugen-Strasse. Inima ei stă să explodeze; îi bate cu putere, nebuneşte în piept, dar nu de spaimă, ca în anii

epuizanţi ai războiului, ci de o emoţie năucitoare. Aproape că nu mai are suflu. Şi totuşi:

— E numai vina mea. Eu le-am dat vestea supărătoare, spune ea. Dacă nu le-aş fi dat-o, n-ar fi avut cum să afle că ai fost, chipurile, executat. Mă simt atât de vinovată.

— Nu ai de ce, zice Ralf. Pentru că acum le vei aduce cea mai bună veste pe care au primit-o vreodată în viaţă.

Continuă să meargă tăcuţi, strângându-se de mână, pri- vindu-se, legănându-şi braţele. Sarah face din când în când câte o mică săritură; alteori se opreşte şi îl îmbrăţişează; şi, în tot acest timp, nu-şi poate stăpâni bucuria.

Ralf deschide zăvorul porţii de la numărul 26. Străbat cărarea din grădină. Se uită unul la celălalt zâmbind, apoi el apasă pe butonul soneriei. De trei ori: acesta era modul lui de a-şi anunţa sosirea de la şcoală.

O lumină se aprinde înăuntru; o zăresc prin ochiul dreptunghiular al geamului jivrat al uşii de intrare din lemn masiv de stejar. O siluetă se desprinde din umbră; o siluetă feminină se iveşte în spatele geamului – e mama lui Ralf. Ralf schimbă un zâmbet, o îmbrăţişare cu Sarah. Uşa se deschide.

Strigătul scos de Frau Sommer e cel mai dulce sunet pe care Sarah l-a auzit în viaţa ei. Nicio muzică nu se poate compara cu bucuria nestăpânită a unei mame care-şi îmbrăţişează fiul întors din morţi: viu şi liber.EPILOG

Deşi războiul s-a încheiat, viaţa continuă ca într-un carusel care îi poartă de la extaz la agonie, de la bucurie la disperare.

Bucurie atunci când Sarah călătoreşte până la Sion pentru a-şi regăsi surorile, pe Thérèse şi Amélie. Sunt amândouă bine, studiază şi locuiesc în continuare cu Rebecca, însoţi- toarea lor, care şi-a găsit o slujbă de profesoară la o şcoală primară. Rebecca a devenit mamă surogat pentru cele două fete; o iubesc şi o respectă. Şi, la rândul lor, ele au devenit pentru ea copiii pe care şi i-a dorit toată viaţa: fiicele ei.

Surorile ei cad pradă disperării atunci când Sarah e nevoită să le spună că părinţii au fost trimişi într-un lagăr în Germania şi nimeni nu ştie deocamdată ce s-a ales de ei. Zvonurile care vin din Germania sunt înfiorătoare: poveşti de groază, tot mai multe cu fiecare zi ce trece. Poveşti despre lagăre ale morţii, gropi comune cu sute de cadavre neidentificate, mii, sute de mii, poate chiar un milion de morţi sau mai mulţi: evrei, ţigani, alţi indezirabili.

Şi mai multă disperare atunci când surorile află că cea mai mică dintre ele, iubita lor Sofie, este cu siguranţă moartă, împuşcată de gestapovişti în faţa casei lor din Colmar.

Bucurie atunci când Sarah şi Ralf se căsătoresc în cadrul unei ceremonii restrânse în Freiburg, înconjuraţi de prieteni apropiaţi şi rude. Sarah, Thérèse şi Amélie sunt primite cu braţele deschise în familia Sommer. „Aici va fi întotdeauna casa voastră”, le spune Frau Sommer, devenită Tante Gisela pentru surorile mai mici şi Mama pentru Sarah.

Petrecerea are loc în grădina din spatele reşedinţei Sommer. Punctul culminant este atins în clipa când doctorul Sommer instalează o capră de tăiat lemne pe care aşază un buştean gros şi îi întinde lui Ralf un fierăstrău cu două mânere. Ralf se uită zâmbitor la Sarah.

— Eşti pregătită?

Sarah priveşte fierăstrăul şi se încruntă mirată.

— Ce-i cu ăsta?

Ralf râde.

— Tăierea buşteanului e o tradiţie nemţească de nuntă. Trebuie să-l tăiem în două. Uite, stai acolo şi ia fierăstrăul.

îi arată unde să se poziţioneze, în capătul celălalt al caprei. Sarah pricepe imediat; apucă mânerul fîerăstrăului, în timp ce Ralf îl ia pe celălalt, din capătul opus al caprei. Taie împreună, mişcând fierăstrăul înainte şi înapoi, înainte şi înapoi, râzând, oprindu-se din când în când ca să-şi re-capete suflul, tăind din nou, până ce, în fine, buşteanul se despică în două. Toată lumea râde, bate din palme şi îi ovaţionează: au reuşit!

Doctorul Sommer îi explică lui Sarah:

— Tăierea buşteanului simbolizează primul dintr-un şir de obstacole inevitabile pe care mirele şi mireasa trebuie să le depăşească în viaţă. Şi singura cale pentru a

reuşi este lucrul în echipă. Iar voi ne-aţi demonstrat că o puteţi face.

Ralf clatină din cap.

— De fapt, am demonstrat deja asta, nu-i aşa? Am supravieţuit războiului şi suntem încă împreună – ce obstacol mai mare am putea întâlni?

Tristeţe atunci când se întorc în Colmar, la casa familiei Mayer. Sângele lui Sofie încă pătează crăpăturile din pavaj. Nu vor mai locui niciodată în această casă. Bucuria şi tristeţea se amestecă la întâlnirea cu vechii prieteni şi vecini: unchiul Yves, familia Petit şi, desigur, rudele din partea mamei, mama şi sora lui Leah. Tristeţe la aflarea veştii că cei doi fraţi ai lui Leah, unchii lor, au fost ucişi în luptă; bucuria revederii cu soţiile şi copiii lor.

Speranţă pentru cele trei surori: o fărâmă de speranţă că părinţii şi sora Manon au supravieţuit. Sarah se hotărăşte să facă tot ce-i stă în putinţă pentru a afla ce soartă au avut.

Pentru Sarah, o altă revedere plină de bucurii şi lacrimi: Margaux, Victoire, Jacques, Eric – filiera de la Château Gauthier. Thérèse şi Amélie nu i-au cunoscut, fiind forţate să parcurgă un alt traseu, via Basel, după descoperirea cadavrului lui Krämer de către soldaţii din regimentul lui şi după întărirea prezenţei germane pe ruta prin Munţii Vosges, devenită prea periculoasă pentru refugiaţi.

Prilej de încântare pentru Sarah atunci când Margaux o conduce în capătul curţii pavate şi deschide uşa unui şopron cu aspect cam dărăpănat. „Surpriză!” strigă ea, şi Sarah icneşte de bucurie. Uneltele tatălui ei! Sunt acolo, în siguranţă, împreună cu toate instrumentele muzicale, puse la adăpost atunci când familia a fost nevoită să fugă. Un-

chiul Yves a găsit ascunzători pentru fiecare din ele, până şi pentru violoncelul mamei. Muzica va răsuna din nou.

Va fi poate chiar mai mult decât atât, căci odată cu regăsirea uneltelor preţioase, aproape de neînlocuit pentru meşteşugul fabricării de viori, Sarah îşi permite să viseze. Căci plănuieşte de mult timp să-şi deschidă un atelier de fabricat viori în Freiburg. Nu acum, nu încă: la fel ca în timpul războiului, pentru moment nimeni în Germania nu are chef, interes sau bani pentru viori. însă muzica nu va pieri niciodată. Muzica este sursă de bucurie şi de speranţă într-o nouă viaţă. Deocamdată, ea va preda lecţii gratuite copiilor, ajutând la revenirea muzicii în sufletele locuitorilor din Freiburg, şi poate că într-o zi, după ce Ralf îşi va termina studiile medicale şi vor avea împreună copii, poate că va redeveni lutier.

Se întoarce la Freiburg împreună cu Ralf, în timp ce Thérèse şi Amélie merg cu Rebecca la ferma acesteia de lângă Winzenheim; vor locui acolo împreună, fetele se vor înscrie cât mai curând posibil la şcoală, iar Rebecca va re-aduce ferma la viaţă. înainte de a se despărţi, Rebecca o ia deoparte pe Sarah şi îi spune:

— Sarah, îţi doresc din toată inima să-ţi regăseşti părinţii şi sper că au supravieţuit ororilor din lagăr. Unii au reuşit, să ştii, aşa că poate... Dar dacă nu, aş vrea să le adopt pe fete, dacă şi tu vei fi de acord.

Sarah rămâne fără cuvinte. Se mulţumeşte să-şi deschidă larg braţele şi s-o primească pe Rebecca la pieptul ei. Este un „da, bineînţeles” puternic, dar tăcut. Sarah e însufleţită acum de o nouă obsesie, de un singur ţel: să afle ce s-a întâmplat cu părinţii ei şi cu Manon. Investighează, studiază liste cu evrei duşi în diverse

lagăre. Inima i se frânge când dă, în fine, de numele lor: au fost trimişi la Auschwitz în iunie 1944.

Deşi vestea nu e neaşteptată, Sarah izbucneşte în lacrimi la citirea numelor lor. Continuă să cerceteze şi află că Leah şi Manon Mayer au fost ucise prin gazare la câteva zile după sosirea în lagăr.

Numele tatălui ei nu se regăseşte însă pe nicio listă. Nici pe cea a morţilor, nici pe cea a supravieţuitorilor. Ce s-a întâmplat cu Josef Mayer? E posibil să fi rămas în viaţă la Auschwitz? Dar dacă da, atunci unde este? Sarah se agaţă din nou de firul subţire al speranţei. Poate... poate că...

Disperată, călătoreşte la Auschwitz, impulsionată de acel unic fir de speranţă. Se roagă: „Doamne, ajută-mă să-l găsesc, ajută-mă să-l găsesc! Sau măcar să aflu ce s-a întâmplat cu el!”

însă, în ciuda strădaniilor ei, nu află nimic. Se întoarce acasă pe culmile disperării.

Abia un an mai târziu, un titlu dintr-un ziar îi atrage atenţia: *Muzicienii de la Auschwitz.* Citeşte articolul. La Auschwitz a existat într-adevăr o orchestră! A fost formată în 1940 de şapte muzicieni, care au pus să le fie trimise instrumentele şi, de-a lungul anilor, orchestra se mărise, fiind nu numai tolerată, ci şi încurajată de autorităţile din lagăr.

Inima lui Sarah începe să bubuie cu putere. îşi aminteşte spusele unchiului Yves, că Josef îşi luase cu el vioara, fără alte bagaje, atunci când fusese deportat. Sarah demarează o nouă investigaţie. Ce s-a întâmplat cu muzicienii de la Auschwitz? Poate că numele lor se află pe o listă separată? Poate că au supravieţuit? Dar dacă ei, sau cel puţin Josef, au supravieţuit ca prin minune, de ce nu se

ştie nimic despre ei, despre *el*/Se întoarce la Auschwitz, vorbeşte cu oameni care ar putea să-i ofere răspunsuri, caută în arhive. La un moment dat dă peste o fotografíe ştearsă a orchestrei lagărului, făcută, se pare, la sfârşitul anului 1944. Studiază feţele muzicienilor. Şi, acolo, pe primul rând, descoperă chipul unui bărbat care seamănă cu tatăl ei... Abia atunci citeşte scrisul de sub poză: aceşti muzicieni evrei au fost deportaţi la Ber- gen-Belsen în noiembrie 1944.

Şi pe o listă de morţi la Bergen-Belsen găseşte, în fine, numele tatălui ei. Odiseea în căutarea adevărului s-a încheiat Ultimul lăstar fragil de speranţă s-a ofilit şi a murit Merge în Alsacia la surorile ei şi împreună organizează la Colmar un serviciu memorial evreiesc pentru părinţi şi surorile mai mici. Dar după ce a atins punctul cel mai de jos, caruselul vieţii se înalţă din nou. în ochii lui Sarah străluceşte o nouă lumină în timp ce îşi ia la revedere în lacrimi de la Thérèse şi Amélie.

— Viaţa merge înainte, le spune ea. Azi plângem, dar mâine ne vom şterge lacrimile şi vom zâmbi din nou. Le ia mâinile şi le aşază pe abdomenul ei. Aici este o viaţă, spune ea. 0 viaţă nouă: un copil! Viaţa trebuie să continue. Trebuie să cântăm la vioară, să facem muzică, să găsim iubirea, să ne trăim viaţa din plin. Războiul s-a sfârşit, cu toate ororile lui. Peste un an veţi avea un nepot sau o nepoată, iar eu şi Ralf vom avea un fiu sau o fiică.

Şi bucuria ce se înalţă din ea, bucuria născută din scânteia unei noi vieţi e de ajuns pentru a absorbi toată tristeţea, toată suferinţa, tot întunericul care au apăsat-o atâta timp. Surorile ei ţipă de încântare: braţele se ridică, şase braţe se aşază pe trei rânduri de umeri, trăgându-se

mai aproape, strângându-se în cea mai lungă îmbrăţişare pe care fiecare dintre ele a cunoscut-o vreodată. Şi plâng, râd, se bucură. împreună.

SCRISOARE DE LA SHARON

Dragă cititorule,

îţi mulţumesc pentru că ai citit *Fiica lutierului;* sper din toată inima că ţi-a plăcut povestea, că te-a captivat, că ai urmărit cu interes aventura lui Sarah! Dacă doreşti să afli detalii despre data apariţiei noii mele cărţi, înscrie-te, te rog, pe lista mea de mailing:

www.bookouture.com/sharon-maas Ca scriitoare, pentru mine e întotdeauna o mare bucurie să ştiu că undeva pe lume există cititori – că *tu* exişti – pe care nu-i cunosc, pe care nu-i voi cunoaşte niciodată personal, dar de care mă simt legată prin cuvinte, prin poveste, între noi s-a stabilit cumva o relaţie...

Dacă ţi-a plăcut cartea mea, de ce n-ai ajuta la găsirea altor cititori pentru ea? 0 poţi face recomandând-o prietenilor şi familiei, prin intermediul reţelelor de socializare sau scriind o recenzie. Şi poate că ne vom reîntâlni într-o nouă carte – de ce nu?

0 parte dintre personajele secundare din *Fiica lutierului* apar într-o altă cartea a mea, *The Soldier's Girl,* a cărei acţiune se petrece tot în Alsacia. Alsacia e o regiune franceză pe care am vizitat-o de multe ori şi cred că reprezintă un cadru minunat pentru o carte, cu bogata sa cultură şi istoria sa frământată. Alsacia de azi nu mai e, desigur, în război, e un loc paşnic. Sper ca romanele mele să vă inspire să o vizitaţi! Zona rurală e spectaculoasă, satele încântătoare, iar vinul este cel mai bun din Franţa, deşi, trebuie să recunosc, sunt subiectivă!

Vă mulţumesc din nou,

Sharon Maa
sNOTE ISTORICE

Povestea din această carte este fictivă, însă fundalul e cât se poate de real. Anexarea Alsaciei şi Lorenei de către Germania nazistă a avut loc în 1940 şi, aşa cum am descris în roman, a produs mari tragedii şi tulburări în rândurile populaţiei din cele două regiuni. Cea mai gravă consecinţă a ocupaţiei a fost aceea că toţi evreii au fost evacuaţi, majoritatea fiind deportaţi în sudul Franţei.

Toate personajele cărţii sunt şi ele fictive, însă povestea lui Sarah Mayer este inspirată din cea a unei eroine din cel de-al Doilea Război Mondial, Marthe Cohn, născută Hoff- nung, o fată evreică a cărei familie extinsă a fost nevoită să fugă din Metz la începutul războiului. S-au mutat la Poitiers, unde mama ei, Régine Hoffnung, a sprijinit mulţi alţi fugari evrei: i-a ascuns, le-a oferit adăpost şi i-a ajutat să plece mai departe. Această femeie remarcabilă a constituit sursa de inspiraţie pentru personajul fictiv Régine Hoffmann. Logodnicul lui Marthe, Jacques, s-a înrolat în Rezistenţă, însă a fost arestat şi executat, o tragedie teribilă care i-a dat ei puterea de a se alătura luptei împotriva naziştilor. La fel ca eroina mea Sarah, Marthe a fost trimisă în Germania pentru a culege informaţii pentru serviciile secrete franceze. îi puteţi citi povestea reală, absolut fascinantă, în autobiografia *Behind Enemy Lines.*

Nu există (şi nu a existat niciodată) un sat Degenfeld la nord de Freiburg şi, prin urmare, nicio cazarmă în zonă, după cum

nu au existat trenuri care să transporte soldaţi nemţi de acolo la Colmar, aşa cum se întâmplă în roman. Freiburg a fost însă intens bombardat în toamna anului 1944, la fel şi alte localităţi din regiune. Colmar a fost cu adevărat ultimul oraş francez eliberat în al Doilea Război Mondial, iar Operaţiunea Northwind a lui Hitler a fost realmente ultima ofensivă majoră de pe Frontul de Vest S-a soldat cu un eşec răsunător, însă pierderile de vieţi omeneşti au fost imense de ambele părţi.

MULŢUMIRI

Imense mulţumiri echipei de la Bookouture, care a ajutat la aducerea pe lume a acestei cărţi, şi în special minunatului meu editor Lydia Vassar-Smith. Lydia mi-a stat alături pe parcursul scrierii mai multor cărţi şi încrederea ei constantă în mine, afecţiunea ei autentică pentru poveştile pe care reuşesc cumva să le storc din mine (un adevărat miracol de fiecare dată, din punctul meu de vedere!), ca şi mâna ei sigură, ochiul pătrunzător şi sprijinul neprecupeţit m-au ajutat de fiecare dată să dau viaţă ideilor mele. Tuşa finală a editorului e cea care

cizelează o carte şi o aduce la forma ei cea mai bună, aşa încât, mulţumesc, Lydia! E de la sine înţeles că şi restul echipei de la Bookouture şi-a pus la bătaie toate abilităţile, contribuind la apariţia acestei cărţi, aşa că multe mulţumiri lui Kim Nash, Noelle Holten, Alexandrei Holmes, Leodorei Darlington, lui Jacqui Lewis şi Jane Donovan.

Ce m-aş face fără prieteni şi, în special, fără camarazii mei în ale scrisului? Scrisul e prin definiţie o muncă solitară, aşa că m-am bucurat să am de partea mea „surori complice" cu care să dezbat părţile mai reuşite şi mai puţin reuşite ale cărţii, bazându-mă pe înţelegerea pe care o au faţă de acest proces al scrisului prin care trec şi ele. Aşadar, multe mulţumiri Renitei D'Silva, lui Debbie Rix şi June Considine (alias Laura Elliott), care şi-au plecat urechea, m-au ascultat cu simpatie şi m-au ajutat atunci când am avut nevoie.

Le sunt îndatorată bloggerilor şi autorilor entuziaşti de recenzii care s-au dovedit a-mi fi de un enorm folos la cărţile de până acum – nu pot decât să sper că şi aceasta va va plăcea la fel de mult! Mulţumiri prietenilor mei scriitori din grupuri specializate de pe Facebook, cum ar fi Bookouture Lounge, Sawy Authors' Snug, World War II Authors, Irish Chapter of Historical Novei Society şi mai ales lui Dianne Ascroft, precum şi lui Marion Kummerow, Genevieve Montcombroux şi Rachel Zaouche, posesoare de ample cunoştinţe despre al Doilea Război Mondial. 0 menţiune specială pentru Genevieve Montcombroux pentru citirea unei ciorne a acestui roman şi corecturile aduse unor detalii specifice situaţiei Franţei în perioada războiului. Mulţumiri şi celor care au postat pe site-ul comunităţii Absolute Write Water Cooler, în spaţiul destinat

„cercetătorilor şi experţilor”, pentru ponturile oarecum macabre despre împuşcături în cap! Mulţumiri şi lui James Beatley, lutierul din Dublin care mi-a oferit informaţii fascinante asupra acestui meşteşug prea puţin cunoscut.

Mulţumiri şi filierei irlandeze: Tony, Noreen, Danny şi restul clanului, care mi-au facilitat mutarea în zona de frontieră şi m-au făcut să mă simt în largul meu în noua mea patrie şi să fac din ea un mediu stabil pentru activitatea mea scriitoricească.

Nu în cele din urmă, mulţumiri copiilor mei, Miro şi Saskia, pentru răbdarea de care dau mereu dovadă, ca şi pentru ceş- tile cu ceai pe care mi le-au adus, în tăcere, în cursul crucialelor sesiuni zilnice de scriere, desfăşurate sub consemnul „nu deranjaţi”.

CUPRINS

I. 1943,.....Colmar 5

II. Vosges, Metz..... 69

III. Poitiers.....255

IV. Freiburg.....377

Epilog.....451

Scrisoare de la Sharon.....457

Note istorice.....459

Mulţumiri 461[3] „Nu, dar am un lichior de prune foarte bun. Vreţi să-l gustaţi?” (în fr. în original) (n. red.).